

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فصلنامه علمے

مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

● شماره: ۵۷ ● پاییز ۱۴۰۱

● شاپای الکترونیکی: ۲۸۲۱-۱۲۸۶

● شاپای چاپی: ۲۸۲۱-۱۲۷۸

● صاحب امتیاز: وزارت ورزش و جوانان

● مدیر مسئول: رضا نیک بخش

● سردبیر: سید نصراله سجادی

● مدیر داخلی و ویراستار: زهرا کمالیان

● صفحه آرا: مهدیه منصوری

مرکز مطالعات و پژوهشی های راهبردی

● بزرگراه آفریقا، خیابان سایه، پلاک ۴ ، ساختمان شماره ۲ وزارت ورزش و جوانان

● تلفن: ۲۲۶۶۲۳۶۹ ، دورنگار: ۲۲۶۶۲۲۶۰

● رایانامه: strategic.studies@msy.gov.ir

● سامانه ارسال مقاله: <http://fasname.msy.gov.ir>

● اقتباس و درج مطالب با ذکر ماخذ آزاد است

۳/۱۸/۸۰۳۳

۱۳۹۳/۱/۲۵

فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان دارای اعتبار علمے - پژوهشے از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است و در پایگاه استنادی علوم جهان اسلام (ISC) نمایه مے شود.

هیئت تحریریه (به ترتیب حروف الفبا)

سید عبدالحمید احمدی

دانشیار تربیت بدنی (فیزیولوژی ورزشی) جهاد دانشگاهی

محمد جوادی پور

دانشیار برنامه ریزی درسی گروه روش ها و برنامه های آموزشی دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی دانشگاه تهران

سید نصراله سجادی

استاد تربیت بدنی (مدیریت و برنامه ریزی) گروه مدیریت ورزشی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران

غلامرضا شعبانی بهار

استاد تربیت بدنی (مدیریت و برنامه ریزی) گروه مدیریت و برنامه ریزی در تربیت بدنی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی

رسول صادقی

دانشیار جامعه شناسی گروه جمعیت شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

فرزاد غفوری

دانشیار تربیت بدنی (مدیریت و برنامه ریزی) گروه مدیریت و برنامه ریزی در تربیت بدنی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی

کوروش فتحی واجارگاه

استاد برنامه ریزی درسی گروه آموزش عالی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی

رضا قراخانلو

استاد تربیت بدنی (فیزیولوژی ورزشی) گروه تربیت بدنی دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس

شهبلا کاظمی پور

دانشیار جامعه شناسی گروه جمعیت شناسی دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران

عباسعلی گائینی

استاد تربیت بدنی (فیزیولوژی ورزشی) گروه فیزیولوژی ورزشی دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران

مشاوران علمی و همکاران این شماره:

امیر حسین واعظی، حسن کلاشلو، مهدی شکرانی، رضا صابونچی، زین العابدین فلاح، مظفر یکتاپار، شهرام علم، اکبر آفرینش خاکی، مجید سلیمانی، حسین زارعیان، شمس الدین رضائی، فرزاد نوبخت، علی همتی عفیف، مهدی سلیمی، مهدی نادری نسب، سید مصطفی طیبی ثانی، محمد هادی توکلی، مهدی مومنی، محمد سررشته داری، فراز موسوی، علی فهیمی نژاد، محمد علی نودهی، باقر مرسل، رسول طریقی، مجید نامور، حسن عبدی، ایمان صفائی، فریبرز فتحی، مجید جاوید، احمد محمودی، امین راجی، مجید کیانی، آرام مرادی، ستار پروین، جعفر سطوتی، محمد مهدی شمسایی، حسن قراباغی، فریبا محمدیان، زهرا نوبخت رضائی، فریده شریفی فر، طیبه زرگر، ناهید طالبی، معصومه کلاته سیفری، زینب مندعلی زاده، ماهرخ دهقانی، فاطمه فاضلی دینان، افسانه روحانی، آزاده ناصریان، فهیمه میرزائی، مریم کریمی، الهام فسنگری، شهبلا کاظمی پور، فهیمه نظری، آذر رشتیانی و مستوره صداقت.

اهداف فصلنامه:

۱. ارتقای دانش علمی و بررسی نقادانه سیاست ها و برنامه های موجود
۲. کمک به سیاست گذاری و برنامه ریزی در حوزه ورزش و جوانان
۳. بررسی مسائل و چالش های فراروی جوانان و ورزش کشور با ارائه راهکار های نوین و مفید در این زمینه ها
۴. انعکاس جدیدترین یافته های جوان پژوهی و ورزشی در داخل و خارج کشور

شرایط چاپ مقالات:

۱. مقالات ارسالی نباید برای هیچ نشریه داخلی یا خارجی ارسال یا در آن ها چاپ شده باشد.
۲. مقالات ارسالی، به هیچ وجه مسترد نخواهد شد و پس از طی مراحل ارزیابی و تأیید علمی داوران به چاپ خواهد رسید.
۳. در رد یا پذیرش مقالات و ویرایش مطالب و تغییر عناوین، آزاد است.
۴. مسئولیت مطالب، با نویسندگان است.

راهنمای تنظیم مقالات

فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

۱. مقاله های قابل پذیرش در فصلنامه عبارت اند از گزارش های علمی از مطالعات تحقیقی که شامل چکیده فارسی و انگلیسی، مقدمه، روش، یافته ها، بحث و تفسیر، نتیجه گیری و منابع باشند.

۲. حجم مقاله ها باید بین ۱۵ تا ۲۰ صفحه (A4 هر صفحه حدود ۴۰۰ واژه) و در فرمت word 2007 به پایین با فونت Blotus 14 تایپ شده باشد.

۳. ساختار مقاله ها باید شامل اجزای زیر باشد:

- صفحه عنوان: ضروری است که عنوان کامل مقاله در کوتاه ترین و زیباترین شکل، نام کامل نویسندگان، بالاترین مدرک، مقطع و رشته تحصیلی، دانشگاه یا سازمان متبوع و رتبه علمی یا پست سازمانی هر یک از نویسندگان (به فارسی و انگلیسی)، نشانی پستی، تلفن ثابت، تلفن همراه، نمابر و نشانی الکترونیکی نویسنده مسئول درج شود.

- چکیده فارسی و انگلیسی: لازم است که چکیده ای سازمان یافته حداکثر در ۲۵۰ واژه، به زبان فارسی و انگلیسی در بر گیرنده بخش های هدف، روش، یافته ها و نتیجه گیری به صورت فشرده و منعکس کننده اهم مطالب مقاله به همراه ۳ تا ۶ کلمه به عنوان واژگان کلیدی (به گونه ای که مقاله بر مبنای آن نمایه سازی شود) ارائه گردد.

- مقدمه: شامل طرح مسئله، پیشینه تحقیق، خلاصه ای از تعاریف، اصول، تئوری ها، مجهولات بجا مانده از تحقیقات قبلی، چارچوب نظری، فرضیه ها یا پرسش ها، نتایج، بحث و منابع به صورت کامل ارائه گردد.

- روش: شامل تبیین روش تحقیق، جامعه آماری، روش نمونه گیری و ابزار های پژوهش است.

- یافته ها: یافته های حاصل از روش های آماری می تواند به صورت متن، جدول (شماره و عنوان در بالای آن) و نمودار (شماره و عنوان در زیر آن) ارائه شود - تعداد جدول ها و نمودارها نباید بیشتر از ۶ عدد باشد.

- بحث و نتیجه گیری: ضمن مقایسه یافته های حاصل از این تحقیق با تحقیقات قبلی از منظر شباهت ها و تفاوت ها، به درستی یا نادرستی فرضیه ها و هدف تحقیق اشاره گردد. ۱- منابع: تمامی مقاله ها باید دارای منابع مستند، صحیح و مرتبط باشند و از آنجا که بررسی صحت و سقم تمامی منابع برای اعضای هیئت تحریریه و داوران ممکن نیست، مسئولیت این امر بر عهده نویسنده مسئول می باشد.

همچنین، لازم است که منابع مورد استفاده، جدید و از سال ۲۰۰۵ به بعد باشند.

۴. ارجاعات به منابع فارسی و انگلیسی باید به شیوه درون متنی (APA) در داخل پرانتز و به شیوه زیر باشد: (نام خانوادگی مؤلف، سال انتشار منبع: شماره صفحه یا صفحات) - چنانچه از نویسنده ای در یک سال، بیش از یک اثر منتشر شده باشد، با ذکر حروف الفبا پس از سال انتشار از یکدیگر متمایز شوند.

۵. معادل غیر فارسی واژه های تخصصی، اسامی افراد یا مکان ها، کوله نوشت ها و سر واژه ها، در پاورقی هر صفحه با شماره گذاری مستقل ذکر شود.

۶. هر گونه توضیح اضافی ضروری به ترتیب شماره، در پی نوشت انتهای مقاله، پیش از فهرست منابع بیاید.
۷. فهرست منابع (فارسی یا غیر فارسی) در انتهای مقاله به ترتیب الفبایی نام خانوادگی مولف به شکل زیر تنظیم شود:
- الف. کتاب: نام خانوادگی مولف، نام. (سال انتشار). عنوان کتاب. نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). محل انتشار: ناشر
- ب. مقاله: نام خانوادگی مؤلف، نام. (سال انتشار). «عنوان مقاله». نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). نام مجله. سال یا دوره، شماره.
- ج. مجموعه مقالات: نام خانوادگی مولف، نام. (سال انتشار). «عنوان مقاله». نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). در (In) نام و نام خانوادگی ویراستار مجموعه. عنوان مجموعه. محل انتشار: ناشر.
- د. رساله تحصیلی: نام خانوادگی مولف، نام. (سال تدوین). «عنوان مقاله». نام و نام خانوادگی مترجم (در صورت لزوم). در (In) مقطع تحصیلی، دانشکده و دانشگاه محل تحصیل.
- ه. پایگاه اینترنتی: نام خانوادگی مولف، نام. (آخرین زمان به روز نمودن سایت). «عنوان مقاله». نشانی پایگاه اینترنتی (تاریخ مراجعه به پایگاه)

مرکز مطالعات و پژوهش های راهبردی

فهرست

بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ورزشی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل)

حسن شیرعلیزاده، منصور حقیقتیان، اصغر محمدی ۹

بررسی تأثیر برخی متغیرهای اجتماعی بر گرایش جوانان به مصرف الکل (مورد مطالعه: شهر اهواز)

کریم رضادوست، اسماعیل هاشمی، اسماعیل زکوی ۳۳

بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز پسران جوان (مورد مطالعه: شهر ایلام)

علی ایار، هادی افرا ۵۵

تفکر خودکشی تا اقدام (مطالعه ای پدیدارشناسانه)

ملیحه عابدی، مهسا لاریجانی، مجید عابدی ۷۵

شناسایی عوامل مؤثر در طراحی الگوی جامع دوره حرفه‌ای فوتبال در ایران

ابراهیم شکوری شوره دلی، رضا نیک بخش، فریده شریفی فر، فرشاد تجاری ۸۹

طراحی برنامه راهبردی ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران برای المپیک ۲۰۲۴

رضا شربت زاده، مهدی نادری نسب، ابراهیم علیدوست قهفرخی ۱۳۳

تدوین الگوی توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش

فهیمة محمدحسن، حبیب هنری، ابوالفضل فراهانی، علی محمد صفائیا، محسن باقریان فرح آبادی ۱۳۹

ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)

سید عسگر حسینیان مهاجر، علی فهیمی نژاد، باقر مرسل، سید مصطفی طیبی ثانی ۱۳۳

بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش تحلیل علی لایه‌ای

مهدی نیکویه، علی همتی عقیف، عین الله کشاورز ترک، شهریار شیرویه پور ۱۹۳

تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

محسن سالاری، حسن بحرالعلوم، رضا اندام، رسول نظری ۲۱۳

آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خبرگان ورزش

داود نصر اصفهانی، سمیه رهبری، علیرضا خسروی ۳۳۳

طراحی مدل ارتباطی سبک های مدیریت تعارض با موفقیت ورزش کاران تیم های ملی ناشنوایان ایران

سعید سلگی، فریده اشرف گنجوی، علی زارعی، جاسم منوچهری ۲۵۹

آثار ماده‌های قانونی ۸۸ و ۲۷ بر عملکرد اجرایی هیئت‌های ورزشی استان اصفهان

مهدی سلیمی، محسن طیبی ۲۳۹

نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

احمد محمودی، برانوش نیک بین، علیرضا خاتجانی، محمدحسین قربانی ۳۰۱

نقش سرمایه اجتماعی در تأثیر پیوندکاری بر توانمند سازی روان‌شناختی وزارت ورزش و جوانان

سجاد بیرامی، علی محمد صفائیا، اکبر آفرینش خاکی ۳۲۱

تدوین مدل ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران با رویکرد مدل سازی ساختاری تفسیری

محمد همایون پور، ولی نوذری، سید احسان امیرحسینی ۳۲۷

شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران

طهماسب شیروانی، محسن اسمعیلی، محمد احسانی ۳۵۵

شناسایی موانع بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان در ایران

شهره صادقی، سید نصرالله سجادی، حسین رجبی نوش آبادی، مجید جلالی فراهانی ۲۷۵

فهم جامعه شناختی داغ ننگ در ورزش معلولان شهر تهران

ابوالفضل تجرد، بهرام قدیمی، زهرا علی پور درویشی، شهلا حجت، معصومه شجاعی ۳۶۵

آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران استان گلستان

محمد علی نودهی، مجتبی احمدی، بهمن طیبی، کیانوش دیلمی ۳۱۹

بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل)

حسن شیرعلیزاده^۱

منصور حقیقتیان^۲

اصغر محمدی^۳

 10.22034/SSYS.2022.1863.2320

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۰۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۲۷

این پژوهش با هدف بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان در سال ۱۳۹۹ انجام شد. در این پژوهش آنچه مورد توجه است، ضرورت اهمیت دادن به اولویت نظام های ارزشی جوانان است. در این پژوهش که به روش پیمایشی اجرا گردید، در جهت ارتقای روایی سنجه های پرسشنامه از اعتبار صوری و برای اندازه گیری قابلیت اعتماد از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که برای کلیه متغیرها بالاتر از ۰/۷۰ به دست آمد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل بود - تعداد آنها طبق آمار اداره ثبت و احوال شهر اردبیل ۱۹۳۸۲۶ نفر (۹۵۸۲۲ پسر و ۹۸۰۰۴ دختر) گزارش شد که از بین آنها با استفاده از فرمول کوکران تعداد ۵۹۸ نفر به روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای به عنوان نمونه انتخاب گردید. برای تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از دو شیوه آمار توصیفی - استنباطی و با بهره گیری از نرم افزار SPSS پس از تهیه جدول ماتریس، اطلاعات در قالب جداول یک بعدی و دوبعدی تنظیم گردید. یافته های پژوهش نشان می دهد که بین متغیرهای مستقل میزان استفاده از رسانه های جمعی، دینداری، شبکه های اجتماعی، سرمایه اجتماعی، سرمایه فرهنگی، سرمایه اقتصادی و ارتباط با گروه های مرجع با متغیر وابسته اولویت های ارزشی رابطه معنی داری وجود دارد. این نتایج، اشاراتی را برای استفاده در زمینه انتخاب نظام های ارزشی توسط جوانان به دنبال دارد.

واژگان کلیدی: اولویت های ارزشی، شبکه های اجتماعی و سرمایه فرهنگی.

۱ - دانشجوی دکتری، گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

۲ - دانشیار، گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Mansour_haghighatian@yahoo.com

۳ - استادیار، گروه جامعه شناسی، واحد دهقان، دانشگاه آزاد اسلامی، دهقان، ایران

فلسوفان علوم اجتماعی، قوام فرهنگ را به ارزش ها می دانند؛ آنچه شکل دهنده پایه های نظام رفتاری افراد و یا به تعبیر جامعه شناسان، تعیین کننده حدود رفتار و کردار فرد است، همان ارزش هاست. ارزش ها نه تنها هویت فرهنگ، بلکه هویت هر جامعه ای را شکل بخشیده و سمت و سو می دهد.

اولویت هایی که افراد به ارزش ها می دهند یکسان نیست، این اولویت ها معمولاً منعکس کننده خلق و خو، شخصیت، تجربه های جامعه پذیری، تجربه های منحصر به فرد زندگی، فرهنگ پیرامون و مانند آن است. منظور از انجام این پژوهش، فهم و درک اولویت های ارزشی جوانان در جامعه است. جوانان در هر جامعه ای به عنوان آینده سازان جامعه محسوب می شوند و در جامعه ای مانند ایران که ترکیب جمعیت جوانی دارد، توجه به جوانان اهمیت بیشتری داشته و کم توجهی به نظام ارزشی جوانان احتمال فروپاشی ارزش ها را در پی خواهد داشت. ارزش ها، محرک کنش افراد جامعه هستند و نظام ارزش های جوامع می تواند آهنگ حرکت جوامع را به سمت توسعه، تسریع بخشد یا به منزله مانعی در این روند تلقی گردد. از این رو، ضرورت تبیین جامعه شناختی اولویت در نظام های ارزشی جوانان احساس می شود.

جوانان در هر جامعه ای به عنوان آینده سازان آن جامعه محسوب می شوند و در جامعه ای مانند ایران که از جمعیت جوانان برخوردار است، توجه به آن ها اهمیت بیشتری داشته و کم توجهی به نظام ارزشی جوانان، احتمال فروپاشی ارزش ها را در پی خواهد داشت. در واقع، طبیعی است که هر نسلی نگران دستاورد گرانیهای خود باشد و از نسل بعد از خود توقع داشته باشد که این دستاوردها را پاس بدارد و به ارزش ها و هنجارهای آن گردن نهد و بسان یک امانت آن را به نسل بعد بسپارد، اما همواره نسل های جدید، نسبت به ارزش ها و اهمیت آن دستاوردها ناآگاه اند، زیرا درک نکرده اند چه سرمایه های گرانبهائی برای آن صرف شده است و به همین دلیل نسبت به آن ها بی توجه هستند و به اقتضای جوانی به دنبال الگوها و ارزش های جدید می روند. از این رو، ضرورت تبیین جامعه شناختی اولویت نظام های ارزشی جوانان، احساس می شود.

بنابراین، دلایل اهمیت ارزش ها این است که ارزش ها، سازمان دهنده رفتار، گفتار و کردار هر فرد، به حساب می آیند، نوع دوستان و دشمنان ما را مشخص می کنند، استانداردهایی برای قضاوت پیرامون رفتارهای ما و دیگران هستند، مسیر تصمیم گیری های ما را تغییر و در مواقع حساس و بحرانی تصمیم گیری را آسان می سازند، انتخاب هدف ها و چگونگی رسیدن به آن ها را ساده می کنند و موجب بالا رفتن سطح تمرکز ما در اداره امور زندگی می شوند (اسحاقی، ۱۳۸۹).

با توجه به مطالب مطرح شده هدف اصلی این پژوهش، بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان، مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل است و علاوه بر هدف اصلی اهداف فرعی این پژوهش عبارت اند از:

- بررسی رابطه بین میزان استفاده از رسانه های جمعی با اولویت های ارزشی جوانان (ارزش های فرهنگی، ارزش های سیاسی، ارزش های اقتصادی و ارزش های اجتماعی)
- بررسی رابطه بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی (مجازی) با اولویت نظام های ارزشی جوانان
- بررسی رابطه بین میزان سرمایه اجتماعی با اولویت نظام های ارزشی جوانان
- بررسی رابطه بین میزان سرمایه فرهنگی با اولویت نظام های ارزشی جوانان

- بررسی رابطه بین میزان سرمایه اقتصادی با اولویت نظام های ارزشی جوانان
- بررسی رابطه بین میزان دینداری با اولویت نظام های ارزشی جوانان
- بررسی رابطه بین میزان نقش گروه های مرجع (هنرمندان، بازیگران، ورزشکاران) با اولویت نظام های ارزشی جوانان

با توجه به نتایج پژوهش های پیشین و اهمیت ارزش ها در دیدگاه نظریه پردازان علوم انسانی و رفتاری در بررسی کنش های اجتماعی، پژوهش حاضر در پی پاسخ به سؤال ذیل است:
عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش های فرهنگی، ارزش های سیاسی، ارزش های اقتصادی و ارزش های اجتماعی) کدام هستند؟
در زمینه ادبیات پژوهش، از نظریه پردازانی چون اینگلهارت، زیمل، دورکیم، بوردیو، وبر و مید به عنوان چارچوب نظری استفاده می شود.

اینگلهارت یکی از عوامل تاثیر گذار بر شکاف ارزش ها را، جهانی شدن ارتباطات می داند. وی بیان می کند: «می بینم که جوانان در سراسر جهان، لباس جین (Jeans) می پوشند و به موسیقی پاپ گوش می دهند» (یوسفی، ۱۳۸۳). وی نظریه تغییر ارزش ها را که دلالت بر جابه جایی اولویت های مادی به سمت اولویت های فرامادی دارد را به توسعه اقتصادی جوامع ارتباط می دهد و تغییر ارزش ها در جوامع غرب را پیامد غیر ارادی کامیابی اجتماعی - اقتصادی افزایش یافته می داند. اینگلهارت معتقد است خانواده های ثروتمند جوانان مادی گرا کمتری را نسبت به خانواده های فقیر، پرورش می دهند.

از نظر زیمل در جوامع با فناوری های جدید، جوانان ارزش های مادی جامعه را بیشتر در ربط با سرمایه داری و پیشرفت های تکنیکی می بینند. بنابراین، در بازتاب چنین جریانی، به دامن فرقه ها، یا به قول باومن، قبایلی (باومن، ۱۳۸۴) افتاده اند که از آن ها در مقابل این ارزش های مادی حمایت می کنند.

دورکیم (۱۸۹۵) با طرح واژه انسجام ارگانیک معتقد است در جامعه مدرن با توجه به پیچیدگی جامعه، روابط اجتماعی باید تغییر پیدا کند، زیرا برقراری ارتباط با ارگان، نیاز به حلقه های واسط دارد. به عبارتی برقراری ارتباط در یک جامعه ارگانیک به صورت عضویت در نهاد ها و مشارکت است. همچنین وی معتقد است همگام با این تغییرات ارزش ها مانند فردگرایی، آزادی و دنیایی شدن در جامعه مدرن شکل می گیرد. بنابراین، این فرض مطرح می شود که با شکل گیری سرمایه اجتماعی انتظار می رود ارزش ها اجتماعی نیز به سمت ارزش های نوین حرکت کند (دورکیم، به نقل از سهامی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۵۹).

سرمایه فرهنگی از نظر بوردیو به سه شکل قابل درک است: نخست سرمایه فرهنگی درونی شده در قالب عادت واره ها که ارتباط عمیقی با تعلیم و تربیت دوران کودکی دارند؛ دوم جنبه عینی سرمایه فرهنگی که در بهره مندی از کالاها و مقولات فرهنگی عینیت می یابد؛ سوم سرمایه فرهنگی نهادینه شده که در قالب مهارت هایی که به صورت سازمان یافته توسط فرد، قابل حصول است و نهادهای فرهنگی در قالب دیپلم، گواهینامه های مختلف و مدرک قبولی در امتحانات به آنها رسمیت می دهند (سیسیانین، ۲۰۰۰).

از دیدگاه وبر، پیشرفت و توسعه جوامع متأثر از عوامل ذهنی - فرهنگی است و این عوامل در زمینه اعتقادات مذهبی و ارزش های حاکم بر جوامع (مذهب پروتستان) نقش تعیین کننده ای در پیشرفت اقتصادی ممالک سرمایه داری غرب داشته است. وی معتقد است که روحیه اقتصادی، جنبه

اساسی طرز تفکر سرمایه داری است. این روحیه در واقع، ناشی از میل به موفقیت انسان ها است که در مسلک پیوریتن ها^۱ به عنوان یک ارزش مطرح شده است (ویر، ۱۳۷۱).
مید با طرح اهمیت تعامل فرد با دیگرانی که برای وی مهم هستند، به تأثیر قابل ملاحظه آن در شکل گیری سلسله مراتب ارزش های فرد اشاره و نشان می دهد که افراد از طریق این تعاملات ارزش ها، هنجارها و رفتارها را کسب می کنند و خویشتن خود را شکل داده و به فردی اجتماعی تبدیل می شوند. فرد در بزرگسالی با پذیرفتن نقش های گوناگون ممکن است تعداد بیشتری از افراد مهم را مورد نظر قرار دهد و در مورد اینکه فرد تحت تأثیر کدامیک از آن ها قرار می گیرد و کدامیک اهمیت بیشتری در شکل گیری خود فرد دارد، ما را به بحث های گروه های مرجع وارد می کند.

در هر زمینه پژوهشی، معمولاً کارهایی صورت گرفته که قرابت معنایی نزدیکی با پژوهش محقق دارد، که در اینجا به چند نمونه از آنها اشاره می شود.

جانعلی زاده و تاری (۱۳۹۹) پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین نظام های ارزشی و سرمایه فکری با استفاده از دیدگاه آپورت»، انجام داده اند. روش تحقیق توصیفی - پیمایشی می باشد. همچنین از آنجایی که نتایج این تحقیق می تواند به طور عملی مورد استفاده قرار گیرد، یک تحقیق پژوهشی کاربردی نیز می باشد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و کارشناسان و کارکنان سازمان فنی و حرفه ای استان مازندران به تعداد ۲۰۰ نفر می باشد نمونه آماری نیز با استفاده از جدول گرجس و مورگان و از طریق نمونه گیری تصادفی ساده به تعداد ۱۴۰ نفر تعیین گردید. ابزار گردآوری داده ها نیز دو پرسشنامه معتبر نظام های ارزشی و سرمایه فکری بوده است. روایی این پرسشنامه ها با نظرخواهی از استاتید و کارشناسان سازمان فنی و حرفه ای استان مازندران مورد تأیید قرار گرفته است. به منظور تعیین پایایی آزمون از روش آلفای کرونباخ استفاده گردیده است. برای تجزیه و تحلیل داده های پژوهش از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن استفاده شد و در ادامه جهت الویت بندی شاخص ها در سازمان فنی و حرفه ای استان نتایج پژوهش نشان می دهد که بین نظام های ارزشی و مؤلفه های آن (ارزش های اخلاقی، ارزش های، اقتصادی، ارزش های دینی، ارزش های زیبایی، ارزش های اجتماعی، ارزش های سیاسی) با سرمایه فکری، رابطه معنی داری وجود دارد. همچنین مؤلفه ارزش های اجتماعی بیشترین امتیاز را در سلسله مراتب ارزش های و سرمایه ارتباطی نیز بالاترین رتبه را در میان مؤلفه های سرمایه فکری داشته است.

افشار کهن و رضائیان (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «مقایسه بین نسلی رابطه نظام ارزشی افراد و نگرش به پایداری خانواده»، به روش پیمایشی در نمونه ۳۸۸ نفری از شهروندان متولد دهه های چهل تا هفتاد شمسی در شهر همدان انجام گرفته، به صورت بین نسلی، به مقایسه نظام ارزشی، نگرش به پایداری خانواده و رابطه بین نظام ارزشی افراد و نگرش آنها به پایداری خانواده پرداخته اند. برای سنجش نظام ارزشی از نظریه رونالد اینگلهارت استفاده شده و نگرش به پایداری خانواده نیز با تقسیم بندی به ابعاد شناختی، عاطفی و رفتاری مورد سنجش قرار گرفته است. نتایج پژوهش حاکی از آن است که بین نظام ارزشی و نیز نگرش نسل های مختلف به پایداری خانواده در نسل های مختلف، تفاوت معناداری وجود ندارد، اما بین ابعاد سنتی و بقای نظام ارزشی و نگرش به پایداری

خانواده در نسل های مختلف، رابطه معنادار وجود دارد، درحالی که بین ابعاد سکولار - عقلانی و خود شکوفایی این نظام و نگرش به پایداری خانواده در این نسل ها رابطه معنادار وجود ندارد. گودرزی (۱۳۸۸) در پژوهشی با عنوان «تغییر ارزش های جوانان و عوامل مرتبط با آن»، انجام داده است که با روش توصیفی، از نوع پانل گذشته نگر و با استفاده از ابزار پرسشنامه محقق ساخته انجام گرفته است. جامعه آماری این تحقیق را جوانان استان همدان در سال ۱۳۸۸ تشکیل می دادند که با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای تعداد ۳۸۰ نفر از آن ها به عنوان نمونه انتخاب شدند. برای محاسبه میزان قابلیت اعتماد سؤال ها از روش آلفای کرونباخ استفاده شده که مقدار ۰/۸۷ به دست آمد. به طور کلی، در مورد تغییر ارزش ها باید گفت که ۲۱/۳۲ درصد پاسخگویان تا حدودی ارزش هایشان تغییر کرده است. این در حالی است که ۲۹/۲۱ درصد پاسخگویان ارزش هایشان خیلی کم، ۳۲/۳۷ درصد کم و ۷/۸۹ درصد زیاد تغییر کرده است. همچنین ۹/۲۱ درصد پاسخگویان هیچ گونه تغییری در ارزش هایشان به وجود نیامده است. در ضمن نتایج نشان می دهند که ۷۶/۳۲ درصد پاسخگویان در زمان گذشته التقاطی، ۷/۱۱ درصد فرامادی و ۱۶/۵۸ درصد مادی بوده اند. این در حالی است که در زمان حال ۵۵/۷۹ درصد التقاطی، ۳/۶۸ درصد فرامادی و ۴۰/۵۳ درصد مادی هستند. بنابراین، می توان گفت که سنخ ارزشی پاسخگویان از فرامادی به مادی تغییر کرده است. نتایج تحقیق نشان می دهد تغییر ارزش ها با متغیرهای تحصیلات، جنسیت، وضعیت تاهل، طبقه اجتماعی، تعداد اعضای خانواده، میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی، میزان تقدیرگرایی، میزان فرد گرایی، میزان تضاد خانوادگی، میزان تشتت ارزشی در جامعه از دید پاسخگویان و عملکرد مسئولین از دید پاسخگویان رابطه معناداری دارد. نتایج حاصل از تحلیل چند متغیری نیز بیانگر این است که ۰/۴۷ واریانس متغیر تغییر ارزش ها به وسیله متغیرهای مستقل این تحقیق تبیین می شوند. تغییر ارزش های جوانان، معلول شبکه پیچیده ای از عوامل روانی اجتماعی است که نیازمند مطالعات تحلیلی بیشتر و تقویت نهادهای حمایتی و ارتقای آگاهی جوانان درباره ارزش های سنتی ایرانی و اسلامی است.

فلنگا و همکاران (۲۰۱۸) تحقیقی با عنوان «آیا اولویت ها می توانند پیش بینی کننده پیش داوری ها باشند؟»، تحلیلی در زمینه نوجوانان ایتالیایی انجام داده اند. در این تحقیق، اولویت های ارزشی، پیش داوری در مورد آفریقایی ها و روابط موجود مابین این ابعاد در ۲۳۳ نفر نوجوان ایتالیایی مورد بررسی قرار گرفته است. معیارها: پرسشنامه ارزش های بازنمودی (کاپانا و همکاران، ۲۰۰۵)، برای ارزیابی اولویت های ارزشی، و معیار ساتل و بلاتنت برای تشخیص افراد در گروه های: مساوات طلب ها، متعصب های کوتاه فکر، زیرک ها. نتایج پژوهش در مورد نوجوانانی که در خود برتری و آمادگی برای تغییر، نمره بالاتری از خودافزایشی و مکالمه می گیرند، حاکی از آن است که ۵۱/۵۰ درصد نوجوانان در طبقه بندی مساوات طلبان قرار گرفتند، ۴۱/۶ درصد به عنوان زیرک و ۶/۹ درصد آن ها به عنوان متعصب های کوتاه فکر می باشند. همچنین مساوات طلب ها نمره بالاتری در مقایسه با سایرین در بخش خودبرتری دریافت کردند و این در حالی است که، زیرک ها نمره بالاتری در همین بخش در مقایسه با مساوات طلب ها کسب نمودند، خودبرتری تأثیر منفی بر پیش داوری داشته و مکالمه و خودبرتری نشانگر پیش داوری بوده و باعث می شود تفاوت های مربوط به سن و جنس پدیدار گردد.

مصطفی و دیگری (۲۰۱۴) پژوهشی با عنوان «تحلیلی بر اولویت های ارزشی خانواده ها، دانش آموزان و آموزگاران» انجام داده اند. هدف از انجام این بررسی تعیین آن است که خانواده ها و آموزگاران تا چه اندازه از دانش آموزان می خواهند که ارزش هایی را رعایت کنند یا نکنند، و دانش آموزان تا چه اندازه به آن ارزش ها اولویت می دهند. گروه مورد مطالعه که از طریق مدل

نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند شامل ۷۹ نفر آموزگار، ۱۳۶ نفر والدین دانش آموز و ۱۴۹ نفر دانش آموز از کلاس های پنجم، ششم، هفتم و هشتم بود که در مدارس دوره دوم وابسته به هیئت مدیره آموزش ملی آکسارای مشغول به تحصیل بودند. در این تحقیق، فهرست ارزشی شوارتز با ۵۷ آیتم که در سال ۱۹۹۲ توسط شوارتز ابداع شده بود به کار گرفته شد که در سال ۲۰۰۰ به ترکی ترجمه شده بود و توسط کوشدیل و کاجیدش باشی به عنوان ابزاری برای جمع آوری داده ها اعتبار و قابلیت اعتماد آن بررسی شده بود. برای تحلیل داده های بدست آمده از گروه تحت بررسی، از آزمون تحلیل واریانس یکطرفه (ANOVA) کمک گرفته شد. آن ها به این نتیجه رسیدند که هیچ تفاوت قابل توجهی بر اساس تعاریف داده شده در فهرست شوارتز، مابین اولویت های آموزگاران و دانش آموزان و اولویت های ارزشی ای که خانواده ها از دانش آموزان انتظار دارند، مشاهده نگردید، اما پس از اینکه آیتم ها یک به یک مورد تحلیل قرار گرفتند بعضی تفاوت های چشمگیر مابین والدین، آموزگاران و دانش آموزان از لحاظ بیان بعضی از اولویت ها دیده شد.

فیشر و شوارتز (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان «تفاوت های مربوط به اولویت ها از کجا حاصل می شود؟ از منابع فردی، فرهنگی یا ساختگی؟»، بیان کرده اند که اولویت های ارزشی تا چه اندازه در کشورهای مختلف متفاوت اند و افراد در کشورهای مختلف دارای ارزش های مشترک می باشند. ما در این تحقیق این سؤال ها را با استفاده از سه مجموعه داده ها مورد توجه قرار می دهیم که هر یک از آن ها ارزش را به شکلی متفاوت اندازه گیری می کنند: بررسی ارزشی شوارتز در مورد نمونه های دانش آموزان و آموزگاران در ۶۷ کشور (N=۴۱۹۶۸) پرسشنامه ارزش های بازنمودی در مورد نمونه های نماینده از نوزده کشور اروپایی (N=۴۲۳۵۹) و بررسی ارزش های جهانی در مورد نمونه های نماینده از ۶۲ کشور (N=۸۴۸۸۷) تحلیل های انجام شده نشانگر وفاق بیشتری در مقایسه با توافق در زمینه اولویت های ارزشی در کشورهای مختلف می باشد، زیرا داده های مستحکم مبنی بر اینکه فرهنگ، تعیین کننده ارزش های است را رد می کند و ارزش های همراه با خودمختاری، مرتبط بودن و قابلیت، یک الگوی جهانی از اهمیت زیاد و وفاق فراوانی برخوردارند و ارزش های همسانی، الگوهای ارزشی ای را نشان می دهند و مبنی بر این است که آن ها داوطلبان مطلوبی برای بخش فرهنگ به عنوان نظام های معنایی مشترک می باشند. ما گروه مرجع و تأثیرات مربوط به سبک پاسخ را به عنوان توضیحات جایگزین در مورد نتایج منتفی می دانیم و توضیحات آن ها در مورد تئوری ارزش ها، تحقیقات چند فرهنگی و تضادهای بین گروهی مبتنی بر ارزش را مورد بحث قرار می دهیم.

با توجه به چارچوب نظری، فرضیه های زیر مطرح شدند:

- ۱- بین میزان استفاده از رسانه های جمعی با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۲- بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی (مجازی) با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۳- بین میزان سرمایه اجتماعی با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۴- بین میزان سرمایه فرهنگی با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.
- ۵- بین میزان سرمایه اقتصادی با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

۶- بین میزان دینداری با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

۷- بین میزان ارتباط با گروه های مرجع با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع همبستگی و به صورت پیمایشی انجام شده است. در این پژوهش از روش پرسشنامه که رایج ترین روش در پژوهش پیمایشی است، استفاده شده است. با توجه به اینکه سازمان ملی جوانان ایران، سن ۱۵-۲۹ را مبنای دامنه سنی جوانی مشخص کرده است. بنابراین، جامعه آماری پژوهش شامل کلیه جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل بودند که تعداد آن ها طبق آمار ثبت و احوال شهر اردبیل ۱۹۳۸۲۶ (۹۵۸۲۲) پسر و ۹۸۰۰۴ دختر) نفر گزارش شده است. حجم نمونه در این پژوهش شامل ۵۹۸ نفر می باشد که با استفاده از فرمول کوکران، به شرح زیر تعیین گردید.

$$n = \frac{\frac{t^2 pq}{d^2}}{1 + \frac{1}{N} \left(\frac{t^2 pq}{d^2} - 1 \right)}$$

$N=193826$ (تعداد کل جامعه آماری)

$d=0.04$ (خطای احتمالی مجاز)

$t=1/96$ (ضریب اطمینان که در تحقیقات اجتماعی معمولاً در نظر گرفته می شود)

$P=0.5$ (احتمال وجود صفت)

$q=0.5$ (احتمال عدم وجود صفت).

بنابراین، با توجه به اینکه در مطالعه مقدماتی، میانگین متغیرهای مورد بررسی ۳ به دست آمد، مقدار p و q را ۰/۵ در نظر گرفتیم.

مناسب ترین روش نمونه گیری برای این پژوهش، نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای می باشد. براساس روش نمونه گیری خوشه ای چندمرحله ای، در مرحله اول با توجه به اینکه از زمان های قدیم شهر اردبیل به محلات شش گانه تقسیم شده است؛ ابتدا محله های عالی قاپو، پیرمادر، پیرزرگر، پیرعبدالملک، اوج دکان و طوی انتخاب، سپس با روش نمونه گیری سهمیه ای از هر کدام از محله ها چند کوچه انتخاب و از هر کوچه چند خانه و از هر خانه با شیوه تصادفی اتفاقی یک فرد ۱۵-۲۹ ساله برای پاسخگویی به پرسشنامه انتخاب گردید.

جدول ۱. روش نمونه گیری سهمیه ای محله ها

نام محله	تعداد نمونه
عالی قاپو	۱۰۰
پیرمادر	۱۰۰
پیرزرگر	۱۰۰
پیرعبدالملک	۱۰۰
اوج دکان	۹۹
طوی	۹۹
مجموع	۵۹۸

● بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل)

در این پژوهش از اعتبار صوری برای ارتقای روایی سنجه‌های به کار گرفته شده در سنجش متغیرهای تحقیق استفاده گردید. در این باره، پرسشنامه تهیه شده به تعدادی از اساتید خبره و برگزیده جامعه‌شناسی^۱ داده شد و وفاق آن‌ها در مورد شاخص‌ها، دلیل روشنی بر اعتبار پرسشنامه طراحی شده است. برای بررسی آلفای کرونباخ پرسشنامه پژوهش حاضر، ابتدا نمونه‌ای شامل سی پرسشنامه در بین یک نمونه ۳۰ نفری از نوجوانان و جوانان ۱۵-۲۹ سال شهر اردبیل صورت گرفت و بعد از استخراج نمرات مربوط به هر پرسشنامه و وارد نمودن آن در نرم‌افزار SPSS، آلفای کرونباخ به دست آمد.

جدول ۲. ضریب آلفای کرونباخ

مقدار الفا	متغیرها
۰/۷۶۸	استفاده از رسانه های جمعی
۰/۷۶۹	شبکه های اجتماعی
۰/۸۱۳	سرمایه اجتماعی
۰/۷۳۵	سرمایه فرهنگی
۰/۷۶۸	سرمایه اقتصادی
۰/۷۵۹	دینداری
۰/۷۲۴	نقش گروه های مرجع
۰/۸۱۵	اولویت های ارزشی

یافته های پژوهش یافته های توصیفی

مطابق با نتایج تحقیق ۵۷/۷ درصد از کل پاسخگویان مرد، دارای بیشترین درصد بوده‌اند. همچنین ۴۲/۳ درصد از پاسخگویان زن، دارای کم‌ترین درصد می‌باشند. ۴۲/۵ درصد از پاسخگویان مجرد، ۵۷/۵ درصد نیز متأهل هستند. ۷ نفر (۱/۲٪) از افراد نمونه بی سواد هستند، ۱۴ نفر (۲/۳٪) نهضت و ابتدایی، ۱۶۸ نفر (۲۸/۱٪) راهنمایی و سیکل، ۱۹۱ نفر (۳۱/۹٪) متوسطه و دیپلم، ۱۳۵ نفر (۲۲/۶٪) فوق دیپلم و لیسانس، ۸۳ نفر (۱۳/۹٪) فوق لیسانس و بالاتر هستند. بیشترین فراوانی مربوط به سطح تحصیلات متوسطه و دیپلم می باشد.

یافته های استنباطی

فرضیه اول: بین میزان استفاده از رسانه های جمعی با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۳. آزمون ام باکس

ام باکس	F
۷۰۱/۸۵۰	۷/۵۲۳
درجه آزادی ۱	۹۰
درجه آزادی ۲	۱۱۰۶۹۱/۳۴۵
سطح معنی داری	۰/۱۵۷

یکی از پیش فرض‌های مهم آزمون تحلیل کواریانس این است که ماتریس‌های کواریانس در هر یک از گروه‌ها باید همگن باشد. تشخیص همگن بودن این ماتریس‌های کواریانس را آزمون ام‌باکس انجام می‌دهد. با توجه به جدول ۳، مشاهده می‌شود که مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می‌شود؛ یعنی sig بیشتر از ۰/۰۵ درصد بوده است. بنابراین، فرض صفر پذیرفته می‌شود و این بدان معناست که ماتریس‌های کواریانس مشاهده شده متغیر کمی تحقیق (اولویت‌های ارزشی) در بین جوانان با میزان استفاده از رسانه‌های جمعی مختلف برابر هستند.

جدول ۴. تفاوت میانگین اولویت‌های ارزشی

اثر	ارزش	F	سطح معنی داری
اثر پیلای	۰/۹۷۶	۵۹۰۰/۷۱۴	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۰۲۴	۵۹۰۰/۷۱۴	۰/۰۰۰
اثر هنتلینگ	۴۰/۵۵۵	۵۹۰۰/۷۱۴	۰/۰۰۰
بزرگ‌ترین ریشه روی	۴۰/۵۵۵	۵۹۰۰/۷۱۴	۰/۰۰۰
اثر پیلای	۰/۴۳۳	۵/۹۱۱	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۶۲۴	۶/۰۸۲	۰/۰۰۰
اثر هنتلینگ	۰/۵۱۵	۶/۲۳۰	۰/۰۰۰
بزرگ‌ترین ریشه روی	۰/۲۵۱	۱۲/۲۵۲	۰/۰۰۰

طبق نتایج جدول ۴، تفاوت میانگین اولویت‌های ارزشی براساس هر ۴ آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ یعنی سازه اولویت‌های ارزشی در بین جوانان با میزان استفاده از رسانه‌های جمعی مختلف تفاوت دارد. به صورت دیگر می‌توان گفت که میزان استفاده از رسانه‌های جمعی بر اولویت‌های ارزشی جوانان تأثیر دارد. در بخش دیگر تفسیرها به آزمون لوین پرداخته شد. آزمون لوین در ایجا آزمون‌های تشخیص برابری و عدم برابری کواریانس خطاهاست.

جدول ۵. آزمون لوین

F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
۴/۵۶۵	۱۲	۵۸۵	۰/۱۳۸
۴/۲۵۶	۱۲	۵۸۵	۰/۱۳۲
۴/۷۲۱	۱۲	۵۸۵	۰/۱۹۲
۴/۰۶۲	۱۲	۵۸۵	۰/۱۱۲

با نگاهی به نتایج جدول ۵، مشخص است که مقدار sig برای هر چهار اولویت بالاتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، واریانس خطا‌های آن‌ها با هم برابر است. با توجه به مقدار F بدست آمده در این آزمون می‌توان گفت که با افزایش میزان استفاده از رسانه‌های جمعی، جوانان به ترتیب ارزش‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را انتخاب و با کاهش میزان استفاده از رسانه‌های جمعی، به ترتیب ارزش‌های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را بر می‌گزینند.

فرضیه دوم: بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی (مجازی) با اولویت‌های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

● بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل)

جدول ۶. آزمون ام باکس

۱۰۸۹/۳۱۰	ام باکس
۹/۴۵۳	F
۱۱۰	درجه آزادی ۱
۷۹۰۷۳/۸۱۳	درجه آزادی ۲
۰/۱۳۸	سطح معنی داری

یکی از پیش فرض های مهم آزمون تحلیل کواریانس، این است که ماتریس های کواریانس در هر یک از گروه ها باید همگن باشد. تشخیص همگن بودن این ماتریس های کواریانس را آزمون ام باکس انجام می دهد. با توجه به جدول ۶، مشاهده می شود که مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می شود؛ یعنی sig بیشتر از ۰/۰۵ درصد بوده است. بنابراین، فرض صفر پذیرفته می شود و این بدان معناست که ماتریس های کواریانس مشاهده شده متغیر کمی تحقیق (اولویت های ارزشی) در بین جوانان با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی (مجازی) برابر هستند.

جدول ۷. تفاوت میانگین اولویت های ارزشی

اثر	ارزش	F	سطح معنی داری
اثر پیلائی	۰/۹۷۹	۶۵۷۶/۵۴۹	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۰۲۱	۶۵۷۶/۵۴۹	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۴۵/۵۱۲	۶۵۷۶/۵۴۹	۰/۰۰۰
بزرگ ترین ریشه روی	۴۵/۵۱۲	۶۵۷۶/۵۴۹	۰/۰۰۰
اثر پیلائی	۰/۵۰۶	۰/۲۶۰	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۵۷۲	۵/۴۳۰	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۰/۶۲۱	۵/۵۹۶	۰/۰۰۰
بزرگ ترین ریشه روی	۰/۳۴۶	۱۲/۵۴۸	۰/۰۰۰

طبق نتایج جدول ۷، تفاوت میانگین اولویت های ارزشی بر اساس هر ۴ آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد؛ یعنی سازه اولویت های ارزشی در بین جوانان با میزان استفاده از شبکه های اجتماعی (مجازی) تفاوت دارد. یا به صورت دیگر می توان گفت که میزان استفاده از شبکه های اجتماعی (مجازی) بر اولویت های ارزشی جوانان تأثیر دارد. در بخش دیگر تفسیر ها به آزمون لوین پرداخته شد. آزمون لوین در ایجا آزمونی برای تشخیص برابری و عدم برابری، واریانس خطاهاست.

جدول ۸. جدول لوین

F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
۹/۳۵۷	۱۶	۵۸۱	۰/۱۶۲
۴/۷۶۱	۱۶	۵۸۱	۰/۰۵۹
۶/۲۰۱	۱۶	۵۸۱	۰/۱۵۳
۵/۳۵۹	۱۶	۵۸۱	۰/۱۰۱

ارزش اجتماعی
ارزش سیاسی
ارزش فرهنگی
ارزش اقتصادی

با نگاهی به نتایج جدول ۸، مشخص است که مقدار sig برای هر چهار اولویت بالاتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، واریانس خطای آن‌ها با هم برابر است. با توجه به مقدار F بدست آمده در این آزمون، می‌توان گفت که با افزایش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی (مجازی)، جوانان به ترتیب ارزش‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی را انتخاب و با کاهش میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی (مجازی)، به ترتیب ارزش‌های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی را بر می‌گزینند.

فرضیه سوم: بین میزان سرمایه اجتماعی با اولویت نظام‌های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی‌داری وجود دارد.

جدول ۹. ام‌باکس

۱۳۰۰/۷۰۵	ام باکس
۹/۳۷۶	F
۱۳۰	درجه آزادی ۱
۷۵۵۸۸/۳۰۲	درجه آزادی ۲
۰/۰۵۳	سطح معنی‌داری

یکی از پیش‌فرض‌های مهم آزمون تحلیل کواریانس، این است که ماتریس‌های کواریانس در هر یک از گروه‌ها باید همگن باشد. تشخیص همگن بودن این ماتریس‌های کواریانس را آزمون ام‌باکس انجام می‌دهد. با توجه به جدول ۹، مشاهده می‌شود که مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می‌شود یعنی sig بیشتر از ۰/۰۵ درصد بوده است. بنابراین، فرض صفر پذیرفته می‌شود و این بدان معناست که ماتریس‌های کواریانس مشاهده شده متغیر کمی تحقیق (اولویت‌های ارزشی) در بین جوانان با میزان سرمایه اجتماعی مختلف برابر هستند.

جدول ۱۰. تفاوت میانگین اولویت‌های ارزشی

اثر	ارزش	F	سطح معنی‌داری
اثر پیلائی	۰/۹۸۹	۱۲۲۰۱/۵۶۶	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۰۱۱	۱۲۲۰۱/۵۶۶	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۸۷/۹۳۹	۱۲۲۰۱/۵۶۶	۰/۰۰۰
بزرگ‌ترین ریشه روی	۸۷/۹۳۹	۱۲۲۰۱/۵۶۶	۰/۰۰۰
اثر پیلائی	۱/۵۸۸	۹/۴۱۶	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۱۲۰	۹/۹۹۱	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۲/۹۹۰	۱۰/۶۱۰	۰/۰۰۰
بزرگ‌ترین ریشه روی	۱/۴۱۵	۲۰/۲۴۹	۰/۰۰۰

طبق نتایج جدول ۱۰، تفاوت میانگین اولویت‌های ارزشی براساس هر ۴ آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ یعنی سازه اولویت‌های ارزشی در بین جوانان با میزان سرمایه اجتماعی مختلف تفاوت دارد. یا به صورت دیگر می‌توان گفت که میزان سرمایه اجتماعی بر اولویت‌های ارزشی جوانان تأثیر دارد.

در بخش دیگر تفسیرها به آزمون لوین پرداخته شد. آزمون لوین در ایجا آزمونی برای تشخیص برابری و عدم برابری، واریانس خطاهاست.

● بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل)

جدول ۱۱. آزمون لوین

سطح معنی داری	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	F	ارزش اجتماعی
۰/۲۱۲	۵۵۸	۳۹	۱۶/۹۸۱	ارزش اجتماعی
۰/۱۰۹	۵۵۸	۳۹	۱۱/۷۰۳	ارزش سیاسی
۰/۱۱۳	۵۵۸	۳۹	۱۲/۳۲۱	ارزش فرهنگی
۰/۱۰۳	۵۵۸	۳۹	۱۱/۴۰۸	ارزش اقتصادی

با نگاهی به نتایج جدول ۱۱، مشخص است که مقدار sig برای هر چهار اولویت بالاتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، واریانس خطا های آن ها با هم برابر است. با توجه به مقدار F بدست آمده در این آزمون می توان گفت که با افزایش میزان سرمایه اجتماعی، جوانان به ترتیب ارزش های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی را انتخاب و با کاهش میزان سرمایه اجتماعی مختلف، به ترتیب ارزش های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را بر می گزینند.

فرضیه چهارم: بین میزان سرمایه فرهنگی با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۲. ام باکس

ام باکس	F
۱۱۵۷/۹۶۱	۹/۱۷۱
۱۲۰	۱۲۰
۸۵۱۱۳/۰۴۷	۰/۱۰۷

یکی از پیش فرض های مهم آزمون تحلیل کواریانس این است که ماتریس های کواریانس در هر یک از گروه ها باید همگن باشد. تشخیص همگن بودن این ماتریس های کواریانس را آزمون ام باکس انجام می دهد. با توجه به جدول ۱۲، مشاهده می شود که مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می شود یعنی sig بیشتر از ۰/۰۵ درصد بوده است. بنابراین، فرض صفر پذیرفته می شود و این بدان معناست که ماتریس های کواریانس مشاهده شده متغیر کمی تحقیق (اولویت های ارزشی) در بین جوانان با میزان سرمایه فرهنگی مختلف برابر هستند.

جدول ۱۳. تفاوت میانگین اولویت های ارزشی

اثر	ارزش	F	سطح معنی داری
اثر پیلائی	۰/۹۸۳	۸۳۹۱/۷۶۵	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۰۱۷	۸۳۹۱/۷۶۵	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۵۸/۵۸۱	۸۳۹۱/۷۶۵	۰/۰۰۰
بزرگ ترین ریشه روی	۵۸/۵۸۱	۸۳۹۱/۷۶۵	۰/۰۰۰
اثر پیلائی	۰/۶۶۲	۵/۴۴۰	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۴۷۸	۵/۵۳۹	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۰/۸۲۷	۵/۶۲۸	۰/۰۰۰
بزرگ ترین ریشه روی	۰/۳۵۹	۹/۸۵۰	۰/۰۰۰

طبق نتایج جدول ۱۳، تفاوت میانگین اولویت های ارزشی براساس هر ۴ آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد؛ یعنی سازه اولویت های ارزشی در بین جوانان با میزان سرمایه فرهنگی مختلف تفاوت دارد. به صورت دیگر می توان گفت که میزان سرمایه فرهنگی بر اولویت های ارزشی جوانان تأثیر دارد. در بخش دیگر تفسیر ها به آزمون لوین پرداخته شد. آزمون لوین در ایجا آزمونی برای تشخیص برابری و عدم برابری واریانس خطاهاست.

جدول ۱۴. آزمون لوین

سطح معنی داری	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	F	
۰/۰۸۱	۵۷۶	۲۱	۶/۶۳۴	ارزش اجتماعی
۰/۰۶۹	۵۷۶	۲۱	۱۰/۸۱۸	ارزش سیاسی
۰/۱۱۲	۵۷۶	۲۱	۱۷/۹۶۴	ارزش فرهنگی
۰/۰۷۳	۵۷۶	۲۱	۵/۱۲۵	ارزش اقتصادی

با نگاهی به نتایج جدول ۱۴، مشخص است که مقدار sig برای هر چهار اولویت بالاتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، واریانس خطا های آن ها با هم برابر است. با توجه به مقدار F بدست آمده در این آزمون می توان گفت که با افزایش میزان سرمایه فرهنگی، جوانان به ترتیب ارزش های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را انتخاب و با کاهش میزان سرمایه فرهنگی مختلف، به ترتیب ارزش های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را بر می گزینند.

فرضیه پنجم: بین میزان سرمایه اقتصادی با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۵. آزمون ام باکس

۱۴۰/۸۷۱	ام باکس
۳/۴۱۳	F
۴۰	درجه آزادی ۱
۵۱۹۹۰/۰۹۶	درجه آزادی ۲
۰/۰۸۴	سطح معنی داری

یکی از پیش فرض های مهم آزمون تحلیل کواریانس این است که ماتریس های کواریانس در هر یک از گروه ها باید همگن باشد. تشخیص همگن بودن این ماتریس های کواریانس را آزمون ام باکس انجام می دهد. با توجه به جدول ۱۵، مشاهده می شود که مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می شود؛ یعنی sig بیشتر از ۰/۰۵ درصد بوده است. بنابراین، فرض صفر پذیرفته می شود و این بدان معناست که ماتریس های کواریانس مشاهده شده متغیر کمی تحقیق (اولویت های ارزشی) در بین جوانان با میزان سرمایه اقتصادی مختلف برابر هستند.

● بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل)

جدول ۱۶. تفاوت میانگین اولویت های ارزشی

اثر	ارزش	F	سطح معنی داری
اثر پیلائی	۰/۹۸۳	۸۳۰۹/۲۶۴	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۰۱۷	۸۳۰۹/۲۶۴	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۵۶/۳۳۴	۸۳۰۹/۲۶۴	۰/۰۰۰
بزرگترین ریشه روی	۵۶/۳۳۴	۸۳۰۹/۲۶۴	۰/۰۰۰
اثر پیلائی	۰/۱۹۸	۷/۷۳۹	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۸۰۹	۸/۰۹۱	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۰/۲۲۷	۸/۳۳۸	۰/۰۰۰
بزرگترین ریشه روی	۰/۱۷۸	۲۶/۴۳۹	۰/۰۰۰

طبق نتایج جدول ۱۶، تفاوت میانگین اولویت های ارزشی براساس هر ۴ آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد؛ یعنی سازه اولویت های ارزشی در بین جوانان با میزان سرمایه اقتصادی مختلف تفاوت دارد. به صورت دیگر می توان گفت که میزان سرمایه اقتصادی بر اولویت های ارزشی جوانان تأثیر دارد. در بخش دیگر تفسیر ها به آزمون لوین پرداخته شد. آزمون لوین در ایجا آزمونی برای تشخیص برابری و عدم برابری واریانس خطاهاست.

جدول ۱۷. آزمون لوین

F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
۰/۶۵۰	۴	۵۹۳	۰/۶۲۷
۱/۰۸۳	۴	۵۹۳	۰/۳۶۴
۲/۸۵۸	۴	۵۹۳	۰/۰۵۳
۲/۹۲۷	۴	۵۹۳	۰/۰۵۸

با نگاهی به نتایج جدول ۱۷، مشخص است که مقدار sig برای هر چهار اولویت بالاتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، واریانس خطا های آن ها با هم برابر است. با توجه به مقدار F بدست آمده در این آزمون می توان گفت که با افزایش میزان سرمایه اقتصادی، جوانان به ترتیب ارزش های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی را انتخاب و با کاهش میزان سرمایه اقتصادی مختلف، به ترتیب ارزش های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را بر می گزینند.

فرضیه ششم: بین میزان دینداری با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۱۸. آزمون ام باکس

۱۲۴۴/۵۳۴	ام باکس
۳/۲۳۰	F
۳۱۰	درجه آزادی ۱
۱۷۳۸۷/۹۲۷	درجه آزادی ۲
۰/۰۵۷	سطح معنی داری

یکی از پیش فرض های مهم آزمون تحلیل کواریانس این است که ماتریس های کواریانس در هر یک از گروه ها باید همگن باشد. تشخیص همگن بودن این ماتریس های کواریانس را آزمون امباکس انجام می دهد. با توجه به جدول ۱۸، مشاهده می شود که مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می شود یعنی Sig بیشتر از ۰/۰۵ درصد بوده است. بنابراین، فرض صفر پذیرفته می شود و این بدان معناست که ماتریس های کواریانس مشاهده شده متغیر کمی تحقیق (اولویت های ارزشی) در بین جوانان با میزان دینداری مختلف برابر هستند.

جدول ۱۹. تفاوت میانگین اولویت های ارزشی

اثر	ارزش	F	سطح معنی داری
اثر پیلائی	۰/۹۹۶	۳۲۱۹۵/۹۱۷	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۰۰۴	۳۲۱۹۵/۹۱۷	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۲۶۸/۲۹۹	۳۲۱۹۵/۹۱۷	۰/۰۰۰
بزرگ ترین ریشه روی	۲۶۸/۲۹۹	۳۲۱۹۵/۹۱۷	۰/۰۰۰
اثر پیلائی	۱/۹۳۸	۴۵۶/۰۰۰	۰/۰۰۰
لامبدای ویلک	۰/۰۴۱	۴۵۶/۰۰۰	۰/۰۰۰
اثر هتلینگ	۶/۸۷۱	۴۵۶/۰۰۰	۰/۰۰۰
بزرگ ترین ریشه روی	۵/۱۰۸	۱۱۴/۰۰۰	۰/۰۰۰

طبق نتایج جدول ۱۹، تفاوت میانگین اولویت های ارزشی بر اساس هر ۴ آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد؛ یعنی سازه اولویت های ارزشی در بین جوانان با میزان دینداری مختلف تفاوت دارد. به صورت دیگر می توان گفت که میزان دینداری بر اولویت های ارزشی جوانان تأثیر دارد.

در بخش دیگر تفسیر ها به آزمون لوین پرداخته شد. آزمون لوین در اینجا آزمونی برای تشخیص برابری و عدم برابری واریانس خطاهاست.

جدول ۲۰. آزمون لوین

F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	سطح معنی داری
۴/۹۱۹	۱۱۴	۴۸۳	۰/۰۵۸
۳/۰۳۸	۱۱۴	۴۸۳	۰/۱۵۲
۳/۵۶۱	۱۱۴	۴۸۳	۰/۱۲۷
۲/۶۴۸	۱۱۴	۴۸۳	۰/۲۳۲

با نگاهی به نتایج جدول ۲۰، مشخص است که مقدار sig برای هر چهار اولویت بالاتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، واریانس خطا های آن ها با هم برابر است. با توجه به مقدار F بدست آمده در این آزمون می توان گفت که با افزایش میزان دینداری، جوانان به ترتیب ارزش های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی را انتخاب و با کاهش میزان دینداری، جوانان به ترتیب ارزش های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را بر می گزینند.

● بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر اردبیل)

فرضیه هفتم: بین میزان ارتباط با گروه های مرجع با اولویت نظام های ارزشی جوانان (ارزش اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی) رابطه معنی داری وجود دارد.

جدول ۲۱. آزمون ام باکس

۴۸۶/۴۱۰	ام باکس
۵/۰۹۹	F
۹۰	درجه آزادی ۱
۲۷۲۷۱/۰۲۵	درجه آزادی ۲
۰/۱۱۴	سطح معنی داری

یکی از پیش فرض های مهم آزمون تحلیل کواریانس این است که ماتریس های کواریانس در هر یک از گروه ها باید همگن باشد. تشخیص همگن بودن این ماتریس های کواریانس را آزمون ام باکس انجام می دهد. با توجه به جدول ۲۱، مشاهده می شود که مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می شود یعنی Sig بیشتر از ۰/۰۵ درصد بوده است. بنابراین، فرض صفر پذیرفته می شود و این بدان معناست که ماتریس های کواریانس مشاهده شده متغیر کمی تحقیق (اولویت های ارزشی) در بین جوانان با میزان ارتباط با گروه های مرجع برابر هستند.

جدول ۲۲. تفاوت میانگین اولویت های ارزشی

سطح معنی داری	F	ارزش	اثر
۰/۰۰۰	۶۶۵۵/۶۲۷	۰/۹۷۹	اثر پیلائی
۰/۰۰۰	۶۶۵۵/۶۲۷	۰/۰۲۱	لامبدای ویلک
۰/۰۰۰	۶۶۵۵/۶۲۷	۴۵/۶۶۵	اثر هتلینگ
۰/۰۰۰	۶۶۵۵/۶۲۷	۴۵/۶۶۵	بزرگ ترین ریشه روی
۰/۰۰۰	۹/۲۱۷	۰/۵۹۰	اثر پیلائی
۰/۰۰۰	۱۰/۱۸۱	۰/۴۹۷	لامبدای ویلک
۰/۰۰۰	۱۱/۲۰۶	۰/۸۴۸	اثر هتلینگ
۰/۰۰۰	۳۳/۰۴۳	۰/۶۲۰	بزرگ ترین ریشه روی

طبق نتایج جدول ۲۲، تفاوت میانگین اولویت های ارزشی بر اساس هر ۴ آزمون در سطح اطمینان ۹۵ درصد مورد تأیید قرار می گیرد؛ یعنی سازه اولویت های ارزشی در بین جوانان با میزان ارتباط با گروه های مرجع تفاوت دارد. به صورت دیگر می توان گفت که میزان ارتباط با گروه های مرجع بر اولویت های ارزشی جوانان تأثیر دارد. در بخش دیگر تفسیر ها به آزمون لوین پرداخته شد. آزمون لوین در ایجا آزمونی برای تشخیص برابری و عدم برابری واریانس خطاهاست.

جدول ۲۳. آزمون لوین

سطح معنی داری	درجه آزادی ۲	درجه آزادی ۱	F	ارزش اجتماعی
۰/۱۹۳	۵۸۶	۱۱	۱۰/۱۸۹	ارزش اجتماعی
۰/۱۰۵	۵۸۶	۱۱	۲/۹۰۱	ارزش سیاسی
۰/۱۲۵	۵۸۶	۱۱	۵/۲۹۱	ارزش فرهنگی
۰/۱۰۸	۵۸۶	۱۱	۲/۸۷۹	ارزش اقتصادی

با نگاهی به نتایج جدول ۲۳، مشخص است که مقدار sig برای هر چهار اولویت بالاتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، واریانس خطاهاى آن ها با هم برابر است. با توجه به مقدار F بدست آمده در این آزمون می توان گفت که با افزایش میزان ارتباط با گروه های مرجع، جوانان به ترتیب ارزش های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی را انتخاب و با کاهش میزان ارتباط با گروه های مرجع، به ترتیب ارزش های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی را بر می گزینند.

بحث و نتیجه گیری

ارزش ها، پایه و اساس بینش و کنش انسان را تشکیل می دهند و در انتخاب، گزینش و انجام کنش نقش دارند و تعیین کننده رفتار و کنش اجتماعی هستند. اهمیت ارزش ها به یک میزان نبوده و براساس سلسله مراتب اهمیت آن ها در مجموع های جای دارند که نظام ارزشی نامیده می شود. نظام ارزشی، سازمان پایداری از عقاید است که ارزش ها به شیوه ترجیحی در پیوستاری براساس اهمیت نسبی مرتب شده و قرار می گیرند. در این پژوهش ابتدا با بررسی ادبیات تحقیق و دیدگاه های جامعه شناسان و روان شناسان اجتماعی براساس دیدگاه آلپورت، اطلاعات جمع آوری شده و مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته است.

- نتایج آزمون فرضیه اول (بین میزان استفاده از رسانه های جمعی با اولویت های ارزشی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد) نشان می دهد که با افزایش میزان استفاده از رسانه های جمعی، جوانان به ترتیب ارزش های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را انتخاب و با کاهش میزان استفاده از رسانه های جمعی، به ترتیب ارزش های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را بر می گزینند. نظریه اینگلهارت نتیجه این فرضیه را تأیید می کند. اینگلهارت یکی از عوامل تأثیر گذار بر شکاف ارزش ها را، جهانی شدن ارتباطات می داند. وی بیان می کند: «می بینم که جوانان در سراسر جهان لباس جین (Jeans) می پوشند و به موسیقی پاپ گوش می دهند» (یوسفی، ۱۳۸۳). همچنین نتایج بدست آمده با این فرضیه با تحقیق گودرزی (۱۳۸۸) همسو می باشد. گودرزی پژوهشی با عنوان «تغییر ارزش های جوانان و عوامل مرتبط با آن» انجام داده و نتایج زیر به دست آمده است. به طور کلی، در مورد تغییر ارزش ها باید گفت که ۲۱/۳۲ درصد پاسخگویان تا حدودی ارزش هایشان تغییر کرده است. بنابراین، می توان گفت که سنخ ارزشی پاسخگویان از فرامادی به مادی تغییر کرده است. نتایج تحقیق نشان می دهد تغییر ارزش ها با متغیرهای تحصیلات، جنسیت، وضعیت تأهل، طبقه اجتماعی، تعداد اعضای خانواده، میزان استفاده از وسایل ارتباط جمعی رابطه معنادار دارد.

- نتایج آزمون فرضیه دوم (بین میزان استفاده از شبکه های اجتماعی (مجازی) با اولویت های ارزشی رابطه معنی داری وجود دارد) نشان داد که با افزایش میزان استفاده از شبکه های اجتماعی (مجازی)، جوانان به ترتیب ارزش های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی را انتخاب و با کاهش میزان استفاده از شبکه های اجتماعی (مجازی)، به ترتیب ارزش های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی را بر می گزینند.

نظریه زیمل نتیجه این فرضیه را تأیید می کند. از نظر زیمل در جوامع با فناوری های جدید، جوانان ارزش های مادی جامعه را بیشتر در ربط با سرمایه داری و پیشرفت های تکنیکی می بینند. بنابراین، در بازتاب نسبت به چنین جریانی، به دامن فرقه ها یا به قول باومن قبایلی افتاده اند که از آن ها در مقابل این ارزش های مادی حمایت کنند. زیمل یکی از مسائل مهم جامعه شناسی را توجه به شرایط و رخدادهای روابط ارزشی بین رفتار کنش و اندیشه های جمعی و فردی می داند (زیمل، ۱۹۵۰).

- نتایج آزمون فرضیه سوم (بین میزان سرمایه اجتماعی با اولویت های ارزشی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد) نشان داد که با افزایش میزان سرمایه اجتماعی، جوانان به ترتیب ارزش های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی را انتخاب و با کاهش میزان سرمایه اجتماعی مختلف، به ترتیب ارزش های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را بر می گزینند.

نظریه دورکیم نتیجه این فرضیه را تأیید می کند. دورکیم (۱۸۹۵) با طرح واژه انسجام ارگانیک معتقد است در جامعه مدرن با توجه به پیچیدگی جامعه، روابط اجتماعی باید تغییر پیدا کند، زیرا برقراری ارتباط با ارگان نیاز به حلقه های واسط دارد؛ به عبارتی برقراری ارتباط در یک جامعه ارگانیک به صورت عضویت در نهاد ها و مشارکت است. به اعتقاد دورکیم همگام با این تغییرات، ارزش ها مانند فردگرایی، آزادی و دنیایی شدن در جامعه مدرن شکل می گیرد. بنابراین، این فرض مطرح می شود که با شکل گیری سرمایه اجتماعی انتظار می رود ارزش ها اجتماعی نیز به سمت ارزش های نوین حرکت کند (سهامی و همکاران، ۱۳۹۰: ۲۵۹). همچنین نتایج بدست آمده با این فرضیه با تحقیق سهامی و همکاران (۱۳۹۰) همسو می باشد. سهامی، سرایی و کلدی مقاله ای با عنوان «رابطه سرمایه اجتماعی با ارزش های معطوف به توسعه زنان» انجام داده اند. سؤال اصلی تحقیق این است که آیا دستیابی زنان به سرمایه اجتماعی توانسته است جهت گیری زنان را به سمت ارزش های توسعه سوق دهد؟ نتایج نشان می دهد که بین سرمایه اجتماعی و ارزش های جهانی گرایی، عام گرایی، علم گرایی و عقلانیت، رابطه معنی داری وجود دارد.

- نتایج آزمون فرضیه چهارم (بین میزان سرمایه فرهنگی با اولویت های ارزشی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد) نشان داد که با افزایش میزان سرمایه فرهنگی، جوانان به ترتیب ارزش های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی را انتخاب و با کاهش میزان سرمایه فرهنگی مختلف، به ترتیب ارزش های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی را بر می گزینند.

نظریه بورديو نتیجه این فرضیه را تأیید می کند. سرمایه فرهنگی از نظر بورديو به سه شکل قابل درک است: نخست سرمایه فرهنگی درونی شده در قالب عادت واره ها که ارتباط عمیقی با تعلیم و تربیت دوران کودکی دارند؛ دوم جنبه عینی سرمایه فرهنگی که در بهره مندی از کالاها و مقولات فرهنگی عینیت می یابد؛ سوم سرمایه فرهنگی نهادینه شده که در قالب مهارت هایی که به صورت سازمان یافته توسط فرد قابل حصول است و نهادهای فرهنگی در قالب دیپلم، گواهینامه های مختلف و مدرک قبولی در امتحانات به آن ها رسمیت می دهند (سیسیانین، ۲۰۰۰). همچنین نتایج بدست آمده با این فرضیه با تحقیق آزاد ارمکی و ظهیری نیا (۱۳۸۹) همسو می باشد. آزاد ارمکی و ظهیری نیا، پژوهشی با عنوان «بررسی سنخ های ارزشی و تغییرات فرهنگی در خانواده» انجام داده اند و نتیجه گرفته اند که میزان رضایت از زندگی، تعامل اجتماعی و احساس خوشبختی فرزندان، بیشتر از والدین است و در مقابل والدین بیشتر به ارزش های مذهبی و خانوادگی توجه دارند. این مسئله احتمالاً به دلیل تأکید بیشتر والدین بر ارزش های سنتی، مذهبی و خانوادگی باشد که خود نیز، تحت تأثیر شرایط اجتماعی شدن افراد در دوران اولیه زندگی شان است.

- نتایج آزمون فرضیه پنجم (بین میزان سرمایه اقتصادی با اولویت های ارزشی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد) نشان داد که با افزایش میزان سرمایه اقتصادی، جوانان به ترتیب ارزش های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و اجتماعی را انتخاب و با کاهش میزان سرمایه اقتصادی مختلف، جوانان به ترتیب ارزش های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و اقتصادی را بر می گزینند.

نظریه اینگلهارت نتیجه این فرضیه را تأیید می کند. اینگلهارت نظریه تغییر ارزش ها را که دلالت بر جابه‌جایی اولویت های مادی به سمت اولویت های فرامادی دارد را به توسعه اقتصادی جوامع ارتباط می دهد. اینگلهارت تغییر ارزش ها در جوامع غرب را پیامد غیر ارادی کامیابی اجتماعی - اقتصادی افزایش یافته می داند. اینگلهارت می گوید: «خانواده های ثروتمند جوانان مادی‌گرای کم‌تری را نسبت به خانواده های فقیر پرورش می دهند.»

همچنین نتایج بدست آمده با این فرضیه با تحقیق میرفردی و همکاران (۱۳۹۰) همسو می‌باشد. میرفردی، احمدی و رفیعی بلداجی پژوهشی با عنوان «بررسی اولویت های ارزشی معلمان و ارتباط آن با برخی عوامل اجتماعی و اقتصادی (مورد مطالعه: معلمان شهرستان بروجن) انجام دادند. این مطالعه با استفاده از نظریه تحول فرهنگی اینگلهارت، درصدد شناخت اولویت های ارزشی معلمان و ارتباط آن با برخی عوامل اقتصادی - اجتماعی است. نتایج حاصل از یافته های پژوهش نشان می‌دهد که معلمان دارای اولویت‌های ارزشی مادی - گرایانه هستند و تفاوتی در اولویت های ارزشی گروه‌های سنی مختلفین معلمان مشاهده نگردید. از بین متغیرهای مستقل تحقیق "احساس امنیت اجتماع"، "جنسیت" و "درآمد" رابطه معناداری با اولویت های ارزشی داشتند.

- نتایج آزمون فرضیه ششم (بین میزان دینداری با اولویت های ارزشی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد). نشان داد که با افزایش میزان دینداری، جوانان به ترتیب ارزش های اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و اقتصادی را انتخاب و با کاهش میزان دینداری، به ترتیب ارزش های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را بر می‌گزینند.

نظریه وبر نتیجه این فرضیه را تأیید می کند. از دیدگاه وبر، پیشرفت و توسعه جوامع متأثر از عوامل ذهنی - فرهنگی است و این عوامل در زمینه اعتقادات مذهبی و ارزش های حاکم بر جوامع (مذهب پروتستان) نقش تعیین کننده ای در پیشرفت اقتصادی ممالک سرمایه داری غرب داشته است. وبر معتقد است که روحیه اقتصادی، جنبه اساسی طرز تفکر سرمایه داری است. این روحیه در واقع، ناشی از میل به موفقیت انسان هاست که در مسلک پیوریتن ها به عنوان یک ارزش مطرح شده است (وبر، ۱۳۷۱). همچنین نتایج بدست آمده با این فرضیه با تحقیق زیو همسو می‌باشد. زیو دریافت که مذهبی بودن قدرت بیشتری بر ارزش سازگاری و تأکید کم‌تری بر استقلال دارند. اثر مثبت مذهب بر ارزش های سازگاری و اثر منفی آن بر ارزش های استقلال ممکن است به دلیل آموزش مذهبی درباره خانواده و رابطه فرزند - والد باشد که در شکل های سنتی آن بیشتر بر حرف‌شنوی فرزندان از والدین تأکید داشتند (معدنی پور، ۱۳۸۹: ۴۱۶).

- نتایج آزمون فرضیه هفتم (بین میزان ارتباط با گروه های مرجع با اولویت های ارزشی جوانان رابطه معنی داری وجود دارد) نشان داد که با افزایش میزان ارتباط با گروه های مرجع، جوانان به ترتیب ارزش های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی را انتخاب و با کاهش میزان ارتباط با گروه‌های مرجع، به ترتیب ارزش های سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی را بر می‌گزینند.

نظریه مید نتیجه این فرضیه را تأیید می کند. مید با طرح اهمیت تعامل فرد با دیگرانی که برای وی مهم هستند، به تأثیر قابل ملاحظه آن در شکل‌گیری سلسله مراتب ارزش های فرد اشاره کرده است و نشان می‌دهد که افراد از طریق این تعاملات ارزش ها، هنجارها و رفتارها را کسب می‌کنند و طریق خویشتن خود را نیز شکل داده و به فردی اجتماعی تبدیل می‌شوند. فرد در بزرگسالی با پذیرفتن نقش های گوناگون ممکن است تعداد بیشتری دیگران مهم را مورد نظر قرار دهد، اینکه فرد تحت تأثیر کدامیک از آن ها قرار می‌گیرد و کدامیک، اهمیت بیشتری در شکل‌گیری خود فرد

ایفا کند، ما را به بحث های گروه های مرجع وارد می کند. همچنین نتایج بدست آمده با این فرضیه با تحقیق نیوکمب همسو می باشد - نیوکمب از محققانی است که در ارتباط با گروه مرجع دست به تحقیق زده است - وی با مطالعه تغییر ارزش ها و گرایش های دانشجویان دختر یک کالج خصوصی، دریافت که تعداد زیادی از این دختران که متعلق به خانواده های محافظه کار بودند، در طول اقامت در کالج به ارزش های آزادی خواهانه گرایش پیدا کرده اند. این تحول همچنین با شبکه ارتباطات اجتماعی دانشجویان دختر در کالج مرتبط بود (سفیری و شریفی، ۱۳۸۴: ۸۱).

- به منظور شناسایی و رتبه بندی اولویت نظام های ارزشی جوانان از آزمون فریدمن استفاده شد. طبق نتایج بدست آمده، ارزش اقتصادی با میانگین رتبه ۳/۹۷ مهم ترین اولویت نظام های ارزشی جوانان است و پس از آن ارزش اجتماعی با میانگین رتبه ۳/۰۲ در رتبه دوم اهمیت، قرار دارد. همچنین ارزش فرهنگی با میانگین رتبه ۲/۰۰ در رتبه سوم اهمیت، قرار دارد. در نهایت ارزش سیاسی با میانگین رتبه ۱/۰۲ در بین عوامل مختلف در رتبه آخر قرار دارد. آزمون کای دو با اهمیت بودن اولویت نظام های ارزشی را از نظر پاسخگویان نشان می دهد. مقدار $X^2 = 1758/086$ با درجه آزادی ۳ در سطح $\alpha = 0/000$ معنی دار است. بنابراین، می توان گفت که از نظر پاسخگویان ترتیب اولویتی در نظام های ارزشی جوانان به ترتیبی که ذکر شد، وجود دارد.

این یافته ها با نتایج تحقیق ولیخانی و همکاران (۱۳۹۲) همسو نمی باشد. آن ها در بررسی مؤلفه های ارزش های کارکنان دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد براساس ارزش های آلپورت نشان می دهند که بیشترین ارزش مؤلفه به ارزش اجتماعی با ۲۳/۸۶ درصد مقبولیت و کمترین ارزش مربوط به مؤلفه ارزش اقتصادی ۷۶/۸ درصد مقبولیت بود. میانگین مؤلفه های ارزش علمی، ارزش زیباشناختی، ارزش دینی و ارزش اجتماعی کارکنان در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد بیشتر از متوسط ۳ و ارزش اقتصادی و ارزش سیاسی از متوسط ۳ کمتر بودند.

پیشنهادها

۱. با توجه به نتایج پژوهش، بین میزان استفاده از رسانه های جمعی و گرایش به اولویت های ارزشی رابطه وجود دارد. بنابراین، رسانه های جمعی باید خود را وکیل و قیم جوانان روشن بین بدانند، موضوعات و مقولات را بی طرفانه انتخاب کنند و در جهت پذیرای دغدغه ها و پیشنهادهای آنها باشند.
۲. با توجه به یافته های پژوهش، با افزایش دینداری افراد، گرایش به اولویت های ارزشی نیز بیشتر می شود. عقاید و باورهای اصیل دینی زمانی سازنده است که بتوان حضور آن را در تمامی عرصه های فردی و اجتماعی لمس کرد. این امر نشان می دهد صرف داشتن اعتقاد با عدم حرکت زایی آن در جامعه (به علل مختلف) نمی تواند چشم انداز روشنی برای جامعه ترسیم کند. به نظر می رسد سازوکارهای بروز و عملی کردن اعتقادات در جامعه ایران چندان که شایسته است، به جریان نیفتاده است. این موضوع ضرورت تلاش فرهنگی بیشتر برای ارتقا و تعمیق فرهنگ دینی در بین شهروندان را گوشزد می کند، لذا مسئولان فرهنگی و متولیان امر باید بیش از پیش در این زمینه تلاش کنند. در این باره لازم است مسئولان فرهنگی با توجه به علایق جوانان، از ابزارها و رسانه های جدید و مورد علاقه آنان بیشتر استفاده کنند.

۳. با توجه به نتایج تحقیق و رابطه معنی دار بین سرمایه اجتماعی و گرایش به اولویت های ورزشی، پیشنهاد می شود به واسطه سازوکارهای مختلف، اعم از سطح ارتقای دانش و آگاهی جوانان نسبت به مسائلی چون حقوق، توانمندی ها و استعدادهای خود، سلامت، مشارکت اجتماعی و در نهایت افزایش میزان تعامل و اعتماد اجتماعی میان جوانان، شرایط لازم برای بهبود سطح سرمایه اجتماعی را فراهم کرد.
۴. در نتیجه بررسی توصیفی ارزش های چهارگانه، ارزش اجتماعی بیشترین میانگین را به خود اختصاص داد، لذا مسئولان و متولیان امور جوانان باید ضمن توجه به این مهم، در تصمیم گیری های خود، موضوع اقبال عمومی جوانان به ارزش اجتماعی را مدنظر داشته باشند و با توجه به خصوصیات این گروه از افراد که دارای صفات ایثار، صمیمیت، بشر دوستی، علاقمند به روابط انسانی و عشق به هم نوع می باشند، از آن ها استفاده نمایند.
۵. این پژوهش به روش پیمایشی و با تکنیک پرسشنامه به جمع آوری داده پرداخته است. محققان بعدی می توانند از روش ها و تکنیک های دیگری نظیر مصاحبه، موردپژوهی و یا طولی نیز برای بررسی این پدیده اجتماعی استفاده نمایند، چرا که متغیرهای زیادی بر یکدیگر تأثیر می گذارند و تجزیه و تحلیل را با مشکل مواجه می کنند.
۶. به این دلیل که متغیر اولویت های ارزشی دارای متغیرهایی چندبعدی و پیچیده می باشد، پیشنهاد این پژوهش این است که مطالعات آتی روی یکی از ابعاد متمرکز شود.
۷. از آن جایی که دو جنس پسران و دختران دارای نگرش ها، علایق و ارزش های جنسیتی خاصی هستند، لذا پیشنهاد می شود مطالعات آتی روی یکی از این دو جنس انجام شود.
۸. مطالعه حاضر در شهر اردبیل انجام شده است. جهت دستیابی به چشم اندازی وسیع تر، مطالعات مکمل می توانند در سایر شهرها و یا در سطح کشور انجام شده و نتایج آن ها با تحقیق حاضر مقایسه شود.

● بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با اولویت نظام های ارزشی جوانان (مورد مطالعه: جوانان ۱۵-۲۹ ساله شهر

اردبیل)

منابع

- افشار کهن، جواد و رضائیان، محمود. (۱۳۹۷). «مقایسه بین نسلی رابطه نظام ارزشی افراد و نگرش به پایداری خانواده». جامعه شناسی نهادهای اجتماعی. ۵ (۱۲)، صص ۳۳۹۳-۳۲۶.
- اسحاقی، سید عبدالباقی. (۱۳۸۹). «اهمیت ارزش ها در زندگی». هفته نامه اصلاح. سال ۴.
- اینگلهارت، رونالد. (۱۳۸۳). تحول فرهنگی در جوامع پیشرفته صنعتی. مریم وتر. تهران: انتشارات کویر
- اینگلهارت، رونالد و نوریس، پیپا. (۲۰۰۰). مقدس و عرفی. مریم وتر. تهران: انتشارات کوی
- آبرامسون، پل و اینگلهارت، رونالد. (۱۳۷۸). «امنیت اقتصادی و دگرگونی ارزشی». شهناز شفیعخانی. نامه پژوهش فرهنگی. شماره ۱۴-۱۵.
- آزاد ارمکی، تقی و غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۳). جامعه شناسی نسلی در ایران. تهران: جهاد دانشگاهی
- باومن، زیگمونت. (۱۹۹۲). اشارت های پست مدرنیته. ترجمه: حسن چاوشیان، تهران: ققنوس
- جانعلی زاده لامشکن، امیرمحمد و تاری، حامد. (۱۳۹۹). «بررسی رابطه بین نظام های ارزشی و سرمایه فکری با استفاده از دیدگاه آلپورت». ششمین همایش ملی پژوهش های نوین در حوزه علوم انسانی، اقتصاد و حسابداری ایران، تهران.
- ریتزر جرج. (۱۳۸۶). نظریه جامعه شناسی در دوران معاصر. محسن ثلاثی. تهران: انتشارات علمی
- سفیری، خدیجه و شریفی، نیره. (۱۳۸۴). «بررسی سلسله مراتب ارزشی دانشجویان و رابطه آن با گروه های مرجع». نامه مطالعات جامعه شناختی. شماره ۲۵، صص ۷۷ تا ۱۰۶.
- سهامی، سوسن؛ سربای، حسن و کلدی، علی رضا. (۱۳۹۰). «رابطه سرمایه اجتماعی با ارزش های معطوف به توسعه زنان». رفاه اجتماعی. شماره ۴۲، صص ۲۵۵-۲۸۰.
- غفاری، غلامرضا. (۱۳۸۶). «روابط و ارزش های اجتماعی جوانان ایرانی». فصلنامه مطالعات جوانان. ۹، صص ۷-۳۲.
- گودرزی، سعید. (۱۳۸۸). «تغییر ارزش های جوانان و عوامل مرتبط با آن». فصلنامه رفاه اجتماعی. سال ۱۰، شماره ۳۹.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۸۳). تجدد و تشخص (جامعه و هویت شخصی در عصر جدید). ناصر موفقیان. تهران: نی
- معدنی پور، علی. (۱۳۸۹). «مطالعه تطبیقی ارزش های تربیت فرزند در آسیای میانه، خاورمیانه و شمال آفریقا». فصلنامه خانواده پژوهی. سال ۶، شماره ۲۴.
- معیدفر، سعید. (۱۳۷۹). جامعه شناسی مسائل معاصر در ایران. تهران: سرزمین ما
- میرفردی، اصغر؛ احمدی، سیروس و رفیعی بلداجی، زهره. (۱۳۹۰). «بررسی اولویت های ارزشی معلمان و ارتباط آن با برخی عوامل اجتماعی و اقتصادی (مورد مطالعه: معلمان شهرستان بروجن)». فصلنامه مطالعات اجتماعی ایران. شماره ۱۵، صص ۱۴۷-۱۶۸.
- وبر، ماکس. (۱۳۷۱). اخلاق پروتستان و روحیه سرمایه داری. ع، انصاری. تهران: سمت

- ولیخانی، ماشالله و سعادت فر، حسن و رحیمی، عبدالواحد. (۱۳۹۲). «شناسایی ارزش های کارکنان بر اساس نظریه سیستم ارزشی آلپورت، مطالعه موردی: دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد». مجله دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد. دوره ۱۵، شماره ۶، صص ۱۵۰-۱۵۸.
- یوسفی، نریمان. (۱۳۸۳). شکاف بین نسلی. تهران: پژوهشکده علوم انسانی و اجتماعی جهاد دانشگاهی
- Falanga, R., De Caroli, M. E., & Sagone, E. (2018). “**Are Value Priorities Predictors Of Prejudice? A Study With Italian Adolescents**”. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 191, 296-301.
- Fischer, R., & Schwartz, S. (2011). “**Whence differences in value priorities? Individual, cultural, or artifactual sources**”. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42(7), 1127-1144.
- Mustafa, T., & Vedat, A. (2014). “**Analyzing the value priorities of families, students and teachers**”. *Educational Research and Reviews*, 9(13), 429.

بررسی تأثیر برخی متغیرهای اجتماعی بر گرایش جوانان به مصرف الکل (مورد مطالعه: شهر اهواز)

کریم رضادوست^۱

اسماعیل هاشمی^۲

اسماعیل زکوی^۳

 10.22034/SSYS.2022.1884.2338

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۲۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۰۳

هدف از انجام این پژوهش، بررسی برخی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش جوانان شهر اهواز به مصرف الکل می‌باشد. حجم نمونه براساس فرمول کوکران، ۳۸۳ نفر برآورد شد و برای انتخاب آن‌ها از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده گردید. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS23 بهره‌گیری شد. جهت بررسی رابطه بین متغیرهای مستقل و متغیر گرایش به مصرف الکل، از ضریب همبستگی پیرسون و برای بررسی سهم تأثیرگذاری هر متغیر بر متغیر گرایش به مصرف الکل از تحلیل رگرسیون استفاده گردید. نتایج حاصل از آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که میان متغیرهای میزان استفاده از رسانه‌های غربی ($r=0/364$)، همنشینی با دوستان و همسالان ($r=0/319$) و انزوای اجتماعی ($r=0/198$) با متغیر گرایش به مصرف الکل، رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد. همچنین نتایج ضریب همبستگی پیرسون بیانگر آن است که متغیر دینداری ($r=-0/409$) تأثیر معکوس و معناداری بر متغیر گرایش به مصرف الکل دارد، اما میان سن و گرایش به مصرف الکل رابطه معناداری وجود ندارد. نتایج تحلیل رگرسیون نیز نشان می‌دهد که متغیر دینداری ($Beta=-0/324$) دارای بیشترین تأثیر و متغیر انزوای اجتماعی ($Beta=0/188$) دارای کم‌ترین تأثیر بر متغیر گرایش به مصرف الکل می‌باشند.

واژگان کلیدی: گرایش به مصرف الکل، دینداری، انزوای اجتماعی، جوانان و اهواز.

۱- دانشیار، گروه علوم اجتماعی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: K. rezadoost@scu.ac.ir

۲- دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

۳- کارشناس ارشد، جامعه‌شناسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

بررسی و تحلیل آسیب‌های اجتماعی یکی از مهم‌ترین حیطه‌های قابل بررسی و مطالعه در علوم اجتماعی و جامعه‌شناسی است. اندیشمندان و پژوهشگران در حوزه انحرافات اجتماعی حدود دویست سال است که به نظریه‌پردازی برای حل مشکلات و گرفتاری‌های جمعی اقدام و کوشش کرده‌اند؛ بدان گونه که همه آن‌ها همیشه در پی جواب به این پرسش بوده‌اند، چرا بخشی از جامعه در دسترس زیان‌های جمعی استقرار می‌یابند و به بیان دیگر، دچار کژروی و بزه می‌شوند و بر این اصل به تشریح دلایل و انگیزه‌های مبادرت ورزیدن به بزه در بین قشر جوان که بیشتر از دیگر افراد در دسترس اقسام دشواری‌ها و سختی‌ها استقرار یافته‌اند، مشغول شده‌اند. اگرچه جمعیت جوان از یک طرف می‌تواند به عنوان یک امکان برای رسیدن به اهداف و آماج قانونی و مجاز ارزیابی شود، از طرف دیگر می‌تواند به یک ترس و انزار تبدیل شود و در صورتی که به نیازهای جوانان توجه نشود می‌تواند به عنوان عامل جلوگیری کننده و غیر مجاز و به عنوان معضلی ژرف مبدل شود (نورایی و صیدی، ۱۳۸۹: ۱۰۶). از آنجایی که قشر جوانان بخش عظیم و فعالی از جمعیت کشور را تشکیل می‌دهند و نمی‌توان از آن‌ها در طرح‌های بزرگ و کوچک مدنی و همگانی چشم‌پوشی کرد، ضروری است گرفتاری‌ها و مسائل این قشر کاوش شود و بیشتر به خواسته‌ها و نیازهای آن‌ها اهمیت و توجه نمود تا در نهایت بتوان به راه‌حلهایی مناسب در مورد آن‌ها دست یافت (گیدنز، ۱۳۹۷: ۴۶)، چراکه جوانان به عنوان مهم‌ترین و فعال‌ترین قشر با خصوصیات همگانی در پذیرش یافتن و ربایش در قشرهای همال از یک طرف و از طرفی رابطه‌های نامعقول عاطفی، کمبود داشته‌ها و بی‌مبالاتی به نیاز آن‌ها، ممکن است که آن‌ها را دچار بحران و بن‌بستی نماید که در نتیجه چنین اقدامی با عوارضی چون بی‌ثمری و بی‌کفایتی رو به‌رو شده و زمینه گرایش به انحراف اجتماعی در آنان فراهم گردد (عدل و همکاران، ۱۳۸۳: ۳۹۱).

دوره نوجوانی و جوانی توأم با افزایش محرک‌ها در هر دو جنس است که این امر می‌تواند منجر به گرایش بیشتر به ارتکاب رفتارهای پرخطر (مصرف مشروبات الکلی، افت تحصیلی و...) گردد که ممکن است تأثیر طولانی مدت بر آینده تحصیلی و شغلی فرد داشته باشد. (Kim & et al, 2013: 165). آنچنان که انسان‌ها در دوران معاصر مبتلا به معضلات و کشمکش‌های فردی و جمعی زیادی شده‌اند و در تلاش برای برطرف کردن آن‌ها، در دام‌های ناهماهنگ دیگری گرفتار شده است. در سال‌های گذشته مصرف مشروبات الکلی به عنوان یک ناهماهنگی و رفتار غیرسالم، متأسفانه گسترش زیادی به‌ویژه در بین جوانان داشته و دلواپسی‌های فراوانی را در این زمینه به وجود آورده است. وضعیت موجود مصرف مشروبات الکلی در ایران هر چند نسبت به کشورهای دیگر ممنوع کردن استفاده از آن اوضاع مناسب‌تری دارد، اما با این حال مصرف آن به خصوص در سال‌های اخیر در بین جوانان، به دلیل قیمت مناسب و راحت در دسترس بودن آن رو به افزایش بوده است. همچنان که در مجالس عروسی، جشن‌ها و برخی جمع‌های دوستانه به وفور این مورد یافت می‌شود و مصرف آن تبدیل به امری عادی شده که بالتبع با انواع آسیب‌های جسمی، عاطفی و ... برای فرد همراه بوده است (نیک خواه و همکاران، ۱۳۹۴).

مصرف مشروبات الکلی^۱ و رواج گسترده آن طی سال‌های اخیر، یکی از ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی است که عوامل بسیاری از جمله بحث دسترسی آسان و ساده، تضعیف باورهای دینی و ... می‌تواند در گرایش شهروندان به آن مؤثر باشند. همچنین کشورهایی که از ساختار

جمعیتی جوان برخوردار هستند، بیشتر از سایر کشورها در معرض رفتارهای انحرافی، بحران‌های اجتماعی، تنوع و رشد جرایم و آسیب‌های اجتماعی قرار دارند و معمولاً گرایش به مصرف مشروبات الکلی در آن‌ها به میزان زیادی بالاست. پژوهش‌های جهانی نیز نشان می‌دهد مصرف الکل در میان جوانان به عنوان یکی از پرخطرترین رفتارها، سالانه موجب از بین رفتن میلیون‌ها انسان و تحمیل میلیاردها دلار خسارت بر جامعه بشری می‌شود. بدیهی است در این کشورها برخورد با این پدیده از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است (احمدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۸۲).

در اکثر کشورها، الکل از جمله مواردی است که گرایش به مصرف آن به وفور یافت می‌شود. تعداد زیادی از مصرف‌کنندگان الکل به میزان نرمال از آن استفاده می‌کنند و از این‌رو، ضرر و زیان‌های کمتری متوجه آن‌ها می‌شود، اما تعداد افرادی که به مقدار زیاد استفاده می‌کنند، ضررهای زیادی برای آن‌ها دارد (صدیق سروستانی، ۱۳۹۰: ۱۴۳). همچنین مشروبات نوعی مادهٔ رخوت‌زاست و زیاده‌روی در مصرف مشروبات الکلی می‌تواند آثار مخربی بر روح و روان و جسم فرد بر جای بگذارد. آثار بد الکل در حیطه فعالیت‌های مغز، باعث نوعی رهایی، آسایش دروغین، موقت و بیش از حد برای فرد می‌شود و همچنین سایر فعالیت‌های حرکتی، ادراکی و انگیزشی فرد را تحت تاثیر قرار می‌دهد و خود می‌تواند باعث نوعی پرخاشگری و گزافه‌گویی در فرد شود (ترقی جاه، ۱۳۹۴: ۱۲۳). نیروهای جوان تحصیل کرده در هر کشور، سرمایه‌های اصلی و آینده‌سازان قطعی آن کشور محسوب می‌شوند و رسیدن به توسعه پایدار، به وسیلهٔ آنان میسر می‌گردد. بنابراین، حفظ سلامت جسمی، روانی، اخلاقی و اجتماعی آنان، از وظایف و اهداف نهادهای اصلی جامعه است. مصرف مشروبات الکلی یکی از ناهنجاری‌های اجتماعی است که عوامل بسیاری مؤثری در گرایش جوانان دارد که از جمله آن می‌توان به دسترسی آسان و ساده، تضعیف باورهای دینی و... اشاره کرد. با توجه به مبانی دینی و فرهنگی جامعه ما یکی از انواع آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی در بین افراد جامعه، استفاده از مشروبات الکلی است که روز به روز تعداد زیادتری به آن دچار و از همه بدتر این‌که نسل جوان که ذخیره آینده کشور هستند، بیش از همه در معرض این آسیب اجتماعی خطرناک قرار گرفته‌اند. طبق آموزه‌های دینی حتی درصد کمی از الکل نیز مجاز شمرده نشده است. پس بدون توجه به میزان مصرف آن، استفاده آن در جامعه مورد مطالعه مسأله آور است، اما متأسفانه، در قرن‌های اخیر نوشیدن مشروبات الکلی و رواج آن باعث اعتیاد به آن و تبدیل به یک معضل اجتماعی شده است و به عنوان تراژدی غم‌انگیز پیامدهای ناگواری داشته و جنبه‌های متفاوت زیستی، روحی، اقتصاد و روابط اجتماعی و زندگی انسان‌های زیادی را تحت تاثیر قرار داده است.

گرچه بررسی علل گرایش به مصرف مشروبات الکلی از دیر باز مورد توجه جامعه شناسان بوده، اما این موضوع در ایران و روی نمونه‌های ایرانی به ندرت صورت گرفته است و از طرفی به ابعاد اجتماعی مسأله، کمتر توجه شده است و طبق اطلاعات بدست آمده در کلان شهر اهواز تاکنون مورد بررسی قرار نگرفته است و باتوجه به اینکه مصرف مشروبات الکلی در جامعه ما در سطح بالایی رواج دارد و بیشتر مصرف‌کنندگان در رده‌های سنی جوانان قرار دارند، لذا پژوهش حاضر در پی پاسخ به سؤال ذیل است:

علل جامعه‌شناختی مؤثر بر مصرف مشروبات الکلی در بین جوانان چیست؟

مسائل، مشکلات و آسیب‌های جوانان در بعضی از مواقع مانند سلسله‌های درهم تنیده است که هرکدام می‌تواند عاملی برای تاثیرگذاری و همچنین تاثیرپذیری از دیگری باشد. انباشته شدن این مشکلات خطری است که جوانان را تهدید می‌کند و اگر به آن توجهی نشود، سبب بسیاری از انحرافات فردی و اجتماعی می‌گردد. لذا بررسی گسترده و ریشه‌کجروی‌ها و مشکلات اجتماعی

از توجه شایسته‌ای به‌رمنند است. سازمان بهداشت جهانی، الکل را یکی از مهم‌ترین تهدیدها برای سلامت جهانی معرفی کرده است. مطالعات دانشمندان نشان می‌دهد سالانه یک و نیم میلیون فرد الکلی در جهان و به خصوص در آمریکا به عفونت‌های بیمارستانی مبتلا می‌شوند. طبق آمار منتشر شده از سازمان جهانی بهداشت افزون بر دو میلیارد نفر در سراسر جهان به طور متوسط ۷۶/۳ میلیون لیتر الکل مصرف کرده‌اند. ارتباط الکل با ۶۰ نوع بیماری ثابت شده است و همگان معتقدند که مؤثرترین روش در کاهش و پیشگیری از مصرف مشروبات الکلی جلوگیری از دسترس و منع توزیع آن است (Kirst & Zastrow, 2007:204). مشروبات الکلی در سال‌های اخیر یکی از جدی‌ترین معضلات بشری و پیچیده‌ترین پدیده انسانی است که پایه‌ها و بنیان‌های جامعه انسانی را مورد تحلیل قرار می‌دهد. در این بین، آن دسته از جوانانی بیشتر در معرض خطر نوشیدن مشروبات الکلی قرار دارند که با وضعیت‌های ناگوار و بحرانی تغییر هویت، موقعیت‌های بد ناشی از تنش‌های روانی و مسائل اجتماعی و ماجراجویی و خوشگذرانی سیری ناپذیر دست به‌گریبانند ... مؤید این مطلب آمار مرتبط با دستگیری‌های وقوع یافته سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ بوده که بالغ بر ۶۶ درصد جرائم در این حوزه (مشروبات الکلی) اتفاق افتاده که از این میزان، ۷۲٪ مجرمین و دستگیر شدگان، سنی کمتر از ۴۰ سال داشته‌اند، که برابر هرم سنی در گروه جوانان دسته‌بندی می‌گردند (بسیج و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۶۰). به تازگی نیز مسمومیت با مصرف مشروبات الکلی دست ساز، زنگ خطری را برای دست‌اندرکاران به صدا درآورد و در اسفند ماه سال ۱۰۴، ۹۷ نفر بر اثر مصرف مشروبات الکلی جان باخته‌اند و تعداد زیادی هم دچار نارسایی‌های شدید کلیوی و نابینا شده‌اند (ایسنا، ۱۳۹۷).

همچنین در مورد معضل مشروبات الکلی و راهکارهای مقابله با آن باید یادآور شد که افزایش روزافزون این آسیب اجتماعی (مصرف مشروبات الکلی) در بخش‌های جامعه به خصوص در بین تعداد زیادی از جوانان لزوم پرداختن به این امر و پیدا کردن منشا آن و یافتن راه‌حلی برای آن و برگزیدن راهی مناسب در حیطه شایستگی‌ها و ارزش‌های فرهنگی را دوجندان می‌کند. افزایش این ناهماهنگی‌ها و ناهنجاری‌ها در جوامع اسلامی بسیار جای بحث دارد و مستلزم بکارگیری قوای اندیشه و تفکر است. در جامعه‌ای که وجود پایگاه شرط‌بندی، فسق و فجور، توزیع مشروبات الکلی و افسار گسیختگی مطلوب نیست و خلاف روال معمول و عرف و شرع است، همه افراد موظف به رعایت قوانین و ارزش‌های اخلاقی و اسلامی هستند، اما شوربختانه استفاده از مشروبات الکلی آن هم به مقدار زیاد در بخش‌های مختلف کشور و بین افراد جوان شایع شده است.

صابری‌نیا و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت و علل مصرف مشروبات الکلی (مطالعه موردی: همه‌گیری مسمومیت مصرف الکل در رفسنجان)» به صورت گذشته‌نگر و تلفیقی در دو مرحله کمی و کیفی که شامل مطالعه میدانی همه‌گیرشناختی مصرف الکل و مصاحبه کیفی بود. به بررسی پدیده الکلیسم و پیامدهای آن پرداختند و به این نتیجه رسیده‌اند که تمام مصرف‌کنندگان مرد بودند و ۹۰ درصد سابقه مصرف الکل داشتند. به علاوه ۹۰ درصد از مسمومین، علت مصرف الکل را بیکاری و نداشتن سرگرمی قلمداد و از نظر کیفی نیز بیان کردند که در بعضی زیر گروه‌های جامعه، باورها و ارزش‌ها به سمت مادی‌گرایی در حال تغییر بوده و شبکه‌های مجازی و ماهواره‌ها موجب تشدید بیشتر ضعف‌های اجتماعی شده است. سو مصرف الکل در جامعه مورد مطالعه به عنوان یک آسیب اجتماعی شناخته شده، که باعث پیچیدگی‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شده است و عوارض امنیتی و سلامتی سنگینی برای جامعه دارد. در این راستا اقدامات درمانی و فردی مؤثر نبوده و باید بر اقدامات اجتماعی پیشگیرانه تأکید شود.

نیک‌خواه و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به مصرف مشروبات الکلی (مورد مطالعه: مردان ۱۸-۳۵ ساله ساکن بندرعباس)»، نمونه مورد مطالعه ۴۰۰ نفر از جوانان این شهر با استفاده از نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب کردند و به این نتایج رسیدند که به ترتیب متغیرهای ارتباط با گروه همسالان روابط خانوادگی، کارکردهای کنترلی و نظارتی و در دسترس بودن مشروبات الکلی بیشترین تأثیر را در مصرف مشروبات الکلی دارد و تنها متغیر بی‌تأثیر، شبکه‌های رسانه‌ای بود و نتیجه این تحقیق این بود که گرایش جوانان به مصرف مشروبات در حد متوسط بوده است.

ترقی جاه (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «بررسی نقش خانواده در تجربه مصرف مشروبات الکلی دانشجویان دانشگاه‌های دولتی»، با استفاده از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای و حجم نمونه ۳۳۰۵ و با استفاده از فرمول کوکران به این نتایج رسیدند که میان جنسیت، سن، پیشینه مصرف مشروبات الکلی، میان حمایت عاطفی خانواده و نگرش والدین نسبت به مصرف مواد با داشتن تجربه مصرف مشروبات الکلی دانشجویان، رابطه معنی داری وجود دارد، در حالی که میان بومی و غیربومی بودن دانشجویان رابطه معنی داری وجود ندارد.

جعفریان و همکاران (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش جوانان شهرستان شهرکرد به مصرف مشروبات الکلی» انجام داده‌اند. نتایج پژوهش بیانگر آن است که نگرش به مشروبات الکلی، انزوای اجتماعی، باورها و اعتقادات مذهبی، الگوپذیری از خرده فرهنگ‌های منحرف و دسترسی به امکانات فرهنگی و رفاهی به ترتیب ذکر شده است به ترتیب از جمله عوامل مؤثر در گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی بوده و کنترل اجتماعی در بروز این امر تأثیری نداشته است.

احمدی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «تأثیر عوامل اجتماعی فرهنگی بر تمایل به مصرف مشروبات الکلی در میان جوانان کردستان»، که به شیوه پیمایش جامعه آماری شامل جوانان ۱۸-۲۹ ساله شهر بانه و سنندج و حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۳۴۲ نفر برآورد شده و به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده‌اند، دریافتند وجود ارتباط معنادار بین متغیرهای وضعیت آنومیک فردی، امید به آینده، در دسترس بودن مشروبات، پایبندی دینی و سابقه مصرف خانوادگی و متغیر «گرایش به مصرف مشروبات الکلی» است. همچنین متغیرهای امید به آینده، کنترل و نظارت خانواده، پیوندهای افتراقی، پایبندی دینی و مذهبی (فردی و خانوادگی)، حدود ۶۸ درصد از واریانس گرایش به مصرف مشروبات الکلی در جامعه هدف را تبیین می‌کنند. اکبری و سراج زاده (۱۳۹۷) پژوهشی درباره «مطالعه طولی تغییرات مصرف و نگرش نسبت به مواد و تغییرات مصرف مشروبات الکلی و سیگار در بین نمونه‌ای از دانشجویان بر اساس یک طرح پانل گذشته‌نگر»، انجام داده‌اند. یافته‌های حاصل از نمونه مورد مطالعه حاکی از آن است که حدود یک سوم افراد مورد مطالعه، تغییر نگرش منفی و تقریباً همین نسبت، تغییر نگرش مثبت داشته‌اند، اما در مورد تغییر رفتار نسبت به سیگار، مواد و مشروبات الکلی، نسبت‌ها متفاوت است. این تفاوت‌ها بر حسب جنس و رشته تحصیلی نیز تفاوت فاحشی را نشان می‌دهد. در ارتباط با سیگار و مواد، حدود دو سوم تغییری را گزارش نکرده‌اند و نسبت کسانی که تغییر مثبت داشته‌اند، یعنی قبلاً مصرف نمی‌کردند، اما بعداً به مصرف کنندگان پیوسته‌اند و یا مصرف قبلیشان افزایش یافته، بیشتر از کسانی است که قبلاً مصرف می‌کردند، اما مصرفشان کمتر شده است یا کلاً مصرف را کنار گذاشته‌اند. درصد تغییرات مثبت رفتاری نسبت به مشروبات الکلی در حد قابل توجهی بالاست و بیش از سیگار و مواد می‌باشد.

مارین و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «برنامه‌ها و مداخلات کارآمد پیشگیری کننده و کنترل‌کننده مصرف مشروبات الکلی در جامعه»، به این نتایج رسیدند که برنامه‌های کارآمد در زمینه پیشگیری و کاهش آسیب ناشی از مصرف مشروبات الکلی را می‌توان در ۶ حیطه کلی تقسیم‌بندی کرد که عبارت‌اند از: آموزش و اطلاع‌رسانی، برنامه‌های بخش بهداشت و سلامت، برنامه‌های در سطح اجتماع، قوانین و سیاست‌های رانندگی حین مستی، سیاست‌های مرتبط با دسترسی و برنامه‌های مرتبط با کاهش آسیب.

لاسی^۱ و همکاران (۲۰۱۱) پژوهشی درباره «رانندگی در حالت مست بودن و مصرف مواد مخدر»، انجام داده‌اند. یک بحث درباره میزان و علت شیوع الکل و مواد در آمریکا انجام شده که در آن بررسی‌ها دستگیری ۳۰۰ نفر از رانندگان در حالتی که مست بودند گزارش شده که از بین آن‌ها ۲۴۰ نفر با استفاده از تست مورد بررسی قرار گرفته‌اند و نتایجی نشان دهنده آن است که ۱۰/۵ درصد از راننده‌ها در شب‌هایی که تعطیل بودند، الکل مصرف می‌کردند که از بین آن‌ها ۳ درصد باید تحت مراقبت پزشک قرار می‌گرفتند.

بیکر و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان «مصرف الکل و مواد مخدر در دانشجویان»، با هدف بررسی تفاوت مصرف الکل میان دانشجویان دارای سابقه اختلال رفتاری و فاقد سابقه اختلال رفتاری انجام داده‌اند. در این پژوهش دو گروه از دانشجویان مذکور در دانشگاه، با بهره‌گیری از آزمون سنجش مصرف الکل و مصاحبه‌های متعدد مورد پرسش قرار گرفته‌اند. نتایج نشان می‌دهد که بین دو گروه به لحاظ مصرف الکل تفاوت معناداری وجود داشته و متغیرهایی مانند جنسیت، سن، وضعیت طبقاتی و قومیت دارای تأثیر معناداری بر مصرف الکل دانشجویان داشته و همچنین بیان کردند که مشکلات شخصی متفاوت می‌تواند فرد دارای اختلال رفتاری را با احتمال خطر بیشتری روبرو سازد (بیکر و همکاران، ۲۰۱۲).

رامسومار^۲ و موروجله^۳ (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان «روند شیوع الکل، سن شروع و ارتباط با آسیب ناشی از الکل در میان جوانان آفریقای جنوبی و پیامدهای این سیاست»، به این نتایج رسیدند که از آنجایی که مصرف الکل بین سال‌های ۱۹۹۸ تا ۲۰۰۸ بوده، نوجوانان قبل از شروع سن ۱۳ سالگی، شروع به مصرف الکل کرده‌اند و همچنین طی این سال‌ها مشخص شده است که مردان نسبت به زنان الکل بیشتری مصرف می‌کنند و به مرور زمان درصد استفاده مردان از الکل از ۲۷ درصد به ۳۶ درصد و زنان از ۱۸ درصد به ۲۷ درصد افزایش پیدا کرده است. همچنین مصرف بیش از حد الکل باعث افزایش چشم‌گیری در خشونت، خودکشی، و مرگ ناخواسته داشته است.

اریا و همکاران (۲۰۱۳) نیز در پژوهشی با عنوان «الگوی مصرف مواد مخدر و تداوم ثبت نام در دانشگاه: نتایج یک مطالعه طولی»، به بررسی الگوهای مصرف مواد مخدر در بین یک گروه همبسته از جوانانی که برای اولین سال در دانشگاه ثبت نام کرده و همچنین برای اولین بار در یک مطالعه طولی شرکت داشتند، پرداخته‌اند. این مطالعه به ارزیابی ارتباط بین الگوهای مصرف مواد و تداوم ثبت نام در مقاطع و ترم‌های تحصیلی بالاتر، حفظ ویژگی‌های جمعیت شناختی ثابت، میانگین نمره دبیرستان، ارتباطات خواهر/برادری، ویژگی‌های شخصیتی/خلق و خو، وابستگی به نیکوتین

و اختلال مصرف الکل پرداخته است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هم استفاده از ماری جوانا و هم مصرف سایر موادمخدر غیرقانونی در ارتباط با احتمال کاهش تداوم ثبت نام در دانشگاه هستند. وانگ^۱ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان «مصرف الکل در بین جوانان: نقش شبکه‌های دوستی و عوامل خانواده در مطالعه‌ی چند مدرسه»، ۱۲۸۴ نفر از جوانان ۱۲ مدرسه کوچک و ۹۷۶ نفر از جوانان یک مدرسه بزرگ را انتخاب کرده‌اند. نتایج حاکی از قدرت و تأثیر همسالان برای انتخاب کراوات دوستی و رفتار آشامیدن در بزرگسالان است. به طور هم‌زمان، مدل‌های تأثیر اصلی نشان می‌دهد که نظارت والدین و محیط آشامیدن در منزل والدین، میزان مصرف الکل در بزرگسالان را در نمونه کوچک تحت تأثیر قرار داده است، این که محیط نوشیدن خانه والدین در نمونه بزرگ مدرسه، از نوشیدن جوانان تأثیر پذیرفته است.

گنورک^۲ و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «رابطه رفتار اضطراب اجتماعی با مشکلات مصرف الکل در بین دانشجویان استرالیایی»، به علت کافی نبودن پژوهش‌های انجام شده در این زمینه، ارتباط بین یافته‌های مربوط به بازی‌هایی که با مصرف الکل و اعتیاد (الکل) همراه است، خیلی خوب تفهیم نشده است، در این پژوهش ۲۲۴ دانشجوی ۲۵-۱۸ سال در دانشگاه استرالیا بررسی شده‌اند. شرکت‌کنندگان به صورت آنلاین به سؤال‌هایی که شامل عوامل اضطراب اجتماعی که با عواقب بازی‌های دجی (یا همان بازی‌های اعتیاد آور به الکل) و انگیزه‌ها برای این عمل بود پاسخ داده‌اند هر چند بعد از کنترل انگیزه‌های دجی دیگر این عمل ادامه نداشت، اما عوامل اضطراب اجتماعی تأثیر مستقیم بر بازی‌های دجی داشته است. یافته‌های این پژوهش مشخص می‌کند که تجربه کردن اضطراب اجتماعی بیشتر عواقب بازی است، اما اهمیت انگیزه‌های مخصوص برای بازی دجی وقتی مورد بررسی این ارتباطها قرار می‌گیرد، قابل ملاحظه است.

یکی از مزیت‌های پژوهش‌های انجام شده این است که با استفاده از این پژوهش‌ها می‌توان اطلاعات مفید و سودمند زیادی به دست آورد که زمینه را برای بررسی و تحقیقات پژوهشگران و محققان بعدی فراهم می‌کند، ایده‌ها و فرض‌های جدیدی را پیش‌روی محقق قرار می‌دهند و کمک شایانی در جهت ترسیم مدل بهتر تحقیق به محقق می‌کنند، اما نقص‌های پژوهش‌های پیشین آن است که در کشور ما مطالعات کمی بر روی علل جامعه‌شناختی جوانان به مصرف مشروبات الکلی صورت گرفته است و بیشتر پژوهش‌های انجام شده در قالب موادمخدر و بیشتر بر روی دانشجویان در دانشگاه انجام شده و پژوهش‌های بسیار محدودی در سطح جامعه صورت گرفته است.

مبانی نظری پژوهش

نظریه گلوله جادویی این نظریه جزو ابتدایی‌ترین نظریه‌هایی است که تأثیر رسانه ارتباط جمعی مثل تلویزیون را بر نوع نگرش‌ها و درکی فرد از دنیا و پیرامون خود پیدا می‌کند و رفتارش را بررسی می‌کند و به آن اسامی دیگری هم اطلاق می‌شود. این مورد از جنگ جهانی اول به وجود آمده بود، در زمانی که بسیاری از افراد نگران بودند که هیتلر به وسیله همان وسایل ارتباط جمعی در آمریکا به قدرت رسد و در جنگ جهانی دوم هم توسط رادیو بر مخاطبانش تأثیر گذاشته بود و مردمان آلمان را برای جنگ کردن تشویق می‌کرد. بنابراین، نظریه گلوله جادویی متأثر از قدرتی که رسانه و تبلیغ در جنگ جهانی دوم پیدا کرد بود (سورین و تانکارد، ۱۳۸۴: ۳۸۷؛ مک کوایل، ۱۳۸۵: ۳۵۵).

1. Wang

2. Amanda M.Georg

نظریه آنومی مرتن

نابسامانی، به مفهومی که مرتن آن را مطرح کرده است، ناظر به ناسازگاری بین اهداف فرهنگی و وسایل نهادینه شده و مقبول برای دستیابی به آن اهداف است. این نظریه بیشتر به موقعیت طبقه پایین جامعه در ساخت طبقاتی جامعه توجه دارد. به نظر مرتون، جامعه، همه افراد از جمله اعضای طبقه پایین را ترغیب و تشویق می کند تا به سوی اهداف طبقه متوسط به بالا دست یابند، در حالی که محدودیت‌های اقتصادی - اجتماعی، این امر را دشوار و حتی غیرممکن می‌سازد. بنابراین، افراد طبقه پایین که راه خود را مسدود می‌بینند و در نتیجه احساس ناراحتی و محرومیت می‌کنند، احتمال دارد برای رسیدن به اهداف مورد نظر به روش‌های نابهنجار و انحرافی متوسل شوند. در عین حال مرتون استدلال می‌کند که به خاطر پیچیدگی ساخت اجتماعی، افراد نسبت به وضعیت نابسامان واکنش یکسانی ندارند. او براساس جهت‌گیری افراد نسبت به اهداف فرهنگی و وسایل مقبول رسیدن به آن‌ها، پنج روش را برای سازگاری با ساخت نابسامان ممکن می‌داند که عبارت‌اند از: همنوایی، بدعت، مناسک‌گرایی، کناره‌گیری و قیام. همه این گزینه‌ها، به استثنای همنوایی صورت‌های آسیب‌شناسانه سازگاری با ساخت نابسامان است (مرتون، ۱۹۸۰: ۱۱۶).

از نظر مرتون، مقوله‌های پنجگانه سازگاری دارای الگویی طبقاتی هستند. برای مثال، افراد طبقه متوسط و بالا که به آسانی به وسایل مشروع دسترسی دارند، بیشتر همونوا هستند. در حالی که افراد طبقه پایین که به فرصت‌های بلوکه شده برخورد می‌کنند، به احتمال زیاد گزینه بدعت را بر می‌گزینند؛ یعنی به روش‌های نابهنجار برای رسیدن به اهداف رو می‌آورند (تایلور و همکاران، ۱۹۷۳: ۹۷-۹۸). مصرف مواد مخدر از جمله رفتارهای انحرافی است که بیشتر مصداق گزینه کناره‌گیری است تا بدعت؛ یعنی، برخی از افرادی که در دسترسی به اهداف مشروع جامعه خود را ناتوان احساس می‌کنند و دچار ناکامی‌های بزرگ می‌شوند ممکن است این گزینه را اتخاذ کنند تا به وسیله آن از احساس ناکامی فرار کنند (آبادینسکی، ۱۳۸۲: ۶۶).

نظریه یادگیری یا تفاوت ارتباطی

در این نظریه، جرم رفتاری است که مجرمان آن را می‌آموزند. ادوین ساترلند اظهار داشته که در اغلب موارد، انحراف به وسیله دیگران و از طریق گروه‌های اولیه آموخته می‌شود. فزونی برخورد و ارتباط با تعاریف اجتماعی و یا پیام‌های تأییدکننده رفتار انحرافی باعث انحراف می‌شود (رایبگتن و وینبرگ، ۱۳۸۳: ۱۱۰-۱۱۲؛ ساترلند و کرسی، ۱۹۷۸: ۷۷-۸۳). براساس این نظریه، افرادی که در ارتباطات خانوادگی و یا دوستانه خود با الگوهای رفتاری تأییدکننده مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی بیشتر سر و کار دارند به احتمال زیاد چنین الگوهایی را می‌آموزند (آبادینسکی، ۱۳۸۲: ۷۰-۷۱).

نظریه کنترل اجتماعی هیرشی

نظریه کنترل اجتماعی هیرشی از جمله نظریه‌های کنترل است که هم کنترل بیرونی و هم کنترل درونی را مورد توجه قرار می‌دهد (دیویس و ستاز، ۱۹۹۰: ۴۲). هیرشی با الهام از دورکیم، معتقد است که رفتار انحرافی نتیجه ضعف پیوندهای فرد با جامعه عادی است. در نظریه هیرشی چهار عنصر برای پیوند فرد با جامعه یا دیگران عادی دیده شده است: دلبستگی: میزان توجه و حساسیت فرد نسبت به دیگران و دیدگاه‌ها و توقعاتشان؛

سرسپردگی: میزان همراهی پاداش‌ها و مجازات‌های اجتماعی با رفتار هم‌نوا و نابهنجار افراد؛ درگیر بودن: میزان وقتی که فرد در فعالیت‌های عادی اجتماعی صرف می‌کند؛ باور داشتن: میزان اعتبار اخلاقی هنجارهای اجتماعی برای فرد، یا میزان درونی کردن هنجارهای اجتماعی.

هر عنصر یک حلقه ارتباط بین فرد و جامعه است. تا زمانی که فردی به گروه‌های عادی جامعه ارتباط دارد، از هنجارهای اجتماعی پیروی می‌کند، ولی اگر یک یا چند حلقه ارتباطی ضعیف شد، احتمال منحرف شدن افزایش می‌یابد (آبادینسکی، ۱۳۸۲: ۷۲؛ وایت و هینز، ۱۳۸۳: ۳۰۶-۳۰۷).

کلوارد و اوهلین به دسترسی عوامل اجتماعی مساعد برای کجرفتاری توجه دارند و در این راه به مشخصات خرده فرهنگ گروه‌های بزه‌کار دست می‌زنند.

خرده فرهنگ بزه‌کار فرصت‌هایی برای آموختن و عمل کردن نقش‌های بزه‌کارانه را برای افراد فراهم می‌کند. از آن مهم‌تر این که فرهنگ، الگوهای موفقیت‌آمیز کجرفتاری را فرا روی افراد می‌گذارد و فرصت‌های مناسبی را برای آنان فراهم می‌کند تا این الگوها را به کار برند و بدین گونه نشان می‌دهد که بزه‌کاری امری عملی و همراه با پاداش است. انواع متفاوت فرصت‌ها می‌تواند مجموعه انطباق‌های فرهنگی متفاوتی را به وجود آورد. کلوارد و اوهلین بیان می‌کنند که سه نوع از این انطباق‌ها برجسته هستند: الف) خرده فرهنگ جنایتکار: که در اجتماعات و محلاتی دیده می‌شود که جنایتکاران در آن زندگی کرده، سازمان منظمی برپا نموده و محله را زیر نفوذ سیاسی، اقتصادی و اجتماعی خویش درآورده باشند؛ ب) خرده فرهنگ ستیزه‌جو: که این نوع خرده فرهنگ به زد و خورد و جنگ و گریز اشاره دارد؛ ج) خرده فرهنگ گوشه‌گیر (عقب‌نشینی): این خرده فرهنگ از افرادی که در استفاده از فرصت‌های مشروع و غیرمشروع شکست می‌خورند، تشکیل می‌شود (هاگان، ۱۹۹۴، به نقل از رشادت، ۱۳۸۸: ۲۶). شرط عضویت در این خرده فرهنگ علاقه به مصرف مواد اعتیادآور است. کسانی که جذب این خرده فرهنگ می‌شوند معمولاً افرادی هستند که خرده فرهنگ‌های دیگر آن‌ها را نپذیرفته‌اند. استفاده از مشروبات الکلی و در مواردی فروش، جزیی از کار این گروه است (ممتاز، ۱۳۸۱، به نقل از رشادت، ۱۳۸۸: ۲۷).

دورکیم معتقد است مشارکت در امور گروه و یا جامعه می‌تواند منجر به افزایش احساس تعلق به گروه و یا جامعه شود، زیرا زمانی که افراد تماس‌های مکرر و گسترده با یکدیگر داشته باشند دل مشغولی‌ها و منافع مشترک و پیوندهای عاطفی آن‌ها را به یکدیگر نزدیک می‌کند و احساس تعلق ناشی از این پیوندها باعث می‌شود، آن‌ها از خودشان برای گروه و یا جامعه مایه بگذارند (ریترز، ۲۰۱۱: ۹۵).

رسانه: در این تحقیق از نظریه گلوله جادویی برای ارتباط متغیر رسانه با گرایش جوانان به مصرف الکل استفاده شده است.

دینداری: داشتن ارتباط اجتماعی بیشتر با فرهنگ عادی و غیرکجرو و همین‌طور پیوندهای اجتماعی محکم‌تر با افراد عادی باعث کاهش کجروی در افراد می‌شود (نظریه ساترلند و هیرشی). همچنین پایبندی بیشتر به اهداف فرهنگی و وسایل نهادینه شده رسیدن به آن‌ها عدم تعادل بین اهداف و وسایل را کاهش می‌دهد و این‌ها باعث کاهش احتمال کجروی می‌شود (نظریه آنومی مرتون).

گروه همسالان: کسانی که در محیط پیرامون با رفتارهای کجروانه بیشتری سروکار دارند و پیوند آنان با افراد کجرو بیشتر است، احتمال کجروی بیشتری دارند (نظریه ساترلند).

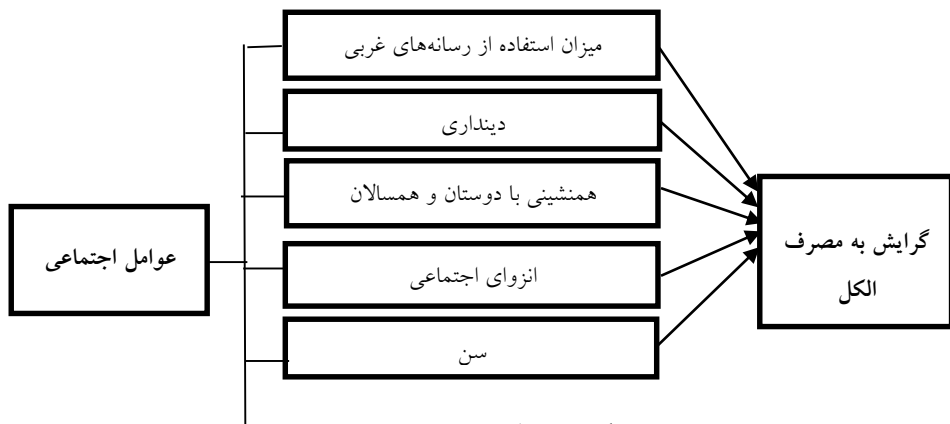
انزوای اجتماعی: برای تبیین این متغیر از نظریه کلوارد و اوهلین و دورکیم بهره گرفته شده است.

● بررسی تأثیر برخی متغیرهای اجتماعی بر گرایش جوانان به مصرف الکل (مورد مطالعه: شهر اهواز)

فرضیه‌های پژوهش

- بین میزان استفاده از ماهواره و گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی رابطه وجود دارد.
- بین میزان دین‌داری و گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی رابطه وجود دارد.
- بین همنشینی جوانان با همسالان و دوستان و گرایش آن‌ها به مشروبات الکلی رابطه وجود دارد.
- بین انزوای اجتماعی و گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی رابطه وجود دارد.
- بین متغیر سن و گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی رابطه وجود دارد.

مدل مفهومی تحقیق

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر یک مطالعه توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. در پژوهش‌های توصیفی محقق به دنبال چگونه بودن موضوع است و می‌خواهد بداند پدیده، متغیر، شی یا مطلب چگونه است. به عبارت دیگر، این تحقیق وضع موجود را بررسی می‌کند و به توصیف منظم و نظام‌دار وضعیت فعلی آن می‌پردازد و ویژگی‌ها و صفات آن را مطالعه و در صورت لزوم ارتباط بین متغیرها را بررسی می‌نماید. تحقیق همبستگی^۱ که خود زیر مجموعه پژوهش‌های توصیفی (غیر آزمایشی) است با این هدف انجام می‌شود که رابطه میان متغیرها را نشان دهد. بنابراین، جامعه آماری این پژوهش را، کلیه جوانان ۲۰ - ۳۵ سال شهر اهواز تشکیل داده‌اند که براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ تعداد جمعیت جوانان شهر اهواز ۵۱۳۵۷۶ هزار نفر می‌باشد. حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۳۸۳ نفر برآورد شده و برای انتخاب آن‌ها از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای استفاده شده است.

در این پژوهش به منظور سنجش اعتبار پرسشنامه، ابتدا پرسشنامه در اختیار چند تن از اساتید گروه علوم اجتماعی دانشگاه شهید چمران اهواز قرار گرفته است که ایشان پس از پیشنهادات

اصلاحی، پرسشنامه را تأیید نمودند. به منظور اندازه‌گیری میزان پایایی پرسشنامه، از آلفای کرونباخ به عنوان ملاکی برای تعیین میزان پایایی استفاده گردید. قابلیت اعتماد یا پایایی یکی از ویژگی‌های فنی ابزار اندازه‌گیری است. مفهوم یاد شده با این امر سر و کار دارد که ابزار اندازه‌گیری در شرایط یکسان تا چه اندازه نتایج یکسانی به دست می‌دهد. همان‌طور که در جدول ۱، مشاهده می‌کنید مقدار آلفای کرونباخ برای همه متغیرهای پژوهش بیشتر از ۰/۷ است و نشان می‌دهد که این پرسشنامه از اعتبار مناسبی برخوردار است.

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرهای پژوهش

تعریف مفهومی و عملیاتی گرایش به مصرف مشروبات الکلی
تعریف مفهومی: گرایش به مصرف مشروبات الکلی را می‌توان متغیر وابسته پژوهش حاضر دانست. از این‌رو، در ابتدا باید به تعریف این متغیر پرداخت؛ گرایش به معنی میل و رغبت آدمی به چیزی است (دهخدا، ۱۳۷۳). همچنین، گرایش به معنی یک نظام از تمایلات، عقاید و اعتقادات یک فرد نسبت به پدیده‌های محیط خود می‌باشد. این نظام از تمایلات و ... در طول زمان در پی تأثیرات محیطی مثلاً تربیت و تجربیات به معنی وسیع آن شکل می‌گیرد و کم و بیش دارای دوام و قوام می‌باشد (رفیع‌پور، ۱۳۷۴: ۵). مشروبات الکلی، عبارت است از هر ماده‌ای که حاوی الکل باشد و برای لذت بردن استفاده شود، مانند شراب، آبجو، ویسکی، وودکا و آبمیوه‌های الکلی (دائمی، ۱۳۹۲).
تعریف عملیاتی: در واقع، میزان گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی و تعداد دفعات مصرف آن در قالب طیف لیکرت (پنج قسمتی) سنجیده می‌شود. برای سنجش این متغیر چند گویه در پرسشنامه گنجانده خواهد شد و از پاسخگو خواسته می‌شود تا نظرات خود را بیان کند. برای عملیاتی‌سازی این مفهوم، مقیاس نگرش^۱ به مصرف الکل پری^۲ (پری، ۱۹۷۳) که در بسیاری از پژوهش‌ها به عنوان پایه مورد استفاده قرار می‌گیرد، بهره گرفته می‌شود. بنابراین، برای سنجش این متغیر از سه بعد رفتاری، شناختی و عاطفی استفاده شده است (علی‌وردی نیا، ۱۳۹۱). از این‌رو، در این پژوهش بعد شناختی ناظر بر ادراک فرد از مشروبات الکلی بوده است. عنصر دوم نگرش، عنصر احساسی و عاطفی آن است. (علی‌وردی نیا، ۱۳۹۱: ۷۵). سومین عنصر نگرش، عنصر رفتاری آن است. تمایل به عمل و آمادگی برای پاسخگویی به شیوه‌ای خاص، عنصر رفتاری نگرش محسوب می‌شود. لذا برای سنجش این سه بعد (شناختی، عاطفی و رفتاری) از الگوی پری که در پژوهش علی‌وردی‌نیا (۱۳۹۱) به کار گرفته شده، استفاده شده است. که شامل ۲۷ گویه در فرم مقیاس لیکرت می‌باشد.

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیر میزان استفاده از ماهواره

تعریف مفهومی: رسانه در ساده‌ترین تعریف به تمامی ابزارهایی اطلاق می‌شود که می‌توانند پیام‌هایی را از درون خود عبور دهند و آن را از یک پیام دهنده به یک پیام گیرنده برسانند و بدین ترتیب سبب شکل‌گیری یک رفتار یا مانع از شکل‌گیری رفتاری دیگر شوند (بهمن، ۱۳۸۸: ۱۰۷). رسانه‌های گروهی ابزاری هستند که بسیاری از مردم با آن به زندگی خویش معنا می‌دهند و مجال و امکان تجمع به قصد شناختن مسائل اساسی و اصلی زندگی خود نظیر معنای هنر، مرگ، بیماری، زیبایی، شادی، رنج و ... را می‌یابند (هوبر و لاندبای، ۱۳۸۹: ۳۹).

1. Attitude
2. Perry

تعریف عملیاتی: برای سنجش متغیر رسانه‌های جمعی (ماهواره) از مقیاس محقق ساخته مختاری و پورزارع (۱۳۹۳) استفاده می‌شود. این شاخص در طیف لیکرت به صورت مدرج تنظیم شده است و ۶ گویه جهت سنجش این متغیر استفاده شده است که هر گویه دارای پاسخ «کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم» است.

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیر دینداری

تعریف مفهومی: دین‌داری یا تدین عبارت است از التزام فرد به دین مورد قبول خویش، این التزام در مجموعه‌ای از اعتقادات، احساسات و اعمال فردی و جمعی که حول خداوند و رابطه ایمانی با او دور می‌زند شکل می‌گیرد. دین‌دار کسی است که با آگاهی به اصول و شعائر یک مذهب در نظر و عمل، پیروی آن دین را اتخاذ می‌کند؛ به نحوی که این پیروی بر زندگی اجتماعی و غیردینی او تأثیر می‌گذارد. به نظر گلاک^۱ و استارک^۲ (۱۹۶۵)، همه ادیان دنیا به‌رغم تفاوت‌هایی که در جزئیات دارند، عرصه‌های مشترکی دارند که دین‌داری در آنجا متجلی می‌شود (یزدان‌پناه و همکاران، ۱۳۹۲: ۵).

تعریف عملیاتی: این شاخص در طیف لیکرت به صورت مدرج تنظیم شده است. ۱۲ گویه در سه بعد اعتقادی، مناسکی و پیامدی جهت سنجش این متغیر استفاده شده است که هر گویه دارای پاسخ «کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم» است که پاسخگو یکی از موارد را به‌دلخواه و برحسب نظر خود انتخاب می‌کند و در نهایت میزان دین‌داری افراد تعیین می‌شود. برای عملیاتی‌سازی این مفهوم از گویه‌های محقق ساخته سراج زاده و همکاران (۱۳۹۲) استفاده شده است.

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیر انزوای اجتماعی

تعریف مفهومی: انزوای اجتماعی^۳ در واقع حالتی است که در آن فرد یا مجموعه‌ای از افراد به واسطه درکی که از شرایط محیط پیرامون خود دارند تحت تأثیر انگیزه‌های متفاوت فردی و اجتماعی ارتباط خود با پیرامون را قطع کرده، به صورت یک گروه در خود به حیات ادامه می‌دهند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۴).

تعریف عملیاتی: برای سنجش متغیر انزوای اجتماعی از مقیاس محقق ساخته بنی فاطمه و رسولی (۱۳۹۰) استفاده شده است. این شاخص در طیف لیکرت به صورت مدرج تنظیم شده است و ۵ گویه جهت سنجش این متغیر استفاده شده است که هر گویه دارای پاسخ «کاملاً موافقم، موافقم، نظری ندارم، مخالفم، کاملاً مخالفم» است.

تعریف مفهومی و عملیاتی متغیر همنشینی با دوستان و همسالان

تعریف مفهومی: منظور گروه هم سن و سال افراد می‌باشد. اریکسون^۴ معتقد است یکی از ویژگی‌های کلیدی به‌ویژه در نوجوانان و جوانان افزایش معاشرت با هم سن و سالان خود به عنوان بخشی از فرایند به دست آوردن استقلال است. با توجه به اینکه رابطه دوستی بین گروه همسالان، گرایش به برابر طلبی دارد و یکی از ویژگی‌های این دوره، ورود به گروه‌های دوستی است، گاهی

1. Golak
2. Stark
3. Social isolation
4. Ericsson

این گروه‌ها موجب فاصله گرفتن افراد از زندگی خانوادگی و حتی گاهی گسیختگی آن‌ها از خانواده می‌شوند (هزار جریبی و صفری شالی، ۱۳۸۹: ۵۴).

تعریف عملیاتی: برای عملیاتی سازی این مفهوم از طیف لیکرت استفاده می‌شود. که هر گویه دارای پاسخ «خیلی زیاد، زیاد، متوسط، کم، خیلی کم» است که پاسخگو یکی از موارد را به دلخواه و برحسب نظر خود انتخاب می‌کند و در نهایت میزان همنشینی جوانان با همسالان و دوستان تعیین می‌شود. برای عملیاتی سازی این مفهوم از پرسشنامه محقق ساخته هزارجریبی و شالی (۱۳۸۹) استفاده شده که شامل ۴ گویه به شرح زیر می‌باشد.

جدول ۱. پایایی ابزار تحقیق

ضریب آلفا	متغیر
۰/۹۴	گرایش به مصرف الکل
۰/۹۲	دینداری
۰/۷۲	استفاده از ماهواره
۰/۷۹	انزوای اجتماعی
۰/۷۰	همنشینی با دوستان و همسالان

یافته‌های پژوهش

توزیع فراوانی سن افراد مورد مطالعه، نشان می‌دهد که ۳۲/۹٪ پاسخگویان بین ۲۰ تا ۲۴ سال هستند. ۳۰/۳٪ پاسخگویان در گروه سنی بین ۲۵ تا ۲۹ سال قرار دارند. و در نهایت ۳۶/۸٪ پاسخگویان نیز بین ۳۰ تا ۳۵ سال سن دارند. جدول ۲ نشان می‌دهد، میانگین دینداری برابر با ۴۴/۷۲ می‌باشد و انحراف معیار آن ۹/۱۸۱ می‌باشد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که پاسخگویان از میزان بالایی از دینداری برخوردارند. پایین‌ترین نمره‌ای که به متغیر دینداری توسط پاسخگویان داده شده است مقدار ۱۳ و بالاترین نمره مقدار ۶۰ می‌باشد. جدول ۲ نشان می‌دهد، میانگین متغیر انزوای اجتماعی برابر با ۱۳/۵۴ می‌باشد و انحراف معیار آن ۳/۵۲۳ می‌باشد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که پاسخگویان از میزان متوسطی از انزوای اجتماعی برخوردارند. پایین‌ترین نمره‌ای که به متغیر انزوای اجتماعی توسط پاسخگویان داده شده است مقدار ۵ و بالاترین نمره مقدار ۲۰ می‌باشد. جدول ۲ نشان می‌دهد، میانگین متغیر همنشینی با همسالان و دوستان برابر با ۶/۱۷ می‌باشد و انحراف معیار آن ۲/۸۶۸ می‌باشد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که پاسخگویان به میزان پایینی با دوستان و همسالان خود همنشینی دارند. پایین‌ترین نمره‌ای که به متغیر همنشینی با دوستان و همسالان توسط پاسخگویان داده شده است مقدار ۴ و بالاترین نمره مقدار ۱۷ می‌باشد. جدول ۲ نشان می‌دهد، میانگین متغیر استفاده از رسانه‌های غربی (ماهواره) برابر با ۱۷/۹۸ می‌باشد و انحراف معیار آن ۴/۶۲۱ می‌باشد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که پاسخگویان به میزان متوسطی از رسانه‌های غربی (ماهواره) استفاده می‌کنند. پایین‌ترین نمره‌ای که به متغیر رسانه‌های غربی (ماهواره) توسط پاسخگویان داده شده است مقدار ۶ و بالاترین نمره مقدار ۳۰ می‌باشد. جدول ۲ نشان می‌دهد، میانگین متغیر گرایش به مصرف الکل برابر با ۷۰/۲۸ می‌باشد و انحراف معیار آن ۱۶/۶۱۵ می‌باشد. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که از میزان گرایش به مصرف الکل در میان پاسخگویان متوسط، اما رو به پایین است. پایین‌ترین نمره‌ای که به متغیر گرایش به مصرف الکل توسط پاسخگویان داده شده است مقدار ۳۱ و بالاترین نمره مقدار ۱۱۴ می‌باشد.

● بررسی تأثیر برخی متغیرهای اجتماعی بر گرایش جوانان به مصرف الکل (مورد مطالعه: شهر اهواز)

جدول ۲. میانگین، انحراف معیار، حداقل و حداکثر نمره شرکت کنندگان در متغیرهای تحقیق

متغیرهای تحقیق	میانگین	انحراف معیار	مینیمم	ماکسیمم
دینداری	۴۴/۷۲	۹/۱۸۱	۱۳	۶۰
انزوای اجتماعی	۱۳/۵۴	۳/۵۲۳	۵	۲۰
همنشینی با دوستان و همسالان	۶/۱۷	۲/۸۶۸	۴	۱۷
استفاده از ماهواره	۱۷/۹۸	۴/۶۲۱	۶	۳۰
گرایش به مصرف الکل	۷۰/۲۸	۱۶/۶۱۵	۳۱	۱۱۴

آزمون فرضیه‌ها

فرضیه اول: بین میزان استفاده از ماهواره و گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی رابطه وجود دارد.

جدول ۳، ضریب همبستگی بین دو متغیر میزان استفاده از ماهواره و گرایش به مصرف الکل را در میان جوانان نشان می‌دهد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین دو متغیر میزان استفاده از ماهواره و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان رابطه معناداری وجود دارد؛ به این معنا که هر چه جوانان از ماهواره بیشتر استفاده کنند، میزان گرایش آن‌ها به مصرف الکل بیشتر می‌باشد. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=0/364$) و سطح معنی داری ($Sig=0/000$) این فرضیه تأیید می‌شود.

فرضیه دوم: بین میزان دینداری و گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی رابطه وجود دارد. جدول ۳، ضریب همبستگی بین دو متغیر دینداری و گرایش به مصرف الکل را در میان جوانان نشان می‌دهد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین دو متغیر دینداری و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان رابطه معناداری و معکوسی وجود دارد؛ به این معنا که هر چه جوانان از میزان دینداری بیشتری برخوردار باشند، میزان گرایش آن‌ها به مصرف الکل کمتر می‌باشد. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=-0/409$) و سطح معنی داری ($Sig=0/000$) این فرضیه تأیید می‌شود.

فرضیه سوم: بین همنشینی جوانان با همسالان و دوستان و گرایش آن‌ها به مشروبات الکلی رابطه وجود دارد.

جدول ۳ ضریب همبستگی بین دو متغیر همنشینی با دوستان و همسالان و گرایش به مصرف الکل را در میان جوانان نشان می‌دهد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین دو متغیر همنشینی با دوستان و همسالان و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان رابطه معناداری و مستقیمی وجود دارد؛ به این معنا که هر چه میزان همنشینی افراد با دوستان و همسالان خود بیشتر باشد میزان گرایش آن‌ها به مصرف الکل نیز بیشتر می‌شود. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=0/319$) و سطح معنی داری ($Sig=0/000$) این فرضیه تأیید می‌شود.

فرضیه چهارم: بین انزوای اجتماعی و گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی رابطه وجود دارد.

جدول ۳، ضریب همبستگی بین دو متغیر انزوای اجتماعی و گرایش به مصرف الکل را در میان جوانان نشان می‌دهد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین دو متغیر انزوای اجتماعی و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان رابطه معناداری و مستقیمی وجود دارد؛ به این معنا که هر چه افراد از میزان انزوای اجتماعی بیشتری برخوردار باشند، میزان گرایش آن‌ها به مصرف الکل نیز بیشتر می‌شود. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=0/198$) و سطح معنی داری ($Sig=0/000$) این فرضیه تأیید می‌شود.

فرضیه پنجم: بین متغیر سن و گرایش جوانان به مصرف مشروبات الکلی رابطه وجود دارد. جدول ۳، ضریب همبستگی بین دو متغیر سن و گرایش به مصرف الکل را در میان جوانان نشان می‌دهد. نتایج این آزمون نشان می‌دهد که بین دو متغیر سن و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان رابطه معناداری وجود ندارد. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=0/050$) و سطح معنی داری ($Sig=0/328$) این فرضیه تأیید نمی‌شود.

جدول ۳. نتایج آزمون ضریب همبستگی پیرسون بین متغیرهای مستقل و گرایش به مصرف الکل

نوع آزمون	گرایش به مصرف الکل	سطح معناداری (Sig.)
R	۰/۳۶۴	۰/۰۰۰
R	-۰/۴۰۹	۰/۰۰۰
R	۰/۳۱۹	۰/۰۰۰
R	۰/۱۹۸	۰/۰۰۰
R	۰/۰۵۰	۰/۳۲۸

تحلیل رگرسیون

بعد از بررسی میزان همبستگی بین متغیرهای مستقل و متغیر گرایش به مصرف الکل، به منظور تعیین میزان اثرگذاری هر یک از متغیرهای پیش‌بینی کننده گرایش به مصرف الکل، از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شده است.

همان‌طور که در جدول ۴ آمده است، متغیر دینداری با میزان Beta برابر با $-0/324$ بیشترین تأثیر را بر متغیر گرایش به مصرف الکل دارد و متغیرهای میزان استفاده از ماهواره، همنشینی با دوستان و همسالان و انزوای اجتماعی در رتبه‌های بعدی تأثیرگذاری بر گرایش به مصرف الکل قرار دارند. ضریب تعیین نیز بیان کننده این موضوع است که حدود $33/3$ درصد از تغییرات مربوط به گرایش به مصرف الکل، توسط متغیرهای مستقل استفاده شده در مدل، قابل تبیین است.

● بررسی تأثیر برخی متغیرهای اجتماعی بر گرایش جوانان به مصرف الکل (مورد مطالعه: شهر اهواز)

جدول ۴. ضرایب تحلیل رگرسیون چندگانه

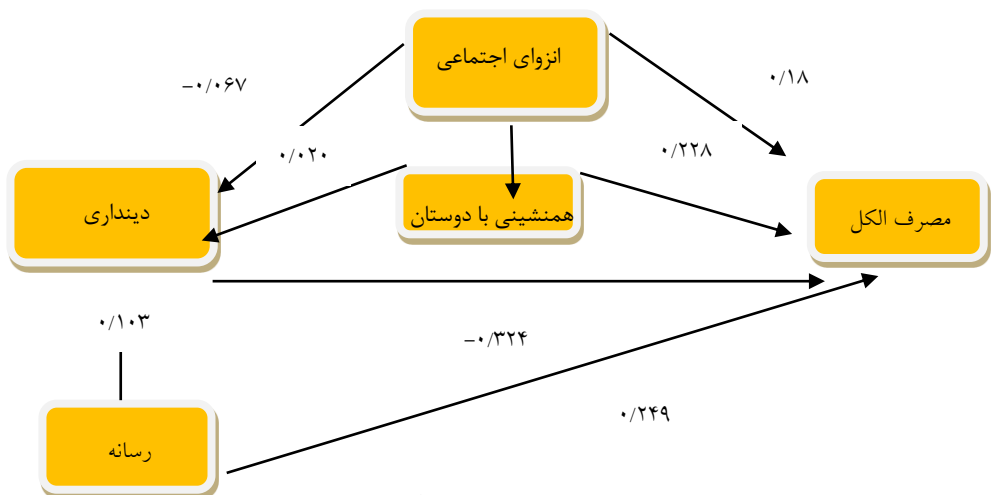
ضرایب معناداری		ضرایب استاندارد شده	ضرایب استاندارد نشده		متغیر
Sig.	T	Beta	Std.Error	B	
۰/۰۰۰	۱۰/۲۷۶	-	۵/۸۶۱	۶۰/۲۲۹	عرض از مبدأ
۰/۰۰۰	-۷/۰۶۵	-۰/۳۲۴	۰/۰۸۳	-۰/۵۸۶	دینداری
۰/۰۰۰	۴/۲۸۷	۰/۱۸۸	۰/۲۰۷	۰/۸۸۸	انزوای اجتماعی
۰/۰۰۰	۵/۲۰۴	۰/۲۲۸	۰/۲۵۳	۱/۳۱۹	همنشینی با دوستان و همسالان
۰/۰۰۰	۵/۵۸۷	۰/۲۴۹	۰/۱۶۰	۰/۸۹۵	ماهواره

R= 0/577
R Square = 0/333

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که متغیر میزان استفاده از ماهواره با میزان اثر کل ۰/۳۵۲ تأثیرگذارترین متغیر بر متغیر گرایش به مصرف الکل می‌باشد. بعد از آن متغیر دینداری با اثر کل -۰/۳۲۵ متغیر همنشینی با دوستان و همسالان با اثر کل ۰/۲۴۸ در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند و متغیر انزوای اجتماعی با اثر کل ۰/۱۲۱ در مرتبه آخر قرار دارد.

جدول ۵. جدول اثرات مستقیم و غیرمستقیم و اثر کل متغیرهای مستقل بر گرایش به مصرف الکل

اثر کل	اثر غیرمستقیم	اثر مستقیم	متغیر
-۰/۳۲۵	-	-۰/۳۲۴	دینداری
۰/۱۲۱	-۰/۰۶۷	۰/۱۸۸	انزوای اجتماعی
۰/۳۵۲	۰/۱۰۳	۰/۲۴۹	استفاده از رسانه
۰/۲۴۸	۰/۰۲۰	۰/۲۲۸	همنشینی با دوستان

نمودار ۱. اثرات متغیرهای مستقل بر گرایش به مصرف الکل

بحث و نتیجه گیری

موضوع پژوهش حاضر بررسی عوامل اجتماعی مؤثر گرایش به مصرف الکل در میان جوانان شهر اهواز می باشد. در نتیجه فرضیه اول، ضریب همبستگی بین دو متغیر میزان استفاده از رسانه های غربی و گرایش به مصرف الکل نشان می دهد که بین دو متغیر میزان استفاده از ماهواره و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان، رابطه معناداری وجود دارد؛ به این معنا که هر چه جوانان از ماهواره بیشتر استفاده کنند، میزان گرایش آن ها به مصرف الکل بیشتر می باشد. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=0/364$) و سطح معنی داری ($Sig=0/000$) این فرضیه تأیید می شود. در این پژوهش با استفاده از ماهواره و با توجه به نتایج بدست آمده هرچقدر جوانان بیشتر از ماهواره استفاده کنند، میزان گرایش آن ها به مشروبات الکلی افزایش پیدا می کند. نتایج این پژوهش نشان می دهد که متغیر استفاده از ماهواره، همبستگی متوسطی را با متغیر گرایش به مصرف الکل و ابعاد رفتاری و عاطفی گرایش به مصرف الکل نشان داده است، اما با بعد شناختی گرایش به مصرف الکل رابطه معناداری را نشان نداده است. در نهایت نتایج نشان می دهد که نتایج این پژوهش با پژوهش نیکخواه و همکاران (۱۳۹۴) همسو نمی باشد. نیکخواه و همکاران (۱۳۹۴)، در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به مصرف مشروبات الکلی مورد مطالعه (مردان ۱۸-۳۵ ساله ساکن بندرعباس)»، دریافتند که متغیر استفاده از رسانه تأثیر معناداری را بر افراد ۱۸ تا ۳۵ سال ساکن بندرعباس نداشته است، اما در پژوهش حاضر بین میزان استفاده از شبکه های ماهواره ای و میزان استفاده از مشروبات همبستگی معناداری وجود دارد. بنابراین، باید پژوهش های بیشتری در شهرهای مختلف انجام پذیرد تا بتوانیم با مقایسه نتایج آن ها به جمع بندی برسیم.

در نتیجه فرضیه دوم، ضریب همبستگی بین دو متغیر دینداری و گرایش به مصرف الکل نشان می دهد که بین دو متغیر دینداری و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان، رابطه معناداری و معکوسی وجود دارد؛ به این معنا که هر چه جوانان از میزان دینداری بیشتری برخوردار باشند، میزان گرایش آن ها به مصرف الکل کمتر می باشد. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=-0/409$) و سطح معنی داری ($Sig=0/000$) این فرضیه تأیید می شود. همچنین نتایج ضریب همبستگی نشان داده است که شدت همبستگی در حد متوسط، اما رو بالا می باشد. براساس نتایج بدست آمده هرچه افراد از میزان دینداری بالاتری برخوردار باشند، در نتیجه گرایش آن ها به مصرف الکل کمتر می شود. در نهایت باید گفت نتایج این پژوهش با پژوهش احمدی و همکاران (۱۳۹۵) همسو می باشد. احمدی و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهشی با عنوان «تأثیر عوامل اجتماعی فرهنگی بر تمایل به مصرف مشروبات الکلی در میان جوانان کردستان»، به این نتایج رسیده اند که ارتباط معنادار بین متغیر پایبندی دینی و متغیر گرایش به مصرف مشروبات الکلی وجود دارد. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون نشان می دهد که متغیر پایبندی دینی و مذهبی (فردی و خانوادگی)، از متغیرهای تأثیرگذار بر گرایش به مصرف مشروبات الکلی می باشد. نتایج پژوهش حاضر نیز نشان می دهد که متغیر دینداری نیز از جمله متغیرهای تأثیرگذار بر مصرف مشروبات الکلی می باشد، یعنی با افزایش میزان دینداری در میان جوانان از میزان مصرف مشروبات الکلی در میان آن ها کاسته می شود.

در نتیجه فرضیه سوم، ضریب همبستگی بین دو متغیر همنشینی با دوستان و همسالان و گرایش به مصرف الکل را در میان جوانان نشان می دهد. نتایج این آزمون بیانگر آن است که بین دو متغیر همنشینی با دوستان و همسالان و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان، رابطه معناداری و مستقیمی وجود دارد؛ به این معنا که هر چه میزان همنشینی افراد با دوستان و همسالان خود بیشتر باشد، میزان گرایش آن ها به مصرف الکل نیز بیشتر می شود. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=0/319$) و

سطح معنی داری ($\text{Sig}=0/000$) این فرضیه تأیید می‌شود. شدت همبستگی در مورد این متغیر در حد متوسط می‌باشد. در نهایت نتایج نشان می‌دهد که نتایج این پژوهش با پژوهش علیوردی نیا و همتی (۱۳۹۲)، نیکخواه و همکاران (۱۳۹۴)، وانگ و همکاران (۲۰۱۵) همسو می‌باشد. علیوردی نیا و همتی (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان «تحلیل اجتماعی گرایش به مصرف مشروبات الکلی بین دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران»، به این نتایج رسیده‌اند که میزان و نوع ارتباطی که افراد با گروه همسن و سال‌هایشان دارند در گرایش آن‌ها به مصرف مشروبات الکلی تأثیرگذار می‌باشد. بنابراین، نتایج این پژوهش با پژوهش حاضر نیز همسو می‌باشد. نیکخواه و همکاران (۱۳۹۴)، نیز در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش به مصرف مشروبات الکلی مورد مطالعه (مردان ۱۸-۳۵ ساله ساکن بندرعباس)»، به این نتایج رسیدند که متغیر ارتباط با گروه همسالان از متغیرهای تأثیرگذار بر متغیر گرایش به مصرف مشروبات الکلی می‌باشد. بنابراین، نتایج این پژوهش با پژوهش حاضر نیز همسو می‌باشد. به این صورت که هر چه افراد وقت بیشتری را با گروه دوستان و همسالان سپری کنند، میزان گرایش آن‌ها به مصرف مشروبات الکلی افزایش پیدا می‌کند.

در نتیجه فرضیه چهارم، ضریب همبستگی بین دو متغیر انزوای اجتماعی و گرایش به مصرف الکل را در میان جوانان نشان می‌دهد که بین دو متغیر انزوای اجتماعی و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان، رابطه معناداری و مستقیمی وجود دارد؛ به این معنا که هر چه افراد از میزان انزوای اجتماعی بیشتری برخوردار باشند، میزان گرایش آن‌ها به مصرف الکل نیز بیشتر می‌شود. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=0/198$) و سطح معنی داری ($\text{Sig}=0/000$) این فرضیه تأیید می‌شود. همچنین نتایج ضریب همبستگی نشان می‌دهد که شدت رابطه در مورد این متغیر ضعیف ارزیابی می‌شود.

در نتیجه فرضیه پنجم، ضریب همبستگی بین دو متغیر سن و گرایش به مصرف الکل را در میان جوانان نشان می‌دهد که بین دو متغیر سن و گرایش به مصرف الکل در میان جوانان، رابطه معناداری وجود ندارد. بنابراین، با توجه به نتایج همبستگی ($r=0/050$) و سطح معنی داری ($\text{Sig}=0/328$) این فرضیه تأیید نمی‌شود.

برای بررسی سهم هر متغیر در تأثیرگذاری بر متغیر گرایش به مصرف الکل از تحلیل رگرسیون استفاده شده است، نتایج نشان داده است که متغیر دینداری با میزان Beta برابر با $0/324-$ بیش‌ترین تأثیر را بر متغیر گرایش به مصرف الکل دارد و متغیرهای میزان استفاده از رسانه‌های غربی با میزان Beta برابر با $0/249$ ، همنشینی با دوستان و همسالان با میزان Beta برابر با $0/228$ و انزوای اجتماعی با میزان Beta برابر با $0/188$ در رتبه‌های بعدی تأثیرگذاری بر گرایش به مصرف الکل قرار دارند. ضریب تعیین نیز بیان‌کننده این موضوع است که حدود $33/3$ درصد از تغییرات مربوط به گرایش به مصرف الکل، توسط متغیرهای مستقل استفاده شده در مدل، قابل تبیین است. نتایج تحلیل مسیر نیز نشان می‌دهد که متغیر میزان استفاده از رسانه‌های غربی با میزان اثر کل $0/352$ تأثیرگذارترین متغیر بر متغیر گرایش به مصرف الکل می‌باشد. بعد از آن متغیر دینداری با اثر کل $0/325-$ و متغیر همنشینی با دوستان و همسالان با اثر کل $0/248$ در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند و متغیر انزوای اجتماعی با اثر کل $0/121$ در مرتبه آخر قرار دارد.

از آنجایی که این پژوهش با محدودیت‌های خاصی همراه بوده است، در اینجا به ذکر تعدادی از آن‌ها اشاره خواهیم کرد:

- از محدودیت‌های این پژوهش که در تمامی مراحل انجام این پژوهش قابل لمس بود، عدم منابع کافی در مورد مسئله تحقیق، یعنی گرایش به مصرف الکل به خصوص در حوزه پیشینه تجربی و مبانی نظری می‌باشد که کار را برای پژوهشگر مشکل کرده است؛
- با توجه به این که این پژوهش در بین جوانان شهر اهواز انجام پذیرفته است، باید در تعمیم نتایج به جامعه‌های دیگر و بزرگ‌تر دقت لازم را مبذول کرد؛
- نبود وقت و زمان کافی برای انجام این پژوهش؛
- قرار گرفتن در شرایط سخت کرونایی و پرکردن پرسشنامه‌ها به دلیل قرار گرفتن در این موقعیت.

پیشنهادها

- گسترش فرهنگ معنوی و بارور نمودن اعتقادات و ایمان افراد از طریق تبلیغات مذهب محور و آموزش‌های معنوی: در این زمینه، می‌تواند نقش موثری در تحکیم باورهای اعتقادی افراد ایفا نموده و به دنبال آن فرد را به سمت تسلط معنوی خود سوق دهد.
- افزایش اطلاعات پیرامون مشروبات الکلی و عوارض آن؛ در واقع، هنگامی که فرد درباره الکل و مضرات آن اطلاعات درست و کافی به دست آورد، تمایل کم‌تری برای مصرف آن خواهند داشت.
- افزایش مهارت‌های زندگی و شخصی: خودآگاهی، ارتباط مؤثر، حل مسئله، تصمیم‌گیری و تفکر نقادانه از جمله مهارت‌های مهم زندگی هستند. آموزش و فراگیری این مهارت‌ها باعث پیشگیری از مشکلات روانی - اجتماعی شده و ابزاری فوری برای دفاع از گرایش به مصرف مشروبات الکلی در اختیار فرد مصرف کننده قرار می‌دهد.
- برنامه‌ریزی مدون اوقات فراغت: از آنجایی که داشتن اوقات فراغت برای هر فردی لازم و ضروری است، برای داشتن یک زندگی سالم باید جنبه اعتدال را رعایت نموده و بخشی از اوقات فراغت، صرف تفریحات سالم و ورزش گردد. در همین راستا گسترش فضا سازی شهری با رویکرد ساخت اماکن تفریحی، مذهبی، فرهنگی و ورزشی تحقق این هدف را در پی خواهد داشت.

● بررسی تأثیر برخی متغیرهای اجتماعی بر گرایش جوانان به مصرف الکل (مورد مطالعه: شهر اهواز)

منابع

- احمدی، یعقوب؛ خالدیان، محمد و شیخ زکریایی، وریا. (۱۳۹۵). «تأثیر عوامل اجتماعی- فرهنگی بر تمایل به مصرف مشروبات الکلی بر تمایل به مصرف مشروبات الکلی در میان جوانان استان کردستان». فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی. سال ۱۸، صص ۸۱-۱۰۲.
- احمدی، حبیب. (۱۳۹۶). *جامعه‌شناسی انحرافات*. چاپ دوم، تهران: انتشارات سمت
- اکبری، یونس و سراج زاده، سیدحسین. (۱۳۹۷). «مطالعه طولی تغییرات مصرف و نگرش نسبت به مواد و تغییرات مصرف مشروبات الکلی و سیگار در بین نمونه‌ای از دانشجویان بر اساس یک طرح پانل گذشته نگر». فصلنامه جامعه‌شناسی نهادهای اجتماعی. دوره ۵، شماره ۱۱.
- بسیج، احمدرضا؛ جعفریان، هادی و سمیعانی، محمد. (۱۳۹۵). «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش جوانان شهرکرد به مصرف مشروبات الکلی». فصلنامه پیشگیری از جرم. سال ۱۱، شماره ۴۰.
- بهمن، شعیب. (۱۳۸۸). *انقلاب‌های رنگی*. تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی
- بنی فاطمه، حسین و رسولی، زهره. (۱۳۹۰). «بررسی میزان بیگانگی اجتماعی در بین دانشجویان دانشگاه تبریز و عوامل مرتبط با آن». جامعه‌شناسی کاربردی. سال ۲۲، شماره پایانی ۴۱، شماره ۱، صص ۲-۲۶.
- ترقی‌جاه، صدیقه. (۱۳۹۴). «بررسی نقش خانواده در تجربه مصرف مشروبات الکلی دانشجویان دانشگاه دولتی». فصلنامه مشاوره و روان‌درمانی خانواده. سال ۵، شماره ۳، صص ۱۲۱-۱۳۵.
- جعفریان، هادی؛ بسیج، احمدرضا و سمیعانی، محمد. (۱۳۹۵). «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر گرایش جوانان شهرستان شهرکرد به مصرف مشروبات الکلی». فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم. سال ۱۱، شماره ۴۰، صص ۱۵۹-۲۰۰.
- دائمی، حمیدرضا. (۱۳۹۲). *راهنمای علمی پیشگیری از اعتیاد نوجوانان و جوانان*. چاپ نخست، تهران: شرکت انتشارات علمی- فرهنگی
- دهخدا، علی اکبر. (۱۳۷۳). *لغت نامه دهخدا*. چاپ دهم، تهران: دانشگاه تهران
- رفیع‌پور، فرامرز. (۱۳۷۴). *جامعه‌روستایی و نیازهای آن*. تهران: شرکت سهامی ریتزر، جورج. (۱۳۹۳). *نظریه جامعه‌شناسی مدرن*. خلیل میرزایی و عبای لطفی زاده. چاپ ۲، تهران: انتشارات جامعه‌شناسان
- سراج‌زاده، سیدحسین؛ جواهری، فاطمه و ولایتی خواجه، سمیه. (۱۳۹۲). «آزمون اثر دین‌داری بر سلامت در میان نمونه‌ای از دانشجویان، جامعه‌شناسی کاربردی». سال ۲۴، شماره ۱.
- سهرابی، فرامرز؛ اکبری زردخانه، سعید؛ ترقی‌جاه، صدیقه و فلسفی نژاد، محمدرضا. (۱۳۸۸). «مصرف مواد در دانشجویان دانشگاه‌های دولتی در سال تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵». نشریه علمی پژوهشی رفاه. سال ۱۰، شماره ۳۴، صص ۶۵-۸۲.
- سورین، ورنر و تانکاراد، جیمز. (۱۳۸۴). *نظریه‌های ارتباطات*. علیرضا دهقان. چاپ ۳، تهران: انتشارات دانشگاه تهران

- صابری نیا، امین؛ حق دوست، علی اکبر؛ نژاد قادری، حسن؛ اسماعیلی، مریم و امامی، مژگان. (۱۳۹۳). «بررسی وضعیت و علل مصرف مشروبات الکلی (مطالعه موردی: همه گیری مسمویت مصرف الکل در رفسنجان)». دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان. صص ۹۹۰-۱۰۰۵.
- صدیق سروسستانی، رحمت اله. (۱۳۹۰). آسیب شناسی اجتماعی. چاپ ۷، تهران: انتشارات آن عدل، اکبر؛ صدرالسادات، جلال؛ بیگلریان، اکبر و جوادی یگانه، محمدرضا. (۱۳۸۳). «تأثیر هم نشینی و معاشرت با گروه هنجارشکن و گرایش جوانان به اعتیاد». راه اجتماعی. سال ۴، شماره ۵، صص ۳۳۴-۳۱۹.
- عزیزی، جلیل. (۱۳۸۷). «فقر اقتصادی و سو مصرف مواد مخدر و مشروبات الکلی در بین جوانان شهر تهران و شمیرانات با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی». فصلنامه رفاه اجتماعی. سال ۷، شماره ۲۹، صص ۹۰-۷۱.
- علیوردی نیا، اکبر. (۱۳۹۱). «تحلیل اجتماعی گرایش به مصرف الکل در میان دانشجویان دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران». پایان نامه کارشناسی ارشد رشته علوم اجتماعی، دانشگاه مازندران.
- گیدنز، آنتونی. (۱۳۹۷). جامعه شناسی. منوچهر صبوری. تهران: نشر نی
- مارین، سودابه؛ بهاری، علی؛ فخاری، علی و سنایی، ریحانه. (۱۳۹۷). «برنامه ها و مداخلات کارآمد، پیش بینی کننده و کنترل کننده مصرف مشروبات الکلی در جامعه». تصویر سلامت. صص ۶۳-۷۲.
- محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۸۴). اتیولوژی و اپیدمیولوژی اعتیاد در خانواده های تهرانی؛ بررسی تاثیر ساختار فAMILIARY بر رفتار اعتیادی فرزندان. مجلدات ۱، ۲، ۳. مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی
- مختاری، مریم و پور زارع، سعیده. (۱۳۹۳). «بررسی تاثیر کنترل اجتماعی بر نگرش جوانان ۱۸-۲۹ ساله به مصرف مشروبات الکلی در شهر بهبهان». فصلنامه راهبردی اجتماعی - فرهنگی. سال ۳، شماره ۱۰، صص ۸۵-۱۰۹.
- مک کویل، دنیس. (۱۳۸۵). نظریه ارتباطات جمعی. پرویز اجلالی. چاپ دوم، تهران: دفتر مطالعات و توسعه رسانه ای
- ممتاز، فریده. (۱۳۸۱). انحراف اجتماعی، نظریه ها و دیدگاه ها. چاپ اول، تهران: شرکت سهامی انتشار
- نورایی، الیاس و صیدی، محبوب. (۱۳۸۹). «بررسی جامعه شناختی ارتکاب جرم در بین جوانان شهر ایلام و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن». فصلنامه مطالعات اجتماعی. شماره ۲۲.
- نیک خواه، هدایت اله؛ رئوفی، محمود و شیخ، عاطفه. (۱۳۹۴). «بررسی عوامل اجتماعی مؤثر گرایش به مصرف مشروبات الکلی، مورد مطالعه: مردان ۱۸-۳۵ سال ساکن بندرعباس». پژوهشنامه علوم اجتماعی. سال ۹، شماره ۱، صص ۲۱-۴۶.
- هزار جریبی، جعفر و صفری شالی، رضا. (۱۳۸۹). «بررسی عوامل مؤثر بر ارتکاب جرم (مطالعه موردی: زندانیان استان مرکزی)». فصلنامه علوم اجتماعی. شماره ۴۶، صص ۴۴-۷۴.
- هور، استوارت و نات، لاندبای. (۱۳۸۹). رسانه، دین و فرهنگ. مسعود آریایی نیا. تهران: انتشارات سمت

● بررسی تأثیر برخی متغیرهای اجتماعی بر گرایش جوانان به مصرف الکل (مورد مطالعه: شهر اهواز)

- یزدان پناه، لیلا؛ حسن دوست، هادی؛ بوستانی، داریوش و رضایی، امید. (۱۳۹۲). «بررسی رابطه نگرش به فساد اداری و دین‌داری (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه شهید باهنر کرمان)». فصلنامه مطالعات جامعه‌شناختی جوانان. سال ۴، شماره ۱۰، صص ۱۳۷-۱۶۰.
- Arria, A. M., Garnier-Dykstra, L. M., Caldeira, K. M., Vincent, K. B., Winick, E. R., & O'Grady, K. E. (2013). **“Drug use patterns and continuous enrollment in college: Results from a longitudinal study”**. Journal of studies on alcohol and drugs, 74(1), 71-83.
- Baker Leigh, Frances Prevatt and Briley Proctor. (2012). **“Drug and Alcohol Use in College Students with and Without ADHD”**. Journal of Attention Disorders, 16: 255-263.
- Davis, Nanette J. and Clarice Stasz. (1990). **Social Control of Deviance: A Critical Perspective**. New York: McGraw-Hill
- Epstein, J. a., Griffin, K. W., Botvin, G. J. (2000). **“A model of smoking among inner city adolescents: the role of personel competence and perceived benefits of smoking”**. Journal of smoking preventive medicine, 31, 107-114.
- Hagan, John. (1994). **Crime and disrepute**. Pine Forge Press.
- Lacey John H., Tara Kelley-Baker, Robert B. Voas, Eduardo Romano, C. Debra, Furr-Holden, Pedro Torres and Amy Bernin. (2011). **“Alcohol- and Drug-Involved Driving in the United States: Methodology for the National Roadside Survey”**. Evaluation Review, 35: 319-353.
- Merton, R. K. (2005). **“Merton's strain theory”**. Available at: http://home.comcast.net/~ddemelo/crime/mert_strain.html.
- Merton, Robert K. (1980). **“Social Structure and Anomie”**. In Traub, Sturat H. & Little Craig B (eds.) *Theories of Deviance*, New York: F. E. Peacock.
- Ramsoomar, Leane & Neo, K, Morojele. (2012). **“Trends in alcohol prevalence, age of initiation and association with alcohol-related harm among South African youth: Implications for policy”**. S Afr Med J 2012;102(7):609-612
- Sutherland, Edwin H. and Donald R. Cressey. (1978). **Criminology**. US: J. B. Lippincott.
- Wang, cheng et al. (2015). **Alcohol use among Adolescent youth: The Role of Frindship Networks and Family Factors in Multiple School Studies**.

بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز پسران جوان (مورد مطالعه: شهر ایلام)

علی ایار^۱
هادی افرا^۲

 10.22034/SSYS.2022.1899.2350

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۰۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۷/۰۳

در این پژوهش به بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز در بین پسران جوان ایلام پرداخته شده است. هدف این پژوهش کاربردی و از لحاظ نوع تحقیق، کمی بود که به صورت پیمایشی انجام شده است. جامعه آماری پژوهش را جوانان پسر ۱۸ تا ۳۰ سال شهر ایلام تشکیل می دهند که حجم نمونه با استفاده از نرم افزار سمپل پاور ۵۲۰ نفر تعیین گردید. شیوه نمونه گیری، خوشه‌ای چند مرحله‌ای است. برای سنجش روایی (اعتبار) سؤال‌های مربوط به متغیرها از روش تعیین اعتبار محتوایی با گردآوری نظرات اساتید مجرب، کارشناسان و متخصصان مربوط (تکنیک اعتبارصوری) و برای بررسی پایایی از آلفای کرونباخ استفاده شد که آلفای پرسشنامه ۰/۸۶۳ محاسبه و مورد تأیید قرار گرفت. داده ها توسط آمار توصیفی و آزمون های آماری با استفاده از نرم افزار spss22 مورد تجزیه تحلیل قرار گرفت.

یافته‌های پژوهش نشان می دهد که بین سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز جوانان (۰/۴۱۹) رابطه معنادار و معکوس وجود دارد. همچنین بین کنترل اجتماعی (۰/۴۵۳) و حمایت اجتماعی (۰/۱۹۸) با رفتارهای خشونت آمیز جوانان، رابطه معنادار و معکوس مشهود است. مدل تحلیل مسیر نشان می دهد که سرمایه اجتماعی علاوه بر تأثیر مستقیم بر ارتکاب به خشونت به صورت غیرمستقیم از طریق متغیر واسط کنترل اجتماعی و حمایت اجتماعی نیز بر متغیر رفتارهای خشونت آمیز تأثیر معکوسی دارد. یافته‌های حاصل از تحلیل رگرسیون چند متغیره نیز نشان می دهد

۱- استادیار مدعو، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران

۲- استادیار مدعو، گروه مشاوره، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بجنورد، بجنورد، ایران (نویسنده مسئول)

● بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز پسران جوان (مورد مطالعه: شهر ایلام)

که متغیرهای مستقل ۲۲ درصد از واریانس رفتارهای خشونت آمیز جوانان را تبیین می‌کنند. بدین ترتیب، می‌توان رفتارهای خشونت آمیز جوانان را نتیجه کاهش سرمایه اجتماعی در جامعه دانست. هرچقدر احساس حمایت اجتماعی و کنترل اجتماعی در بین افراد وجود داشته باشد، سرمایه اجتماعی افزایش می‌یابد و تأثیر بازدارنده‌ای بر گسترش رفتارهای خشونت آمیز در جامعه خواهد داشت. بنابراین، سرمایه اجتماعی عامل بسیار مهمی برای مقابله با رفتارهای خشونت آمیز جوانان در جوامع معاصر است.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، رفتارهای خشونت آمیز، کنترل اجتماعی، حمایت اجتماعی و جوانان.

مقدمه

جرم اگر چه در کلیت خود جامعه را متضرر می‌سازد، اما جرایم خشن و رفتارهای خشونت‌آمیز در این میان جایگاهی ویژه دارند، زیرا ارتکاب به رفتارهای خشونت‌آمیز موجب خشن شدن سیمای کلی جامعه می‌شود و با ایجاد هراس اجتماعی احساس امنیت را در بین مردم کاهش می‌دهد. رفتارهای خشونت‌آمیز اثرات سو زیادی بر زندگی جوانان نیز دارد (هافمن^۱، ۲۰۲۰). اگر چه خود پرخاشگری معلول عوامل متعددی در جامعه است، اما وجود روحیه پرخاشگری و خشونت در یک جامعه می‌تواند فرایندهای جرم‌خیزی و بزهدکار را تقویت نماید. این وضعیت، گرایش به بزه و جرایم خشن را افزایش می‌دهد. در این گونه شرایط با کاهش مدارای اجتماعی و تفاهم انسانی، احتمال ضرب و جرح و خشونت در سطح کلامی و رفتاری افزایش پیدا می‌کند و این شرایط علاوه بر تاثیر بازآموزی منجر به شکل‌گیری هویت خشن و خشونت‌گرایی در جامعه می‌شود. گسترش آسیب‌های اجتماعی^۲ از جوانب بسیاری به جوامع آسیب و زیان می‌رساند، به خصوص زمانی که جوانان را در بر گرفته باشد، زیرا جوانان سرمایه‌های مادی و معنوی جامعه محسوب شده و سلامت آنان به نوعی تضمین‌کننده بقا، دوام، سلامت و پویایی جامعه است. در این میان وضعیت گذار در جامعه ایران و به تبع آن شهر ایلام، به دلیل کم رنگ شدن هنجارها، روابط و نظارت‌های سنتی و عدم جاگیری در بستر شرایط جدید منجر به شیوع و گسترش آسیب‌های اجتماعی در جامعه شده که بر مردم و جامعه تحمیل می‌شوند. از دیدگاه صاحب‌نظران و متخصصان، بیکاری، کاهش احساس مسئولیت اجتماعی، گسترش طلاق توافقی، قانون‌گریزی، افزایش حاشیه‌نشینی، گسترش روابط نامشروع، گسترش ریاکاری، پایین بودن سطح فرهنگ ترافیک، شکاف در روابط والدین و فرزندان، رشد جرایم مسلحانه، گسترش رشوه و ربا، گسترش خودکشی، افزایش سرقت و اعتیاد به مواد مخدر از جمله مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی شایع در شهر ایلام هستند (کمربگی و رشیدی، ۱۳۹۴: ۱۷۵-۱۷۷). براساس تحقیقی، ۳۴/۴ درصد از افراد مورد مطالعه دارای افسردگی خفیف و ۱۲/۲ درصد افسردگی متوسط دارند (باپیری و همکاران، ۱۳۹۹: ۴۷).

تغییر و تحول در شرایط و مکانیسم‌های زندگی اجتماعی ضرورت طرح رویکردهای جدید در تبیین و تحلیل جامعه، مسائل و آسیب‌های اجتماعی مطرح ساخته است. اگرچه خشونت در معنای کلی و در معنای خاص (رفتارهای خشونت‌آمیز جوانان) از عوامل متعددی متأثر می‌شود، اما یکی از مواضع نظری برای تحلیل رفتارهای خشونت‌آمیز جوانان، استفاده از سرمایه اجتماعی^۳ است (هافمن، ۲۰۲۰). از رویکردهای جدید که می‌تواند به تبیین رفتارهای خشونت‌آمیز کمک کند، سرمایه اجتماعی است که مجموعه‌ای از منابع و ذخایر ارزشمندی (ارزش‌های اجتماعی) است که به‌طور بالقوه در روابط اجتماعی گروه‌ها و جامعه وجود دارد. از طریق این منابع کار افراد را در سطوح مختلف خرد، میانی و کلان جامعه آسان، سریع و کم هزینه و مطمئن می‌کند و بدین‌وسیله آنان را در رسیدن به اهداف مشترک اجتماعی کمک می‌کند. سرمایه اجتماعی مجموعه هنجارهای موجود در سیستم اجتماعی است که موجب ارتقای سطح همکاری اعضای آن جامعه شده و موجب پایین آمدن سطح هزینه‌های تبادلات و ارتباطات می‌شود (نوری و همکاران، ۱۳۹۹: ۲۰۵) و به عنوان

1. Hoffmann
2. Social Pathology
3. Social Capital

یک نظریه قابلیت و کارایی زیادی در تبیین و توضیح مسائل و مشکلات از جمله آسیب‌های اجتماعی را دارد به نحوی که می‌توان از آن به عنوان راه حل مشکلات اجتماعی نام برد. این مفهوم علیرغم توان تبیینی بالا و ماهیت چتر گونه خود در حوزه آسیب‌های اجتماعی و جرم‌شناسی، کمتر مورد توجه قرار گرفته است. داشتن سرمایه در تمامی ابعاد به خصوص سرمایه اجتماعی را می‌توان راهی برای تقویت مدارای جوانان و ارتباطات سالم، کاهش نزاع و درگیری، برقراری آرامش، صلح و امنیت در جامعه در نظر گرفت (فیروزجائیان و نازنین، ۱۳۹۹: ۱۱۰). به نظر فوکویاما، سرمایه اجتماعی برای نظم اجتماعی اهمیت زیادی دارد و بسیاری از مسائلی که در جامعه وجود دارند از عدم یا ضعف سرمایه اجتماعی در جامعه ناشی می‌شود (فیروزجائیان و بابایی، ۱۳۹۲: ۱۴۰).

با این اوصاف، پژوهش‌های صورت گرفته پیرامون وضعیت سرمایه اجتماعی در ایران از وضعیت نامطلوب به‌ویژه در استان‌های محروم حکایت دارد. از نظر فوکویاما، وجود آمار بالای خودکشی نشانه‌ای از فقدان سرمایه اجتماعی تلقی می‌شود (باستانی و رزمی، ۱۳۹۳: ۵۷). استان ایلام با ۲۸/۹۴ در هر صد هزار مرگ ناشی از خودکشی یک منطقه پر خطر به شمار می‌آید و شیوع خودکشی در این استان روند فزاینده‌ای دارد (آستارکی و همکاران، ۱۳۹۲: ۲). با وجود سطح پایین سرمایه اجتماعی در کشور و حوزه مورد مطالعه، گسترش دامنه آسیب‌های اجتماعی امری اجتناب‌ناپذیر به نظر می‌رسد، زیرا کاهش سرمایه اجتماعی با کاهش کنترل اجتماعی و افزایش فشار به دلیل فقدان عضویت در شبکه‌ها و برخورداری از پیامدهای مثبت عضویت در این شبکه‌ها می‌تواند بر ارتکاب به جرم موثر واقع شود. از سویی دیگر، جوانان به عنوان قشری عظیم با سهم چشمگیر ۳۵ درصدی در هرم جمعیتی کشور و سهم ۴۰ درصدی در استان ایلام از این وضعیت بیشتر متأثر خواهند شد (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵).

افزایش و روند رو به رشد کجروی و جرائم جوانان^۱ به خوبی بیانگر افول سرمایه اجتماعی در جامعه و در بین جوانان به عنوان حیاتی‌ترین منبع یک جامعه است. اگرچه سرمایه انسانی جوانان افزایش یافته، اما سرمایه اجتماعی در بین والدین و فرزندان کاهش یافته و جامعه به شدت در معرض فرهنگ فردگرا قرار گرفته که اولویت را به فرد می‌دهد و بر علایق و مطالبات فردی تأکید دارد. «در جوامع مدرن، فردگرایی شکل خاصی از فرهنگ را ایجاد می‌کند که در آن افراد خودمختار هستند» (سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۷۳). این وضعیت، بستر لازم برای ارتکاب به جرم را در بین جوانان فراهم کرده است. افزایش نگرانی‌های عمومی پیرامون مسایل جوانان و روند صعودی کجروی و جرائم جوانان و از جانب دیگر، پیچیدگی مسایل و جرائم، اتخاذ رویکردهای نظری نوین در حوزه آسیب‌های اجتماعی ضروری ساخته است. از این رو، پژوهش حاضر در پی پاسخ به سؤال زیر است:

چه رابطه‌ای میان سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز در بین جوانان پسر (۱۸ تا ۳۰ سال) شهر ایلام وجود دارد؟

قاسمی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و نزاع فردی در بین جوانان شهر ایلام»، به این نتایج رسیدند که بین سرمایه اجتماعی جوانان و نزاع و درگیری آنان، یک رابطه معنادار و معکوسی وجود دارد. همچنین، بین حمایت اجتماعی و مشارکت اجتماعی و نزاع جوانان یک رابطه معکوس و معناداری وجود دارد. به‌طور کلی، می‌توان گفت که با افزایش سهم سرمایه اجتماعی، نزاع بین فردی کاهش چشم‌گیری را نشان می‌دهد. رسول‌زاده اقدم و همکاران

(۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «مطالعه جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی با کجروی فرهنگی»، دریافته‌اند که بین سرمایه اجتماعی و ابعاد آن (اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی) با کجروی فرهنگی رابطه معنادار معکوسی وجود دارد و سه متغیر اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی توانسته‌اند ۳۰ درصد از تغییرات کجروی فرهنگی را تبیین کنند. سیمی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «نقش سرمایه اجتماعی و شاخص‌های سلامت اجتماعی خانواده در پیش‌بینی نگرش به بزهکاری فرزندان»، به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی و شکوفایی اجتماعی در تبیین نگرش بزهکاری فرزندان بیش‌ترین نقش را داشته‌اند. بنابراین، تقویت کارآیی و عملکرد خانواده، نقش بارزی در تقویت شاخص‌های سرمایه اجتماعی و سلامت اجتماعی خانوادگی دارد. خواجه نوری و زارعی محمودآبادی (۱۳۹۵) پژوهشی با عنوان «رابطه سرمایه اجتماعی و جرم جوانان»، انجام دادند که نتایج نشان می‌دهد در رابطه با بروز رفتارهای مجرمانه تفاوت معناداری بین دو جنس وجود دارد و بین طبقات شغلی والدین به لحاظ بروز رفتار مجرمانه جوانان رابطه معناداری وجود دارد. احمدی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «تحلیل جامعه‌شناختی رابطه بین سرمایه اجتماعی و جرایم جوانان»، نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی و میزان جرم جوانان از نظر آماری رابطه معناداری است؛ به این صورت که هر چه جوانان از سرمایه اجتماعی بیشتری برخوردار باشند، میزان ارتکاب به جرم آن‌ها کمتر است.

مور و ریگر^۱ (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان «سرمایه اجتماعی، انواع جرم و کنترل اجتماعی»، به بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و تأثیر آن بر میزان و نوع جرم پرداخته‌اند. این پژوهش که در بین ایالت‌های مختلف آمریکا صورت گرفته است، نشان می‌دهد با افزایش سرمایه اجتماعی میزان جرایم کاسته می‌شود. همچنین افزایش سرمایه اجتماعی بر نوع جرایم و جرایم مالکیت نیز تأثیرگذار است. دیلر و دیلر^۲ (۲۰۱۰) در پژوهشی با عنوان «جرایم شهری و سرمایه اجتماعی»، به بررسی رابطه جرایم شهری ایالات متحده و سرمایه اجتماعی پرداخته‌اند. نتایج تجربی به‌طور کلی، پیش‌بینی‌های نظری را پشتیبانی می‌کند و نتیجه می‌گیرد که با افزایش سرمایه اجتماعی، جرایم شهری کاسته می‌شود. چوانگ و چوانگ^۳ (۲۰۰۸) در پژوهشی با عنوان «تفاوت‌های جنسیتی در رابطه بین سرمایه اجتماعی و مصرف سیگار و الکل در تایوان»، نشان دادند که بین سرمایه اجتماعی با استعمال سیگار و نوشیدن الکل رابطه منفی وجود دارد. پاتنام (۲۰۰۱) در پژوهشی با عنوان «سرمایه اجتماعی: اندازه‌گیری و نتایج»، یافته است که وجود سرمایه اجتماعی تأثیر مثبتی در کاهش میزان جرم و جنایت و کاهش مراجعات و محکومیت‌های بزهکارانه و نابرابری‌های اقتصادی، مدنی و جنسیتی داشته است.

مرور سوابق تجربی در رابطه با موضوع بیانگر آن است که هر یک از پژوهش‌ها و جهی از عوامل مؤثر بر گرایش به نزاع و بزهکاری را مطالعه و بررسی کرده‌اند. در مجموع می‌توان این عوامل را به اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و جمعیتی در ارتباط با بزه و رفتارهای خشن تقسیم‌بندی کرد، اما سرمایه اجتماعی مورد توجه قرار نگرفته‌اند. از این رو، پژوهش حاضر بر سرمایه اجتماعی متمرکز است تا رفتارهای خشونت‌آمیز در بین جوانان شهر ایلام را مطالعه کند. همچنین این پژوهش بین

1. Moore and Recker
2. Deller and Deller
3. Chuang & Chuang

جوانان پسر به عنوان مهم ترین سرمایه انسانی هر جامعه ای انجام شده و برای بررسی دقیق موضوع، تاثیر متغیرهای واسط (حمایت اجتماعی و کنترل اجتماعی) از طریق تحلیل مسیر مطالعه شده است.

چارچوب نظری پژوهش

پیرامون تبیین چرایی علل ارتکاب به جرم، نظریات و رویکردهای متفاوتی وجود دارد. نظریه های ساختار اجتماعی^۱ با برداشتی فرهنگی و ساختاری، جرم و سایر انحرافات اجتماعی را محصول پیامد نابرابری های موجود در داخل ساختار اجتماعی می داند (پیترسون^۲ و همکاران، ۱۹۹۲؛ ۳۲۲). این نظریات به سه گروه نابسامانی اجتماعی^۳، احساس فشار و انحراف فرهنگی^۴ تقسیم می شوند (سیگل^۵ و سنا^۶، ۱۳۸۴: ۲۱۰). تئوری نابسامانی اجتماعی گسیختگی و ناکارآمدی نظام های سنتی و غیر رسمی کنترل اجتماعی را عامل جرم و بزهکاری می داند (نایی و ایار، ۱۳۹۱: ۵۴). براساس نظریه احساس فشار، وجود عواملی در جامعه برخی مردم را تحت فشار قرار می دهد و آنان را مجبور به کج رفتاری می کند (اگنیو^۷، ۱۹۹۵: ۲۸). فرصت های مشروع افتراقی^۸، ناکامی منزلتی، فرصت های نامشروع افتراقی از مهم ترین نظریه های فشار هستند. نظریه فرصت های مشروع افتراقی مرتن^۹ جرم و بزهکاری را ناشی از گسست و انفعال بین هدف های فرهنگی و وسایل نهادی شده جهت دسترسی به آن ها می داند. در ارتباط با سرمایه اجتماعی شرایط مذکور موجب می شود که تعهد و تعلق فرد نسبت به هدف ها و ابزارها کم شده و فرد مجبور می شود به این اهداف و ابزارها پشت پا زده و در نتیجه دچار کج روی و ارتکاب به جرم شود. اگنیو در نظریه فشار عمومی به سه منبع فشار یعنی عدم دستیابی به اهداف ارزشمند، حذف محرک های ارزشمند و وجود محرک های منفی اشاره می کند.

بنا بر تئوری های ساختار اجتماعی نیروهای اقتصادی و اجتماعی با تخریب خواص طبقات فرودست، ساکنان این مناطق را در معرض الگوهای رفتاری مجرمانه قرار می دهد، زیرا وضعیت فرودستی، احساس فشار، بی ثباتی جامعه به دلیل از هم گسیختگی همبستگی اجتماعی زمینه فرسایش اعتماد، تعامل بین افراد و تضعیف کنترل ها و نظارت های غیر رسمی اجتماعی فراهم می کند. در این رویکرد عناصر شناختی سرمایه اجتماعی در حالتی معکوس (بدبینی، احساس تبعیض، احساس محرومیت) و عناصر ساختاری و قالب روابط و اعمال کنترل غیر رسمی در نظر گرفته شده است.

1. Social Structure
2. Patterson
3. Social Disorganization
4. Cultural Deviance
5. Siegel
6. Sena
7. Agnew
8. Differential association
9. Merton

نظریه های کجروی فرهنگی^۱ مدعی می‌شوند که علت تحقق جرم، نوعی تعارض میان هنجارهاست (سلیمی و داوری، ۱۳۸۶: ۳۴۴). نظریه‌های پسران بزهکار^۲ آلبرت کوهن^۳ و فرهنگ طبقه^۴ پایین و فرصت افتراقی^۵ کلووارد و اولین از مهم‌ترین این دسته از نظریات هستند. کوهن در نظریه پسران بزهکار، معتقد بود که جوانان به دلیل آنکه از طریق روش‌های متعارف توانایی کسب موفقیت ندارند، شکلی از تضاد فرهنگی را تجربه می‌کنند (محسنی تبریزی، ۱۳۸۳: ۸۵). کلووارد و اوهلین در نظریه فرصت افتراقی معتقدند که خرده فرهنگ بزهکاری فرصت‌هایی را برای آموختن و عمل کردن به نقش‌های بزهکارانه برای افراد فراهم می‌سازد (صدیق سروستانی، ۱۳۸۶: ۴۲). در ارتباط نظریه‌های کجروی فرهنگی و سرمایه اجتماعی در تبیین و تحلیل جرم می‌توان به «سویه تاریک» سرمایه اجتماعی اشاره کرد.

تئوری‌های فرایند اجتماعی^۶ به بررسی رابطه بین جامعه‌پذیری و رفتارهای بزهکارانه پرداخته‌اند و دارای دو شاخه عمده نظریه یادگیری^۷ و نظریه کنترل^۸ هستند. براساس نظریه یادگیری اجتماعی، رفتار انحرافی آموختنی است (شفرز، ۱۳۹۹: ۱۵۹). در این زمینه ساترلند^۹ معتقد است که افراد به این علت کجرفتار می‌شوند که تعداد تماس‌های انحرافی آنان بیش از تماس‌های غیر انحرافی شان است (صدیق سروستانی، ۱۳۸۶: ۴۴). برگس و ایگریز^{۱۰} معتقدند که یادگیری رفتارهای مجرمانه از طریق فرایندهای هم‌نشینی افتراقی، تقلید و فراگیری تعریف‌های شناختی ممکن می‌شود (سلیمی و داوری، ۱۳۸۵: ۴۰۲).

نظریه‌های فرایند اجتماعی بر عنصر روابط و شبکه روابط که از کلیدی‌ترین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی است، تأکید می‌کند. بنابر مفروضات این رویکرد، اگر روابط موجود در بین مردم از نوع مثبت و گرم باشد، از عهده مسائل اجتماعی می‌تواند بر آیند، اما اگر این روابط منفی و مخرب باشند مردم را با مشکل مواجه ساخته و جرم و جنایت را در جامعه افزایش خواهند داد (چلبی و مبارکی، ۱۳۸۴: ۱۱۰). نظریه‌های خنثی سازی^{۱۱} و پیوند افتراقی به صراحت به موارد مذکور اشاره می‌کند. در این رویکرد نظریه کنترل اجتماعی هیرشی نیز عناصر شناختی و ساختاری سرمایه اجتماعی در قالب مؤلفه‌های چهارگانه دلبستگی، مشارکت، تعهد، تعلق مطرح و میزان آن‌ها را به عنوان منبعی جهت کنترل اجتماعی غیررسمی و کاهش انحرافات معرفی می‌کند.

گرشام سایکس^{۱۲} و دیوید ماتزا^{۱۳} در نظریه خنثی سازی مدعی هستند که بزهکاران و مجرمان از طریق یادگیری این توانایی را به دست می‌آورند که ارزش‌ها و نگرش‌های عادی را به طور موقت خنثی کنند و بین رفتار قانونی و بزهکارانه حرکتی نوسانی داشته باشند. آن‌ها این توانایی را از طریق تعامل با دیگران به دست می‌آورند (رحیمی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴: ۹۴). در ارتباط با ابعاد

1. Cultural Deviance Theory
2. Delinquency boys
3. A. Cohen
4. cultural class
5. Differential association
6. Social Process Theories
7. Learning theory
8. Control theory
9. Sutherland
10. Burgess and Akers
11. Neutralization theory
12. Gresham Sykes
13. David Matza

کمی و کیفی سرمایه اجتماعی، می‌توان چنین نتیجه گرفت که ساینکس و ماتزا به نوعی فرهنگ بی‌اعتمادی به گستردگی شعاع همه اعضا جامعه اشاره می‌کنند. اعتماد یکی از مهم‌ترین عناصر سرمایه اجتماعی است. وجود این انگاره ذهنی که همه کجروی می‌کنند، منجر به کاهش تعاملات و فرسایش سرمایه اجتماعی می‌شود.

بر اساس نظریه کنترل^۱، جرم و رفتار انحرافی امری جهان شمول و سازی در بین همه اقشار و طبقات اجتماعی است و این اعمال کنترل اجتماعی بر افراد است که جلوی کج رفتاری را می‌گیرد (صدیق سروستانی، ۱۳۸۶: ۴۷). بر اساس تئوری تراویس هیرشی^۲ پیوند فرد با جامعه است که مهم‌ترین متغیر در هم‌نوا بودن یا هم‌نوا نبودن فرد محسوب می‌شود. وی قیود این پیوند را تحت چهار مفهوم کلی دلبستگی^۳، تعهد^۴، درگیری^۵ و باور^۶ خلاصه می‌کند (احمدی، ۱۳۸۴: ۹۰). مؤلفه‌های اعتقاد تعلق خاطر به خانواده، دوستان، اجتماع (صداقت، اخلاقیات، انصاف، عرق ملی، مسئولیت‌پذیری) بعد کیفی و ذهنی نظریه کنترل اجتماعی هیرشی هستند و مؤلفه‌های تعهد (خانواده، شغل، موفقیت، آینده، اهداف) و مؤلفه‌های مشارکت (فعالیت‌های مدرسه، عضویت در گروه‌های درسی، سازمان‌های محلی، مذهبی و باشگاه‌های اجتماعی) ابعاد کمی (ساختاری) نظریه کنترل اجتماعی هیرشی است. با این اوصاف مشاهده می‌شود کنترل اجتماعی و پیوندهای اجتماعی یعنی عناصر کلیدی سرمایه اجتماعی عناصر ضروری تئوری پیوند اجتماعی هیرشی هستند (سلمی و کیویوری، ۲۰۰۶: ۱۲۶).

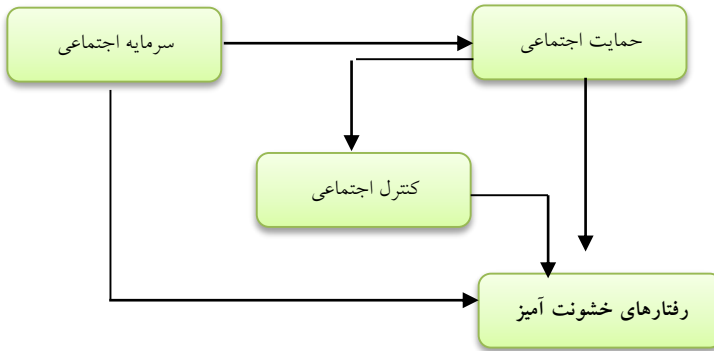
به‌طور کلی، سرمایه اجتماعی به صورت مستقیم و غیرمستقیم (کنترل اجتماعی) بر ارتکاب به جرم تأثیر می‌گذارد. اغلب نظریه‌پردازان سرمایه اجتماعی را منبعی جهت دسترسی آسان به اهداف ذکر می‌کنند، زیرا سبب تسهیل همکاری و تعامل و کاهش هزینه‌های عمل می‌شود (کلدی، ۱۳۸۷: ۱۹۴) همان گونه که فیلد آن را منابع مفید و قابل دسترس برای یک کنشگر می‌داند که از روابط اجتماعی او به دست می‌آید (فیلد، ۲۰۰۳: ۲۳). از خصیصه‌های مهم سرمایه اجتماعی این است که پیوند ارتباطی میان افراد را تقویت می‌کند و پیوندهای متقابل موجب ارتقا همکاری و همبستگی میان اعضای جامعه می‌شود. از جانب دیگر با وجود سرمایه اجتماعی و فرض وجود آن در بین افراد فراهم کردن شرایط دادوری اعاده‌گر^۷ امکان جذب افرادی که انحرافات ناچیز و اولیه از مقررات اجتماعی داشته‌اند فراهم می‌گردد. هر کجا که میزان مشارکت و پیوندهای اجتماعی کاهش می‌یابد، آسیب‌ها و انحرافات اجتماعی رو به افزایش می‌گذارد (توسلی و موسوی، ۱۳۸۴: ۶۶).

سرمایه اجتماعی از طریق کنترل اجتماعی یک تأثیر غیرمستقیم بر ارتکاب به بزه دارد یعنی یک مجموعه قواعد خاص، تقویت سرزنش اخلاقی، تسهیل هماهنگی‌ها، کنترل عوامل خنثی کننده و افزایش شرم گناه (شرم حضور) ایجاد می‌کند تا محدودیت‌های ساختاری و رفتاری ایجاد کند که در نتیجه آن جرائم و انحرافات رفتاری کاهش یابند. برخی از نظریه‌های جامعه‌شناسی، از جمله تئوری کنترل اجتماعی هیرشی علت جرم و بزه را نتیجه گسستگی و یا تضعیف پیوندهای اجتماعی

1. Social Control Theory
2. Travis Hirschi
3. Attachment
4. Commitment
5. In Evolvement
6. Belief
7. Restore active justice

افراد با هم و با جامعه می‌دانند. در تئوری‌های بی‌سامانی اجتماعی، فرصت افتراقی، خرده فرهنگ‌های انحرافی و آنومی اجتماعی در زمینه پیوستگی و مشارکت فرد با جامعه نقش عناصر شناختی و ذهنی به‌عنوان پیش‌نیاز مهم به نظر می‌رسد، زیرا با وجود این بی‌اعتمادی و بدبینی احتمال مشارکت در جامعه کمتر می‌شود. کنترل اجتماعی و پیوندهای اجتماعی از عناصر کلیدی سرمایه اجتماعی هستند و همچنین از عناصر ذاتی تئوری محدودیت اجتماعی اند و مردم به وسیله پیوندشان با جامعه کنترل می‌شوند.

به‌طور خلاصه اینکه عناصر شناختی (کیفی) سرمایه اجتماعی (اعتماد، صداقت) در ترکیب با عناصر ساختاری (کمی) مشارکت (تعلق و تعهد) به صورت مستقیم و غیرمستقیم (از طریق کنترل اجتماعی) می‌تواند منجر به کاهش تعدیل و کنترل بزهکاری شود. از بحث‌های نظری می‌توان استنباط کرد که سرمایه اجتماعی و بزه مرتبطاند؛ به این معنا که سرمایه اجتماعی و جرم دارای رابطه‌ای معکوس هستند. یعنی هر چه سرمایه اجتماعی بیشتر باشد احتمال ارتکاب به بزهکاری از جانب افراد کمتر خواهد بود. استدلال ما در مباحث قبل این بود که سرمایه اجتماعی به صورت مستقیم و غیرمستقیم از طریق متغیر واسطه (کنترل اجتماعی) با بزهکاری مرتبط است. به عبارت دیگر، سرمایه اجتماعی با تقویت پیوند فرد و جامعه هزینه نقض قواعد جمعی و هنجارشکنی را افزایش داده و از جانب دیگر، ابعاد شناختی سرمایه اجتماعی با تقویت این ذهنیت که دیگران قابل اعتماد، صادق و درستکارند، می‌تواند پایبندی به قوانین را تقویت نموده و از این طریق منجر به کاهش بزه شود. تقارن اعتماد، آگاهی و شبکه‌های ارتباطی بین افراد با هم و با سازمان‌ها، کنترل و حساسیت اجتماعی را بالا برده و این ظرفیت می‌تواند در کاهش بزه مؤثر واقع شود. بنابراین، با توجه به مباحث نظری پیرامون رابطه سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت‌آمیز مدل نظری زیر مطرح می‌شود:

نمودار ۱. مدل نظری پژوهش

فرضیات پژوهش

- بین میزان سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت‌آمیز رابطه وجود دارد.
- بین میزان کنترل اجتماعی و رفتارهای خشونت‌آمیز رابطه وجود دارد.
- بین میزان حمایت اجتماعی و رفتارهای خشونت‌آمیز رابطه وجود دارد.
- نقش میانجی‌گری کنترل اجتماعی بر رابطه بین سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت‌آمیز معنادار است.

● بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز پسران جوان (مورد مطالعه: شهر ایلام)

● نقش میانجی‌گری حمایت اجتماعی بر رابطه بین سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز معنادار است.

روش‌شناسی پژوهش

نوع پژوهش کاربردی و روش آن پیمایشی^۱ از نوع همبستگی و کاربردی است که اطلاعات با استفاده از ابزار پرسشنامه گردآوری شده‌اند. جامعه آماری این پژوهش را جوانان پسر ۱۸ تا ۳۰ سال شهر ایلام در سال ۱۳۹۸ تشکیل می‌دهند که براساس اطلاعات مرکز آمار ایران برابر با ۲۷۲۵۰ نفر هستند. برای تعیین حجم نمونه، وقتی که پژوهش از نوع همبستگی است از سمپل پاور^۲ استفاده می‌شود. حجم نمونه مورد نیاز برای اندازه اثر ۰/۱۹، خطای ۰/۰۵ و قدرت آزمون ۰/۸۰ که مورد توافق پژوهشگران است، برابر ۵۲۰ نفر به دست آمد. از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای برای انتخاب حجم نمونه استفاده شده است. براین اساس، شهر ایلام به ۳۵ محله تقسیم شد که از بین آن‌ها ۸ محله به شیوه تصادفی انتخاب شدند. در نهایت از هر محله به تعداد برابر نمونه به صورت تصادفی انتخاب و پرسشنامه نهایی تکمیل شد. برای پایایی^۳ در این پژوهش از روش اعتبار محتوا استفاده شده است. همچنین برای تعیین روایی^۴ از ضرایب آلفای کرونباخ استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون با استفاده از نرم افزار spss22 استفاده شد.

۶۴

متغیر تابع یا وابسته پژوهش رفتارهای خشونت آمیز است. رفتارهای خشونت آمیز طیفی از رفتار است که هم به تخلف از قانون و هم به تخلف از هنجارهای اجتماعی و فرهنگی بدون قانون شکنی رسمی اطلاق می‌شود (فاطمی و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۲). به عبارت دیگر، هر گونه اقدام به عملی که برخلاف مقررات، قوانین و معیارهای ارزشی فرهنگی یک جامعه باشد رفتارهای خشونت آمیز نامیده می‌شود. بنابراین، رفتارهای خشونت آمیز به آن نوع اعمالی اطلاق می‌شود که قانوناً ممنوع‌اند یا از لحاظ اجتماعی قبیح شمرده می‌شوند. این اعمال از لحاظ هنجارهای حقوقی یا اجتماعی به منزله اعمال منحرف و یا ضد اجتماعی تعیین و ارزیابی می‌شوند. رفتارهای خشونت آمیز در این پژوهش از طریق ۵ گویه محقق ساخته و در چارچوب مقیاس لیکرت با دامنه نمرات ۱ تا ۵ سنجیده شده است. نمره ۵ به معنای فقدان کج رفتاری و نمره ۲۵ بیانگر میزان بالا و حداکثر ارتکاب به رفتارهای خشونت آمیز است. پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۰ به دست آمده است.

متغیر مستقل پژوهش سرمایه اجتماعی است. سرمایه اجتماعی مجموعه قوانین، هنجارها و الزامات (تعهدات) است. روابط متقابل و اعتماد حک شده در روابط اجتماعی، ساختارهای اجتماعی و سلسله مراتب نهادی جامعه تعریف شده است که اعطای آن را قادر به دستیابی به اهداف جمعی و فردی‌شان می‌سازد (کلمن، ۱۹۸۸). پاکستان^۵ برای سرمایه اجتماعی دو بعد قائل است: ۱. پیوندهای عینی میان افراد ۲. نوع ذهنی پیوند یعنی پیوندهای میان افراد باید دارای ویژگی خاص باشد دو جانبه، مورد اعتماد و مستلزم احساس مثبت (پاکستون، ۱۹۹۹: ۹۳). در این پژوهش سرمایه اجتماعی در دو بعد ساختاری و شناختی در نظر گرفته شده است. شاخص کمی سرمایه اجتماعی از دو بعد سرمایه

1. Survey
2. Spss sample power
3. Validity
4. Reliability
5. paxton

اجتماعی ساختاری (کمی) متشکل از مؤلفه‌های (مشارکت رسمی و غیر رسمی - مذهبی، خیریه‌ای و همیارانه) و سرمایه اجتماعی شناختی از دو مؤلفه اعتماد (اعتماد بین شخصی و اعتماد نهادی) و آگاهی سیاسی و حقوقی ساخته شده است.

اعتماد اجتماعی^۱ نوعی نگرش یا انتظار است که فرد نسبت به رفتار صادقانه و درست از افراد دیگر دارد (بورسیو^۲ و همکاران، ۲۰۲۰: ۹). اعتماد هدف و محصول ارتباط است، بدون اعتماد، همکاری و مشارکت غیرممکن خواهد بود. اعتماد تسهیل‌کننده مشارکت است (زتومکا^۳، ۱۳۹۱: ۴۹). در این پژوهش اعتماد در دو سطح شخصی و نهادی (انتزاعی) مورد سنجش قرار گرفته است. اعتماد بین شخصی با ۱۰ گویه و اعتماد نهادی با ۷ گویه به صورت محقق ساخته و در چارچوب مقیاس لیکرت با دامنه نمرات ۱ تا ۵ سنجش شده‌اند. نمره ۱ به معنای فقدان اعتماد و نمره ۵ بیانگر حداکثر اعتماد است. پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۵ به دست آمده است.

منظور از مشارکت^۴، مشارکت اجتماعی افراد در گروه‌های خارج از خانواده و عرصه سیاسی و محیط کار (احزاب سیاسی، سندیکاها، گروه‌های اجتماعی) است. پس انواع مشارکت‌های داوطلبانه و عضویت فعال در گروه‌هایی خارج از خانواده و سازمان‌های سیاسی و گروه‌های فشار جزو مشارکت اجتماعی محسوب می‌شود (هلی^۵، ۲۰۰۱: ۲). مراد از مشارکت در این پژوهش مشارکت رسمی و غیر رسمی (همیارانه، خیریه‌ای و مذهبی) است. در پژوهش حاضر مشارکت رسمی با ۱۰ گویه و مشارکت غیر رسمی در سه بعد فرعی مشارکت همیارانه با ۹ گویه، مشارکت مذهبی با ۸ گویه و مشارکت خیریه‌ای با ۸ گویه به صورت محقق ساخته و در چارچوب مقیاس لیکرت با دامنه نمرات ۱ تا ۵ سنجش شده‌اند. نمره ۱ به معنای فقدان مشارکت و نمره ۵ بیانگر حداکثر مشارکت است. پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ به دست آمده است. آگاهی دانش نظری و دانسته‌های فرد پیرامون یک موضوع خاص است که در این پژوهش در دو مقوله سیاسی و حقوقی مدنظر بوده است. آگاهی سیاسی با ۷ گویه و آگاهی سیاسی با ۶ گویه به صورت محقق ساخته سنجیده شده‌اند. نمره ۰ به معنای فقدان آگاهی و نمره ۱ به معنای حداکثر میزان آگاهی است. پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۱ به دست آمده است.

منظور از کنترل اجتماعی نظارت غیر رسمی است که توسط مراجع غیررسمی بر فرد و رفتار وی اعمال می‌شود. به عبارتی، کنترل اجتماعی تلاش برای مخالفت با انحراف یا تشویق به انطباق با هنجارهای تصور می‌شود (دفلم^۶، ۲۰۱۹: ۳۰). هرچه فرد بیشتر احساس کند که دیگران او را تحت مراقبت و نظارت دارند، احتمال هم‌نمایی او با موازین و مقررات جامعه بیشتر می‌شود. از طریق ۶ گویه محقق ساخته و در چارچوب مقیاس لیکرت با دامنه نمرات ۱ تا ۵ سنجش شده‌اند. نمره ۱ به معنای فقدان کنترل و نمره ۵ بیانگر حداکثر کنترل است. در این مقیاس، میزان کنترل اجتماعی از طریق اعضای خانواده، اقوام نزدیک و بستگان، همسایه‌ها و اعضای محل زندگی، دوستان و مأمورین

1. Social trust
2. Burciu
3. Sztompka
4. Cooperation
5. Helly
6. Deflem

دولتی و پلیس ارزیابی شده است. پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۴ به دست آمده است.

حمایت اجتماعی به در دسترس بودن اعضای خانواده، دوستان، همسایگان و غیره برای ارائه کمک‌های روانی، جسمانی، مالی و غیره در مواقع ضروری اشاره می‌کند (گنو، ۲۰۲۱: ۲). حمایت اجتماعی از طریق ۲۴ گویه پرسشنامه کاترونا و راسل^۱ (۱۹۸۷) و در چارچوب مقیاس لیکرت با دامنه نمرات ۱ تا ۵ سنجش شده است. نمره ۱ به معنای فقدان حمایت و نمره ۵ بیانگر حداکثر حمایت است. پایایی پرسشنامه در پژوهش حاضر به روش ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۴ به دست آمده است.

یافته‌های پژوهش

در بررسی متغیرهای سطح تحصیلات، وضعیت اشتغال، نوع شغل و سن افراد مورد پرسش‌گری قرار گرفت. اطلاعات جدول ۱، نشان می‌دهد که از لحاظ سطح تحصیلات بیشتر پاسخگویان در مقطع دبیرستان (۵۳/۴) و کم‌ترین آن‌ها در مقطع دکتری (۰/۲) تحصیل کرده‌اند. همچنین از لحاظ وضعیت اشتغال، ۵۶/۹ در صد پاسخگویان شاغل و ۴۳/۱ در صد غیر شاغل هستند. از ۵۲۰ نفر پاسخگو ۹/۲ درصد افراد کارمند دولت، ۶۷/۱ درصد شغل آزاد و ۲۳/۷ درصد آن‌ها بیکار هستند. از این تعداد پاسخگو، ۳۵/۱ درصد بین ۱۸ تا ۲۲ سال، ۳۴/۴ درصد بین ۲۳ تا ۲۶ سال و ۳۰/۵ درصد بین ۲۴ تا ۳۰ سال سن دارند.

جدول ۱. متغیرهای توصیفی

وضعیت	درصد و فراوانی	وضعیت	درصد و فراوانی
بی‌سواد	۰/۶ (۳)	شاغل	۵۶/۹ (۲۹۳)
ابتدایی	۶/۶ (۳۳)	غیر شاغل	۴۳/۱ (۲۲۲)
راهنمایی	۱۱/۲ (۵۶)	کارمند	۹/۲ (۳۶)
دبیرستان	۵۳/۴ (۲۶۷)	آزاد	۶۷/۱ (۲۶۳)
فوق دیپلم	۰/۱۶ (۸۰)	بیکار	۲۳/۷ (۹۳)
لیسانس	۱۰/۴ (۵۲)	۱۸ تا ۲۲ سال	۳۵/۱ (۱۸۳)
فوق لیسانس	۱/۶ (۸)	۲۳ تا ۲۶ سال	۳۴/۴ (۱۷۹)
دکتری	۰/۲ (۱)	۲۷ تا ۳۰ سال	۳۰/۵ (۱۵۸)

همان‌گونه که در جدول ۲ مشاهده می‌شود سرمایه اجتماعی، حمایت اجتماعی و کنترل اجتماعی در بین پسران جوان از وضعیت نامطلوبی برخوردار است. با توجه به درصدهای فراوانی تجمعی ۶۴/۸ درصد از جوانان پسر در سطح کم و خیلی کم و ۳۵/۲ درصد از جوانان در سطح متوسط و پایین‌تر از آن به رفتارهای خشونت آمیز گرایش دارند.

جدول ۲. متغیرهای تحقیق

متغیر سطح	سرمایه اجتماعی		حمایت اجتماعی		کنترل اجتماعی		رفتارهای خشونت آمیز	
	درصد فراوانی	درصد	درصد فراوانی	درصد	درصد فراوانی	درصد	درصد فراوانی	درصد
خیلی کم	۶۱	۱۱/۸	۱۵۹	۳۱/۲	۱۰۸	۲۱/۵	۹۷	۱۹/۱
کم	۲۰۶	۳۹/۹	۱۹۳	۳۷/۸	۹۵	۱۸/۹	۲۳۲	۴۵/۷
متوسط	۱۸۷	۳۶/۲	۱۰۹	۲۱/۴	۱۲۲	۲۴/۳	۷۳	۱۴/۴
زیاد	۵۸	۱۱/۲	۳۰	۵/۹	۱۱۱	۲۲/۱	۸۳	۱۶/۳
خیلی زیاد	۴	۰/۸	۱۹	۳/۷	۶۷	۱۳/۳	۲۳	۴/۵
جمع	۵۱۶	۱۰۰	۵۱۰	۱۰۰	۵۰۳	۱۰۰	۵۰۸	۱۰۰

نتایج جدول ۳، نشان می‌دهد که بین کنترل اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز جوانان در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه معناداری وجود دارد. جهت رابطه مذکور منفی و شدت آن قوی (۰/۴۵۳) است. بنابراین، با افزایش میزان کنترل اجتماعی رفتارهای خشونت آمیز جوانان کاهش می‌یابد. بین حمایت اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز جوانان نیز در سطح اطمینان ۹۹ درصد رابطه منفی و معناداری وجود دارد. شدت رابطه یاد شده ضعیف (۰/۱۹۸) است. از این رو، با افزایش میزان حمایت اجتماعی میزان رفتارهای خشونت آمیز جوانان کاهش می‌یابد. همچنین نتایج آزمون پیرسون نشان می‌دهد که بین سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز جوانان رابطه معنادار، منفی و قوی (۰/۴۱۹) وجود دارد. به عبارتی، با افزایش میزان سرمایه اجتماعی رفتارهای خشونت آمیز جوانان کاهش می‌یابد.

جدول ۳. ضریب همبستگی پیرسون بین متغیر مستقل و متغیرهای وابسته

متغیر وابسته	متغیر مستقل	ضریب همبستگی	سطح معناداری	توضیحات
رفتارهای خشونت آمیز جوانان	کنترل اجتماعی	-۰/۴۵۳**	۰/۰۰۰	تأیید رابطه
رفتارهای خشونت آمیز جوانان	حمایت اجتماعی	-۰/۱۹۸**	۰/۰۰۰	تأیید رابطه
رفتارهای خشونت آمیز جوانان	سرمایه اجتماعی	-۰/۴۱۹**	۰/۰۰۰	تأیید رابطه

جدول ۴، نشان می‌دهد ضریب بتا سرمایه اجتماعی ۰/۳۹۹- که مبین رابطه منفی سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز است. به این معنی که هر چه میزان سرمایه اجتماعی بیشتر باشد، میزان رفتارهای خشونت آمیز کمتر است. حمایت اجتماعی با ضریب بتا ۰/۳۰۶-، کنترل اجتماعی با ضریب بتا ۰/۲۳۸- نیز مبین رابطه منفی این دو متغیر و رفتارهای خشونت آمیز جوانان است. به عبارتی هر چه حمایت اجتماعی و کنترل اجتماعی بیشتر باشد، میزان بزهکاری جوانان کمتر است. سطح معنی داری متغیرهای مستقل کمتر از ۰/۰۵ است. بنابراین، مدل علی پژوهش که مبین تأثیر متغیرهای مستقل (حمایت اجتماعی، کنترل اجتماعی و سرمایه اجتماعی) بر متغیر وابسته (رفتارهای خشونت آمیز جوانان) است تأیید می‌شود. همچنین ضریب تعیین تعدیل شده (۰/۲۲۵) نشان می‌دهد که متغیرهای مستقل تنها ۲۲ درصد از واریانس متغیر وابسته را تبیین می‌کنند.

● بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و رفتارهای خشونت آمیز پسران جوان (مورد مطالعه: شهر ایلام)

جدول ۴. آماره‌های تحلیل رگرسیون چندگانه رفتارهای خشونت آمیز جوانان

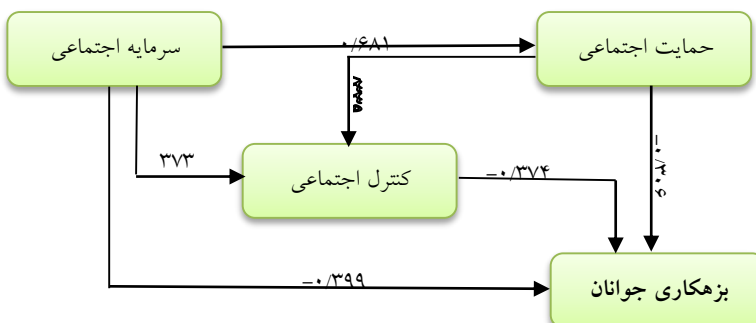
سطح معناداری	T	ضرایب استاندارد شده	ضرایب غیر استاندارد	B	Std. Error	Beta
۰/۰۰۰	۲۲/۲۳۳		۰/۱۶۹	۳/۷۶۴	۰/۱۶۹	
۰/۰۰۰	-۷/۳۷۰	-۰/۳۷۴	۰/۰۴۷	-۰/۳۴۳	۰/۰۴۷	-۰/۳۷۴
۰/۰۰۰	۵/۴۲۴	۰/۳۰۶	۰/۰۷۵	۰/۴۰۴	۰/۰۷۵	۰/۳۰۶
۰/۰۰۰	-۷/۰۰۵	-۰/۳۹۹	۰/۰۹۵	-۰/۶۶۸	۰/۰۹۵	-۰/۳۹۹
ضریب تعیین: ۰/۲۳۰		ضریب تعیین تعدیل شده: ۰/۲۲۵		خطای استاندارد برآورد: ۴/۸۱۰۶۹		

جدول ۵، نشان می‌دهد متغیرهای سرمایه اجتماعی با ضریب تاثیر $-۰/۲۴۷$ و کنترل اجتماعی با ضریب تاثیر $۰/۲۳۸$ بیش‌ترین تأثیر مستقیم بر متغیر وابسته رفتارهای خشونت آمیز جوانان را دارند. همچنین متغیر مستقل سرمایه اجتماعی علاوه بر اثر مستقیم از طریق متغیر واسطه کنترل اجتماعی با ضریب اثر غیر مستقیم $-۰/۱۴۲$ بر متغیر وابسته تحقیق نیز تأثیرگذار است. به‌طور کلی، مجموع اثر متغیر سرمایه اجتماعی بر رفتارهای خشونت آمیز جوانان $۰/۳۹۲$ است.

جدول ۵. مدل تحلیل عوامل موثر بر ارتکاب به رفتارهای خشونت آمیز جوانان

متغیر	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	مجموع اثر
سرمایه اجتماعی	$-۰/۲۴۷$	$-۰/۱۴۵$	$۰/۳۹۲$
حمایت اجتماعی			
کنترل اجتماعی	$-۰/۲۳۸$	-	$-۰/۲۳۸$
کل اثر علی			$۰/۲۵۱$

مکانیسم تاثیرگذاری مستقیم و غیر مستقیم متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته تحقیق، از طریق مدل تحلیل مسیر در نمودار ۲ نشان داده شده است.

نمودار ۲. مدل تجربی پژوهش

با توجه به مقادیر جدول ۶، جدول ماتریس اثرات، امکان ارزیابی و مقایسه اثرات مختلف متغیرهای مستقل فراهم می‌شود. اثر مستقیم متغیر مستقل سرمایه اجتماعی ($۰/۶۸۱$) از سایر متغیرهای

مستقل بیشتر است. بیشترین اثر مستقیم به ترتیب مربوط به متغیرهای سرمایه اجتماعی و کنترل اجتماعی بوده است. متغیرهای سرمایه اجتماعی و حمایت اجتماعی به ترتیب دارای بیشترین اثر غیرمستقیم نیز بوده‌اند و متغیر مستقل کنترل اجتماعی فاقد اثر غیرمستقیم بر روی متغیر رفتارهای خشونت آمیز است. متغیر سرمایه اجتماعی فاقد اثر کاذب بوده، اما متغیرهای مستقل کنترل اجتماعی (۰/۲۸۳) و متغیر حمایت اجتماعی (۰/۱۲۷) به ترتیب دارای بیشترین اثر کاذب بر متغیر وابسته رفتارهای خشونت آمیز هستند، اما از همه مهم‌تر مجذور اثرات خالص است که نشان می‌دهد هر متغیر مستقل چه نسبتی از متغیر وابسته رفتارهای خشونت آمیز را تبیین می‌کند. مقایسه مجذور اثرات خالص نشان می‌دهد که متغیر سرمایه اجتماعی به‌تنهایی قادر بوده است ۱۷ درصد تغییرات متغیر وابسته رفتارهای خشونت آمیز را تبیین نماید. مجذور اثرات خالص متغیرهای مستقل حمایت اجتماعی بر متغیر وابسته ۰/۱۶ و کنترل اجتماعی ۰/۰۸ است. این بدان معناست که سهم متغیر مستقل سرمایه اجتماعی در تبیین متغیر وابسته، حدود یازده برابر مجذور اثر خالص متغیر حمایت اجتماعی و بیش از دو برابر مجذور اثر خالص متغیر کنترل اجتماعی در تبیین تغییرات متغیر وابسته رفتارهای خشونت آمیز است.

۶۹

جدول ۶. ماتریس اثرات متغیرهای نمودار مسیر شکل ۱ ($R^2 = ۰/۲۶۹$)

متغیر مستقل	اثر مرتبه صفر	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم	اثر کاذب	اثر خالص	مجذور اثر خالص
رفتارهای خشونت آمیز > کنترل						
حمایت اجتماعی > سرمایه اجتماعی						
رفتارهای خشونت آمیز > حمایت						
سرمایه اجتماعی	۰/۴۱۴	۰/۶۸۱		-	-۰/۴۱۴	۰/۱۷۱
رفتارهای خشونت آمیز > کنترل اجتماعی > سرمایه اجتماعی						
رفتارهای خشونت آمیز > کنترل اجتماعی						
حمایت اجتماعی	۰/۱۹۷	-۰/۳۰۶		-۰/۱۴۹	۰/۱۲۷	۰/۰۱۶
کنترل اجتماعی	۰/۴۳۵	-۰/۳۷۴		-۰/۰۶۱	-۰/۲۸۳	۰/۰۸۰
کل						۰/۲۶۹

بحث و نتیجه‌گیری

خشونت و پرخاشگری یکی از مباحث مورد توجه در جامعه‌شناسی و جامعه‌شناسی انحرافات محسوب می‌شود. گسترش جرم و رفتارهای خشونت آمیز در یک جامعه می‌تواند، چالشی برای توسعه تلقی شود. این پژوهش به بررسی ارتباط بین سرمایه اجتماعی و ارتکاب به رفتارهای خشونت آمیز در بین جوانان پرداخته است. تحولات حادث شده ضرورت توجه به برخی از نظریه‌های جدید جهت تبیین مسایل اجتماعی را ضروری ساخته است؛ در این میان سرمایه اجتماعی با نگرشی نو به

ماهیت و فرم روابط اجتماعی و ایجاد پیوند میان سطوح خرد و کلان، شبکه و ساختارهای اجتماعی، در تبیین جرم به گونه‌ای عام و رفتارهای خشونت آمیز و جرایم خشن به گونه‌ای توانایی ارائه نگرشی تازه را داراست.

نتایج تحلیل چند متغیره حاکی از آن است که سرمایه اجتماعی بر میزان رفتارهای خشونت آمیز در بین جوانان تأثیرگذار است. جهت رابطه مذکور معکوس است یعنی با افزایش سرمایه اجتماعی میزان ارتکاب رفتارهای خشونت آمیز در بین جوانان کاهش می‌یابد. اگر چه هر کدام از نظریه پردازان حوزه سرمایه اجتماعی این نظریه را به گونه‌ای خاص مورد استفاده قرار داده و گاه در مورد کارکرد آن اختلاف نظر دارند، اما فصل مشترک این نظریه پردازان در مورد سرمایه اجتماعی این است که آن را مجموعه‌ای از روابط می‌دانند که قرین اعتماد و تعهد متقابل باشد و موجب تسهیل کنش و دستیابی به اهداف می‌شود. آنچه از رویکردهای نظری مذکور در ارتباط با رفتارهای خشونت آمیز، استنباط می‌شود این است که سرمایه اجتماعی دارای پتانسیل ارتباطی و کنترل اجتماعی است یعنی با بالا رفتن سرمایه اجتماعی حمایت‌های دریافتی فرد بالا رفته و به این دلیل آسیب‌پذیری افراد در برابر آسیب‌های اجتماعی افزایش یافته و احتمال ارتکاب رفتارهای خشونت آمیز از جانب وی کاهش می‌یابد. نتایج این بخش از پژوهش با یافته‌های پژوهش‌هایی مانند چلبی و عبدالهی (۱۳۸۲)، نوری و زارعی محمودآبادی (۱۳۸۴)، نظری (۱۳۸۶)، رضانی (۱۳۸۶)، ورمزیار (۱۳۸۷)، و بحرینی (۱۳۸۹)، ابراهیمی لویه و همکاران (۱۳۹۰)، نایی و ایار (۱۳۹۱)، واحدی و همکاران (۱۳۹۲)، رازقی و رضوانی (۱۳۹۲)، افشانی و همکاران (۱۳۹۴)، خواجه نوری و زارعی محمدآبادی (۱۳۹۵)، احمدی و همکاران (۱۳۹۵)، سیمی و همکاران (۱۳۹۶)، رسول زاده اقدم و همکاران (۱۳۹۷)، قاسمی و همکاران (۱۳۹۸)، پاتنام (۲۰۰۱)، کالوین و همکاران (۲۰۰۲)، پاتنام (۲۰۰۱)، رایت و همکاران (۲۰۰۱)، رایت و فیتزپاتریک (۲۰۰۶)، سلمی و کیویوری (۲۰۰۶)، چوانگ و چوانگ (۲۰۰۸)، مورو و ریک (۲۰۱۳)، فتاحی (۲۰۱۵)، ایران پور و همکاران (۲۰۱۹)، بینک و همکاران (۲۰۱۹) و هافمن (۲۰۲۰) هم خوانی دارد.

نتایج حاصل از آماره پیرسون نشان می‌دهد که حمایت اجتماعی و کنترل اجتماعی نیز بر میزان رفتارهای خشونت آمیز جوانان به صورت مستقیم و معکوس تأثیرگذار است. به عبارتی، هر چقدر میزان حمایت اجتماعی و کنترل اجتماعی افزایش می‌یابد، میزان رفتارهای خشونت آمیز جوانان کاهش پیدا می‌کند. پیوندهای متقابل فرد با افراد، گروه‌ها و ساختارهای اجتماعی موجب افزایش کنترل‌های اجتماعی (غیر رسمی) می‌شود، زیرا پیوند متقابلی که قرین اعتماد و آگاهی باشد، از ضریب بی‌تفاوتی ساکنان محل نسبت به کجروی‌های که در محیط پیرامون اتفاق می‌افتد، کاهش می‌دهد و با افزایش ضریب حساسیت ساکنان محله و اعضای جامعه دامنه کنش‌های کجروانه و مجرمانه را کاهش می‌یابد. این یافته با نظریات حوزه جرم در بسیاری از وجوه رابطه تطابقی یا تکمیلی دارد. نتایج این بخش از پژوهش با یافته‌های پژوهش‌هایی مانند نایی و ایار (۱۳۹۱)، تاج‌بخش (۱۳۹۲) و قاسمی و همکاران (۱۳۹۸) هم خوانی دارد.

براساس مدل تحلیل مسیر، سرمایه اجتماعی با میانجی‌گری متغیرهای حمایت اجتماعی و کنترل اجتماعی نیز بر میزان رفتارهای خشونت آمیز جوانان تأثیرگذار است. نظریات در حوزه جرم گذشته از تمایزات در چند محور با هم اتفاق نظر دارند این نظریه‌ها در هر صورت ساختارهای اجتماعی را در بسط و گسترش رفتارهای مجرمانه دخیل می‌دانند. تئوری‌های ساختار اجتماعی به نابرابری ساختاری و ناهمگونی و کاهش پتانسیل حمایتی و نظارتی در مناطق جرم خیز اشاره دارند. تئوری‌های فرایند اجتماعی ضمن توجه به پیوند فرد و جامعه، پیوند را داری پتانسیل نظارت و کنترل می‌دانند.

هر چند به الگوبرداری از رفتارها انحرافی و مجرمانه نیز نظر دارند. به طور کلی، پلیس برای کنترل رفتارهای خشونت آمیز باید توجه ویژه‌ای به مفهوم سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن در جامعه داشته باشد. ارتقای سرمایه اجتماعی در جامعه یکی از مهم‌ترین راه‌کارهای مقابله با جرم و بزه‌کاری محسوب می‌شود که باید در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌های اجتماعی مورد توجه جدی قرار گیرد.

منابع

- آسترکی، پیمان؛ کیخاوندی، ستار؛ منصوریان، مرتضی؛ بشیری، سودابه؛ قربانی، مصطفی؛ رضاپور، عزیز؛ شفیعیان، زهرا و چرکزی، عبدالرحمن. (۱۳۹۳). «بررسی مقایسه‌ای علل و شیوه‌های خودکشی منجر به مرگ ارجاعی به پزشکی قانونی طی سال‌های ۸۳-۸۸ در استان ایلام». مجله پزشکی قانونی. دوره ۱۹، شماره ۶۹، صص ۳۸۵ - ۳۹۱.
- احمدی، حبیب. (۱۳۸۴). *جامعه‌شناسی انحرافات*. تهران: سمت
- بایری، امیدعلی؛ کمریگی، خلیل و رضایی، نورمحمد. (۱۳۹۹). «رابطه ابعاد احساس امنیت و افسردگی در دانشجویان دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان ایلام». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی. دوره ۱۳، شماره ۴، صص ۳۳ - ۵۶.
- باستانی، علیرضا و رزمی، سید محمدجواد. (۱۳۹۳). «رتبه‌بندی غیرمستقیم استان‌های ایران برحسب سرمایه اجتماعی». فصلنامه رفاه اجتماعی. دوره ۱۴، شماره ۵۴، صص ۴۵ - ۷۷.
- توسلی، غلامعباس و موسوی، مرضیه. (۱۳۸۴). «مفهوم سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید با تأکید بر نظریه‌های سرمایه اجتماعی». نامه علوم اجتماعی. شماره ۲۶، صص ۱ - ۳۲.
- چلبی، مسعود و مبارکی، محمد. (۱۳۸۴). «تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطوح خرد و کلان». مجله جامعه‌شناسی ایران. دوره ۶، شماره ۲، صص ۳ - ۴۴.
- زتومکا، پیوتر. (۱۳۹۱). *اعتماد: نظریه جامعه‌شناختی*. غلامرضا غفاری. تهران: نشر شیرازه
- سلیمی، علی و داوری، محمد. (۱۳۸۶). *جامعه‌شناسی کجروی*. تهران: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- سهراب‌زاده، مهران؛ نیازی، محسن و افرا، هادی. (۱۳۹۹). «تبیین جامعه‌شناختی رابطه فردگرایی و تغییر در ساختار خانواده». دوفصلنامه انتظامی اجتماعی زنان و خانواده. دوره ۸، شماره ۱، صص ۱۷۱ - ۱۹۸.
- سیگل، لاری و سنا، جوزوف. (۱۳۸۱). *بزه‌کاری نوجوانان*. علی‌اکبر تاج‌میزانی و فرامرز دزفولی ککولی. تهران: سازمان ملی جوانان
- شفرز، برنهاد. (۱۳۹۹). *مبانی جامعه‌شناسی جوانان*. کرامت اله راسخ. تهران: نشر نی
- طالبان، محمدرضا. (۱۳۸۳). «تحلیل کوارینانس ساختاری بزه‌کاری نوجوانان». فصلنامه مطالعات جوانان. شماره ۷، صص ۳-۳۴.
- فاطمی، داود؛ رحیمی، عارف؛ سعادت، موسی و عباس‌زاده، محمد. (۱۳۹۵). «بررسی نقش خانواده در بزه‌کاری فرزندان». پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی. دوره ۵، شماره ۴۱، صص ۳۵ - ۵۰.
- فیروز جاثیان، علی‌اصغر و نازنین، فرزاد. (۱۳۹۹). «سرمایه اجتماعی و مدارا نسبت به مجرمان». فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر. دوره ۲، شماره ۴، صص ۱۰۹ - ۱۳۰.
- فیروزجاثیان، علی‌اصغر و علی بابائی، یحیی. (۱۳۹۲). «فرسایش سرمایه اجتماعی و قانون‌گریزی در شهر تهران». مجله جامعه‌شناسی ایران. دوره ۱۴، شماره ۱، صص ۱۲۸-۱۵۹.
- کلدی، علیرضا. (۱۳۸۷). «انحراف، جرم پیشگیری». فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی. دوره ۲، شماره ۳، صص ۵۱ - ۷۲.

- کمربگی، خلیل و رشیدی، مجتبی. (۱۳۹۴). «مسأله‌شناسی و اولویت‌بندی آسیب‌ها و مسائل فرهنگی مورد مطالعه: استان ایلام». مجله فرهنگ ایلام. دوره ۱، شماره ۴۸، صص ۱۶۵ - ۱۸۶.
- محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۸۳). وندالیسم. تهران: نشر آن
- مرکز آمار ایران. (۱۳۹۵). سالنامه آماری کشور.
- نایی، هوشنگ و ایار، علی. (۱۳۹۱). «رابطه سرمایه اجتماعی با جرم». مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران. دوره ۳، شماره ۱، صص ۴۷ - ۶۵.
- نوری، جوادی؛ سینایی، سیدعطاءالله و بخارایی، احمد. (۱۳۹۹). «مطالعه جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی». پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی. دوره ۱، شماره ۳، صص ۲۰۳ - ۲۲۸.
- Agnew, R. (1995). "Delinquency: A Longitudinal Test". Journal of Research in Crim and delinquency, 45, 95-110.
- Burciu, A; Kicsi, R and Bostan, I (2020). "Social Trust and Dynamics of Capitalist Economies in the Context of Clashing Managerial Factors with Risks and Severe Turbulence: A Conceptual Inquiry", MPDI jurnal, vol. 12 (21), 1-28.
- Coleman, J. S. (1988). "Social Capital in the Creation of Human-Capital". American Journal of Sociology, vol. 94, 95-120.
- Deflem, M (2019). **The Handbook of Social Control**, Wiley-Blackwell publishers.
- Field, J. (2003). "Social capital". London and New York: Routledge.
- Guo K, Zhang X, Bai S, Minhat HS, Nazan AINM, Feng J, et al. (2021). **Assessing social support impact on depression, anxiety, and stress among undergraduate students in Shaanxi province during the COVID-19 pandemic of China**. PLoS ONE, vol. 16(7), 1-10.
- Helly, Denis. (2001). "Voluntary and social participation by people of Immigrant origin". Overview of Canadian Research, second National metropolis conference. Montreal, November 1997.
- Hoffmann, John P. and Jared D. Thorpe and Mikaela J. Dufur. (2020). "Family Social Capital and Delinquent Behavior in the United Kingdom". Social Sciences, MDPI, Open Access Journal, vol. 9(10), 1-15
- Patterson, G.R. L. Crosby, and S. Vruchnich. (1992). "pred: Ctingrisk for Early police Arrest". Journal of Quantiative criminology, Vol. 8, 335-53.
- Paxston, Pamela. (2002). "social capital and Democracy: An Interdependent Relationship". American Sociological Review. Vol.67, 254-277.
- Salmi, V and Kivivuori, J. (2006). "The Association between Social Capital and Juvenile Crime: The Role of Individual and Structural Factors". European Journal of Criminology. Vol. 3 (2), 123-148

تفکر خودکشی تا اقدام (مطالعه ای پدیدارشناسانه)

ملیحه عابدی^۱

مهسا لاریجانی^۲

مجید عابدی^۳

 10.22034/SSYS.2022.1866.2323

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۰۳/۰۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۰۴/۲۷

پژوهش حاضر به دنبال توصیف تجربه و درک از تفکر خودکشی و جهان پدیداری در نزد سربازان جوان است. این پژوهش یک مطالعه کیفی با رویکرد پدیدارشناسی می باشد. جامعه مورد نظر سربازان درحال خدمت در سال ۱۳۹۹ بود که به دلیل حساسیت نظامی با روش نمونه‌گیری هدفمند و گوله برفی انجام شد و از بیان نام پادگان خاص پرهیز شده است. پس از مصاحبه با ۸ سرباز، پاسخ های افراد به فراوانی رسید. جمع آوری اطلاعات با استفاده از مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انجام شد که برای سنجش روایی و پایایی داده‌های کیفی، از درگیری پیوسته، مشاهده مداوم و ذهنیت پیش رونده در مصاحبه استفاده شد. در مراحل تحلیل به ۲ مقوله اصلی و ۷ مقوله فرعی رسیدیم. مقولات هدف و انگیزه، ترس، حس تنهایی و جدایی از خانواده زیرمجموعه مقوله اصلی سطح فردی قرار گرفتند. مقولات حس اجبار داشتن، تحقیر شدن، عدم تطابق منزلت، نبود حامی مالی و عاطفی زیر مجموعه مقوله اصلی سطح کنش قرار گرفتند.

نتایج پژوهش نشان داد شرایط و مسائلی در دوران سربازی وجود دارد که در ابتدا تفکر خودکشی را پدید می آورد و تداوم این وضعیت، اقدام به خودکشی را در پی خواهد داشت. برخی امور احتمال تغییر ندارند، ولی اموری از قبیل آموزش مهارت حل مسئله، تغییر در شیوه اجرای قوانین، بومی سازی پذیرش سربازها و در نهایت تغییر نگرش به سربازی می تواند تفکر خودکشی را که پیش نیاز اقدام به خودکشی است، کاهش دهد.

واژگان کلیدی: سربازی، خودکشی، اقدام، پدیدارشناسی و جوانان.

۱- کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Nh.abedi65@gmail.com

۲- استادیار، گروه علوم اجتماعی، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

۳- کارشنارس مراقبت پرواز، گروه مراقبت پرواز، دانشکده صنعت هوایمایی کشوری، تهران، ایران

مسائل اجتماعی، پدیده‌هایی اجتماعی هستند که مربوط به ساختارها و الگوهای کنشی بوده، در مسیر تحولات اجتماعی بر سر راه توسعه بین وضعیت مطلوب و وضعیت موجود قرار می‌گیرد. معمولاً نخبگان و افکار عمومی به دنبال مهار مشکلات آن هستند. خودکشی به عنوان یکی از معضلات عصر جدید شناخته شده است و می‌توان آن را اقدام آگاهانه در آزار خود که به مرگ منتهی می‌گردد تعریف کرد (آموس^۱: ۲۰۰۱: ۳۴۷). خودکشی پدیده‌ای است که علاوه بر خسارت‌های مالی، عاطفی و روانی بر خانواده و بار اخلاقی که در پی دارد، برحسب ارزشی که نقش یک فرد در جامعه ایفا می‌کند، منجر به حذف نیروی مولد جامعه می‌شود، می‌تواند بر پیکره جامعه نیز آسیب وارد کند.

فراوانی‌های مختلفی از خودکشی بین اقشار مختلف وجود دارد، اما طبق آمارهای موجود فراوانی خودکشی در جوانان بیشتر وجود دارد، به‌ویژه در بین سربازها به دلیل شرایط خاص آنان بیشتر است (انیسی، ۱۳۸۷: ۱۱۲). نوری (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «عوامل زمینه‌ساز خودکشی در سربازان یک نیروی نظامی»، بیان کرد خودکشی در بین سربازان تصادفی نیست و نتیجه جریانی از اندیشه‌ها، رفتارها، موقعیت‌ها و روابط بین فردی که اغلب ریشه در قبل از شروع دوره سربازی دارند، رخ می‌دهد. باختر و رضاییان (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «بررسی رفتار خودکشی در نیروهای نظامی ایرانی: یک مطالعه مروری منظم»، بیان کردند افکار خودکشی در سربازان به نسبت بالا برآورد شده است. بنابراین، باید در این رابطه اقدامات جدی و مناسب جهت به حداقل رساندن آن توسط مسئولین ذی‌ربط صورت گیرد.

با بررسی‌هایی که صورت گرفته شد، در بین پژوهش‌های موجود، بیشتر به سنجش علل و عوامل مؤثر بر خودکشی در بین اقشار مختلف پرداخته شده است. زاهدی اصل و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «اثر بخشی آموزش مهارت حل مسئله بر افکار خودکشی سربازان»، بیان کردند که برگزاری کارگاه‌های آموزشی حل مسئله در بهداشت روان سربازان وظیفه، تأثیرگذار است. اسمیت^۲ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی با عنوان «بررسی تفکر خودکشی بین سربازان تازه وارد در ارتش آمریکا»، به این نتیجه رسیدند اولین سال خدمت سربازی یک دوره انتقالی، بحرانی است که در آن ممکن است خطر رفتارهای خودکشی افزایش یابد و آموزش‌های به موقع نظیر حفظ سلامت، بهداشت روانی و همچنین آموزش راه‌های کاهش استرس، می‌تواند کمکی باشد تا دوران بحران را بهتر بگذرانند. در پژوهشی دیگر که در بین سربازان سوئدی انجام گرفت، نتایج نشان داد که اکثریت افراد حاضر در نمونه، اقدام به خودکشی را داشته‌اند و ۸۲ درصد آن‌ها مبتلا به درجاتی خفیف تا شدید افسردگی بودند و مشکلات خانوادگی و بی‌کاری و مسائل اقتصادی از مهم‌ترین مواردی بود که سربازان با آن درگیر بودند (بیلی بارهی^۳: ۲۰۰۰). اسپوارتز^۴ (۲۰۰۶) نیز در پژوهشی دریافت خودکشی در حال حاضر دومین علت مرگ در ارتش ایالات متحده امریکاست و ۹۶ درصد موارد مطالعه وجود افسردگی محرز بوده است.

-
1. Amos
 2. Smith
 3. Bill-Braha
 4. Schwartz

پژوهش های صورت گرفته در مسئله خودکشی در ایران در بخش زیادی به بررسی اپیدمولوژیک اقدام به خودکشی در شهرها و استان های مختلف بسته به میزان شیوع خودکشی پرداخته اند (قائدی و همکاران، ۱۳۸۵: ۵۳؛ ملکوتی و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۲۱). برخی پژوهش ها نیز به ابعاد روان شناختی از قبیل افسردگی، حقارت، ناامیدی و کمبود عاطفی پرداخته اند (برومند و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۵۲؛ خجسته مهر و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۵۸). در پژوهش های جامعه شناختی صورت گرفته به بررسی تضادهای نقشی، تأثیر تجددگرایی بر گرایش به خودکشی، نظارت های سخت اجتماعی و حمایت های اجتماعی پرداخته شده است (نوری و همکاران، ۱۳۹۱: ۹۹؛ اسدی و همکاران، ۱۳۹۱: ۸۷؛ جمشیدی ها و قلی پور، ۱۳۸۹: ۷۹؛ علیوردی نیا و همکاران، ۱۳۹۰: ۲).

در نگاه کلی پژوهش ها در حوزه بررسی خودکشی بیشتر به مطالعه نظری خودکشی، عوامل اجتماعی، فرهنگی و ابعاد روان شناختی خودکشی بوده است. طیفی از پژوهش ها به بررسی میزان و بررسی رابطه خودکشی با متغیرهای مختلف بوده است، اما به طور خاص به تجربه زیسته قشر در معرض اقدام به خودکشی سربازها آنچنان که باید پرداخته نشده است. بسیاری از پژوهشگران مسئله خودکشی را در یک طیف در نظر می گیرند که در ابتدا با نبود افکار خودکشی شروع می شود، به افکار خودکشی، اقدام به خودکشی و خودکشی کامل می رسد (وستفیلد، ۲۰۰۰). از این رو، داشتن افکار خودکشی می تواند اقدام به خودکشی را پیش بینی کند. به عبارتی به جای تأکید بر خودکشی کامل، بر فکر کردن به خودکشی و جدال های پیش از وقوع خودکشی تأکید داریم. پژوهش پیش رو در تلاش است، تجربه زیسته سربازان از دوران سربازی و تفکر در رابطه با خودکشی در این دوران، از زبان خود کنش گران بررسی شود. در واقع، شرایطی که منجر شده است سربازان به خودکشی فکر کنند، از زبان خودشان بررسی شود.

از آنجایی که در پژوهش های کیفی به چارچوب نظری کاربرد عملیاتی توجه نشده است، در اینجا برای یافتن بینش نظری به بررسی ادبیات نظری موجود در رابطه با خودکشی پرداخته ایم. دورکیم^۲ از مهم ترین نظریه پردازان در زمینه تحلیل خودکشی است. به طوری که در عرصه جامعه شناسی به عنوان یکی از تئوری های قابل اتکا شناخته می شود. وی در بخش اول کتاب خود تبیین هایی که خودکشی را با حالت های دیوانگی، روان پریشی، زمینه های قومی و وراثت و این دست متغیرها مرتبط می داند، رد می کند (دورکیم، ۱۳۹۳: ۱۴۸). از نظر دورکیم تحلیل اجتماعی خودکشی قابل تأمل است و یکی از مهم ترین عوامل مؤثر بر خودکشی (همبستگی اجتماعی) است. در مدل ارائه شده از جانب دورکیم خودخواهی، بی هنجاری، دگرخواهی و تقدیرگرایی مطرح شده است. وی معتقد است که خودکشی خودخواهانه با انسجام اجتماعی همبستگی معکوس دارد. به طوری که، افراد منزوی تر مستعد خودکشی هستند. خودکشی بی هنجاری منعکس کننده نظم ضعیف اجتماعی است (ماریون^۳، ۲۰۰۲: ۲).

خودکشی در انزوا اتفاق نمی افتد، بلکه فرد در فرآیندی از روابط و کنش های اجتماعی است که به سمت خودکشی در انزوا سوق پیدا می کند. بنا به نظر اگنیو^۴ اجتماع مسئول کجروی افراد است. نقطه شروع نظریه فشار اگنیو همین است که جرم پدیده اجتماعی است (وایت و هینز، ۱۳۸۶: ۱۴۱).

1. Westefeld
2. Durkheim
3. Marion
4. Agnew

اگنیو در چهار عنوان فشار اجتماعی را تبیین کرده که عبارت‌اند از: ۱- فشار اجتماعی یک پدیدهٔ روانی و اجتماعی است، که شامل منابع متعددی از آرزوهای ناامیدکننده تشکیل می‌شود؛ ۲- فشار علاوه بر آرزوهای تحقق نیافته از انتظارات تحقق نیافته نیز نشأت می‌گیرد، از جمله بی‌عدالتی‌ها؛ ۳- در این نظریه به دلیل اینکه عوامل با هم مرتبط و یکپارچه هستند، فشار احساسات منفی را در پی دارد و در شرایطی با حمایت اجتماعی پایین و نبود مهارت مقابله با فشار و ارتباط با همالان مجرم، احتمال وقوع جرم را افزون می‌کند؛ ۴- فشارهای خاص مثل بی‌عدالتی‌ها که فرد توان مقابله را در خود نمی‌بیند نیز گرایش به رفتار مجرمانه را فزونی می‌بخشد (علی‌پوردی‌نیا و یوسفی، ۱۳۹۳: ۶۵). بنابراین، برای شناخت عواملی که به تقویت تفکر خودکشی منجر می‌شود، می‌توان با فلسفهٔ پدیدارشناسی پیش رفت و به معنایی ژرف و عمیق از خودکشی دست یافت. بنابر نظر مارتین هایدگر^۱ تعریف جهان به عنوان اشیا درست نیست، بلکه جهان عبارت است از این که به طور روزمره درگیر زندگی باشیم. لذا می‌توان مشخصهٔ اصلی معنی پدیدارشناسانه‌ای از جهان را (درگیر بودن یا درگیری) نامید، برخلاف سستی که (دربرگیری) بود به معنای اینکه جهان دربرگیرندهٔ اشیا است (خاتمی، ۱۳۷۸: ۶۵-۷۰). به اعتقادی وی پدیدارشناسی، بازگشت به سمت چیزهاست و سردستوری است که می‌تواند به صورت فرمول بازگشت به خود چیزها قانونمند شود (هایدگر، ۱۳۹۹: ۱۸۴).

سارتر نیز بر شناخت آگاهی افراد تأکید داشت و بشر را مسئول خودش می‌دانست. بنابراین، لازم است برای مطالعه انسان، درون او را شناخت. سارتر معتقد است احساسات درونی افراد می‌تواند بر واکنش‌های بیرونی‌اش مؤثر باشد. به اعتقاد وی کسی که خودکشی می‌کند باعث تغییر حالت هستی می‌شود. در واقع، حالت جدیدی برای فرد ایجاد می‌شود که او را حاضر به خودکشی می‌کند. وی به اختیار انسان تأکید می‌کند و خودکشی را نمونه‌ای از مواجهه آزادانه با پوچی هستی یاد می‌کند. به اعتقاد او افراد تحت تاثیر، فشارهایی نبودن را به بودن ترجیح می‌دهند. وقتی فرد رسیدن به چیزهایی را محال می‌بیند و اقدام به خودکشی را در ارادهٔ خود می‌بیند، اقدام به خودکشی می‌کند (احمدی، ۱۳۹۷: ۲۲۹).

بینشی که می‌توان از بررسی نظریات مختلف دریافت، این است که کنش‌ها در اجتماع رخ می‌دهند. بنابراین، برای بررسی بهتر کنش‌های فرد، یکی از روش‌های مناسب، بررسی تجربه‌های فردی در بستر و ساختاری است که آن پدیده رخ داده است.

روش‌شناسی پژوهش

این مطالعه از رویکردی امیک به خودکشی نگاه می‌کند. به همین دلیل در این پژوهش از روش پدیدارشناسی که از جمله روش‌های کیفی است، استفاده شده است. هدف محقق پدیدارشناس، شناخت تجارب زیسته افراد است. به سبب شناخت تجربه زیستهٔ افراد به معنا و تفسیری که افراد مورد مطالعه از پدیده دارند، دست یافت می‌شود. جامعه مورد بررسی سربازانی هستند که دوران سربازی را تجربه کرده‌اند و با اتفاقات و مسائلی که در این دوره اتفاق می‌افتد، آشنا هستند. با استفاده از نمونه‌گیری هدفمند و گلوله برفی انتخاب شدند. برای انتخاب نمونه تلاش شد تا حداکثر گوناگونی در بین مشارکت‌کنندگان وجود داشته باشد تا امکان دستیابی به روایت‌های غنی و تجربه‌های فردی منحصر به فرد فراهم شود. در بخش مصاحبه با سربازان، افراد به گونه‌ای انتخاب شدند که ویژگی‌های جمعیت شناختی مختلفی همچون سن، تحصیلات، پایگاه اجتماعی - اقتصادی و قومیت مختلف آن‌ها در نظر گرفته شود. از آنجایی که ملاک اندازهٔ نمونه مورد مطالعه، به اشباع رسیدن داده‌های به دست آمده بود، بعد از مصاحبه با ۸ نفر داده‌ها به اشباع رسید. در این مطالعه جهت جمع‌آوری اطلاعات از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شده است. هر مصاحبه حدود ۴۰ دقیقه به طول انجامید. با اجازه شرکت‌کنندگان، مصاحبه‌ها ضبط و بلافاصله پس از

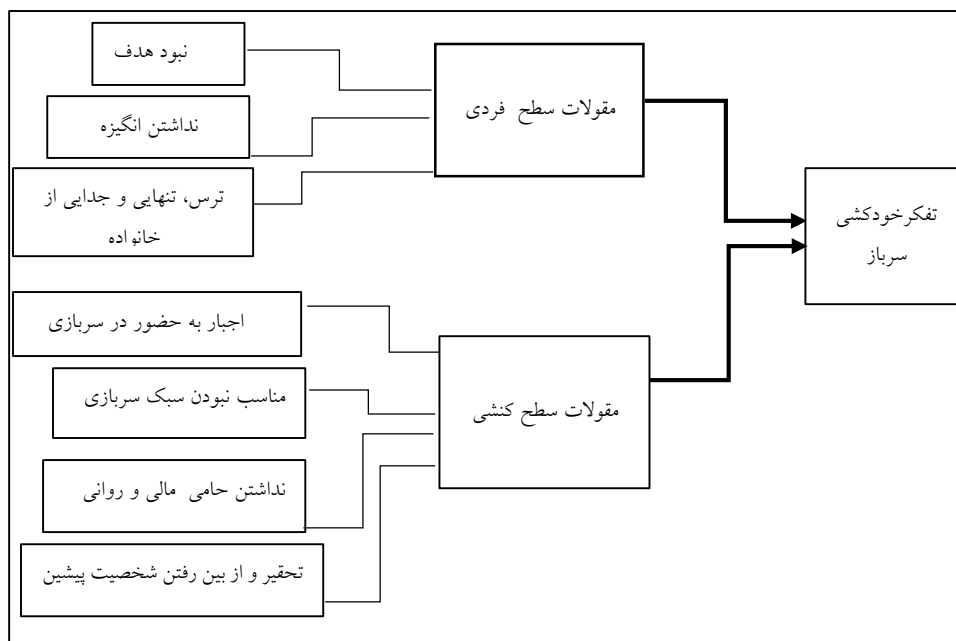
پایه سازی، تحلیل شدند. جهت آرامش سربازان به دلیل مسائل نظامی - امنیتی، در برخی پادگان‌ها، سؤالی از محل خدمت و اسم پادگان نشد و فقط از شهر محل خدمت سؤال و به تمام شرکت کنندگان اطمینان کامل داده شد که اطلاعات آن‌ها محفوظ می‌ماند و برای بررسی در همین پژوهش استفاده خواهد شد. در جدول ۱، نمونه ای از اطلاعات دموگرافیک و جمعیت‌شناختی آورده شده است.

جدول ۱. اطلاعات مصاحبه شوندهگان

کد	اسامی به ترتیب حروف الفبا	سن	تحصیلات	محل زندگی	محل خدمت
۱	امیر	۲۸	فوق دیپلم	تهران	ارومیه
۲	امیر	۲۲	دیپلم	کرج	تهران
۳	توحید	۲۹	کارشناسی ارشد	ارومیه	تهران
۴	سجاد	۲۲	کارشناسی	تهران	تهران
۵	محسن	۲۲	کارشناسی	تهران	تهران
۶	محمد	۲۷	کارشناسی	تهران	تهران
۷	محمدرضا	۲۷	دیپلم	تهران	ارومیه
۸	محمدرضا	۲۰	دیپلم	تهران	تهران

یافته های پژوهش

در این قسمت با توجه به تجربیات و نظراتی که سربازان از این دوره زندگی خود در رابطه با تفکر خودکشی داشتند مقولاتی استخراج شد، که در دو سطح فردی و کنشی به عنوان مقولات اصلی دیده شدند. و هر کدام از این مقولات اصلی دارای زیر مجموعه ای دارند که در نهایت هر کدام تفکر خودکشی را در سربازان ایجاد می‌کند. این مقولات در نمودار ۱، نمایش داده شده اند.

نمودار ۱. مقولات اصلی و فرعی

۱- مقولات سطح فردی

بنا به نظر سربازان از مسائلی که باعث می‌شود در این دوران تفکر خودکشی به سراغشان بیاید، مسائلی است که در سطح فردی و در رابطه با خودشان است. آن‌ها صحبت از نبود هدف و انگیزه و داشتن ترس، تنهایی و جدایی از خانواده داشتند و که این موارد تفکر خودکشی را در آن‌ها ایجاد می‌کرد و گاهی هم به عنوان عنصر بازدارنده عمل می‌کرد. در اینجا هریک از مقولات فرعی با ذکر نمونه ایی از مصاحبه‌ها آورده شده است.

● نبود هدف

از نظر دورکیم فردی که در شرایط نابسامان اجتماعی به سر می‌برد و هدف و برنامه ایی برای خود تعریف نکرده باشد، مستعد اقدام به خودکشی از نوع خودکشی آنومیک است. فرد در آشفتگی و بی‌نظمی اجتماعی نمی‌تواند برای خود هدف و آینده‌ای را در نظر بگیرد و اقدام به حذف خود می‌کند. داشتن هدف و برنامه در زندگی از نکاتی بود که از جانب کسانی که با تفکر خودکشی مقابله کردند بیان و اظهار داشتن اگر هدف و برنامه برای بعد از سربازی نداشتند، شاید تفکر خودکشی با قوت به سراغشان می‌آمد.

توحید (کد ۳) می‌گوید:

"هدف دارم، سربازی هم برام یک وسیله بود برای رسیدن به هدف و احساس پوچی نمی‌کنم."

سجاد (کد ۴) می‌گوید:

"زندگی رو دوست دارم، برنامه دارم، کارم مشخص هست و ناامید نیستم. توکل دارم بخدا."

محسن (کد ۵) می‌گوید:

"دوسال از عمرم داره اینجا هدر میره بعد از اینجا نمی‌دونم چکار می‌خوام بکنم، بعضی وقت‌ها فکر می‌کنم بود و نبودم فرقی نداره."

با توجه به اظهارات مصاحبه‌شوندگان داشتن هدف و برنامه برای آینده، کمک می‌کند تا روزهای سربازی را راحت‌تر بگذرانند و به قول توحید وسیله ایی برای راحت‌تر رسیدن به اهداف می‌توان در نظر گرفت. و در مقابل نداشتن هدف در زندگی همان‌طور که محمدرضا بیان می‌کند منجر به این موضوع می‌شود که تفکر «بود و نبود من فرقی ندارد» تقویت شود.

● نداشتن انگیزه

بنا به نظر دورکیم یکی از انواع خودکشی، خودکشی خودخواهانه است که در آن فرد به دلیل دور افتادن از همبستگی اجتماعی، دچار انزوا و درنهایت تقویت تفکر خودکشی می‌شود. همبستگی با اجتماع و داشتن حس مفید بودن در اجتماع، انگیزه ایی است برای تضعیف تفکر و اقدام به خودکشی. محمد (کد ۶) می‌گوید:

"خانواده ام به من انگیزه میدن و می‌دونم براشون مفید هستم. می‌دونم نبودنم لطمه بدی به اطرافیانم می‌زنه و دلیلی هستند که اگر گاهی فکری به سرم بزنه پشش بزنم."

امیر (کد ۱) می‌گوید:

"اما خود من داشتن خانواده ام و انگیزه ایی که دیدنشون بهم می‌داد، مانع از فکر کردن به حذفم می‌شد. داشتن نگاهی که به زندگی داشتم اینکه از فکر کردن به اینکه یک روز از پل دریاچه ارومیه رد می‌شم و میرم خونه شادم می‌کرد و نیروم رو زیاد می‌کرد."

امیر (کد ۲) بیان می‌کند:

"به طور کلی فشار سربازی خیلی زیاد هست، من خودم یک جاهایی بالای برجک فکر کردم خودم رو خلاص کنم و راحت بشم و دیگه زندگی با سختی هاش رو تحمل نکنم، اما در نهایت چهرهٔ مادرم جلوی چشمم اومد و منصرف شدم."

با توجه به اینکه در ایران خانواده مهم‌ترین و اولین نهادی است که فرد با آن در ارتباط قرار می‌گیرد، گفته‌های مصاحبه‌شوندگان نیز حاکی بر وجود انگیزه‌های خانوادگی در جلوگیری از خودکشی است. اظهار محمد مبنی بر حس مفید بودن برای خانواده و یا گفتهٔ امیر که چهرهٔ مادرش مانع از اقدامش به خودکشی شده، نشانه همبستگی با گروه و اجتماعی است که برایش ایجاد انگیزه می‌کند. و در مقابل اگر فردی مثل امیر که به خودکشی فکر هم کرده، انگیزه نداشته باشد این تفکر می‌تواند به مرحله عمل نیز برسد.

● ترس، تنهایی و جدایی از خانواده

کنش‌های عذاب‌آور از قبیل تنهایی، تحقیر، جدایی و ... فشاری بر فرد کنشگر ایجاد می‌کند. جدایی از خانواده برای مدتی طولانی، حس تنها شدن و وجود شرایطی که اعتماد دوستانه کم‌رنگ می‌شود، از فشارهایی است که در دوران سربازی بر فرد تحمیل می‌شود. به گفتهٔ هایدرگر افراد به طور مداوم در درون روابط قرار می‌گیرند و به خود باز می‌گردند و عوامل اطراف فرد نیز بر آگاهی او و اقدامش تأثیر دارند. اینکه سرباز به یکباره طعم تنهایی را بچشد و با توجه به مشکلات دوران سربازی نتواند درون خود را قانع به پذیرش کند، در این تقابل بین ذهنیت و آگاهی می‌تواند دچار شکست شود و اقدام به حذف خود کند.

محمدرضا (۸) می‌گوید:

"داخل برجک تنها بودم و جای سوت و کور و تنها کار فکر کردن هست کار دیگه ایی نمی‌تونم بکنم. هم دوره ایی هام که دائم بالا برجک هستند خیلی به مشکل می‌خورن و دائماً باید چک بشن. اون فضای سرد و بی روح برجک سخت‌ترین جای زندگی هر سرباز هست، که می‌تونه توهم و مالیخولیا بیاره. فکر کن شب تا صبح روبروت یک بیابون برهوت باشه، دلم تنگ شده باشه برای خانواده ات مثل منم شهرستان افتادی چه فکری که سراغت نمیداد. یک پسر هجده ساله که تا الان مدرسه رفته یک دفعه میاد با این حجم از تنهایی میره می‌افته بالای برجک هی فکر می‌کنه فکر می‌کنه فشارش زیاد می‌شه. باز اگر بومی باشی چند روز به بار دیدن خانواده می‌تونه فشار رو کم کنه."

محمدرضا (کد ۷) می‌گوید:

"اوایل شهرستان بودم خیلی فشار روم بود و بعضی وقتا به فکر خلاصی می‌افتادم، انتقال گرفتم و آمدم تهران و ارتباطم با خانواده بیشتر شد، درصد فشار افسردگی و حس تنهایی کمتر شد. شهرستان‌ها فشار بیشتره، چون سرباز کمه و هم نگهبان، هم کار اداری و فشار زیاده، خلاصه خود دوری از خانواده و شهرستان بودن فشار رو بیشتر می‌کنه. باز تهران هرچی هم کار کنی می‌دونی می‌تونم چندساعتی بری خونه و آروم بشی."

توحید (کد ۳) می‌گوید:

"تنهایی و فشاری که از دوری خانواده روت هست بین سربازها مشترکه، وقتی کنارهم میشینن مدام دارن بهم مشکلات رو منتقل می‌کنن و توی یک محیط بسته و محدود مدام از مشکلات مشترک حرف زده می‌شه و این‌ها تنگنای روحی ایجاد می‌کنه و تکرار و تکرار باعث شکست شخصیت می‌شه."

بنا به گفته محمدرضا وقتی سرباز تنها می‌شود، ناخودآگاه کاری جز فکر کردن ندارد. جدای از تنهایی در زمان پست ها، تنهایی در بین هم خدمتی ها به دلیل وجود شرایط نظامی و در کنار اینها دوری از خانواده فشاری را بر سرباز تحمیل می‌کند که امکان دارد در ذهنیت خود نتواند به نتیجه برسد و به حذف خود بیندیشد.

۲- مقولات کنشی

طبق صحبت‌های مصاحبه شوندهگان، برخی کنش‌ها باعث می‌شود فرد به خودکشی فکر کند. بنابراین، دسته ایی از مقولات در سطح کنشی دسته بندی شدند. از جمله اجبار به انجام یک کار باعث ایجاد فشار می‌شود و اینکه حس آزادی فرد در کنش‌های سربازی زیر سؤال می‌رود. کنش‌های سربازی و دیدگاه موجود در پادگان‌ها، حس تحقیر و توهین به شخصیت را برای سربازان ایجاد می‌کند. از طرفی نداشتن حامی مالی، عاطفی و همچنین شیوه برگزاری دوران سربازی به سبک فرمانبرداری مطلق، باعث می‌شود افراد به خودکشی و حذف خود فکر کنند. در قسمت‌های بعدی هریک از مقولات فرعی سطح کنشی با ذکر نمونه ایی تحلیل شده‌اند.

● اجبار به حضور در سربازی

یکی از موضوعات مورد توجه سارتر، مسأله اختیار انسان است. آزادی انسان و روح آزاد او دلیلی است بر نپذیرفتن فشار، جبر و تحکم برای انجام فعلی ناخواسته. آزادی در درون انسان است و گاهی انسان‌ها با انتخاب و تصمیم به خودکشی قصد نشان دادن آزادی انتخاب خود را دارند. با بررسی تجربیات سربازانی که تفکر خودکشی را داشته‌اند و سربازانی که در ارتباط با سربازانی بوده‌اند که به خودکشی فکر کرده‌اند، یکی از اصلی‌ترین تأکیدات مصاحبه شوندهگان بر روی اجبار و عدم تمایل به حضور در سربازی بود. این که برای ادامه زندگی اجتماعی داشتن کارت پایان خدمت الزامی است و چاره‌ای جز پذیرش این موضوع ندارند، ایجاد یک فشار مضاعف می‌کند.

سجاد (کد ۴) می‌گوید:

" در دوران سربازی این که با اجبار دفترچه پست کنی از همون اول یک بار منفی همراهت هست که تا آخر سربازی باهاته ولی کسایی که خودشون با میل و رغبت رفتن دفترچه پست کردن دوران سربازی شون رو مثل یک دوره تو زندگی شون رد کردن رفته." با توجه به گفته سجاد این که افراد خود را ملزم و مجبور به گذراندن دوران سربازی می‌بینند فشاری را ایجاد می‌کند که با روحیه آزاد انسان در تقابل است.

● تحقیر و از بین رفتن شخصیت پیشین

از بین رفتن منزلت، حس بیهوده بودن و نگاه از بالای حاکم در پادگان‌ها نکته‌ای بود که در مصاحبات به کرات تکرار شد و سربازان اذعان به این مورد داشتن که شخصیت و شأنی که تا پیش از ورود به پادگان در بین خانواده و دوستان داشتند به یکبار شکسته می‌شود و به چشم موجودی سربار و زیر دست دیده می‌شود. به نظر اگنیو فشارهای خاص مثل بی‌عدالتی‌ها که فرد توان مقابله را در خود نمی‌بیند نیز گرایش به رفتار مجرمانه از قبیل خودکشی را فزونی می‌بخشد.

توحید (کد ۳) در این باره می‌گوید:

" فکر کنید قبل سربازی برای خودت کسی بودی، یکدفعه وارد محیطی می‌شی که کلاً تحقیرت می‌کنن. بچه‌ها شاید بهانه بیارن عمرمون تلف شده و فلان ولی من فکر می‌کنم اون فشار یک دفعه دچار تزلزل می‌کنه. برخورد با سرباز تحقیرآمیز هست حتی با سطح تحصیلات بالا تحقیر میشی تا اطاعت پذیری رو بالا ببرند."

محمد (کد ۶) هم این چنین نظر داد:

"بالاخره هرکس یک پیشینه خانوادگی داره که مشکلاتی هم درگیرش کرده. با این پیشینه وارد دنیای سربازی سختگیرانه میشه و کوچک ترن تخلف یا سهل انگاری چنان برخورد قاطع و سختگیرانه‌ای میشه که گاهی آدم رو از همه چیز سیر می‌کنه. حالا یکی وابستگی‌ها یا اهدافی که داره مانعش می‌شه ولی کسی که دچار ضعف باشه شاید نتونه کنترل کنه و آسیب به خودش بزنه."

به گفته محمد و توحید رفتارهای تحقیرآمیز و سختگیری‌های از بالا بر سرباز، شخصیت و منزلتی که از پیش داشته را از او می‌گیرند و از آنجایی که توان مقابله با این حجم از تحقیر و تنزل شخصیت را در خود نمی‌بیند، تفکر حذف خود بر او می‌تواند غلبه کند.

● نداشتن حامی مالی و روانی

بنا به نظر اگنیو حس نداشتن حامی و گروه یا شخصی که بتواند در صورت لزوم حمایت کافی را داشته باشد، می‌تواند به تقویت افکار منفی دامن بزند. در واقع، فشار به عنوان یک پدیده روانی - اجتماعی، که شامل بسیاری آرزوهای تحقق نیافته می‌باشد، و علاوه بر آن انتظارات تحقق نیافته را نیز در برمی‌گیرد. بودن حمایت به لحاظ مالی و معنوی از سوی خانواده نکته‌ای بود که مصاحبه شونده‌گان بسیار مهم می‌دانستند.

محسن (کد ۵) می‌گوید:

"در دوران خدمت فکرهای بعد از خدمت و آینده مبهم این که یک فرصت مهم زندگی ام را دارم از دست می‌دم برام سنگینه. اذیت‌های داخل پادگان فشارش مزید برعلت میشه و اگر یک باور حمایت خانواده ام نبود تفکر خودکشی شاید بال و پر می‌گرفت."

توحید (کد ۳) می‌گوید:

"اگر خانواده پشتیبان نباشه و از لحاظ عاطفی محیط امن خانواده نباشه، به فکر خودکشی می‌افتم. من وقتی فشار کاریم زیاد بشه و عصبی میشم به محیط امن خانواده نزدیک می‌شم از استرس‌هام کم میشه و اروم میشم."

مصاحبه شونده‌گان به نوعی آملی به حمایت‌های کلان نداشتند و اندک امید برای حمایت شغلی و یا معنوی را در خانواده جستجو می‌کردند. آینده حمایتی در سطح کلان اجتماعی را مبهم می‌دانند و حضور در سربازی برایشان سخت و بدون توجیه عقلی است.

● مناسب نبودن سبک سربازی

در نظریه فشار عمومی رابطه بین فشار و کنش مجرمانه به صورت مستقیم نیست، بلکه احساسات منفی به صورت غیر مستقیم واسطه می‌شوند. سربازهای مورد مصاحبه روش سربازی و سبک زندگی در دوران سربازی را مناسب زندگی امروز نمی‌دانستند و بیان می‌داشتند در دنیای کنونی دیگر نیاز به آموزش نفر نظامی نیست و بهتر است در این دوران مهارت افزایی شود و از توانایی‌های سرباز به نفع کشور استفاده کنند، تا حس بودن و مفید بودن جایگزین حس بیهودگی حاکم بر پادگان‌های کنونی شود.

محسن (کد ۵) می‌گوید:

"از ما درست استفاده نمی‌شه. من به عنوان یک جوان از ایده‌ام از ذهنم استفاده بشه نه به من به چشم ابزار جنگی نگاه کنن با یک مجموعه آموزش‌های نظامی که تو دنیای امروزه که سبک جنگ‌ها عوض شده فکر نکنم به کارمون بیاد عمرمون رو تلف کنن. منو ببرن تو رشته خودم

ازم کار بکشن راضیم حتی سابقه کارم میشه. خدمت شده بیگاری کردن پولش مهم شاید نباشه ولی اینکه من حس می‌کنم داره تلف می‌شه و کارایی ندارم بهم فشار وارد می‌کنه." محمد رضا (۷) می‌گوید:

" این حجم از بیگاری با ماهی سیصدتومن نابودیه. فکر کن تو شهرستان با نیروی کم گاهی مجبوری چند شیفت بایستی، تازه چند شیفت پشت سر هم بیافتی برجک، دست آخر سیصد تومن برات بریزن مغز ادم سوت می‌کشه. الان وقت بیگاری کشیدن نیست، زمنه عوض شده با این همه پیشرفت فناوری چرا به جوون باید توی یک برجک تک و تنها بره با یک سلاح آماده از سر تنهایی و بی کاری انقدر فکر کنه تا مالیخولیا بیاد سراغش و به لحظه خودش رو خلاص کنه." محمد (۶) می‌گوید:

"اینکه آدم حس می‌کنه ابزار جنگی هست و دائم باید فرمانبردار باشه و مثل یک ماشین هستی که هیچ نظر و ایده ازت نمی‌خوان. فکر کن دو سال بدون نظر و فکر یک مجموعه کاری از پیش تعیین شده تکرار و تکرار کنی و به چشم یک آدم وبال گردن و بی خود نگاهت کنن." داشتن نگاه منفی نسبت به فعالیت های سربازی و سبک سربازی در ایران ایجاد فشار بر روی سرباز می‌شود. این که محمد ابراز می‌داند و به او به چشم ابزار جنگی نگاه می‌شود نه انسان، نشأت گرفته از حس منفی نسبت به سبک سربازی است.

بحث و نتیجه گیری

خودکشی در زمره غم انگیزترین پدیده های اجتماعی است که آثار شومی در جامعه برجای می‌گذارد. این مسأله تابع شبکه پیچیده و به هم پیوسته‌ای از عوامل و دلایل گوناگون است. نکته قابل توجه، میزان خودکشی در بین جوانان که نیروی مهم و مؤثری در جامعه هستند، می‌باشد. از سویی در بین قشر جوان نیز میزان قابل توجهی از اقدام کنندگان در دوران سربازی به سر می‌برند، که این امر نشان از مسأله بودن این موضوع است.

در این پژوهش تلاش شده است تجربه زیسته سربازان از دوران سربازی و تفکرشان در رابطه با خودکشی در این دوران، از زبان خود کنشگران بررسی شود. در واقع، شرایطی که منجر شده سرباز به خودکشی فکر کند از زبان خودشان بررسی شود. با توجه به نتایج بدست آمده، ساختاری که سرباز در آن قرار گرفته و فشارهایی که به لحاظ فردی و کنشی بر او تحمیل می‌شود، تفکر خودکشی را در ذهن او تقویت می‌کند. فرد وقتی در فضایی مثل برجک دیدبانی برای مدت ۲ ساعت بدون هیچ فعالیتی می‌ایستد، افکار مزاحم می‌تواند به سراغش آید. نکته مهم این که سربازان مصاحبه شده همگی به این موضوع که هنگام بودن در برجک حداقل یکبار را به خودکشی و بیهودگی زندگی‌شان فکر کرده‌اند، اذعان داشتند. ولی طبق بیانات خودشان عواملی همچون وابستگی خانوادگی، پیشینه اجتماعی خودشان باعث شده به این فکر مجال جولان ندهند.

واژه‌ی اجباری که دنبال سربازی وجود دارد، بار منفی است که سربازان ابراز داشتند حس خوبی برایشان ندارد و حس می‌کنند تحقیر می‌شوند که برای آن‌ها هیچ حق انتخابی قائل نشدند. موردی که همه سربازان به آن اشاره داشتند، رفتار تحقیر آمیز مافوق با سربازان بود و فضایی که در پادگان حاکم است و تکرار هر روز این موضوع باعث ایجاد نوعی حس سرخوردگی در سربازان می‌شود که گاهی باعث می‌شود به حذف خود فکر کنند. این که سربازان بیان می‌کردند پیش از ورود به پادگان دارای شأن و پرستیژ اجتماعی بودند و در آن جایگاه احترام داشتند، ولی به یکباره در محیطی

قرار می‌گیرند که به خاطر یک خطای کوچک باید در مقابل جمعیت سینه خیز بروند و تمام شأن و شخصیت خود را پایمال شده ببینند. نکته دیگری که بین تجربیات سربازان و روایت‌هایشان مشترک بود، عدم بکار گرفته شدن صحیح از مهارت‌هایشان بود و یا حس این که دوسال از روزهای زندگی‌اش بیهوده گذشته بدون داشتن هیچ مهارتی.

نمونه مورد بررسی سربازان در حال خدمتی بودند که یا به خودکشی فکر کردند یا با افرادی که به این موضوع فکر کردند و در بعضی موارد اقدام هم کردند در ارتباط بودند. طبق نتایج مقاله کمی زاهدی اصل (۱۳۹۴) اکثر اقدام به خودکشی در زمان نگهداری اتفاق افتاده و با توجه به نتایج بدست آمده سربازان مورد بررسی معمولاً روی برجک نگهداری به خودکشی فکر می‌کنند و طبق اظهاراتشان، تنهایی و فضای سرد و بی روح برجک نگهداری، ممتد بودن نگهداری‌ها و فکر کردن مداوم منجر به فکر کردن به راهی برای خلاصی از این وضعیت می‌شود، که طبق گفته‌ها چون چاره‌ای نمی‌بینند به فکر خلاصی با اسلحه آماده‌ای که در دستشان است می‌افتند.

نظرات بدست آمده نشان می‌دهد برخی شرایط، فردی است. طبق نتایج تحقیق انیسی (۱۳۸۵) بیشتر افرادی که اقدام به خودکشی کردند کسانی بودند که پیشینه روانی مساعدی نداشتند و به نوعی انگیزه و هدفی در زندگی نداشتند. طبق نتایج بدست آمده از این مطالعه سربازانی بیشتر به خودکشی فکر می‌کردند که هدف و برنامه‌ای برای آینده نداشتند. در مقابل سربازانی که افکار خودکشی را پس زده و بال و پر ندادند بیان کردند انگیزه‌هایی چون خانواده، مادر یا علاقه به زیستن بوده که مانعی بر گسترش تفکر خودکشی شده است. نصرت آبادی (۱۳۹۵) در پژوهش خود حمایت اجتماعی - روانی و اقتصادی را در بین افراد اقدام کننده به خودکشی عاملی می‌داند که تغییرات خودکشی را تبیین می‌کند. در پژوهش حاضر نیز در بین مقولات کلان مصاحبه شوندگان اظهار کردند که وجود حامی مالی و عاطفی از دلایلی است که تفکر خودکشی را کاهش می‌دهد.

به طور کلی، تجربه زیسته سربازان از دوران سربازی، نشان داد فشارهای موجود در سربازی در سطح فردی و کنشی بر فرد تحمیل می‌شود و این فشارها تفکر خودکشی را در فرد تقویت می‌کند. در سطح فردی مقولاتی که بیان شده گاهی در صورت وجود پیشینه قوی در سرباز، بازدارنده می‌تواند باشد، اما در سطح کنشی تحقیر و توهین، حس بی ارزشی، باور بیهودگی و نبود حمایت مالی، تجربه‌هایی بود که سربازان را بشدت آزار می‌داد.

ابعاد موضوعی همچون خودکشی بسیار گسترده است و در این پژوهش با توجه به تجربیات ارائه شده مقولات فردی و کنشی استنباط شد، اما اهمیت موضوعات اجتماعی، حقوقی و قانونی را نمی‌توان نادیده گرفت و خوب است در پژوهشی دیگر به این ابعاد نیز پرداخت تا در کنار مقولات فردی و کنشی راه حل‌های مناسب‌تری ارائه گردد.

پیشنهادها

با توجه به نتایج بدست آمده از تجربه زیسته سربازان در رابطه با شرایطی که تفکر خودکشی را ایجاد و تقویت می‌کند پیشنهاد می‌شود:

- در بدو ورود پیش از آغاز دوران سربازی دوره‌های آموزشی مهارت حل مسئله تدارک دیده شود.
- تقویت نظام گفتگو و تعامل بین فرمانده و سرباز می‌تواند ایجاد انگیزه‌ای باشد بر تغییر نگرش منفی در رابطه با خدمت سربازی.

● تفکر خودکشی تا اقدام (مطالعه ای پدیدارشناسانه)

- از آنجایی که تغییر دادن خود قوانین سخت است، اما ایجاد دستورالعمل هایی برای تغییر در سبک اجرای قوانین، نحوه اجرای آن می تواند به مقتضیات زمانه پیش برود.
- ایجاد کارگاه های مهارت افزایی برای جلوگیری از تفکر اتلاف وقت و تقویت حس مفید بودن.
- بومی سازی روند پذیرش سرباز علاوه بر کاهش هزینه های جاری بر لزوم تقویت روحیه سرباز نیز اثر دارد.

منابع

- احمدی، بابک. (۱۳۹۷). سارتر که می نوشت. تهران: انتشارات مرکز
- انیسی، جعفر؛ فتحی اشتیانی، علی؛ سلطانی نژاد، عبدالله و امیری، ماندانا. (۱۳۸۷). «بررسی شیوع افکار خودکشی و عوامل مرتبط با آن در میان سربازان». طب نظامی. سال ۸، شماره ۲، صص ۱۱۲-۱۱۸.
- اسدی، حمید؛ حسینی، ثریا و جلیلی، پروین. (۱۳۹۱). «پیش بینی خطر خودکشی دانشجویان براساس اعتقادات مذهبی، حمایت اجتماعی، راهبردهای مقابله ای و سلامت عمومی». روان شناسی کاربردی. سال ۶، شماره ۴، صص ۸۷-۱۰۲.
- باختر، مرضیه و رضائیان، محسن. (۱۳۹۶). «بررسی رفتار خودکشی در نیروهای نظامی ایرانی: یک مطالعه مروری منظم». مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان. ۱۶ (۱۱)، صص ۱۰۶۵-۱۰۸۰.
- برومند، اکرم؛ اصغری مقدم، محمدعلی؛ شعیری، محمدرضا و مسگریان، فاطمه. (۱۳۹۱). «درد مزمن خودکارآمدی درد و افکار خودکشی: نقش تعدیل کننده خودکارآمدی درد بر رابطه بین افسردگی و افکار خودکشی در بیماران مبتلا به دردمزمن». اصول بهداشت روانی. سال ۱۴، شماره ۲، صص ۱۵۲-۱۶۳.
- جمشیدی ها، غلامرضا و قلی پور، سیاوش. (۱۳۸۹). «مدرنیته و خودکشی زنان و دختران لک». مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران. سال اول، شماره ۱، صص ۷۹-۱۰۶.
- خاتمی، محمود. (۱۳۷۸). جهان در اندیشه هایدگر. چاپ سوم، تهران: موسسه فرهنگی دانش و اندیشه معاصر
- خجسته مهر، رضا؛ عباسپور، ذبیح اله؛ رجبی، غلامرضا و عالی، سیروس. (۱۳۹۳). «اثربخشی درمان های شناختی رفتاری خانواده محور و راه حل محور بر افکار خودکشی گرایانه علائم افسردگی، پیوستگی و انطباق پذیری خانوادگی اقدام کنندگان به خودکشی». مشاوره و روان درمانی خانواده. سال ۴، شماره ۲، صص ۱۸۵-۲۲۵.
- دورکیم، امیل. (۱۳۹۳). خودکشی. نادر سالارزاده امیری. تهران: انتشارات دانشگاه علامه طباطبایی
- رفیع هاله. (۱۳۸۹). «بررسی پدیده خودکشی در اگزستانسیالیسم با نگرش ویژه به گوشه نشینان آلتوناثر ژان پل سارتر». نقد زبان و ادبیات خارجی. صص ۹۳-۱۰۷.
- زاهدی اصل، محمد و خدری، بهزاد. (۱۳۹۵). «اثر بخشی آموزش مهارت حل مسئله بر افکار خودکشی سربازان». فصلنامه پرستار و پزشک در رزم. شماره ۷، سال ۳، صص ۳۸-۴۵.
- علیوردی نیا، اکبر؛ رضایی، احمد؛ پیرو، فریبرز (۱۳۹۰). «تحلیل جامعه شناختی گرایش دانشجویان به خودکشی». جامعه شناسی کاربردی. سال ۲۲، شماره ۴، صص ۲-۱۸.
- علیوردی نیا، اکبر و یوسفی، ندا. (۱۳۹۴). «تبیین ایده پردازی خودکشی از دیدگاه نظریه فشار عمومی». فصلنامه توسعه اجتماعی. دوره ۱۰، شماره ۱، صص ۱۵۷-۱۸۶.
- قائدی، حسین؛ محمدی، مسعود؛ هاشمی، سید محسن و صنیعی، فاطمه. (۱۳۸۵). «بررسی اپیدمیولوژیک اقدام به خودکشی در شهرستان های دشتستان سال ۱۳۸۳». فصلنامه دنا. دوره ۱، شماره ۳، صص ۵۳-۶۰.

- ملکوتی، سیدکاظم؛ نجومی، مرضیه؛ پشت مشهدی، مرجان و حکیم شوشتری، مرجان. (۱۳۸۷). «بررسی شیوع رفتارهای خودکشی در جمعیت شهری کرج در سال ۱۳۸۴». مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات درمانی همدان. دوره ۱۵، شماره ۱، صص ۱۲۱-۳۱۷.
- نصرت آبادی، مهدی؛ حلوائی پور، زهره و قائدامینی، هارونی. (۱۳۹۴). «پیش بینی گرایش به افکار خودکشی براساس متعیرهای روانی - اجتماعی و احتمال اعتیاد به مواد در سربازان وظیفه». مجله علوم پزشکی ایلام. دوره ۶، شماره ۲۳، صص ۸۷-۹۶.
- نوری، رضا؛ فتحی اشتیانی، علی؛ سلیمی، سیدحسین و سلطانی نژاد، عبدالله. (۱۳۹۱). «عوامل زمینه ساز خودکشی در سربازان یک نیروی نظامی». مجله طب نظامی. دوره ۱۲، شماره ۳، صص ۹۹-۱۰۳.
- وایت، راب و فینز، فیونا. (۱۳۸۶). *جرم و جرم شناسی*. علی سلیمی. چاپ سوم، قم: انتشارات پژوهشگاه حوزه و دانشگاه
- هایدگر، مارتین. (۱۳۹۹). *هستی و زمان*. سیاوش جمادی. چاپ دوم، تهران: انتشارات ققنوس
- Amos T, Appleby, L. (). “**Suicide and deliberate self-harm In Appleby I, Forshaw DM, Amos T Barker H**”. Postgraduate psychiatry: clinical and scientific foundations, pp347-357.
- Bill-Braha U. (2000). “**Sociology and suicide behavior**”. In: *Hawton K, Heeringen K, editors. The international handbook of suicide and attempted suicide*. Philadelphia: Wiley.
- Jacob, D. Smith, Katherine, C. L. Schaughency, Phyon Christopher, Eren Youmans, Watkins & Kirsten, M. Anke. (2021). “**Time to Suicide and Suicide Attempt among Army Enlisted Soldiers’ First Year of Service**”. *Military Behavioral Health*, 9:2, 198-205.
- Schwartz, A. J. (2006). “**College student suicide in the United States: 1990-1991 Through 2003-2004**”. *Journal of American College Health*, Vol.54, No. 6: 341-352.
- Marion. M.S. (2002). “**Extenuating Circumstances Influence African and American Women Attitudes toward Suicide**”. Ph.D. Thesis: University of Southern Mississippi.
- Westefeld, J. S., Range, L. M., Rogers, J. R., Maples, M. R., Bromley, J. L. Alcorn, J. (2000). “**Suicide: An Overview**”. *Counselling Psychologist*, 28(4). P 445-510.

شناسایی عوامل مؤثر در طراحی الگوی جامع دوره حرفه‌ای فوتبال در ایران

ابراهیم شکوری شوره دلی^۱

رضا نیک بخش^۲

فریده شریفی فر^۳

فرشاد تجاری^۴

 10.22034/SSYS.2022.775

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۲/۳۰

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۳/۲۷

شواهد حاکی از این است که در سال‌های اخیر فوتبال به رشته‌ای پرطرفدار بدل شده است. از این رو، مدیران به دلیل در دست نداشتن طراحی جامع، برای دوره حرفه‌ای فوتبال و توسعه منابع انسانی در این حوزه با چالش‌هایی رو به رو هستند. هدف از انجام این پژوهش، شناسایی عوامل مؤثر در طراحی الگوی جامع دوره حرفه‌ای در ایران است. این پژوهش از نوع پژوهش‌های کاربردی است و به روش کیفی با استفاده از نظریه‌پردازی داده بنیاد انجام پذیرفته است. برای شناسایی عوامل اصلی ابتدا با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و مطالعه مقالات مرتبط، زوایای اصلی روشن شد. سپس با استفاده از مصاحبه، عوامل اصلی شناسایی گردید. جامعه آماری تحقیق متشکل از ۷ مربی، ۷ داور و ۱۶ بازیکن بود. شرکت‌کنندگان به گونه‌ای انتخاب شدند تا طیف وسیعی از اطلاعات مربوط به تجربه دوره حرفه‌ای در فوتبال قابل شناسایی و استخراج باشد. این افراد با استفاده از روش غیر

۱- دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: R_nikbakhsh@azad.ac.ir

۳- دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۴- استاد تمام، گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

تصادفی، گلوله برفی انتخاب شدند و به صورت تک تک در محل کارشان مورد مصاحبه قرار گرفتند. تعداد افراد انتخابی براساس اشباع نظری ادامه یافت با آن که از نفر ۲۱ به بعد با موارد تکراری برخورد شد، اما مصاحبه تا نفر ۳۰ به منظور اطمینان از یافته‌ها ادامه پیدا کرد. سپس داده‌ها با استفاده از کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی تجزیه و تحلیل شدند. در نهایت ۷ مقوله (عوامل سازمانی، عوامل دولتی، عوامل فردی، عوامل رفتاری، عوامل انگیزشی، روابط میان منابع انسانی و پیامد)، ۱۲ مفهوم (امکانات و تسهیلات، منابع انسانی، ساختار مالی، برنامه ریزی و مدیریت، نقش دولت مردان، نقش خانواده، نقش فرد، رفتارهای اکتسابی در طول دوره، ایجاد انگیزه در طول دوره حرفه‌ای، ارتباط افراد با یکدیگر، پیامدهای منفی و پیامدهای مثبت) و ۱۱۴ عامل مهم در ارائه الگوی جامع فوتبال حرفه‌ای یافت شد.

پیشنهاد می‌گردد که این عوامل در طراحی الگوی جامع دوره حرفه‌ای فوتبال به کار گرفته شوند و مسئولان در جهت بهبود و توسعه وضعیت منابع انسانی و شرایط دوره حرفه‌ای گام بردارند.

واژگان کلیدی: گذار شغلی، بازنشستگی ورزشی، فوتبال حرفه‌ای، توسعه و بهبود منابع انسانی.

مقدمه

در دهه اخیر حرفه‌ای سازی فوتبال به عنوان یکی از پرطرفدارترین ورزش‌های جهان، چالش بزرگ سازمان‌ها و مدیران ورزش ایران بوده است. دوره حرفه‌ای شامل مراحل می‌گردد که فرد تصمیم به ورود در دوره حرفه‌ای می‌گیرد و مسیری را در طول دوره طی می‌کند و در نهایت از دوره خارج می‌گردد. اصطلاح "دوره حرفه‌ای"^۱ برای اشاره به «سرنوشت یک انسان که چرخه زندگی وی در یک دوره زمانی خاص در یک جامعه خاص رقم می‌خورد» به کار می‌رود (هارل^۲، ۱۹۷۵: ۴۶۳). فرآیندی که فرد به دوره حرفه‌ای خاصی وارد می‌شود و در آن پیشرفت می‌کند، به وسیله ویژگی‌های زمینه‌ای و هنجارهای سنی و جنسی شکل می‌گیرد (هاستینگ، کارت و میر^۳، ۱۹۸۹). رزنبرگ^۴ (۱۹۸۰) و سلملا^۵ (۱۹۹۴) معتقدند که دوره حرفه‌ای در ورزش می‌تواند به عنوان گونه فشرده‌ای از تجربه یک شغل عادی در نظر گرفته شود. "دوره حرفه‌ای ورزشی"^۶ به عنوان توالی مراحل و گذارهایی که شامل شروع و ادامه مشارکت ورزشکاران در ورزش رقابتی سازمان‌یافته^۷ و پایان یافتن آن به صورت اختیاری یا اجباری است تعریف می‌شود (ویلن و لاوللی^۸، ۲۰۰۴). تفاوت عمده حرفه ورزشی با حرفه‌های رسمی دیگر، عدم اطمینان^۹ و ناامنی^{۱۰} آن است؛ بدین معنا که ورزشکار ممکن است در اثر آسیب دیدگی جدی یا عدم گزینش به صورت اجباری از دوره ورزشی خود برکنار شود و این ویژگی‌ها، دوره حرفه‌ای ورزشی را در مقایسه با سایر مشاغل منحصر به فرد می‌سازد (مک‌فرسون^{۱۱}، ۱۹۷۸: ۵۲). با این حال، برخی از ورزشکاران که در قبال حرفه ورزشی خود احساس ناامنی می‌کنند، ممکن است ترجیح دهند تا "دوره‌های حرفه‌ای دوگانه"^{۱۲} را تجربه نمایند. مفهوم دوره‌های حرفه‌ای دوگانه برای ورزشکاران، به چالش ترکیب حرفه ورزشی با تحصیل یا شغل غیرورزشی مانند "ورزشکاران دانش‌آموز/دانشجو"^{۱۳} اشاره دارد و این چالش دغدغه اصلی بسیاری از ورزشکاران به شمار می‌رود (ریبا و همکاران^{۱۴}، ۲۰۱۵: ۱۲۵). ناتوانی در ایجاد تعادل بهینه بین دوره حرفه‌ای دوگانه و عدم سازگاری با این شرایط، احتمال عدم موفقیت در ورزش حرفه‌ای یا به همان اندازه عدم موفقیت در تحصیل/کار را ایجاد خواهد نمود (استمبولووا و همکاران^{۱۵}، ۲۰۱۵). با این حال، در فوتبال حرفه‌ای جهان، به عنوان مثال در لیگ حرفه‌ای آلمان (بوندسلیگا^{۱۶})، بازیکنان در ابتدای دوره حرفه‌ای خود با موقعیت تصمیم‌گیری در خصوص خروج از مدرسه و تمرکز روی فوتبال مواجه هستند و اغلب انتخاب گزینه خروج از تحصیل توسط مزایای بالقوه مورد

-
1. Career
 2. Haerle
 3. Hastings, Kurth, & Meyer
 4. Rosenberg
 5. Salmela
 6. Athletic Career
 7. Organized Competitive Sport
 8. Wylleman & Lavalley
 9. Uncertainty
 10. Insecurity
 11. McPherson
 12. Dual Careers
 13. Student Athletes
 14. Ryba
 15. Stambulova
 16. Bundesliga

انتظار از دوره حرفه‌ای ورزشی و قضاوت درباره احتمال دستیابی به دوره حرفه‌ای مورد دلخواه توجیح می‌شود که ورزشکاران را در معرض خطر قرار می‌دهد (اشمیت و همکاران^۱، ۲۰۱۷). اخیراً در اتحادیه ورزش کمیسیون اروپا مسأله ارائه حمایت‌های سازمان‌یافته در قالب برنامه‌ها و طرح‌های حمایتی مختلف را مورد تأکید قرار گرفته و خط مشی‌هایی به سازمان‌های ورزشی برای اتخاذ سیاست‌های مناسب برای حمایت از ورزشکاران ارائه شده است تا از این طریق، برنامه‌های توسعه ورزش توسط سازمان‌ها با مسئولیت‌پذیری اجتماعی بیشتری در قبال منابع انسانی درگیر در ورزش قهرمانی و حرفه‌ای اجرا شود (کمیسیون اروپا^۲، ۲۰۱۲). به عبارت دیگر، سازمان‌های ورزشی نه تنها باید برای توسعه و بهبود منابع انسانی خود در زمینه ورزش برنامه‌های مدون و مشخصی داشته باشند، بلکه برای آمادگی آنان برای خروج از ورزش نیز باید برنامه‌های معین و حمایت‌های سازمان‌یافته‌ای را فراهم نمایند تا آسیب‌های ناشی از برکنار شدن از ورزش حرفه‌ای را به حداقل رسانند. به عنوان مثال، از جمله اقدامات حمایتی در بخش مشاوره و آموزش، اجرای برنامه‌های توسعه ورزشکاران از قبیل “برنامه‌های توسعه فردی^۳”، “برنامه‌های توسعه شغلی^۴” و “برنامه‌های توسعه زندگی^۵” می‌باشند که به صورت نظام مند در بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته با هدف توسعه و بهبود ورزشکاران برای “برنامه‌ریزی حرفه‌ای^۶” مطلوب و تعیین “مسیر حرفه‌ای^۷” مناسب به‌ویژه در مقاطع‌گذار دوره ورزشی ارائه می‌شود و لازم است تا این برنامه‌ها نیز در ایران مدنظر قرار گیرند. پژوهش این مهم در گام اول نیازمند شناسایی الگوی دوره حرفه‌ای در فوتبال و تعیین دوران‌گذار آنهاست که پژوهش حاضر نیز بر این امر مهم تمرکز شده است (استمبولووا و ریبا^۸، ۲۰۱۳؛ لاوللی و ویلمن^۹، ۲۰۰۰: ۴). با توجه به این که در دهه اخیر حرفه‌ای سازی فوتبال به عنوان یکی از پرتعدادترین ورزش‌های جهان، چالش بزرگ سازمان‌ها و مدیران ورزش ایران بوده است، صرف نظر از میزان توفیق دست اندرکاران فوتبال ایران در مسیر حرفه‌ای سازی این رشته ورزشی، نیروی انسانی عدیده‌ای اعم از ورزشکاران، مربیان و داوران با انگیزه وارد شدن به فوتبال حرفه‌ای در تلاش مستمر بوده‌اند. در این بین این سوال مطرح است که چند درصد از نیروی انسانی درگیر در فوتبال، موفق به حضور در فوتبال حرفه‌ای ایران شده‌اند؟ و چند درصد از این نیروی انسانی پس از صرف زمان و منابع مالی چشمگیر، بدون توفیق از فوتبال کناره‌گیری کرده‌اند؟ از یک سو کمبود نظام‌های کارآمد برای استعدادیابی، استعدادپروری و نخبه‌پروری و توجه به بازنشستگی فعالان در سه حوزه بازیکن، مربی و داور، از سوی دیگر دیدگاه مصرف‌گرایانه سازمان‌های ورزشی به نیروی انسانی ممکن است بستری را فراهم سازد که در آن نه تنها استعدادها قادر به کشف شدن نیستند، بلکه در آن، استعدادها به درستی پرورش نیافته و حتی پس از طی شدن دوران اوج، منابع انسانی بدون

-
1. Schmidt
 2. European Commission
 3. Personal Development Programs
 4. Career Development Programs
 5. Life Development Programs
 6. Career Planning
 7. Career Path
 8. Stambulova & Ryba
 9. Lavallee & Wylleman

حمایت سازمانی لازم در جامعه رها می‌شوند. اگرچه آمار رسمی یا پژوهش نظام مندی در زمینه مشکلات نیروی انسانی برکنار شده یا بازنشسته در ایران وجود ندارد، اما نتایج مطالعات خارجی حاکی از آن است که با وجود نظام‌های کارآمد حرفه‌ای، نزدیک به ۲۸ درصد از ورزشکاران هنگام خروج از ورزش دچار مشکلات مختلفی بوده‌اند. دلیل این امر آن است که اکثریت ورزشکاران برنامه‌ای برای توسعه قابلیت‌ها و جایگزین‌های شغلی خارج از زمینه ورزش ندارند و یا آن را تا زمان کناره‌گیری از ورزش به تعویق می‌اندازند که این امر سبب می‌شود تا ورزشکار هنگام کناره‌گیری یا بازنشستگی فاقد آمادگی لازم برای ورود به دنیای غیرورزشی باشد و از این رو، نسبت به مشکلات شغلی، مالی و روان‌شناختی آسیب پذیر باشد (لالی و کر، ۲۰۰۵: ۲۷۵). در حال حاضر مسیر کلی دوره حرفه‌ای برای فردی که تصمیم به ورود به دوره حرفه‌ای را دارد مشخص نیست و هیچ تضمینی هم برای موفقیت در این دوره و آینده مطلوب وجود ندارد به این منظور ارائه الگوی جامع دوره حرفه‌ای از اهمیتی دوچندان برخوردار است و به این منظور هدف از انجام این پژوهش شناسایی عوامل مؤثر در ورود به دوره حرفه‌ای فوتبال، ویژگی‌های اصلی و برجسته‌ای که این دوره حرفه‌ای باید دارا باشد و اثرات و پیامدهای ناشی از دوره حرفه‌ای است.

تا کنون تحقیقات بی‌شماری در زمینه ارکان دوره حرفه‌ای در سراسر جهان صورت گرفته است، زیرا دوره حرفه‌ای، بخش عمده‌ای از زندگی افرادی که وارد رشته حرفه‌ای می‌شوند، است، اما پژوهشی که به صورت کامل ارائه دهنده عوامل مؤثر در طراحی دوره حرفه‌ای در فوتبال باشد، صورت نگرفته است. صوفی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «تحلیل محیط حرفه‌ای ورزش کشور»، نتیجه گرفتند که وضعیت حرفه‌ای ورزش کشور در موقعیت راهبردی محافظه کارانه قرار دارد. با اهمیت ترین نقطه قوت حضور تماشاگران ورزشی و ضعف عمیق در فقدان برنامه تیم‌های پایه‌ای در باشگاه‌ها وجود دارد. صالحی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «تجربیات دوران کناره‌گیری ورزشکاران بازنشسته ایرانی»، بیان کرد که اغلب شرکت کنندگان در دورانی که ورزش حرفه‌ای را کنار گذاشته‌اند، با مشکلات زیادی روبه‌رو شده‌اند، اما این مشکلات در افرادی که داوطلبانه کناره‌گیری کرده و به اهداف خود دستیافته‌اند تا حدی کمتر و قابل کنترل تر بوده است. نقوی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «شناسایی حوزه‌ها و عوامل مؤثر بر شکل‌دهی رفتارهای اجتماعی ورزشکاران حرفه‌ای»، هشت مقوله اقتصادی، سازمانی، سیاسی، فرهنگی و اخلاقی، فنی، اجتماعی، قوانین و مقررات ورزشی و عوامل درونی شکل‌دهی رفتار، شناسایی شدند و بیان کردند که این عوامل نقش به‌سزایی در موفقیت آمیز بودن دوره حرفه‌ای افراد ایفا می‌کند. پورکیانی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «تحلیل اثرگذاری ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بر توسعه ورزش»، نتیجه گرفتند که در ورزش حرفه‌ای، اولویت بیشتر از آن توسعه نظام استعدادیابی و پرورش ورزشکاران مستعد در توسعه ورزش می‌باشد. براین اساس، لزوم توجه ویژه به نظام آموزشی کشور به منظور پرورش استعدادها و ورزشکاران در جهت ایجاد زیرساخت‌های ورزشی مناسب و ضروری به نظر می‌رسد. هاشمی افوس و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «بازنشستگی ورزشی»، چهار حوزه اصلی مشکلات بازنشستگی پس از خروج از دوره حرفه‌ای، مرتبط با سلامتی، مرتبط با شغل، خودپنداره‌ای و روحی و اجتماعی را شناسایی کردند و نتیجه گرفتند که تمامی عوامل بر بازنشستگی حرفه‌ای فرد اثرگذارند و پیشنهاد کردند که سازمان‌های ورزشی برنامه‌هایی را برای سلامت و مشاغل افراد پس از بازنشستگی در نظر بگیرند. موسوی (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر پایان دوره قهرمانی ورزشکاران حرفه‌ای نتیجه گرفتند که تنها ۲۴ درصد از

ورزشکاران پس از کناره‌گیری در کسوت مربی ادامه کار دادند و بقیه کاملاً کناره‌گیری کرده‌اند. باند بازی و بی عدالتی در رقابت‌های انتخابی و حرفه‌ای؛ عدم وجود حمایت‌های مالی مستمر؛ به عنوان مهم‌ترین عوامل شناسایی شدند. پارکر (۱۹۹۴) در پژوهشی با عنوان «تجربه گذار بازیکنان سابق فوتبال دانشگاهی»، گذار از دبیرستان به فوتبال دانشگاهی سطح نخبگی و تغییر در روابطی که بازیکنان با مربیان داشته‌اند، یادگیری رفتارهایی که به طور مثبت قابل انتقال به دنیای واقعی نیست، موضوعات قدرت و کنترل در حاشیه ساختار فوتبال دانشگاهی و رویه‌ای که بازیکنان آن را درک کرده و به آن پاسخ داده و کنترل شده‌اند را مورد بررسی قرار داد. فورچوناتو و مارچنت (۱۹۹۹) در پژوهشی با عنوان «الگوسازی تجربه بازنشستگی اجباری از فوتبال حرفه‌ای»، به واکنش‌های شخصی مانند شکست و اندوه دست یافت که انعکاس دهنده چهار محور بودند: ۱) از دست دادن هویت؛ ۲) کنترل ادراک شده؛ ۳) مسائل مالی؛ و ۴) حمایت اجتماعی. مصاحبه‌شوندگان روایت‌هایی را نقل کردند که آمیخته با شوک، پشیمانی، تلخی، استرس و از دست دادن موقعیت بود. جرینگ (۱۹۹۹) در پژوهشی با عنوان «هویت روایتی در بازیکنان حرفه‌ای فوتبال»، بیان کرد تجربه شغلی بازیکنان^۱ نوع خاصی از هویت فردی را شکل می‌دهد که می‌تواند برای بهزیستی آتی آنان مشکل آفرین باشد. سازگاری با بازنشستگی از فوتبال حرفه‌ای و ساختاردهی مجدد هویت فردی چالش قابل توجهی برای بازیکنان به شمار می‌رود. فریک (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان «عمر دوره داوری در فوتبال حرفه‌ای»، دریافت که عمر دوره حرفه‌ای داوران به طور عمده توسط عملکرد شغلی پیش‌بینی می‌شود. سن در زمان شروع دوره حرفه‌ای داوران و فشار رقابتی ارتباط منفی با عمر دوره حرفه‌ای داوران دارند؛ طوری که شروع دوره حرفه‌ای در سنین پایین و تجربه فشار رقابتی پایین با عمر حرفه‌ای طولانی‌تر همراه است. کونس (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان «گذار نقش بازیکنان حرفه‌ای فوتبال»، اشاره کرد که هر فاز از دوره حرفه‌ای به طور مستقیم بر کیفیت گذار به خارج از فوتبال، اثرگذار است. تجربه اشتغال غیرورزشی در فصل‌های استراحت به بازیکنان این اعتماد به نفس را خواهد داد که قادرند خارج از ورزش نیز زندگی و نقش خود را بنا نمایند. اگرچه تحصیل یک مسأله و انتخاب شخصی است اما بازیکنانی که مهارت‌های انضباطی و مدیریت زمان را از طریق تحصیل به دست می‌آورند، چالش کمتری در زندگی بعد از فوتبال حرفه‌ای دارند. بر پایه یافته‌های وسیع این پژوهش، برنامه‌های حمایتی ذیل پیشنهاد شده است: طرح حقوق بازنشستگی، بیمه سلامت دراز مدت برای بازیکنان، طرح راهنمایی و مشاوره فزبندی شده، برنامه‌های کارورزی، تسهیل حمایت مالی ورزشی، تشویق پیشرفت تحصیلی، حذف قراردادهای دو بخشی (حقوق زمان آسیب دیدگی کمتر لحاظ نشود). داکینگ و بولینگر (۲۰۱۴) در پژوهشی با عنوان «تأثیر دستمزد بر طول دوره حرفه‌ای»، دریافتند که پس از کنترل بهره‌وری بازیکنان، افزایش حداقل دستمزد بازیکنان (که با افزایش سال‌های بازی در لیگ ملی فوتبال افزایش می‌یابد) باعث افزایش طول دوره حرفه‌ای بازیکنان فوتبال در ایالات متحده می‌شود. میشل (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان «هویت در فوتبال حرفه‌ای جوانان»، ابتدا نشان داد که جو فرهنگی باشگاه ۳۰ درصد از واریانس هویت ورزشی بازیکنان جوان فوتبال را تبیین می‌کند. هویت اجتماعی در بازیکنان تازه وارد بالاتر از بازیکنان قدیمی‌تر بود که بیانگر ماهیت هویت‌زادگی جو فرهنگی باشگاه‌های فوتبال است. در بخش دوم، مشاوران برنامه‌های توسعه ورزشکار ویژگی‌های ایده‌آل برای گذار موفق را خودباوری و تعهد بیان کردند (این سازه‌ها مترادف با هویت فردی می‌باشند) در حالی که توصیف مشخصی از شرایط کار، فرهنگ سازمانی باشگاه‌ها و شرایط محیطی داشتند که همگی بر کیفیت گذار اثرگذار هستند. در

بخش سوم، یافته‌ها به صورت روایت‌هایی از بازیکنان گزارش شد که براساس آن استنتاج گردید که داشتن هویت روشن با فراهم کردن انعطاف‌پذیری و پشتکار در لحظه‌های مهم گذار به بازیکنان کمک می‌کند. براساس این مطالعه، پیشرفت دوره حرفه‌ای و پایان دادن موفقیت‌آمیز آن نیازمند توسعه راهبردهای درون باشگاهی و سازمانی مناسب برای ایجاد هویت فردی روشن در بازیکنان جوان است. لوچر (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «عوامل اثرگذار بر تجربه بازنشستگی بازیکنان فوتبال حرفه‌ای»، نشان داد که براساس مرور ادبیات عوامل اثرگذار بر تجربه بازنشستگی شامل هویت فردی اولیه، وضعیت سلامت روانی و جسمانی، تصمیم بازنشستگی، معناداری فعالیت بعد از بازنشستگی، وضعیت مالی و منابع حمایتی در دسترس می‌باشند. بازیکنان شرایط متفاوتی را در گذار به خارج از فوتبال حرفه‌ای تجربه می‌کنند. کاسیس و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «ارتباط ویژگی‌های شخصیتی و توانایی‌های شناختی با موفقیت حرفه‌ای در فوتبال»، دریافتند که تمایل کم به بازیکن اصلی بودن به همراه سرعت بالا در پردازش شناختی اطلاعات به طور معناداری قادر به پیش‌بینی موفقیت حرفه‌ای در فوتبال می‌باشند. مرکل و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «تأثیر عدم اطمینان فردی بر ویژگی‌های سرمایه انسانی در دوره حرفه‌ای فوتبال»، دریافت بازیکنان ارشد و قدیمی‌تر به طور قابل مقایسه‌ای مطمئن بودند که سرمایه اختصاصی فوتبال‌شان برای رسیدن به دوره حرفه‌ای سودآور کافی خواهد بود، انرژی کم‌تری روی سرمایه انسانی عمومی در مدرسه صرف می‌کنند. عملکرد مورد انتظار فوتبال، برخلاف معمول، اثر مثبتی بر سرمایه انسانی عمومی در مدرسه به همراه داشت. اشمیت و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «مبادله دوره‌های ورزشی و تحصیلی در بازیکنان حرفه‌ای فوتبال»، عوامل پیش‌بینی‌کننده انتخاب گزینه‌های شغلی پرخطر جوانان در محیط پرقابوت ورزشی را مورد بررسی قرار دادند، جایی که بازیکنان در ابتدای دوره حرفه‌ای خود باید در خصوص خروج از مدرسه و تمرکز روی فوتبال تصمیم‌گیری کنند. انتخاب گزینه پرخطر خروج از تحصیل توسط مزایای بالقوه مورد انتظار از دوره حرفه‌ای ورزشی و قضاوت درباره احتمال دستیابی به دوره حرفه‌ای مورد دلخواه قابل تبیین بود. با توجه به این که در حال حاضر الگویی جامع برای دوره حرفه‌ای فوتبال در ایران در دست نیست و مسیر دوره حرفه‌ای برای منابع انسانی (مربیان، بازیکنان و داوران) چندان روشن نیست، ضروری است که عوامل مؤثر در طراحی الگوی جامع دوره حرفه‌ای در فوتبال شناسایی گردند. هدف از انجام این پژوهش، شناسایی این عوامل با استفاده از افراد خبره و متخصص است.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش‌های کیفی است که با استفاده از نظریه‌های داده بنیاد انجام گرفته است و به لحاظ هدف کاربردی است. به منظور شناسایی عوامل مؤثر در الگوی دوره حرفه‌ای فوتبال، ابتدا تجربه دوره حرفه‌ای منابع انسانی در فوتبال اعم از بازیکنان، مربیان و داوران بر پایه راهبرد نظریه مفهوم‌سازی بنیادی مفهوم‌سازی شد. افراد شرکت‌کننده در پژوهش شامل ۷ داور، ۷ مربی و ۱۶ بازیکن هستند. شرکت‌کنندگان به گونه‌ای انتخاب شدند تا طیف وسیعی از اطلاعات مربوط به تجربه دوره حرفه‌ای در فوتبال با توجه به مربیان، بازیکنان و داوران قابل شناسایی و استخراج باشد (بازیکنان، مربیان و داوران در چهار شرایط حرفه‌ای تازه وارد، در حال پیشرفت، در آستانه بازنشستگی و بازنشسته در دو سطح از پیشرفت حرفه‌ای موفق و ناموفق). این افراد با روش غیر تصادفی گلوله برفی انتخاب شدند و به صورت تک تک در محل کار افراد مورد مصاحبه‌های نیمه ساختار یافته قرار گرفتند. در روش گلوله برفی هر یک از افرادی که مورد مصاحبه قرار گرفتند نقرات بعدی را که برای ادامه روند پژوهش مفید بودند را معرفی کردند. تعداد افراد انتخابی براساس اشباع نظری در کد گذاری باز داده‌ها ادامه یافت. همزمان با انجام مصاحبه‌ها کدگذاری باز به صورت همزمان صورت گرفت و کدهای مفهومی استخراج گشتند. از نفر بیست و یکم به

بعد با موارد تکراری برخورد شد و مصاحبه تا نفر سی ام به منظور اطمینان از یافته‌های مصاحبه ادامه پیدا کرد. سپس داده‌ها مجدد کدگذاری باز شدند و در ادامه با کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی تجزیه و تحلیل شدند. در کدگذاری محوری یافته‌ها در دسته‌های گوناگون جای‌گذاری گشتند و در کدگذاری انتخابی با استفاده از شکل ارائه گردید که نشان‌دهنده ارتباط عوامل و طبقه‌ها بود. در این پژوهش از رویکرد گلیزر و استراوس و کوربین به صورت ترکیبی استفاده شد، در روش گلیزر داده‌ها تا حدی پالایش می‌گردند که تمامی جوانب پژوهش ظاهر گردد، ولی رویکرد استراوس و کوربین رویکردی ساختارمند است. در این پژوهش با ترکیب این دو رویکرد عوامل از ابعاد گوناگون مورد بررسی قرار گرفته و در جداول ارائه شدند. در نهایت ۷ مقوله، ۱۲ مفهوم و ۱۱۴ عامل مهم در ارائه الگوی جامع فوتبال حرفه‌ای یافت گردید. لازم به توضیح است که نظریه مفهوم‌سازی بنیادی از راهبردهای پژوهش کیفی است که از نوعی رویکرد استقرایی (حرکت از جز به کل) بهره می‌گیرد؛ در رویکرد استقرایی، محقق با شناسایی اجزای نظریه به شکل‌دهی آن می‌پردازد. نظریه حاصل از این راهبرد به واقعیت نزدیک‌تر است. پژوهشگر با مسأله‌ای رو به رو است که برای پاسخ‌گویی به آن هیچ جواب و حدس قبلی ندارد. بنابراین، روابط بین متغیرها و مؤلفه‌های پژوهش از قبل تعیین نمی‌گردد، بلکه بر مبنای مشاهدات و داده‌های گردآوری شده و با توجه به تفاوت‌ها و تشابه‌های آن‌ها تبیین، و از این طریق، مقدمات لازم برای نظریه‌سازی فراهم می‌شود. در پژوهش‌های کیفی قابلیت اعتمادپذیری جایگزین روایی و پایایی می‌شود که دارای چهار عنصر باورپذیری، انتقال‌پذیری، اطمینان‌پذیری و تصدیق‌پذیری است. به این منظور پس از انجام کدگذاری یافته‌ها توسط اعضا داوری، تفسیر و ارزیابی شده و از قابلیت اعتماد مناسبی برخوردار بودند.

یافته‌های پژوهش

طبق مصاحباتی که با ۳۰ نفر از خبرگان صورت گرفت، این خبرگان متشکل از ۷ نفر داور (۲۳ درصد) ۷ نفر مربی (۲۳ درصد) و ۱۶ نفر بازیکن (۵۴ درصد) بودند که میانگین سنی آن‌ها ۳۷ ± ۵ است و سابقه فعالیت ورزشی آن‌ها ۱۷ ± ۵ است. سطح تحصیلات شرکت‌کنندگان در مصاحبه در نمودار ۱، در ادامه نمایان شده است.

نمودار ۱. سطح تحصیلات شرکت‌کنندگان در مصاحبه

در این پژوهش به شناسایی عوامل و ویژگی‌های دوره حرفه‌ای در فوتبال پرداخته شده است. در جلسات مصاحبه ابتدا پیش‌زمینه‌ای در مورد دوره حرفه‌ای به افراد داده شد، سپس اطلاعات

مورد نظر پیرامون دوره حرفه‌ای جمع‌آوری گردید. پس از انجام مصاحبه، کدهای اولیه برای تمامی مصاحبه‌ها به صورت زیر استخراج شدند، یک نمونه برای مثال در جدول ۱، ارائه شده است.

جدول ۱. استخراج کدهای اولیه در مصاحبه با فرد اول

بخشی از مصاحبه با فرد اول	استخراج کدهای اولیه
جذابیت رشته فوتبال اولین گام برای ورود به دوره حرفه‌ای است، همچنین پخش مسابقات از شبکه های تلویزیونی و بازیکنان و رویه عملکردی آن ها نیز موجب ورود نوجوانان و جوانان به عرصه ورزش حرفه‌ای می گردد. برخی از ویژگی های دوره حرفه ای نیز موجب جذب افراد می گردد مانند جذابیت مالی برای فرد، ایجاد شخصیت اجتماعی و مشهور شدن فرد. دوره حرفه‌ای محدودیت هایی برای فرد ایجاد می کند که در زندگی فرد اثر زیادی دارد. مشهور شدن و الگو بودن برای افراد جامعه در زندگی عادی فرد محدودیت ایجاد می کند ولی از بعد دیگر کسب رفتار حرفه‌ای و پشتوانه حرفه‌ای داشتن باعث پیشرفت در زندگی فرد می گردد. شانس عاملی برای ورود افراد به دوره حرفه ای است. پس از داشتن شانس فرد باید دانش مرتبط را کسب کند و آمادگی جسمانی لازم را نیز دارا باشد. شرایط فعلی ورزش ایران با توجه به ده سال گذشته پیشرفت قابل توجهی داشته است ولی خلا هایی مثل نبودن پزشک و روانشناسان حرفه‌ای در کنار تیم حس می شود همچنین تمامی کادر ورزشی باید از دو دانش کامپیوتر و زبان بهره کافی ببرند. در حال حاضر امنیت شغلی در حوزه فوتبال وجود ندارد، برنامه ها اجرا نمی گردند، و بهتر است سرمایه‌گذاری اصلی روی گروه سنی زیر ۲۳ سال صورت بگیرد و زمینه‌ای فراهم گردد که افراد در کنار فعالیت حرفه‌ای تحصیلات تخصص خود را هم دنبال کنند. منابع انسانی درون گروه های خود به شدت با هم رقابت می کنند و گاهی این رقابت رنگ ناسالمی به خود می گیرد، زیرا فرهنگ روابط برای آن ها مشخص نیست. افراد در محیط بیرونی باید تلاش کنند تا خود را نجات دهند و به هدف اصلی خود دست یابند. همچنین حسادت در محیط بیرونی دو چندان است و برای افرادی که فعالیت حرفه‌ای دارند مشکلاتی را به وجود می آورند. در مسیر دوره حرفه‌ای افراد با شکست روحی، شکست شغلی، اختلاف در زندگی شخصی، آسیب‌های شدید و آینده نامشخص دست و پنجه نرم می کنند از این رو، باید شخصیتی قوی و خودساخته برای حضور در دوره حرفه ای داشته باشند.	۱. جذابیت رشته فوتبال ۲. پخش مسابقات از شبکه‌های تلویزیونی ۳. عملکرد بازیکنان ۴. جذابیت مالی ۵. ایجاد شخصیت اجتماعی ۶. مشهور شدن ۷. ایجاد محدودیت ۸. پیشرفت در زندگی ۹. شانس ۱۰. آمادگی جسمانی ۱۱. کسب دانش مرتبط ۱۲. شرایط فعلی پیشرفت کرده است ۱۳. وجود پزشک و روانشناسان حرفه ای در کنار تیم ۱۴. بهره بردن از دانش کامپیوتر و زبان ۱۵. عدم اجرای برنامه ها ۱۶. امنیت شغلی وجود ندارد ۱۷. سرمایه گذاری روی گروه سنی زیر ۲۳ سال ۱۸. تحصیلات مرتبط ۱۹. رقابت ناسالم ۲۰. الگوی فرهنگ روابط ۲۱. شکست روحی ۲۲. شکست شغلی ۲۳. آینده نامشخص ۲۴. اختلاف در زندگی شخصی

پس از استخراج کدها برای تمامی مصاحبه‌ها، کدهایی که بیشترین تکرار را داشتند به تعداد ۱۱۴ کد برگزیده، شناسایی شدند و از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفتند. ابتدا ۱۱۴ عامل یافت شده در ۷ گروه اصلی براساس کد گذاری باز و محوری دسته بندی شدند. در این دسته‌بندی

● شناسایی عوامل مؤثر در طراحی الگوی جامع دوره حرفه‌ای فوتبال در ایران

با توجه به نظر محقق، ۱۱۴ عامل در هفت گروه اصلی جای گرفتند و این عوامل در طراحی دوره حرفه‌ای مؤثر هستند.

جدول ۲. کدگذاری باز و محوری

عوامل	عوامل	عوامل	عوامل	عوامل	عوامل	عوامل	کدها
دولتی	انگیزشی	آموزشی	فرهنگی	اقتصادی	سازمانی	فردی	
	*						جذابیت رشته
*					*		نقش رسانه
	*						جذابیت بازیکنان برای فرد
						*	تماشاچی بودن در فوتبال
						*	حمایت و پشتیبانی خانواده
					*		سرمایه‌گذاری مناسب
						*	علاقه مندی فرد
				*			توان مالی فرد
					*		حمایت های سازمانی
						*	سن افراد
	*						الگو قرار دادن بازیکن ها
	*						انگیزه ورزشی
	*						تشویق اطرافیان
						*	داوطلب بودن فرد

عوامل دولتی	عوامل انگیزشی	عوامل آموزشی	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	عوامل سازمانی	عوامل فردی	کدها
				*			کسب منافع مالی
				*			وجود اسپانسر
					*		عوامل محیطی و جغرافیایی
			*				دیدگاه خانواده
					*		استعدادیابی
					*		صحیح امکانات
*					*		صحیح تفکرات و هدف فرد
					*		وجود مربیان و کادر متخصص
	*						عنوان شغل
						*	تلاش و پشتکار فرد
						*	برنامه ریزی شخصی
						*	نظم و انضباط فرد
					*		شرایط و ویژگی های محیطی
*					*		خصوصیات اجتماعی و فرهنگی
						*	شناخت فرد از خود
					*		شانس برای ورود به دوره حرفه ای
*					*		

عوامل دولتی	عوامل انگیزشی	عوامل آموزشی	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	عوامل سازمانی	عوامل فردی	کدها
						*	تمایل به کسب شهرت
					*		داشتن برنامه مدون
					*		روشن بودن مسیر
		*					کسب دانش در حوزه زبان و کامپیوتر
		*					آموزش دهنده بودن دوره حرفه‌ای
		*					بالا بردن ظرفیت و گنجایش فرد
		*					آموزش درباره دوره حرفه‌ای به خانواده‌ها
			*				فرهنگ دوره حرفه‌ای
		*					تحصیلات مرتبط وجود
					*		روان‌شناس در کنار افراد
			*				تبدیل دوره حرفه‌ای به اولویت زندگی فرد
						*	بالا بردن کیفیت زندگی فرد
				*			درآمدزایی باشگاه
*						*	حرفه‌ای بودن زیرساخت‌ها

عوامل دولتی	عوامل انگیزشی	عوامل آموزشی	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	عوامل سازمانی	عوامل فردی	کدها
							امکانات
					*		مخصوص
							برای هر یک از
							باشگاه ها
							نظارت بر
					*		برنامه زندگی
							فرد
			*				حرفه ای بودن
							سبک زندگی
		*					آموزش رفتار
							حرفه ای
				*			راغب سازی
							بنگاه های
							اقتصادی
						*	آمدگی ذهنی و
							جسمی فرد
*					*		پوشش نیازهای
							فرد
					*		ایجاد اعتماد به
							نفس در فرد
		*					آکادمیک بودن
							دوره حرفه ای
						*	مسئولیت پذیری
							فرد
		*					آموزش از
							سنین کودکی
					*		ایجاد مدارس
							فوتبال
							در نظر گرفتن
					*		ورزش به
*							عنوان یک
							شغل
						*	زیر پا گذاشتن
							احساسات
					*		ایجاد امنیت
*							شغلی

عوامل دولتی	عوامل انگیزشی	عوامل آموزشی	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	عوامل سازمانی	عوامل فردی	کدها
*					*		حمایت در دوره بازنشستگی
	*				*		بیمه بازنشستگی
					*		توجه به اوقات فراغت افراد
						*	تصور و ایجاد برنامه شخصی
						*	توجه به تغذیه و خواب
	*				*		تبعیض شخصیتی و جنسیتی
					*		حفظ منابع توسط گردانندگان
						*	محدودیت‌های شهرت
					*		ارزش آفرینی توسط تسهیل‌کنندگان
						*	شرایط فیزیولوژیک فرد
					*		مدیریت صحیح
				*			تعیین چرخه مالی
					*		میان تمام افراد و کاراکترها
					*		روابط میان افراد
					*		بازاریابی صحیح

عوامل دولتی	عوامل انگیزشی	عوامل آموزشی	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	عوامل سازمانی	عوامل فردی	کدها
					*		تصمیم گیری
					*	*	پایبند بودن به قوانین
						*	دوره از حواشی
						*	مصدومیت فرد
					*		سلیقه مربیان و عوامل اصلی
					*	*	به روز بودن اطلاعات
						*	تغییر نگرش درباره شکست
						*	کسب تجربه
						*	مشکلات زندگی حرفه‌ای
						*	تلاش برای دستیابی به هدف
						*	سواستفاده از محبوبیت
					*	*	وارد شرط بندی شدن
						*	افزایش غرور فرد
					*		سرعت اندک پیشرفت در شرایط فعلی
					*		استفاده اندک از فناوری

عوامل دولتی	عوامل انگیزشی	عوامل آموزشی	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	عوامل سازمانی	عوامل فردی	کدها
					*		بهره نبردن از پیشکسوتان
					*		دردست نبودن الگوی مشخص برای هر رده سنی
					*		ضعف سخت‌افزاری و نرم‌افزاری
					*		فاصله با الگوی جهانی
					*		عدم توجه به داوری
					*		حرفه‌ای نبودن هزینه‌های صورت گرفته
*							عدم حمایت دولت‌مردان
					*		عدم دریافت حق فدراسیون از رسانه
					*		عدم پرداخت به موقع حق افراد
					*		ورشکستگی باشگاه‌ها
					*		فرار بازیکن‌ها، مربیان و داوران از کشور
					*		نیاز به شغل دوم بعد از بازنشستگی
					*		کمبود بودجه

عوامل دولتی	عوامل انگیزشی	عوامل آموزشی	عوامل فرهنگی	عوامل اقتصادی	عوامل سازمانی	عوامل فردی	کدها
*							اداره دولتی در حوزه ورزش
					*		عدم شناسایی استعدادها
					*		شایسته سالاری کاذب
					*		نبود مشاورین کنار تیم
					*		فراموش شدن افراد بعد از دوره حرفه‌ای
					*		عدم برگزاری دوره های مناسب
					*		قراردادهای سوری
					*	*	حسادت میان افراد
					*	*	متحد شدن برعلیه اهداف
						*	رقابت ناسالم
						*	شکست روحی
					*	*	آینده نامشخص
					*		نظام پاداش و تنبیه به موقع

عوامل یافت شده در هفت گروه دسته بندی شدند و براساس نظر محقق برخی از عوامل در دو یا سه گروه همپوشانی دارند.

در مرحله بعد عوامل یافت شده مجدداً با توجه به چهار حوزه اصلی مربوط به عوامل زمینه‌ای در دوره حرفه‌ای فوتبال دسته بندی شدند.

جدول ۳. کدگذاری باز و محوری با توجه به عوامل زمینه‌ای در دوره حرفه‌ای در فوتبال

پیامدهای دوره	ویژگی‌های دوره	اثرپذیری از دوره	عوامل مؤثر در ورود به دوره	کدها
			*	جذابیت رشته
			*	نقش رسانه
			*	جذابیت بازیکنان برای فرد
			*	تماشاچی بودن در فوتبال
			*	حمایت و پشتیبانی خانواده
			*	سرمایه گذاری مناسب
			*	علاقه مندی فرد
			*	توان مالی فرد
			*	حمایت های سازمانی
			*	سن افراد
			*	الگو قرار دادن بازیکن‌ها
			*	انگیزه ورزشی
			*	تشویق اطرافیان
			*	داوطلب بودن فرد
			*	کسب منافع مالی
			*	وجود اسپانسر
			*	عوامل محیطی و جغرافیایی
			*	دیدگاه خانواده
			*	استعدادیابی صحیح

پیامدهای دوره	ویژگی‌های دوره	اثرپذیری از دوره	عوامل مؤثر در ورود به دوره	کدها
			*	امکانات صحیح
			*	تفکرات و هدف فرد
	*			وجود مربیان و کادر متخصص
			*	عنوان شغل
			*	تلاش و پشتکار فرد
		*	*	برنامه‌ریزی شخصی
		*	*	نظم و انضباط فرد
			*	شرایط و ویژگی‌های محیطی
			*	خصوصیات اجتماعی و فرهنگی
			*	شناخت فرد از خود
			*	شانس برای ورود به دوره حرفه ای
			*	تمایل به کسب شهرت
	*			داشتن برنامه مدون
	*			روشن بودن مسیر
	*			کسب دانش در حوزه زبان و کامپیوتر
	*			آموزش دهنده بودن دوره حرفه ای
	*			بالا بردن ظرفیت و گنجایش فرد
	*			آموزش درباره دوره حرفه ای به خانواده ها
	*			فرهنگ دوره حرفه ای
	*	*		تحصیلات مرتبط

پیامدهای دوره	ویژگی‌های دوره	اثرپذیری از دوره	عوامل مؤثر در ورود به دوره	کدها
*	*			وجود روان‌شناس در کنار افراد
*	*			تبدیل دوره حرفه‌ای به اولویت زندگی فرد
*	*			بالابردن کیفیت زندگی فرد
*	*			درآمدزایی باشگاه
*	*			حرفه‌ای بودن زیرساخت‌ها
*	*			امکانات مخصوص برای هر یک از باشگاه‌ها
*	*			نظارت بر برنامه زندگی فرد
		*		حرفه‌ای بودن سبک زندگی
		*		آموزش رفتار حرفه‌ای
*	*			راغب سازی بنگاه‌های اقتصادی
			*	آمادگی ذهنی و جسمی فرد
*	*			پوشش نیازهای فرد
		*		ایجاد اعتماد به نفس در فرد
*	*			آکادمیک بودن دوره حرفه‌ای
		*		مسئولیت پذیری فرد
*	*			آموزش از سنین کودکی
			*	ایجاد مدارس فوتبال
*	*			در نظر گرفتن ورزش به عنوان یک شغل

پیامدهای دوره	ویژگی‌های دوره	اثرپذیری از دوره	عوامل مؤثر در ورود به دوره	کدها
		*		زیر پا گذاشتن احساسات
	*			ایجاد امنیت شغلی
	*			حمایت در دوره بازنشستگی
	*			بیمه بازنشستگی
	*			توجه به اوقات فراغت افراد
		*		تصور و ایجاد برنامه شخصی
		*		توجه به تغذیه و خواب
		*		تبعیض شخصیتی و جنسیتی
	*			حفظ منابع توسط گردانندگان
		*		محدودیت های شهرت
	*			ارزش آفرینی توسط تسهیل کنندگان
			*	شرایط فیزیولوژیک فرد
	*			مدیریت صحیح
	*			تعیین چرخه‌ی مالی میان تمام افراد و کاراکترها
	*			روابط میان افراد
	*			بازاریابی صحیح
	*			تصمیم گیری
	*			پایبند بودن به قوانین
	*			دوره از حواشی

پیامدهای دوره	ویژگی‌های دوره	اثرپذیری از دوره	عوامل مؤثر در ورود به دوره	کدها
*				مصدومیت فرد
			*	سلیقهٔ مربیان و عاملان اصلی
	*			به روز بودن اطلاعات
		*		تغییر نگرش درباره شکست
		*		کسب تجربه
*				مشکلات زندگی حرفه‌ای
		*		تلاش برای دستیابی به هدف
*				سوء استفاده از محبوبیت
*				وارد شرط بندی شدن
*				افزایش غرور فرد
*				سرعت اندک پیشرفت در شرایط فعلی
*				استفاده اندک از فناوری
*				بهره نبردن از پیشکسوتان
*				دردست نبودن الگوی مشخص برای هر رده سنی
*				ضعف سخت افزاری و نرم افزاری
*				فاصله با الگوی جهانی
*				عدم توجه به داوری
*				حرفه‌ای نبودن هزینه‌های صورت گرفته

پیامدهای دوره	ویژگی‌های دوره	اثرپذیری از دوره	عوامل مؤثر در ورود به دوره	کدها
*				عدم حمایت دولت‌مردان
*				عدم دریافت حق فدراسیون از رسانه
*				عدم پرداخت به موقع حق افراد
*				ورشکستگی باشگاه‌ها
*				فرار بازیکن‌ها، مربیان و داوران از کشور
*				نیاز به شغل دوم بعد از بازنشستگی
*				کمبود بودجه
*				اداره دولتی در حوزه ورزش
*				عدم شناسایی استعدادها
*				شایسته‌سالاری کاذب
*				نبود مشاورین کنار تیم
*				فراموش شدن افراد بعد از دوره حرفه‌ای
*				عدم برگزاری دوره‌های مناسب
*				قراردادهای سوری
*				حسادت میان افراد
*				متحد شدن برعلیه اهداف
*				رقابت ناسالم
*				شکست روحی
*				آینده نامشخص
	*			نظام پاداش و تنبیه مناسب

در این جدول محقق براساس مواردی مانند ورود به دوره حرفه‌ای، ویژگی های دوره حرفه‌ای، عواملی که افراد در طول حرفه‌ای از آن ها تأثیر می پذیرند و پیامد های دوره، یافته های تحقیق را دسته بندی کرده است تا نمود این یافته ها در طرح کلی مشخص گردد. به این منظور هر یک از عوامل در دسته مربوطه مانند عوامل ورود به دوره حرفه‌ای، ویژگی هایی که دوره حرفه‌ای باید دارا باشد، اثراتی که فعالان در طول دوره کسب می کنند و پیامد های دوره حرفه‌ای قرار گرفته‌اند. در مرحله بعدی مفاهیم و مقوله ها براساس کدهای یافت شده جدول بندی شدند و در ۷ مقوله و ۱۲ مفهوم طبقه بندی شدند. عوامل یافت شده نشان دهندهٔ عواملی هستند که برای ورود به دوره حرفه ای گذار دوره حرفه‌ای و درنهایت بازنشستگی از دوره حرفه‌ای حائز اهمیت هستند. با در دست داشتن این عوامل می‌توان الگوی مناسب برای دوره حرفه ای را ارائه کرد.

جدول ۴. کدگذاری و شناسایی مفاهیم و مقوله‌ها

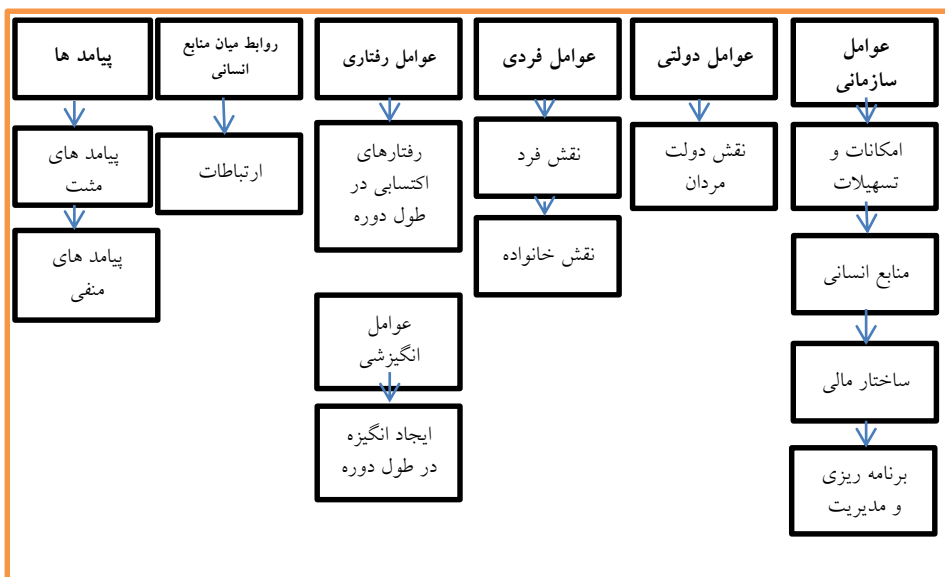
مقوله	مفهوم	نشان
		<ul style="list-style-type: none"> ● امکانات مخصوص برای هر یک از باشگاه ها ● درنظر گرفتن ورزش به عنوان یک شغل ● امکانات حرفه‌ای برای زندگی افراد ● آکادمیک بودن دوره حرفه‌ای ● حرفه ای بودن زیرساخت ها ● حمایت در دورهٔ بازنشستگی ● توجه به اوقات فراغت افراد ● حمایت های سازمانی ● ایجاد مدارس فوتبال ● ایجاد امنیت شغلی ● بیمهٔ بازنشستگی ● وجود روان شناس و تیم پزشکی در کنار افراد ● ارزش آفرینی توسط تسهیل کنندگان ● سلیقه مربیان و عاملان اصلی ● حفظ منابع توسط گردانندگان ● وجود مربیان و کادر متخصص ● نظارت بر زندگی حرفه‌ای افراد ● پایبند بودن به قوانین ✦ تعیین چرخه مالی میان تمام افراد و کاراکترها ✦ حرفه ای نبودن هزینه های صورت گرفته ✦ عدم دریافت حق فدراسیون از رسانه ✦ راغب سازی بنگاه های اقتصادی ✦ اداره دولتی در حوزه ورزش ✦ عدم پرداخت به موقع حق افراد ✦ ورزشکستگی باشگاه ها ✦ سرمایه گذاری مناسب ✦ درآمدزایی باشگاه
عوامل سازمانی	منابع انسانی	
	ساختار مالی	

		رانت خواری	◆
		کمبود بودجه	◆
		وجود اسپانسر	◆
		دردست نبودن الگوی مشخص برای هر رده سنی	◆
		آموزش درباره دوره حرفه ای به خانواده ها	◆
		آموزش دهنده بودن دوره حرفه ای	◆
		ترویج فرهنگ دوره حرفه ای	◆
	برنامه ریزی و مدیریت	استفاده اندک از فناوری	◆
		نظارت بر برنامه زندگی فرد	◆
		آموزش از سنین کودکی	◆
		عدم شناسایی استعدادها	◆
		به روز بودن اطلاعات	◆
		داشتن برنامه ی مدون	◆
		آموزش رفتار حرفه ای	◆
		فاصله با الگوی جهانی	◆
		روشن بودن مسیر	◆
		مدیریت صحیح	◆
		بازاریابی صحیح	◆
		تصمیم گیری	◆
		عدم حمایت دولت مردان	●
		حمایت از ورزشکاران پس از بازنشستگی	●
	عوامل دولتی	در نظر گرفتن بیمه بازنشستگی برای ورزشکاران	●
		ارائه تسهیلات و امکانات به ورزشکاران	●
		دیدگاه خانواده	●
	عوامل فردی	استعدادیابی صحیح فرزند در کودکی	●
		حمایت خانواده	●
		تبدیل دوره حرفه ای به اولویت زندگی فرد	●
		شانس برای ورود به دوره حرفه ای	●
		خصوصیات اجتماعی و فرهنگی	●
		بالا بردن کیفیت زندگی فرد	●
	نقش فرد	آمادگی ذهنی و جسمی فرد	●
		تصور و ایجاد برنامه شخصی	●
		شرایط فیزیولوژیک فرد	●
		برنامه ریزی شخصی	●
		شناخت فرد از خود	●
		داوطلب بودن فرد	●
		تفکرات و هدف فرد	●

عوامل رفتاری	رفتارهای اکتسابی در طول دوره	<ul style="list-style-type: none"> ● تلاش و پشتکار فرد ● نظم و انضباط فرد ● علاقه مندی فرد ● توان مالی فرد ● سن افراد ● حرفه ای شدن سبک و رفتار زندگی ● بالا بردن ظرفیت و گنجایش فرد ● ایجاد اعتماد به نفس در فرد ● تلاش برای دستیابی به هدف ● تغییر نگرش درباره شکست ● زیر پا گذاشتن احساسات ● سو استفاده از محبوبیت ● مسئولیت پذیری فرد ● افزایش غرور فرد ● شکست روحی ● کسب تجربه ● جذابیت بازیکنان برای فرد ● تماشاچی بودن در فوتبال ● الگو قرار دادن بازیکن ها ● تمایل به کسب شهرت ● کسب منافع مالی ● تشویق اطرافیان ● جذابیت رشته ● عنوان شغل ● نقش رسانه
عوامل انگیزشی	ایجاد انگیزه در طول دوره حرفه‌ای	<ul style="list-style-type: none"> ● عوامل محیطی و جغرافیایی ● شرایط و ویژگی‌های محیطی ● تبعیض شخصیتی و جنسیتی ● روابط میان افراد ● حسادت میان افراد ● رقابت ناسالم ● حواشی‌های ایجاد شده توسط هواداران و رسانه ● فراموش شدن افراد بعد از دوره حرفه‌ای ● فرار بازیکن ها، مربیان و داوران از کشور ● سرعت اندک پیشرفت در شرایط فعلی ● نیاز به شغل دوم بعد از بازنشستگی ● ضعف سخت افزاری و نرم افزاری ● عدم برگزاری دوره های مناسب
روابط میان منابع انسانی	ارتباط افراد با یکدیگر	

پیامدهای منفی	پیامدهای مثبت
<ul style="list-style-type: none"> • بهره نبردن از پیشکسوتان • متحد شدن بر علیه اهداف • مشکلات زندگی حرفه ای • محدودیت های شهرت • شایسته سالاری کاذب • وارد شرط بندی شدن • نبود مشاورین کنار تیم • عدم توجه به داوری • آینده نامشخص • قراردادهای سوری • مصدومیت فرد • کسب دانش در حوزه زبان و کامپیوتر • ایجاد اعتماد به نفس در فرد 	<ul style="list-style-type: none"> • ایجاد شهرت برای فرد • پوشش نیازهای فرد • تحصیلات مرتبط

جدول فوق یافته های پژوهش را به صورت طبقه بندی شده ارائه می دهد. در این طبقه بندی مفاهیم اصلی و مقوله ها به صورت کامل شناسایی و عوامل مؤثر در طراحی الگوی جامع دوره حرفه ای ارائه شده اند. به منظور اطمینان از روایی و پایایی این پژوهش یافته ها توسط اعضا داوری و ارزیابی شدند و از قابلیت اعتماد پذیری مناسبی برخوردار بودند.

شکل ۱. طبقه بندی مفاهیم و مقوله ها، کدگذاری انتخابی

در شکل فوق طبقه بندی مفاهیم و مقوله ها، با استفاده از کدگذاری انتخابی ارائه گردید و نشان‌دهنده طبقات اصلی و ارتباط هریک با زیرمعیارهای خود می باشد. یافته‌های جداول ارائه شده نشان می دهند که عواملی که در نهایت یافت شده‌اند، بیشترین تأثیر را در توسعه و بهبود شرایط دوره حرفه‌ای فوتبال دارند و به منظور ارائه الگوی جامع دوره حرفه‌ای فوتبال این عوامل باید در نظر گرفته شوند.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به اهمیت حرفه‌ای سازی فوتبال در ایران و جذابیت این رشته ورزشی برای علاقه مندان ضروری است که مسیر دوره حرفه‌ای برای فعالان روشن باشد و افراد از آینده دوره حرفه‌ای خود مطمئن باشند. به این منظور در این پژوهش به شناسایی عوامل مؤثر در طراحی دوره حرفه‌ای فوتبال پرداخته شد و با استفاده از نظر خبرگان، که با استفاده از روش گلوله برفی شناسایی و مورد مصاحبه قرار گرفتند، این عوامل کدگذاری شده و ارائه گردیدند. براساس یافته‌های تحقیق ۷ مقوله (عوامل سازمانی، عوامل دولتی، عوامل فردی، عوامل رفتاری، عوامل انگیزشی، روابط میان منابع انسانی، پیامد) و ۱۲ مفهوم (امکانات و تسهیلات، منابع انسانی، ساختار مالی، برنامه ریزی و مدیریت، نقش دولت‌مردان، نقش خانواده، نقش فرد، رفتارهای اکتسابی در طول دوره، ایجاد انگیزه در طول دوره حرفه‌ای، ارتباط افراد با یکدیگر، پیامدهای منفی، پیامدهای مثبت) و ۱۱۴ نشان اصلی شناسایی شدند که در ارائه الگوی دوره حرفه‌ای فوتبال اثرگذارند. شرایط فعلی دوره حرفه‌ای فوتبال از نظر مشارکت‌کنندگان مثبت ارزیابی نمی گردد. بنابراین، استفاده مناسب از عوامل یافت شده و ارائه الگوی مناسب برای توسعه دوره حرفه‌ای از اهمیت زیادی برخوردار است.

صوفی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی فقدان برنامه تیم‌های پایه در باشگاه‌ها را ضعف اصلی محیط حرفه‌ای بیان کردند و به عدم وجود برنامه مناسب برای تمامی گروه‌های سنی اشاره شد و که برای داشتن یک دوره حرفه‌ای موفق الگو و برنامه‌ای مدون به منظور تسهیل دوره حرفه‌ای ضروری است. صالحی (۱۳۹۶) در پژوهش خود بیان کرد که اغلب شرکت‌کنندگان در دورانی که ورزش حرفه‌ای را کنار گذاشته‌اند، مشکلات زیادی داشته‌اند، ولی این مشکلات در افرادی که داوطلبانه کناره‌گیری کرده و به اهداف خود دست‌یافته‌اند، تا حدی کمتر و قابل کنترل تر بوده است. از این رو، تعبیه برنامه‌ای صحیح برای دوره بازنشستگی ورزشکاران، حمایت دولت‌مردان از ورزشکاران و عدم فراموشی پیشکسوتان اهمیت فراوانی دارد. در پژوهش نقوی و همکاران (۱۳۹۶) هشت مقوله اقتصادی، سازمانی، سیاسی، فرهنگی و اخلاقی، فنی، اجتماعی، قوانین و مقررات ورزشی و عوامل درونی شکل‌دهی رفتار شناسایی شدند که در مقوله‌های سازمانی، مالی و عوامل فردی با پژوهش حاضر هم‌راستا بوده‌اند. در این پژوهش نیز بیان شد که عوامل سازمانی و دولتی هر دو در بهبود شرایط دوره حرفه‌ای به یک اندازه تأثیرگذار هستند. در پژوهش پورکیانی و همکاران (۱۳۹۶) اولویت بیشتر از آن توسعه نظام استعدادیابی و پرورش ورزشکاران مستعد در توسعه ورزش می‌باشد و همانند یافته‌های این پژوهش نیاز به نظام جامع استعدادیابی برای ورود افراد شایسته به حوزه ورزش را یادآور می‌گردد. هاشمی افوس و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود چهار حوزه اصلی مشکلات بازنشستگی پس از خروج از دوره حرفه‌ای، مرتبط با سلامتی، مرتبط با شغل، خودپنداره‌ای و روحی و اجتماعی را شناسایی کردند و نتیجه گرفتن که تمامی عوامل بر بازنشستگی حرفه‌ای فرد اثرگذارند و پیشنهاد کردند که سازمان‌های ورزشی برنامه‌هایی را برای سلامت و مشاغل افراد پس از بازنشستگی در نظر بگیرند که با یافته‌های پژوهش حاضر هم‌راستاست در این پژوهش یکی از عوامل که در بخش پیامدهای دوره حرفه‌ای قرار گرفت مصدومیت افراد بود و این

که پس از بازنشستگی افراد به صورت اجباری با مشکلات فراوانی در زندگی شخصی خود مواجه می‌شوند و به گونه‌ای برای همیشه فراموش می‌گردند. از این رو، توجه به دوره بازنشستگی فرد که به صورت اجباری و یا اختیاری دوره حرفه‌ای را ترک کرده است، بسیار مهم است. همچنین لوچر (۲۰۱۶) در پژوهشی نشان داد که بعد از بازنشستگی، بازیکنان شرایط متفاوتی را در گذار به خارج از فوتبال حرفه‌ای تجربه می‌کنند. موسوی (۱۳۹۳) در پژوهشی نتیجه گرفت که تنها ۲۴ درصد از ورزشکاران پس از کناره‌گیری در کسوت مربی ادامه کار دادند و بقیه به طور کامل کناره‌گیری کرده‌اند. یافته‌های پژوهش حاضر نشان دهنده اهمیت طراحی برنامه‌ای برای دوران بازنشستگی افراد ورزشکار است و همچنین برخی از افراد فعال نیاز به شغل دوم دارند. در ادامه بیان کردند که باند بازی و بی‌عدالتی در رقابت‌های انتخابی، عدم وجود حمایت‌های مالی مستمر، به عنوان مهم‌ترین عوامل، شناسایی شده‌اند. با توجه به یافته‌های این پژوهش نیز رانت خواری، وارد شرط بندی شدن و قراردادهای سوری جزو موارد یافت شده است. پارکر (۱۹۹۴) در مقاله خود گزار از دبیرستان به فوتبال دانشگاهی سطح نخبگی و تغییر در روابطی که بازیکنان با مربیان داشته‌اند، یادگیری رفتارهایی که به طور مثبت قابل انتقال به دنیای واقعی نیست، موضوعات قدرت و کنترل در حاشیه ساختار فوتبال دانشگاهی و رویه‌ای که بازیکنان آن را درک کرده و به آن پاسخ داده و کنترل شده‌اند را مورد بررسی قرار داد، در این پژوهش نیز به اهمیت آموزشی بودن دوره حرفه‌ای، یافتن رابطه میان مربی و ورزشکار اشاره شده است و بسیاری از مشارکت کنندگان بیان می‌کردند که اگر دوره حرفه‌ای آکادمیک و آموزش دهنده باشد می‌تواند به توانمندی‌های فرد در دوره حرفه‌ای بیافزاید. فورچوناتو و مارچنت (۱۹۹۹) در پژوهش خود به واکنش‌های شخصی مانند شکست و اندوه، دست یافت که انعکاس دهنده چهار محور است: ۱) از دست دادن هویت؛ ۲) کنترل ادراک شده؛ ۳) مسائل مالی و ۴) حمایت اجتماعی که در دو عامل مالی و حمایت اجتماعی با پژوهش حاضر همپوشانی داشتند به عامل توان مالی فرد هم در ورود به دوره حرفه‌ای اشاره گردید است و هم در انتخاب رشته فوتبال به علت کسب منافع مالی، مورد توجه قرار گرفته است، واژه حمایت در این پژوهش در سه بخش حمایت‌های سازمانی، دولتی و خانواده بیان شده‌اند و همچنین کسب شهرت که یکی از عوامل مؤثر در ورود به دوره حرفه‌ای به شمار می‌آید. فریک (۲۰۱۲) در پژوهش خود به عامل سن در زمان شروع دوره حرفه‌ای و فشار رقابتی اشاره کرد. در پژوهش حاضر نیز سن یکی از عوامل مهم جهت ورود به دوره حرفه‌ای به حساب می‌آید و در مصاحبه‌ها به تکرار بیان گردید. کونس (۲۰۱۲) در پژوهش خود اشاره کرد که هر فاز از دوره حرفه‌ای به طور مستقیم بر کیفیت گذار به خارج از فوتبال، اثرگذار است. تجربه اشتغال غیر ورزشی در فصل‌های استراحت به بازیکنان این اعتماد به نفس را می‌دهد که قادر باشند خارج از ورزش نیز زندگی و نقش خود را بنا نمایند. در این پژوهش نیز تحصیلات مرتبط می‌تواند عاملی برای ارتقای زندگی حرفه‌ای فرد و اعتماد به نفس برای پیدا کردن مشاغل مرتبط باشد. اگرچه تحصیل یک مسأله و انتخاب شخصی است، اما بازیکنانی که مهارت‌های انضباطی و مدیریت زمان را از طریق تحصیل به دست می‌آورند، چالش کمتری در زندگی بعد از فوتبال حرفه‌ای دارند. بر پایه یافته‌های وسیع این پژوهش، برنامه‌های حمایتی ذیل پیشنهاد شده است: طرح حقوق بازنشستگی، بیمه سلامت دراز مدت برای بازیکنان، طرح راهنمایی و مشاوره فزبندی شده، برنامه‌های کارورزی، تسهیل حمایت مالی ورزشی، تشویق پیشرفت تحصیلی، حذف قراردادهای دو بخشی (حقوق زمان آسیب دیدگی کمتر لحاظ نشود) که موارد بیان شده با عوامل یافت شده همراستا هستند و نیز بیان می‌گردد که داشتن برنامه جامع برای بازنشستگی افراد فعال بسیار مهم است. داکینگ و بولینگر (۲۰۱۴) در پژوهشی دریافتند که پس از کنترل بهره‌وری بازیکنان، افزایش حداقل دستمزد بازیکنان (که با افزایش سال‌های بازی در لیگ ملی فوتبال افزایش می‌یابد) باعث افزایش طول دوره حرفه‌ای بازیکنان فوتبال در ایالات متحده می‌شود، در پژوهش حاضر نیز در مصاحبه‌ها بیان شد که هم اکنون امور مالی میان تمامی کاراکترها گردش ندارد و با ایجاد گردش مالی مناسب می‌توان منابع انسانی را راضی نگاه داشت و به بحث کسب

منفعت مالی در هر سه حوزه مطرحه (بازیکن، مربی و داور) توجه گردد. میشل (۲۰۱۵) در پژوهش خود نشان داد که مشاوران برنامه‌های توسعه ورزشکار ویژگی‌های ایده‌آل برای گذار موفق را خودباوری، تعهد و خودآگاهی، عنوان کردند (این سازه‌ها مترادف با هویت فردی می‌باشند)، در حالی که، توصیف مشخصی از شرایط کار، فرهنگ سازمانی باشگاه‌ها و شرایط محیطی داشتند که همگی بر کیفیت گذار اثرگذار هستند. در این پژوهش نیز شناخت از خود در ورزشکار یک عامل مهم در تغییر نگرش او پیرامون دوره حرفه‌ای و کسب موفقیت در دوره به حساب می‌آید. در بخش بعدی نیز، یافته‌ها به صورت روایت‌هایی از بازیکنان گزارش شد که براساس این نتیجه حاصل گردید که داشتن هویت روشن با فراهم کردن انعطاف‌پذیری و پشتکار در لحظه‌های مهم گذار، به بازیکنان کمک می‌کند. براساس این مطالعه، پیشرفت دوره حرفه‌ای و پایان دادن موفقیت‌آمیز آن نیازمند توسعه راهبردهای درون باشگاهی و سازمانی مناسب برای ایجاد هویت فردی روشن در بازیکنان جوان است و در این پژوهش نیز به اهمیت عامل روشن بودن مسیر دوره حرفه‌ای اشاره گردید. کاسیس و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی دریافتند که سرعت بالا در پردازش شناختی اطلاعات به طور معناداری در موفقیت حرفه‌ای فوتبال اثرگذار می‌باشد و همچنین به روز بودن فعالان و استفاده مناسب از فناوری روز از عواملی است که باید در طراحی الگوی جامع دوره حرفه‌ای مورد بررسی قرار بگیرد. اشمیت و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی عوامل پیش‌بینی‌کننده انتخاب گزینه‌های شغلی پرخطر جوانان در محیط پرفشار ورزشی را مورد بررسی قرار دادند، جایی که بازیکنان در ابتدای دوره حرفه‌ای خود باید در خصوص خروج از مدرسه و تمرکز روی فوتبال تصمیم‌گیری کنند. انتخاب گزینه پرخطر خروج از تحصیل توسط مزایای بالقوه مورد انتظار از دوره حرفه‌ای ورزشی و قضاوت درباره احتمال دستیابی به دوره حرفه‌ای مورد دلخواه، قابل تبیین بود. متأسفانه در داخل کشور افراد با کناره‌گیری از تحصیلات به علت مشخص نبودن مسیر دوره و آینده نامشخص، فرد پس از کناره‌گیری از دوره با شرایط نامشخص روبه‌رو می‌شود و دچار ضربه‌های روحی جبران‌ناپذیری می‌گردد. از این رو، با توجه یافته‌های پژوهش و همپوشانی آن با پژوهش‌های دیگر پیشنهاد می‌گردد. عواملی که در این پژوهش یافت شده‌اند به منظور بهبود شرایط فعلی دوره حرفه‌ای در برنامه‌ریزی‌ها به منظور توسعه منابع انسانی حرفه‌ای در فوتبال ایران مورد استفاده قرار بگیرند. با توجه به در دست نبودن الگویی جامع برای سطوح فوتبال حرفه در تمامی رده‌بندی‌های سنی پیشنهاد می‌گردد برنامه‌ای جامع ارائه گردد. نظامی جامع به منظور شناسایی صحیح استعدادها ساخته شود و افراد براساس صلاحیت و استعداد خود در هر یک از زمینه‌های مربیگری، بازیکن و داور رشد پیدا کنند و مسیر دوره حرفه‌ای برای آن‌ها کاملاً مشخص باشد تا در گذار حرفه‌ای با سردرگمی مواجه نشوند و نگرانی آینده برای ادامه زندگی شخصی خود را نداشته باشند. پیشنهاد می‌گردد که افراد فعال، تحصیلاتی مرتبط با رشته ورزشی فوتبال و تربیت بدنی را دنبال کنند تا قادر به برداشتن گام‌های مثبتی در توانمندسازی خود و دیگران در دوره حرفه‌ای داشته باشند. به این منظور، محقق برای انجام این پژوهش با محدودیت‌هایی از قبیل عدم دسترسی آسان به افراد و کم بودن وقت مشارکت کنندگان برای مصاحبه مواجه است و برای جلوگیری از منحرف شدن موضوع اصلی، نیازمند مدیریت زمان و هدایت دقیق گفتگو در موضوع مطرحه است. در نهایت پیشنهاد می‌گردد به منظور انجام پژوهش‌های آتی پژوهشگران الگوهایی را با استفاده از عوامل یافت شده برای هر یک از رده‌بندی‌های سنی ارائه دهند و بر روی نظام‌های صحیح استعدادیابی نیز پژوهش‌های جامعی صورت بگیرد. همچنین در ادامه پیشنهاد می‌گردد که برنامه‌ای جامع برای بازتست‌نگی ورزشکاران دوره حرفه‌ای فوتبال مورد بررسی قرار بگیرد.

منابع

- پورکیانی، محمد؛ حمیدی، مهرزاد؛ گودرزی، محمود و خبیری، محمد. (۱۳۹۶). «تحلیل اثرگذاری ورزش حرفه‌ای و قهرمانی بر توسعه ورزش». مطالعات مدیریت ورزشی. ۹(۴۲)، صص ۷۲-۵۵.
- رضایی صوفی، مرتضی؛ فراهانی، ابوالفضل و شعبانی، عباس. (۱۳۹۶). «تحلیل محیطی ورزش حرفه‌ای ایران». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۱(۲۱)، صص ۱۰۷-۱۱۸.
- صالحی، حمید. (۱۳۹۶). «تجربیات کناره‌گیری ورزشکاران بازنشسته ایرانی». مدیریت ورزشی. ۹(۲)، صص ۳۹۸-۴۱۰.
- موسوی، جعفر. (۱۳۹۳). «بررسی عوامل مؤثر بر پایان دوره قهرمانی ورزشکاران حرفه‌ای». پژوهش‌نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. صص ۱۴۳-۱۵۴.
- نقوی، محبوبه؛ حسینی، سید عماد؛ رضایی نژاد، رحیم و کشکر، سارا. (۱۳۹۶). «شناسایی حوزه‌ها و عوامل مؤثر بر شکل دهی رفتارهای اجتماعی ورزشکاران حرفه‌ای ایران». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی. ۴(۳)، صص ۳۷-۵۳.
- هاشمی افوسی، محمود؛ همتی نژاد، مهر علی؛ بنار، نوشین؛ مومنی پیری، سجاد و نوروزی، سعید. (۱۳۹۴). «بازنشستگی ورزشی». دو فصلنامه پژوهش مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی.
- Ducking, J., & Bollinger, C. R. (2014). "The Effects of Minimum Salaries on Career Length: Evidence from the National Football League (NFL)". Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2466056> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2466056>.
- European Commission. (2012). "EU guidelines on dual careers of athletes: Recommended policy actions in support of dual careers in high-performance sport". (Approved by the EU Expert Group "Education & Training in Sport" at its meeting in Poznań on 28 September 2012, forwarded for approval by the Council of Ministers and published on the ENGSO web site). Brussels: Sport Unit, European Commission.
- European Federation of Sport Psychology. (1997). "Position statement – sports career transitions" [Internet]. Available at www.fepsac.org [Accessed on: July 3, 2018].
- Fortunato, V., & Marchant, D. (1999). "Forced retirement from elite football in Australia". *Journal of Personal and Interpersonal Loss: International Perspectives on Stress and Coping*, 4, 269-280.
- Frick, B. (2012). "Career duration in professional football: The case of German soccer referees". In Kahane, L. H. and S. Shmanske (Eds.), *The oxford handbook of sports economics: The economics of sports* (Vol. 1, pp. 487-500). England: Oxford University Press.
- Gearing, B. (1999). "Narratives of identity among former professional footballers in the United Kingdom". *Journal of Aging Studies*, 13(1), 43-58.

- Glaser, B., & Strauss, A. (1967). **The discovery of grounded theory**. Chicago: Aldine.
- Haerle, R. (1975). **“Career patterns and career contingencies of professional baseball players: an occupational analysis”**. In: D. W. Ball & J. W. Loy, (Eds.), *Sport and the social order* (pp. 461-519). Reading, MA: Addison-Wesley.
- Hastings, D. W., Kurth, S. B., & Meyer, J. (1989). **“Competitive swimming careers through the life course”**. *Sociology of Sport Journal*, 6, 278-284.
- Kassis, M., Schmidt, S. L., Schreyer, D., & Torgler, B. (2017). **“Who gets promoted? Personality factors leading to promotion in highly structured work environments: Evidence from a German professional football club”**. *Applied Economics Letters*, 24(17), 1222-1227.
- Koonce, Jr., G. E. (2012). **“Role Transition of National Football League Retired Athletes: A Grounded Theory Approach (doctoral dissertation)”**. Marquette University, Milwaukee, Wisconsin, United States.
- Lally, P., & Kerr, G. (2005). **“The career planning, athletic identity, and student role identity of intercollegiate student athletes”**. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 76(3), 275-290.
- Lavalley, D., & Robinson, H. K. (2007). **“In pursuit of an identity: A qualitative exploration of retirement from women’s artistic gymnastics”**. *Psychology of Sport and Exercise*, 8, 119-141.
- Lavalley, D., & Wylleman, P. (2000). **“Career transitions in sport: International perspectives”**. Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Locher, J. M. (2016). **“Factors impacting the retirement experience of professional football players”**. Master’s thesis. Vanderbilt University, Nashville, Tennessee, United States.
- McPherson, B. D. (1978). **“Former professional athletes' adjustment to retirement”**. *The Physician and Sportsmedicine*, 6(8), 52-59.
- Merkel, S., Schmidt, S. L., & Torgler, B. (2017). **“The effect of individual uncertainty on the specificity of human capital: Empirical evidence from career developments in professional soccer”**. *Applied Economics*, 49(21), 2083-2095.
- Mitchell, T. (2015). **“Identity in elite youth professional football”**. Doctoral dissertation. Liverpool John Moores University, Liverpool, United Kingdom.
- Parker, K. B. (1994). **“Has-Beens” and “Wanna-Bes: Transition experiences of former major college football players”**. *The Sport Psychologist*, 8, 287-304.
- Pearson, R. E., & Petitpas, A. (1990). **“Transitions of athletes: Developmental and preventive perspectives”**. *Journal of counseling and Development*, 69, 7-10.
- Petitpas, A. J., Champagne, D. E., Chartrand, J. M., Danish, S. J., & Murphy, S. (1997). **Athlete's guide to career planning: Keys to**

success from the playing field to professional life. Champaign, IL: Human Kinetics.

- Rosenberg, E. (1980). **“Social disorganization aspects of professional sports careers”**. *Journal of Sport and Social Issues*, 4(4), 14-25.
- Ryba, T. V., Stambulova, N. B., Ronkainen, N. J., Bundgaard, J., & Selanne, H. (2015). **“Dual career pathways of transnational athletes”**. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 125-134.
- Salmela, J. H. (1994). **“Phases and transitions across sport careers”**. In D. Hackfort (Ed.), *Psycho-Social Issues and Interventions in Elite Sports* (pp. 11-28). Frankfurt, Germany: Lang.
- Schlossberg, N. K. (1981). **“A model for analyzing human adaptation”**. *The Counseling Psychologist*, 9(2), 2-18.
- Schmidt, S. L., Torgler, B., & Jung, V. (2017). **“Perceived tradeoff between education and sports career: Evidence from professional football”**. *Applied Economics*, 49(29), 2829-2850.
- Stambulova, N. (2003). **“Symptoms of a crisis-transition: A grounded theory study”**. In N. Hassmen (Ed.), *SIPF yearbook 2003* (pp. 97-109). Örebro: Örebro University Press.
- Stambulova, N. B. (1997). **“Transitional period of Russian athletes following sports career termination”**. In R. Lidor & M. Bar-Eli (Eds.), *Proceedings of the 9th World Congress of Sport Psychology* (pp. 658-660). Netanya, Israel: International Society of Sport Psychology.
- Stambulova, N. B., & Ryba, T. V. (2013). **Athletes' careers across cultures**. Abingdon, UK: Routledge.
- Stambulova, N. B., Engström, C., Franck, A., Linnér, L., & Lindahl, K. (2015). **“Searching for an optimal balance: Dual career experiences of Swedish adolescent athletes”**. *Psychology of Sport and Exercise*, 21, 4-14.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1990). **Basics of qualitative research**. Newbury Park, CA: Sage
- Taylor, J., & Ogilvie, B. C. (1994). **“A conceptual model of adaptation to retirement among athletes”**. *Journal of Applied Sport Psychology*, 6, 1-20.
- Wylleman, P., & Lavallee, D. (2004). **“A developmental perspective on transitions faced by athletes”**. In M. Weiss (Ed.), *In Developmental sport and exercise psychology: A life span perspective* (pp. 507-527). Morgantown, WV: Fitness Information Technology.

طراحی برنامه راهبردی ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران برای المپیک ۲۰۲۴

رضا شربت زاده^۱
مهدی نادری نسب^۲
ابراهیم علیدوست قهفرخی^۳

 10.22034/SSYS.2022.776

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۳/۱۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۴/۰۲

این پژوهش با هدف طراحی برنامه راهبردی ورزش قهرمانی کشور برای کسب رتبه هشتم در مسابقات المپیک ۲۰۲۴ انجام شد. در این پژوهش چشم انداز، حوزه های کلیدی عملکرد، اهداف، نقاط قوت و ضعف، تهدیدها و فرصتها و موقعیت راهبردی و راهبرد های وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت های المپیک ۲۰۲۴ مشخص گردید. به علاوه، ضمن مطالعه اسناد و مدارک و برنامه های بالادستی کشور، از برنامه های راهبردی ورزشی کشورهای روسیه، انگلیس، امریکا، نیوزلند و چین در طراحی برنامه جامع و تدوین راهبرد های ورزش قهرمانی ایران استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش را ۱۷۴ نفر از مدیران وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک، متخصصان مدیریت ورزشی، مربیان تیم های ملی، مسئولان فدراسیون های مدال آور و شانس مدال تشکیل می دادند که نمونه گیری به صورت تمام شمار انجام گردید. برای جمع آوری اطلاعات، از فرم های نظر سنجی، پرسشنامه (پس از تعیین اعتبار و پایایی) و جلسات بحث گروهی استفاده شد. نتایج تحقیق نشان داد که وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت های المپیک از ۹ قوت، ۱۶ ضعف، ۱۰ فرصت و ۱۰ تهدید برخوردار می باشند. ماتریس عوامل درونی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت های المپیک نشان

۱- دانشجوی دکتری، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران

۲- استادیار، واحد قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی، قزوین، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Mahdi_naderinasab@yahoo.com

۳- دانشیار، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

داد که مجموع نمرات ماتریس $1/723$ - نشان دهنده غلبه ضعف ها بر قوت ها - است. همچنین ماتریس عوامل بیرونی نشان داد که مجموع نمرات ماتریس بیرونی $1/467$ - نشان دهنده غلبه تهدیدها بر فرصت های محیطی ورزش قهرمانی کشور- می باشد. تحلیل ماتریس داخلی و خارجی حکایت گر آن است که موقعیت راهبردی ورزش قهرمانی WT - نشان دهنده چیرگی ضعف ها بر قوت ها و عدم توانایی در استفاده از فرصت ها و دفع تهدیدها - است و اجرای راهبرد تدافعی را برای رسیدن به هدف می طلبد. البته راهبرد های برخاسته از فرصت، رشته های ورزشی جدید در المپیک ۲۰۲۴ و تلاش به تغییر موقعیت راهبردی از WT به ST، امکان دستیابی ایران به جایگاه هشتم در المپیک ۲۰۲۴ را تسهیل خواهد نمود.

واژگان کلیدی: برنامه راهبردی، ورزش قهرمانی، المپیک، وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و ایران.

مقدمه

از ویژگی های عصر حاضر، سرعت تغییرات در محیط سازمانی و برون سازمانی است تا حدی که دهه قبل را دهه انتقال اطلاعات و دهه حاضر را دهه انفجار اطلاعات نامیده اند. این سرعت بالا در تغییرات محیطی، سازمان ها را ملزم می سازد تا پلی از زمان حال به آینده بسازند و با پیش بینی این تغییرات، سازمان را برای مواجهه با آن ها و اتخاذ تصمیمات درست و کارا آماده سازند. به نظر می رسد برنامه ریزی راهبردی راه حل مناسبی برای این امر باشد (فولادوند و شاه طالبی، ۲۰۱۵).

سازمان های امروزی بیشتر از گذشته، با فشارهای محیطی درگیر هستند. به منظور برداشتن گامی فراتر از رقبا باید به دنبال بهترین راهکار بود (ایورسن و کاسکلی، ۲۰۱۵).

امروزه مدیران سازمان ها از موفقیت ها و شکست ها به سرعت مطلع می شوند و مسیر موفقیت صنایع توسعه یافته به دقت بررسی می کنند تا آنان نیز با بهره گیری از آن ها به رشد و ترقی دست یابند (شو سیانگ و جاتی پی و آنا، ۲۰۱۵).

برنامه ریزی در سیر تکاملی خود دستخوش تحولات بسیاری قرار گرفت که طی سه دوره گذار از دوره محصول گرایی در قرن نوزدهم به دوره بازاریابی و نهایتاً دوره فرا صنعتی، قابل تفکیک است (افندی و کاسمانتینی^۴، ۲۰۱۵). این گذار باعث شد برنامه ریزی، روش ها و انواع آن متناسب با نیاز هر دوره متحول شود (نظری، ۱۳۹۴).

مدیریت راهبردی یک سازمان از چرخ های تشکیل شده است که برنامه ریزی راهبردی، برنامه ریزی عملیاتی، بودجه ریزی، نظارت و ارزیابی عملکرد، اجزای اصلی آن هستند (سودیارتو^۵، ۲۰۱۵). برنامه راهبردی در جهت تجهیز منابع سازمان و وحدت بخشیدن به تلاش های آن برای نیل به رسالت و اهداف بلند مدت، با توجه به امکانات و محدودیت های درونی و بیرونی هر سازمان طراحی می شود (شعبانی و همکاران، ۱۳۹۴). در هزاره سوم، سازمان های ورزشی مانند بیشتر سازمان ها و نهادهای دیگر حوزه ها برای بقا و دوام در عرصه رقابت جهانی به سازمانی راهبرد محور تبدیل شده اند، چرا که تفکر راهبردی در جست و جوی چرخه های زاینده و پاینده برای سازمان است (نظری و همکاران، ۱۳۹۳). تا زمانی که برای یک سازمان هدفی مشخص نشود آن سازمان نمی داند به کجا می خواهد برود و اگر هدف مشخص شود ولی برنامه ریزی نشود آن سازمان نمی داند چگونه به آن هدف برسد. بنابراین، هر سازمانی که به دنبال موفقیت است باید اهداف مشخص داشته باشد و نحوه و زمان رسیدن به آن هدف را نیز تعیین کند، براساس برنامه تعیین شده به سمت اهداف مورد نظر پیش برود و همواره ناظر بر حرکت خود باشد تا انحرافات احتمالی را شناسایی و تعدیل کند (رشیدلمیر، ۱۳۹۲).

بررسی عملکرد برخی کمیته های ملی المپیک در سرتاسر جهان حاکی از این است که کمیته هایی که برای انجام ماموریت و دست یابی به اهداف خود از مدیریتی قوی و مبتنی بر برنامه ریزی راهبردی استفاده کردند، توانستند در فعالیت های مختلف از جمله ورزش قهرمانی به موفقیت های چشمگیری دست یابند، به عنوان نمونه کشور چین از رتبه چهارم المپیک ۱۹۹۶ آتلانتا به رتبه اول

1. Fooladvand, Yarmohammadian, & Shahtalebi
2. Iverson and Cuskelly
3. Shu – Hsiang, Jatipi and Ana
4. Effendi and kumsumtini
5. Sudaryanto

در المپیک ۲۰۰۸ پکن و سوم لندن و سوم ریوی برزیل دست یافت و کشور استرالیا از رتبه هفتم در المپیک آتلانتا به رتبه چهارم در المپیک سیدنی و آتن دست یافته است (نادری نسب، ۱۳۹۸). نادری نسب در سال ۱۳۹۱ در پژوهشی با عنوان «بررسی وضعیت موجود فوتبال جمهوری اسلامی ایران و تعیین موقعیت راهبردی فوتبال کشور»، به بررسی نقاط ضعف، قوت، فرصت ها و تهدیدات پیش روی ورزش فوتبال در ایران پرداخته است و موقعیت راهبردی را WT احتمال موفقیت تیم های باشگاهی در لیگ قهرمانان آسیا و شاخص های فوتبال حرفه ای در کشور را نامناسب بیان کرده است (نادری نسب و همکاران، ۱۳۹۰).

ورزش به عنوان یک مفهوم عمده و اساسی با ابعاد مهم جهانی مطرح است. شاید دلیل این موضوع جذابیت های ورزش باشد که آن را به موضوع مورد توجه عده بی شماری در سراسر دنیا تبدیل کرده است (حسینی، ۱۳۹۴). امروزه در مجامع ورزش به عنوان عاملی ارزنده برای معرفی ملت ها به شمار می رود و موفقیت در رقابت های جهانی و المپیک یک امتیاز مهم برای هر کشور محسوب می گردد. در واقع، ورزش بسیار فراتر از یک رقابت بوده و به حوزه های سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، تجاری و صنعتی راه یافته و به موضوعی پیچیده و چند وجهی تبدیل شده است (الهی، ۱۳۸۳). لذا توسعه موفق و همراه با توسعه همه جانبه ورزش نیازمند نگاهی بلند مدت و جامع در برنامه ریزی همراه با عمل گرایی و جدیت اجرایی است. بر این اساس با مطالعات دقیق و با رویکردی جامع و مبتنی بر متدولوژی های علمی، برنامه جامع وزارت ورزش و جوانان جمهوری اسلامی ایران را برای المپیک ۲۰۲۴ طراحی خواهیم نمود. از این رو، پژوهش حاضر در تلاش است با استفاده از شیوه های علمی به طراحی و تدوین برنامه جامع وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران در حوزه ورزش قهرمانی برای کسب جایگاه هشتم جهان در المپیک ۲۰۲۴ بپردازد.

بسیاری از سازمان های ورزشی در سطح جهان نیز به تدوین بیانیه چشم انداز خود مبادرت نموده اند. به عنوان مثال در ۱۱ می ۲۰۱۰ دولت استرالیا این گونه اعلام کرد: ورزش استرالیا، مسیری برای موفقیت است و این آغازی بود برای افزایش سرمایه گذاری دولت در فدراسیون های ملی. کمیته ملی المپیک استرالیا عنوان کرد که مهم است که ورزشکاران، طبیعت خاص بازی های المپیک را درک کنند و به خوبی برای رقابت در مسابقات المپیک آماده شوند. در پایان کمیته ملی المپیک استرالیا فرصت هایی را ایجاد خواهد کرد تا ورزشکاران در بازی های المپیک لندن عملکرد عالی داشته باشند. مهم تر اینکه کمیته المپیک استرالیا، فدراسیون های ملی را تشویق خواهد کرد تا ورزشکاران آن مجموعه را در مورد مسائل و الزامات ضد دوپینگ آگاه ساخته و آن الزامات را بپذیرند (همتی عقیف، ۱۳۹۷). در این چارچوب، عدالت، استقلال و برنامه هایی برای ورزشکاران انتخاب نشده، وجود داشت و اعتقاد راسخ این کمیته است که بهترین ورزشکاران باید عادلانه انتخاب شوند و همچنین کمیته المپیک استرالیا تشخیص داده است که مربیان، تکنیک های آموزشی، پزشکان، متخصصان و مدیریت شخصی نقش کلیدی در موفقیت ورزشکاران در مسابقات المپیک بازی می کنند. در استرالیا به طور بحث انگیزی بیش از هر جای دیگر، موفقیت در ورزش مترادف است با حس افتخار ملی. این موفقیت ها نماینده مهم ترین ویژگی ها از قبیل شهامت و حس بازی جوانمردانه هستند. تمرکز همه استرالیایی ها هر ۴ سال یکبار بر عملکرد ورزش قهرمانی در بالاترین سطح یعنی المپیک می باشد (نادری نسب و همکاران، ۱۳۹۸).

کمیته ملی المپیک قطر نیز در راستای تدوین برنامه راهبردی با اعلام رسالت، چشم انداز و اهداف کلان خود سعی دارد به توسعه و ترویج المپیزم، صلح و ارزش های اخلاقی از طریق ورزش، پیروی از اهداف و برنامه های کمیته بین المللی المپیک، توسعه ورزش همگانی و ورزش قهرمانی بپردازد (نادری نسب، ۱۳۹۰). کمیته ملی المپیک عراق با وجود مشکلات زیاد دست به تدوین برنامه راهبردی خود با اولویت های راهبردی: ۱- ارتقای جایگاه ورزش عراق در مجامع بین المللی؛ ۲- تدوین برنامه های بلند مدت برای توسعه رشته های ورزشی؛ ۳- یافتن حامیان مالی مورد نیاز به منظور تسریع در اجرای برنامه ها (نادری نسب، ۱۳۸۹).

چشم انداز فدراسیون فوتبال استرالیا عبارت است از تبدیل این کشور به عنوان رهبر جهان فوتبال در مسابقات جهانی زیر نظر فیفا. این فدراسیون به گونه ای عمل خواهد کرد که جهت دهنده به رقابت های فوتبال و هدایت گر آن در کلیه سطوح باشد (امپریکال^۱، ۲۰۱۴). چشم انداز برنامه جامع فوتبال ایرلند عبارت است از فوتبال برای آینده جامعه. در این چشم انداز از نیاز آینده جامعه برای تأمین نیازهای اساسی خود توسط فوتبال در حیطه های سلامتی، نشاط، شادابی، مسائل اجتماعی و فرهنگی یاد شده است و از فوتبال به عنوان حامی جامعه ایرلند یاد شده است (امپریکال، ۲۰۱۴).

تعیین حوزه های کلیدی عملکرد از موضوعاتی است که به تسهیل فرایند تدوین برنامه راهبردی و در نهایت دستیابی به اهداف و اولویت های یک سازمان کمک می نماید (نل سارتر^۲، ۲۰۰۶). به همین منظور بسیاری از سازمان های ورزشی به تعیین اهداف و حوزه های کلیدی عملکرد خود مبادرت می نمایند. به عنوان نمونه حوزه های کلیدی عملکرد در برنامه جدید توسعه فوتبال استرالیا عبارت اند از: تمرکز بر برنامه قبلی و ارتقای مسابقات، حفظ روند توسعه آموزش مربیان و داوران، حضور در رقابت های مالی لیگ های جهانی و حضور بازیکنان مستعد در لیگ های برتر جهان از جمله لالیگا و لیگ برتر انگلیس (گلوی دی^۳، ۲۰۱۶). در برنامه جامع فوتبال نیوزلند نیز اهدافی چون کسب جایگاه معتبر در جام جهانی و حضور در المپیک ۲۰۲۴ توسط تیم ملی امید این کشور مطرح گردیده است که سرچشمه این برنامه ها مربوط به رهبری و مدیریت، درآمد منظم مالی و برنامه جامع در ۱۰ سال گذشته می باشد. (برنامه راهبردی ورزش نیوزلند، ۲۰۱۲ - ۲۰۲۴). حوزه های کلیدی عملکرد در برنامه جامع فوتبال کشور چین عبارت اند از: باشگاه ها، فوتبال پایه، مدارس فوتبال، بانوان، آموزش مربیان، داوران، پزشکی ورزشی، بازاریابی و رسانه (وانگ پی هونگ^۴، ۲۰۱۶). در برنامه توسعه فوتبال در انگلیس حوزه های کلیدی عملکرد عبارت اند از: امکانات و زیرساخت ها، آموزش، توسعه فوتبال در زمین های کوچک، ایجاد باشگاه ها، حوزه سلامت و تندرستی ورزشکاران، بخش داوطلبانه، بخش مربوط به معلولان، بخش فرهنگی - اجتماعی فوتبال، بخش افزایش مشارکت فعال ورزشی (استوان اچ، اپلبوم^۵، ۱۹۹۱). کمیته ملی المپیک زیمبابوه نیز با تجزیه و تحلیل محیط درونی و بیرونی به تدوین برنامه راهبردی خود اقدام کرده است. این برنامه با مشارکت ذینفعان برای دوره ۲۰۰۸ - ۲۰۰۲ طراحی گردیده است که در چشم انداز خود بر بهبود کیفیت شرکت در بازی های بین المللی تأکید کرده است (نادری نسب، ۱۳۹۰).

1. Empirical
2. Nell carter
3. Jan D. Galloway
4. Wang P, Hong
5. Steven H. Appelbaum

دیوید^۱ (۱۳۸۵) معتقد است که در تدوین راهبرد باید مأموریت سازمان، عواملی تهدید کننده سازمان یا عواملی که فرصت‌هایی را به وجود می‌آورند شناسایی شوند، نقاط قوت و ضعف داخلی سازمان مشخص گردد، اهداف بلند مدت تعیین شوند و برای این فعالیت‌ها راهبردهای گوناگون شناسایی و انتخاب شوند. براساس این روش، یک راهبرد مناسب قوت‌ها و فرصت‌ها را به حداکثر و ضعف‌ها و تهدیدها را به حداقل ممکن می‌رساند. در این تحلیل، راهبردها در چهار حالت پیوند داده می‌شوند تا گزینه‌های راهبردی از بین آنها انتخاب شود (طیبی، ۱۳۸۴). به طور کلی، بسیاری از سازمان‌های ورزشی و از جمله کمیته المپیک استرالیا و فدراسیون‌های فوتبال کشورهای مختلف به تدوین راهبردهای خود مبادرت نموده‌اند و کمیته ملی المپیک استرالیا از رابطه خود با کمیته ملی بریتانیا و کمیته سازماندهی لندن ۲۰۱۲ برای بازی‌های المپیک نهایت استفاده را کرد تا برای دست‌یابی به موفقیت در بازی‌های المپیک لندن از مکان‌های تمرینی و آموزشی مناسب در بریتانیا استفاده نماید. از مهم‌ترین طرح‌های اجرایی کمیته ملی المپیک استرالیا، طرح‌های ایجاد انگیزه‌های تجاری، طرح کسب مدال طلا، نقره و برنز بود که به تیم‌های اجرایی متخصص سپرده شد. و همچنین نیوزلند برای دوره ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۴ با استفاده از نظرات گروه مدیریت و تدوین برنامه راهبردی نیوزلند، هشت راهبرد کلیدی را به کار خواهد گرفت تا مطمئن شود که به مأموریت عملکرد عالی نائل خواهد شد (برنامه راهبردی نیوزلند^۲، ۲۰۲۴-۲۰۱۲).

راهبرد ۱ (رهبری): گروه مدیریت برنامه، سرمایه‌هایش را برای عملکرد برتر ورزشکاران و مربیان هدایت خواهد کرد.

راهبرد ۲ (هدف‌های سرمایه‌گذاری): بیش از ۷۰٪ سرمایه‌های برنامه جامع صرف حمایت از رقابت‌های ورزشی هدفمند (مدال‌آور) یا شانس مدال خواهد شد.

راهبرد ۳ (پیشرفت ورزشکار): برنامه راهبردی، ۵ مرحله را برای راهبرد فوق پیشنهاد کرده است که از دوران کودکی تا عملکرد عالی طی خواهد شد: ۱- کشف استعدادها؛ ۲- آموزش مهارت‌ها و توسعه مهارت‌های حرکتی پایه؛ ۳- شرکت در بازی‌ها و توسعه توانایی‌های ویژه و تخصصی؛ ۴- عملکرد: شناسایی استعدادها و منحصر بفرود توسط محققان در مسابقات تا این ورزشکاران تا سطح جهانی ارتقا یابند ۵- شایسته: ورزشکاران در مسابقات جهانی برنده خواهند شد.

راهبرد ۴ (توسعه مربیگری): این راهبرد شامل برنامه‌های پیشرفته مربیگری می‌شود. راهبرد ۵ (بهبود توانمندی‌ها): توانمندی مدیران اجرایی، مربیان، کارکنان و مدیران ستادی ارتقا یابد. راهبرد ۶ (انتقال دانش): توجه به دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی برای جذب دانش مورد توجه قرار خواهد گرفت.

راهبرد ۷ (طراحی اجرای سیستم خدمت‌رسانی): در این راهبرد به طراحی سیستمی پرداخته شده تا با بررسی زندگی ورزشکاران و مربیان و زمان‌های تمرین، مراقبت‌های لازم از جمله پزشکی، تغذیه، بدنسازی را به آن‌ها ارائه دهند.

راهبرد ۸ (ارائه تسهیلات با کلاس جهانی): سعی خواهد شد تا با ارائه برنامه‌های تمرینی، ویژگی‌های مربیان، امکانات و تسهیلات ورزشی و تسهیلات ملی تا سطح بالای جهانی توسعه یابد (برنامه راهبردی نیوزلند ۲۰۲۴-۲۰۱۲).

1. David
2. New Zealand strategic plan

برنامه راهبردی المپیک چین نیز با نگاه جامع با عنوان رویای چین برای دوره ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۲ طراحی شده بود که شامل موارد زیر است: ۱- ارتباط تاریخی کشور چین با المپیک؛ ۲- سیاست‌ها و خط‌مشی‌های جامعه ورزشی چین و تغییرات جدید در آن‌ها؛ ۳- راهبردهای چین در ارتباط با توسعه و شرکت در المپیک؛ ۴- اهداف و آمادگی بازی المپیک ۲۰۰۸ و ۵- پیشرفت ورزش چین بعد از المپیک تا ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۲، که با دستیابی به اهداف تعیین شده در المپیک‌های مشخص شده، نشان از موفقیت این کشور را داشت.

این برنامه که شامل دو سند: ۱- راهبرد برای بردن مدال المپیک طی دوره ۲۰۱۲-۲۰۰۲ - برنامه راهبردی برای کسب قهرمانی المپیک ۲۰۰۸ بود براساس موارد ذیل انجام گرفت: حوزه‌های کلیدی مورد توجه در این برنامه عبارت بودند از: ۱- رشته‌های ورزشی المپیک

در المپیک رشته‌های مختلف ورزشی رقابتی وجود دارد که توسط وزارت ورزش چین به ۴ گروه دسته‌بندی شده است و برای هر کدام از این دسته‌بندی‌ها راهبرد تدوین شده است:

(الف) رشته‌های ورزشی سنتی در المپیک: حفظ برتری در مسابقات؛

(ب) توانایی بالا در رشته‌های ورزشی: کسب مدال‌های بیشتر؛

(ج) رشته‌های ورزشی مستعد در المپیک: حرکت به سمت کسب مدال‌های بیشتر؛

(د) رشته‌های ورزشی المپیکی ضعیف: رسیدن به کیفیت و استاندارد مناسب

۲- افزایش ورزشکاران المپیکی

برای افزایش ورزشکاران المپیکی در سه حوزه تمرکز صورت گرفت: ۱- گسترش تعداد تیم‌ها؛ تیم‌های ملی، تیم‌های جوانان و دیگر تیم‌ها؛ ۲- گسترش تعداد ورزشکاران؛ ۳- هر تیم ورزشی با اهداف خاص خودش باید مدال‌های مورد انتظار در برنامه راهبردی را کسب کند.

۳- افزایش منابع مالی المپیک

منابع مالی وزارت ورزش کشور چین برای المپیک ۲۰۰۸ افزایش چشم‌گیری داشت و به ۴/۸۸ میلیارد دلار رسید که ۹۰ درصد آن به ورزشکاران، مربیان، ساختار و کسب مدال اختصاص یافت.

۴- جهت‌گیری توسعه رشته‌های ورزشی پس از المپیک ۲۰۰۸

پس از المپیک ۲۰۰۸ جهت‌گیری ورزش چین به سمت موارد فوق بود: ۱- برنامه احساسی شادی پس از موفقیت‌های المپیک؛ ۲- اجرای برنامه متمرکز در مدیریت اداری سیستم رشته‌های ورزشی؛ ۳- توسعه بازاریابی؛ ۴- تجاری‌سازی ورزش؛ ۵- فراگیر و همه‌گیر شدن فعالیت‌های ورزشی؛ ۶- توسعه سریع فعالیت‌های ورزشی در بین عموم

اهداف برنامه ورزش چین

- هدف اساسی ورزش چین ایجاد حس برنده شدن و برتری از طریق رقابت‌های بین‌المللی است.
- برای دسترسی به هدف برنده شدن، مرکز سیستم ورزش قهرمانی و نخبه‌پرور تأسیس شد.
- رقابت‌های ورزشی المپیک ۲۰۰۸، سیستم ورزش قهرمانی و حرفه‌ای چین را قدرتمند ساخت.
- بسته رسانه‌ای عملکرد نیوزلند در المپیک ۲۰۱۲ در ارزیابی برنامه‌های ورزش نیوزلند، قسمتی از تدوین شاخص‌های ارزیابی برنامه‌های المپیکی این کشور است که توسط سینر و گراهام ادر ۲۰۱۵ ارائه شده است. این بسته رسانه‌ای برای آسان مهیا شدن اطلاعات، پیش‌زمینه‌ای قابل دسترس

برای روزنامه‌نگارها که بزرگ‌ترین رویدادهای ورزشی را در بازی‌های المپیک لندن-۲۰۱۲، پوشش می‌دهند، طراحی شده است. روزنامه‌نگارها با ارائه تصاویر و حقایق طرح و برنامه‌ای از سال ۲۰۰۶ با تدوین راهبرد و اهداف، برای بازی‌های لندن بیان می‌کنند. این راهبرد همه نیازهای ورزشکاران نیوزلندی را برای داشتن احساس آرامش بیشتر فراهم می‌کند تا فعالیت بهتری را در لندن بروز بدهند. این طرح با اجرای ۲۱ ورزشکار در سال ۲۰۱۱ به پایان رسیده بود و نکته این است که سرمایه‌گذاری مستقیم روی این ورزشکاران که احتمال موفقیت بیشتری داشتند، صورت گرفته بود تا با حمایت بیشتر کشورشان، استفاده از تسهیلات، تمرین و آموزش مناسب و غیره، در المپیک موفق باشند و تصور هم بر این بود که نیوزلندی‌ها بردهای بیشتری را در سطح جهان داشته باشند.

زمانی که مدالیست‌های نیوزلندی المپیک بر روی سکوی ایستادند بیشتر مردم و مدیران ورزش این کشور به عملی شدن این کار بزرگ به آنها کمک کرده بودند از جمله: توانمندی و موقعیت متخصصان، اجرا و تحلیل تکنیک‌ها، متخصصان تغذیه، فیزیولوژیست‌ها، پزشکان، ماساژورها، فیزیوتراپ‌ها، روان‌شناسان و مشاوران، تمرینات و مهارت‌های روحی و ذهنی مربیان از نکات اساسی بودند و نکته دیگر اینکه تعامل سازنده با دیگر ارگان‌های موجود در نیوزلند از عوامل مهم تأمین منابع برای رسیدن به موفقیت بود (سیتزر و گراهام، ۲۰۱۵). این برنامه با تدوین چشم‌انداز پرورش نیوزلندی‌های پیروز در سطح جهانی با یک سرمایه‌گذاری مناسب انجام شد. در المپیک ۲۰۰۸ در ۵ یا ۶ رشته ورزشی مورد نظر که هدف کشور نیوزلند بود، موفقیت نصیب این کشور شد و در بین کشورهای شرکت‌کننده در رقابت‌ها به مقام سوم در رشته‌های مورد نظر دست یافت که این رشته‌ها همان راهبرد مورد نظر همراه با سرمایه‌گذاری بود که شانس کسب مدال را داشتند و تمرکز بر کسب مدال در المپیک لندن نیز متصور خواهد بود و این برنامه ادامه پیدا خواهد کرد. در ژانویه ۲۰۱۰، دولت بودجه سرمایه‌گذاری جدیدی را به ارزش ۱۰ میلیون دلار برای سال ۲۰۱۱-۲۰۱۰ و ۱۵ میلیون دلار در سال ۲۰۱۲-۲۰۱۱ و ۲۰ میلیون دلار هر سال بعد از ۲۰۱۲ اعلام کرد. این مبالغ برای عملکردهای نیوزلند در سال ۲۰۱۳-۲۰۲۲ حدود ۶۰ میلیون دلار می‌شود که این سرمایه‌گذاری نسبت به سه سال گذشته ۵۰٪ افزایش داشته است. حدود ۷۰ درصد از سرمایه عملکرد عالی به ۹ ورزش هدفمند و موفق در المپیک تحویل داده شد (سیتزر و گراهام، ۲۰۱۵).

برنامه جامع توسعه ورزش روسیه تا المپیک ۲۰۲۴ از دیگر برنامه‌های مورد مطالعه بود که در ادامه آمده است. این طرح یک برنامه ریزی به منظور توسعه و پیشبرد ارزش تندرستی و سلامتی و زندگی فعال، پیشرفت ورزش، موفقیت ورزشکاران در رقابت‌های بین‌المللی، مشارکت بیشتر مردم در رده‌های مختلف سنی در ورزش و ارتقای سطح درآمد ورزشکاران می‌باشد که در سال ۲۰۰۹ به تصویب رسیده است و در ضمیمه آن به این نکته اشاره شده است که برخلاف وضعیت بحرانی اقتصاد روسیه و جهان، نباید مقوله ورزش تحت تأثیر قرار گیرد. (برنامه جامع توسعه ورزش روسیه تا المپیک ۲۰۲۴).

در این طرح موارد مهم زیر وجود دارد:

توسعه ورزش اسکی و اسکیت یخی که به همین منظور مرکز ناواگرکس با هزینه بسیار بالا و امکانات مناسب افتتاح شد و ورزشکاران جوان روسیه به منظور کسب آمادگی برای شرکت در مسابقات مهم و رقابت با کشور کانادا در این مرکز تمرین می‌کنند. تأسیس کمیته‌ای خاص برای سازماندهی تیم‌های ملی روسیه در مسابقات جهانی ۲۰۱۸ که در دولت روسیه به تصویب رسید. این کمیته وظایف مهم از جمله هماهنگی با دولت‌های ناحیه‌ای، خبرگزاری‌های داخلی و خارجی،

پوشش رسانه ای و همچنین تمام خواسته ها و نیاز های وزیر ورزش را در مسائل مختلف رفع خواهد کرد. (برنامه جامع توسعه ورزش روسیه تا المپیک، ۲۰۲۴).

روسیه اعلام کرد با توجه به افزایش مشارکت فعال ورزشی تا سال ۲۰۰۸ که دربرگیرنده ۲۵ میلیون نفر از افراد جامعه می باشد، در صدد خواهیم بود تا این مشارکت در سال ۲۰۱۵ به بیش از ۴۲ میلیون نفر برسانیم که شاید بتوان مشابه همسایگان اروپایی مشارکت ۷۰ درصدی را داشته باشیم. همچنین باشگاه های ورزشی باید به طور مطلوب در همه جای کشور در دسترس عموم باشند و به همین منظور در سال ۲۰۱۱ تعداد ۳۰۰ باشگاه، استادیوم و مرکز ورزشی در رشته های مختلف با تسهیلات مالی و سرمایه گذاری مناسب ساخته شد که موفقیت این کشور در این زمینه متوسط بود که باید پروژه بزرگ تری در این زمینه تعریف شود. هزینه آمادگی جسمانی و تربیت بدنی جامعه یک موضوع جداگانه بوده و با توجه به هماهنگی با وزیر اقتصاد در سال ۲۰۱۱ مبلغ ۹۰ میلیارد روبل به طرح سه ساله تا ۲۰۱۴ اختصاص یافت که یکی از برنامه های این طرح ایجاد یک استخر و یک باشگاه ورزشی برای هر مدرسه می باشد. (برنامه جامع توسعه ورزش روسیه تا المپیک ۲۰۲۴). کسب مقام های مناسب و همچنین میزبانی آبرومندانه در مسابقات دانشجویی ۲۰۱۳ شهر کازان با مشارکت ۱۱ هزار ورزشکار دانشجوی از سراسر دنیا و عملکرد مناسب در المپیک و پارالمپیک ۲۰۱۴، به روز رسانی و دسترسی به فناوری ورزشی نوین جهانی، توجه به رشته های خاص در کشور از جمله اسکیت نمایشی، پاتیناژ، هاکی روی یخ در بخش بانوان، افتتاح ۱۰ باشگاه ورزشی با ظرفیت ۸۰۰ دانش آموز ویژه مدارس در سال ۲۰۱۱، استخدام و به کارگیری ۳۱۰۰۰ متخصص و اجباری کردن تربیت بدنی (۳جلسه) در هفته در کلیه مدارس، برگزاری مسابقات ورزشی دانش آموزی سالیانه، توسعه مشارکت ورزش دانش آموزی (افزایش مشارکت ۳۵ درصدی در سال ۲۰۱۰ و ۳ درصدی در اکثر رشته ها)، فراهم کردن شرایط انجام سه جلسه تمرین اجباری - هفتگی برای دانشجویان و ایجاد ۱۳ لیگ ورزشی در بخش ورزش دانشجویی، تدوین ۲۵ تفاهم نامه بین دولت (وزرا) و سازمان های ورزشی در سال ۲۰۱۱، ایجاد مراکز ویژه تیم های ملی در حوزه های مختلف تمرینی، برنامه ریزی و سازماندهی، توسعه برنامه های پزشکی ورزشی شامل آموزش پزشک و فیزیوتراپ، پرداخت حقوق ثابت به ورزشکاران (ورزشکاران تیم ملی ماهیانه ۱۲۰۰۰ تا ۲۰۰۰۰ روبل، فوتبالیست ها و هاکی بازان ۸۰۰۰۰ تا ۱۲۰۰۰۰ روبل افزایش می یابد و در صورت کسب مدال پاداش ویژه نیز دریافت خواهند کرد)، تدوین برنامه خاص برای ۳۷ رشته در سال ۲۰۱۲ و افزایش میزان بودجه اختصاصی به آماده سازی تیم های روسیه در سال های ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۳ به ترتیب ۵۲/۲، ۳۴/۴، ۳۱/۳ میلیارد روبل از برنامه های عملیاتی مرتبط با برنامه راهبردی روسیه بود. (برنامه جامع توسعه ورزش روسیه تا المپیک ۲۰۲۴).

مطالب بیان شده نشان می دهد که برخی از کشورهای آسیایی و اکثر کشورهای اروپایی و آمریکایی در دهه های گذشته با برنامه ریزی های منظم توانسته اند گام های بلندی در راه توسعه ورزش بردارند. حرکت رو به جلوی این کشورها سبب شده است که ورزش کشورمان برخلاف اقدامات انجام شده و پیشرفت های سال های اخیر نتواند انتظارات مردم را برآورده سازد و جامعه ایرانی نیز از اثرات حاصل از ورزش، بی بهره بماند. (نادری نسب، ۱۳۸۹). وجود برنامه جامع برای وزارت ورزش و جوانان جمهوری اسلامی ایران در حوزه ورزش همگانی در کمیته ملی المپیک به لحاظ کسب موفقیت در المپیک برزیل و ایجاد غرور ملی اهمیت خاصی دارد. لذا خردمندانه است

که وزارت ورزش با استفاده از برنامه ریزی جامع، علاوه بر مزایای موجود در بطن فرآیند برنامه ریزی به پیشبرد اهداف این سازمان در توسعه اصولی تر و ورزش قهرمانی و کسب جایگاه بهتر در عرصه های بین المللی کمک شایانی نماید. از طرف دیگر، اینکه وزارت ورزش و جوانان جمهوری اسلامی ایران بتواند بدرستی وضعیت موجود خود را شناسایی کند، مقصد مناسب را تشخیص و با توجه به تغییرات قابل پیش بینی نحوه رسیدن به آن را معین نماید، چنین مزایایی باعث شده است که سازمان های ورزشی کشورهایی چون استرالیا، نیوزلند، ژاپن، چین، عربستان، عراق و ... نیز به تدوین برنامه جامع خود در سال های گذشته مبادرت ورزند (نادری نسب، ۱۳۸۹).

در همین رابطه، یوفا (UEFA) با تدوین برنامه راهبردی خود در دهه گذشته به توسعه فوتبال این قاره کمک شایانی نموده و اعلام کرده است که در اهدافی چون ارتقای دموکراسی در فوتبال، شفاف سازی فعالیت ها و همچنین افزایش قابلیت ها و ظرفیت های ورزش فوتبال در اعضاء این قاره، موفق بوده است و همچنین AFC با تدوین برنامه چشم انداز فوتبال آسیا در چند کشور آسیایی از جمله ایران، بنگلادش، چین، هند و ... به توسعه فوتبال در این قاره می اندیشد. (نایون، ۲۰۰۵). و همچنین فدراسیون فوتبال نیوزلند نیز براساس تحلیل SWOT برنامه جامع خود را برای سال های ۲۰۰۶ تا ۲۰۱۰ طراحی نموده است که با توجه به راهبردهای تدوین شده همخوانی اهداف و رسالت ها بسیار نزدیک بوده و توسعه رقابت ها که با مدیریت و مشاوره کنفدراسیون فوتبال این کشور صورت می گیرد، جهت دهنده اصلی به راهبرد فوتبال نیوزلند است (وانگ پی هونگ وای، ۲۰۱۴).

این موضوع در مورد وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران نیز صدق می کند؛ به طوری که برخلاف تلاش های گسترده مسئولین و دست اندرکاران، مشابه سازمان تربیت بدنی در گذشته، فاقد برنامه اجرایی و واقع گرایانه برای انجام مسئولیت خود می باشد و به طور احتمال نداشتن چنین برنامه ای می تواند یکی از دلایل عدم کسب رتبه مناسب در المپیک های گذشته باشد. بنابراین، در حالی که بسیاری از سازمان های ورزشی در سطح جهان با تدوین برنامه های جامع توانسته اند به خوبی به رسالت خود عمل کنند و به اهداف مورد نظر دست یابند، این مساله مطرح است که وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران هنوز فاقد برنامه راهبردی برای انجام مسئولیت های خود برای کسب رتبه مناسب در رشته های مختلف در سطح جهان و به خصوص در المپیک ۲۰۲۴ می باشد. (نادری نسب، ۱۳۹۸). بدین منظور، این پژوهش سعی دارد با بکارگیری فرآیند برنامه ریزی راهبردی و استفاده از الگوها و روش های علمی متداول مورد استفاده به ویژه در سازمان های ورزشی، به طراحی و تدوین برنامه جامع ورزش و جوانان جمهوری اسلامی در حوزه ورزش قهرمانی در کمیته ملی المپیک ایران برای دست یابی به رتبه دهم در المپیک ۲۰۲۴ بپردازد و به سؤال های اساسی زیر پاسخ دهد: چشم انداز، اهداف بلند مدت، حوزه های کلیدی عملکرد، نقاط قوت و ضعف، تهدیدها و فرصت ها، راهبرد ها، موقعیت راهبردی و اصول برنامه های عملیاتی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت های المپیک در المپیک ۲۰۲۴ چیست؟

1. Nayon
2. Wang P, Hong Y

روش شناسی پژوهش

این پژوهش بر مبنای هدف، از نوع تحقیقات کاربردی است که قصد دارد با تدوین برنامه راهبردی از طریق روش های علمی به بهبود عملکرد وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حیطة قهرمانی کمک نماید. علاوه بر این، بر حسب روش گردآوری اطلاعات، از نوع توصیفی - تحلیلی می باشد که به صورت مطالعه وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون هایی که شانس مدال را دارند یا مدال آورند، صورت گرفته است. این پژوهش با بررسی وضعیت موجود و ترسیم وضعیت مطلوب این سازمان ها در حیطة مطالعات راهبردی انجام شده و از روش های زیر برای گردآوری اطلاعات استفاده شده است:

بررسی اسناد و مدارک موجود مربوط به سوابق فعالیت های گذشته و جاری مطالعه وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون هایی که شانس مدال دارند یا مدال آورند، مطالعه اسناد الزام آور ملی و بین المللی از جمله سند چشم انداز بیست ساله کشور، سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی، سیاست های کلی برنامه پنجم، اساس نامه وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک و فدراسیون هایی که شانس مدال دارند یا مدال آورند، برنامه سوم و چهارم توسعه، برنامه راهبردی کمیته ملی المپیک، سند راهبردی سازمان اسبق تربیت بدنی و ابلاغیه های موجود، الزامات کمیته بین المللی المپیک (مقررات و قوانین، بخش نامه ها و ...)، بررسی مطالعات و برنامه های تدوین شده فدراسیون ها، کمیته های ملی المپیک و وزارت ورزش کشور های منتخب، نظر سنجی از مدیران فدراسیون های منتخب، کمیته ملی المپیک، وزارت ورزش کشور، مربیان، ورزشکاران صاحب مدال در المپیک و نخبگان مدیریت ورزشی با استفاده از پرسشنامه ها و فرم های شناسایی و تعیین موضوعات مندرج در برنامه راهبردی.

جامعه آماری پژوهش شامل رؤسای کمیته های فدراسیون های منتخب، مدیران فدراسیون های منتخب، مدیران وزارت ورزش، مدیران کمیته ملی المپیک، مربیان تیم های ملی، ورزشکاران صاحب مدال در المپیک، نخبگان و کارشناسان مدیریت ورزشی بودند که از آن ها نظر سنجی به عمل آمد. نمونه آماری ما شامل ۱۷۴ نفر بودند که نمونه آماری به روش تمام شمار انتخاب شدند. براساس موضوعات راهبردی مورد نظر در برنامه در طول انجام کار برای گردآوری اطلاعات مورد نیاز از فرم های شناسایی SWOT با محتوای سؤال های باز، پرسشنامه های عوامل درونی، پرسشنامه های PEST SCAN، فرم های تعیین اهداف بلند مدت وزارت ورزش، فدراسیون های منتخب و کمیته ملی المپیک، فرم های تعیین راهبردهای وزارت ورزش، فدراسیون های منتخب و کمیته ملی المپیک، فرم های تعیین موقعیت راهبردی وزارت ورزش، فدراسیون های منتخب و کمیته ملی المپیک که این فرم ها براساس الگوی تعیین موقعیت راهبردی وزارت ورزش، فدراسیون های منتخب و کمیته ملی المپیک (از لحاظ وضعیت درونی و وضعیت بیرونی) طراحی گردید که شامل تعیین ضریب اهمیت (وزن)، شدت عامل، و نمره عوامل درونی (قوت ها و ضعف ها) و همچنین برای عوامل بیرونی (فرصت ها و تهدیدها) و در نهایت تعیین موقعیت نهایی وزارت ورزش، فدراسیون های منتخب و کمیته ملی المپیک از لحاظ درونی و بیرونی در جایگاه WT, WO, ST, SO بود. در این فرم ها به منظور تعیین موقعیت راهبردی وزارت ورزش، فدراسیون های منتخب و کمیته ملی المپیک از پرسش شوندها خواسته شد که با دادن نمره به «ضریب اهمیت (وزن)» و نیز نمره به «شدت عامل» به تعیین موقعیت مبادرت نمایند.

برای تجزیه و تحلیل همزمان عوامل درونی و بیرونی از ماتریس درونی و بیرونی استفاده شد. این ماتریس برای تعیین موقعیت راهبردی وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک در ورزش قهرمانی به کار رفت. برای تشکیل این ماتریس، نمرات حاصل از ماتریس های ارزیابی عوامل درونی و

بیرونی در ابعاد افقی و عمودی قرار گرفتند تا جایگاه وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی در خانه ای از این ماتریس مشخص شود به طوری که، بتوان راهبرد مناسبی برای آن اتخاذ گردد. برای تدوین راهبرد ها از تحلیل SWOT و ماتریس مبتنی بر مدل «دیوید» و از یک ماتریس چهارخانه ای استفاده شد. برای این کار، از مقایسات دو به دو (قوت ها و فرصت ها، قوت ها و تهدیدها، ضعف ها و فرصت ها، ضعف ها و تهدیدها) برای تعیین راهبردهای چهار گانه SO، ST، WO، WT و بر مبنای قضاوت تحلیلی و شهودی و طوفان مغزی پرسش شوندگان استفاده شد. در بخش آماری توصیفی، اطلاعات جمع آوری شده به صورت شاخص های فراوانی، درصد و همچنین به صورت نمودار و جداول دسته بندی گردید و برای تجزیه و تحلیل داده ها در بخش آمار استنباطی به منظور رتبه بندی قوت ها، ضعف ها، فرصت ها، تهدیدها، ارزش های محوری و اهداف بلند مدت ورزش قهرمانی از آزمون رتبه ای «فریدمن» استفاده شد. برای سایر موارد مندرج در برنامه راهبردی، بر حسب موضوع از تحلیل های راهبردی به ویژه تحلیل SWOT بهره گرفته شد.

یافته های پژوهش

در برنامه راهبردی تدوین شده برای وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در المپیک ۲۰۲۴، ابتدا نتایج دو دوره گذشته المپیک که خود یکی از شاخص های کلیدی مورد توجه در ارزیابی ها بوده است بیان می شود و سپس چشم انداز، اهداف بلند مدت، حوزه های کلیدی عملکرد، نقاط قوت و ضعف، تهدید ها و فرصت ها، راهبردها، موقعیت راهبردی و اصول برنامه های عملیاتی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت های المپیک ۲۰۲۴ مطرح می گردد.

۱- نتایج جمهوری اسلامی ایران در دو دوره المپیک ۲۰۱۲ و ۲۰۱۶
نتایج حاکی از کسب رتبه ۱۷ و ۲۳ دو دوره المپیک ۲۰۱۲ و ۲۰۱۶ می باشد که در جدول های ۱ و ۲، آمده است:

جدول ۱. رده بندی کشورها در المپیک ۲۰۱۲ لندن

رتبه	کشور	طلا	نقره	برنز	مجموع
۱	آمریکا	۴۶	۲۹	۲۹	۱۰۴
۲	چین	۳۸	۲۷	۲۲	۸۷
۳	بریتانیا	۲۹	۱۷	۱۹	۶۵
۴	روسیه	۲۴	۲۵	۳۳	۸۲
۵	کره جنوبی	۱۳	۸	۷	۲۸
۶	آلمان	۱۱	۱۹	۱۴	۴۴
۷	فرانسه	۱۱	۱۱	۱۲	۳۴
۸	ایتالیا	۸	۹	۱۱	۲۸
۹	مجارستان	۸	۴	۵	۱۷
۱۰	استرالیا	۷	۱۶	۱۲	۳۵
۱۱	ژاپن	۷	۱۴	۱۷	۳۸
۱۲	قزاقستان	۷	۱	۵	۱۳

۲۰	۸	۶	۶	هلند	۱۳
۲۰	۹	۵	۶	اوکراین	۱۴
۱۴	۶	۳	۵	کوبا	۱۵
۱۳	۵	۳	۵	نیوزیلند	۱۶
۱۲	۳	۵	۴	ایران	۱۷

جدول ۲. رده بندی کشورها در المپیک ۲۰۱۶ برزیل

رتبه	کشور	طلا	نقره	برنز	مجموع
۱	آمریکا	۴۳	۳۷	۳۶	۱۱۶
۲	بریتانیا	۲۷	۲۲	۱۷	۶۶
۳	چین	۲۶	۱۸	۲۶	۷۰
۴	روسیه	۱۷	۱۷	۱۹	۵۳
۵	آلمان	۱۷	۱۰	۱۴	۴۱
۶	ژاپن	۱۲	۸	۲۱	۴۱
۷	فرانسه	۹	۱۷	۱۴	۴۰
۸	کره جنوبی	۹	۳	۹	۲۱
۹	استرالیا	۸	۱۱	۱۰	۲۹
۱۰	ایتالیا	۸	۱۱	۷	۲۶
۱۱	هلند	۸	۶	۴	۱۸
۱۲	مجارستان	۸	۳	۴	۱۵
۱۳	اسپانیا	۷	۳	۴	۱۴
۱۴	برزیل	۶	۶	۶	۱۸
۱۵	جامائیکا	۶	۳	۲	۱۱
۱۶	کنیا	۵	۶	۱	۱۲
۱۷	کرواسی	۵	۳	۲	۱۰
:	⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
۲۳	ایران	۳	۱	۴	۸

۲ - بیانیه چشم انداز ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران برای المپیک ۲۰۲۴: افزایش مشارکت جوانان در رشته های ورزشی با توجه به رشته های مدال آور و شانس مدال به منظور کسب رتبه شایسته (مقام هشتم المپیک) در مسابقات المپیک ۲۰۲۴.

۳ - بیانیه رسالت ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران برای المپیک ۲۰۲۴: توسعه و ترویج رشته های ورزشی مدال آور و دارای شانس مدال با توجه به اهدافی چون هویت ملی، نشاط جامعه؛ حضوری افتخارآمیز در میادین بین المللی با به کارگیری ظرفیت های موجود و ظرفیت سازی در داخل کشور براساس قوانین وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک.

۴ - حوزه های کلیدی عملکرد ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران برای المپیک ۲۰۲۴: حرفه ای و قهرمانی، ورزش پایه و همگانی، مدیریت، بازاریابی ورزشی، ارتباطات ملی و بین المللی، تحقیق و توسعه.

۵ - اهداف بلند مدت ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران برای المپیک ۲۰۲۴: برای تدوین اهداف بلند مدت وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت های المپیک از بیانیه رسالت، بیانیه چشم انداز، ارزش های محوری، حوزه های کلیدی عملکرد، ادبیات پیشینه تحقیق، نظرسنجی از مدیران، کارشناسان، نخبگان و اعضای شورای راهبردی وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران استفاده شد. جدول ۳، این اهداف را نشان می دهد.

جدول ۳. اهداف بلندمدت راهبردی وزارت ورزش و جوانان در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در المپیک ۲۰۲۴

ردیف	حوزه های کلیدی عملکرد	موضوع
۱	ورزش حرفه ای و قهرمانی	توسعه تیم های ملی مدال آور و شانس مدال در تمام رده های سنی و استانداردسازی و توسعه لیگ ها و مسابقات رشته های ورزشی مدال آور و شانس مدال
۲	ارتباطات بین المللی	گسترش ارتباطات مؤثر بین المللی با همکاری فدراسیون های بین المللی و کمیته بین المللی المپیک
۳	ورزش پایه و همگانی	گسترش و توسعه ورزش پایه و همگانی در رشته های مدال آور و شانس مدال و افزایش مشارکت عمومی فعال و غیر فعال
۴	مدیریت	اصلاح ساختار سازمانی فدراسیون های مدال آور و شانس مدال، تعیین وظایف و مسئولیت های دقیق برای تمام واحدها و شایسته سالاری و ارتقا بهره وری منابع انسانی در فدراسیون فوتبال
۵	همه حوزه ها	گسترش و اشاعه بینش های بنیادین توسعه رشته های ورزشی مدال آور و شانس مدال براساس اهداف تربیت بدنی

توسعه ورزش بانوان در رشته های شانس مدال	ورزش حرفه ای و قهرمانی، فوتبال پایه و همگانی	۸
تجاری سازی در ورزش ، خصوصی سازی و توسعه درآمدزایی	بازاریابی	۹
توجه به پژوهش در توسعه رشته های ورزشی مدال آور و شانس مدال و به کارگیری تکنولوژی و فناوری پیشرفته در ورزش	تحقیق و توسعه	۱۰

۶- موقعیت راهبردی، ماتریس عوامل درونی و ماتریس عوامل بیرونی ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران برای المپیک ۲۰۲۴: برای تعیین موقعیت راهبردی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت های المپیک از ماتریس عوامل درونی و ماتریس عوامل بیرونی استفاده شد. نتایج حاصل در جدول ۴ نشان داد که مجموع نمرات عوامل درونی برابر با ۱/۷۲۳ می باشد و حاکی از آن است که وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک و کسب مدال در رقابت های المپیک ۲۰۲۴، از لحاظ عوامل درونی در موقعیت ضعف است.

جدول ۴. ماتریس عوامل درونی وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک در ورزش قهرمانی و کسب مدال در المپیک ۲۰۲۴

ردیف	کد	عامل	وزن	تعداد	مجموع
۱	S1	دسترسی به مفاهیم علمی و به روز ورزش در وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک	۰/۰۵	۳	۰/۰۵
۲	S2	ساختار سازمانی مناسب در وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک با تعیین وظایف و مسئولیت ها	۰/۰۵۲	۳	۰/۱۵۶
۳	S3	حمایت تماشاگران از تیم های ورزشی کشور و وجود سامانه های همراه اول	۰/۰۸	۳	۰/۰۲۴
۴	S4	توجه وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک به اثرات فرهنگی، هویت ملی و اجتماعی ورزش در کشور	۰/۰۲	۳	۰/۰۶
۵	S5	توجه به ورزش پایه و کانون های مولد	۰/۰۴۲	۳	۰/۱۲۶
۶	S6	تدوین برنامه های راهبردی برای کلیه سازمان های ورزشی در سطوح ملی و استانی	۰/۰۴۱	۴	۰/۱۶۴
۷	S7	توجه و تأکید بر مقابله با مفاسد موجود در ورزش	۰/۰۳۵	۳	۰/۱۰۵
۸	S8	وجود زیر ساخت های جدید ورزشی از جمله ورزشگاه های ۱۵۰۰۰ نفری	۰/۰۱	۳	۰/۰۳
۹	S9	تعاملات مناسب با آموزش و پرورش و وزارت علوم برای توسعه همه جانبه و پایه ای در ورزش	۰/۰۴۴	۳	۰/۱۳۲

۰/۰۸	۴	۰/۰۲	افزایش کمی و کیفی مربیان داخلی	S10
۰/۰۵۵	۱	۰/۰۵۵	وابستگی شدید ورزش به منابع مالی نفتی	W1
۰/۰۷۰	۲	۰/۰۳۵	عدم وجود حامیان مالی مناسب در ورزش	W2
۰/۰۵۴	۲	۰/۰۲۷	عدم تطابق وظایف و مسئولیت ها با ساختار سازمانی جدید در سازمان های ورزشی و رفتار سلیقه ای	W3
۰/۰۶۶	۲	۰/۰۳۳	کمبود امکانات و تجهیزات سخت افزاری مدرن در توسعه ورزش های مدال آور در کشور	W4
۰/۰۷۶	۲	۰/۰۳۸	کمبود بودجه در وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک و عدم تخصیص بودجه مصوب به فدراسیون ها	W5
۰/۰۲۲	۱	۰/۰۲۲	عدم وجود ساختار های مناسب نظارتی و ارزیابی عملکرد سازمان های ورزشی	W6
۰/۰۱۸	۱	۰/۰۱۸	کم تجربه بودن مدیریت جدید ورزش و عدم توجه به ورزش بانوان	W7
۰/۰۱۸	۱	۰/۰۱۸	عدم توجه به پیاده سازی فناوری و بانک اطلاعاتی مناسب در وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک	W8
۰/۰۴۳	۱	۰/۰۴۳	مدیریت ضعیف تیم های ملی کشور در به کارگیری مدیران و مربیان برجسته داخلی و خارجی	W9
۰/۰۲۳	۲	۰/۰۲۳	عدم تعامل بین وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک با فدراسیون های ورزشی	W10
۰/۰۳۵	۱	۰/۰۳۵	توجه ناکافی به پژوهش های کاربردی در ورزش	W11
۰/۰۱۳	۱	۰/۰۱۳	کم بودن اعزام های بین المللی برای تیم های ورزشی	W12
۰/۰۹۲	۲	۰/۰۴۶	عدم توجه به حمایت از ورزشکاران در زمینه های اجتماعی، مالی، بیمه، پاداش و بازنشستگی و ...	W13
۰/۰۲۸	۲	۰/۰۱۴	شعار گرایی و عدم توجه به مفاهیم اقتصاد بومی و مقاومتی	W14
۰/۰۸	۱	۰/۰۸	به کارگیری متخصصان ورزش در بدنه وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک	W15
۰/۰۹	۱	۰/۰۹	مدیریت علمی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک	W16
۱/۷۲۳		۱۰۰	مجموع اهمیت ضرایب عوامل درونی	

عوامل بیرونی

جدول ۵. ماتریس عوامل بیرونی وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک در ورزش قهرمانی و کسب مدال در المپیک ۲۰۲۴

کد	عامل	بازرسی	تجدید	تجدید
O1	افزایش توجه جهانی به ورزش همگانی، قهرمانی و حرفه ای	۰/۰۴۵	۱	۰/۰۴۵
O2	رشد اسپانسرینگ ورزشی در جهان	۰/۰۵۸	۳	۰/۱۷۴

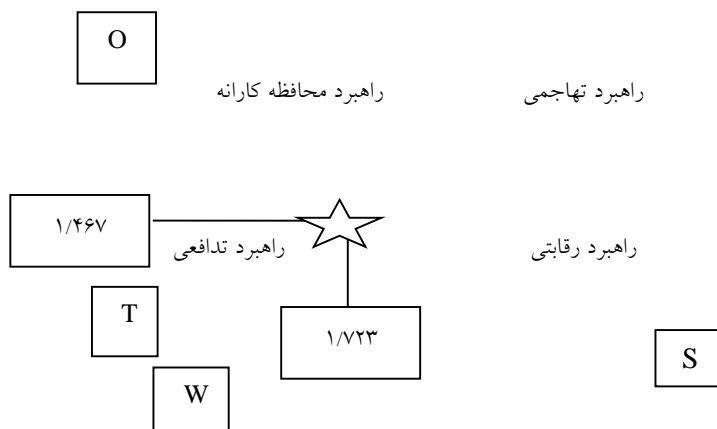
عوامل بیرونی

بازرسی

۰/۰۸۲	۲	۰/۰۴۱	وجود استعداد‌های ورزشی و تنوع نژادی در کشور	O3
۰/۰۲۹	۱	۰/۰۲۹	تنوع جغرافیایی و اقلیمی کشور برای اجرای فعالیت های ورزشی متنوع	O4
۰/۰۶۶	۲	۰/۰۳۳	امکان به کارگیری فناوری و فناوری نوین جهانی در ورزش	O5
۰/۰۶۴	۲	۰/۰۳۲	امکان ایجاد ارتباطات بین المللی جدید بین فدراسیون های ورزشی کشور با فدراسیون های خارجی	O6
۰/۱۰۲	۳	۰/۰۳۴	وجود دنیای الکترونیک و اینترنت در جهان	O7
۰/۰۳۴	۱	۰/۰۱۷	حضور بازیکنان و مربیان داخلی در تیم های خارج از کشور با رویکرد حرفه ای شدن ورزش کشور	O8
۰/۰۳۹	۱	۰/۰۳۹	افزایش در سهمیه و رشته های ورزشی مدال آور	O9
۰/۰۴۴	۲	۰/۰۲۲	اثرات رشد ورزش در جهان بر کشور ایران	O10
۰/۰۶۷	۱	۰/۰۶۷	موانع حقوقی و قانونی در ورزش حرفه ای و قهرمانی کشور	T1
۰/۱۰۷	۱	۰/۱۰۷	فقدان انسجام و همکاری لازم بین سازمان ها و نهادهای ورزشی	T2
۰/۰۹۵	۱	۰/۰۹۵	شکست برنامه های تجاری سازی و خصوصی سازی در ورزش کشور	T3
۰/۱۲۰	۱	۰/۱۲	عدم توجه به ورزش در سطوح پایه	T4
۰/۰۲۵	۱	۰/۰۴۵	تأثیر مسائل سیاسی و حضور افراد سیاسی در ورزش کشور	T5
۰/۰۵۲	۱	۰/۰۵۲	دیدگاه نتیجه گرا در نزد مسئولان ورزشی کشور	T6
۰/۱۱۰	۲	۰/۰۵۵	تحریم های بین المللی و عدم ثبات سیاسی در کشور های همسایه	T7
۰/۰۳۵	۱	۰/۰۳۵	توسعه ورزش در سطح جهان و ظهور رقیبان جدید	T8
۰/۰۵۰	۲	۰/۰۲۵	بحران مالی حاکم بر اقتصاد جهان	T9
۰/۰۲۲	۱	۰/۰۲۲	تغییر سبک زندگی مردم به سمت عدم فعالیت بدنی	T10
۰/۰۳۵	۱	۰/۰۳۵	فقدان رویکرد مناسب رسانه ای در ورزش فوتبال	T11
۰/۰۵۰	۱	۰/۰۵۰	ضعف دولت در اختصاص بودجه مصوب ورزش و مشکلات اقتصادی در کشور	T12
۱/۴۶۷		۱۰۰	مجموع اهمیت ضرایب عوامل بیرونی	

در جدول ۵، ماتریس عوامل بیرونی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت های المپیک ۲۰۲۴ را نشان می دهد. همان گونه که ملاحظه می شود، مجموع نمرات ماتریس ۱/۴۶۷ می باشد و نشان دهنده آن است که وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران به خوبی از فرصت ها استفاده نکرده و در کنترل تهدیدها نیز موفق نبوده است. در مجموع نتایج ماتریس داخلی و خارجی در شکل ۱، حاکی از آن است که وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران از لحاظ موقعیت راهبردی در موقعیت WT قرار دارد. به عبارت دیگر می توان گفت که به دلیل چیرگی ضعف ها بر قوت ها و عدم توانایی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران در

استفاده از فرصت‌ها و دفع تهدیدهای احتمالی بهتر است راهبرد تدافعی اتخاذ نماید تا وضعیت وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی کشور از وضعیت کنونی بدتر نگردد.

شکل ۱. ماتریس عوامل داخلی و خارجی

شاخص‌های کلیدی و اهداف کمی ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران برای المپیک ۲۰۲۴: برنامه راهبردی وزارت ورزش و کمیته ملی المپیک، شاخص‌های موجود در اسناد ملی بالادستی، شاخص‌های موجود در اسناد بین‌المللی، برنامه‌های راهبردی ورزشی چند کشور منتخب که این شاخص‌ها به همراه اهداف کمی مربوط به رشته‌های مدال آور بیان شده است که عبارت‌اند از: ۱- کشتی آزاد و فرنگی؛ ۲- وزنه‌برداری؛ ۳- تکواندو؛ ۴- بوکس؛ ۵- شمشیربازی؛ ۶- تیراندازی؛ ۷- جودو؛ ۸- سنگ نوردی؛ ۹- ووشو

اهداف کمی

کسب رتبه ۸ در المپیک ۲۰۲۴ توسط تیم ایران:
کسب ۱۱ مدال طلا: ۲ مدال در کشتی آزاد، ۲ مدال در کشتی فرنگی، ۲ مدال در وزنه‌برداری، ۲ مدال در تکواندو، ۱ مدال در سنگ نوردی و ۲ مدال در ووشو
-کسب ۸ مدال نقره: ۲ مدال در وزنه‌برداری، ۱ مدال در کشتی فرنگی، ۱ مدال در بوکس، ۱ مدال در تیراندازی، ۱ مدال در جودو، ۱ مدال در شمشیربازی و ۱ مدال در تکواندو
-کسب ۵ برنز: ۲ مدال در کشتی آزاد، ۱ مدال در کشتی فرنگی، ۱ مدال در ووشو و ۱ مدال در وزنه‌برداری

بحث و نتیجه‌گیری

ماتریس عوامل بیرونی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت‌های المپیک نشان داد که مجموع نمرات ماتریس ۱/۴۶۷ می‌باشد که نشان دهنده آن است که وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران به خوبی

از فرصت‌ها استفاده نکرده و در کنترل تهدیدها ضعیف عمل نموده است. برای تعیین موقعیت راهبردی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت‌های المپیک جمهوری اسلامی ایران از ماتریس عوامل درونی و ماتریس عوامل بیرونی استفاده شد. نتایج حاصل نشان داد که مجموع نمرات عوامل درونی برابر با $1/723$ می‌باشد و حاکی از آن است که ورزش قهرمانی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در رقابت‌های المپیک ۲۰۲۴ از لحاظ عوامل درونی دارای ضعف است. همچنین نتایج ماتریس داخلی و خارجی حاکی از آن است که وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک از لحاظ موقعیت راهبردی در موقعیت **WT** قرار دارد. به عبارت دیگر می‌توان گفت که به دلیل چیرگی ضعف‌ها بر قوت‌ها و عدم توانایی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در استفاده از فرصت‌ها و دفع تهدیدهای احتمالی بهتر است راهبرد تدافعی اتخاذ نماید تا وضعیت وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران کشور از وضعیت کنونی بدتر نگردد. وضعیت راهبردی کشورهای چین، روسیه، نیوزلند و انگلیس نشان می‌داد که آن‌ها شرایط فوق‌العاده بهتری نسبت به کشور ما داشته و در موقعیت راهبردی مناسب‌تری قرار دارند. و این نشان می‌دهد که جایگاه کشور ما با توجه به سرمایه‌گذاری‌هایی که کرده‌ایم، جایگاه مناسبی نیست و برای کسب رتبه و ارتقای شاخص‌های کمی و کیفی بهتر باید واقع‌گرایانه عمل کنیم. برای تدوین اصول برنامه‌های عملیاتی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت‌های المپیک، راهبردهای تدوین شده مبنای کار قرار گرفت تا برنامه‌های عملیاتی واقع‌گرایانه‌تر طراحی و استخراج شود. اولویت اجرای برنامه‌ها برای جلوگیری از بدتر شدن جایگاه ایران در مسابقات المپیک در اولین مرحله اجرای راهبرد‌های تدافعی است، اما پس از اجرای این راهبرد‌ها باید بر راهبرد‌های دیگر از جمله حفظ وضعیت موجود و راهبرد رقابتی با تغییر موقعیت راهبردی از **WT** به **ST** تمرکز داشت و از فرصت‌هایی که در این پژوهش شناسایی شده است به نحو مطلوب استفاده نمود تا شرایط راهبرد‌های تهاجمی، رشد و توسعه در انتهای برنامه بلندمدت فراهم شود. بدیهی است اجرای برنامه‌های پیشنهادی که برخاسته از تحلیل، بحث و بررسی و مقایسه برنامه‌های راهبردی کشور‌های منتخب می‌باشد، منجر به کسب جایگاه هشتم ایران در المپیک ۲۰۲۴ خواهد شد، در غیر این صورت این جایگاه به دست نخواهد آمد. در ادامه راهبرد‌های وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک در حوزه ورزش قهرمانی و کسب مدال در رقابت‌های المپیک ۲۰۲۴ براساس راهبرد‌های چهارگانه **WO**, **WT**, **SO**, **ST** ارائه خواهد شد. این راهبرد‌ها که برخاسته از تحلیل کیفی نتایج حاصل از ماتریس ارزیابی درونی و بیرونی می‌باشد، زمینه‌ساز حفظ رنکینگ ایران در رقابت‌های المپیک ۲۰۲۰ می‌باشد، این راهبرد‌ها بیشتر تدافعی است تا جایگاه کشور در المپیک تنزل پیدا نکند، زیرا راهبرد‌های توسعه‌ای که بیشتر نیازمند فعالیت‌های عملیاتی زیربنایی است، زمان بر بوده و مستلزم ایجاد فرصت‌های مناسب و رفع نقاط ضعف می‌باشد که در یک فرآیند بلندمدت اتفاق خواهد افتاد و نتایج آن به صورت کمی و کسب مدال قابل حصول در کوتاه مدت میسر نیست، چه بسا که تنزل ایران از جایگاه هفدهم در المپیک ۲۰۱۲ به جایگاه بیست و سوم المپیک ریو دو ژانیرو برزیل در سال ۲۰۱۶ قابل مشاهده و ملموس است.

راهبرد‌های **WT**

۱. جهت‌دهی به حضور افراد سیاسی در ورزش توسط متخصصان مدیریت ورزشی به منظور ایجاد رویکرد مناسب رسانه‌ای در توسعه رشته‌های ورزشی مدال‌آور

حضور افراد سیاسی در ورزش منجر به ایجاد چالش‌های مهمی در ورزش کشور شده است که این چالش‌ها اگر به خوبی مدیریت شوند تبدیل به فرصتی هایی خواهند شد تا با استفاده از نفوذ این افراد در برنامه‌های اقتصادی و سیاسی کشور زمینه‌ای برای جذب منابع مالی و رفع موانع سیاسی فراهم شود که لازمه آن حضور متخصصان ورزشی در کنار این افراد و انجام فعالیت‌های اجرایی و جهت‌دهی‌های سیاست‌گذاری‌های ورزشی است.

۲. حفظ وضعیت موجود در رقابت‌های بین‌المللی با نگاه به برنامه‌های رقیبان جهانی امروزه برنامه‌های توسعه‌ای رقیبان ایران که در رنکینگ المپیک‌های گذشته مشخص شده، شاخصی است تا بر مبنای آن بتوان رقبای شناخت و برای تصاحب مدال مورد نظر، برنامه عملیاتی مناسب طراحی کرد. به طور مثال نیوزلند یا قزاقستان یکی از این رقباست که کسب مدال در رشته بوکس می‌تواند جایگاه کشور ایران را با آن کشورها جابه‌جا کند.

۳. اجرای طرح‌های اقتصاد مقاومتی با توجه به رشته‌های ورزشی پرطرفدار در بسیاری از کشورها از جمله انگلیس تمرکز دولت در پخش رقابت‌های ورزشی داخلی و بهره‌مندی از مزایای تبلیغی این مسابقات و افزایش درآمدزایی است، چه بسا که حتی در زمان برگزاری پربیننده‌ترین بازی فوتبال یعنی ال‌کلاسیکو، پخش لیگ برتر جزیره مقدم بر این بازی است و این‌الگو به ما می‌آموزد که برنامه‌های ورزشی ما نیز باید یک راهبرد مناسب در حوزه پخش رقابت‌های داخلی و بازاریابی ورزشی داشته باشد. هنگامی که شرکت‌های معتبر بین‌المللی درک از این موضوع دارند که بیشتر رقابت‌های ورزشی دنیا در کشورمان پخش مستقیم دارند و جامعه هدف آن‌ها متأثر از تبلیغات کالاهای این شرکت‌ها خواهد بود، نیازی به حمایت مالی یا تبلیغات از طریق تیم‌های ایرانی حس نمی‌کنند و مقوله رشد اقتصادی ورزش در کشور ایران تحت تأثیر این عامل منفی قرار می‌گیرد. لذا اجرای برنامه‌های عملیاتی با نگاه به رقابت‌های داخلی از ضروریات امروز ماست.

راهبرد های WO

۱ - تسریع در امر خصوصی‌سازی به منظور محدود کردن وابستگی ورزش به منابع دولتی یکی از مشکلاتی که از دیرباز مطرح بوده، تامین مالی فعالیت‌های ورزشی از طرف دولت که منجر به بیماری اقتصادی ورزش و وابستگی بیش از حد ورزش به دولت گردیده است تا جایی که ورزش نتوانسته به عنوان یک صنعت اقتصادی مناسب مطرح گردد. لذا امروزه گام اول خصوصی‌سازی در ورزش، تجاری‌سازی آن است که از طریق تدوین قوانین مناسب و محترم شمردن حق ورزش از جمله حق پخش تلویزیونی و کپی‌رایت امکان‌پذیر است. این عمل با تمرکز بر رشته‌های مدال‌آور و شانس‌مدال و همچنین پرطرفدار شروع گردد و منابع مالی دولتی نیز در بسته‌های حمایتی و تشویقی به باشگاه‌های پیش‌رو و کسب‌کننده مدال‌های جهانی و المپیک تزریق گردد.

۲ - بهره‌گیری از توجه جهانی به ورزش به منظور ایجاد امکانات، زیرساخت‌ها و تجهیزات سخت‌افزاری در رشته‌های ورزشی مدال‌آور توسط دولت

گام اول در ایجاد امکانات و زیرساخت‌ها، تغییر نگرش بنیادین، توجه به ورزش در دولت و مجلس با بیان اثرات اقتصادی و سیاسی ورزش در جهان می‌باشد. با ایجاد این نگرش اساسی، رشته‌های مدال‌آور و شانس‌مدال در دولت و مجلس (به دلیل ایجاد غرور، اتحاد و نشان ملی از کسب مدال در میادین بین‌المللی ورزشی) مورد حمایت بیشتر قرار گرفته و در برنامه‌های فرهنگی و ورزشی شهرها، ورزش‌وزن مناسبی در هزینه‌کردها پیدا می‌کند. این برنامه‌ها را با وضوح کامل

در برنامه های راهبردی روسیه و نیوزلند می بینیم، به عنوان مثال در نیوزلند کسب مدال مساوی است با غرور ملی نیوزلندی ها و در روسیه تمام تلاش ولادیمیر پوتین و دولت برای کاهش فاصله مشارکت ورزشی روس ها با رقبای اروپایی است.

۳- اختصاص منابع مالی و مادی مناسب در رشته های ورزشی مدال آور و شانس مدال با توجه به برنامه های راهبردی چین و روسیه می توان گفت که اختصاص منابع مالی مناسب از مهم ترین وظایف دولت برای اجرای برنامه های ورزش قهرمانی است در این زمینه روسیه اعلام کرد که در سال ۲۰۱۰ بالغ بر ۲۰ میلیارد روبل برای ورزش همگانی اختصاص داده است و همچنین چین هزینه ای بالغ بر ۱۸ میلیارد دلار برای برگزاری المپیک پکن صرف نموده است. با توجه به این دلایل، اختصاص بودجه مناسب به دوره های آموزشی مربیان و ورزشکاران، تخصیص پاداش تعیین شده به ورزشکاران صاحب مدال در رشته های مدال آور و شانس مدال اختصاص منابع مالی مناسب برای تیم های ملی در رشته های مدال آور و شانس مدال، اردو های مناسب و سازماندهی لیگ ها براساس رویکرد اقلیمی از طریق ایجاد بخش های وظیفه ای تخصصی برای تصدی امور اجرایی لیگ ها، توسعه متوازن لیگ های برتر، ۱، ۲، استانی در رشته های مدال آور و شانس مدال براساس منابع انسانی بومی می تواند کشور ایران را در اجرای این راهبرد، یاری سازد.

راهبرد های ST

۱- ایجاد نظام ورزش حرفه ای و قهرمانی با استفاده از نفوذ سیاسی.
در راستای اجرایی شدن این راهبرد، تدوین طرح جامع برای ایجاد ارتباط بین نهادها و سازمان های ورزشی با نهاد های سیاسی برای احقاق حقوق رشته های مدال آور از مهمترین اصول مرتبط با این راهبرد است، این راهبرد که در به محض ایجاد توانمندی بالا در رشته های ورزشی مدال آور و شانس مدال قابلیت اجرایی دارد منجر به ایجاد شیب تند و سرعت بیشتر در توسعه ورزش کشور خواهد شد. تسهیل در ساختار قانونی و مجوز های فعالیت باشگاه های حرفه ای در رشته های ورزشی مدال آور و شانس مدال مسیر را برای توسعه پایدار ورزش و دستیابی به اهداف چشم اندازی ورزش قهرمانی امکان پذیر می سازد.

۲- توسعه کمی و کیفی منابع انسانی در ورزش برای توسعه ورزش پایه در رشته های مدال آور و شانس مدال

مهم ترین منبع در بین منابع موجود در جهان منابع انسانی است که موتور محرکه توسعه ورزش می باشد و شواهد زیادی از جمله توجه بیشتر کشورها به جذب ورزشکاران دورگه، مربیان بین المللی و مدیران برجسته تایید کننده مطلب فوق الذکر است. با توجه به اینکه این راهبرد مرتبط با ورزش پایه می باشد نیروهای انسانی تعلیم دهنده و الگو اهمیت زیادی دارند زیرا که مستعدان ورزشی مدال آور و شانس مدال در یک پروسه بلند مدت باید تحت آموزش این افراد و با تبعیت از الگوهای مناسب قرار گیرند و این راهبرد مشابه یکی از راهبرد های توسعه ای چین می باشد که تمرکز بر آموزش گروه های پایه را از مهمترین عوامل در دستیابی به چشم انداز و اهداف بلند مدت کشور خود ذکر می کند و ضرورت یادگیری بین المللی و ارتقای کمی و کیفی منابع انسانی را خاطر نشان می کند. به همین منظور ایجاد اماکن ورزشی با استانداردهای نوین جهانی، تجهیز اماکن ورزشی با تجهیزات تخصصی ورزشی علمی و نوین، تدوین و طراحی فیلم ها و کتاب های آموزشی اثرگذار بر رشد رشته های مدال آور و شانس مدال از الزامات این برنامه می باشد. نتایج تحقیق در کشور روسیه و استرالیا نشان داد که بهره گیری از مربیان برجسته دنیا از اولویت های این کشور ها در

توسعه ورزش پایه و در ادامه شکل گیری ورزش قهرمانی می باشد. لازم به ذکر است که روسیه برای همسان سازی و به کارگیری علم روز برای رقابت در رشته های اسکی، هاکی و اسکیت، سالنی مشابه کشور کانادا برای رقابت با این کشور طراحی نموده است تا دغدغه مربیان برای آموزش و سازگاری با روز مسابقه را رفع کنند.

راهبردهای SO

۱- توسعه بنیادین و علمی رشته های مدال آور و دارای شانس مدال با وجود استعداد های فراوان برای اجرایی شدن این راهبرد که با توجه به فرصت هایی چون دسترسی به منابع علمی به روز و قوت هایی چون وجود متخصصان و استعداد های فراوان نیاز به زمان کافی داریم تا استعداد های بالقوه به بالفعل تبدیل شوند. در راستای این راهبرد مکان های آموزشی با مدیریت متخصصان تحصیل کرده دانشگاهی ویژه رشته های مدال آور و شانس مدال در سطح کشور برای المپیک ۲۰۲۴ راه اندازی شده تا اهداف چشم اندازی برنامه راهبردی وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران محقق گردد. این راهبرد مشابه راهبرد های توسعه ای چین، نیوزلند، انگلیس و استرالیاست که با تمرکز بر سطوح پایه برای کسب برتری در محافل بین المللی سرمایه گذاری کرده اند. به عنوان نمونه، طرح توسعه فوتبال (۲۰۰۸-۲۰۲۰) با نام شالوده فوتبال انگلیس برای رشد فوتبال پایه، هزینه ای معادل ۵۰۰ میلیون پوند در نظر گرفته است که خروجی آن کسب قهرمانی جوانان جهان توسط این کشور در سال ۲۰۱۷ می باشد. تحقیقات نشان داده است که موفقیت کشورها در رشته های ورزشی بستگی به توسعه ورزش در سطوح پایه و استعدادیابی است که این طرح در برنامه های راهبردی کشورهای مورد مطالعه یافت شده است. به همین منظور در یک برنامه ۸ ساله پیشنهاد شده تا رشته های مدال آور و شانس مدال در سطح کشور در سطوح پایه مورد توجه قرار گیرد.

۲- ایجاد و توسعه نظام ارزیابی عملکرد فدراسیون های مدال آور و شانس مدال براساس شاخص های نوین از جمله کسب مدال المپیکی

طراحی و تدوین برنامه های راهبردی در بیشتر سازمان های ورزشی کشور به طور چشمگیری وجود دارد که متأسفانه دلایل مختلفی باعث عدم اجرایی شدن این راهبرد هاست که در تحقیقات مختلف شعارگرایانه بودن، عدم وجود الزامات مرتبط با برنامه محور بودن مدیران، تصمیمات سلیقه ای، عدم ثبات مدیران ورزشی و عدم تخصص مدیران در اجرایی ساختن برنامه ها از دیدگاه محققان ذکر شده است، و لیکن یک شکاف مهم عدم تدوین نظام ارزیابی عملکرد در حوزه های عملکردی براساس شاخص های کلیدی عملکرد است. در این راهبرد که مشابه برنامه های راهبردی کشورهای چون ژاپن، استرالیا، چین، روسیه، نیوزلند و قطر می باشد، یک سیستم ارزیابی عملکرد با قابلیت اجرایی براساس شاخص های کمی و کیفی در رشته های مدال آور و شانس مدال در کشور طراحی و اجرا گردد که در برگزیده مواردی چون: طراحی منشور براساس اساسنامه و ارزش ها به صورت دستورالعمل های اخلاقی دقیق همراه با جزئیات مربوط به تشویق و تقویت منفی در رشته های مدال آور و شانس مدال، به کارگیری مشاوران حقوقی و قانونی، نظارت دولت همراه با عدم دخالت آن در برگزاری مسابقات و انتخابات مدیریتی، تدوین آیین نامه نظارت بر عملکرد مربیان تیم ملی در رشته های مدال آور و شانس مدال می باشد.

۳- توسعه فناورانه و ارتباطی در سازمان های ورزشی و فدراسیون های مدال آور و شانس مدال در سطوح پایه

با توجه به اهمیت فناوری اطلاعات و دنیای الکترونیک و لزوم یادگیری بین المللی راه اندازی سیستم ارتباطی در سازمان های ورزشی و مرتبط ساختن به سازمان های بین المللی و ورزشی و نهادهای علمی در جهان و کشور می تواند زمینه ساز رشد رشته های ورزشی مدآور و شانس مدال باشد. در قرن اخیر این شیوه جامع و فراگیر از طرف سازمان های مختلف ورزشی مورد توجه است. چه بسا که تعامل باشگاه های بزرگ جهان و ایجاد مدارس ورزش در کشورهای مختلف، توجه FIFA و AFC به چشم انداز فوتبال جهان، به کارگیری فناوری های برتر در برنامه هاب راهبردی ژاپن، چین، روسیه، قطر و حتی زیمباوه (در شرایط فقر اقتصادی) دلیلی بر اهمیت این موضوع و لزوم طراحی برنامه های عملیاتی مرتبط با این راهبرد است.

خلاصه این که برای اجرایی ساختن هریک از راهبرد های تدوین شده نیاز به این داریم که بدانیم کدام راهبرد در چه زمانی و با چه شیوه و سیستم ارزیابی عملکرد اجرایی شود. در این پژوهش راهبرد ها براساس اینکه کدامیک زودتر به نتیجه می رسد و براساس تقدم و تأخر ارائه شده است و چون راهبرد های مرتبط با ورزش پایه نیازمند زمان است، دیرتر به نتیجه خواهد رسید ولیکن پایدارتر خواهد بود. این نگاه مستلزم مشارکت نظام تعلیم و تربیت به ویژه آموزش و پرورش و وزارت علوم و فناوری با حمایت رسانه های کشور است تا با تدوین طرح مناسب برای برگزاری مسابقات دختران و پسران، استعدادیابی و تشویق ورزشکاران و تیم های مدرسه قهرمان در رشته های ۱- کشتی آزاد و فرنگی؛ ۲- وزنه برداری؛ ۳- تکواندو؛ ۴- بوکس؛ ۵- شمشیربازی؛ ۶- تیراندازی؛ ۷- جودو؛ ۸- سنگ نوردی؛ ۹- ووشو به اهداف تدوین شده برای المپیک ۲۰۲۴ برسیم.

منابع

- احسانی، محمد. (۱۳۸۷). «تدوین نظام جامع ورزش حرفه ای کشور». طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- استیسی رالف. (۱۳۸۴). تفکر استراتژیک و مدیریت تحول. مصطفی جعفری و مهریار کاظمی. چاپ ری
- الهی، علیرضا. (۱۳۸۷). «بررسی موانع و راهکارهای توسعه اقتصادی صنعت فوتبال در ایران». رساله دکتری، دانشکده تربیت بدنی. دانشگاه تهران.
- الهی، علیرضا. (۱۳۸۳). «بررسی و مقایسه لیگ برتر فوتبال جمهوری اسلامی ایران با ژاپن». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.
- امیری، مجتبی. (۱۳۸۴). «جامع نگری و تفکر استراتژیک؛ حلقه مفقود شده در توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور». اولین کنگره ملی و بین المللی مدیریت ورزشی، دانشگاه اصفهان.
- چراغی، محمدعلی. (۱۳۸۳). «طراحی الگوی مناسب برنامه ریزی استراتژیک در اداره کل پست استان مرکزی». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی. واحد اراک.
- رشید لمیر، ا. و دهقان قهفرخی، ا. (۱۳۹۲). «تدوین برنامه راهبردی اداره کل ورزش و جوانان استان خراسان رضوی در حوزه ورزش و تربیت بدنی». مدیریت ورزشی. ۴(۵)، صص ۱۷۹-۱۹۸.
- خسروی زاده، اسفندیار. (۱۳۸۷). «مطالعه و طراحی برنامه استراتژیک کمیته ملی المپیک». رساله دکتری، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی. دانشگاه تهران.
- سند تفصیلی نظام جامعه توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور. (۱۳۸۳). چکیده سازمان تربیت بدنی. تهران: انتشارات سیب سبز
- شعبانی، ع؛ غفوری، ف. و هنری، ح. (۱۳۹۴). «مطالعه سیاست ها و راهبردهای ورزش همگانی نظام جامع توسعه ورزش کشور». مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۱، صص ۱۵-۳۰.
- طیبی، جمال الدین و ملکی، محمدرضا. (۱۳۸۴). برنامه ریزی استراتژیک. چاپ دوم، تهران: انتشارات ترمه
- گودرزی، محمود. (۱۳۸۶). «طراحی و تدوین نظام جامع ورزش کشتی کشور». نشریه پژوهش در علوم ورزشی. شماره ۱۴.
- مشبکی، اصغر. (۱۳۸۵). مدیریت استراتژیک با رویکردی بر مدیریت کیفیت فراگیر TQM و کلاس جهانی. انتشارات ترمه
- نادری نسب، مهدی. (۱۳۸۹). «برنامه راهبردی فدراسیون فوتبال جمهوری اسلامی ایران». رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس. تهران.
- نادری نسب، مهدی. (۱۳۹۰). «بررسی وضعیت موجود فوتبال جمهوری اسلامی ایران و تعیین موقعیت راهبردی فوتبال کشور». حرکت، مدیریت ورزشی. شماره ۹، صص ۵-۲۸.
- نادری نسب، مهدی. (۱۳۹۸). «تدوین برنامه ورزش قهرمانی در سه دوره المپیک از سال ۲۰۱۶ تا ۲۰۲۴». همایش ملی مرکز مطالعات و پژوهش های راهبردی. تبریز.

- نظری، رضا؛ احسانی، محمد و حمیدی، مهرزاد. (۱۳۹۳). «تدوین و معرفی منظرهای راهبردی اداره کل ورزش و جوانان استان اصفهان از طریق مدل دیوید». مدیریت ورزشی. ۱(۶)، صص ۱۵۷-۱۷۲.
- همتی عقیف، علی. (۱۳۹۷). «تدوین برنامه راهبردی فدراسیون تنیس». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تاکستان.
- Effendi, M. I., & Kusmantini, T. (2015). **“The Moderating Effect of Contingency Variables on the Relationship between Formal Strategic Planning and Company Performance”**. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 211, 1132-1141. [:http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.151](http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.11.151)
- Fooladvand, M., Yar mohammadian, M. H., & Shahtalebi, S. (2015). **“The Application Strategic Planning and Balance Score car modeling in Enhance of Higher Education”**. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 186, 950-954.: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.115>
- Iversen, E. B., & Cuskelly, G. (2015). **“Effects of different policy approaches on sport facility utilization strategies”**. Sport Management Review, 18(4), 529-541. <http://dx.doi.org/10.1016/j.smr.2014.12.004>
- Jan D. Galloway. (2016). **“Strategic Management in public research organizations”**.

تدوین الگوی توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش

فهیمة محمدحسن^۱

حبیب هنری^۲

ابوالفضل فراهانی^۳

علی محمد صفانیا^۴

محسن باقریان فرح آبادی^۵

110.22034/SSYS.2022.1643.2160

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۶/۰۵

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۰/۰۶

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش انجام شده است. روش پژوهش، کیفی و از نوع اکتشافی می باشد. جامعه آماری پژوهش را رؤسای فدراسیون‌های المپیک، سیاست‌مداران و صاحب‌نظران و خبرگان علمی که در امور بین الملل فعالیت داشتند، تشکیل می‌دادند. جهت نمونه‌گیری برای انجام مصاحبه‌های عمیق از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده گردید و نمونه‌گیری تا جایی تداوم یافت که پژوهش به اشباع نظری و کفایت رسید (۱۹ نفر). سؤال‌های این مصاحبه به صورت باز و کلی و بر مبنای اهداف پژوهش تعیین شده است. در این پژوهش برای اندازه‌گیری روایی و پایایی ابزار پژوهش از معیارهای «گوبا» و «لینکلن» استفاده شد که ابزار اندازه‌گیری مصاحبه باز و بر مبنای سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی تحلیل

۱- دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- استاد، مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Honari_h@yahoo.com

۳- استاد، مدیریت ورزشی، دانشگاه پیام نور، ایران

۴- استاد، مدیریت و برنامه ریزی در تربیت بدنی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۵- استادیار، مدیریت ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

گردید.

نتایج نشان داد که تعداد مفهوم های مستخرج برابر با ۱۰۹ کد بود که در زیرمجموعه ۱۸ مؤلفه قرار گرفتند و در نهایت زیرشاخه های مدل داده بنیاد را با رویکرد استراوس و کوربین تشکیل دادند. می توان گفت که عوامل شناسایی شده در این پژوهش می تواند به عنوان نقشه راه، یاری رسان مدیران اجرایی کشور در همدلی و نزدیکی به جریان جهانی شدن با استفاده از قابلیت های ورزش برای کمک به توسعه روابط بین الملل باشد.

واژگان کلیدی: توسعه روابط بین الملل، دیپلماسی ورزشی و نظریه داده بنیاد.

مقدمه

ورزش در صده اخیر حضور چشمگیری در تبادلات دیپلماتیک بین دولت - ملت‌ها داشته و به یکی از حوزه‌های همکاری و منازعه میان دولت‌ها تبدیل شده است (شا، ۲۰۱۹). دموکراتیزاسیون، سیاست را به حوزه‌هایی وارد ساخته است که پیشتر سیاسی دانسته نمی‌شدند و یا اینکه رنگ و بویی سیاسی نداشتند. ورزش از جمله مهم‌ترین این حوزه‌های جدید است که سیاست‌مداران، متأثر از رواج ارزش‌های دموکراتیک و توجه مردمی بدان حداقل طی یک قرن گذشته کوشیده‌اند آن را به استخدام خود درآورند. این امر باعث شده است میدان‌های کنش مشترکی میان سیاست و ورزش شکل گیرند (خبیری و فتاحی‌زاده، ۱۳۹۸). ورزش با تعاریف و تعابیر متفاوتی همچون ورزش و فرهنگ، ورزش و سلامت، ورزش و اقتصاد و غیره همراه است. در طول قرن اخیر ورزش گذشته از اهداف فرهنگی، اقتصادی و حوزه سلامت به یکی از ابزارهای مؤثر دولت‌مردان برای ایفای نقش‌های سیاسی تبدیل شده است (مقصودی، ۱۳۹۳). بیشتر دولت‌ها برای نیل به دو هدف است که در نهادها و رخدادهای بین‌المللی ورزشی مشارکت می‌کنند: استفاده از ورزش برای بهبود تصویر بین‌المللی خود و بهبود روابط با سایر دولت‌ها. افزون بر این، برخی دولت‌ها می‌کوشند از ورزش به عنوان شیوه‌ای برای پذیرش در جامعه جهانی استفاده کنند (مرکل^۱، ۲۰۰۸). به همین خاطر در عصر کنونی وجوه سیاسی و فرهنگی ورزش به صورت گسترده‌ای به رسمیت شناخته شده‌اند و ورزش بین‌المللی جزئی جدایی‌ناپذیر از پوشش‌های روابط میان ملت‌هاست. این تحول در ماهیت ورزش و توسعه دامنه جغرافیایی آن بخشی از تحولاتی است که طی قرن گذشته در حوزه روابط بین‌الملل اتفاق افتاده است (خبیری و فتاحی‌زاده، ۱۳۹۸).

در روابط بین‌الملل معاصر، ورزش یکی از حوزه‌های موضوعی بسیار رایج و گسترده بوده است. از اواخر قرن نوزدهم میلادی، دو روند همزمان افزایش روزافزون تعاملات بین‌المللی و بین‌المللی شدن ورزش در جریان بوده‌اند (ا شریسک و همکاران^۲، ۲۰۱۷). به رغم توجه امروری دانش سیاست و به تبع آن، زیرحوزه دانش روابط بین‌الملل به بسیاری از حوزه‌هایی که پیش‌تر در این دو دانش چندان اهمیتی بدان‌ها داده نمی‌شد، حوزه ورزش سیاسی همچنان در حاشیه این دو دانش به سر می‌برد و عنایتی جدی به آن معطوف نشده است (خبیری و فتاحی‌زاده، ۱۳۹۸). با توجه به اهمیت و تأثیرگذاری ورزش بر جوامع انسانی و افزایش علاقه مردم به رقابت‌های جذاب و حساس ورزشی در جهان و نفوذ متولیان، کارگزاران و ارکان ورزش بر اذهان و افکار انسان‌ها، انتظاراتها از محققین روابط بین‌الملل برای توجه بیشتر به کارکردهای ورزش در روابط بین‌الملل در سطوح افزایش می‌یابد. ولی واقعیت این است که هنوز به‌طور مطلوبی به ورزش و پوشش‌های مرتبط با آن در روابط بین‌الملل توجه نشده است و این مفروض در همین‌جا قابل طرح است که نوعی غفلت در زمینه پژوهش و مطالعه درباره ارتباط ورزش و روابط بین‌الملل وجود دارد (زرگر، ۱۳۹۴). چهار دلیل وجود دارد که نشان می‌دهد چرا دانش پژوهان باید به بررسی روابط بین‌الملل در ورزش بپردازند. اول اینکه ورزش در جامعه جهانی یک عنصر بسیار مهم و از ملاحظه‌های بسیار اصلی و حائز اهمیت برای کسانی است که معتقدند روابط بین‌الملل باید با سیاست‌های بین

1. CHA
2. Merkel
3. SHrisk et al.

دولتی سر و کار داشته باشد (فلیپه و همکاران^۱، ۲۰۱۸). دوم اینکه روابط جهانی ورزش به عنوان بخشی از محیط سیاسی بین کشوری آنارشیستی، احتمالات بر روی رفتار در آن نظام تأثیر می‌گذارد. سوم اینکه ورزش به روش‌های مختلف و در درجات گوناگون، عنصری در اکثر سیاست‌های خارجی و داخلی دولت می‌باشد. همچنین دولت‌ها معمولاً معتقدند که ورزش آنقدر حائز اهمیت است که نباید آن را نادیده گرفت و چهارم اینکه ورزش از طریق یک شبکه حقیقی از سازمان‌های بین‌المللی خصوصی اجرا می‌شود که به عنوان بخشی از مطالعه کلی سازمان‌های بین‌المللی و بین‌کشوری، نیاز به تحقیق و بررسی دارد (هادیان و احدی، ۱۳۸۸). از نگاه دیگر توسعه و رشد ورزش کشور نیز مد نظر است. آیا ابزار سیاست و روابط بین الملل می‌تواند به رشد ورزش کمک کند؟ و چگونه؟ لذا رویکرد دوم مطرح می‌شود؛ یعنی استفاده ورزش از سازوکارهای سیاسی. در این رویکرد مسیر برعکس می‌شود، ورزش با استفاده از دستگاه دیپلماتیک به توسعه و رشد خود می‌پردازد (آدسینا^۲، ۲۰۲۰). هرچند که طبق فلسفه ورزش در دنیا، ورزش دور از سیاست است، اما باید باور داشت که چنین فلسفه‌ای امروز بر ورزش دنیا حاکم نیست. نگاه به اعضا هیئت رئیسه فدراسیون‌های بین‌المللی، کمیته بین‌المللی المپیک و پارالمپیک و دیگر مجامع بین‌المللی ورزشی نشان از ادعای فوق‌است. کشورهایی که با صاحبان قدرت ارتباط بیشتری دارند، کرسی‌های بیشتری هم در اختیار دارند و نیز در کسب رویدادهای ورزشی بسیار قوی هستند. لذا موضوع روابط بین الملل بحث بسیار مهمی در حوزه ورزش است (پیمانفر، ۱۳۹۵). از این رو، ورزش می‌تواند درحیطه دیپلماسی عمومی مفید و سودمند باشد و باعث مبادلات فرهنگی و ارتباطات عمومی بین مسئولان شود. یکی از نقش‌های مهم ورزش در روابط بین الملل، نقش دیپلماسی عمومی است. بنابراین، ورزش فعالیتی برای همکاری و تعامل بین‌المللی است (پامنت^۳، ۲۰۱۹). دیپلماسی بین‌المللی به طور سنتی دیپلماسی رسمی تعامل بین کشورها بین دو یا چند ملت تعریف شده است که به منظور توسعه راه‌حل‌های دیپلماتیک برای حل مشکلات بین‌المللی است. در دیپلماسی عمومی و روابط عمومی، از ورزش به طور گسترده‌ای به عنوان یک روش برای شروع روابط دیپلماتیک استفاده می‌شود (یالدریم^۴، ۲۰۱۸). با توجه به نقش ورزش به عنوان یک زبان مشترک و فرهنگ متقابل برای ایجاد ارتباطی صلح‌آمیز و پایدار میان ملت‌ها، از آن به عنوان یکی از استفاده‌های مهم در روابط بین‌الملل بکار گرفته شده است. یکی از کارکرد های مهم در استفاده از ورزش، پیشبرد سیاست‌های یک کشور در جهان است که می‌تواند با به دست آوردن جایگاه و کرسی‌های مهم ورزشی در مجامع بین‌المللی، بهتر بروز و ظهور پیدا کند (مورای^۵، ۲۰۱۸). رابطه بین ورزش و سیاست یکی از مؤثرترین و فراگیرترین نمونه‌های اثرگذاری جامعه بر ورزش است. در تحقیقات صورت گرفته قاسمی و همکاران (۱۳۹۷) مطرح کردند که برای توسعه روابط بین الملل به برنامه ریزی برای کسب کرسی‌های مؤثر بین‌المللی در ورزش نیاز است. زرگر (۱۳۹۴) نیز اذعان داشت که ورزش می‌تواند برای تقویت روابط، کمک و حمایت از صلح و بهبود

-
1. Felipe et al.
 2. Adesina
 3. Pamment
 4. Yaldirim
 5. Moray

روابط بین المللی موثر باشد. شریعتی و گودرزی (۱۳۹۶)، باقری و همکاران (۱۳۹۵) خبیری (۱۳۹۳) اخوان (۱۳۷۸) نیز به اهمیت جایگاه ورزش در دیپلماسی عمومی جمهوری اسلامی و همچنین ابعاد شکل دهنده دیپلماسی ورزشی در توسعه روابط بین الملل پرداختند. همچنین بویاسیگلو و اوگاز^۱ (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود به نقش ورزش در روابط بین الملل پرداختند و بیان کردند که ورزش به طور مستقیم در حال تبدیل شدن به یک ابزار به رسمیت شناخته شده مهم در رابطه‌های بین المللی به یک روش مثبت می‌باشد. ایسای^۲ (۲۰۱۸) در پژوهش خود به بررسی ورزش و روابط بین الملل پرداخت و بیان کرد که ورزش می‌تواند به عنوان یک ابزار دیپلماسی، ما بین کشورها و به عنوان ابزار تبلیغاتی برای گسترش ایدئولوژی به کار گرفته شود و باعث ترویج صلح در روابط بین الملل می‌شود. ماهانتا و دشپند^۳ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «دیپلماسی ورزشی و ارتباط بین المللی: مطالعه موردی هند»، مطرح می‌کنند وقایع ورزشی از زمان های قدیم بخش جدایی ناپذیر از تلاش‌ها برای تقویت روابط بین کشورها بوده است. دیپلماسی ورزشی از اشتیاق جهانی به ورزش به عنوان راهی برای عبور از اختلافات زبانی و اجتماعی - فرهنگی استفاده می‌کند و مردم را به هم پیوند می‌دهد. کوبیرسکی^۳ (۲۰۱۹)، در پژوهشی بیان کرد دیپلماسی عمومی ارتقای یک کشور از طریق ارزش‌ها، قانون اساسی و فرهنگ است. فرهنگ یک عنصر اصلی در دیپلماسی عمومی است و به اشکال مختلف وجود دارد. وی بیان کرد ورزش به عنوان مؤلفه ای از یک فرهنگ شمرده می‌شود و به عنوان نوعی دیپلماسی عمومی مورد بحث قرار می‌گیرد. در ادبیات دیپلماسی عمومی، بیشتر آثار با ستانی فرهنگی جز تعداد معدودی متعلق به فرهنگ عالی هستند. ورزش قطعاً یکی از آن‌ها و نوعی فرهنگ انبوه است. ورزش بخشی از فرهنگ محلی و جهانی است. ملل دیگر را نیز شامل و مستثنی می‌کند.

پژوهش‌های انجام شده نیز اغلب از ورزش به عنوان ابزاری دیپلماتیک سنتی و حکومت محوری و نه ابزاری واقعی برای اجرای سیاست‌های کارآمد نام برده‌اند. از آنجا که این دیپلماسی به‌تازگی مطرح گردیده و تأثیر آن بر روی جامعه جهانی و ارتباطات آن هنوز مشخص نشده است، فاصله و گسست میان دو مقوله روابط بین الملل و ورزش موانعی را برای ارزیابی ارزش بحث درباره این مفاهیم به وجود آورده است. با وجود پژوهش‌هایی که در زمینه روابط بین الملل در ورزش در حوزه های مختلف مطالعاتی انجام شده، بررسی‌های صورت گرفته مشخص می‌کند در حوزه ورزشی پژوهش‌های پراکنده‌ای به این موضوعات اختصاص یافته است. از این رو، محقق در این پژوهش به دنبال بررسی توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش می‌باشد. در جهان امروز در دیپلماسی بین‌المللی به منظور رشد اقتصاد داخلی و مقابله با سیاست انزواء، توجه به روابط رسمی و غیررسمی نیاز بسیار ضروری است و نقش ورزش به عنوان ابزار مؤثر در توسعه روابط بین الملل بسیار مورد تأکید و توجه قرار گرفته است. ضروری است که این امکان بالقوه باز در ساختار دیپلماسی عمومی و ورزشی ایران تعریف شده و برای توسعه روابط و ارتباطات بین‌المللی استفاده شود. بنابراین، سیاست بخش جدایی ناپذیر ورزش و سازمان‌های ورزشی به شمار می‌آید و نفوذ قدرت‌های شرق و غرب در ترکیب اعضای هیئت مدیره و فدراسیون‌های ورزشی بین المللی و کمیته بین المللی المپیک خود شهادی بر این مدعاست. در این راستا ضروری است کشورهای دنیا

1. Boyasglo & Ogaz
2. Essaye
3. Kobierecki

بخصوص کشور ایران که با حمله های زیادی در زمینه های اقتصادی، سیاسی و ... از سوی قدرت های بزرگ دنیا روبرو است، به رشد و گسترش روابط بین المللی خود از طریق ورزش توجه داشته باشد. کشور ایران در تاریخ ورزشی خود نشان داده است که در زمینه روابط بین الملل پیشینه مناسبی ندارد و همواره با مشکلات زیادی روبرو بوده است. این وضعیت نامناسب در کنار نبود پژوهشی در زمینه توسعه روابط بین الملل در ورزش انجام پژوهش حاضر را بیش از پیش ضروری می سازد. لذا پژوهشگر در این پژوهش قصد دارد به این سؤال پاسخ دهد: مدل توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش از چه عواملی تشکیل شده است؟

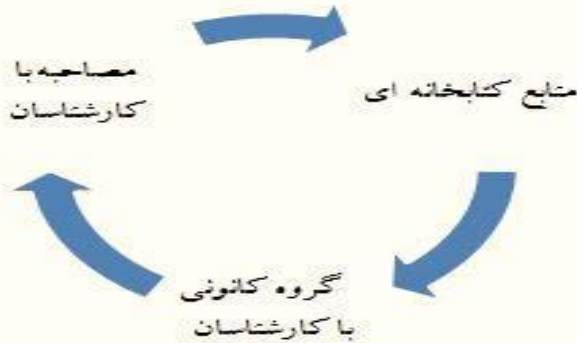
روش شناسی پژوهش

روش انجام این پژوهش کیفی با رویکرد نظریه داده بنیاد (استراوس و کوربین) بود. جامعه آماری پژوهش مشتمل بر رؤسای فدراسیون های المپیک، سیاستمداران و صاحب نظران و خبرگان علمی که در امور بین الملل فعالیت داشته اند، می باشد. روش نمونه گیری به صورت نمونه گیری غیر احتمالی^۱، با انتخاب هدفمند و با حداکثر تنوع یا ناهمگونی استفاده گردید. اندازه نمونه در این پژوهش بر مبنای شاخص اشباع نظری برابر با ۱۹ نفر بود. هنگامی که اشباع نظری رخ می دهد محقق نمی تواند اطلاعات بیشتری را به موارد قبلی اضافه کند و شاهد الگوهای تکراری داده ها خواهد بود. در این وضعیت نمونه گیری خاتمه می یابد چرا که نمونه های بیشتر به بسط تحقیق و تبیین بیشتر آن کمکی نمی کنند. همچنین در این پژوهش جمع آوری اطلاعات به شکل کتابخانه ای و میدانی انجام گرفته است. برای گردآوری اطلاعات ابتدا ادبیات و پیشینه پژوهش با استفاده از کتب، مجلات، پایان نامه های مربوط، آیین نامه و اسناد مرتبط و سایت های اینترنتی مورد بررسی قرار گرفت. پس از تهیه راهنمای مصاحبه به نمونه آماری مراجعه و داده های مورد نیاز با استفاده از مصاحبه های باز جمع آوری گردید.

نخستین گام در ساخت نظریه زمینه ای، انجام کدبندی باز است. کدبندی باز از نظر واحد تحلیل به صورت سطر به سطر، عبارت به عبارت، یا پاراگراف به پاراگراف یا به صورت صفحه جداگانه انجام می شود. چنانچه واحد کدبندی، سطر باشد به هر یک از سطرها یا جمله ها، مفهوم یا کدی اضافه می شود. این کدها یا مفاهیم باید بتواند حداکثر فضای مفهومی و معنای آن را اشباع کنند. در این مرحله تمام اطلاعات کدبندی می شود (کریوگر و نیومن^۲، ۲۰۰۶). در کدبندی اولیه محقق براساس واحد کدبندی، به هر واحد مورد نظر یک کد (مفهوم، نام، برچسب) اضافه می کند. مفاهیم یا کدهای بدست آمده در این مرحله، سنگ بنای مقوله های عمده بعدی و نیز اجزای اصلی نظریه زمینه ای در حال ظهور را شکل می دهد (محمدپور، ۱۳۹۲). حال که کلیه داده ها کدبندی شده و کدها یا مفاهیم اولیه متعددی ساخته شدند، مرحله دوم کدبندی باز آغاز می شود. محقق در این مرحله با متون خام کار ندارد، بلکه با مفاهیمی که تولید کرده است، سروکار دارد. هدف این مرحله از کدبندی باز که به کدبندی "متمرکز" نیز مرسوم است، تولید و استخراج مقوله های عمده است (محمدپور، ۱۳۹۲).

1. Non probability
- 2.. Kreuger & Neuman

لازم به ذکر است به جهت جنبه نو بودن پژوهش و محدودیت احتمالی داده‌ها، از رویکرد مثلث‌سازی^۱ استفاده شد. مثلث‌سازی به فرایند استفاده از رویکردها و منابع گوناگون جهت جمع‌آوری اطلاعات در تحقیق اطلاق می‌شود (اسکینر، ادواردز و کوربت^۲، ۲۰۱۴). با توجه به استفاده از شیوۀ مثلث‌سازی (استفاده از منابع چندگانه) در این پژوهش از موارد منابع متنوع به منظور جمع‌آوری اطلاعات استفاده گردید.

شکل ۲. فرایند استفاده از رویکردها و منابع گوناگون جهت جمع‌آوری اطلاعات

علاوه بر این، در پژوهش حاضر جهت سنجش روایی از معیارهای اسکینر، ادواردز و کوربت (۲۰۱۴) استفاده شده است که در جدول ۱، به آن اشاره شده است.

جدول ۱. روش‌های اطمینان از روایی

روش‌های اطمینان از روایی	نحوه اجرا در این پژوهش
درگیری طولانی مدت	افزایش حساسیت نظری، مشارکت عملی و ارتباط با مشارکت‌کنندگان برای ارزیابی برداشت‌های محقق
مشاهده پایدار	مشارکت عملی محقق و حضور در محیط مشارکت و اکتشاف جزئیات تجارب مشارکت‌کنندگان
بازرسی مجدد مسیرکسب اطلاعات	انجام بازرسی ادواری اطلاعات و کدهای به دست آمده به جهت پیشگیری از سوگیری و اطمینان از صحت، توسط محقق و یک همکار (دانشجوی دکتری) آشنا به موضوع مورد پژوهش
چک کردن با مشارکت‌کنندگان مثلث‌سازی	بررسی اطلاعات به دست آمده به کمک گروه تحقیق و نظرسنجی از مصاحبه‌شوندگان در خصوص نتایج
مقایسه مستمر	استفاده از منابع متعدد برای جمع‌آوری داده‌ها مقایسه داده‌های به دست آمده از منابع مورد بررسی با سایر منابع به صورت مستمر در تمام طول تحقیق

1. Triangulation

2. Skinner, Edwards & Corbett

برای محاسبه پایایی با روش توافق درون موضوعی دو کدگذار، از یک متخصص مدیریت ورزشی که در مراحل انجام پژوهش حضور داشته و از آگاهی مناسبی در خصوص این پژوهش برخوردار بود، درخواست شد تا به عنوان همکار در کدگذاری تحقیق شرکت کند. آموزش‌ها و تکنیک‌های لازم جهت کدگذاری به همکار تحقیق انتقال داده شد. سپس محققان به همراه همکار، به عنوان نمونه دو مورد از مصاحبه‌ها را کدگذاری کرده و درصد توافق درون موضوعی محاسبه شدند که با استفاده از فرمول زیر محاسبه گردید:

$$\text{درصد توافق درون} = \frac{\text{۲} \times \text{تعداد توافقات}}{\text{تعداد کل کدها}} \times ۱۰۰\%$$

در جدول ۲، مشاهده می‌شود تعداد کل کدهای که به ثبت رسیده است معادل ۱۰۹ کد، تعداد کل توافقات بین کدها معادل ۶۰ می‌باشد. همچنین پایایی بین کدگذاران برای مصاحبه‌های انجام گرفته در این پژوهش معادل ۸۲ درصد است، لذا با توجه به اینکه میزان پایایی بیشتر از ۶۰ درصد می‌باشد، قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید بوده و می‌توان گفت که میزان پایایی تحلیل مصاحبه کنونی مناسب می‌باشد.

جدول ۲. محاسبه پایایی

ردیف	شماره مصاحبه	تعداد کل کدها	کدهای مورد توافق	پایایی
۱	۷	۲۲	۵۱	۰/۸۶
۲	۱۲	۲۴	۵۸	۰/۸۲
	جمع	۴۶	۱۰۹	۰/۸۴

یافته‌های پژوهش

در این بخش کدهای استخراج شده و مؤلفه‌های مربوط به هر یک از آن‌ها و درنهایت ارائه مدل توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش انجام گرفت. به گونه‌ای که پس از تجزیه و تحلیل صورت گرفته این امکان وجود دارد تا به سؤال‌های اصلی و فرعی مطرح شده پاسخ داده شود.

در جدول ۳، نحوه کدبندی سطح اول (اولیه) و سطح دوم (متمرکز) با عنوان درک معنای ارائه مدل توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش آمده است.

به موجب نتایج این جدول، با تحلیل متن مصاحبه‌ها و پس از مفهوم‌پردازی در مرحله کدبندی باز، ۱۰۹ مفهوم اولیه (کدهای باز)، ۱۸ کد محوری و ۵ کد گزینشی شناسایی گردید.

جدول ۳. مفاهیم، مقولات عمده و مقوله محوری هسته استخراج شده از داده‌ها

نشانگر	کد اولیه	کدبندی محوری	کدبندی اصلی
P2,p4,p18	نظارت بر عملکرد افراد حاضر در مجامع بین المللی	کرسی های بین المللی	عوامل علی
P4,p12	حمایت از نیروهای مؤثر و متخصص کارآمد		
P3,p13	توجه به الگوهای شایستگی در انتخاب و معرفی		
P3,p16	حمایت از افراد متعهد		
P3,p8,p9	جلوگیری از حضور افراد غیرمتخصص در کرسی ها		
P8,p9,p11	برخورد های سیاسی با صاحبان کرسی		
P10,p1	کمیت کرسی های بین المللی		
P2,p17,p19	کیفیت اثرگذاری کرسی های بین المللی		
P13	آشنایی افراد با فنون مذاکره		
P5,p9	آشنایی کامل با سازمان هدف		
P7, P9	آشنایی با قوانین و مقررات های بین المللی	سیاست گذاری و برنامه ریزی	
P1,P2	آشنایی با تشریفات و پروتکل های بین المللی		
P3,p9	سیاست گذاری کلان در ارتباطات و دیپلماسی ورزش		
P8,p12	عقد تفاهم نامه های بین المللی		
P10,p14	داشتن سیاست واحد		
P2	داشتن برنامه استراتژیک جامع و مانع		
P13,p14	داشتن تفکر استراتژیک		
P7,p14	هماهنگی در اجرای برخی قوانین بین المللی و داخلی		
P4,p16	هماهنگی سازمان ها و نهاد های مؤثر ورزشی داخلی با یکدیگر		
P1,p14	ساختار دولتی ورزش ایران		

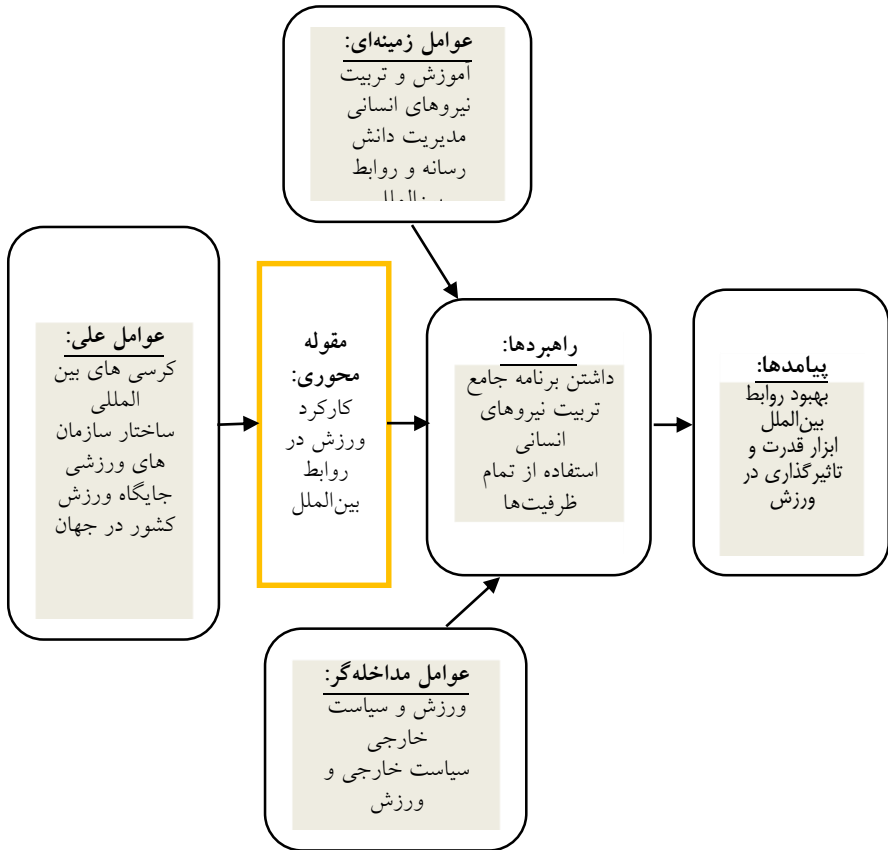
	برخورد های شخصی	P1, P4	
	برخورد های سلیقه ای	P10, P13	
	کمیته روابط بین الملل در سازمان های ورزشی	P10	
	میزبانی مسابقات و رویداد های بین المللی بزرگ ورزشی	P1,p14	
	معرفی چهره ها و قهرمانان شاخص ورزش	P1,p16	
	حضور حداکثری در رقابت های معتبر بین المللی	P7,p14	
جایگاه ورزش کشور در جهان	حضور بازیکنان و مربیان خارجی در کشور	P4,p12	
	حضور بازیکنان ایرانی در خارج از کشور	P1,p13	
	جذب اسپانسر های بین المللی	P1, P4	
	برگزاری دوره های بین المللی	P13,p2,p1	
	حضور افراد به عنوان مدرس بین المللی در دوره های خارج از کشور	P8,p9,p11	
کارکرد سیاسی ورزش	ورزش و روابط بین کشورها	P13,p14	
	ورزش و توسعه سیاسی	P3,p19,p13	
	ورزش به عنوان ابزار ضد جنگ	P7,p15	
پدیده های محوری	کارکرد اقتصادی ورزش	ورزش و توسعه گردشگری بین المللی	P3.p4
		ورزش و توسعه اقتصادی	P9,p13
		ورزش و ایجاد اشتغال	P1,p8,p14
		ورزش و تبادل فرهنگی	P3,p10,p14
کارکرد اجتماعی ورزش	ورزش و ترویج صلح و دوستی	P1,p17	
	ورزش و توسعه اجتماعی	P2,p9,p12	
	ورزش و هویت ملی	P1,p18	
	ورزش به عنوان ابزار قدرت	P1,p14	

توسعه روابط بین الملل	ورزش به عنوان صدای یک ملت	P3,p17,p12
	ورزش به عنوان ابزار دیپلماتیک	P5,p16
آموزش و تربیت نیروی انسانی	آموزش قوانین و پروتکل های بین المللی	P1, P4
	آموزش اصول و مبانی روابط بین الملل	P10, P13
	جذب نیروی انسانی متخصص	P,17P10
	آموزش فرهنگ کشورهای مختلف	P1,p16
	تربیت افراد متعهد	P1,p9
	آموزش و توجه به نخبه های ورزشی	P7,p16
	آموزش زبان های بین المللی	P4,p6,p12
	تربیت نیروی متخصص روابط بین الملل در ورزش	P10, P24
	آموزش حقوق بین الملل در ورزش	P2,p9
	آموزش ساختار ساختار سازمان های بین المللی در ورزش	P2,p14
عوامل زمینه ای	محدود بودن اطلاعات و کارکرد مدیران به داخل عدم شناخت موقعیت و وضعیت در روابط بین الملل	P2,p14.p15
	آموزش ورزشکاران	P4,p9.p14
	آگاهی مدیران ورزشی به وضعیت اقتصادی و سیاسی سایر کشورها	P6,p18,p13
	آگاهی مدیران از قوانین و قواعد بین المللی	P19
	ایجاد و تسهیل دانش در حوزه روابط بین الملل	P14,p15
	تهیه بانک های اطلاعاتی از وضعیت کشورها	P3,p7,p13
	ورزش به عنوان ابزار تبلیغاتی کشور	P1,p14

عوامل مداخله‌گر	رسانه و روابط بین‌الملل	آموزش سواد رسانه ای به مدیران و ورزشکاران	P1, P4
	ورزش و سیاست خارجی	ورزش به عنوان ابزار سیاسی	P8,P12
		ورزش و بهتر شدن روابط سیاسی	P4,12,P16
		ورزش به عنوان زیان مشترک	P2,P18,P16
	سیاست خارجی و ورزش	سیاست گذاری ارتباطات بین الملل	P4,P7,P16
		تشکیل اداره کل ورزش در وزارت امور خارجه	P17,P16
		اثر سیاست بر ورزش	P2,P15
		تبعیت از سیاست های کشور	P1,P6,P13
		اثر روابط سیاسی در ورزش	P11,P14
		اثر تحریم ها بر ورزش	P10,P16
میزان تعامل با نظام بین‌الملل		P12, P19	
راهبردها	دانش علمی	P10	
	تربیت نیروی انسانی	شناخت معاهدات ورزشی بین‌المللی	P1,P19,P16
		دانش دیپلماسی ورزش	P7,P12
		خودآگاهی سیاسی	P16
		دانش تجربی	P4,P14
	داشتن برنامه جامع	فن بیان مناسب	P1,P12,P15
		داشتن مهارت سیاسی برای مدیران	P4,P9,P13
		تسلط به زبان انگلیسی	P17,P16
		استفاده از ورزش به عنوان یک راهبرد اولویت‌دار	P5,P13
		تعیین چشم‌انداز	P7, P14, P15
تعیین فلسفه وجودی ورزش		P3,P7	
داشتن برنامه مبتنی بر سیاست‌های ملی کشور	شناخت پیشران‌های اصلی حوزه ورزش	P3, P12	
	تدوین برنامه مبتنی بر سیاست‌های ملی کشور	P2, P4, P12	
	هدف‌گذاری‌ها	P7, P9, P11, P14	

استفاده از تمام ظرفیت ها	شکل‌گیری کمیته‌های تخصصی در فدراسیون‌ها	P3, P4	
	پیرامون دیپلماسی بکارگیری ورزش به عنوان یک ابزار دیپلماسی	P19,P10	
	حمایت مسئولین کرسی - های بین‌المللی ورزشی از سوی مسئولان	P8, P7	
	استفاده از ظرفیت مشاوره - ای وزارت خارجه	P1	
	تعیین جایگاهی برای ورزش از سوی وزارت امور خارجه	P8,P16	
	پیگیری دیپلماسی از طریق نهادهای غیردولتی	P4, P11	
	ایجاد یک نهاد نظارتی برای پیشبرد دیپلماسی ورزش	P8,P3	
	ایجاد کمیته‌های اجرایی با هدف کسب کرسی‌های بین‌المللی	P3,P10	
	بهبود روابط بین‌المللی	توسعه روابط دیپلماتیک خروج از انزوای سیاسی	P1, 24, P5, P3
		ابزاری برای انتقال ارزش‌ها	P14
عرضه انتقال دیپلماسی فرهنگی		P7,P16	
روان‌سازی روابط سیاسی		P1,P15	
ورزش برای راهگشایی در سیاست		P9,P11	
بهبود روابط بین‌الملل		P3,P9,P14	
توسعه روابط دیپلماتیک		P18, P3	
ابزار قدرت و تاثیرگذاری ورزش	خروج از انزوای سیاسی	P3,P14	
	ابزاری برای انتقال ارزش‌ها	P1, P3	
	عرضه انتقال دیپلماسی فرهنگی	P5,P12	
	روان‌سازی روابط سیاسی	P9,P10	
	ورزش برای راهگشایی در سیاست	P2,P7	
	بهبود روابط بین‌الملل	P18,P6	
	بهبود روابط بین‌الملل	P9,P12	

مرحله دوم کدبندی داده‌ها به کدبندی محوری مرسوم است. در این مرحله، مقوله‌ها به صورت یک شبکه با هم در ارتباط قرار می‌گیرند. همچنین این مرحله مشتمل بر ترسیم یک نمودار است که الگوی کدگذاری نامیده می‌شود. الگوی کدگذاری، روابط فی‌مابین شرایط علی، راهبردها، شرایط زمینه‌ای و مداخله‌گر و پیامدها را نمایان می‌کند (کریوگر و نیومن، ۲۰۰۶). این فرایند در نمودار ۱، نمایان شده است.

شکل ۲. مدل نهایی توسعه روابط بین الملل از طریق ورزش

بحث و نتیجه‌گیری

منظور از عوامل علی، مقوله‌هایی مربوط به شرایطی است که بر مقوله محوری که همان سواد رسانه‌ای ورزشی در بین مخاطبان این حوزه است، تأثیر می‌گذارد (دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶). به موجب کدبندی محوری مقوله‌های حاصل شده برای این لایه شامل سه کرسی‌های بین‌المللی، ساختار سازمان‌های ورزشی و جایگاه ورزش کشور در جهان است. نتایج نشان داد که از جمله

عوامل اصلی شناسایی شده مؤثر بر توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش عامل ساختار ورزش بود که خود شامل ۴ مؤلفه فرعی کرسی‌های بین‌المللی، سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، ساختار سازمان‌های ورزشی و عامل جایگاه ورزش کشور در جهان می‌گردد. نتایج حاصل از پژوهش در این بخش با نتایج پژوهش قاسمی و همکاران (۱۳۹۷)، صباغ نوین (۱۳۹۴) همخوان و همسو می‌باشد. نتایج پژوهش قاسمی (۱۳۸۶) نشان داد که ساختار فدراسیون ملی دانشجویی به انجمن و کمیته‌هایی از جمله واحد بین‌الملل متناظر با ساختار فیزو نیاز دارد. در عصر حاضر یک تحول کیفی در عرصه دیپلماتیک به وقوع پیوسته است؛ تحولی که باعث جایگزینی قدرت نرم به جای قدرت سخت شده است. تحولات عرصه بین‌المللی و قدرت گرفتن بیش‌ازپیش بازیگران غیردولتی، موجب بروز تحولاتی در چگونگی عملکرد دیپلماسی شده است. چنین تغییراتی، دیپلماسی سنتی را که بر مبنای تعامل میان دولت‌ها قرار دارد، با چالش مواجه کرده است (قوام، ۱۳۸۸) و کاهش نقش انحصاری دولت‌ها را به دنبال داشته است. کاهش زمین‌ه ورود کنشگران غیردولتی را برای ورود به روابط بین‌الملل و دیپلماسی کشورها فراهم کرده است. هادیان و احدی (۱۳۸۸) بیان می‌کنند پرننگ شدن نقش بازیگران غیردولتی و افکار عمومی سبب شکل‌گیری اشکال جدیدی از دیپلماسی در کنار دیپلماسی سنتی شده است. مورای (۲۰۱۸) بیان می‌کند ورزش به عنوان یک ابزار دیپلماتیک می‌تواند انزوا را کاهش و ثبات و امنیت را برای کشور به ارمغان آورد. از جمله عوامل فرعی تشکیل دهنده مؤلفه ساختار ورزش، کسب کرسی‌های بین‌الملل بود. عدم توفیق فدراسیون‌ها در کسب جایگاه‌های بین‌المللی به یک معضل اساسی در ورزش کشور تبدیل شده است. باید اذعان کرد که نبود کرسی‌های مهم و ثابت در فدراسیون جهانی و نداشتن روابط بین‌الملل ورزشی پیامدهای مهمی را به همراه دارد که از جمله آنان می‌توان به حذف تیم‌های ورزشی ایرانی در مسابقات و رویدادهای ورزشی اشاره کرد. در نتیجه می‌توان بیان کرد یکی از گزینه‌های رفع مشکلات موجود و بیان شده کسب و احراز کرسی‌های مؤثر بین‌المللی، داشتن روابط مؤثر بین‌المللی می‌باشد. عامل دیگر شامل کسب کرسی‌های بین‌المللی در ورزش، داشتن نقشه راه برای راهبران دیپلماسی در عرصه بین‌المللی، جریان‌سازی، ظرفیت‌های اولیه برای مسئولان روابط بین‌الملل، بسترسازی، تدوین برنامه راهبردی، سرمایه‌گذاری در جهت ارتقای قدرت نرم و آگاهی بین‌المللی بود. در حال حاضر تحولی شگرف در عرصه دیپلماسی رخ داده است. تحولی که باعث شده است اهمیت قدرت نرم افزایش یافته و جایگزین قدرت سخت شود. وجهه و اعتبار کشورها همچنین نیروهای مسلح کشورها نوعی قدرت نرم محسوب می‌شود. اساساً کارکرد دیپلماسی ورزشی آن است که با در نظر گرفتن ارزش‌های ملی کشورها، موجب جذب گروه‌های مردمی، بهبود وجهه و اعتبار کشورها را فراهم می‌کند. وجه یا اعتبار بین‌المللی را می‌توان از مؤلفه‌های اصلی منافع ملی کشورها برشمرد. دولت‌ها می‌کوشند از راه‌های مختلف در جامعه بین‌المللی جایگاهی ویژه برای خود ایجاد کرده و به آن‌ها به عنوان کشورهایی قابل احترام نگریسته شود. به هر میزان دولتی بتواند در مسائلی مانند، توسعه مطلوب، روابط خوب با دولت‌های دیگر، خنثی‌سازی تهدیدات خارجی، فناوری‌های پیشرفته، اقتصاد شکوفا، کاهش انزوا و ... خود را موفق نشان دهد اعتبار و وجه مناسب تری در سطح بین‌الملل خواهد داشت. همچنین این یافته با نتایج تحقیق گودرزی و همکاران (۱۳۹۸) همخوان است. به علت اینکه آموزش مدیران سیاسی - ورزشی کشور با اصول اولیه تعاملات بین‌المللی در سطح جهانی، تدوین و اجرای یک برنامه جامع و علمی در جهت گسترش و ارتقای دیپلماسی ورزشی، تعریف و تبیین مفهوم دیپلماسی ورزشی به دستگاه‌ها و نهادهای دولتی فعال در حوزه دیپلماسی

عمومی از جمله راهکارهای مهم در توانمندسازی و تقویت دیپلماسی ورزشی در سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران از دیدگاه نخبگان مشارکت‌کننده در این پژوهش بود. به موجب اینکه در این پژوهش به روشنی اشاره به این شده است که یکی از چالش‌های پیش‌روی دیپلماسی ورزشی نزد باشگاه‌های ورزشی عدم برنامه‌ریزی می‌باشد. در مقابل این پژوهش نشان داد که یکی از پارامترهای اثرگذار بر دیپلماسی ورزشی در عرصه بین‌الملل تدوین برنامه راهبردی است. این در حالی است که نتایج پژوهش هوشمندی و بابایی (۱۳۹۴) که با محوریت دیپلماسی ورزش، سیاست‌ها و ایجاد صلح انجام شده بود با یافته‌های این پژوهش ناهمخوان است. به دلیل اینکه در این پژوهش مشخص گردید که از طریق چهار ساز و کار می‌توان دیپلماسی ورزشی را ایجاد کرد که شامل تصویرسازی، ایجاد یک هدف سیاسی برای گفتگو، اعتمادسازی و آشتی، اتحاد و مبارزه با تبعیض نژادی بود. همچنین نتیجه پژوهش بابایی و همکاران (۱۳۹۴) که اشاره به استفاده از راهبرد نفوذ، جذب و اقتناع در ورزش داشت، با یافته‌های این پژوهش در تضاد است. در نهایت مشخص گردید که نتایج پژوهش فولرتون و همکاران (۲۰۱۸) که تناسب منابع را با راهبردهای سیاسی هر کشور مطرح ساخته بود، با یافته‌های این پژوهش ناهمخوان است. چرایی این ناهمخوانی را می‌توان به تفاوت‌های زمینه‌ای این پژوهش و پژوهش نام‌برده منتصب دانست. چرا که در این دو پژوهش جوامع مختلفی بررسی شده و اینکه سطح دیپلماسی، فرهنگ دیپلماسی، وضعیت اجتماعی، سیاسی، اقتصادی این جوامع احتمال می‌رود متفاوت از هم باشد.

منظور از عوامل زمینه‌ای، شرایط خاصی است که بر راهبردها تأثیر می‌گذارد (دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶). به موجب کدبندی محوری مقوله‌های حاصل شده برای این لایه شامل سه مقوله آموزش و تربیت نیروهای انسانی، مدیریت دانش و رسانه و روابط بین الملل است. از جمله عوامل اصلی دیگر شناسایی شده در این پژوهش عوامل مدیریتی بود که متشکل از سه عامل فرعی آموزش و تربیت نیروی انسانی، مدیریت دانش و رسانه و روابط بین‌الملل بود. نتایج همسو با پیمان فر (۱۳۹۵) و شریعتی فیض آبادی (۱۳۹۴) می‌باشد. بر این اساس می‌توان بیان کرد که استفاده از مدیریت راهبردی در این دوران بحران و دوره تغییرات سریع محیط درونی و بیرونی سازمان یکی از راهکارهای اساسی می‌باشد. در محیط سراسر متغیر بین‌المللی، ورزش چگونه می‌تواند برای کشور نقش دیپلماسی ورزشی را به‌گونه‌ای بازی کند که سیاست‌ها و اهداف ملی آن‌ها تحقق یابد؟ صاحب‌نظران بر این باورند که مدیریت راهبردی، مدیریت خاص دوران بحران و دوره تغییرات سریع محیط درونی و بیرونی سازمان است. مدیریت در چنین وضع دشوار و ناپایداری بیش از هر چیز به تفکری خلاق، ذهنیتی گشوده برای کسب اطلاعات، شامه‌ای تیز برای دریافت علائم خطر، بینشی آینده‌نگر و برنامه‌ریز و برخوردی واقع‌گرا و منطقی نیاز دارد. در نتیجه بر این اساس مدیریت اثربخش سازمان‌های ورزشی در حوزه روابط بین‌الملل در گرو خلق و بهره‌گیری از الگوهای راهبردی در این حوزه است. الگوی راهبردی که جنبه‌های متفاوت این پدیده را در بر دارد و ضمن اینکه متأثر از ارزش‌های جامعه است به دنبال تدوین نقشه راه توسعه آن می‌باشد. یکی از عوامل فرعی شناسایی شده در این بخش نیز آموزش و تربیت نیروی انسانی است و از جمله عواملی بود که از دیدگاه مصاحبه‌شونده‌ها می‌تواند بر پیشبرد توسعه روابط بین‌الملل کمک کننده باشد. نتایج همسو با یافته پیمان فر (۱۳۹۵) می‌باشد. پیمان فر (۱۳۹۵) نیز در بخشی از یافته‌های پژوهش خود هم‌راستا با این نتایج، ضعف مدیران ورزشی در آشنایی با تشریفات و پروتکل بین‌المللی، ناتوانی و فعال نبودن مدیران ورزشی زن در سازمان‌های بین‌المللی ورزشی، ضعف منابع مالی و انسانی در

حوزه دیپلماسی ورزش کشور، تغییرات پی در پی مدیران در سطح عالی ورزش کشور، ناتوانی بسیاری از مدیران ورزشی برای فعالیت‌های بین‌المللی (کسب کرسی‌ها و ...) را حاکی از ضعف‌های دستگاه دیپلماسی کشور در این حوزه بر می‌شمارد. بنابراین، می‌توان بیان کرد منابع انسانی به‌طور اعم و مدیران به‌طور اخص نقش پررنگی در توسعه سازمان‌ها و نهادها دارند و توسعه دیپلماسی ورزشی کشور نیز از این قاعده مستثنا نیست، لذا جذب و توانمندسازی منابع انسانی ورزش کشور با رویکرد ترفیع دیپلماسی ورزشی می‌تواند از جمله مواردی باشد که بتواند کمک کننده کشور در این زمینه باشد. بنابراین، برای پیشبرد اهداف در جهت توسعه روابط می‌توان به جذب و توانمندسازی مدیران و نیروی انسانی در راستای کسب کرسی‌های بین‌المللی، میزبانی رویدادهای بین‌المللی و ... اشاره کرد که این مهم با توجه به قوت‌ها و فرصت‌های موجود دور از دسترس نیست. از جمله دیگر عوامل مؤثر بر توسعه روابط بین‌الملل شناسایی شده در این بخش می‌توان به عامل رسانه و روابط بین‌الملل اشاره نمود که شامل مواردی همچون ورزش به عنوان ابزار تبلیغاتی کشور و آموزش سواد رسانه‌ای به مدیران و ورزشکاران می‌شد که با پژوهش‌های خبیری (۱۳۹۳) و شریعتی فیض‌آبادی (۱۳۹۴) همخوان و همسو می‌باشد. برگس گارد و همکاران^۱ (۲۰۰۷) بیان داشتند ورزش یک ابزار فرهنگی قوی برای ملت‌های توسعه یافته است که توسط رسانه‌ها و موفقیت‌های ملی توجه‌ها را به خود جلب می‌کند. جهانی شدن و انقلابات ارتباطاتی و چگونگی توصیف یک کشور در رسانه‌ها را می‌توان از جمله مؤلفه‌ها مهم و تأثیرگذار در توسعه روابط دیپلماتیک دانست. تمایل افکار عمومی جهان به کسب اخبار و اطلاعات مربوط به رویدادهای ورزشی از یک سو و انعکاس گسترده وقایع ورزشی در رسانه‌های ارتباطی جمعی جهانی از سوی دیگر باعث شده است تا قلمرو ورزش و سیاست روز به روز به هم نزدیک‌تر شوند. ازین رو، می‌توان بیان کرد مدیریت رسانه‌های ورزشی در دیپلماسی عمومی برخلاف دیپلماسی سنتی که همواره پشت درهای بسته و به دور از هیاهوی رسانه‌ها برگزار می‌گردد، نقشی حیاتی در بهبود جایگاه کشورها در روابط بین‌الملل دارد. ثابت شده که دیپلماسی ورزشی یک راه حل مناسب است. در این پژوهش نویسنده تلاش می‌کند تا یک فرضیه را درباره میراث بعدی دیپلماسی پینگ پنگ در سیاست خارجی آمریکا بررسی کند. این مطالعه به منظور تعیین دلایل نیاز به استفاده از ورزش به منظور ایجاد روابط نزدیک تر بین بازیگران متخاصم روابط بین‌الملل انجام شد. نتایج این پژوهش نشان داد دیپلماسی ورزش توانایی بهبود ارتباطات کشورهای دارای تنش سیاسی را دارد. بنابراین، با اذعان به نقطه نظرات متخصصین ورزشی که با آنان در این پژوهش مصاحبه صورت گرفته در جهت توسعه تعاملات بین سازمانی نیاز به روابط تعریف شده مستحکم بین دولت و همچنین بین تربیت بدنی نیروهای مسلح با وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون‌های ورزشی و دستگاه‌های دیپلماسی کشور به‌ویژه در برگزاری رویدادهای ورزشی می‌باشد.

منظور از عوامل مداخله‌گر، شرایطی است که بر راهبردها تأثیر می‌گذارد (دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶: ۲۶). به موجب کدبندی محوری مقوله‌های حاصل شده برای این لایه شامل دو ورزش و سیاست خارجی و سیاست خارجی و ورزش می‌باشد. یکی دیگر از عوامل مؤثر بر توسعه روابط بین‌الملل ورزش عامل اصلی سیاست خارجی بود که این عامل اصلی از دو مؤلفه فرعی ورزش و سیاست خارجی و مؤلفه سیاست خارجی و ورزش تشکیل شده بود و شامل مفاهیمی همچون ورزش به عنوان ابزار سیاسی، ورزش و بهتر شدن روابط سیاسی، اثر سیاست بر ورزش، اثر تحریم‌ها

بر ورزش و میزان تعامل با نظام بین الملل می‌شد. نتایج به دست آمده در این پژوهش با نتایج پژوهش‌های دنوس (۲۰۱۴)، لین، لی و نای (۲۰۰۸)، شریعتی (۱۳۹۴) و ملکوتیان (۱۳۸۸) همخوان می‌باشد. دنوس^۱ (۲۰۱۴) بیان می‌کند که ورزش برای قرن‌ها یک بخش مهمی از جامعه بوده است و روابط بین ورزش و سیاست و به‌ویژه دیپلماسی قوی و به معنای واقعی کلمه باستانی است. لین، لی و نای^۲ (۲۰۰۸) نیز بیان می‌کنند که ورزش و سیاست به‌طور جدا نیافتنی درهم‌تنیده است و اغلب برای اثبات برتری سیاسی اقتصادی و اجتماعی از دیگر ملت‌ها به کار می‌رود. چرا که اگر چه علم سیاست سنتی، سیاست را در تعامل با قدرت، حکومت و احزاب سیاسی تعریف می‌کرد، اما امروز دیگر نمی‌توان به این عوامل اکتفا کرد. در این میان نقش عرصه‌های جدیدی همچون مسائل زیست‌محیطی، مفاهیم نوین حقوق بشر، رسانه‌ها و فضای مجازی، زنان و اخیراً ورزش را نمی‌توان نادیده گرفت. استفاده سیاست از ورزش می‌تواند به توقف جنگ‌های نظامی بین دولت‌های شهر یونان، قبل از برگزاری المپیک باستان به منظور برگزاری بازی‌ها در صلح کامل اشاره نمود (فاضلی، ۱۳۹۱). در نتیجه در حال حاضر نه تنها سیاست به عنوان یکی از بخش‌های مهم ورزش خود را نشان داده است، بلکه فراتر از آن روابط تعاملی میان ورزش و سیاست برقرار شده است. دستگاه‌های دیپلماتیک و سیاسی کشورها برای توسعه روابط بین الملل و همچنین بهبود افکار عمومی برای توسعه سیاست‌ها و اشاعه فرهنگ خود، از ورزش استفاده می‌کنند. در این مورد دستگاه سیاست خارجی به ورزش جهت می‌دهد و می‌خواهد در جهت تأمین اهداف خود، مواردی را لحاظ کند. در این راستا می‌توان بیان کرد از یک طرف سیاست از طریق تدوین و اجرای راهبرد ورزشی بر ورزش تأثیر دارد و از طرف دیگر ورزش از طریق تحکیم ارزش‌های انسانی و همبستگی ملی و افزایش مشارکت سیاسی بر سیاست تأثیر می‌نهد. اگرچه در ادبیات سیاسی، دیپلماسی ورزشی به‌عنوان ابزاری در دست سیاستمداران بوده، اما امروزه اکثر متخصصان حوزه دیپلماسی و روابط بین الملل ورزش بر این باورند که ورزش خود می‌تواند به عنوان مسیری مرتبط با روابط سیاسی نقشی متمایز و مستقل در توسعه روابط دیپلماتیک ایفا نماید. همچنین در این مورد می‌توان به ارتباطات بین دو ملت و دولت و توسعه سیاست خارجی آن‌ها مثل دیپلماسی پینگ‌پنگ برای رابطه آمریکا و چین و یا مسابقات کشتی و فوتبالی که در زمان دولت خاتمی بین ایران و آمریکا برگزار شد نمونه‌هایی از استفاده ورزش برای توسعه روابط سیاسی است.

منظور از راهبردها، کنش‌ها یا برهم‌کنش‌های خاصی است که از پدیده محوری منتج می‌شود (دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶: ۲۶). نشانگرهای راهبردها در این پژوهش مشمول داشتن برنامه جامع، تربیت نیروی انسانی و استفاده از تمام ظرفیت‌ها می‌باشد. سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی از دیگر عوامل فرعی مؤثر بر ساختار ورزش شناخته شد. نتایج همسو با یافته‌های ملکوتیان (۱۳۸۸) و پیمان‌فر (۱۳۹۵) می‌باشد. به طوری که پیمان‌فر (۱۳۹۵) در پژوهش خود یکی از عوامل مؤثر بر توسعه دیپلماسی را سیاست‌ها و برنامه‌ها و مفاهیمی همچون ارزش‌های جهانی، ساختار، چشم‌انداز و سیاست‌گذاری معرفی کرد. ملکوتیان (۱۳۸۸) این‌گونه بیان می‌کند که ورزش از طریق تحکیم ارزش‌های انسانی و همبستگی ملی و افزایش مشارکت سیاسی بر سیاست تأثیر می‌نهد و البته خود نیز به‌ویژه در زمان برگزاری ورزش‌های بین‌المللی مورد استفاده قدرت‌های جهانی واقع می‌گردد. در این بین اصل بر برنامه‌ریزی صحیح است که می‌تواند حرکت این پدیده را منظم‌تر و با سرعت

1. Deos

2. Lin, Lee&Nai

بیشتر دنبال کند، بخصوص اگر در این بین چشم‌انداز مطلوب تعیین شده باشد. به طور خلاصه می‌توان بیان کرد که برنامه ریزی و سیاست گذاری مطلوب و صحیح می‌تواند حرکت این پدیده ورزش را منظم‌تر و با سرعت بیشتر دنبال کند، بخصوص اگر در این بین چشم‌انداز مطلوب تعیین شده باشد. دیگر عامل شناسایی شده در این بخش ساختار سازمان‌های ورزشی و عامل جایگاه ورزش کشور در جهان بود که خود از مفاهیمی همچون هماهنگی سازمان‌ها و نهادهای مؤثر ورزشی داخلی با یکدیگر، ساختار دولتی ورزش ایران و برخوردهای شخصی و سلیقه‌ای و میزبانی مسابقات و رویدادهای بین‌المللی بزرگ ورزشی و حضور حداکثری در رقابت‌های معتبر بین‌المللی تشکیل شده بود. یکی از مهم‌ترین موارد که بیشتر افراد مصاحبه شونده نیز در توسعه روابط بین‌الملل به آن اشاره داشتند کسب میزبانی رویدادهای بزرگ ورزشی و نقش مؤثر آن در این زمینه بود که بیشتر کشورهای قدرتمند و دارای نفوذ سیاسی به دنبال کسب این‌گونه میزبانی‌ها و استفاده از مزایا و فواید آن می‌باشند. نتایج همسو با یافته شریعتی فیض آبادی (۱۳۹۴) می‌باشد که بیان کرد ایران از دیدگاه دیپلماسی ورزش هنوز الگوی مناسب و درخوری را پیدا نکرده است که به اهمیت جایگاه ورزش و ساختار ورزشی اشاره کرده است، لذا می‌توان با هماهنگی سازمان‌ها و نهادهای مؤثر ورزشی داخلی با یکدیگر، ساختار دولتی ورزش ایران و برخوردهای شخصی و سلیقه‌ای و میزبانی مسابقات و رویدادهای بین‌المللی بزرگ ورزشی و حضور حداکثری در رقابت‌های معتبر بین‌المللی در این زمینه گام مهمی را برداشت؛ به طوری که میزبانی رویدادهای بین‌المللی در این راستا می‌تواند علاوه بر مزیت‌های اقتصادی و اجتماعی، می‌تواند برای غلبه بر تهدیدهایی چون وجود تعارضات منطقه‌ای بین ایران و برخی کشورهای منطقه‌ای و همچنین جنگ نرم برخی کشورهای غربی علیه ایران راهگشا باشد. همچنین بهره‌مندی از ظرفیت دیپلماسی ورزشی در عرصه بین‌الملل در گروه تدوین برنامه راهبردی است و تا زمانی که برای این منظور برنامه‌ای جامع و مانع تدوین و طرح‌ریزی نشود، نمی‌توان انتظار آن را داشت که سیاست‌های تعیین شده در این حوزه به درستی اجرا شود. براساس اجماع نظر مصاحبه‌شوندگان در تدوین برنامه راهبردی لازم است به استفاده از ورزش به عنوان یک راهبرد اولویت‌دار، تعیین چشم‌انداز، تعیین فلسفه وجودی ورزش، شناخت پیشران‌های اصلی حوزه ورزش، تدوین برنامه مبتنی بر سیاست‌های ملی کشور و هدف‌گذاری تأکید و تمرکز شود. در مقابل تحلیل مصاحبه‌ها نشان داد علاوه بر تأکید بر شاخص مذکور باید به سرمایه‌گذاری در جهت ارتقای قدرت نرم هم توجه شود. سرمایه‌گذاری در جهت ارتقای قدرت نرم به این معنا که بودجه کافی ویژه کسب کرسی‌های مؤثر در سازمان‌های بین‌المللی، اعتبارات ارزی مناسب برای هزینه در مجامع بین‌المللی ورزشی تخصیص یابد و در ورزش برای برگزاری رویدادهای ورزشی مهم هزینه شود.

منظور از پیامدها، خروجی حاصل از استخدام راهبردها است (دانایی‌فرد و امامی، ۱۳۸۶). نشانگرهای پیامدها در این تحقیق مشمول مقوله‌های توسعه روابط بین‌الملل و ابزار قدرت و تاثیرگذاری در ورزش می‌باشد. امروزه نتایج پژوهش‌های متعدد، کارکرد ورزش را به نوعی در عرصه‌های مختلف سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و توسعه روابط بین‌المللی نشان داده است. براساس یافته‌های پژوهش عامل اصلی مؤثر بر توسعه روابط بین‌الملل از طریق ورزش که در مدل به عنوان پدیده محوری در نظر گرفته شد، عامل کارکرد ورزش بود که از ۴ عامل فرعی کارکرد سیاسی ورزش، کارکرد اقتصادی ورزش، کارکرد اجتماعی ورزش و عامل توسعه روابط بین‌الملل تشکیل شده بود. نتایج همسو با یافته اندرسون (۲۰۱۷) می‌باشد. در این راستا اکثر پژوهشگران این حوزه

معتقدند، ورزش به عنوان ابزاری برای سیاست مداران مطرح است تا به وسیله آن بتوانند اهداف خود را تحقق بخشند؛ به طوری که برخی از کشورهای در حال توسعه مانند برزیل، هند، چین و آفریقای جنوبی برای کسب رویدادهای بزرگ ورزشی در کنار تصاحب کرسی‌ها و صندلی‌های بین‌المللی به عنوان یکی از منابع قدرت غیرملموس آن‌ها در حال سرمایه‌گذاری هستند و از ورزش به عنوان ابزاری برای دستیابی به اهداف خود در عرصه بین‌الملل و تغییر ماهیت نظامی روابط خود استفاده می‌نمایند، لذا واضح است که کشورهای قدرتمند در عرصه اقتصاد به خوبی از ورزش و اهرم دیپلماسی و روابط بین‌الملل ورزش به عنوان یک برنامه هدفمند، طولانی مدت و کاملاً اجرایی در توسعه روابط بین‌الملل خود با سایر کشورها استفاده می‌نمایند. به گفته نلسون ماندلا "ورزش قدرت تغییر جهان را دارد"، این گفته نشان از آن دارد که کارکرد ورزش فقط در میدان ورزش نیست. در واقع، دیپلماسی ورزش چیزهای مختلفی در حوزه‌های متفاوت در سراسر جهان معنی می‌دهد که تأثیرش از جهانی شدن در حال افزایش است (جکسون و هایگ، ۲۰۰۸). کارکرد سیاسی ورزش اولین عامل فرعی شناسایی شده در بخش کارکردهای ورزش بود. یافته‌های پژوهش در این بخش با نتایج تحقیقات کیونگ^۱ (۲۰۰۵)، مرکل^۲ (۲۰۰۸)، ساهین و همکاران^۳ (۲۰۱۰)، رابرتسون^۴ (۲۰۱۳)، آناستاسوسکی^۵ (۲۰۱۳) و حمزه لو (۱۳۹۳) همسو و مطابق است. نتایج حاصل از یافته‌های بخش کیفی در این زمینه نشان می‌دهد مفاهیم ورزش و روابط بین‌کشورها، ورزش و توسعه سیاسی و ورزش به عنوان ابزار صلح مهم‌ترین اثرات توسعه ورزش بر بعد سیاسی جهانی شدن از دیدگاه پاسخ‌دهندگان بود. حوادث و وقایع دنیای حاضر نشان می‌دهند که امروزه ورزش به‌طور اجتناب‌ناپذیری با سیاست پیوند خورده است. در این راستا می‌توان بیان کرد ورزش، یکی از ملزومات اساسی زندگی اجتماعی امروز و از عرصه‌های بسیار مهمی است که حکومت‌ها، افراد و سازمان‌های بین‌المللی با آگاهی کامل از ابعاد سیاسی - اجتماعی آن، همواره تمایل داشته‌اند تا از آن برای دستیابی به اهداف موردنظر خود بهره‌برداری کنند. تمایل افکار عمومی جهان به کسب اخبار و اطلاعات مربوط به رویدادهای ورزشی از یکسو و انعکاس گسترده وقایع ورزشی از طریق رسانه‌های جمعی از سوی دیگر باعث شده است که قلمرو ورزش و سیاست روزبه‌روز به هم نزدیک‌تر شوند؛ به طوری که دوری عرصه ورزش از دنیای سیاست و جدایی آن از بازی‌های سیاسی، دیگر امر ساده‌ای به نظر نمی‌رسد (حمزه لو، ۱۳۹۳). در نتیجه بایستی ارتباط ورزش و سیاست و حضور افراد سیاسی در ورزش به گونه‌ای باشد که جوی سازنده و مفید برای ورزش و دور کردن ورزش از چهره بد سیاسی‌کاری (جنبه‌های منفی سیاست) و نزدیک کردن مردم و دولت‌ها از طریق سیاست‌های گفتگوی صلح‌طلبانه فراهم شود. از دیگر کارکردهای ورزش در بعد توسعه روابط بین‌الملل کارکرد اقتصادی می‌باشد. از دیگر کارکردهای ورزش در بعد توسعه روابط بین‌الملل کارکرد اقتصادی می‌باشد که از دیدگاه افراد مصاحبه‌شونده از مفاهیمی همچون ورزش و توسعه گردشگری بین‌المللی، ورزش و توسعه اقتصادی و ورزش و ایجاد اشتغال تشکیل شده بود. نتایج حاصل از این

1. Kyung
2. Merkel
3. Şahin & et al.
4. Robertson
5. Anastasovski

بخش با نتایج پژوهش‌های کریستینسن^۱ (۲۰۱۱)، و رهام و همکاران (۲۰۱۲) همسو می‌باشد. بسیاری از صاحب‌نظران بر این باورند که توسعه دیپلماسی ورزشی در گرو توسعه اقتصادی کشورها و بالعکس است. هر کشوری با میزبانی رویدادهای ورزشی می‌تواند با کسب میزبانی درصد جزئی مسائل و مشکلات اقتصادی خود را برطرف و با پیشرفت اقتصادی روابط سیاسی و دیپلماتیک خود را سامان دهد (شریعی، ۱۳۹۴). یکی از مهم‌ترین جنبه‌های جهانی شدن بعد اقتصادی آن و آزادسازی بازارهای مالی و تحرک سرمایه است؛ به طوری که شروع فرآیند جهانی شدن در ابتدای آغاز آن از بعد اقتصادی و آزادی تجاری و از بین بردن موانع محدودکننده گمرکی در تجارت بین کشورها بوده است. خصوصی‌سازی ورزش و جذب سرمایه‌گذاری مستقیم و غیرمستقیم خارجی از مهم‌ترین ویژگی‌های ورزش امروز کشورهای توسعه‌یافته است که بار عظیمی از دوش دولت‌ها در حمایت از ورزش برداشته‌اند، لذا ضرورت دارد که کشور ما نیز زمینه استفاده از این منابع مالی و حمایتی را در دستور کار خود قرار دهد. آنچه در چالش‌ها و همچنین ضعف‌های دیپلماسی ورزش کشور در بخش کیفی به آن اشاره شد، ضعف ساختاری در حوزه دیپلماسی ورزشی است. لذا در این زمینه پیشنهاد می‌شود کارگروهی با عنوان شورای روابط بین‌الملل ورزشی متشکل از نمایندگان ارگان‌هایی همچون وزارت امور خارجه، ورزش و جوانان، وزارت علوم، آموزش و پرورش، نهادهای نظامی، کارگری تشکیل شود و به تدوین راهبردهای مربوطه و تعیین دستگاه متولی در این زمینه بپردازد.

منابع

- اخوان کاظمی، مسعود. (۱۳۹۳). «ورزش و سیاست بین المللی». المپیک. ۷. ۱ و ۲ (پیاپی ۱۳)، صص ۱۵ تا ۳۲.
- بابایی، محمد؛ سیمبر، رضا؛ سلیمانی کشایه، سجاد و رضایی، مریم. (۱۳۹۴). «تأثیر دیپلماسی ورزشی بر قدرت نرم در نظام بین الملل». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. دوره ۱۴، شماره ۲۹، صص ۱-۲۶.
- پیمان فر، محمد حسن. (۱۳۹۵) «تدوین الگوی راهبردی توسعه دیپلماسی ورزشی جمهوری اسلامی ایران». رساله برای اخذ درجه دکتری، دانشگاه خوارزمی.
- خبیری، محمد و فتحی زاده، ابوذر. (۱۳۹۸). «دیپلماسی ورزشی، ایجاب و تحدید یک مفهوم راهبردی سیاسی». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. دوره ۱۸، شماره ۴۳، صص ۱۴۲-۱۱۳. دانایی فرد، حسن و امامی، مجتبی. (۱۳۸۶). «تأملی بر نظریه پرداززی داده بنیاد». اندیشه مدیریت. سال ۱، شماره ۲، صص ۶۹-۹۷.
- زرگر، افشین. (۱۳۹۴). «ورزش و روابط بین الملل، جنبه های مفهومی و تئوریک». علوم سیاسی دانشگاه آزاد کرج. شماره ۳.
- شریعتی فیض آبادی، مهدی.، و گودرزی، محمود. (۱۳۹۴). «جایگاه دیپلماسی ورزش در روابط بین المللی جمهوری اسلامی ایران؛ رویکرد کیفی مبتنی بر تحلیل محتوا». دوفصلنامه دانش سیاسی. سال ۱۱، شماره ۲، صص ۱۲۷-۹۵.
- شریعتی، مهدی و گودرزی، محمود. (۱۳۹۶) «مدل سازی ساختاری مؤلفه های دیپلماسی ورزش در توسعه روابط بین الملل جمهوری اسلامی ایران». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. دوره ۵، شماره ۱۶، صص ۸۹-۱۰۴.
- صباغ نوین، مهناز. (۱۳۹۴) «مقایسه وضعیت روابط بین الملل فدراسیون های ملی ورزش دانشجویی». پایان نامه ارشد تربیت بدنی، دانشگاه پیام نور.
- قاسمی، حمید؛ پورکیانی، محمد و صباغ نوین، مهناز. (۱۳۹۷). «مقایسه وضعیت روابط بین الملل فدراسیون ملی ورزش دانشگاهی ایران با کشورهای منتخب». دوره ۵، شماره ۲۰.
- قاسمی، حمید. (۱۳۸۶). «بررسی نقش رسانه در توسعه ورزش کشور». رساله دکتری، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
- فاضلی، حبیب ... (۱۳۹۱). «ورزش و سیاست هویت». پژوهشنامه علوم سیاسی. ۷(۲)، صص ۱۷۴-۱۵۱.
- قوام، عبدالعلی و زرگر، افشین (۱۳۹۴)، دولت سازی، ملت سازی و نظریه روابط بین الملل؛ چارچوبی تحلیلی برای فهم و مطالعه جهان دولت-ملت ها. تهران: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات تهران.
- محمدپور، احمد. (۱۳۹۲). روش تحقیق کیفی ضد روش ۱ و ۲ مراحل و رویه های علمی در روش شناسی کیفی. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- مقصودی، مجتبی. (۱۳۹۳). «نقش ورزش در سیاست خارجی قطر: از هویت یابی تا بازیگری منطقه ای». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده حقوق و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.

- هادیان، ناصر و احدی، افسانه. (۱۳۸۸). «جایگاه مفهومی دیپلماسی عمومی». فصلنامه روابط خارجی. (۳)۱، صص ۸۵-۱۱۹.
- ملکوتیان، مصطفی. (۱۳۸۸). «ورزش و سیاست». فصلنامه سیاست: دانشکده حقوق و علوم سیاسی. (۲)۳۹، صص ۳۱۶-۳۰۱.
- محمداپور، احمد. (۱۳۸۸). «تحلیل داده‌های کیفی: رویه‌ها و مدل‌ها». مجله انسان شناسی. (۱۰)۲، صص ۱۲۷-۱۶۰.
- حمزه لو، یوسف. (۱۳۹۳). «بررسی اثرات توسعه ورزش بر فرآیند جهانی شدن ایران». پایان نامه جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته تربیت بدنی، دانشگاه حکیم سبزواری.
- Adesina, O. S. (2020). “**Foreign Policy in an Era of Digital Diplomacy**”. African Journal for the Psychological Studies of Social Issues, 19(3), 169-189.
- Boyacıoğlu, F. & Gürsel O. & Ahmet, A. (2016). “**The Role of Sports in International Relations**”. Acta Universitatis Danubius. Relationes Internationales; 9 (1). pp. 100.
- Cha, V. (2019). “**The Asian Games and Diplomacy in Asia: Korea–China–Russia**”. The International Journal of the History of Sport, 30(10), 1176-1187.
- Esherrick, C., Baker, R. E., Jackson, S. J., & Sam, M. P. (Eds.). (2017). **Case studies in sport diplomacy**. FiT Publishing, a division of the International Center for Performance Excellence, West Virginia University.
- Essays, UK. (2018). **Sports and International Relations**. Retrieved from <https://www.ukessays.com/essays/international-relations/sports-plays-a-significant-role-in-international-relations.php?vref=1>
- Felipe Canan., et al (2018). **Political Relation among the State and International Sports Organizations: The 2014 FIFA World Cup Event in Brazil**., PHYSICAL CULTURE AND SPORT. STUDIES AND RESEARCH
- Kreuger, L., & Neuman, W. L. (2006). **Social work research methods: qualitative and quantitative approaches: with Research Navigator**. Pearson/Allyn and Bacon.
- Merkel, U. (2008). “**The politics of sport diplomacy and reunification in divided Korea: One nation, two countries and three flags**”. International Review for the Sociology of Sport, 43(3), 289-311.
- Murray, S. (2018). “**Mapping the relationship between international sport and diplomacy**”. Sport in Society, 17(9), 1098-1118.
- Skinner, J., Edwards, A., & Corbett, B. (2014). **Research methods for sport management**. Routledge
- Balderim, A. (2020). “**Sport in International Relations: A case for Cross- Disciplinary Investigation**”. Issue 2. The Sport Historian
- Mahanta, Dashpond. (2019). “**Football Diplomacy, Post-Colonialism and Japan’s Quest for Normal State Status**”. Sport in Society 11 (4): 414-428.

- Kobierecki., M. (2019) “**The domestic dimension of sports diplomacy. Review of Nationalities**“. nr 9/2019 .Sports as the expression of nation issues
- Folerton, B. C., & Hausenblas, H. A. (2018). “**Exercising in public and private environ-ments: effects on feeling states in womenwith social physique anxiety**”. Journal of Applied Biobehavioral Research, 11, 147–165.
- Deos, A. (2014). “**Sport and relational public diplomacy: the case of New Zealand and Rugby World Cup 2011**”. Sport in Society, 17(9), p1170-1186.
- Lin, Ch. Y., Lee, P. Ch., Nai, H. F. (2008). “**Theorizing the Role of Sport in State-Politics**”. International Journal of Sport and Exercise Science, 1(1), p23-32.
- Kristiansen, R.R. & Reimer, M.B. (2011). “**The Economic Impact Of Major Sporting Events**”. Unpublished Bachelor Thesis, Aarhus University.

ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)

سید عسگر حسینیان مهاجر^۱

علی فهیمی نژاد^۲

باقر مرسل^۳

سید مصطفی طیبی ثانی^۴

 10.22034/SSYS.2022.815.1566

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۳/۱۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۶/۱۶

هدف از این پژوهش، ارائه چارچوبی نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان (ح. م. ن. ن) می‌باشد. روش تحقیق از نظر نوع کیفی، راهبرد فرایندی و هدف، کاربردی است که به صورت مطالعه موردی (ورزش جانبازان و معلولان) صورت پذیرفته است. جامعه آماری پژوهش از دو بخش جامعه متخصص انسانی (۲۱ نفر) و جامعه اسنادی و اطلاعاتی (۴۱ نسخه) تشکیل می‌شود. ابزار پژوهش شامل مصاحبه و پرسشنامه می‌باشد که به سه روش مطالعه کتابخانه‌ای، مصاحبه و تکنیک دلفی انجام گرفته است. روایی ابزارها براساس تعیین اعتبار منابع و افراد نظرخواهی شده است، روایی سنجی محتوایی و صوری، چارچوب مصاحبه و محاسبه ضرایب توافق بین مصصحان کدگذاری مطلوب ارزیابی

۱- دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

۲- استادیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Afahimi77@gmail.com

۳- استادیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

۴- استادیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

● ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)

گردید. از روش‌های کدگذاری مفهومی و تحلیل سیستمی مفهومی جهت تحلیل یافته‌ها استفاده گردید.

یافته‌ها نشان می‌دهد که چارچوب توسعه ورزش جانبازان و معلولان در سه سطح نقش‌ها، ساختار و عملکرد قابل تحلیل است. نقش‌های اصلی شامل فرد، خانواده، محیط، ورزش و مدیریت می‌باشد و تحلیل راهبردی شامل محورهای تحلیل، چالش‌ها، راه‌کارها و تقسیم کار بین سازمانی است. چالش‌ها و راه‌کارها در چهار بخش امکانات و خدمات، مدیریتی و اجرایی، ارتباطی و اطلاعاتی و آموزشی و فرهنگ سازی چارچوب بندی شدند.

براساس یافته‌ها می‌توان بیان کرد که چارچوب توسعه ورزش جانبازان و معلولان دارای ساختاری پیچیده است و با توجه به وجود چالش‌های فراوان، نقش‌های چندگانه و سطوح مختلف، نیاز به اتخاذ هوشمندانه راهبردها و به‌کارگیری اثربخش راه‌کارها براساس یک تقسیم کار سازمانی دارد.

واژگان کلیدی: الگوی توسعه، توسعه ورزش، ورزش همگانی و ورزش جانبازان و معلولان.

مقدمه

امروزه در کشورهای پیشرفته، افراد معلول در سطح وسیعی در فعالیت‌های اجتماعی و مسابقات شرکت دارند و هویت خود را به جامعه شناسانده‌اند. ورزش یک ابزار و بستر مناسب برای احیای اقشار ویژه مانند جانبازان، معلولان، نابینایان و ناشنوایان در جامعه است، زیرا دارای کارکردهای متنوعی مانند سلامتی و تندرستی، ترمیم و درمان جسمی، نشاط و شادی، تناسب اندام و زیبایی و در نهایت مشارکت اجتماعی است.

در همین راستا ضرورت دارد که سازمان‌های متولی ورزش ج. م. ن. ن و فدراسیون مربوطه با مشخص کردن مزیت‌های نسبی در زمینه تربیت بدنی و ورزش، اقدامات هدفمند و متناسب با ویژگی‌های محیطی خود را ساماندهی نمایند. همچنین توسعه ورزش ج. م. ن. ن این امکان را ایجاد می‌کند تا در صورت ایجاد پیوندهای پسین و پیشین نیرومند در سازوکارهای خود، بر رشد خدمات رفاهی و فراغتی به این قشر تأثیرگذار باشد، زیرا بخش ورزش، از دستاوردهای سایر بخش‌ها به عنوان نهاد واسطه‌ای استفاده می‌کند و از این طریق رشد این بخش به رشد بخش‌های دیگر کمک می‌کند (صفاری، ۱۳۹۱). بنابراین، توجه به حوزه‌های مشترک ورزش ج. م. ن. ن با سایر زمینه‌های ورزش یک الزام است و چشم پوشی از آن سبب از دست رفتن فرصت‌ها و امتیازهای مشمول ورزش خواهد شد. پیامدهای توسعه ورزش و تربیت بدنی ج. م. ن. ن علاوه بر دستاوردهای آشکار فرهنگی، اجتماعی برای این قشر، می‌تواند در بسیاری از زوایایی پنهان خدمات به آنان راهگشا بوده و زمینه‌های شکوفایی جامعه ج. م. ن. ن را فراهم سازد. ورزش موجب افزایش سلامت و نشاط اجتماعی، بهره‌وری منابع و سرمایه‌های انسانی، بهره‌وری و ورزش قهرمانی و حرفه‌ای و نیز موجب زیانزد شدن نام‌های فردی، سازمانی و ملی تیم پیروز می‌شود (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴).

امروزه اهمیت ورزش و نقش بسزای آن در ابعاد مختلف زندگی فردی و اجتماعی انسان و همچنین پرورش روح، جسم و سلامتی تک تک افراد جامعه به خصوص برای عموم جانبازان، معلولان، نابینایان و ناشنوایان از اولویت و اهمیت خاصی برخوردار است؛ به طوری که از آن به عنوان یک ابزار توان‌بخشی نام می‌برند، که علاوه بر تأثیرات فوق‌الذکر، موجب جلوگیری از پیشرفت معلولیت و نیز بهبودی و شادابی روحیه در بیماران روحی روانی که دچار افسردگی و اضطراب هستند، می‌شود. با این حال، تا یک قرن پیش تفکر عمومی چنین بود که افراد معلول جایی در صحنه‌های ورزشی نداشتند و فقط می‌توانستند تماشاچی صحنه‌های ورزشی باشند، اما امروزه با پیشرفت‌های چشمگیری که در ورزش معلولان به‌ویژه افراد دارای ضایعه نخاعی انجام شده، نقش با ارزش خود را روز به روز در زندگی این گونه افراد بیشتر نشان می‌دهد؛ به طوری که ورزش به عنوان جز لاینفک از زندگی افراد نخاعی باعث شده، بخش عمده‌ای از فعالیت‌های مراکز ضایعات نخاعی در سراسر دنیا را به خود اختصاص دهد که در بعضی از مراکز مثل استوک مندویل در انگلستان امکانات بسیار متنوع را برای این منظور فراهم کرده‌اند (آرمند نیا، ۱۳۹۶). هم‌اکنون ۱۰۰ سال از شروع رسمی ورزش‌های معلولان می‌گذرد. قرن ۱۸ و ۱۹ میلادی زمانی بود که تأثیر ورزش در سلامت معلولان کاملاً شناخته شده بود. ورزش درمانی قدم اول برای ابداع ورزش‌های معلولان بود که سپس به مسابقات و رقابت‌های ورزشی ختم شد (اسد، ۱۳۹۴). توسعه و پیشرفت واقعی کشورها دارای شاخص‌های مختلفی است که یکی از مهم‌ترین آن‌ها ورزش می‌باشد. اهمیت تربیت بدنی و ورزش روز به روز در حال افزایش است. ارتباط ورزش با پدیده‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و اقتصادی حاکی از اهمیت این پدیده و نقش آن در برنامه‌های توسعه ملی کشورهاست و

● ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه

جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)

در یک نگاه کلی، توسعه و پیشرفت ورزش در هر کشور، با اقتدار و قدرت آن کشور ارتباط نزدیکی دارد. این موضوع باعث شده که سرمایه‌گذاری‌های هنگفتی برای توسعه ورزش در اکثر کشورها انجام شود (مالینا و لیتل^۱، ۲۰۰۶).

راهبرد هر سازمان ورزشی مانند کمیته ملی پارالمپیک و فدراسیون ورزش ج. م. ن. ن متأثر از فرایند تعامل آن با محیط بیرونی است. بنابراین، پیش‌بینی وضعیت آینده، نقشی اساسی در فرایند موفقیت سازمان‌ها دارد. در این میان شناخت عوامل محیطی و همچنین شناسایی عوامل درونی بسیار مهم می‌باشد (هانگر و ویلین، ۱۳۸۶). تفسیر محیط داخلی و خارجی ورزش ج. م. ن. ن، فرآیندی است که موجب سازگاری بخش اجرا با راهبردها شده و امکان ثبات حرکت مجریان و مدیران ورزشی این حوزه جهت دستیابی به اهداف راهبردی ورزش را فراهم می‌آورد. به‌طور حتم در این مسیر، سازمان‌های دولتی و ساز و کارهای به کار گرفته شده توسط آن‌ها در دستیابی به ثبات مورد نظر نقش اصلی و اساسی دارد. از این رو، گام نهادن در فرآیند توسعه ورزش ج. م. ن. ن مستلزم دوری مدیران از سخت‌گیری سازمانی و انعطاف‌پذیری در برابر واقعیات پیش‌روی ورزش ج. م. ن. می‌باشد و این مهم باید در قالب قوانین ملموس و به دست مدیرانی توانمند به انجام برسد.

کلیت ورزش ج. م. ن. ن و زیربخش‌های تشکیل دهنده آن، جهت گسترش خدمات به این اقشار خاص و دستیابی به هر هدفی در راستای توسعه متوازن ورزش، از نقاط قوت و ضعف‌های مختلفی برخوردار است. در چنین شرایطی امر برنامه‌ریزی، مستلزم شناخت ویژگی‌ها و عوامل محیط درونی و بیرونی می‌باشد (دیوید^۲، ۲۰۱۱). در همین راستا، شناخت قوت‌ها، توانایی تفسیر محیط و تعیین راهبردهای توسعه ورزش ج. م. ن. ن موجب می‌شود تا این حوزه از ورزش در مواجهه با رویدادهای محیطی دچار دگرگونی نشود و متناسب با تحولات و پیچیدگی‌ها به تطابق برسد. از این رو، مبحث برنامه‌ریزی برای توسعه ورزش جانبازان و معلولان دارای پیچیدگی و گستردگی بالایی است، زیرا توسعه ورزش جریانی است که در خود، تجدید و دگرگونی کل نظام را به همراه دارد، و علاوه بر این، بهبود و رشد کمی و کیفی در سازه‌ها، فرایندها و رفتارها را در بر دارد (لورمور و بیگام^۳، ۲۰۰۹). در واقع، توسعه ورزش ج. م. ن. ن مشتمل بر ساختارها، سیستم‌ها، بسترها و فرآیندهایی است، که منجر به مشارکت افراد معلول و جانباز در رویدادهای ورزشی، رشد و بهبود تولید و خدمات صنعت ورزش، پویایی و نشاط فرهنگی و اجتماعی محیط‌های ورزشی، ارتقای سلامت و تندرستی عمومی و دستیابی به جایگاه مناسب در عرصه رقابت‌های ورزشی بین‌المللی در حوزه معلولان و جانبازان می‌گردد (سوتریادو^۴، ۲۰۰۵). در مبانی نظری توسعه ورزش، دو رویکرد پائین به بالا و بالا به پائین وجود دارد. در رویکرد پائین به بالا، فرض می‌شود که توسعه ورزش باید از پایین‌ترین سطوح ورزش در هرم توسعه ورزش آغاز شود و از آموزش به مشارکت همگانی و سپس به ورزش رقابتی و قهرمانی جریان و ارتقا پیدا کند، اما رویکرد بالا به پائین، در ابتدا هدف کسب قهرمانی ورزشی و سپس استفاده از آن جهت جلب مشارکت مردم و رشد اقتصادی در آن است (رمضانی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۴).

مطالعه‌های انجام شده در ورزش ج. م. ن. ن (اقشار خاص) نشان می‌دهد که فقدان سیاست‌ها،

1. Milina and Little
2. David
3. Livermour & Beckham
4. Sotheryadow

خط‌مشی‌های راهبردی، عدم هماهنگی بین مجموعه نهادها، سازمان‌ها و دستگاه‌های اجرایی مرتبط با ورزش، ناکافی بودن منابع مادی و انسانی در حوزه‌های مختلف ورزشی و بعضاً انجام کارهای موازی و عدم نظارت کافی بر فعالیت‌های ورزشی از جمله مهم‌ترین نارسایی‌های ورزش اقشار خاص محسوب می‌شوند. بنابراین، با توجه به موارد یاد شده و مطالعات صورت گرفته، این پرسش مطرح است که ورزش جانبازان و معلولان کشور در چه وضعیتی است و چگونه می‌توان به راهبرد مطلوب دست یافت؟

با وجود اثبات نقش مهم ورزش در این قشر، هنوز ورزش (اقشار خاص) در ایران آن گونه به مثابه ضرورت و اقدام اساسی در توسعه اجتماعی انگاشته نمی‌شود. ورزش ج. م. ن. ن در منظرهای مختلف مانند سرانه فضای ورزشی، مشارکت ورزشی، سهم ورزش در فراغت، شاخص‌های سلامت و نشاط اجتماعی، حضور در مسابقات کشوری و جهانی، تولیدات و خدمات ورزشی مناسب و کسب کرسی‌ها و پست‌های سازمانی ملی و بین‌المللی از وضعیت شایسته‌ای برخوردار نیست (جلالی فراهانی، ۱۳۹۳). از این رو، در ایران ورزش اقشار خاص نیازمند تدوین یک برنامه جامع با کارایی اجرایی بالا جهت کاهش شکاف توسعه و بهبود وضعیت فعلی است.

بخش ورزش اقشار خاص با چالش‌های اساسی از جمله بی‌جهت بودن روند توسعه و بی‌ارتباط بودن آن با ویژگی‌های ذاتی این حوزه از ورزش رو به رو است. از سوی دیگر، وابستگی بسیاری از ابعاد ورزش جانبازان و معلولان به سایر بخش‌های همکار موجب ضعف پیوندهای پسین این بخش شده که کم‌ترین تأثیر آن ضعیف ماندن بخش رویدادهای ورزشی و عدم رشد مشارکت ورزشی اقشار خاص است. بنابراین، بخش ورزش اقشار خاص (ج. م. ن. ن) به لحاظ تأمین منابع توسعه اولیه، بیشتر برون‌گرا و به لحاظ عرضه دستاوردها و رویدادها، بیشتر درون‌گرا است (گزارش برنامه ششم ورزش، ۱۳۹۵). بنابراین، این یک مسأله و ضرورت اساسی جهت بازنگری در رویکردها و برنامه‌های توسعه در حوزه ورزش جانبازان و معلولان است.

با توجه به اهمیت برنامه‌ریزی راهبردی در توسعه ورزش، ضرورت توجه به این مهم در ورزش جانبازان و معلولان نیز بیش از پیش بر مسئولان این حوزه لازم است و بدون شک یکی از مهم‌ترین دلایل عقب افتادگی عرصه ورزش در اقشار خاص، کم‌توجهی مسئولان به این مقوله مهم است. هرچند در سال‌های اخیر گام‌هایی در این راستا برداشته شده است که بی‌شک کافی نیست، و باید بیشتر به این مهم توجه شود. بنابراین، ارائه راه‌کارهای مناسب و تدوین یک برنامه راهبردی برای ورزش جانبازان و معلولان کشور ضروری می‌باشد تا با تحقق آن و توسعه این حوزه، به جایگاه مناسب خود نزدیک‌تر شود. به نظر می‌رسد فراهم آوردن شرایط مطلوب برای تهیه و تدوین برنامه راهبردی توسعه ورزش جانبازان و معلولان، گامی عمده و آغازین برای سامان بخشیدن به تلاش‌های گسترده و گوناگون در عرصه‌های ورزش برای اقشار خاص و ویژه است. با توجه به پیشرفت و توسعه جامعه و اقبال عمومی مردم به ورزش از یکسو و اهمیت ورزش جانبازان و معلولان از طرف دیگر و نیز وجود ظرفیت‌های مناسب و بالا در کشور، التزام به شناخت دقیق و صحیح وضع موجود و ارائه راهبردهای اصولی و علمی جهت توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص احساس می‌شود؛ که به عنوان یک ضرورت جهت تعیین چشم‌انداز بومی برای ورزش جانبازان و معلولان نیز به حساب می‌آید. لذا هدف پژوهش حاضر بر ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (ج. م. ن. ن) متمرکز شده است.

● ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش از نوع کیفی، راهبرد فرایندی، سطح راهبردی و هدف کاربردی به صورت مطالعه موردی (ورزش جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان) می باشد. در تدوین چارچوب پژوهش همزمان از مفاهیم، رویکردها و روش‌های تحلیل و موقعیت‌سنجی استفاده شده است. این چارچوب نگاهی کل‌گرا، سیستمی و بلندمدت به مقوله ورزش جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان دارد. جامعه آماری شامل دو بخش جامعه انسانی و جامعه اطلاعاتی می‌باشد. تعداد نمونه و روش نمونه‌گیری در جدول ۱، آورده شده است.

جدول ۱. جامعه آماری پژوهش و روش نمونه‌گیری

جامعه اطلاعاتی		جامعه انسانی	
منابع علمی و رسانه‌ای	منابع اسنادی و اجرایی	مدیران و کارشناسان	مديران و کارشناسان
طرح‌های تحقیقاتی، مقاله‌های پژوهشی، منابع کتابخانه‌ای، آرشیوهای رسانه‌ای	اسناد، چارت و آئین‌نامه، گزارش عملکرد، سالنامه	کمیته ملی پارالمپیک فدراسیون ورزش ج. م فدراسیون ورزش ناشنوایان و نابینایان و هیئت‌های استانی فدراسیون‌ها	مشخصه
هدفمند و دردسترس ۲۸ نسخه	هدفمند و دردسترس ۱۳ نسخه	هدفمند و دردسترس ۲۱ نفر	نمونه‌گیری
	۴۱ نسخه		تعداد نمونه

ابزار پژوهش شامل مصاحبه و پرسشنامه است که به سه روش مطالعه کتابخانه‌ای، مصاحبه و تکنیک دلفی انجام گرفته است (جدول ۲). در ابتدا برای بررسی وضعیت موجود تمام اسناد و مدارک مربوط به ورزش جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان، مطالعات کتابخانه‌ای انجام گرفته است. سپس برای تکمیل فهرست اولیه شاخص‌ها، بررسی وضعیت موجود، تنظیم و اصلاح شاخص‌ها، از مصاحبه استفاده گردید. در مرحله بعد به منظور درک بهتر و تحلیل کیفی اطلاعات به دست آمده از پژوهش‌ها و مطالعات کتابخانه‌ای و اینترنتی، چارچوب توسعه ورزش جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان طراحی شده است. روایی صوری و محتوایی ابزارهای پژوهش، توسط اساتید مدیریت ورزشی (۶ نفر) و مدیران (۷ نفر) مورد بررسی و تأیید قرار گرفته است. سپس جهت غربال و تعیین اعتبار بخش‌های مختلف پژوهش از تکنیک مطالعه دلفی متشکل از صاحب‌نظران و خبرگان برحسب نمونه در دسترس استفاده است (۸ نفر: دو مدیر، دو مربی، دو استاد، دو کارشناس).

جدول ۲. ابزار پژوهش، روایی ابزار، روش گردآوری داده‌ها و روش‌های تحلیلی

فاز مطالعه	ابزار	روایی	نمونه	یافته	روش تحلیل
مطالعه نظری	مطالعه کتابخانه‌ای	اعتبار حقوقی اسناد و اعتبار علمی منابع	۴۱ نسخه	شناسایی مؤلفه‌ها و اجزای چارچوب	کدگذاری و چارچوب‌بندی مفهومی
مطالعه نیمه تجربی	مصاحبه و رونوشت	اعتبار و مرجعیت افراد محاسبه ضریب توافق بین کدگذارها و مصححان	۲۱ نفر	تکمیل و غربال مؤلفه‌ها و اجزای شناسایی شده مرحله قبل	کدگذاری و چارچوب‌بندی مفهومی

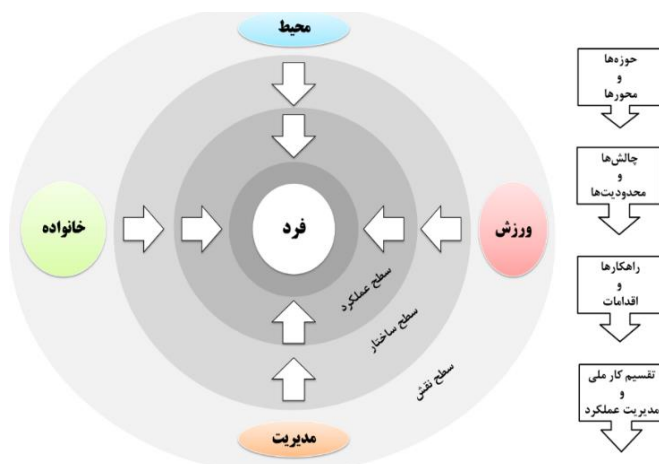
مطالعه خبرگی	تکنیک دلفی دو مرحله‌ای (دو جلسه‌ای)	اعتبار و مرجعیت افراد دعوت شده توافق جمعی	۸ نفر	نظام‌سازی مولفه‌ها و اجزای غربال شده در مرحله قبل	تحلیل سیستمی و نظام‌مند
--------------	-------------------------------------	---	-------	---	-------------------------

روش‌های تحلیلی مورد استفاده در این پژوهش شامل موارد زیر بود:
الف) تحلیل مفهومی و کدگذاری دسته بندی و کدگذاری مفاهیم مستخرج از ابزارهای مختلف پژوهش براساس مبانی نظری و روایی کیفی متخصصان.

ب) تحلیل سیستمی: دیدگاه سیستمی برای درک و کنترل پدیده‌ها؛ نمایش مفهومی و تصویری محورهای توسعه مشارکت ورزشی؛ بررسی چالش‌ها و محدودیت‌های موجود؛ معرفی یک چارچوب جامع از راه‌کارها و اقدامات مناسب؛ ارائه الگوی تقسیم کار سازمانی در سطح ملی و مدیریت عملکردها در این حوزه از جمله مهم‌ترین جنبه‌های عملیاتی استفاده از این متدولوژی در پژوهش حاضر است.

یافته‌های پژوهش

در ابتدا محورها و مؤلفه‌های مرتبط با هر یک از حوزه‌های توسعه ورزش جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان با انجام مطالعات کتابخانه‌ای شناسایی گردید (شکل ۱).

شکل ۱. مدل مفهومی چارچوب توسعه ورزش اقلشار خاص (ج. م. ن. ن) پژوهش

همان طور که در شکل ۱، و با استفاده از ابزارهای مختلف پژوهش (مصاحبه و روش دلفی) مشخص شده، چارچوب توسعه ورزش جانبازان و معلولان در سه سطح نقش، ساختار و عملکرد قابل تحلیل است که نتایج حاصل، محورهای هر حوزه را نشان خواهد داد.
نقش‌های اصلی شناسایی شده در این پژوهش شامل محیط، ورزش، مدیریت، فرد و خانواده است که منطبق بر نقش‌های چهارگانه به صورت جدول ۳، چارچوب بندی شدند.

● ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)
 جدول ۳. نقش‌ها و محورهای تحلیل چارچوب توسعه ورزش جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان (ج. م. ن. ن)

عوامل محیطی	عوامل ورزشی	عوامل فردی و خانوادگی
بازاریابی اجتماعی برای ورزش ج. م. ن. ن	اخلاق ورزشی، منش ورزشی و پهلوانی	ارتباط و تعامل با افراد ورزشی
تأثیرات فضای بین‌المللی ورزش ج. م. ن. ن	جاذبه‌های تبلیغاتی برای ج. م. ن. ن	تصور افراد از دید دیگران نسبت به تیپ و ظاهر بدنی
توسعه رسانه‌ای و تبلیغات برای ورزش ج. م. ن. ن	جاذبه‌های زیبایی اجرای مهارت برای ج. م. ن. ن	خودترویج سبک زندگی فعال و غیرفعال
تولیدات و تأمین تجهیزات ورزشی مختص ج. م. ن. ن	جاذبه‌های فضای هیجانی برای ج. م. ن. ن	حالات روانی فرد (مانند اعتماد بنفس، افسردگی،...)
جایگاه ورزش ج. م. ن. ن در فضای رسانه‌ای و نهاد مدنی	فرهنگ رفتاری و هنجاری محیط‌های ورزشی	خصوصیات و رده‌های سنی داشتن سلامت جسمانی و مهارت ورزشی
جایگاه ورزش ج. م. ن. ن در برنامه‌های توسعه زیست بوم و شرایط اقلیمی منطقه برای فعالیت ورزشی ج. م. ن. ن	کارکردهای ارتباطی و تعاملی برای ج. م. ن. ن	مهارت ورزشی داشتن همراه برای فعالیت ورزشی
قابلیت رفت و آمد ج. م. ن. ن در فضای شهری و سکونت‌گاه‌های رفتاری، نمادها، سمبل‌های ورزشی ج. م. ن. ن در جامعه میزان هزینه ورزش در سید خانوار ج. م. ن. ن	مزایای جسمی (تناسب اندام،...) برای ج. م. ن. ن	سطح درآمد و رفاه زندگی عضویت در گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی ورزشی
میزان حمایت حقوقی از ورزش ج. م. ن. ن در اسناد اجرایی و قانونی میزان درآمد و قدرت خرید و مصرف خانواده‌های ج. م. ن. ن	مزایای روانی (سلامت روحی،...) برای ج. م. ن. ن	زمان و وقت کافی مشغله‌های کاری شخصی و اجتماعی
نهادینه سازی و رفتارسازی ورزش در بین اقشار ج. م. ن. ن	مزایای اجتماعی (اجتماع پذیری،...) برای ج. م. ن. ن	نوع نگرش افراد به ورزش و آگاهی از فواید فعالیت ورزشی
عوامل مدیریت ساختار	مزایای جسمی (تناسب اندام،...) برای ج. م. ن. ن	وضعیت تحصیلی و ماهیت شغلی
برنامه ریزی عملیاتی متناسب با برنامه‌های کلان	مزایای روانی (سلامت روحی،...) برای ج. م. ن. ن	ویژگی‌های جنسیتی تصور افراد از تیپ و ظاهر بدنی خود
تدوین شرح وظایف روشن در تشکیلات ورزش ج. م. ن. ن	مزایای اجتماعی (کاهش اثرات کار،...) برای ج. م. ن. ن	خدمات
روش‌ها و الگوهای برنامه ریزی ورزش ج. م. ن. ن	نمادهای فرهنگی و نوستالژی ورزشی و ویژگی‌های زیبایی شناختی پوشش	ایجاد قابلیت‌های بازاریابی و مدیریت ارتباط با مشتریان
	بودجه دولتی ورزش ج. م. ن. ن	به کارگیری انواع رشته‌های ورزشی و الگوهای حرکتی
	فناوری روز جهت ارتقای کیفیت خدمات توزیع و قابلیت دسترسی به امکانات و فضاهای ورزش ج. م. ن. ن	

سنجش و ارزیابی شاخص‌های توسعه ورزش برای ج. م. ن. ن سیستم کنترل و نظارت جامع و روشن	حمایت و پشتیبانی نهادهای دولتی و غیردولتی و مردم درآمدزایی بخش‌های ورزش ج. م. ن. ن سازمان یافته‌ها ج. م. ن. ن	پایگاه‌های علمی ورزشی پایش مستمر جسمی و رفتاری افراد پژوهش‌های نیازسنجی، فنی و مدیریتی برای توسعه ورزش ج. م. ن. ن تعادل بین تقاضا و عرضه در ارائه خدمات ورزشی ج. م. ن. ن
سیستم‌ها و الگوهای تصمیم‌گیری در مدیریت فرایندها طرح‌ریزی و شاخص‌سازی اهداف و برنامه‌های ورزش ج. م. ن. ن مستندسازی عملکرد و تدوین چارچوب حقوقی مطالعات و تحقیقات لازم جهت برنامه ریزی و تصمیم‌گیری	سرمایه‌گذاری در بخش ورزش ج. م. ن. ن سیستم‌های فناوری اطلاعات در ورزش ج. م. ن. ن کیفیت مهندسی و معماری زیرساخت فضاهای ورزشی ج. م. ن. ن کیفیت و استاندارد وسایل و تجهیزات ورزشی ج. م. ن. ن مدیران و کارشناسان متخصص اجرایی	تناسب توسعه سرانه‌ها و خدمات بافت جمعیتی و سکونت تناسب و جامعیت در پوشش دهی اقشار مختلف جامعه تنوع برنامه و رویدادهای ورزشی ج. م. ن. ن توزیه مناسب سرانه‌ها و خدمات ورزشی در جامعه توسعه رسانه‌ای و تبلیغات ورزش ج. م. ن. ن غنی‌سازی آموزش ورزش در مراکز مختلف
فرآیند مدیریتی نگرش مدیران و برنامه‌ریزان نسبت به نوع توسعه ورزش وجود ساختارهای مدیریتی و اجرایی دانش محور و فناورمحور وحدت رویه در رهبری و تعامل سازمان‌های مرتبط با ورزش ج. م. ن. ن وحدت رویه در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی یکپارچه‌سازی اقدامات و عملیات	وجود تجهیزات آزمایشگاهی و طبی ورزشی ج. م. ن. ن وجود دانش تخصصی و خدمات علمی ورزشی ج. م. ن. ن وجود نیروهای داوطلب و انجمن‌های ورزش ج. م. ن. ن	فرآیند مدیریتی نگرش مدیران و برنامه‌ریزان نسبت به نوع توسعه ورزش وجود ساختارهای مدیریتی و اجرایی دانش محور و فناورمحور وحدت رویه در رهبری و تعامل سازمان‌های مرتبط با ورزش ج. م. ن. ن وحدت رویه در سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی راهبردی یکپارچه‌سازی اقدامات و عملیات

موانع و چالش‌های توسعه مشارکت ورزشی در اقشار خاص

در ادامه موانع و چالش‌های توسعه مشارکت ورزشی جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان شناسایی و در چهار منظر خدمات - امکانات، مدیریتی - اجرایی، ارتباطی - اطلاعاتی و آموزشی - فرهنگ‌سازی دسته‌بندی گردید (جدول ۴).

● ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)
جدول ۴. موانع و چالش‌های توسعه مشارکت ورزشی جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان (م. ج. ن. ن.)

حوزه	چالش‌های اصلی	چالش‌های فرعی
خدمات و امکانات	ضعف‌های کمی و کیفی در امکانات و خدمات و تجهیزات و فضاهای ورزشی م. ج. ن. ن.	- کمبود سرانه ورزشی برای م. ج. ن. ن. و مشکلات دسترسی به آن در بسیاری از فضاهای شهری و حومه - نبود تجهیزات ورزشی در فضاهای طبیعی با قابلیت فعالیت ورزشی م. ج. ن. ن. - نبود فضاهای مناسب برای ورزش خانواده‌ها یا گروه‌های مرجع دوستان از م. ج. ن. ن. - عدم امکان استفاده از بسیاری از امکان ورزشی دولتی برای اقشار مختلف م. ج. ن. ن.
مدیریتی و اجرایی	ضعف‌های ساختاری کارکردی در سیستم مدیریت و توسعه ورزش م. ج. ن. ن.	- جزیره‌ای بودن و ناهماهنگی فعالیت‌های سازمان‌های متولی ورزش م. ج. ن. ن. و منقطع نبودن ساختار آن‌ها برای همکاری - عدم مشارکت مناسب انجمن‌های مردم‌نهاد و داوطلبان اجتماعی در توسعه ورزش م. ج. ن. ن. - عطف عمده تمرکز و توجه سازمان‌ها و مراکز ورزشی به ورزش قهرمانی و رقابتی - محدودیت منابع دولتی و سنتی بودن ساختار تشکیلات دولتی ورزش م. ج. ن. ن.
ارتباطی و اطلاعاتی	نظامند نبودن جریانی اطلاعاتی و ارتباطی میان فردی و بین سازمانی در ورزش م. ج. ن. ن.	- عدم توجه به توسعه عدالت محور خدمات ورزشی برای م. ج. ن. ن. - عدم نظارت مناسب بر بسیاری از مراکز موظف خدمات به م. ج. ن. ن. - کمبود خدمات مشاوره ورزشی به م. ج. ن. ن. در فضاهای تفریحی و ورزشی عمومی - نبود شبکه اطلاعاتی و ارتباطی جامع در زمینه ورزش م. ج. ن. ن. - ارزشمند نبودن بسیاری از کارکردهای نوین ورزش در فرهنگ سنتی خانواده‌ها و عدم آگاهی عمومی از فواید فعالیت ورزشی برای م. ج. ن. ن. - تخصصی انگاشتن مقوله فعالیت بدنی و عدم تمایل م. ج. ن. ن. به چالش شروع ورزش - احساس ضعف در برخی م. ج. ن. ن. نسبت به حضور در فضاهای ورزشی
آموزشی و فرهنگسازی	پراکنده و ناهمسو بودن فعالیت‌ها و اقدامات آموزشی و فرهنگی ورزش م. ج. ن. ن.	- جایگاه پایین دانش ورزش در سواد خانواده‌های م. ج. ن. ن. - ضعف فرهنگ مشارکت اجتماعی در خانواده‌های م. ج. ن. ن. - عدم سفارش مناسب به ورزش م. ج. ن. ن. توسط مراجع عمومی مانند روحانیت و پزشکان - گرایش به سبک فراغت مجازی غیرفعال در م. ج. ن. ن. - نبود الگوهای فراغتی و تفریحی ورزشی مناسب با فرهنگ محلی برای م. ج. ن. ن. - وضعیت نامطلوب معیشتی مردم و اولویت پایین ورزش برای هزینه و مصرف

راهبردها و راه کارهای توسعه مشارکت ورزشی معلولان و جانبازان

برای توسعه مشارکت ورزشی م. ج. ن. ن در هر یک از منظرهای فوق و در راستای رفع چالش‌ها و تأمین نیازهای اساسی هریک از منظرها، راه کارهای اساسی و عملیاتی شناسایی شد. دسته بندی راه کارهای شناسایی شده در چهار منظر خدمات - امکانات، مدیریتی - اجرایی، ارتباطی - اطلاعاتی و آموزشی - فرهنگ سازی (منطبق بر دسته بندی چالش‌ها) صورت گرفت (جدول ۵).

جدول ۵. راهبردها و راه کارهای توسعه مشارکت ورزشی معلولان و جانبازان

حوزه	راهبرد	راه کارها
۱) ارتقای کمی و کیفی در امکانات و خدمات و تجهیزات و فضاهای ورزشی م. ج. ن. ن	ایجاد ایستگاه‌های مشاوره ورزش و تندرستی در فضاهای تفریحی عمومی برای م. ج. ن. ن	- ایجاد پیست‌های اختصاصی برای ورزش صبحگاهی، دوچرخه سواری، پیاده روی خانوادگی م. ج. ن. ن
		- ارتقای کمی و کیفی در امکانات و خدمات و تجهیزات و فضاهای ورزشی م. ج. ن. ن
۲) کارآمدسازی ساختاری کارکردی سیستم مدیریت و توسعه ورزش م. ج. ن. ن	ایجاد قابلیت فعالیت ورزشی م. ج. ن. ن	- تجهیز، نوسازی و به سازی فضاهای ورزشی تخصصی م. ج. ن. ن
		- توزیع تجهیزات ورزشی ارزان قیمت (از جمله کفش، لباس، توپ، راکت بدمیتون و ...) بین اقشار خاص نیازمند
۳) کارآمدسازی ساختاری کارکردی سیستم مدیریت و توسعه ورزش م. ج. ن. ن	توسعه فضاهای مجزای ورزشی در پارک‌های شهر و حومه برای گروه‌های م. ج. ن. ن	- طراحی و ساخت وسایل تفریحی و اسباب بازی تخصصی برای م. ج. ن. ن
		- برآورد نیاز مالی واقعی ورزش م. ج. ن. ن و ایجاد ساز و کارهای مناسب جهت تأمین اقتصادی خدمات ورزشی
۴) کارآمدسازی ساختاری کارکردی سیستم مدیریت و توسعه ورزش م. ج. ن. ن	تدوین و ابلاغ چارچوب تقسیم کار و وظایف بین سازمان‌ها و مراکز متولی در زمینه ورزش م. ج. ن. ن	- تدوین دستورالعمل‌های جدید و قانونمند برای ورزش م. ج. ن. ن
		- به وجود آوردن بسترها و ساختارهای مناسب برای جذب و فعالیت داوطلبین و انجمن‌های مردم نهاد علاقمند به خدمات ورزشی به م. ج. ن. ن
۵) کارآمدسازی ساختاری کارکردی سیستم مدیریت و توسعه ورزش م. ج. ن. ن	برگزاری نشست‌های هدفمند مبنی بر نقش ورزش در افزایش کارآیی و سلامت م. ج. ن. ن	- برگزاری نشست‌های هدفمند مبنی بر نقش ورزش در افزایش کارآیی و سلامت م. ج. ن. ن
		- برگزاری سمینارها، همایش‌ها، جلسات و کارگاه‌های آموزشی در ارتباط با کارکردهای ورزش در پیشگیری از بیماری‌های جسمی و روانی، اعتیاد، انحرافات عمومی، فشار روانی و شغلی و ناهنجاری‌های اجتماعی

- ارائه پکیج‌های حاوی وسایل کمکی و رفاهی در فضاهای ورزشی عمومی
- استفاده از تسهیلات حمل و نقل برای شرکت م. ج. ن. ن در فضاها و رویدادهای تفریحی ورزشی
- ایجاد زمینه‌های آموزش الگوهای صحیح فعالیت حرکتی و ورزشی م. ج. ن. ن در اماکن ورزشی عمومی، پارک‌ها و ...
- تدوین نورم سطح ورزش و سلامت م. ج. ن. ن و مقایسه با نورم‌های کشوری و بین‌المللی موجود
- تدوین سیستم نظام اطلاعاتی برای ورزش م. ج. ن. ن و تهیه شناسنامه و پروفایل الکترونیک سلامت و ورزش برای افراد م. ج. ن. ن
- سنجش شاخص‌های آمادگی بدنی قبل و بعد از انجام برنامه‌های ورزشی همگانی برای م. ج. ن. ن
- شناسایی و رتبه‌بندی رشته‌های ورزشی و بازی‌های بومی و محلی براساس مؤلفه‌های مختلف ارائه خدمات و دسترسی م. ج. ن. ن
- نیازسنجی ورزشی جامع از م. ج. ن. ن و بازنگری در ارائه خدمات بر مبنای آن
- احیاء و بازشناسی انواع بازی‌ها و ورزش‌های سنتی برای م. ج. ن. ن
- معرفی انواع ورزش‌های جدید و مفرح به م. ج. ن. ن
- ایجاد ساعت ورزش و تندرستی در مراکز جمعیتی برای م. ج. ن. ن
- ایجاد کمپین‌های همیار ورزش
- تألیف کتاب قصه و شعر ورزشی در مدارس استثنائی با محوریت همراهی والدین
- برگزاری جشنواره ورزشی عمومی در انواع رشته‌ها و ورزشی فعالیت‌های بدنی مفرح برای م. ج. ن. ن
- تأکید بر مبانی ارزشی و دینی ورزش م. ج. ن. ن در نماز جماعات و مراسم‌های مذهبی در مساجد و اماکن دینی
- تهیه بروشور، پوستر، کتاب، فیلم، انیمیشن و تیزر، زیرنویس‌های رسانه‌ای با موضوع و هدف آموزش ورزش تفریحی و همگانی م. ج. ن. ن
- دعوت از شخصیت‌های محبوب اجتماعی برای حضور در برنامه‌های ورزش همگانی م. ج. ن. ن
- راه‌اندازی سایت یا استفاده از دیگر سایت‌ها، گرفتن سهم یا ستون در نشریات برای آموزش ورزش‌های همگانی م. ج. ن. ن
- فراهم‌سازی زمینه استفاده م. ج. ن. ن از اماکن ورزشی دولتی و غیردولتی
- الگوبرداری از الگوهای موفق داخلی و خارجی ترویج ورزش م. ج. ن. ن
- نصب شعارها و جملات کوتاه آموزشی در رابطه با ورزش م. ج. ن. ن بر دستگاه‌های حمل و نقل عمومی و بیلبوردها

الگوی تقسیم کار بین سازمانی

در این بخش الگوی تقسیم کار بین سازمانی بر اساس چهار شاخص سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، مشارکت حمایتی و پشتیبانی، مشارکت اجرایی و نظارت و ارزیابی می‌باشد. براساس

نظر متخصصان کمیته ملی پارالمپیک و فدراسیون جانبازان و معلولان و فدراسیون نابینایان و فدراسیون ناشنوایان، بیشترین سهم از تقسیم کار و تفویض اختیار نهادی را باید داشته باشند (جدول ۶).

جدول ۶. الگوی تقسیم کار نهادی و سازمانی توسعه مشارکت ورزشی م. ج. ن. ن

سازمان / حوزه	سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی	حمایت و پشتیبانی منابع	اجرایی و عملیاتی	نظارت و ارزیابی	ماموریت ویژه
کمیته ملی پارالمپیک	*	*	*	*	سیاست‌گذاری و هم‌راستا سازی مراکز متولی توسعه ورزش م. ج. ن. ن
فدراسیون ورزش معلولان و جانبازان فدارسیون نابینایان و کم بینایان فدارسیون ناشنوایان و کم شنوایان	*	*	*	*	حمایت از افراد و مراکز فعال در زمینه ورزش م. ج. ن. ن اقدام به جذب منابع و حمایت‌های نهادی و عمومی برای ورزش م. ج. ن. ن
هیئت‌های ورزشی استانی فدارسسیون‌های فوق‌الذکر	*	*	*	*	تمرکز بر جذب م. ج. ن. ن به فعالیت ورزشی
معاونت تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش و ادارات استانی آن	*	*	*	*	درگیر ساختن والدین در فعالیت ورزشی دانش آموزان معلول و کم توان
دانشگاه‌ها (گروه‌های علوم ورزشی و ادارات تربیت بدنی)	*	*	*	*	حمایت از دانشجویان دارای شرایط م. ج. ن. ن و ارائه خدمات ورزشی به آن‌ها
باشگاه‌ها و مراکز خد ماتی ورزشی خصوصی	*	*	*	*	فراهم سازی زمینه مشارکت ورزشی م. ج. ن. ن
شهرداری‌ها (بخش ورزش)	*	*	*	*	تامین فضاهای ورزشی مورد نیاز م. ج. ن. ن در فضاهای شهری
صدا و سیما (بخش ورزش)	*	*	*	*	ارائه محتوای رسانه‌ای مناسب برای فرهنگ سازی و دانش افزایی مردم در زمینه ورزش

● ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه

جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)

انجمن‌های مردم نهاد	*	*	و نهادهای سازنده ورزش در تشکلهای زیرمجموعه خود
سازمان بنیاد شهید و امور ایثارگران	*	*	بازنگری در آئین نامه‌های حمایت از جانبازان با رویکرد بهره‌مندی از خدمات ورزش و تندرستی
سازمان بهزیستی کشور	*	*	حمایت از گرایش خانواده‌های م. ج. ن. ن. به فعالیت ورزشی
اداره بهداشت، درمان و پزشکی	*	*	نظارت بر کیفیت خدمات ورزشی م. ج. ن. ن. و تشویق آنها به فعالیت ورزشی

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر بررسی رویکرد جامع به رویه‌ها و منظرهای توسعه مشارکت ورزشی جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان است که در پژوهش‌های گذشته کمتر مورد توجه قرار گرفته بود. یافته‌های پژوهش علی‌رغم همخوانی با مطالعات پیشین، دارای نوآوری قابل توجه در ساختار نظری - کارکردی است. ورزش معلولان، جانبازان، ناشنوایان و نابینایان بخشی از یک نهاد ورزشی است که دارای خاستگاه نهادی و اجتماعی است. از این رو، مدیریت و توسعه در آن نیازمند توجه به همه عناصر و اجزای درگیر و روابط بین آنها می‌باشد. چارچوب ورزش م. ج. ن. ن. از تعامل بین ذینفعان به وجود می‌آیند و هر تعاملی می‌تواند آثار متعدد و گوناگونی داشته باشد که بر روی تمام اجزا سیستم تأثیرگذار خواهد بود. به این ترتیب هر تعاملی می‌تواند پیامدهایی غیرقابل پیش‌بینی داشته باشد (آیزنبرگ^۱، ۲۰۱۱) و این همان خصوصیتی است که باید در بین تمامی بخش‌های مشارکت ورزش م. ج. ن. ن. وجود داشته باشد.

با توجه به مطالعات صورت گرفته، چارچوب پژوهش در سه سطح نقش‌ها، ساختار و عملکرد قابل تحلیل است. نقش‌های اصلی نیز شامل فرد، خانواده، محیط، ورزش و مدیریت است. که در توسعه ورزش اقشار خاص (ج. م. ن. ن.) نقش اساسی به عهده دارند. براساس تجربیات علمی گذشته، علی‌رغم وجود شناخت و نگرش مثبت نسبت به ورزش و آگاهی از فواید آن، مشارکت ورزشی در ابتدا به «فرد و خانواده» وابسته است؛ بدین منظور که از نظر زمان، مکان، مهارت، سلامتی و داشتن همراه برای انجام فعالیت‌های بدنی تا چه اندازه در شرایط مناسبی قرار دارد (دلمان و لویس^۲، ۲۰۱۰). در پژوهش حاضر نیز عوامل فردی و خانوادگی مانند «ارتباط و تعامل با افراد ورزشی»، «تصور افراد از دید دیگران نسبت به تیپ و ظاهر بدنی»، «خود ترویجی سبک زندگی فعال و غیرفعال»، «حالات روانی (مانند اعتماد بنفس، افسردگی، ...)»، «خصوصیات رده‌های سنی»، «داشتن سلامت جسمانی و مهارت ورزشی»، «داشتن همراه برای فعالیت ورزشی» و ... به عنوان عوامل اثرگذار بر توسعه ورزش جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان، از سوی متخصصان شناسایی شدند (جدول ۳). این نتایج با پژوهش میترا و همکاران^۳ (۲۰۱۷)، استانسکو^۴ (۲۰۱۴)، دوین^۵ (۲۰۱۳)، همسو بود. لذا پیشنهاد می‌شود برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران این حوزه، عوامل فوق را در هنگام تدوین برنامه راهبردی توسعه ورزش اقشار خاص مدنظر قرار دهند.

باید گفت که مشارکت ورزشی در اصل براساس تداوم آن یعنی فعالیت ورزشی مستمر شکل

1. Isenberg
2. Dolman and Lwis
3. Mitra et al.
4. Stănescu
5. Devine

می‌گیرد. ادامه مشارکت در ورزش از طریق مسیر بازخورد مشخص، تعدیل خواهد شد (نامراتو^۱، ۲۰۰۹). عوامل ورزشی شناسایی شده در این پژوهش عبارت‌اند از: «جاذبه‌های زیبایی اجرای مهارت»، «جاذبه‌های فضای هیجانی»، «جاذبه‌های مسابقات»، «فرهنگ رفتاری و هنجاری محیط‌های ورزشی»، «کارکردهای ارتباطی و تعاملی»، «کارکردهای تجاری و صنعتی»، «کارکردهای تربیتی و فرهنگی»، «کارکردهای زیستی و مدنی»، «مزایای اجتماعی، جسمی، روانی و صنعتی»، «نمادهای فرهنگی و نوستالژی ورزشی» و «ویژگی‌های زیبایی شناختی پوشش» بودند. این نتایج با پژوهش دلمان و لوئیس (۲۰۱۰)، همسو می‌باشد.

در این پژوهش، بعضی عوامل محیطی نیز شامل «بازاریابی اجتماعی برای ورزش ج. م. ن. ن.»، «تأثیرات فضای بین‌المللی ورزش ج. م. ن. ن.»، «توسعه رسانه‌ای و تبلیغات برای ورزش ج. م. ن. ن.»، «تولیدات و تأمین تجهیزات ورزشی مختص ج. م. ن. ن.»، «جایگاه ورزش ج. م. ن. ن. در فضای رسانه‌ای و نهاد مدنی»، «جایگاه ورزش ج. م. ن. ن. در برنامه‌های توسعه»، «زیست بوم و شرایط اقلیمی منطقه برای فعالیت ورزشی ج. م. ن. ن.»، «قابلیت رفت و آمد ج. م. ن. ن. در فضای شهری و سکونت»، «الگوهای رفتاری، نمادها، سمبل‌های ورزشی ج. م. ن. ن. در جامعه»، «میزان هزینه ورزش در سبد خانوار ج. م. ن. ن.»، «میزان حمایت حقوقی از ورزش ج. م. ن. ن. در اسناد اجرایی و قانونی»، «میزان درآمد و قدرت خرید و مصرف خانواده‌های ج. م. ن. ن.» و «نهادینه سازی و رفتارسازی ورزش در بین اقشار خاص» بود. میکائیل و همکاران^۲ (۲۰۰۹) معتقدند که ساختار زندگی شهری و صنعتی امروزی، توسعه اقتصادی و همچنین هزینه بر بودن مشارکت در بسیاری از انواع ورزش‌ها بر توسعه ورزش تأثیر زیادی دارند. و جامعه نیز نیازمند بهبود رویه‌های قانونی برای حمایت از هنجارهای اجتماعی و تغییر نگرش کلی نسبت به ورزش است. براساس گزارش لاکسو و همکاران^۳ (۲۰۰۸) و دی‌لیو و همکاران^۴ (۲۰۰۹) وضعیت سکونت افراد و شرایط اقلیمی و زیستی جهت دسترسی به فضاهای ورزشی ارتباط بالایی با مشارکت ورزشی آن‌ها دارد. گرین^۵ (۲۰۰۶) گزارش داده است که اجرای برنامه‌های ورزشی بیش از هر اقدامی به تأمین اعتبار مالی و سپس گزینش نیروی انسانی مناسب نیاز دارد، اما امکانات و فناوری به دلیل ثبات و استانداردسازی از حساسیت و پویایی کمتری نسبت به بحث مالی و انسانی برخوردار است. این نتایج با تحقیقات استانسکو (۲۰۱۴)، همسو می‌باشد.

در نظام توسعه ورزش کشور، برنامه ریزی و تخصیص بودجه در حد قابل توجهی همواره در جریان بوده است ولی مشکلات و کاستی‌های عمده‌ای در مرحله اجرا و نظارت بر آن وجود دارد. به همین دلیل کارشناسان و متخصصان، این دو بعد را به منظور خلق فرصت‌های ورزشی یکسان برای همه افراد جامعه مهم‌تر ارزیابی نموده‌اند.

مدل‌های نوین توسعه ورزش در جهان، بر نقش سیستم‌های مدیریت دانش و برنامه‌ریزی مناسب

1. Numerato
2. Michael et al.
3. Lackso
4. Di Lio et al.
5. Green

● ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)

توسط مدیران و سازمان‌های ورزشی تأکید دارند (مول و همکاران، ۲۰۱۰). از طرفی مقدمه و پایه مدیریت ورزشی داشتن اطلاعات است و دستیابی به اطلاعات مورد نیاز از طریق تحقیقات و نیازسنجی امکان پذیر است (سوجیاما، ۲۰۱۲). شهبازی و همکاران (۲۰۱۳) نیز در پژوهش خود، فرهنگ سازی ورزش کردن را به عنوان مهم‌ترین ابزار برای توسعه ورزش همگانی در ایران معرفی می‌کند. بنابراین، بر پایه فرهنگ سازی انجام گرفته و اطلاعات کسب شده می‌توان به عرضه خدمات به اقشار خاص پرداخت. نتایج حاصل از پژوهش حاضر حاکی از آن بود که عوامل مدیریتی که بر توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص اثرگذار بودند شامل «عوامل ساختاری»، «منابع» و «خدمات» است که برای هر یک محورهای نیز شناسایی گردید و در جدول ۳ ارائه شد. این نتایج با پژوهش‌های شهبازی و همکاران (۲۰۱۳)، آفاجانی (۱۳۹۲)، انجمن ورزش درمانی آمریکا^۳ (۲۰۱۶) همسو بود. لازم به ذکر است که به منظور تدوین چارچوب توسعه مشارکت ورزشی جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان، باید موانع و چالش‌ها نیز شناسایی شوند. در پژوهش حاضر، این موانع و چالش‌ها از چهار منظر خدمات - امکانات، مدیریتی - اجرایی، ارتباطی - اطلاعاتی و آموزشی - فرهنگ‌سازی مورد بررسی قرار گرفتند که به ترتیب شامل «ضعف‌های کمی و کیفی در امکانات و خدمات و تجهیزات و فضاهای ورزشی»، «ضعف‌های ساختاری کارکردی در سیستم مدیریت و توسعه»، «نظامند نبودن جریان‌های اطلاعاتی و ارتباطی میان فردی و بین سازمانی» و «پراکنده و ناهمسو بودن فعالیت‌ها و اقدامات آموزشی و فرهنگی» در ورزش اقشار خاص بودند. برای هر چالش نیز چندین چالش‌های فرعی شناسایی شد (جدول ۴).

در نهایت مطابق با چالش‌ها و محدودیت‌های موجود، راهبردها و راه‌کارهای توسعه مشارکت ورزشی معلولان و جانبازان تدوین شد و در جدول (۵) ارائه گردید. به طور مثال، به مدیران و سیاست‌گذاران ذریبط توصیه می‌شود به منظور «ارتقای کمی و کیفی در امکانات و خدمات و تجهیزات و فضاهای ورزشی»، ایستگاه‌های مشاوره ورزش و تندرستی در فضاهای تفریحی عمومی، پیست‌های اختصاصی برای ورزش صبحگاهی، دوچرخه سواری، پیاده‌روی خانوادگی ایجاد گردد؛ پیگیری لازم جهت تغییر کاربری برخی فضاهای طبیعی و سکونتی شهر و حومه برای فعالیت‌های ورزشی صورت گیرد؛ تجهیز، نوسازی و به‌سازی فضاهای ورزشی تخصصی و توزیع تجهیزات ورزشی ارزان قیمت (از جمله کفش، لباس، توپ، راکت بدمیتون و ...) برای اقشار خاص نیازمند؛ توسعه فضاهای مجزای ورزشی در پارک‌های شهر و حومه؛ و طراحی و ساخت وسایل تفریحی و اسباب‌بازی تخصصی برای م. ج. ن. ن انجام شود.

همچنین به مدیران و برنامه‌ریزان پیشنهاد می‌گردد برای «کارآمدسازی ساختاری کارکردی سیستم مدیریت و توسعه ورزش م. ج. ن. ن»، به برآورد نیازهای مالی واقعی ورزش م. ج. ن. ن پرداخته؛ ساز و کارهای مناسب جهت تأمین اقتصادی خدمات ورزشی آن‌ها ایجاد نمایند؛ چارچوب تقسیم کار و وظایف بین سازمان‌ها و مراکز متولی در زمینه ورزش اقشار خاص را تدوین و ابلاغ کنند؛ دستورالعمل‌های جدید و قانونمند تدوین کنند؛ بسترها و ساختارهای مناسب برای جذب و فعالیت داوطلبین و انجمن‌های مردم نهاد علاقمند به ارائه خدمات ورزشی به این قشر به وجود آورند؛ نشست‌های هدفمند مبنی بر نقش ورزش در افزایش کارآیی و سلامت آن‌ها برگزار نمایند؛ و

1. Mull et al.
2. Sugiyama
3. American Physical Therapy Association

سمینارها، همایش‌ها، جلسات و کارگاه‌های آموزشی در ارتباط با کارکردهای ورزش جهت پیشگیری از بیماری‌های جسمی و روانی، اعتیاد، انحرافات عمومی، فشار روانی و شغلی و ناهنجاری‌های اجتماعی برنامه‌ریزی کنند.

برای «نظام‌سازی جریان اطلاعاتی و ارتباطی میان فردی و بین سازمانی در ورزش م. ج. ن. نیز به سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان پیشنهاد می‌شود پکیج‌هایی حاوی وسایل کمکی و رفاهی در فضاهای ورزشی عمومی ارائه دهند؛ تسهیلات حمل و نقل ویژه برای حضور اقشار خاص در فضاها و رویدادهای تفریحی ورزشی در نظر بگیرند؛ برای آموزش الگوهای صحیح فعالیت حرکتی و ورزشی آن‌ها در اماکن ورزشی عمومی، پارک‌ها و ... زمینه‌های مناسب فراهم آورند؛ نورم مخصوص برای سطح ورزش و سلامت م. ج. ن. ن. تدوین نموده و با نورم‌های کشوری و بین‌المللی موجود مقایسه کنند؛ سیستم نظام اطلاعاتی برای ورزش اقشار خاص را طراحی نموده و شناسنامه و پروفایل الکترونیک سلامت و ورزش برای آن‌ها تهیه کنند؛ شاخص‌های آمادگی بدنی قبل و بعد از انجام برنامه‌های ورزشی همگانی را مورد سنجش قرار دهند؛ رشته‌های ورزشی و بازی‌های بومی و محلی را براساس مؤلفه‌های مختلف ارائه خدمات و دسترسی مناسب شناسایی و رتبه بندی نمایند؛ و نیازسنجی ورزشی جامعی برای اقشار خاص کشور انجام داده و مطابق با آن خدمات مناسب ارائه دهند.

درنهایت به منظور «همسوسازی و هدفمندسازی فعالیت‌ها و اقدامات آموزشی و فرهنگی ورزش م. ج. ن. ن.»، لازم است مسئولان مربوطه به احیا و بازشناسی انواع بازی‌ها و ورزش‌های سنتی پرداخته و انواع ورزش‌های جدید و مفرح را به اقشار خاص معرفی کنند. ساعت ورزش و تندرستی در مراکز جمعیتی برای م. ج. ن. ن. در نظر بگیرند؛ کمپین‌های همیار ورزش تشکیل دهند؛ کتاب قصه و شعر ورزشی در مدارس استثنائی با محوریت همراهی والدین تألیف نمایند؛ جشنواره ورزشی عمومی در انواع مختلف رشته‌ها ورزشی فعالیت‌های بدنی مفرح برای آن‌ها برگزار کنند؛ بروشور، پوستر، کتاب، فیلم، انیمیشن و تیزر، زیرنویس‌های رسانه‌ای با موضوع و هدف آموزش ورزش تفریحی و همگانی اقشار خاص تهیه کنند؛ از شخصیت‌های محبوب اجتماعی برای حضور در برنامه‌های ورزش همگانی آن‌ها دعوت نمایند؛ زمینه استفاده از اماکن ورزشی دولتی و غیردولتی را برای این قشر فراهم کنند؛ از الگوهای موفق داخلی و خارجی جهت ترویج ورزش برای آن‌ها الگوبرداری کنند.

بنابراین به طور کلی، می‌توان گفت چارچوب توسعه ورزش جانبازان و معلولان دارای ساختاری پیچیده است و با توجه به وجود چالش‌های فراوان، نقش‌های چندگانه و سطوح مختلف نیاز به اتخاذ هوشمندانه راهبردها و به‌کارگیری اثربخش راه‌کارها براساس یک تقسیم کار سازمانی دارد. و همت بی‌شائبه مسئولان مربوطه و حمایت و همراهی احاد مردم جامعه را می‌طلبد.

● ارائه چارچوب نظری مبتنی بر تحلیل و برنامه‌ریزی توسعه مشارکت ورزشی اقشار خاص (مورد مطالعه: جامعه جانبازان، معلولان، ناشنوایان و نابینایان)

منابع

- آرمند نیا، مهدی. (۱۳۹۶). تدوین فرآیند مدیریت راهبردی ورزش قهرمانی م. ج. ن. ن جمهوری اسلامی ایران با رویکرد کارت امتیازی متوازن (BSC). رساله دکتری، دانشگاه خوارزمی، دانشکده علوم ورزشی.
- اسد، محمدرضا. (۱۳۹۴). تربیت بدنی و ورزش معلولان. تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور
- آقاجانی، نوشین؛ مجیدی، نسیم و عسکری کچوسنکی، جعفر. (۱۳۹۲). «بررسی نقش رسانه‌های ورزشی کشور بر ترویج ورزش در جامعه ج. م. ن. ن». فصلنامه فرهنگ ارتباطات. دوره ۳، شماره ۱۰، صص ۲۴۹-۲۲۷.
- جلالی‌فراهانی، مجید. (۱۳۹۳). اصول، مبانی و اهداف ورزش معلولان. چاپ دوم، تهران: انتشارات حتمی و شرکا
- جی دیوید هانگر و توماس ال ویلن. (۱۳۸۶). مبانی مدیریت راهبردی. سید محمد اعرابی و داود ایزدی. چاپ سوم، دفتر پژوهشهای فرهنگی
- خطیب زاده، مهدی. (۱۳۹۵). طراحی الگوی مشارکت ورزشی منظم. رساله دکتری دانشگاه مدرس
- رضوانی‌نژاد، رحیم؛ هژبری، کاظم و عیدی، حسین. (۱۳۹۴). مدیریت ورزش نخبه. انتشارات شمال پایدار
- صفاری، مرجان. (۱۳۹۱). طراحی الگوی توسعه ورزش همگانی ایران. رساله دکتری، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده ادبیات و علوم انسانی.
- گزارش برنامه ششم توسعه بخش ورزش و جوانان (۱۳۹۵)، سند راهبرد وزارت ورزش.
- American Physical Therapy Association CSM. (2016). **Management of the Physically Challenged Athlete: The Role of the Physical Therapist**. Anaheim, CA.
- David, F. R, (2011). **Strategic management: Concepts and cases**. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, 13th Ed, Francis Marion University Florence, South Carolina.
- DeLiu, Y., Taylor, P. & Shibli, M. (2009). "Sport Equity: Benchmarking the Performance of English Public Sport Facilities," European Sport Management Quarterly, 9(1), Pp: 3- 21.
- Devine, M. A. (2013). "Group Member or Outsider: Perceptions of Undergraduates with Disabilities on Leisure Time Physical Activity". Journal of Postsecondary Education and Disability, 26(2), pp 119 – 133.
- Dolman. A. & Lewis, R. (2010). "The impact of socio economic position on sport participation among South Australian youth." Journal of Science and Medicine in Sport, Vol. 1, PP: 318-322.
- Green, M. (2006). "From 'Sport for All' to Not About 'Sport' at All?: Interrogating Sport Policy Interventions in the United Kingdom.", European Sport Management Quarterly, 6(3), Pp: 217-238.
- Isenberg, N. (2011). **The entrepreneurship ecosystem strategy as a new paradigm for economic policy: principles for cultivating**

entrepreneurship Presentation at the Institute of International and European Affairs. Dublin Ireland: Available on line at <http://entrepreneurial-revolution.Com/> (last accessed: 01/27/2012). 1-32.

- Laakso, L., Telama, R., Nupponen, H., Rimpelä, A. & Pere, L. (2008). **“Trends in leisure time physical activity among young people in Finland,”** 1977--2007, *European Physical Education Review*, 14(2): 139, pp: 139-155.
- Levermore R., Beacom A. (Eds). (2009) **“Sport and International Development. Global Culture and Sport.”** Palgrave Macmillan, London, pp: 26-54. https://doi.org/10.1057/9780230584402_2.
- Stănescu, R. (2014). **“Wheelchair Tennis – an Opportunity for Social Integration of the People with Disabilities.”** *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol: 149, Pp 906-910. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.08.281>.
- Malina, R. M. & Little, B. B. (2008). **“Physical Activity: the Present in the Context of the Past,”** *American Journal of Human Biology*, 20 (4). <https://doi.org/10.1002/ajhb.20772>.
- Michael, J., Grant, C., Bob, G. (2009). **“Leisure time physical activity differences among older adults from diverse socioeconomic neighborhoods”**, *health and place*, 15, Pp 482-490.
- Mitra, B. Sereny, C., Synce, J. (2017). **In examining the costs of disabled people, 20 studies were conducted in 10 richest countries in the world.** Bard College Catalogue, published by the Bard Publications Office.
- Mull, R., Kathryn, F., Bayless, G., Ross, C. M., Jamieson, L. M. (2010). **Recreational Sport management.** 4th ed. Champaign: Human Kinetics.
- Numerato, D. (2009). **“The institutionalization of regional public sport policy in the Czech Republic.”** *International Journal of Sport Policy*, 1(1): 13–30.
- Shahbazi, M., Shabani, F., Safari, M. (2013). **“Sport for all (necessities, obstacles and solutions)”**. *Journal of the Parliament and strategy*, 20(76), Pp: 69-97.
- Sotiriadou, K. (2005). **“The Sport Development Processes in Australia. PhD thesis”**, University of Technology. Sydney.
- Sugiyama, T. (2014). **“The Built Environment and Physical Activity Behavior Change: New Directions for Research? Res Exerc Epidemiology”**, 14(2), Pp: 118-124.

بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش تحلیل علی لایه‌ای

مهدی نیکویه^۱

علی همتی عقیف^۲

عین الله کشاورز ترک^۳

شهریار شیرویه پور^۴

10.22034/SSYS.2022.1623.2133

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۸/۱۳

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۰۷

با توجه به اهمیت خدمات داوطلبانه ورزشی و روند نزولی آن، تقویت انگیزه نیروی انسانی داوطلب یکی از روندهای کلیدی توسعه این امر در جامعه است و بی شک، نیروهای داوطلب مجموعه مهمی از منابع انسانی سازمان‌های ورزشی محسوب می‌شوند. لذا هدف اصلی این پژوهش، شناسایی عوامل مؤثر در انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش تحلیل علی لایه‌ای است. برای این منظور، پس از بررسی ادبیات پژوهشی، در گام اول با روش تحلیل علی لایه‌ای، این عوامل مؤثر در چهار سطح مورد بررسی قرار گرفته است و بر این اساس پرسشنامه مورد نظر تهیه و توزیع گردید. سپس با استفاده از آزمون فریدمن، به رتبه‌بندی عوامل پرداخته شد.

براساس یافته‌های پژوهش، عوامل درونی تأثیرگذار بر انگیزه خدمات داوطلبانه به ترتیب عبارت‌اند از: ایجاد آرامش درونی، نیاز به کسب دوستی، اعتقادات مذهبی، رشد و تأمین نیاز کسب موفقیت و برخورداری از وضعیت روحی و جسمی مطلوب‌تر. عوامل بیرونی نیز به ترتیب عبارت‌اند

۱- دکترای آینده‌پژوهی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Mahdi.nikooe@gmail.com

۲- استادیار، مدیریت ورزشی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

۳- استادیار، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

۴- دانشجوی کارشناسی ارشد، مدیریت کسب و کار، دانشگاه بین‌المللی امام خمینی (ره)، قزوین، ایران

● بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش

تحلیل علی لایه‌ای

از: رفتار سازمانی، رسانه‌ها و تبلیغات، ابزارهای تشویقی، مشارکت و کار تیمی و نقش دولت و مجلس. در مجموع میزان تأثیر عوامل بیرونی بیشتر از عوامل درونی شناسایی گردید. با توجه به یافته‌های پژوهش، برای اجرای بهتر خدمات داوطلبانه ورزشی در آینده، سازمان‌ها و نهادها باید توجه ویژه‌ای به عوامل بیرونی مؤثر بر انگیزه خدمات داوطلبانه مثل ابزارهای تشویقی، رفتار سازمانی و غیره داشته باشند.

واژگان کلیدی: خدمات داوطلبانه، انگیزه، روش تحلیل علی - لایه‌ای و ورزش همگانی.

مقدمه

ورزش همگانی در مفهوم کلی به معنی فعالیت‌ها و تمرینات بدنی خودجوش، منظم یا غیرمنظم و در فضاهای محلی و روباز، کوه‌پیمایی و یا فعالیت‌های جسمانی است و اغلب به فعالیت‌هایی که بدون هزینه و رقابتی نیستند اطلاق می‌شود. در طرح جامع ورزش کشور این‌چنین بیان می‌شود که ورزش همگانی و تفریحی به فعالیت بدنی اکثریت جامعه اطلاق می‌شود که به‌طور منظم توسط گروه‌های مختلف در جهت رفع نیازهای فیزیولوژیکی - جسمانی با هدف ارتقای سلامت جامعه و به‌طور آگاهانه صورت می‌پذیرد (غفوری و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۱).

طراحی و اجرای فعالیت‌های ورزشی بخصوص ورزش همگانی از طریق نیروی انسانی متخصص و متعهد، یکی از مهم‌ترین و اصلی‌ترین سرمایه‌های اجتماعی و محور تحول در کشور است و در کنار انواع سرمایه، سرمایه اجتماعی می‌تواند به عنوان درونداد توسعه به شمار رود (خوش‌فر و میرزاخانی، ۱۳۹۵). در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه، بسیاری از سازمان‌ها از جمله سازمان‌های ورزشی، به جهت فرآیند دوسویه بودن داوطلبی بر داوطلب‌گرایی متمرکز هستند (هان^۱، ۲۰۰۷: ۳۸-۴۸). با توجه به فشار زندگی سازمانی بر افراد جامعه، سیاست‌مداران برای تعدیل اوضاع به سوی نیروهای داوطلب گسیل شدند و امروزه می‌توان دید که رویدادهای ورزشی از سطوح محلی تا المپیک بدون حضور داوطلبان امکان‌پذیر نخواهد بود (اندام، ۲۰۰۹: کاسکلی^۲، ۲۰۰۴: ۵۹-۷۶). برگزارکنندگان رویدادهای ورزشی، به توانایی‌های علمی و عملی داوطلبان ورزشی در حوزه‌های مختلف متکی هستند و بر این باورند که اگر تعداد بیشتری داوطلب در اختیار داشته باشند، موفق‌تر عمل خواهند کرد؛ به همین دلیل، علاوه بر جذب نیروهای داوطلب متعهد ورزشی، تلاش برای حفظ داوطلبان و طراحی الگوهای اثربخشی برای سازمان‌های ورزشی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (هان، ۲۰۰۷).

فعالیت داوطلبی، فعالیتی جهت کمک به سایرین بدون چشم‌داشت و کاملاً اختیاری است که براساس انگیزه‌های خاص در سازمان‌ها انجام می‌گیرد (هیدالگو و مورنو^۳، ۲۰۰۹: ۵۹۵). هر ساله میلیون‌ها نفر، زمان و تلاش‌های زیادی را به‌منظور نفع رساندن به خود و دیگر افراد جامعه از طریق داوطلبی اختصاص می‌دهند، به‌طوری که، در انگلستان ۵/۴ میلیون نفر از جمعیت کشور (۱۱ درصد) و ۵ درصد از جمعیت داوطلبین این کشور و در کانادا بیش از یک میلیون نفر از جمعیت کشور (۵ درصد) و ۱۸ درصد از جمعیت داوطلبین این کشور در سازمان‌های ورزشی خدمات داوطلبانه ارائه می‌دهند (وندنبرگ^۴ و همکاران، ۲۰۱۵: ۱۲۸-۱۳۶). لذا به‌کارگیری افراد داوطلب مزایای اقتصادی و اجتماعی ویژه‌ای برای جامعه و سازمان‌های ورزشی به دنبال دارد؛ به‌طوری که در برخی کشورها، ارزش اقتصادی بخش داوطلبی را بین ۷ الی ۱۴ درصد تولید ناخالص داخلی تخمین زده‌اند (هان، ۲۰۰۷). امروزه سازمان‌های ورزشی برای کاهش هزینه‌ها از نیروهای داوطلبی بهره می‌برند و نیروهای داوطلبی از عوامل موفقیت سازمان‌های ورزشی هستند (پاملا^۵، ۲۰۱۷: ۳۲۵).

1. Han
2. Cuskelly
3. Hidalgo and Moreno
4. Van Den Berg
5. Pamela

● بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش

تحلیل علی لایه‌ای

هادوی^۱ (۲۰۱۳: ۱۳) در پژوهش خود نشان داد که در کشورهای پیشرو در زمینه داوطلبی در سطح ملی، اقدامات بسیاری انجام می‌گیرد و این اقدامات در چهار دسته ساختاری، مدیریتی، فرهنگی و آموزش و پرورش دسته‌بندی شده‌اند، اما در نقطه مقابل، بررسی وضعیت داوطلبین ورزشی ایران حاکی از ضعف بسیاری در این حیطه‌ها به‌خصوص در سطح مدیریتی است. در عصر کنونی، نیاز به خدمات داوطلبانه ورزش شهروندی و رویدادهای ورزشی محلی به لحاظ فقر حرکتی و بیماری‌های غیر واگیردار محسوس‌تر شده است. بنابراین، تشویق همه اقشار جامعه به‌خصوص جوانان برای انجام خدمات داوطلبانه ورزشی ضروری است و از طرفی، انجام خدمات داوطلبانه، برای خود داوطلبان نیز بسیار مفید است، زیرا سبب تقویت مهارت‌های فردی و جمعی در آنان می‌گردد (فلنرت^۲ و همکاران، ۲۰۱۹).

در سال‌های اخیر سازمان‌های ورزشی با چالش‌هایی در خصوص کم شدن تعداد داوطلبان مواجه شده‌اند. بنابراین، لازم است تا عوامل مؤثر بر انگیزه داوطلبان ورزشی در آینده به نحو مطلوبی شناسایی و تقویت شوند تا مشارکت بیشتر اقشار جامعه را فراهم سازد. در این میان، بهره‌مندی بیشتر از این خدمات، نیازمند سازمان‌دهی و سیاست‌گذاری آینده‌نگر در حوزه ورزش هست. توسعه ورزش از طریق فعالیت‌های داوطلبانه یکی از ویژگی‌هایی است که جامعه ایران در گذشته به آن توجه داشته است و هم‌اکنون نیز مسئولان بر آن تأکید می‌ورزند. مرور تاریخی نشان می‌دهد که از ابتدای شکل‌گیری رشته‌های ورزشی در ایران، چه در بعد قهرمانی و چه در حوزه ورزش همگانی داوطلب‌گرایی به صورت یک فرهنگ ارزشمند و امری رایج وجود داشته است، اما این فرهنگ ارزشمند به‌خصوص در ورزش، با توجه به ویژگی‌های زندگی امروزی در سایه قرار گرفته است و مطالعه‌ای اندک در جهت احیای آن در کشور صورت گرفته است (اندام و همکاران، ۱۳۹۱: ۴۰۱). آنچه امروزه در بحث مدیریت داوطلبان می‌توان فهمید این است که جذب و حفظ داوطلبین به چالش بزرگی برای مسئولین تبدیل شده است (تسلیمی، ۱۳۸۹)، چرا که نیروهای داوطلبی باید به‌گونه‌ای متفاوت مدیریت شوند و آن‌ها بیش از کارکنان رسمی مستعد ترک ناگهانی سازمان به علت نارضایتی هستند. علت اصلی این استدلال، این است که داوطلبان مجبور نیستند پیش از اینکه تصمیم به ترک سازمان بگیرند شغل دیگری پیدا کنند (تیلور^۳، ۲۰۰۶: ۲۲۹-۲۵۱).

مطالعه پیشینه پژوهش نشان می‌دهد، تحقیقات در زمینه انگیزه‌های داوطلبی در ورزش با مطالعه فارل^۴ و همکاران (۱۹۹۸) وارد مرحله جدیدی شد. از این رو، مطالعه آنان را اساس تحقیقات در حیطه انگیزه داوطلبان ورزشی می‌دانند. آن‌ها چهار عامل مؤثر هدفمندی، همبستگی، سنت‌های خارجی و تعهد را شناسایی کردند و از عامل هدفمندی به‌عنوان با اهمیت‌ترین عامل انگیزشی و از عامل تعهد به‌عنوان کم‌اهمیت‌ترین عامل نام بردند (کلاته سفیری، ۱۳۹۲). سوئزی^۵ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «به بررسی تأثیر ظرفیت‌های سازمان‌های ورزشی بر مشارکت داوطلبانه»، بیان کردند که ظرفیت‌های منابع انسانی، مالی و ساختاری بر مشارکت داوطلبانه، مؤثر است.

1. Hadavi
2. Flennert
3. Taylor
4. Farrel
5. Swierzy

کلاته سیفری و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «ارتباط با تأثیر انگیزش بر حفظ داوطلبان در ورزش دانشجویی»، اظهار کردند که انگیزش با ضریب مسیر ۰/۴ بر تمایل به ادامه همکاری داوطلبان اثرگذار است. حمیدی و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی ابعاد مدیریت داوطلبان ورزش همگانی»، ۸ بعد برنامه‌ریزی، جذب، انتخاب و گزینش، آشنایی، آموزش، قدرشناسی، حفظ و نگهداری و ارزیابی عملکرد را در مدیریت داوطلبان مؤثر دانستند. نورایی و همکاران (۱۳۸۸) در بحث انگیزه‌ها داوطلبان، عواملی مانند کسب تجربه، علاقه شخصی، آشنایی با نحوه برگزاری مسابقات، افزایش اعتماد به نفس، مشارکت اجتماعی، علاقه به فعالیت‌های مهیج، علاقه به کمک‌رسانی و مبانی ارزشی را شناسایی و مهم‌ترین دلایل حضور داوطلبان در المپیاد نهم، کسب تجربه، علاقه شخصی و آشنایی با مدیریت معرفی کرده‌اند.

حمیدی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «شناسایی عوامل مؤثر بر جذب داوطلبان در ورزش همگانی»، سه عامل اطلاع‌رسانی، شناسایی منابع و انگیزه‌های داوطلبان را جزو مهم‌ترین عوامل می‌دانند. پولادی ری شهری و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر جذب و نگهداری گروه‌های داوطلبان»، تبلیغات افراد با نفوذ، تبلیغات خیابانی، حمایت سازمانی، انگیزه اجتماعی، ارتباط، رسانه، انگیزه درونی و تشویق مادی را جزو مهم‌ترین عوامل جذب می‌دانند. غفوری و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی با عنوان «انگیزش و تعهد داوطلبان ورزشی رویدادهای ورزشی»، به این نتیجه رسیدند که بیش‌ترین میزان انگیزش هدفمندی و کم‌ترین میزان انگیزه به عامل مادی اختصاص دارد، لذا مدیران ورزشی برای ایجاد و اجرای هرچه بهتر راهبردهای جذب، حفظ و نگهداری نیروهای داوطلب باید به اولویت عوامل انگیزشی و تعهد سازمانی نیروهای داوطلب توجه ویژه‌ای داشته باشند و میزان ارتباط موجود بین عوامل را در طراحی فعالیت‌های خود مدنظر قرار دهند.

از میان انواع سازمان‌ها، سازمان‌های ورزشی تفریحی نیاز بیشتری به حضور داوطلبان ورزشی داشته باشند، زیرا سازمان‌های ورزشی طیف بیشتری از مخاطبان را تحت پوشش خود دارند که ارائه خدمات ورزشی به آنان برای حفظ سلامت اجتماعی و فردی و افزایش کیفیت زندگی افراد جامعه اجتناب‌ناپذیر و ضروری است و نیازمند تعداد زیادی نیروی انسانی متعهد و منابع مالی زیادی است. بنابراین، انتظار می‌رود مسئولان و مدیران سازمان‌های ورزشی تفریحی و همگانی به دنبال افزایش حضور داوطلبان ورزشی باشند. در این جهت پژوهش حاضر با طرح این سؤال که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی کدام‌اند؟ به دنبال ارائه پیشنهادهایی به مدیران سازمان‌های ورزشی است.

روش‌شناسی پژوهش

بر مبنای ادبیات پژوهشی و مطالعات صورت گرفته در این حوزه، از دو رویکرد کمی و کیفی در تحلیل استفاده شده است. با توجه به بررسی سازمان‌ها و هیئت‌های ورزشی، مطالعه موردی به حساب می‌آید و روش گردآوری داده‌ها توصیفی-پیمایشی است، در این پژوهش با استفاده از مستندات و مطالعات تطبیقی، بررسی ادبیات موضوع و همچنین نظرات کارشناسان و اساتید، با استفاده از تحلیل علی-لایه‌ای، پرسشنامه‌ای شامل ۵۰ سؤال تدوین و در اختیار داوطلبان ورزشی فعال قرار داده شده است. همچنین، جامعه آماری شامل داوطلبان ورزشی فعال خدمات داوطلبانه ورزش همگانی است که براساس آمار کمیته داوطلبان اداره کل ورزش و جوانان استان قزوین ۳۰۳

● بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش

تحلیل علی لایه‌ای

نفر هستند. با توجه به ناهمگن بودن اعضای جامعه، طبق فرمول مورگان ۱۶۹ نفر برای نمونه انتخاب شدند که با توجه به دسترس بودن نمونه در نهایت با استفاده از روش نمونه‌گیری هدمند در دسترس ۱۰۰ نفر انتخاب شدند. از آماره‌های توصیفی نظیر میانگین، میانه، نما (مد)، انحراف معیار و نمودارها جهت بررسی توصیفی یافته‌های مطالعه استفاده گردید. برای رتبه‌بندی و تعیین اولویت از آزمون فریدمن به وسیله نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

در گام دوم، در خصوص تحلیل کیفی روندهای خدمات داوطلبانه ورزشی از روش تحلیل علی- لایه‌ای استفاده شده است. این روش یکی از موفق‌ترین روش‌ها و ابزارهای جدید در دسترس است و به‌طور وسیعی استفاده می‌شود، زیرا این روش فرصت‌های زیادی را برای انعکاس، درک و تفکر جدید فراهم می‌نماید (قنبری، ۱۳۹۴: ۲۹). از نقطه‌نظر ترکیبی این روش تمایل به تأکید کم بر توسعه درونی فردی و تأکید زیاد بر عوامل فرهنگی دارد (اسلاتر^۱، ۲۰۰۸). این رویکرد لایه‌ای منحصر به فرد به پژوهشگر اجازه می‌دهد تا در آینده تعمق کند و داستان‌های ناخودآگاهی که برای ایجاد حس واقعیت شکل یافته استفاده شده‌اند را شکافته و تحلیل نماید (هافمن^۲، ۲۰۱۲: ۲).

مختصات کلی تحلیل علی- لایه‌ای به شرح زیر است (عنایت الله، ۱۳۸۸):

۱) لایه لیتانی^۳ یا مسأله عینی که ناظر بر عینی‌ترین و آشکارترین سطح آینده است و فهم آن نیاز به مهارت‌های تحلیلی خاصی ندارد. سطح لیتانی واقعیت‌هایی را که اغلب به‌وسیله اخبار یا سایر رسانه‌ها برای اهداف سیاسی و اغلب اغراق‌آمیز ارائه می‌شوند، شناسایی می‌کند. این واقعیت‌ها خالی از ارزش نیستند و چالش با آن‌ها سخت است، زیرا آن‌ها به‌عنوان حقیقتی ارائه می‌شوند که متکی بر نظام، جهان‌بینی یا اسطوره هستند (قنبری، ۱۳۹۴: ۳۰).

۲) لایه علت‌های اجتماعی که ناظر بر عوامل اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و تاریخی است. داده‌ها و اطلاعات لیتانی در سطح دوم شرح داده می‌شوند و مورد پرسش قرار می‌گیرند. در این لایه تلاش می‌شود داده‌های کمی برحسب همبستگی متغیرها، رابط علیت، به کارگیری یک نظریه خاص و نقد سایر نظریات تفسیر شوند. در این لایه، نقش دولت و سایر کنشگران و خبرگان دانشگاهی پررنگ می‌شود.

۳) لایه سوم ناظر بر فهم ساختار، جهان‌بینی و گفتمانی است که نه تنها پشتیبان دعاوی معرفتی مرتبط با آینده است بلکه به این دعاوی مشروعیت می‌بخشد و علت‌های اجتماعی به وجود آورنده مسأله عینی (لایه اول) را شکل می‌دهند. در این مرحله آینده‌پژوه می‌تواند گفتمان‌های مختلف شکل‌دهنده به آینده را کشف و نشان دهد که چگونه گفتمانی که ما برای فهم مسائل به کار می‌گیریم در پیکربندی خود آن مسئله نقش دارد. در این لایه بنیان‌ها و متغیرهای مؤثر در شکل‌گیری مسأله عینی مورد پرسش واقع می‌شوند.

۴) لایه چهارم که ناظر بر فهم اسطوره‌ها و استعاره‌هایی است که به شیوه‌ای ناخودآگاه به شکل‌گیری جهان‌بینی و گفتمان مسلطی که به وجود آورنده علت‌های اجتماعی و مسأله عینی شده است، کمک می‌کنند. در این لایه عمیق‌ترین روایت‌ها، طرح‌واره‌ها و تصاویر ذهنی

1. Slaughter
2. Hoffman
3. Litany

شکل دهنده به آینده مورد کنکاش قرار می‌گیرند. این روایت‌ها، طرح‌واره‌ها و تصاویر نه در اندیشه بلکه در احساس افراد ریشه‌دارند (عنایت الله، ۱۳۸۸: ۱۰). بنابراین، روش فوق یکی از روش‌های مناسب تحلیلی - کاربردی است که در تحلیل عوامل مؤثر مورد استفاده پژوهشگران قرار می‌گیرد. نقاط قوت این روش در فهم لایه‌های شکل دهنده به روند تحولات را به شرح زیر می‌توان برشمرد:

- توجه به ابعاد عینی و ذهنی شکل دهنده به روندهای خدمات داوطلبانه؛
 - در این روش ارائه راهبردهای کوتاه‌مدت و بلندمدت برای حل مسئله مورد توجه است؛
 - روش علی- لایه‌ای به دنبال شناسایی عوامل شکل دهنده به روندهای مسئله است و نه پیش‌بینی رویدادها؛
 - توان این روش برای گذر از سطحی‌نگری در روش‌های متعارف.
- کولین روسو^۱ عناصر مختلف در تحلیل لایه لایه علی را به شرح جدول زیر بیان نموده است (قنبری، ۱۳۹۴: ۳۱).

جدول ۱. عناصر لایه‌های تحلیل لایه‌ای علت‌ها

لایه اول	لایه دوم	لایه سوم	لایه چهارم
- روندهای کمی	- علل اجتماعی	- ساختار اجتماعی	- استعاره
- مسائل	- تعبیر	- زبانی	- اسطوره
- رویدادها	- تحلیل موردی	- فرهنگی	- داستان‌های عمیق
- موضوعات	- نقش مقامات	- گفتمان	- ناخودآگاه
- پیش‌فرض‌ها	- شرح‌های فنی	- فرض‌های عمیق‌تر	- احساس بخشیدن به جهان‌بینی
- پیش‌داوری	- بدون پرسش	- نحوه بازنگری مسئله	- طرح پرسش
- بدون پرسش		- سناریوها	- پرسش‌های معطوف به
		- پرسش از مسئله	- دگرگون‌سازی مسئله

یافته‌های پژوهش

نتایج در دو بخش مکمل قابل طبقه‌بندی است:

الف) بخش اول: طبق بررسی‌های به عمل آمده، عوامل مختلفی در خصوص انگیزه خدمات داوطلبانه ورزشکاران در سازمان‌های ورزشی شناسایی گردید. به‌طور کلی، عوامل به دو دسته اصلی، عوامل انگیزشی-درونی و عوامل ساختاری-سازمانی تقسیم‌بندی می‌شوند. عوامل انگیزشی-درونی عبارت‌اند از: ایجاد آرامش درونی، نیاز به کسب دوستی و روابط، پرستش و اعتقادات مذهبی، رشد و تأمین نیاز کسب موفقیت و برخورداری از وضعیت روحی و جسمی مطلوب‌تر. عوامل ساختاری-سازمانی عبارت‌اند از: رفتار سازمانی (مدیریت منابع انسانی، سیاست‌های سازمانی و ...)، رسانه‌ها و تبلیغات، ابزارهای تشویقی، مشارکت و کار تیمی و نقش دولت و مجلس. جدول ۲، عوامل مؤثر برگرفته از مرور ادبیات پژوهشی را نشان می‌دهد.

● بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش تحلیل علی لایه‌ای

جدول ۲. عوامل مؤثر بر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش شهروندی

شاخص	مؤلفه‌ها
ایجاد آرامش درونی	آیا داوطلبان ورزشی "خود پاداش دهنده خود" هستند؟ لذت از کمک به دیگران.
نیاز به کسب دوستی و روابط	شادی‌بخش بودن امور داوطلبانه ورزشی خودبه‌خود و بدون در نظر گرفتن نتیجه عمل. تلقی امور داوطلبانه ورزشی به عنوان سرمایه‌گذاری اجتماعی برای آینده. زمینه‌ساز بازسازی و حفظ مهارت‌های شغلی در امور داوطلبانه ورزشی. ارتباطات متعارف اجتماعی و آشنایی با اشخاص جدید به منظور دستیابی به مشاغل و امکان استخدام در موقعیت‌های مناسب در امور داوطلبانه ورزشی.
برخورداری از وضعیت روحی و جسمی مطلوب‌تر	برقراری ارتباط و آشنا شدن با مردم و یافتن دوستان جدید در امور داوطلبانه برایتان. آیا علت اساسی داوطلب ورزشی بودن شما رسیدن به ثمرات و فواید بیرونی است؟ برخورداری از وضعیت روحی مطلوب‌تر اشخاصی که داوطلبانه در امور ورزشی همکاری می‌کنند.
رشد و تأمین نیاز کسب موفقیت	تأثیر شرکت در فعالیت‌ها بر روی سلامتی جسمانی، برخورد با بیماری‌ها و افزایش طول عمر (جوان ماندن). تأثیر شرکت در فعالیت‌های داوطلبانه ورزشی بر روی سلامتی روحی، مواجهه با تنهایی و انزوا و افسردگی و افزایش اعتماد به نفس. برقراری رابطه دوستانه و صمیمانه با داوطلبان ورزشی. تحقق اهداف و آرزوهایتان در انجام امور داوطلبانه ورزشی.
پرستش و اعتقادات مذهبی	یادگیری مهارت‌های جدید پیشرفت‌های بیشتر و توانمندی بیشتر در همکاری در فعالیت‌های داوطلبانه ورزشی. آموزش مهارت‌های موردنیاز داوطلبان ورزشی. استفاده از داوطلبان ورزشی در گروه‌های کاری متفاوت به‌منظور توسعه مهارت‌ها و گسترش سطح بینش آن‌ها. کسب رضایت خداوند و علاقه به خدا در انجام امور داوطلبانه ورزشی.
رفتار سازمانی	تعلیمات اسلامی، آیات و احادیث اسلام در انجام امور داوطلبانه ورزشی. استفاده از احادیث روایات و دستورات مذهبی در خصوص ورزش همگانی و ورزش قهرمانی و... در نوشته‌های تبلیغاتی ورزشیاران برای جذب داوطلبان. استفاده از افرادی با روابط عمومی بالا برای عضوگیری داوطلبان ورزشی. محیط و محل قرار گرفتن سازمان، فضای داخلی و دکوراسیون متناسب. نحوه پاسخ‌گویی کارمندان سازمان به داوطلبان ورزشی و برقراری ارتباط مناسب با آن‌ها. نظرسنجی و استفاده از انتقادات و پیشنهادات داوطلبان ورزشی. انتشار مطالب و مقالات مربوط به سازمان و فعالیت‌های داوطلبانه ورزشیاران در رسانه‌های مختلف مثل روزنامه، مجلات، رادیو، تلویزیون و... گسترش مستمر پایگاه داده‌ها و اطلاعات سایت اینترنتی سازمان. کسب اطلاعات و توجه به نیازهای کاری، استعدادها، مهارت‌ها و توانایی‌ها و همچنین علائق داوطلبان در اوقات فراغت. ارزشیابی مستمر عملکرد داوطلبان ورزشی و تعیین میزان موفقیت و همکاری آن‌ها.

جذب داوطلب از سایر ارگان‌های دولتی برای تعامل بین بخشی و ارگانی سازمان‌های ورزشی با سایر ادارات.

کاهش هزینه‌های مالی از طریق استفاده از خدمات داوطلبانه.

معرفی داوطلبان ورزشی فعال در رسانه‌ها، به‌منظور تشویق سایرین و ایجاد رقابت در افراد در جهت همکاری.

ابزارهای
تشویقی

تشویق داوطلبان فعال ورزشی و تقدیر از خدمات برجسته آنان.

تهیه کارت‌های داوطلبی ورزشکاران جهت استفاده از مزایای مختلف مانند تخفیف و ...

اعطای درجه به داوطلبان پیشکسوت نسبت به داوطلبان تازه وارد.

چاپ و ارائه کارت‌های تبریک همراه با پیام داوطلبی، خبرنامه‌ها و بروشورها.

تبلیغات و اطلاع‌رسانی در رویدادهای ورزشی و جشن‌های ملی، مذهبی و نمایشگاه‌ها.

انتشار مطالب مربوط به فعالیت‌های داوطلبانه ورزشکاران در نشریات منتشرشده توسط گروه‌های مردم‌نهاد، مدارس، اماکن مذهبی، دانشکده‌ها و ادارات.

ارائه اطلاعات در رابطه با مزیت و منفعت‌های ورزشکار شدن در پیام‌های عضوگیری.

رسانه‌ها و
تبلیغات

در نوشته‌ها عضوگیری، بروشورها، نشریات خبری و ... از کلماتی که علاقه‌مندی و دل‌بستگی را شعله‌ور می‌کند استفاده شود.

استفاده از رنگ‌ها و طرح‌های گرافیکی جذاب و زیبا در نوشته‌ها، بروشورها، پوسترها و طرح‌های تبلیغاتی.

وضع قوانین مربوط به حقوق داوطلبی و حمایت از فعالیت‌های داوطلبانه ورزشکاران در مراجع قانون‌گذاری.

نقش دولت و
مجلس

وضع قوانین و دستورالعمل‌هایی به‌منظور پشتیبانی مالی داوطلبان ورزشی با مسائلی همچون کاهش هزینه حمل‌ونقل و ...

برگزاری جلسات تبادل اطلاعات و پرسش و پاسخ داوطلبانه ورزشی.

احساس آزادی عمل داوطلب در کار تیم (در چهارچوب وظایف و اهداف سازمان‌های ورزشی).

مشارکت و
کار تیمی

اعضای گروه بتوانند آزادانه تعاملات منفی خود را بیان کنند، بدون اینکه از تلاقی آن ترس داشته باشند.

علاقه به فعالیت‌های مهیج.

پس از بررسی پرسشنامه‌های گردآوری شده، یافته‌های آماری زیر به دست آمد:

جدول ۳. نتایج سؤالات جمعیت شناختی

سن پاسخ‌دهندگان					
زیر ۱۹ سال	۱۹ تا ۲۴ سال	۲۵ تا ۳۰ سال	۳۱ تا ۴۰ سال	۴۰ سال به بالا	
۱۴ درصد	۴۸ درصد	۲۶ درصد	۱۰ درصد	۲ درصد	
مدرک تحصیلی افراد نمونه					
زیر دیپلم	دیپلم	فوق‌دیپلم	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکتری
۴ درصد	۵۰ درصد	۲۸ درصد	۱۵ درصد	۲ درصد	۱ درصد

سابقه خدمت در سازمان		
۹ تا ۴ سال	۵ تا ۹ سال	۹ سال به بالا
۵۰ درصد	۳۶ درصد	۱۴ درصد

با بررسی پرسشنامه‌ها، یافته‌های آماری زیر و رتبه بندی عوامل براساس آزمون فریدمن به دست آمد:

جدول ۴. نتایج آزمون فریدمن

رتبه	عوامل انگیزشی	رتبه	عوامل ساختاری و سازمانی	رتبه
۱	آرامش درونی	۱	رفتار سازمانی (مدیریت منابع انسانی، سیاست‌های سازمانی و ...)	۱
۲	نیاز به کسب دوستی و روابط	۲	رسانه‌ها و تبلیغات	۲
۳	پرستش و اعتقادات مذهبی	۳	ابزارهای تشویقی	۳
۴	رشد و تأمین نیاز کسب موفقیت	۴	مشارکت و کار تیمی	۴
۵	برخورداري از وضعیت روحی و جسمی	۵	نقش دولت و مجلس	۵

ب) بخش دوم: تحلیل روندهای مؤثر مطابق تحلیل علی- لایه‌ای

خدمات داوطلبانه یک پدیده اجتماعی-فرهنگی است که اهداف، دستاوردها و کارکردهای مشخص و توأم با چالش‌های ساختاری- اجرایی را تجربه نموده است. از سال ۱۳۰۶ با ساختاردهی ورزش در کشور و کسب تجارب بسیار در خصوص فعالیت‌های داوطلبانه، کشور ثبات قدم در حفظ دستاوردها مشارکت اجتماعی را تجربه کرده است. در این قسمت تلاش می‌شود به این سؤال پاسخ داده شود که حسب وقوع رویدادها و روندهای گذشته و حال و نیز برآورد تحولات پیش‌رو، توسعه مشارکت در امور داوطلبانه ورزشی چگونه ارزیابی می‌شود و آینده‌های محتمل پیش روی سازمان‌های ورزشی در این عرصه کدامند؟ پاسخ به این سؤال برحسب روش CLA به شرح زیر است:

الف- در سطح مسأله عینی: سازمان‌های ورزشی با استعانت از سه مؤلفه مشارکت مردمی، علاقه عمومی به انجام فعالیت‌های مهیج و خدمات داوطلبانه، در مقیاس ملی و بین‌المللی عمل نموده است. دستاوردهای خدمات داوطلبانه در چارچوب اهداف مشخص با رویکردی آرمان‌خواهانه همراه بوده و سطوح آشکار و قابل توجه این فعالیت محسوب می‌شود که در عوامل مؤثر بر انگیزه خدمات داوطلبانه پیرامون هر یک توضیح داده شد. همه آنچه در طی سال‌های فعالیت سازمان‌های ورزشی رخ داده است، مسائل عینی انگیزه خدمات داوطلبانه می‌باشد که به صورت مختلف و در منابع متعددی (کتاب‌ها، عناوین خبری رسانه‌ها و ...) به ثبت و ضبط رسیده است مانند مشکلات پیش روی فعالیت‌های داوطلبانه ورزشی، رفع آن‌ها و نیز کارآمدی آن‌ها در مدیریت و پیشگیری از وقوع بسیاری از معضلات اجتماعی. در این سطح مشکلی که سازمان‌های ورزشی با آن رو به رو است ضعف سازمان‌دهی و روند نزولی به‌کارگیری خدمات داوطلبانه در جامعه است (پیلهور مؤخر و

همکاران، ۱۳۹۷: ۲-۳). مدیران ارشد و کارمندان سازمان‌های ورزشی این موضوع را یک موضوع بیرونی می‌دانند و اعتقاد دارند که این مسئله باید از طریق دولت حل شود، مثل افزایش بودجه مرتبط با این بخش (رمضانی نژاد و همکاران، ۱۳۸۸). دولت می‌تواند از طریق وضع قوانینی مرتبط با حمایت از فعالیت‌های داوطلبانه و همچنین پشتیبانی مالی داوطلبان ورزشی از طریق ایجاد مزایا برای آن‌ها مشکل را تا حد زیادی برطرف کند.

ب- در سطح عوامل اجتماعی: علل اجتماعی ایجاد مشکلات را می‌توان ناشی از ضعف تبلیغات و رسانه، نبود ابزارهای تشویقی برای داوطلبان و ضعف عوامل مدیریتی دانست؛ به طوری که ریشه بسیاری از چالش‌ها را باید در این سه حوزه بررسی نمود. همچنین عدم توجه علمی به ساختارها و شبکه‌های و توسعه سازمان‌های مردم نهاد ایرانی (NGOs) مورد نیاز جهت انجام فعالیت‌های داوطلبانه ورزشی با توجه به تغییرات اجتماعی و سرعت سریع تحولات فناوری اطلاعات از عوامل اجتماعی این پدیده است. عدم وجود ساختار مدیریتی تعریف شده برای داوطلبان ورزشی یکی از علل ضعف مدیریت داوطلبان است که در نتیجه بی‌توجهی به فرهنگ‌سازی در این حوزه به وجود آمده است. راه‌حل‌های حاصل از این سطح تحلیل، به این صورت است که متخصصان و صاحب‌نظران، بررسی عوامل بازدارنده مشارکت داوطلبان در رویدادهای ورزشی، طراحی یک ساختار مدیریتی منسجم، حمایت و تشویق داوطلبان، هدایت و سازمان‌دهی مؤثر فعالیت‌ها، تشریح وظایف و آموزش این افراد را زمینه‌ای برای افزایش انگیزه و حفظ داوطلبان می‌دانند. در حوزه تبلیغات و رسانه با توجه به اهمیت ترغیب اجتماع و عامه مردم برای انجام خدمات داوطلبانه اقداماتی از قبیل تبلیغات مناسب در جشنواره‌ها و مسابقات ورزشی، استفاده از فرم‌های تقاضای داوطلبی و تبلیغات مناسب و جذاب در رسانه‌های جمعی می‌تواند به وضعیت جذب داوطلبان ورزشی استان و در نهایت حفظ و نگهداری بهتر آن‌ها کمک نماید.

ج- در سطح جهان‌بینی و گفتمان فطرت پاک بشری، دین مبین اسلام و آموزه‌های باستانی ایران‌زمین، همگی بر تمایل و ریشه خدمات داوطلبانه تأکید دارد و دلایل تاریخی عمیقی که ناظر بر شکل‌گیری امور داوطلبانه و نیز تجربه طولانی مدت آن است ریشه در همین تفکرات و آموزه‌ها دارد. امروزه با توجه به ماهیت فکری و اعتقادی داوطلبان، ضرورت تقویت انگیزه‌های خدمات داوطلبانه تشدید شده است. با توجه به دو مؤلفه، ماهیت فکری و اعتقادی جوانان و ترکیب جمعیت جوان و متخصصان، در چشم‌انداز سازمان‌های ورزشی، انجام امور داوطلبانه تخصصی با مشارکت بالا قابل تصویرپردازی است. در این میان مشارکت بانوان در امور داوطلبانه می‌تواند به عنوان یک‌روند کلیدی مدنظر قرار گیرد. در این سطح گفتمان‌های مختلف اعم از اقتصادی اجتماعی و فرهنگی بررسی و نشان داده شد که گفتمان‌های مسلط مسبب ظهور مسئله در این سطح، گرایش مردم به مادی‌گرایی و رواج این الگو در بین مردم با توجه به مشکلات اقتصادی و اجتماعی در جامعه است. برای حل این مسئله می‌توان از الگوی مبانی اسلامی برای تقویت مشارکت مردمی از طریق تعلیمات اسلامی، دستورات و روایات مذهبی و همچنین کار فرهنگی برای نشان دادن لذت کمک به دیگران و شادی‌بخش بودن فعالیت‌های داوطلبانه است. راه‌حل کلی لزوم تفکر مجدد درباره ساختار خدمات داوطلبانه و تعاریف نوین "چشم‌انداز" برای این امر است.

د- در لایه اسطوره و استعاره: در این لایه تمرکز بر رویکردهایی است که ریشه در فرهنگ ایرانی - اسلامی دارد. در واقع، اسلام‌مدار بودن بافت امور داوطلبانه را به عنوان استعاره‌های پذیرفته‌شده و نهادینه‌شده در ناخودآگاه افراد حقیقی و حقوقی به عنوان اقشار علاقه‌مند به انجام فعالیت‌های

● بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش

تحلیل علی لایه‌ای

داوطلبانه است. موضوعات دیگر مطرح شده، مواردی هستند مانند اینکه "آیا خدمات داوطلبانه موجب تقویت حس انسان‌دوستی می‌شود یا صرفاً یک نوع فعالیت است؟" و "آیا باید خدمات داوطلبانه را براساس الگویی رسمی تعریف کرد یا اینکه راهی به سوی کمال و تعالی دانست؟" و غیره. در این مورد خاص مشخص شد که برای خدمات داوطلبانه در رویدادهای ورزشی چند استعاره می‌تواند کاربرد داشته باشد: "انسان‌دوستی"، "روابط دوستانه"، "عقل سالم در بدن سالم"، "هر کار خیری بی‌جواب نمی‌ماند" و "همه چیز پول نیست".

بحث و نتیجه‌گیری

نهضت داوطلبی و خدمت‌رسانی به جامعه که از پدیده‌های دنیای معاصر است، ریشه در سنت‌های اجتماعی مردم سراسر جهان دارد. در کشور ما علی‌رغم اینکه مردم در بسیاری از رویدادهای اجتماعی، فرهنگی و سیاسی حضور داوطلبانه چشمگیری دارند، هنوز هیچ سازمانی مسئولیت مدیریت، جذب و حفظ داوطلبان را بر عهده ندارد. این امر در ورزش، به‌ویژه ورزش همگانی که طیف وسیعی از افراد را شامل می‌شود و غالباً با مشکل کمبود نیروی انسانی مواجه است، بسیار تجلی دارد. لذا در این بخش به بررسی و تحلیل عوامل مؤثر بر انگیزه ورزشکاران در حوزه ورزش همگانی پرداخته می‌شود.

عامل اول: رفتار سازمانی (مدیریت منابع انسانی، سیاست‌های سازمانی)

از آنجا که انسان‌ها برای ارضای نیازهای خاص خود (فیزیولوژیکی، امنیت و ...) به فعالیت‌های اجتماعی و گروهی می‌پیوندند. لذا فراتر از روحیات متفاوت افراد با یکدیگر، تمامی داوطلبین وجوه مشترکی از عضویت و فعالیت در گروه‌ها دارند. بنابراین، توجه به انگیزه‌های مشترک انسانی، احترام به آن‌ها و برقراری رابطه مناسب از عوامل بسیار مؤثر بر انگیزه ورزشکاران سازمان است.

همچنین، فرهنگ سازمان می‌بایست بر وفاداری، مفید بودن فرد برای گروه و تقدیر از افراد درستکار تأکید داشته باشد. با توجه به اهمیت فزاینده منابع انسانی در سازمان‌های داوطلبانه، لزوم توجه به نیازهای آن‌ها و مدیریت صحیح منابع انسانی از ضروریات هست (رمضانی نژاد، ۱۳۸۸). بنابراین، نتایج و به دنبال آن راهبردهایی که از عامل اول در بعد سازمانی می‌توانیم به آن‌ها اشاره کنیم با نتایج پژوهش‌های عابدینی و همکاران (۱۳۹۵) و رسولی و همکاران (۱۳۹۴) همسو است. عوامل مدیریتی در قالب دستورالعمل‌ها، نیروی انسانی، توانایی‌ها و مهارت‌های موردنیاز، جذب و به کارگیری و همچنین عوامل ساختاری و سازمان‌دهی مراکز داوطلبی، نظام یکپارچه ملی، دولت، مدارس و دانشگاه، زمینه‌ساز انگیزشی در نیروهای داوطلبانه در رویدادهای ورزشی است. بنابراین، راهبردهای ذیل می‌تواند در جهت توسعه نهضت ورزشی کشور مفید فایده باشد.

- تبیین دقیق وظایف، مسئولیت‌ها و کارهای داوطلبان؛
- ارزشیابی مستمر عملکرد داوطلبان در گروه‌های کاری مختلف ورزشی به‌منظور توسعه مهارت‌ها و گسترش سطح بینش آن‌ها؛
- فرهنگ سازمان می‌بایست به‌گونه‌ای باشد به عملکرد بیش از تعهد توجه داشته و پاداش‌های مناسب و شناسایی فردی در آن وجود داشته باشد؛
- کنترل مستمر جریان انجام امور طبق برنامه تصویب‌شده و دستورهای صادره.

عامل دوم: رسانه‌ها و تبلیغات و ارتباطات

رسانه و تبلیغات امروزه به عنوان یک علم و تکنیک حیاتی برای جلب توجه ذینفعان و مخاطبان محسوب شده که با استفاده از یافته‌های روان‌شناسی، جامعه‌شناسی و هنر روز به روز بر پیچیدگی

و قدرت آن افزوده می‌شود. متخصصین ارتباطات، تبلیغات و بازاریابی می‌توانند با استفاده از فن‌های علمی بر ذهن و تفکر مخاطبان تأثیر بگذارند. بدین ترتیب که با ارائه پوسترها و برنامه‌های تبلیغاتی در رسانه‌های مختلف و با استفاده از عبارت و کلمات مناسب و ترکیبات گرافیکی زیبا و جذاب می‌توانند ذهن و باور مخاطب و داوطلب بالقوه را به سمت موضوع مورد نظر سوق داده و متمرکز نمایند (رسولی و همکاران، ۱۳۹۵). نتایج پژوهش کلمن (۱۳۸۰) که با نتایج این پژوهش همسو و بیان می‌دارد که نقش اطلاعاتی رسانه‌ها، نقش محوری و حیاتی در توسعه جامعه دارد و به‌عنوان یکی از عوامل سه‌گانه قدرت در عصر حاضر مطرح می‌شود، به این دلیل که ظرفیت بالقوه آن یک شکل مهم سرمایه اجتماعی در بخش داوطلبین بوده و شالوده‌ای برای کنش اجتماعی است. لذا راهبردهای ذیل می‌تواند در جهت توسعه نهضت ورزشیاری کشور مفید فایده باشد.

- ارائه اطلاعات در رابطه با مزیت و منفعت‌های داوطلب شدن در پیام‌های عضوگیری؛
 - استفاده از احادیث، روایات و دستورات مذهبی در خصوص احسان، امداد رسانی و ... در نوشته‌های تبلیغاتی؛
 - انتشار مطالب و مقالات مربوط به سازمان و فعالیت‌های داوطلبانه در رسانه‌های مختلف مثل روزنامه، مجلات، رادیو، تلویزیون؛
 - گسترش مستمر پایگاه داده‌ها و اطلاعات سایت اینترنتی سازمان.
- لازم به یادآوری است که سازمان داوطلبان سازمان‌های ورزشی باید از هر فرصتی برای اطلاع‌رسانی و افزایش آگاهی مردم از فعالیت‌های داوطلبانه استفاده نماید.

عامل سوم: ابزارهای تشویقی

با توجه به ماهیت کارهای داوطلبانه و بشردوستانه بدیهی است که ارائه پاداش‌های بیرونی به همان شکلی که در سایر سازمان‌ها وجود دارد، در سازمان‌های ورزشی و سایر سازمان‌های بشردوستانه نمی‌تواند وجود داشته باشد. با این حال، ارائه پاداش‌های بیرونی به شکلی دیگر و به میزان کمتر و خفیف‌تر جهت ایجاد رقابت و انگیزه در بین داوطلبان ضروری است. پاداش همگامی زمانی مؤثر است که شامل ویژگی‌هایی همچون اهمیت، انعطاف، فراوانی، آشکاری، توزیع منصفانه و هزینه مناسب باشد.

برقراری رابطه دوستانه و صمیمانه، تشویق، کسب رضایت ورزشیاریان، مشورت با آن‌ها، استفاده از مزایای داوطلبی و شناخت علائق و استعدادها، آن‌ها در اختیار گذاشتن فرصت‌های لازم برای ابراز وجودشان از عواملی است که بر انگیزه خدمات داوطلبان ورزشیاریان مؤثر است (حمیدی، ۱۳۹۶). نتایج پژوهش در مؤلفه ابزارهای تشویقی با نتایج رهنورد و همکاران (۱۳۸۸) که بیان داشتند ابزارهای تشویقی در ابعاد انتشار مطالب مربوط به فعالیت‌های داوطلبانه، تهیه کارت‌های داوطلبی جهت استفاده از مزایای مختلف مانند تخفیف، وضع قوانین مربوط به حقوق داوطلبی و حمایت از فعالیت‌های داوطلبانه و قانون‌گذاری، وضع قوانین به‌منظور پشتیبانی مالی، به‌عنوان مهم‌ترین عوامل از نظر رتبه در جذب و نگهداری گروه‌های مردمی داوطلبان بوده و همسو است. راهبردهای پیشنهادی عبارت‌اند از:

- تهیه کارت‌های داوطلبی جهت استفاده از مزایای مختلف مانند تخفیف و ...؛
- وضع قوانین مربوط به حقوق داوطلبی و حمایت از فعالیت‌های داوطلبانه در مراجع قانون‌گذاری؛

● بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش تحلیل علی لایه‌ای

- معرفی ورزشکاران فعال در رسانه‌ها، به منظور تشویق سایرین و ایجاد رقابت در افراد جهت همکاری.

عامل چهارم: مشارکت و کار تیمی

مشارکت و کار تیمی یکی از مهم‌ترین مقوله‌های انگیزشی در سازمان‌های غیردولتی و داوطلبانه است. احساس آزادی عمل و بیان در ارائه انتقادات و پیشنهادهای و ابراز عقاید و کار تیمی به افراد این باور را می‌بخشد که همچنان که آن‌ها وظایف و مسئولیت‌های خاصی را در قبال گروه بر عهده دارند، به عنوان یک عضو از فرصت و حق رأی مساوی، مشارکت در تصمیم‌گیری و هدف‌گذاری‌های گروه نیز برخوردارند که با نتایج پژوهش‌های رضامندی نژاد و همکاران (۱۳۸۸) همسو و بیان داشتند ورزشکاران فعال، نگاه غایت‌گرایانه به مشارکت دارند و جلسات گروهی را عامل مهمی برای غلبه بر احساس بی‌قدرتی می‌دانند. همچنین مشارکت گسترده خود را به‌عنوان وظیفه تلقی کرده و انگیزه داوطلبی خود را در جهت ارضای نیازهای درونی خویش می‌دانند، لذا نیاز به روشی برای آموزش و آگاهی داوطلبان برای حضور و مشارکت در اتخاذ تصمیمات و در عین حال سهمین شدن در مسئولیت است.

راهبردها:

- داوطلب در کار با تیم، احساس آزادی عمل داشته باشد؛
- اعضای گروه بتوانند آزادانه نظرات و تعاملات منفی خود را بیان کنند، بدون اینکه از تلافی آن ترس داشته باشند؛
- فرصت‌های مشارکت در هدف‌گذاری‌ها، وجود داشته باشد؛
- امکان مشارکت در تعیین شیوه و رویه‌های انجام کارها وجود داشته باشد.

عامل پنجم: نقش دولت و مجلس

قوانین و خط‌مشی‌های مربوط به بهبود فعالیت‌های داوطلبانه، با تعیین و حمایت از حوزه‌های زیر بر انگیزه داوطلبین ورزشی مؤثر خواهند بود. از نتایج پژوهش قاسمی و همکاران (۱۳۹۶: ۲۷۸) می‌توان پی برد که اقدامات قانون‌گذاران در قائل نمودن به مسئولیت مدنی دولت در برابر نیروهای داوطلب چه در مواقع اضطراری و چه در شرایط عادی، می‌تواند انگیزه ورزشکاران را مضاعف نماید. راهبردهای این بخش می‌تواند:

- کمک‌رسانی مالی، لجستیکی و فنی به سازمان داوطلبی، از جمله موارد ارائه خدمات آموزشی و اطلاع‌رسانی؛
- مشارکت داوطلبان در طرح‌های درمانی و خدمات رفاهی عمومی؛
- فعالیت‌های تبلیغاتی و آموزشی در خصوص اصول و مزایای داوطلبی؛
- توسعه مطالعه و بررسی فعالیت‌های داوطلبانه با ایجاد ساختارهای ملی برای تعیین محدوده مشارکت‌های داوطلبانه (به‌خصوص داوطلبان ورزشی).

عامل ششم: ایجاد آرامش درونی

آرامش درونی نقش مشخص و بارزی در انگیزه فرد در انجام فعالیت‌های داوطلبانه دارد. از دیدگاه ارسطو خوشبختی واقعی در گرو کمک به دیگران و بالا بردن فضایل اخلاقی و حس نوع‌دوستی و کمک به بشریت تعریف شده است. در قرآن کریم، به جهت اهمیت داشتن احسان در روابط اجتماعی، ۱۹۴ بار در آیات متعدد به موضوع احسان و مشتقات آن اشاره شده است به‌عنوان مثال در سوره النحل، آیه ۹۰ آمده است: «همانا خداوند (مردم را) به عدل و احسان و دادن

(حق) خویشاوندان»، فرمان می‌دهد. همچنین نتایج پژوهش‌های اندیشمندان عصر حاضر نظرات همسویی را با نتایج این پژوهش به همراه دارد، به‌عنوان نمونه، بنیان‌گذار اقتصاد مدرن، آدام اسمیت، می‌گوید: «جهت رسیدن به خوشبختی باید نخست در اندیشه خوشبخت کردن دیگران باشیم، به دیگر سخن ما هرگز به خوشبختی دست نمی‌یابیم مگر آنکه در جهت خوشبخت سازی دیگران گام برداریم»، که این نشان‌دهنده اهمیت بالای ایجاد آرامش درونی و بالا بردن فضایل اخلاقی هست. اسدی و همکاران (۱۳۹۵) به نقل از ریگمن^۱ (۲۰۱۶) اظهار می‌دارند که انگیزه کمک به دیگران آرامش درونی را برای داوطلبین ورزشی به ارمغان می‌آورد. همچنین دوپاکو و ناو^۲ (۲۰۱۳) به این نتیجه رسیدند که انگیزه‌های اجتماعی و حمایتی از مهم‌ترین انگیزه‌های داوطلبین در رویدادهای ورزشی است.

عامل هفتم: نیاز به کسب دوستی و روابط

برخی با هدف برقراری ارتباط، آشنا شدن با مردم، یافتن دوستان جدید و بالا بردن حس تعلق^۳ دست به فعالیت‌های داوطلبانه می‌زنند. همان‌طور که، حمیدی (۱۳۹۶) بیان می‌کند، محرک‌های عاطفی، تابعی از روابط درونی مثل منزلت اجتماعی و توسعه دوستی است. ارتباط و تعامل با دیگران به‌طور کلی، یک بنای جدی و اساسی در زندگی هست، آن‌گونه که اگر بهترین امکانات در اختیار آدمی قرار گیرد، اما از ملاقات با جامعه محروم باشد، به‌هیچ وجه احساس رضایت‌مندی نخواهد نمود. از این رو، هر اندازه انسان در تعامل عاطفی و انسان دوستانه بیشتری باشد، احساس مثبت‌تری نسبت به خود و زندگی اطراف خود خواهد داشت.

به‌عبارت دیگر، براساس این نیاز تمایل به کسب دوستی، حمایت دیگران و ایجاد روابط صمیمی با آن‌ها، افراد تمایل دارند که مورد پذیرش دیگران واقع شوند و در شرایطی که تعاون حاکم است و روحیه همکاری و تفاهم وجود دارد به کار اشتغال داشته باشند.

عامل هشتم: پرستش و اعتقادات مذهبی

انگیزه مذهبی، پتانسیلی عظیم برای افکار و خدمات انسان دوستانه است و بی‌توجهی به این باورها محرومیتی بزرگ برای اشاعه افکار و اصول خدمات داوطلبانه محسوب می‌گردد. بشردوستی و ارائه خدمات انسان دوستانه، جزو عصاره و رسالت مشترک دعوت همه انبیای توحیدی و سفارش همه اولیای بزرگ الهی است. در اسلام به مسئله همیاری و کمک‌رسانی توجه بسیاری شده و راه‌هایی نیز برای این امر در نظر گرفته شده که انفاق و صدقه یکی از این موارد است (حامد نیا، ۱۳۹۲). همسویی نتایج پژوهش با پژوهش امام وردی و همکاران (۱۳۹۷) وجود دارد که بیان می‌کند هوش معنوی می‌تواند از طریق تقویت مؤلفه‌های هویت، احتمال عجین شدن کاری داوطلبان ورزشی را بیشتر کند و همین امر اهمیت اعتقادات مذهبی را دوچندان می‌کند. همه انسان‌ها تحت تأثیر جاذبه‌های معنوی، حرکت‌ها و تلاش‌هایی انجام می‌دهند، حرکت‌هایی که براساس این عامل به وجود آید دارای برتری‌های بسیاری است که از جمله می‌توان به دوام و پایداری آن اشاره کرد. با در نظر گرفتن دیدگاه اسلام پیرامون نقش عبادت به‌طور کلی، نقش امور خیریه و داوطلبانه به‌طور خاص، به‌خوبی درمی‌یابیم که هدف از توصیه‌های مکرر و مؤکد در اسلام، آشناسازی بشر با یکی از مهم‌ترین راه‌های دستیابی به خوشبختی است (مصباح موسوی، ۱۳۷۵).

1. Rigman
2. Do paco and Nave
3. Sense of belonging

عامل نهم: رشد و تأمین نیاز کسب موفقیت

این عوامل شامل یادگیری واقعی مهارت‌های جدید همراه با پیشرفت‌ها، توانمندی و ظرفیت بیشتر، موجب رشد داوطلبان می‌گردد. همچنین این عامل شامل رضایتمندی کامل داوطلبان ورزشی از فعالیت‌ها، حل مسئله و کسب نتایج مفید از اجرای تلاش‌ها می‌گردد. از طرفی براساس نتایج پژوهش فیضی و همکاران (۱۳۹۶) که همسو با پژوهش حاضر است، هوش فرهنگی شناختی و فراشناختی، انگیزش هوش معنوی و درنهایت رفتار هوش معنوی، انگیزه توفیق طلبی ورزشکاران را رقم می‌زند. اساسی‌ترین روش جهت ارتقای بهره‌وری نیروی انسانی و بهبود نگرش و رفتار آن‌ها آموزش هست. جهت اثربخشی آموزش می‌بایست مراحل چهارگانه فرآیند آموزش شامل: نیازسنجی آموزشی، برنامه‌ریزی آموزشی، اجرای آموزشی و ارزیابی آموزشی با دقت تمام اجرا گردد. در این جهت می‌توان به این موارد اشاره کرد: ۱. وظایف محوله چالشی‌تر و انگیزشی‌تر باشد. ۲. انجام وظایف ورزشیاران و موفقیت‌هایشان مورد توجه افراد خارج از سازمان قرار گیرد.

عامل دهم: برخورداری از وضعیت روحی و جسمی مطلوب‌تر

طبق یافته‌های روان‌شناسان، افرادی که شانس انجام خدمات اجتماعی داوطلبانه داشته‌اند، از روحیه شاد و سرزنده‌تری برخوردار بوده‌اند. در واقع، داوطلبی در امور خیریه و خوشبختی دارای رابطه دوسویه هستند و هرکدام دیگری را تقویت می‌نمایند. از دیدگاه میر و استوتزر^۱ رابطه بین داوطلبی و خوشبختی، امری علمی و قابل اثبات است. آنچه قطعیت دارد آن است که اشخاصی که داوطلب همکاری در امور خیریه هستند، از وضعیت روحی مطلوب‌تری برخوردار بوده و آن‌ها بالاتر از کسانی هستند که تنها به خود می‌اندیشند و از همکاری در امور خیریه پرهیز می‌نمایند (میر و استوتزر، ۲۰۰۸). بر اساس تحقیقاتی که در کانادا در استان انتاریو صورت گرفته است، خدمات داوطلبانه نه تنها موجب افزایش SWB^۲ و اعتماد به نفس می‌شود، بلکه موجب کاهش انزوا و تنهایی پائین آوردن فشارخون و بهبود سیستم ایمنی در بدن می‌شود، همچنین بزرگسالانی که به کار داوطلبی اشتغال دارند از نرخ مرگ‌ومیر پایین‌تری برخوردارند (استپتوئه، ۲۰۱۹).

به‌طور خلاصه، نتایج پژوهش نشان می‌دهد عوامل مؤثر بر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزشی در دو بعد ساختاری و انگیزشی قابل بررسی است که پس از شناسایی و دسته‌بندی این عوامل در ۴ سطح توسط روش تحلیل لایه‌ای علت‌ها، درنهایت پنج عامل انگیزشی- درونی به ترتیب ایجاد آرامش درونی، نیاز به کسب دوستی و روابط، پرستش و اعتقادات مذهبی، رشد و تأمین نیاز کسب موفقیت و برخورداری از وضعیت روحی و جسمی مطلوب‌تر و پنج عامل ساختاری و سازمانی (بیرونی) به ترتیب رفتار سازمانی، رسانه‌ها و تبلیغات، ابزارهای تشویقی، مشارکت و کار تیمی و نقش دولت و مجلس اولویت‌بندی شدند. همچنین در مقایسه‌ای که بین عوامل درونی و بیرونی انجام شد، در مجموع میزان تأثیر عوامل بیرونی بیشتر از عوامل درونی است. برای هرکدام از شاخص‌های ارائه‌شده راهبرد نظیرهم ارائه شد.

منابع

- اسدی نیا، احمد؛ رضانی نژاد، رحیم و اسدی نیا، ابوالفضل. (۱۳۹۵). «انگیزه‌های داوطلبی دانشجویان تربیت بدنی در رویدادهای علمی- ورزشی». مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۳(۱)، صص ۱۳-۲۳.
- امام وردی، شهربانو؛ اندام، رضا و باقری، هادی. (۱۳۹۷). «نقش هوش معنوی و سبک‌های هویت در عجزین شدن کار داوطلبان ورزشی». دو فصلنامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. سال ۸، شماره ۱۶.
- اندام، رضا؛ همتی نژاد، مهر علی؛ حمیدی، مهرزاد؛ رضانی نژاد، رحیم و کاظم نژاد، انوشیروان. (۱۳۹۱). «بررسی انگیزه‌های داوطلبی در ورزش». فصلنامه المپیک. شماره ۳ (پیاپی ۷۴)، صص ۴۰۱-۶۱۱.
- پیله‌ور مؤخر، الهام؛ حمیدی، مهرزاد؛ هنری، حبیب و خبیری، محمد. (۱۳۹۷). «طراحی و تبیین مدل داوطلبی در ورزش دانش‌آموزی ایران». مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۶(۱)، صص ۱-۱۵.
- تسلیمی، زهرا. (۱۳۸۹). نقش نهضت داوطلبی در توسعه ورزش شهروندی تهران. دومین همایش ملی توسعه ورزش شهروندی. ۸ و ۹ خرداد. تهران: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی حامد نیا، رسول. (۱۳۹۲). «ورزش و ورزشکار از دیدگاه اسلام». معرفت. سال ۲۲، شماره ۱۸۶.
- حمیدی، مهرزاد؛ تسلیمی، زهرا؛ اندام، رضا. (۱۳۹۴). «شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر جذب داوطلبان در ورزش همگانی». دو فصلنامه پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۵(۱۰)، صص ۴۷-۵۵.
- حمیدی، مهرزاد. (۱۳۹۶). مدیریت و طرز اجرای مسابقات ورزشی. تهران: بامداد کتاب
- حمیدی، مهرزاد، اندام، رضا و تسلیمی، زهرا. (۱۳۹۲). «بررسی ابعاد مدیریت داوطلبان ورزش همگانی». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. دوره ۲، شماره ۲.
- خوش فر، غلامرضا و میرزا خانی، شهربانو. (۱۳۹۵). «بررسی رابطه بین شاخص‌های سرمایه اجتماعی با سطح توسعه‌یافتگی (مورد مطالعه: شهرستان‌های استان گلستان در سال‌های ۱۳۸۵-۱۳۹۰)». ۲(۳)، صص ۱-۲۵.
- رسولی، مهدی؛ هادوی، سیده فریده و ساعتچیان، وحید. (۱۳۹۵). «تدوین الگوی مدیریت نظام داوطلبی ورزش ایران». فصلنامه مطالعات مدیریت ورزش. شماره ۲.
- رضانی نژاد، رؤیا و علاءالدینی، پویا. (۱۳۸۸). «عوامل مؤثر در میزان مشارکت داوطلبان جمعیت هلال‌احمر». فصلنامه امداد و نجات. دوره ۱، شماره ۱.
- رهنورد، فرج اله؛ علمداری، شهرام و صادقی نیکبایی، ناهید. (۱۳۸۸). «شناسایی عوامل مؤثر بر جذب و نگهداری گروه‌های مردمی داوطلب ارائه خدمات داوطلبانه در جمعیت هلال‌احمر». فصلنامه امداد و نجات. دوره ۱، پیاپی ۲۰.
- عابدینی، نجمه و سعید آبیغی اصفهانی. (۱۳۹۵). «تأثیر مدیریت ارتباط با مشتری بر وفاداری برند». اولین همایش بین‌المللی پژوهش‌های نوین در مطالعات مدیریت، شیراز، موسسه عالی

● بررسی آینده‌نگر انگیزه خدمات داوطلبانه ورزش همگانی و رویدادهای ورزشی محلی با استفاده از روش تحلیل علی لایه‌ای

- علوم و فناوری خوارزمی.
- عنایت اله، سهیل. (۱۳۸۸). تحلیل لایه لایه‌ای علت‌ها: نظریه و موردکاوی‌های یک روش شناسی یکپارچه و متحول ساز آینده پژوهی (مجموعه مقالات). مسعود منزوی. جلد اول و دوم. مرکز آینده پژوهی علوم و فناوری دفاعی مؤسسه آموزشی و تحقیقاتی صنایع دفاعی.
 - غفوری، فرزاد؛ اندام، رضا؛ منتظری، امیر و سیفی، سمیرا. (۱۳۹۱). «انگیزش و تعهد داوطلبان رویداد ورزشی». پژوهش‌های مدیریت ورزشی و علوم حرکتی. سال دوم، شماره ۳.
 - غفوری، فرزاد؛ معمارزاده، محمد سعید و علوی، سلمان. (۱۳۹۸). «تعیین سهم و نقش دستگاه‌های اجرایی در توسعه ورزش همگانی». فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۸(۱)، صص ۱-۱۱
 - فیضی، سمیرا؛ منتظری، امیر؛ حمیدیف مهرزاد و اندام، رضا. (۱۳۹۶). «تحلیل رابطه هوش فرهنگی و انگیزه توفیق طلبی داوطلبان رویدادهای ورزشی». پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. سال ۶، شماره ۱.
 - قاسمی، جعفر؛ نجابت خواه، مرتضی و فقیه لاریجانی، فرهنگ. (۱۳۹۶). «وضعیت حقوقی همکاران داوطلب اداره در نظام حقوقی ایران». مطالعات حقوقی. ۹(۳)، صص ۲۴۹-۲۷۸.
 - قنبری، علیاله. (۱۳۹۴). «بررسی موضوع مهاجرت به تهران با استفاده از روش تحلیل لایه لایه علی». آینده پژوهی مدیریت. ۲۶(شماره ۱ (پیاپی ۱۰۲))، صص ۲۷-۴۰.
 - کلاته سیف‌ری، معصومه؛ کوزه چیان، هاشم؛ احسانی، محمد و حسینی، سید یعقوب. (۱۳۹۲). «تأثیر انگیزش بر حفظ داوطلبان در ورزش دانشجویی». پژوهش‌نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. سال ۹، شماره ۱۸.
 - کلمن، جیمز. (۱۳۸۰). بنیادهای نظریه اجتماعی. منوچهر صبوری. تهران: نشر نی
 - محرم زاده، مهرداد و افروزه، محمد صادق. (۱۳۸۷). «بررسی عوامل انگیزشی نیروهای داوطلبی در ورزش دانشگاهی». نشریه پژوهش در علوم ورزشی. ۱۹.
 - مصباح موسوی، سید محمد کاظم. (۱۳۷۵). «بررسی تئوری عصریت معرفت دینی». مجله کیهان فرهنگی. شماره ۱۳۰.
 - نورایی، طهمورث؛ حسینی، اقدس؛ ضیغم پور، الهه و قهرمان تبریزی، کوروش. (۱۳۸۸). «بررسی انگیزه‌ها و دلایل حضور داوطلبان در نهمین المپیاد ورزشی دانشگاه‌های سراسر کشور». پژوهش‌نامه علوم ورزشی. سال ۵، شماره ۱۰.

- Adam Smith. (1790). **The theory of moral sentiments**. London: A.millar, sixth edition (first published: 1759).
- Andam, R. (2009). **The survey motivation & barriers factors in universities' sport agents**. Ph. D dissertation. Gilan University.
- Cuskelly, G. (2004). **"Volunteer retention in community sport organizations"**. European Sport Management Quarterly, 4(3), 59-76.
- Do paco, A., & Nave, A. C. (2013). **"Corporate volunteering: A case study centered on the motivations, satisfaction and happiness of company employees Employee"**. Relations, 35(5), 547-559.
- El Nasser, H. (1997). **"Overworked, overstressed: Who has time to volunteer? USA Today"**, pp. 01.A.

- Farrell, J.M., Johnston, M.E., & Twynam, D.G. (1998).” **Volunteer Motivation, Satisfaction, and Management at an Elite Sporting Competition**”, *Journal of Sport Management*, 12,288-300.
- Flennert, M., König, H. H., & Hajek, A. (2019). “**The association between voluntary work and health care use among older adults in Germany**”. *BMC health services research*, 19(1), 39.
- Gillespie, D. F., & King, A. E. (1985). “**Demographic understanding of volunteerism**”. *J. Soc. & Soc. Welfare*, 12, 798.
- Hadavi, F. (2013). “**Benchmarking on macro management of sport volunteers in Iran and selected countries**”. *Sport management studies* 5 (21): 13-36. (Persian).
- Han, K. (2007). **Motivation and commitment of volunteer in a marathon running event**. The Florida state university.
- Hidalgo, M. C., & Moreno, P. (2009). “**Organizational socialization of volunteers: The effect on their intention to remain**”. *Journal of Community Psychology*, 37(5), 594-601.
- Hoffman, J. (2012). “**Unpacking images of China using causal layered analysis**”. *Journal of Futures Studies*, 16(3), 1-24.
- Inayatullah, S. (2008). **Six pillars: futures thinking for transforming**. Foresight.
- Meier, S., & Stutzer, A. (2008). “**Is volunteering rewarding in itself?. Economica**, 75(297), 3959. Susan J. Ellis, **The Volunteer Recruitment (and Membership Development)**”, Energize, Inc; 3 edition, 2004.
- Pamela, W. (2017). “**Volunteerism and volunteer management in sport**”. *Journal of Sport Management Review*, 20(4), 325-37.
- Swierzy, P., Wicker, P., & Breuer, C. (2018). “**The impact of organizational capacity on voluntary engagement in sports clubs: A multi-level analysis**”. *Sport Management Review*, 21(3), 307-320.
- Slaughter, R. A. (2008). “**What difference does ‘integral’ make?**”. *Futures*, 40(2), 120-137.
- Steptoe, A. (2019). “**Happiness and health**”. *Annual review of public health*, 40, 339-359.
- Taylor, T. (2006). “**Exploring Human Resource Management Practices in Nonprofit Sport Organizations**”. *Sport Management Journal*, 9(3), 229-251.
- Van Den Berg, L., Cuskelly, G., & Auld, C. (2015). “**A comparative study between Australian and South African university sport students' volunteer motives and constraints: sport management and governance**”. *African Journal for Physical Health Education, Recreation and Dance*, 21(Supplement 1), 127-141.
- Wilson, J. (2000). “**Volunteering**”. *Annual Review of Sociology*, 26, 215-240.

تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

محسن سالاری^۱
حسن بحر العلوم^۲
رضا اندام^۳
رسول نظری^۴

 10.22034/SSYS.2022.777.1529

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۲/۱۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۴/۱۰

از آنجا که شناخت تفاوت های منطقه ای و مطالعه ساختارها و عوامل موثر بر ورزش به منظور رسیدن به توسعه پایدار اجتناب ناپذیر است، هدف پژوهش حاضر تحلیل راهبردی آمایش سرزمینی منابع انسانی ورزش استان فارس می باشد. روش پژوهش حاضر از منظر جهت گیری جزو پژوهش های توسعه ای بود که به صورت پیمایشی انجام گردید. مشارکت کنندگان پژوهش، خبرگان ورزش استان فارس بودند. با استفاده از دو روش نمونه گیری نظری و گلوله برفی تا رسیدن به اشباع نظری (۵۰ نفر) نمونه گیری ادامه پیدا کرد. ابزار پژوهش، چک لیست محقق ساخته بود که در آن از پاسخ دهندگان خواسته شد وضعیت موجود منابع انسانی ورزشی را فهرست کنند، ضمن اینکه با

۱- دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران

۲- دانشیار، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Bahrololoum@shahroodut.ac.ir

۳- دانشیار، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه صنعتی شاهرود، شاهرود، ایران

۴- دانشیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

● تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی (GIS) ارائه مدل به روش توصیفی - تحلیلی انجام گرفت و بخشی از اطلاعات به دست آمده در محیط نرم افزار Arc - GIS تحلیل و بررسی شد. نتیجه کلی مطالعات آمایش منابع انسانی ورزش استان فارس نشان داد که توزیع غیرمتوازی از زیرساخت های انسان افزاری ورزشی در پهنه ورزش استان فارس وجود دارد. به طور کلی می توان اذعان نمود که ایجاد و تعمیق نگرش آمایشی برای برقراری توازن در عوامل آمایشی، هم افزایی هر چه بهتر فعالیت های ورزشی سازمان ها می تواند به عنوان مهم ترین راهبرد های بخش ورزش استان در نظر گرفته شود.

واژگان کلیدی: آمایش سرزمین، برنامه، پراکنش، ورزش و منابع انسانی.

مقدمه

برنامه‌ریزی راهبردی فرآیندی است که از طریق آن سازمان‌ها محیط داخلی و خارجی خود را تحلیل و شناخت کسب می‌کنند. علاوه بر آن مسیر راهبردی خود را پایه‌گذاری کرده و راهبردهایی را خلق می‌کنند (نظری و پورعابدی، ۲۰۱۳: ۱۰۴). در همین راستا، تفکر راهبردی به مفهوم آمادگی ذهنی و اجرایی فرد برای انطباق با شرایط و تقدم زمانی و معنایی برای تغییرات محیطی می‌باشد. تفکر راهبردی پیش‌بینی آینده نیست، بلکه تشخیص به موقع خصوصیات میدان رقابت و دیدن فرصت‌هایی است که رقیب نسبت به آن غافل هستند (شاپیرا^۱ و همکاران، ۲۰۱۷: ۲۷۷). در این زمینه به منظور پاسخگویی معنادار و سازش‌کاری در محیط رقابتی رهبران سازمان‌ها باید از مهارت‌های راهبردی برخوردار باشند که بتوانند سازمان خود را با محیط وفق دهند و با پاسخ‌گویی به موقع و مناسب سازمان را از ضربه‌های ناشی از محیط مصون نمایند (نظری و همکاران، ۱۳۹۶: ۶۱). اندیشمندان حوزه مدیریت، مدیریت راهبردی را به عنوان عاملی مهم و حیاتی برای سازمان‌ها به منظور ایجاد ارزش و مزیت رقابتی پایدار در محیط پیچیده امروزی لحاظ کرده‌اند (مونتس^۲، ۲۰۰۴: ۱۶۷).

فرایند هوشمندی راهبردی، با تحلیل اطلاعات داخلی و محیطی سازمان، فعالیت‌های رقابتی مستقیم و غیرمستقیم را در ابعاد مختلف پیگیری می‌نماید. از این رو، تحلیل محیط‌های درونی و بیرونی سازمان و تفسیر مستمر اطلاعات دریافتی از محیط، تأثیر به‌سزایی در تصمیمات آتی مدیران برای موفقیت بیشتر سازمان خواهد داشت (روچ و ساتی^۳، ۲۰۰۱: ۵۵۲). جهان در شرایط متغیری از فرآیندها قرار دارد. در این بین سازمان‌ها به شدت متأثر از تغییرات شتابناک قرن حاضر قرار دارند. بدین منظور، سازمان‌ها نیازمندند فرآیندها و روش‌ها را به منظور ایفای نقش معنادار در محیط مورد بررسی قرار دهند و فرآیندهای عملیاتی را به منظور دستیابی به رسالت‌ها، ارزش‌ها و مطلوبیت‌ها سازمان‌دهی کنند (جانکوآرت و همکاران^۴، ۲۰۱۷: ۵۵). همه سازمان‌ها همانند یک سیستم پویا و ارگانیک در داخل محیطی قرار دارند که با دیگر اجزای محیط در تعامل متقابل هستند و از هم دیگر تأثیر می‌پذیرند (مبینی و حیدری، ۱۳۹۳: ۴۳). امروزه سازمان‌های پاسخ‌گو با شرایط محیط بیرونی به طور موفقیت‌آمیزی تعامل برقرار کرده و سازمان را به طور اثربخش در جهت اهداف و مقاصد اصلی خود هدایت می‌کند (نظری و همکاران، ۱۳۹۵: ۶۸۰). از این رو، سازمان‌ها برای بقا و رشد خود در این محیط متغیر رقابتی و ناپایدار عصر امروزی، ناگزیر از پذیر راهبرد محوری می‌باشند و برای خروج از این چالش بایستی به فرآیند مدیریت راهبردی تکیه زنند (هربیناک^۵، ۲۰۰۶: ۱۲).

هدف از مطالعات آمایش سرزمینی، توسعه مناطق و روابط متقابل درونی و بیرونی آن‌ها، استفاده معقول از منابع، توزیع عادلانه ثروت و درآمدها، توسعه متعادل، ایجاد خدمات و تسهیلات اجتماعی متناسب با نیازهای جامعه را شامل می‌شود (احسانی و همکاران، ۱۳۸۷: ۱۳۶). به لحاظ مفهوم آمایش سرزمین ایجاد تعادل بین سه عنصر انسان، فضا و فعالیت تعریف شده و مقوله آمایش، تلفیقی از سه

1. Shapira
2. Montes
3. Rouach&Santi
4. Jeabquart
5. Hrebinak

علم اقتصاد، جغرافیا و جامعه شناسی است (محمودی، ۱۳۸۸: ۳۵)، لذا آمایش سرزمین از تنظیم روابط بین انسان، سرزمین و فعالیت های انسانی در سرزمین، برای استفاده مناسب و پایدار از کلیه امکانات انسانی و فضایی سرزمین در جهت بهبود وضعیت اجتماع در طول زمان برای همه نسل ها می باشد (نوروزی و همکاران، ۱۳۹۲: ۵). از این رو، آمایش سرزمین را سازماندهی هماهنگ و سزاوار فضای حیاتی در قالب سیاست های کلی، توسعه همه جانبه دانسته اند (زرگان و موست^۱، ۲۰۱۱: ۱۴۱). از جمله استفاده هایی که از اطلاعات حاصل از طرح های آمایش سرزمین می توان به عمل آورد، ارائه نقشه آمایش براساس شرایط اقتصادی، اجتماعی مناطق مختلف می باشد، لذا دانش توسعه پایدار برای انطباق توسعه هر مقوله ای با توجه به شرایط اقلیمی و زیست محیطی است (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۳).

توسعه ورزش بخش مهمی از توسعه اقتصادی - اجتماعی در هر جامعه است و ارائه برنامه های راهبردی در بخش های مختلف آن از اهمیت خاصی برخوردار می باشد. دستاوردهای توسعه ورزش حوزه گسترده دارد و موجب رونق اقتصادی و شکوفایی اجتماعی می شود. بر این مبناست که پیروزی پیوسته ملت ها در عرصه رقابت های ورزشی، موضوعی اساسی است (کنلی و توهی^۲، ۲۰۱۴: ۴۰۷). سازمان های ورزشی کشورهای مختلف بر حسب مأموریت خود راهبرد لازم را تهیه کردند و با اجرای آن به موفقیت های خوبی دست یافتند. با حاکمیت چنین تفکری، برخی از سازمان های ورزشی برای توفیق در مأموریت خود راهبرد سازمانی خود را تدوین نموده اند. از همین رو، راه برون رفت از دایره توسعه نیافتگی را برنامه ای عملکردن حوزه ورزش می داند. با چنین اندیشه ای سازمان های ورزشی علاوه بر دارا بودن برنامه راهبردی و چشم انداز شفاف، به دنبال حضوری موفق در عرصه های ملی و بین المللی نیز هستند و امیدوارند با اجرای این راهبردها به اهداف تعیین شده، با حداقل انرژی و منابع دست یابند (گوهر رستمی و همکاران، ۱۳۹۱: ۹۵۹). سالانه بخش چشمگیری از منابع در ورزش صرف می شود، اما باید اذعان کرد که اولویت بندی مشخصی در رابطه با توزیع منابع در ورزش کشور وجود ندارد. با توجه به اهمیت برنامه ریزی راهبردی در توسعه مقوله های مختلف از جمله ورزش، ضرورت توجه به این مهم در کشور نیز بیش از پیش واجب است و بدون شک یکی از دلایل عدم توسعه کشور در عرصه ورزش، کم توجهی مسئولان به این مقوله مهم و سلیقه ای عملکردن است (نظری و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۷۲).

توسعه ورزش را همان سیاست های ورزشی تعریف کرده اند، در صورتی که برخی دیگر از محققان این مفهوم را مشتمل بر ساختارها، سیستم ها، فرصت ها و فرایندهایی می دانند که افراد جامعه را قادر می سازد در گروه ها، طبقات خاص در ورزش و تفریحات شرکت کنند و عملکرد خود را تا سطح دلخواه ارتقا دهند (صابری و همکاران، ۲۰۱۸: ۴۹)، چرا که ورزش کنشی است که سبب افزایش مهارت های بدنی در کنشگر اجتماعی با هدف بهبود موقعیت های ذهنی یا بدنی شده و اهداف اقتصادی را نیز دنبال بنماید (نظری و مختاری، ۱۳۹۷: ۷۱). اولین بعد اهمیت ورزش برای قدرت ها، کنترل بدنی جامعه به مثابه پایه کنترل عمومی سیاسی است. بعد دیگر، برای دولت ها، به ویژه دولت های رفاه و مدرن، کاهش هزینه های اقتصادی جامعه از خلال تعمیم رفتارهای ورزشی است (نظری و قوامی، ۱۳۹۶: ۷۱).

در جهان معاصر که سازمان ها در حال تغییر و تحول هستند، مدیران سازمان ها باید اندیشه و افکار نو داشته باشند، لذا مدیران قرن ۲۱ باید با هوشیاری و گوش به زنگ بودن، حساس بودن، سخت کوشی، علاقه و با یادگیری مستمر، موفق شوند (نظری و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۲). آنچه مسلم است مباحثی از قبیل عوامل انگیزشی، توانمندی شناختی، عزت و نفس سرمایه های انسانی از سازه های روان شناسی ورزشی محسوب می گردند که در مدیریت ورزشی نیز کاربرد داشته و با شناسایی عوامل مؤثر بر بهداشت روانی، ویژگی های شخصیتی، خلاقیت سرمایه های فکری، سازمانی و اجتماعی بستر مناسبی را برای ارتقای عملکرد سازمانی فراهم می آورد (شامانیا و همکاران، ۲۰۱۲: ۶۹). بی شک، تراکم جمعیت و تجمع امکانات در کنار توجه به موقعیت مکانی یکی از مهم ترین ملاحظات برنامه ریزی برای هر مکان ورزشی است. پژوهش های موجود در مورد اماکن ورزشی و تفریحی، بر مسائل مالی، آثار اقتصادی و منافع نامحسوس مربوط به ساخت مکان ورزشی متمرکز شده است. مباحث فراگیری چون تأثیرات اقتصادی ملموس و غیرملموس و منافع فرهنگی، هسته اصلی پژوهش در زمینه اماکن ورزشی در دوره پیشرفت آن در سال های اخیر بوده است (برونسون^۱ و همکاران، ۲۰۰۱: ۹۱).

از طرف دیگر، تعداد زیادی از افراد کم درآمد، به مراکز ورزشی - تفریحی مانند سالن های ورزشی و زمین های ورزشی دسترسی ندارند. همچنین هزینه، یکی از موانع سد راه شرکت ساکنان مناطق کم درآمد در فعالیت های ورزشی می باشد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۵۴). باید توجه داشت امروزه دسترسی عادلانه به فضاهای ورزشی و استفاده بهینه از آن و ساماندهی مکان ها ورزشی از مؤلفه های اساسی توسعه پایدار به حساب می آید (رحمانی نیا، ۱۳۸۶: ۵۷). آنچه مسلم است مدیریت و اجرای مطلوب برنامه های راهبردی در حوزه ورزش، مستلزم فراهم آوردن مجموعه ای از شرایط و امکانات است. از جمله مهم ترین این شرایط، ایجاد و توسعه و بهره برداری مطلوب از اماکن و تأسیسات ورزشی و فراهم آوردن تسهیلات لازم برای دسترسی آسان افراد به این فضاها است. این موضوع یکی از ارکان مهم تعیین مکان بهینه فضاهای ورزشی می باشد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۲: ۳۳).

به نظر می رسد راه برون رفت از دایره توسعه نیافتگی راه، برنامه عمل کردن حوزه ورزش باید دانست (قالیباف، ۱۳۸۹: ۳). برنامه ریزی و ایجاد تأسیسات، تجهیزات و نهادهای ورزشی نیازمند درجه خاصی از تراکم جمعیت است. بنابراین از نظر دسترسی، در مکان هایی با تراکم جمعیت بیشتر، ارائه خدمات و استفاده از آن ها آسانتر خواهد بود. این نکته حائز اهمیت است که فضاهای ورزشی باید در مکان هایی ساخته شوند که همگان بتوانند استفاده کنند. از مهم ترین مشکلات کنونی، استقرار نامناسب فضاهای ورزشی است. به نحوی که بسیاری از افراد جامعه به علت عدم دسترسی به آن ها نمی توانند از مکان های ورزشی به صورت مطلوب استفاده کنند و حل آن ها به برنامه ریزی و مدیریت در زمینه مکان یابی و ساماندهی فضاهای ورزشی نیاز دارد (نظری و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۷۲). هر چند نتیجه کلی مطالعات آمایش بخش ورزش ایران نشان از این دارد که سرانه نسبت ورزشکار به کل جمعیت زیر ۱۰ درصد می باشد و در بخش سخت افزاری نیز وضعیت کلی ورزش کشور حدود ۰/۷۲ متر مربع می باشد، ضمن اینکه توزیع غیرمتوازی از اماکن و فضاهای ورزشی در پهنه کشور وجود دارد. با توجه به اهمیت برنامه ریزی راهبردی در توسعه مقوله های مختلف از جمله ورزش، ضرورت توجه به این مهم در کشور نیز بیش از پیش واجب است و بی شک یکی از دلایل

● تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

عدم توسعه کشور در عرصه ورزش، کم توجهی مسئولان به این مقوله مهم و سلیقه ای عمل کردن است. برای مقابله با این مشکل متخصصان علم مدیریت، ابزار خاصی را به سازمان ها پیشنهاد کرده اند تا با به کارگیری آن ها بتوانند راهبرد سازمانی خود را تدوین، اجرا و ارزیابی کنند. بی شک مدیریت و اجرای مطلوب برنامه های راهبردی در حوزه ورزش، مستلزم فراهم آوردن مجموعه ایی از شرایط و امکانات از جمله دسترسی عادلانه به فضاهای ورزشی، استفاده بهینه از آن و ساماندهی مکان های ورزشی متناسب با نیروی انسانی، فرایندها و شرایط جغرافیایی هر منطقه می باشد. از آنجایی که براساس برنامه های راهبردی، افزایش تاثیر گذاری بر حوزه های سلامت، اقتصاد، فرهنگ و عزت و اقتدار ملی از اهداف کلان ورزش می باشند، تلفیق برنامه راهبردی و آمایش سرزمین این امکان را فراهم می آورد که زمینه تحقق هر هدف از برنامه راهبردی با توجه به الگوی مطلوب مکان یابی اماکن و فضاهای ورزشی همراه با فرایندهای لازم و متناسب با نیروی انسانی و شرایط جغرافیایی فراهم گردد.

در حال حاضر استان پهناور فارس با داشتن ۲۹ اداره ورزش و جوانان و ۴۹ هیئت ورزشی استانی و ۷۷۰ هیئت ورزشی شهرستانی به دلیل نداشتن برنامه راهبردی مبتنی بر آمایش سرزمین، دارای توزیع متفاوت امکانات سخت افزاری و نرم افزاری و عدم دسترسی مطلوب ذینفعان عمومی و اختصاصی به منابع ورزش استان می باشد. این بدان معنا است که اهداف و راهبردها و الگوی مطلوب توسعه اماکن و فضاهای ورزشی همراه با فرایندهای لازم و متناسب با نیروی انسانی و شرایط جغرافیایی، به صورت مدون و شفاف مشخص نیستند و همچنین اولویت بندی رشته های ورزشی توسعه یافته و قابل توسعه در استان. همان طور که اشاره شد آمایش سرزمین، تنظیم روابط بین انسان، سرزمین و فعالیت های انسانی، برای استفاده مناسب و پایدار از کلیه امکانات انسانی و فضایی سرزمین در جهت بهبود وضعیت اجتماع در طول زمان برای همه نسل هاست. در واقع، آمایش تا تعیین تکلیف برای نوع کاربری زمین پیش می رود و خواستار آن است که برای هر نوع استفاده یا کاربری مشخص شده، طرح مدیریت برای اجرای بهره برداری توسط سازمان های ذی ربط، در چارچوب طرح منطقه ای ریخته شود. از اطلاعات حاصل از طرح های آمایش سرزمین می توان برای ارائه نقشه آمایش براساس شرایط اقتصادی، اجتماعی مناطق مختلف استفاده کرد. از مهم ترین مشکلات کنونی ورزش استان، عدم تدوین مضامین راهبردی توسعه بخش ورزش بر مبنای الگوی مطلوب توسعه اماکن، فرایندهای لازم و متناسب با نیروی انسانی و شرایط جغرافیایی می باشد؛ به نحوی که بسیاری از افراد جامعه به علت دسترسی نداشتن به آن ها نمی توانند از خدمات ورزشی به صورت مطلوب استفاده کنند و حل آن ها به برنامه ریزی و مدیریت در زمینه مکان یابی و ساماندهی فضاهای ورزشی، فرایندهای لازم و متناسب با نیروی انسانی و شرایط جغرافیایی، نیاز دارد. استان فارس به عنوان یکی از استان هایی که همیشه سهم مهمی در ورزش کشور داشته است، باید زمینه استمرار این موفقیت ها را بیش از پیش فراهم کند. از این رو، به نظر می رسد نتایج این پژوهش می تواند نمود اطلاعات یاد شده را جبران نماید و شرایط بهتری را در زمینه تصمیم گیری در اختیار مدیران قرار دهد. این پژوهش با این هدف انجام می گیرد که وضعیت فضاها و اماکن ورزشی استان فارس با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، تجزیه و تحلیل شود و با توجه به اطلاعات، الگوی مطلوب اماکن و فضاهای ورزشی جدید به دست آید، ضمن اینکه مضامین راهبردی توسعه بخش ورزش استان فارس را نیز تدوین کند. به نظر می رسد جایگاه ورزش استان فارس در کشور نسبت به سایر استان ها و با توجه به زیرساخت هاس انسان افزاری، فرایندهای نرم افزاری و

از طرف دیگر وضعیت سخت‌افزاری ورزشی در استان فارس، ضرورت انجام مطالعات آمایش سرزمینی ورزش با رویکرد راهبردی را چند برابر می‌کند. لذا هدف از پژوهش حاضر تحلیل راهبردی آمایش سرزمینی منابع انسانی ورزش استان فارس می‌باشد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به لحاظ هدف کاربردی و نحوه گردآوری داده‌ها، توصیفی است و ترکیبی از روش‌های کیفی و کمی برای گردآوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها به منظور دستیابی به منظرهای راهبردی پراکنش زیرساخت‌های انسان‌افزاری ورزشی با رویکرد آمایش سرزمینی از طریق GIS در استان فارس استفاده شده است. از این رو، روش پژوهش حاضر از منظر جهت‌گیری جزو پژوهش‌های توسعه‌ای می‌باشد که به صورت پیمایشی انجام گردیده است. مشارکت‌کنندگان پژوهش، نخبگان و خبرگان ورزش استان فارس بودند و با استفاده از دو روش نمونه‌گیری نظری و گلوله‌برفی تا رسیدن به اشباع نظری (۵۰ نفر) ادامه پیدا کرد. در روش نمونه‌گیری نظری، تعداد نمونه خاصی از قبل تعیین نمی‌شود و تا زمانی که محقق به مرحله اشباع نرسیده است نمونه‌گیری ادامه پیدا می‌کند. این نوع نمونه‌گیری را که طی آن افراد به خاطر اطلاعات دست‌اولی که درباره یک پدیده دارند یا به دلیل اینکه پدیده مورد نظر را تجربه نموده یا دیدگاه‌های خاصی درباره آن دارند، انتخاب و نمونه‌گیری مبتنی بر هدف می‌گویند. در این پژوهش نمونه‌گیری گلوله‌برفی، بدین صورت بود که شرکت‌کنندگان اگر افراد دیگری را می‌شناختند که در زمینه مورد بررسی دارای تجربیات و دیدگاه‌هایی هستند، برای شرکت در مطالعه معرفی می‌نمودند. نمونه‌گیری تا جایی ادامه می‌یافت که گروه تحقیق به این نتیجه می‌رسیدند که اطلاعات جدید، همان تکرار اطلاعات قبلی است و دیگر اطلاعات مفهومی جدیدی که نیاز به کد جدید یا گسترش کدهای موجود داشته باشد را به دست نمی‌داد. ابزار پژوهش، چک‌لیست محقق ساخته بود که در آن از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شد وضعیت موجود منابع انسانی ورزشی را فهرست کنند. فرایند تحلیل داده‌ها به این صورت بود که اطلاعات در قالب فرم‌هایی که به تأیید کمیته راهبردی تدوین سند آمایش ورزش رسیده بود، در اختیار صاحب‌نظران خبره ورزش استان قرار می‌گرفت و ایشان براساس قضاوت‌های شهودی شرایط زیرساخت‌های انسان‌افزاری ورزش استان در شاخصه‌های مختلف سخت‌افزاری، نرم‌افزاری و مغزافزاری تشریح می‌نمودند. روایی صوری و محتوایی توسط ۱۰ نفر از متخصصان مدیریت ورزشی، مطالعات راهبردی و آمایش سرزمینی مورد تأیید قرار گرفت، ضمن اینکه پایایی ابزار پژوهش براساس آلفای کرونباخ ۰/۸۵ محاسبه گردید. در این بخش کیفی برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش استقرای منطقی به منظور مفهوم‌سازی استفاده و به منظور تحلیل پراکنش منابع انسانی ورزش در محدوده‌های جغرافیایی استان فارس، داده‌های جمع‌آوری و از طریق نرم‌افزار Arc GIS تحلیل و نقشه‌های پهنه‌بندی در شهرستان‌های استان طراحی گردید.

یافته‌های پژوهش

ماموریت: توسعه کمی و کیفی ورزش در پهنه جغرافیایی استان فارس به عنوان مأموریت در نظر گرفته شد. **بیانیه مأموریت:** ارکان ورزش استان فارس برآن هستند تا با بهره‌گیری از مدیریت راهبردی و استفاده بهینه از منابع و امکانات، در توسعه بعد همگانی و قهرمانی ورزش استان فارس نقش آفرینی نماید و از طریق ساماندهی رویدادهای تفریحی، فرهنگی و ورزشی در سطح استان، از یک سو موجبات ارتقای سلامت و نشاط اجتماعی و از سوی دیگر بستری مناسب جهت شکوفایی

● تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

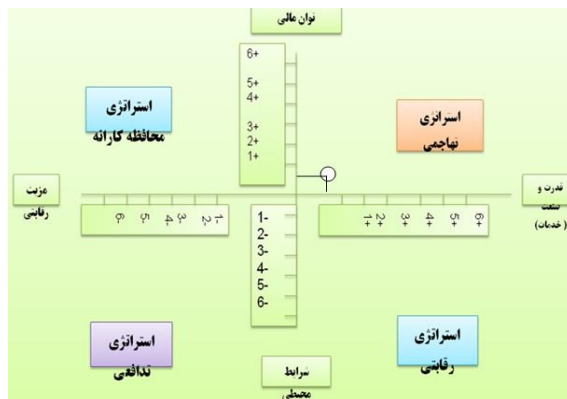
استعدادهای و پرورش نخبگان و ارتقای جایگاه ورزش استان فارس را فراهم آورد. چشم انداز: فارس استانی است با مردمی سالم، شاداب و اخلاق مدار، برخوردار از سبک زندگی فعال با مشارکت حداکثری و مستمر در فعالیت های ورزشی سرآمد و الهام بخش در کشور با رونق در صنعت ورزش و ورزش قهرمانی پاک و پایدار در سال ۱۴۰۴ می باشد. بیانیه چشم انداز: با توسعه متوازن زیرساخت های سخت افزاری، استفاده مناسب از تخصص منابع انسانی افزاری و ارتقای سطح بهره وری فرایندهای نرم افزاری ورزش استان فارس با گسترش فعالیت در بعد همگانی، بر ارتقای سطح سلامت و نشاط اجتماعی تأکید دارد و همچنین از طریق کشف استعدادها و نخبه پروری زمینه حضور قهرمانان در سطح ملی و بین المللی را فراهم نموده و در سال ۱۴۰۴ استانی توسعه یافته در حوزه ورزش ایران قرار می گیرد. خط مشی کلان: تعامل هم افزا و سازنده تمامی ارکان در جهت توسعه ورزش استان حرکت خواهند نمود.

جدول ۱. اهداف کلان ورزش استان فارس

ردیف	عنوان اهداف
۱	افزایش سهم ورزش در ارتقای هویت، عزت و اقتدار ملی
۲	افزایش سهم ورزش در ارتقای سلامت مردم
۳	افزایش سهم ورزش در بهبود فرهنگ جامعه
۴	افزایش سهم ورزش در رونق اقتصاد استان

براساس اطلاعات جدول ۱، افزایش سهم ورزش در ارتقای هویت، عزت و اقتدار ملی به عنوان هدف کلان اول، پس از آن افزایش سهم ورزش در ارتقای سلامت مردم در رتبه دوم و افزایش سهم ورزش در بهبود فرهنگ جامعه و افزایش سهم ورزش در رونق اقتصاد استان در رتبه چهارم قرار گرفته است.

یافته ها در شکل ۱، رتبه های به دست آمده از راهبردهای قدرت صنعت، مزیت رقابتی، قدرت مالی و ثبات محیطی را برای تعیین حاصل جمع راهبردها نشان می دهد، سپس مقدار X و Y مشخص و در نهایت به ماتریس ارزیابی موقعیت و اقدام راهبردی انتقال داده می شود تا نوع راهبرد مشخص گردد.

شکل ۱. ماتریس ارزیابی موقعیت راهبردهای بخش ورزش فارس

براساس رتبه بندی راهبردهای عوامل داخلی و خارجی توسعه پایدار بخش ورزش فارس، راهبرد منتخب را در موقعیت راهبرد تهاجمی (منتهی تهاجمی مایل به حد پایین) نشان می‌دهد. این امر نشان دهنده آن است که راهبردهای بخش ورزش فارس، براساس مزیت‌های رقابتی بالایی که در بخش ورزش فارس وجود دارد، تهاجمی بوده و منتهی با توجه به فرصت‌های بزرگ و تهدیدهای سرسختی که در محیط خارجی وجود داشته و با عنایت به برخی از ضعف‌های محیط درونی در رویکردهای راهبردی بخش ورزش فارس راهبردهای رقابتی، محافظه کارانه و تدافعی نیز خود را نشان می‌دهد.

جدول ۲. ماتریس راهبردهای کمی

ردیف	راهبردها	امتیاز	عنوان راهبرد
۱	SO ₁	۳/۶۵	سرمایه گذاری در ورزش تربیتی
۲	SO ₂	۳/۲۷	کاهش تصدی گری و حمایت از بخش خصوصی با تاکید بر رویکرد رقابتی و حرفه ای
۳	SO ₃	۳/۲۷	تعامل و هم افزایی موثر بین دستگاه های اجرایی، بخش خصوصی و نهاد های عمومی

براساس اطلاعات جدول ۲ مشاهده می شود، سرمایه گذاری در ورزش تربیتی، به دلیل کاهش تصدی گری و حمایت از بخش خصوصی، با تأکید بر رویکرد های رقابتی و حرفه ای، تعامل و هم افزایی مؤثر بین دستگاه های اجرایی، بخش خصوصی و نهاد های عمومی در رتبه های سوم قرار دارند.

مراحل اجرای طرح رشته های اولویت دار بخش ورزش

تعیین شاخص‌ها: به منظور تعیین این شاخص‌ها، جلساتی با حضور معاونت ورزشی اداره کل، رئیس گروه‌های ورزشی و کارشناسان برگزار گردید و بحث و تبادل نظر شاخص‌های کلی نیروی انسانی رشته، سخت افزار رشته، ماهیت رشته، وضعیت موجود قهرمانی رشته مورد تأیید قرار گرفت. **اولویت بندی شاخص‌ها توسط کارشناسان اداره کل:** شاخص‌های تعیین شده در اختیار کارشناسان حوزه توسعه ورزش قرار گرفت تا اولویت هر شاخص از نظر کارشناسان با رتبه ۱-۴ مشخص گردد. اولویت بندی شاخص‌ها براساس نظر کارشناسان وضعیت موجود قهرمانی، ماهیت رشته، نیروی انسانی رشته و سخت افزار رشته در نظر گرفته شده است. **امتیازدهی و تعیین زیرشاخص‌ها:** سپس امتیاز کلی هر شاخص، زیرشاخص‌ها و امتیاز زیرشاخص‌ها تعیین گردید. **امتیازدهی و رتبه بندی هیئت‌های ورزشی براساس شاخص‌ها:** امتیازدهی به هیئت‌های ورزشی بر اساس جداول تهیه شده در هر شاخص انجام گرفته است. از آنجا که طرح رتبه بندی هیئت‌های ورزشی در بخش قهرمانی صورت پذیرفت و با توجه به اینکه بازی‌های المپیک و آسیایی بالاترین معیار و شاخص ورزش قهرمانی به شمار می‌آیند و در نهایت موفقیت در بخش قهرمانی با حضور و کسب مدال در این بازی‌ها سنجیده می‌شود، در این مرحله هر رشته ورزشی با توجه به جدول‌های طراحی شده براساس شاخص‌ها و زیرشاخص‌ها امتیازبندی گردید.

تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

جدول ۳. امتیاز هیئت های ورزشی بر اساس شاخص ها تعریف شده در بخش سخت افزاری

سخت افزاری	قابلیت مسابقه	تجهیزات	امکانات جانبی	سالن شهرستان ها	تجهیزات	امکانات جانبی	باشگاه حرفه ای	باشگاه آماتور	سایر نهادها	جمع
تکواندو	۱۷	۱۰	۵	۹	۱۰	۵	۱۲	۱۰	۲	۹۷
جودو	۱۷	۱۰	۵	۹	۱۰	۵	۱۲	۵	۲	۹۲
کاراته	۰	۱۵	۵	۱۵	۱۰	۵	۱۲	۱۰	۲	۹۱
کشتی	۱۷	۱۵	۱۰	۴۸	۱۰	۵	۱۲	۵	۲	۱۴۹
هندبال	۱۷	۱۵	۵	-	۱۰	۵	۱۲	۵	۲	۸۶

سخت افزاری: ۱۶۰ امتیاز: در این شاخص، امتیاز هیئت های ورزشی در ۴ زیرشاخص مورد ارزیابی قرار گرفت؛ سالن های شیراز: ۶۲ امتیاز، سالن شهرستان ها: ۵۳ امتیاز، باشگاه ها: ۲۹ امتیاز و سالن سایر نهادها: ۱۵ امتیاز.

۲۲۲

جدول ۴. امتیاز هیئت های ورزشی بر اساس شاخص ها و زیرشاخص های بخش نیروی انسانی

نیروی انسانی	مربی ملی	مربی فعال	داور	ورزشکار	شهرستان های قهرمان پرور	کرسی استان	مدیر استان	جمع
تکواندو	۱۵	۵۳	۳۳	.	۳۵	۰	۴۳	۱۷۹
جودو	۱۰	۶۰	۲۷	.	۳۵	۰	۳۳	۱۶۵
کاراته	۰	۶۰	۳۳	.	۲۰	۰	۵۰	۱۶۳
کشتی	۱۰	۳۶	۲۵	۱۰	۳۵	۰	۴۵	۱۴۱
هندبال	۰	۶۰	۳۳	۲۰	۳۵	۴۴	۴۵	۲۳۷

نیروی انسانی ۲۶۰: در این بخش، امتیاز هیئت های ورزشی در ۷ شاخص اصلی و زیر شاخص های آن تعیین گردید. مربی: ۷۵ امتیاز، مرکز استان (۵ امتیاز): حداقل ۱۰ نفر فعال، داور: ۳۳ امتیاز، ورزشکار: ۵۵ امتیاز، شهرستان های قهرمان پرور ۳۵ امتیاز، کرسی ۴۴ امتیاز، مدیر استان ۵۵ امتیاز.

جدول ۵. امتیاز هیئت های ورزشی در بخش ماهیت رشته

ماهیت رشته	تعداد مدال	پتانسیل مدالی	وضعیت ایران	عدم محدودیت بانوان	امتیاز
تکواندو	۴۰	۲۰	۶۰	۲۲	۱۴۲
جودو	۷۰	۲۰	۲۰	۲۲	۱۳۲
کاراته	۴۰	۲۰	۶۰	۲۲	۱۴۲
کشتی	۷۰	۲۰	۶۰	۲۲	۱۷۲
هندبال	۱۰	۱۰	۳۸	۲۲	۸۰

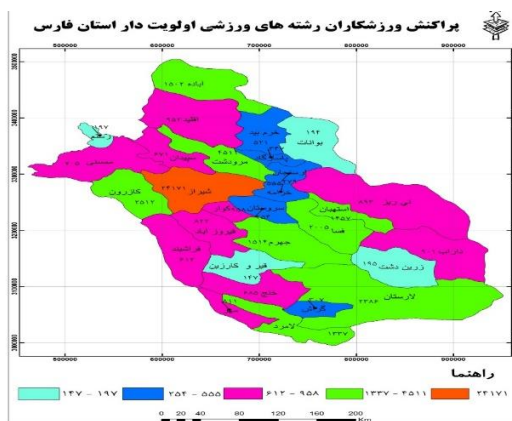
ماهیت رشته ۲۴۰ امتیاز: تعداد مدال: ۷۰ امتیاز، پتانسیل مدالی هر نفر: ۳۸ امتیاز، وضعیت ایران در رشته: ۵۸، هزینه قهرمان پروری: ۴۰ امتیاز، طول دوره قهرمانی در رشته: ۱۲، عدم محدودیت بانوان در رشته: ۲۲ امتیاز.

جدول ۶. امتیاز هیئت‌های ورزشی در بخش وضعیت موجود قهرمانی

امتیاز	مدال جهانی		مدال آسیایی		مدال قهرمانی کشور		ملی پوش	
	تعداد	امتیاز	تعداد	امتیاز	تعداد	درصد	تعداد	درصد
						کل	ملی	ملی
تکواندو	۳	۴۵	۸	۵۹	۴۶	-	۱۱	۳۴
جودو	۰	۰	۲	۲۹	۵	-	۶	۱۴
کاراته	۳	۴۵	۲	۲۹	۹۷۰	-	۱۱	۱۴
کشتی	۵	۷۵	۲	۲۹	۶۷	۶۴	۷	۱۴
هندبال	۰	۰	۰	۰	۱	-	۱	۵

وضعیت موجود قهرمانی ۲۴۰ امتیاز: در این بخش، امتیاز هیئت‌ها در ۴ شاخص و زیرشاخص‌های آن‌ها مورد ارزیابی قرار گرفت: مدال جهانی: ۷۵ امتیاز، مدال آسیایی: ۵۹ امتیاز، مدال کشوری: ۵۲ امتیاز و ملی پوش: ۵۴ امتیاز. براساس اطلاعات بدست آمده کشتی با امتیاز ۴۷۶ در رتبه اول، تکواندو ۴۵۲ در رتبه دوم کاراته ۴۱۰ رتبه سوم، هندبال ۴۰۸ رتبه چهارم و در نهایت جودو با ۴۰۳ امتیاز در رتبه پنجم قرار گرفتند.

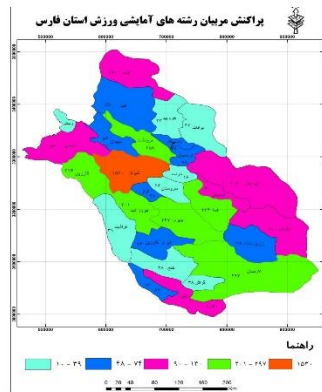
نقشه‌های آمایشی ورزش استان فارس

نقشه ۱. نقشه طیفی پراکنش ورزشکاران رشته‌های ورزشی اولویت‌دار استان فارس

براساس اطلاعات نقشه ۱، در پراکنش ورزشکاران رشته‌های اولویت‌دار استان فارس شهرستان شیراز در بهترین وضعیت قرار دارد؛ به طوری که ۲۴۱۷۱ نفر از ورزشکاران مربوط به رشته‌های اولویت‌دار در این شهرستان مشغول فعالیت ورزشی می‌باشند. پس از آن شهرستان‌های مرودشت، کازرون، فسا، جهرم، لارستان و لامرد قرار دارند. براساس اطلاعات فوق شهرستان‌های قیر و کارزین، بوانات و رستم در وضعیت نامناسبی قرار دارند.

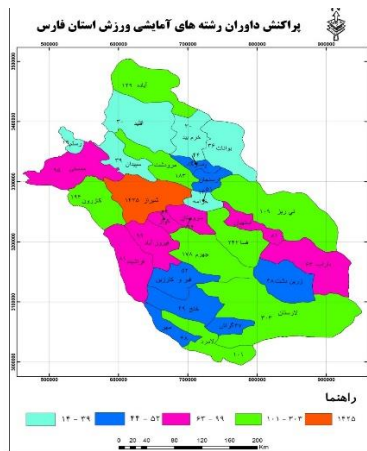
● تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

نقشه ۲. نقشه پراکنش مریان رشته های آمایش ورزش استان فارس

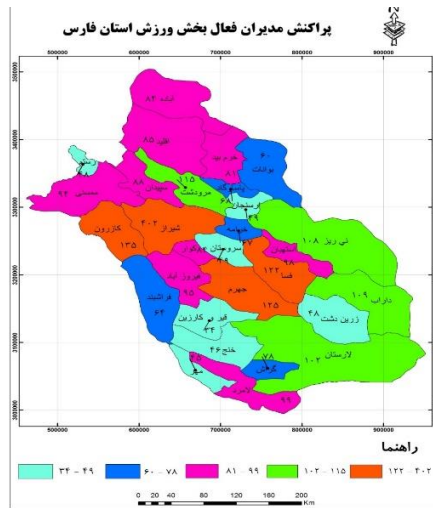
براساس اطلاعات نقشه ۲، در پراکنش مریان رشته های اولویت دار استان فارس شهرستان شیراز در بهترین وضعیت قرار دارد؛ به طوری که ۱۵۳۰ نفر از مریان مربوط به رشته های اولویت دار در این شهرستان مشغول فعالیت ورزشی می باشند. پس از آن شهرستان های فیروزآباد، مرودشت، کازرون، فسا، جهرم و لارستان قرار دارند. براساس اطلاعات فوق شهرستان های گراش، بوانات، رستم، خنج، فراشبند، سروستان، خرامه و خرم بید در وضعیت نامناسبی قرار دارند.

۲۲۴

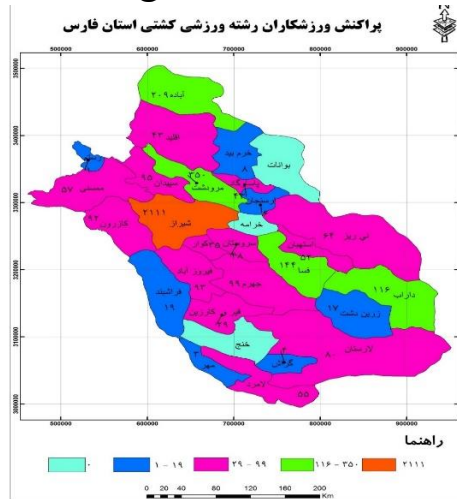
نقشه ۳. نقشه طیفی پراکنش داوران رشته های آمایشی ورزش استان فارس

براساس اطلاعات نقشه ۳، در پراکنش داوران رشته های اولویت دار استان فارس شهرستان شیراز در بهترین وضعیت قرار دارد؛ به طوری که ۱۴۲۵ نفر از داوران مربوط به رشته های اولویت دار در این شهرستان مشغول فعالیت ورزشی می باشند. پس از آن شهرستان های نیریز، آباده، لامرد، مرودشت، کازرون، فسا، جهرم و لارستان قرار دارند. براساس اطلاعات فوق شهرستان های اقلید، سپیدان، خرامه، بوانات، رستم، خرامه و خرم بید در وضعیت نامناسبی قرار دارند.

نقشه ۴. نقشه طیفی پراکنش مدیران فعال بخش ورزش استان فارس

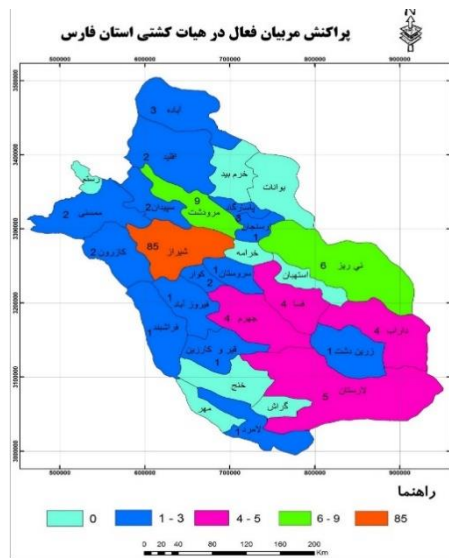
براساس اطلاعات نقشه ۴، در پراکنش مدیران ورزشی فعال استان فارس شامل رؤسا و معاونین ورزشی ادارات شهرستانها، رؤسا و ناب رئیس هیاتهای ورزشی رشته های الویت دار، کارشناسان مسئول ورزشی ادارات آموزش و پرورش، دانشگاه ها و نهادهای حاکمیتی و دولتی و عمومی مرتبط با حوزه ورزش شهرستان شیراز در بهترین وضعیت قرار دارد؛ به طوری که ۴۰۲ نفر از مدیران مربوط به رشته های اولویت دار در این شهرستان مشغول فعالیت ورزشی می باشند. پس از آن شهرستانهای نیریز، داراب، مرودشت و لارستان قرار دارند. براساس اطلاعات فوق شهرستانهای رستم، ارسنجان، زرین دشت، سروستان، قیر و کارزین، خنج و مهر وضعیت نامناسبی قرار دارند.

نقشه ۵. نقشه طیفی پراکنش مربیان کشتی استان فارس

● تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

براساس اطلاعات نقشه ۵، در پراکنش ورزشکاران فعال رشته ورزشی کشتی در استان فارس شهرستان شیراز بیشترین تعداد ورزشکار را به خود اختصاص داده و پس از آن شهرستان های داراب، فسا، مرودشت و آباده قرار دارند.

نقشه ۶. نقشه طیفی پراکنش مربیان کشتی استان فارس

براساس اطلاعات نقشه ۶، در پراکنش مربیان فعال رشته ورزشی کشتی در استان فارس شهرستان شیراز بیشترین تعداد مربی را به خود اختصاص داده و پس از آن شهرستان های نیریز و مرودشت قرار دارند.

بحث و نتیجه گیری

این پژوهش با هدف تدوین سند راهبردی آمایش سرزمینی نیروی انسانی ورزش استان فارس از طریق پیمایش ۲۹۷ مدیر بخش ورزش استان فارس صورت پذیرفت. نتایج نشان می دهد که در ۱۵ رشته دارای بالاترین رتبه از بین ۵۰ رشته ورزشی موجود در استان، تعداد ۵۹۴۴۷ نفر نیروی ورزشی در سرتاسر استان فارس مشغول فعالیت می باشند. از این تعداد، ۲۹۷ نفر مدیر، ۵۱۳۱۹ نفر ورزشکار سازمان یافته، ۴۶۹۶ نفر مربی و ۳۱۳۵ نفر نیز داور هستند. با بررسی دقیق آمایش سرزمینی بخش نیروی انسانی ورزشی در استان فارس، جمعیت نیروی انسانی ورزشی هر شهرستان نسبت به کل جمعیت آن شهرستان، نتایج نشان می دهد که میانگین درصد جمعیت ورزشی شهرستان ها نسبت به کل جمعیت هر شهرستان، یک و بیست صدم درصد می باشد که این درصد برای شهرستان پهناور و مستعدی مثل استان فارس درصد قابل قبول و اثرگذاری نیست.

براساس شاخص های وضعیت موجود قهرمانی، ماهیت رشته، نیروی انسانی رشته و سخت افزار رشته، هیئت های ورزشی کشتی، تکواندو و کاراته به ترتیب رتبه اول تا سوم استان فارس را دارا می باشند. لذا به نظر می رسد که جهت تحقق اهداف و دستیابی به چشم انداز توسعه، مسئولین

استان فارس باید با توجه به شرایط، رشته های موجود در پایین جداول را از نظر نیروی انسانی و سخت افزاری توسعه دهند تا ضمن امکان حضور گسترده تر جوانان نوجوانان در ورزش، موجب ترقی و رشد ورزش فارس را فراهم سازند.

نتایج بررسی پراکنش مدیران ورزشی در استان فارس نشان می دهد که پراکنش مدیران ورزشی استان فارس تقریباً به شکل نرمالی صورت گرفته است. به طوری که، بیشترین تعداد مدیران در مرکز استان، شهر شیراز و کمترین تعداد مدیران در شهرستان های زرین دشت، خنج و گراش در جنوب استان و شهرستان های رستم و آباءه در شمال استان حضور دارند. در واقع، حضور مدیران ورزشی به صورت نرمال در سطح استان، این فرصت را جهت پراکنش عادلانه امکانات و تجهیزات و ایجاد فرصت های ورزشی در شهرستان های مختلف برقرار می کند. شاید دلیل این مسأله توزیع مدیران براساس ساختار در هر شهرستان باشد، چرا که در تمامی شهرستان ها مدیران ادارات ورزش و جوانان، آموزشی و پرورش، باشگاه ها و نهادهای دولتی و حاکمیتی به امر ورزش مشغول هستند.

هر چند به طور کلی، باید اذعان نمود نتایج بررسی پراکنش نیروی انسانی ورزشی در استان فارس، پراکنش نیروی انسانی ورزشی استان، تقریباً به شکل نامتوازن صورت گرفته است؛ به طوری که بیشترین تعداد نیروی انسانی ورزشی در مرکز استان، شهر شیراز، و شهر مرودشت در کنار مرکز استان و کمترین تعداد نیروی انسانی ورزشی در شهرستان های زرین دشت، قیر و کارزین و گراش در جنوب استان و شهرستان های خرامه و سروستان در مرکز استان و شهرستان های ارسنجان، پاسارگاد، خرم بید و رستم در شمال استان حضور دارند. پراکنش نیروی انسانی ورزشی در سطح استان، با پراکنش مدیران ورزشی چندان رابطه ای برقرار نکرده است و این می تواند بر موفقیت تیم های ورزشی موجود در سطح ورزش قهرمانی و حتی روی گرایش افراد به سمت ورزش همگانی اثرگذار باشد.

نتایج پژوهش نشان می دهد که تدوین برنامه راهبردی ورزش استان به عنوان مهم ترین نقطه قوت در استان و همچنین، پایین بودن بهره وری و پراکندگی نامناسب امکان موجود به عنوان مهم ترین عامل ضعف می باشند. در زمینه عوامل فرصت ها و تهدیدها نیز وجود استعدادهای فراوان و متنوع ورزشی به عنوان مهم ترین فرصت و عدم حمایت و سرمایه گذاری ناچیز بخش های دولتی و غیر دولتی به عنوان مهم ترین تهدید شناسایی شدند. این نتایج پژوهش بیانگر آن است که وضعیت ورزشی استان فارس در حد متوسط است. به عبارت دیگر، در زمینه نقاط قوت، استان فارس نتوانسته از فرصت ها، بهره برداری لازم را ببرد و یا اینکه باید بیشتر در استفاده از این فرصت ها و موقعیت های خود تلاش می کرد.

در واقع، استان فارس نتوانسته از عواملی دوری کند که موجب ضعف یا تهدید آن می شود. بنابراین، وضعیت ورزشی استان فارس در حد میانی قرار دارد که می توان با تدوین برنامه راهبردی اصلاح شده در جهت بهره وری بیشتر و رفع برخی نقاط ضعف و تهدیدها برآید، لذا به نظر می رسد که برای دستیابی به اهداف کلان و چشم انداز ورزش استان فارس، ضمن استفاده از برنامه راهبردی، توزیع امکان ورزشی اصلاح گردد تا با بر استعدادهای فراوان در سراسر استان فارس به ویژه در مناطق دور افتاده و کمتر توسعه یافته و البته جلب حمایت و سرمایه گذاری مناسب بخش های دولتی و غیر دولتی، شاهد توسعه پایدار در امر ورزش فارس باشیم.

با بررسی نهایی راهبردهای موجود، نتایج پژوهش نشان می دهد که استفاده از پتانسیل های موجود در تدوین، اجرا، ارزیابی و اصلاح برنامه راهبردی مهم ترین راهبرد در تدوین برنامه ریزی

● تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

راهبردی می باشد. بهره گیری از تعالیم دینی، ظرفیت های قانونی و حمایت مسئولین ارشد کشوری و استانی و همچنین استانداردسازی منابع سخت افزاری و نرم افزاری (نیروی انسانی، فضای ورزشی، اعتبارات) نیز به ترتیب در رتبه های بعدی قرار دارند. برای شکل گیری منسجم ورزش حرفه ای استان فارس، نیازمند استفاده منظم از برنامه راهبردی می باشد تا ضمن اجرای دقیق برنامه راهبردی، به طور مستمر نیز ارزیابی و در صورت لزوم اصلاح گردد. همچنین برای پیشبرد اهداف کلان ورزش استان فارس، بهره گیری اصولی و علمی از تعالیم دینی و ظرفیت های قانونی در کنار حمایت های همه جانبه مسئولین استانی و شهرستان ها بسیار حائز اهمیت می باشد. البته این مهم زمانی مثمر ثمر واقع می گردد که زیرساخت های مناسب سخت افزاری و نرم افزاری به مقدار کافی در اختیار دست اندرکاران ورزش نیرو محرکه دیگر امورات کشور قرار گیرد، یافته های این بخش از پژوهش با یافته های نظری و همکاران (۱۳۹۳) که اذعان داشتند راهبردهای برنامه راهبردی ورزش استان اصفهان باید مورد پیش قرار گیرد، همسو می باشد.

بر اساس دستاوردهای پژوهش حاضر وضعیت کشتی استان فارس از حیث منابع انسان افزاری در حد مناسبی می باشد هر چند با وضعیت مطلوب فاصله داشته و مدیران این عرصه باید با اصلاح فرایندهای نرم افزاری به تعمیق سطح دانش مربیان استان بپردازند، همین مساله برای رشته های تکواندو، کاراته، هندبال و جودو به عنوان ۱۵ رشته اولویت دار استان مد نظر می باشد. در منظر منابع انسانی متوازن نمودن منابع انسان افزاری در سطح استان در رشته های اولویت دار می تواند به عنوان یکی از راهبردهای اولویت دار متولیان ورزش استان در دستور کار قرار گیرد. از این رو، می توان بیان کرد وضعیت موجود آمایش سرزمینی ورزش در ایران در وضعیت ایده آل قرار ننگرفته و با توزیع متوازن زیر ساخت های سخت افزاری، استفاده بهینه از زیر ساخت های انسان افزاری و ارتقای سطح کمی و کیفی زیر ساخت های نرم افزاری می توان به سمت وضعیت مطلوب حرکت نماید.

رویکرد راهبرد های ورزش استان فارس را در موقیعت رقابتی نسبت به استان های رقیب نشان می دهد که راهبردهای مؤثر بر ارتقای محیط درون زا ورزش در کنار راهبردهای برون زا موجبات ارتقای سطح ورزش استان فارس را فراهم خواهد نمود. این امر حاکی از این است که در محیط بیرون رقابای جدی پیش روی ورزش استان فارس به عنوان وجود دارد و باید با استفاده حداکثری از قوت های محیط درون تهدیدهای محیط بیرونی را کنار زده و بتواند از فرصت ها نهایت استفاده را ببرد. آنچه مسلم است ظرفیت های ورزش در ورزش فارس قابلیت رفع بسیاری از کاستی ها را دارا می باشد که مدیریت یکپارچه از این امکانات می تواند بخش عمده ای از نیازهای مردم را در زمان حال پاسخگو باشند. مسلماً تهیه برنامه ای مدون برای استفاده از ظرفیت های صنایع در توسعه اماکن ورزشی نقش بسیار مهمی را ایفا می کند.

نتیجه کلی که از مطالعات آمایش ورزش استان فارس با رویکرد راهبردی استنباط می گردد حاکی از این است که توزیع غیرمتوازی از منابع انسانی ورزشی در پهنه استان وجود دارد، یافته های این بخش از پژوهش حاضر با دستاوردهای نظری و همکاران (۱۳۹۵) که اذعان نمودند منابع سخت افزاری و نرم افزاری بخش ورزش استان اصفهان از وضعیت غیر متوازی برخوردار است، همسو می باشد. ضمن اینکه براساس مطالعات صورت گرفته با نگاه جنسیتی به فضاهای ورزشی نیز این توزیع غیرمتوازن مشاهده می گردد. در بخش نرم افزاری حوزه ورزش اعم از فرایندها و فعالیت های ورزشی، شامل فعالیت های آموزشی، میزبانی و قهرمانی باید چابک سازی گردد.

از این رو مهم‌ترین پیشنهادهای مورد نظر جهت متوازن ساختن توزیع منابع در پهنه استان فارس شامل: ایجاد و تعمیق نگرش آمایشی برای برقراری توازن در عوامل آمایشی ورزش استان فارس، هم‌افزایی هر چه بهتر فعالیت‌های ورزشی سازمان‌ها و ارگان‌های دولتی، غیردولتی و بخش خصوصی و درنهایت برای موفقیت هر چه بیشتر این ورزش ایران تمرکز نمود. براساس تحلیل یافته‌های پژوهش حاضر مشخص گردید که چشم‌انداز فارس استانی است با مردمی سالم، شاداب و اخلاق‌مدار، برخوردار از سبک زندگی فعال با مشارکت حداکثری و مستمر در فعالیت‌های ورزشی سرآمد و الهام‌بخش در کشور با رونق در صنعت ورزش و ورزش قهرمانی پاک و پایدار در سال ۱۴۰۴ می‌باشد. در بیانیه چشم‌انداز آمده است با توسعه متوازن زیرساخت‌های سخت‌افزاری، استفاده مناسب از تخصص منابع انسان‌افزاری و ارتقای سطح بهره‌وری فرایندهای نرم‌افزاری ورزش استان فارس با گسترش فعالیت در بعد همگانی، بر ارتقای سطح سلامت و نشاط اجتماعی تأکید دارد و همچنین از طریق کشف استعدادها و نخبه‌پروری زمینه حضور قهرمانان در سطح ملی و بین‌المللی را فراهم نموده و در سال ۱۴۰۴ قدرت برتر ورزش ایران گردد. لذا راهبردهای اولویت‌دار ورزش استان فارس برای توسعه ورزش شامل سرمایه‌گذاری در ورزش تربیتی، ضمن اینکه کاهش تصدی‌گری و حمایت از بخش خصوصی با تأکید بر رویکرد‌های رقابتی و حرفه‌ای، تعامل و هم‌افزایی مؤثر بین دستگاه‌های اجرایی، بخش خصوصی و نهاد‌های عمومی در رتبه‌های سوم قرار دارند.

● تدوین مضامین راهبردی منابع انسانی رشته های ورزشی اولویت دار استان فارس با رویکرد آمایش سرزمینی

منابع

- احسانی، محمد و قره خانی، حسن. (۱۳۸۷). «بررسی وضعیت منابع انسانی در ورزش حرفه ای کشور». مجله تربیت بدنی و علوم ورزشی. شماره ۳، صص ۱۵-۲۲.
- حسینی، شاهو؛ حمیدی، مهرزاد؛ قربانیان، آسیه و سجادی، نصرالله. (۱۳۹۲). «شناسایی قوت ها، ضعف ها، فرصت ها و تهدیدهای استعدادیابی استعدادیابی در ورزش قهرمانی قهرمانی جمهوری اسلامی ایران و تنگناها تنگناها و چالش های فراروی آن». نشریه مدیریت ورزشی دانشگاه تهران. شماره ۱۷، صص ۲۹-۵۴.
- حسینی، شاهو؛ حمیدی، مهرزاد؛ رجبی، آسیه و سجادی، نصرالله. (۱۳۹۲). «شناسایی قوت ها، ضعف ها، فرصت ها و تهدیدهای استعداد یابی در ورزش جمهوری اسلامی ایران». نشریه مدیریت ورزشی. دوره ۲، شماره ۲، صص ۲۹-۵۴.
- رحمانی نیا، بهمن. (۱۳۸۶). «ایجاد بانک اطلاعات مستند و موثق از فضاها های سرپوشیده و روباز ورزشی استان گلستان». طرح پژوهشاتی اداره کل تربیت بدنی استان گلستان. صص ۵۷-۸۹.
- گوهر رستمی، حمیدرضا؛ کوزچیان، هاشم؛ امیری، مجتبی و هنری، حبیب. (۱۳۹۱). «گونه شناسی ذینفعان و مدیریت راهبردی آن ها در سیستم ورزش کشور». مطالعات مدیریت ورزشی. (۱۹)۵، صص ۹۵۹-۹۷۱.
- قالیباف، محمدباقر. (۱۳۸۹). نگاه راهبردی به نظام ورزش در کشور از برنامه پیشرفت و عدالت. تهران: نشر نگارستان
- مبینی دهکردی، علی و حیدری، حامد. (۱۳۹۳). مبانی دانش محیط شناسی راهبردی. چاپ اول، تهران: انتشارات صفار
- محمودی، سعید. (۱۳۸۸). «تحلیلی بر سیرتحوالات کلان آمایش سرزمین فرانسه». مجله آمایش سرزمین. (۱)، صص ۳۵-۴۵.
- نظری، رسول؛ احسانی، محمد؛ حمیدی، مهرزاد و سالاری، محسن (۱۳۹۳). «تدوین و معرفی منظرهای راهبردی اداره کل ورزش و جوانان استان اصفهان از طریق مدل دیوید». نشریه مدیریت ورزشی. دوره ۶، شماره ۱، صص ۱۷۲-۱۵۷.
- نظری، رسول؛ قاسمی، حمید و سهرابی، زهرا. (۱۳۹۴). «بررسی رابطه بین مهارت های ارتباطی، الگوهای مدیریتی فرهنگ سازمانی و اثربخشی مدیران در سازمان های ورزشی: مدل معادلات ساختاری». پژوهش نامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. شماره ۲۱، صص ۹۳-۱۰۲.
- نظری ر، قوامی کومله ف. (۱۳۹۶). «تأثیر اعتبار برند بر استراتژی اتحاد برند به منظور ارتقاء جایگاه استراتژیک برند: مطالعه موردی باشگاه سپاهان اصفهان». پژوهش های کاربردی در مدیریت ورزشی. دوره ۶، شماره ۱، صص ۶۱-۷۱.
- نظری ر، حدادی س. (۱۳۹۶). «اثر کیفیت خدمات بر رضایتمندی و وفاداری مشتریان و

- ارتقای جایگاه استراتژیک برند باشگاه های خصوصی: ارائه مدل». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. دوره ۵، شماره ۱۷، صص ۴۵-۵۶.
- نظری، ر. یغمایی، ل. سهرابی، ز. (۱۳۹۵). «سند راهبردی آمایش سرزمینی بخش ورزش استان اصفهان. نظریه مدیریت ورزشی». ۸(۵)، صص ۶۶۵-۶۸۰.
 - نظری، ر. طباطبایی، م. کریمیان، ج. (۱۳۹۶). «تحلیل موانع اجرای برنامه های راهبردی در ورزش ایران بر اساس مدل فورچون». نظریه مدیریت ورزشی دانشگاه تهران. ۹(۱)، صص ۹۹-۱۱۲.
 - نظری، ر. مختاری، م. (۱۳۹۷). «ارائه مدل عناصر سازنده برند باشگاه های حرفه ای فوتبال براساس ارزش ویژه ی برند از دیدگاه مشتریان». مدیریت و توسعه ورزش. ۵(۷)، شماره ۱۶، صص ۷۱-۸۰.
 - نوروژی، سید حسینی، رسول؛ دهقانی زاد، رضا؛ هنری، حبیب؛ یوسفی، بهرام و نوروژی حسینی، ابراهیم. (۱۳۹۲). «ارائه مدل (GIS) تحلیل مکانی فضاها ی ورزشی با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی مطلوب (مطالعه موردی : منطقه یک شهر تهران)». نشریه مدیریت ورزشی. ۵(۴)، صص ۵-۲۸.
 - Brownson, E A. Baker, R. A. Houseman, R C. (2001). "Environmental and policy determinants of physical activity in the united states". American journal of public health, 12(1). P: 91.
 - Houlihan, B. and M. Green. (2008). "Comparative Elite Sport Development: Systems, Structures and Public Policy", Published by Elsevier Ltd. ISBN: 978-0-7506-8281-7.
 - Hrebiniak, L.G. (2006). "Obstacles to effective strategy implementation". Organizational Dynamics, 35(1), pp 12-31.
 - Jeanquart Miles, Sandra. Cleaf, Mark Van. (2017). "Strategic fit: Key to growing enterprise value through organizational capital". Business Horizons, 60(1). 55-65.
 - Kriemadis, Thanos (2009). "Strategic planning in University Athletic Departments in the United Kingdom". The sport Journal, Month refereed Journal, Published by the United State Sport Academy. 12 (2),
 - Montes, F.J.L. and Moreno, A.R. and Fernandez, L.M.M. (2004). "Assessing the Organizational Climate and Contractual Relationship for Perceptions of Support for Innovation", International Journal of Manpower. 25(1). 167-80.
 - Nazari R, PourAbedi H. (2013). "Development of Perspectives and Strategic Planning in Sport". Management and Administrative Sciences Review. 104-113.
 - Rouach, D. Santi, P. (2001). "Competitive Intelligence Adds Value: Five Intelligence Attitudes". European Management Journal, 19(5). 552-559.
 - Saberi,A. Kalateh Seifari,M. Dosti, M. Razavi,SMH. Farzan, F.(2018) "Designing a Sport Development Model in Iran's Free Trade Industrial Zones". Annal Applied Sport Science. 6(4): 49-58

- Shamoniyan, A. Faghani, MB. Tojari, F. (2012). **“Psychological examination of Iran's elite cyclists”**. Journal of Sport Psychology. 2012; 1 (1): p. 69-80.
- Shapira, Hila. Ketchie, Adela. Nehe, Meret. (2017). **“The integration of Design thinking and strategic Sustainable Development”**. Journal of Cleaner Production, 140(1): 277-287.
- Zarghan, S H. Most, H. (2011). **“Analysis of the military-security considerations in the planning and site selection, emphasizing the centers and military lodgments Razavi Khorasan Province”**. Journal of Humanities lecturer (Spatial Planning), 15 (2). Pp. 141-161.

آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خبرگان ورزش

داود نصر اصفهانی^۱

سمیه رهبری^۲

علیرضا خسروی^۳

 10.22034/SSYS.2022.1126.1783

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۱۰/۱۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۲/۲۴

پژوهش حاضر با هدف آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده پنج وزارت ورزش و جوانان) انجام گردید. روش پژوهش از نوع مطالعات کیفی با رویکرد نظریه داده بنیاد می باشد. گردآوری داده‌ها با استفاده از مصاحبه و بررسی اسناد صورت گرفته است. پس از انجام ۱۵ مصاحبه عمیق و نیمه‌ساختاری افته با مدیران ادارات ورزش و جوانان، باشگاه‌ها و اساتید دانشگاه، مقوله‌های اصلی استخراج گردید. نمونه‌گیری به صورت هدفمند تا حد اشباع نظری ادامه یافت. برای بررسی روایی صوری و محتوایی، یافته‌های پژوهش به مصاحبه‌کنندگان ارائه گردید و پس از مطالعه نظریه، نظرات آن‌ها اعمال گردید. روش استفاده شده برای بررسی پایایی، روش پایایی بازآزمون بود. میانگین میزان توافق درون‌موضوعی ۰/۸۰ گزارش شد. پس از تکمیل یافته‌ها، مدل زمینه‌ای براساس مدل سیستماتیک استراس و کوربین (۱۹۹۴) طراحی گردید. تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار تحلیل کیفی مکس کیودا، طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی به

۱- دکترای مدیریت ورزشی، مدرس گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Davood_nasr_esfahani@yahoo.com

۲- استادیار، مدیریت ورزشی، گروه علوم انسانی، مؤسسه آموزش عالی نقش جهان، بهارستان، اصفهان، ایران

۳- کارشناس ارشد، مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

● آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خبرگان

ورزش

دست آمد.

نتایج پژوهش نشان می‌دهد که شرایط علی شامل عوامل برون سازمانی (اقتصادی، اجتماعی - فرهنگی و سیاسی - قانونی) و عوامل درون سازمانی (انسانی، بازاریابی، راهبردی، فناوری، اداری - مالی)، عوامل زمینه‌ای (درک اهداف سازمانی، ساختار سازمانی، ارتباطات سازمانی، رهبری سازمانی، سیستم پاداش دهی، ساز و کارهای مفید و نگرش به تغییر)، عوامل مداخله‌گر (عوامل محیطی، سازمانی و مدیریتی)، اقدامات و راهبردها (تولید، بازاریابی، اقتصادی، سیاسی، قانونی و دانش) و پیامدها (اقتصادی، خدماتی، اجتماعی، بازاریابی، مالی، انسانی، برند) می‌باشد.

بدین ترتیب، مدیران با توجه به اصلاح و بهبود برخی فرآیندها و شرایط می‌توانند روند تأسیس فضاهای ورزشی را در کشور بهبود بخشند و در اشتغال‌زایی متقاضیان حوزه ورزش نقش پررنگی را ایفا نمایند.

واژگان کلیدی: آسیب‌شناسی سازمانی، آیین‌نامه، تأسیس فضاهای ورزشی و داده‌بنیاد.

مقدمه

بسیاری از مردم در جوامع مختلف به اهمیت ورزش در حفظ سلامتی نشاط و شادابی، بالابردن توانایی‌های جسمی و روانی پی برده و به ورزش‌های تفریحی یا اوقات فراغت و عده‌ای نیز به عنوان ورزشکار حرفه‌ای به ورزش قهرمانی یا رقابتی می‌پردازند، اما ورزش‌های اوقات فراغت یا ورزش قهرمانی همه در مکان‌هایی به نام اماکن و تأسیسات ورزشی انجام می‌شود. از بزرگ‌ترین مشکلات شهرهای بزرگ، کمبود فضاهای ورزشی و توزیع صحیح آن با توجه به جمعیت هر منطقه و همچنین کمبود و ناکافی بودن منابع مالی سازمان تربیت‌بدنی برای ایجاد اماکن ورزشی است. با شروع شهرنشینی و افزایش جمعیت شهرنشینان و بالطبع مشکلات به وجود آمده، ضرورت فراهم آوردن امکاناتی برای رفاه حال شهروندان بیش‌ازپیش شناخته شده است (رهبری و همکاران، ۱۳۹۴). طبق برخی از آمارهای منتشر شده سرانه اماکن و فضاهای ورزشی در ایران به ازای هر نفر ۰/۴۸ مترمربع بوده است که در مقایسه با سرانه فضاهای ورزشی در جهان ۳ مترمربع به ازای هر نفر بسیار اندک است (اشرف، ۱۳۹۸). ملاحظه می‌شود که میزان سرمایه‌گذاری دولت در بخش ورزش متناسب با رشد جامعه و متقاضیان ورزشی است و چنانچه هم این روند در آینده ادامه یابد کمبودها بیشتر آشکار می‌شود (سالاری و مازیاری، ۱۳۹۳).

توجه به بخش خصوصی در ورزش جدای از سایر بخش‌های خصوصی نظیر اقتصاد و تولید، خدمات، آموزش عالی، آموزش و پرورش نیست، در دهه اول انقلاب به دلایل تعدد سیاست‌های ارشادی، سهم بخش خصوصی در توسعه کشور بسیار ناچیز و در برخی از بخش‌ها صفر بود. باشگاه‌ها از جمله بخش‌هایی بودند که در آن حضور بخش خصوصی کم‌رنگ تر بود. البته این به معنی عدم حضور و یا پشتیبانی مردم از ورزش کشور نیست، چرا که بدنه اجرایی و عملیاتی ورزش کشور در قالب هیئت‌های ورزشی همیشه بر دوش مردم بوده است، اما فعالیت در قالب باشگاه‌های ورزشی به تبع اقتصاد دولتی کماکان در اختیار تربیت‌بدنی بود، در دهه‌های بعد و به خصوص سال‌های اخیر با تأکید مسئولین ارشد نظام در مورد حضور بخش خصوصی در توسعه کشور، مردم توانستند به ساخت یا تأسیس باشگاه‌های ورزشی مبادرت نمایند. این اقدام در سال‌های نخست به صورت متمرکز با تشکیل کمیسیون ماده ۵ فقط در سازمان تربیت‌بدنی ولی بعدها در ادارات کل تربیت‌بدنی (ورزش و جوانان) انجام گرفته است. در هر صورت این فرصت خوبی که به ورزش کشور داده شده منشأ تأثیرات مثبت و منفی به صورت توأم می‌شود. از جمله فرصت‌هایی که از طریق خصوصی‌سازی باشگاه‌های خصوصی ایجاد می‌شود افزایش سرانه ورزشی، افزایش تعداد ورزشکاران سازمان‌یافته، تنوع در رشته‌های ورزشی، تولید منابع مالی از طریق ورزش و اهمیت یافتن اقتصاد ورزشی، ایجاد اشتغال و کارآفرینی، کاهش تصدی‌گری دولت می‌باشد. با این وجود این امر تهدیدهایی را نیز از جمله عدم سیاست‌گذاری هوشمندانه براساس آمایش، گسترش باشگاه‌های بدون مجوز و غیرقانونی، آسیب‌های فرهنگی و اجتماعی، ایجاد می‌نماید (جتی، ۱۳۹۱). خصوصی‌سازی در برگیرنده آرایه‌های مختلفی از فرایندهای مهم قانونی، تجاری و مالی است که باعث کوچک‌سازی دولت و واگذاری مالکیت و مدیریت یک سازمان یا شرکت به افراد غیردولتی در قبال اخذ وجه می‌شود (نصیرزاده و رضایی، ۱۳۹۷). سازمان‌های واگذار شده از یک سو به صورت یک مجموعه مستقل از اقتصاد دولتی دارای آزادی عمل خواهند داشت و از سویی دیگر، صاحب یک شخصیت حقوقی می‌گردند. در اصل، خصوصی‌سازی واگذاری مسئولیت‌های دولت در هرچه کارآمدتر کردن سرمایه‌ها با اتکا به مشارکت بخش خصوصی است و ناگفته نماند که

● آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خیرگان

ورزش

سرمایه‌گذاری در ایجاد هر فضای ورزشی منجر به ایجاد ارزش افزوده آن مکان می‌شود. با این مفهوم، هرگونه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی در هر مکان موجب افزایش تولید ناخالص ملی و سرمایه‌های ملی است (اصل ۴۴ قانون اساسی، ۱۳۸۸). بنابراین، در چارچوب فرآیند خصوصی‌سازی، یک اقتصاد رقابتی شکل می‌گیرد و اقتصاد رقابتی به تغییر نقش دولت، ایجاد امکانات مالی جدید و گسترش رفاه عمومی منجر می‌شود.

دستورالعمل شرایط عمومی متقاضیان تأسیس باشگاه ورزشی بنا به تجویز مقرر در قوانین و مقررات مشروحه ذیل که در تبیین شرایط و الزامات متقاضیان تأسیس باشگاه‌های ورزشی می‌باشند، به عنوان شرایط عمومی لازمه تأسیس باشگاه در جلسه شماره ۵/۱۷۶۷۰ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۳ کمیسیون اصلی ماده پنج در ۱۰ ماده و ۵۸ بند با حضور اعضای کمیسیون اصلی، ماده پنج امور باشگاه‌های وزارت ورزش و جوانان تصویب و جهت اجرا ابلاغ گردید.

الف: قانون تأسیس سازمان تربیت‌بدنی مصوب ۱۳۵۰؛

ب: قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت (مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸)؛

ج: آیین‌نامه اجرایی قانون تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت (مصوب ۱۳۷۰/۱۰/۱۵). (دستورالعمل شرایط عمومی متقاضیان تأسیس باشگاه ورزشی، ۱۳۹۴).

اصطلاح آسیب‌شناسی^۱ علاوه بر مفاهیم و روش‌های علوم رفتاری، سایر مفاهیم و روش‌های مدیریت دانش، در زمینه برنامه ریزی راهبردی، مهندسی مجدد فرایندها، بهره‌وری سازمانی و غیره را نیز مدنظر دارد. پایین بودن سطح بهره‌وری به مفهوم کارایی و اثربخشی، فقط ناشی از اشکالات و نارسایی‌های عامل انسانی نیست، بلکه عوامل دیگری همچون سازماندهی نامناسب، ضعف نظام کنترل، نامناسب بودن فرایندهای کاری و غیره در این میان نقش دارند که باید بررسی شوند (شریفی کلویی، ۱۳۷۹). آسیب‌شناسی نیازمند نگرشی سیستمی و منظم به کل فرایند است و هدف آن تشخیص ماهیت و نوع مسئله‌ای است که بروز می‌کند و نیاز به حل دارد. مسئله ممکن است به صورت فرایندی حتی به صورت چرخه‌ای ظهور کند یا به طور غیرمستقیم در سیستم مورد مطالعه با شدت و ضعف گوناگون اثر بگذارد. آنچه در مسئله‌شناسی اهمیت خاصی دارد، تشخیص صحیح بیماری است (جلیل نژاد، ۱۳۸۱). در این راستا به منظور مدون کردن، طبقه‌بندی و ریشه‌یابی آسیب‌های سازمانی و ارائه راه حل مناسب به منظور اصلاح می‌توان از مدل‌های آسیب‌شناسی سازمانی به عنوان ابزاری ارزشمند برای مدیران علاقه‌مند به بهسازی سازمان سود برد، چرا که به زعم آندرسون^۲ برای مطالعه سازمان نباید از مدل ذهنی استفاده کرد، زیرا ادراکات پژوهشگر، فرایند مطالعه را جهت داده و اقدامات آن‌ها را تحت نفوذ قرار می‌دهد و در تعمیم پیامدهای پروژه مشارکت می‌کند (ترک زاده، ۱۳۸۷).

از جمله تحقیقات مرتبط با موضوع پژوهش می‌توان به فراهانی و همکاران (۱۳۹۴) اشاره کرد اشاره کرد، نتایج پژوهش نشان می‌دهد مهم‌ترین مشکلات باشگاه‌های خصوصی شهرستان شهرکرد عبارت‌اند از: هزینه بالای راه‌اندازی و ساخت؛ بالاتر بودن هزینه استفاده؛ ناکافی بودن تسهیلاتی مثل وام بانکی و غیره اماکن خصوصی ورزشی؛ هزینه‌های زیاد نگهداری و تعمیر اماکن ورزشی بخش‌های خصوصی در ورزش نسبت به باشگاه‌های دولتی؛ عدم هماهنگی واحدهای اجرایی و تعدد

1. Pathology
2. Anderson

مراجع تصمیم‌گیری برای ارائه مجوز. زهره وندیان و ابراهیمی (۱۳۹۲)، در پژوهشی با عنوان «ارائه مدل پیشنهادی برای مکان‌گزینی اماکن ورزشی با استفاده از تلفیق سیستم اطلاعات جغرافیایی و روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره»، بیان کرده‌اند که با توجه به مدل ارائه‌شده و تلفیق سیستم اطلاعات جغرافیایی و مدل‌های تصمیم‌گیری می‌توان در ساخت اماکن و توزیع عادلانه آن‌ها در سطح شهر، تحرک و در نتیجه آن سلامت اجتماعی را به شهروندان هدیه داد و باعث صرفه‌جویی در هزینه و افزایش بهره‌وری گردید. یافته‌های پژوهش علی دوست قهفرخی (۱۳۹۸) نشان می‌دهد، مهم‌ترین موانع حقوقی و قانونی مؤثر در اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی عبارت‌اند از: جامع نبودن قوانین مصوب مربوط به خصوصی‌سازی؛ تغییرات مکرر در قوانین تصویب شده؛ وجود مشکلات قانونی در خصوص قوانینی چون حق پخش تلویزیونی و حقوق مالکیت معنوی (کپی‌رایت)؛ وجود برخی اشکالات و نواقص در قوانین و مقررات مربوط مانند قانون کار، قانون مالیات و قانون مدیریت خدمات کشوری؛ قدیمی بودن قانون تأسیس و اداره وزارت ورزش (سازمان تربیت بدنی) و باشگاه‌های ورزشی؛ تعدد مراجع تصمیم‌گیری در زمینه خصوصی‌سازی و واگذاری باشگاه‌های حرفه‌ای؛ ناهماهنگی و همسو نبودن مقررات و سیاست‌های اجرایی؛ کمبود قوانین نظارت و بازرسی جهت کنترل فرایندهای اجرایی سیاست‌های کلی اصل ۴۴؛ نامشخص بودن وضعیت مالکیتی بسیاری از باشگاه‌ها از منظر حقوقی؛ وجود مشکلات حقوقی در ثبت قراردادهای و کم‌کاری دولت و وزارت ورزش در ارائه لایحه‌های مؤثر و کارآمد هستند. حسینی و علی دوست (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «تأثیر مهارت‌های کارآفرینی مدیران بر جذب مشتریان باشگاه‌های ورزشی خصوصی شهر تهران»، به این نتیجه رسیدند که مهارت‌های کارآفرینی (مهارت‌های شخصی و مهارت‌های مدیریت کسب و کار) بر میزان جذب مشتری تأثیر معناداری داشته است. همچنین متغیر پیشگامی بیشترین تأثیر و پس از آن به ترتیب متغیرهای بازاریابی، استقلال، برنامه‌ریزی، ارتباطی، تصمیم‌گیری، مرکز کنترل درونی، تجاری‌سازی، ریسک‌پذیری و نوآوری قرار داشت ولی متغیرهای خلاقیت و توفیق‌طلبی بر جذب مشتری تأثیر معناداری نداشته است. جعفری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی موانع طراحی و ساخت اماکن ورزشی سبز از دیدگاه کارشناسان»، نشان می‌دهند که مؤلفه «ضعف زمینه‌های دانش‌بنیان» به عنوان مهم‌ترین عامل شناختی با وزن نسبی (۰/۲۶۷) دارای اولویت نخست، «عدم وجود استاندارد ملی اماکن ورزشی» با وزن نسبی (۰/۲۳۱) به عنوان اولویت نخست عامل مدیریتی، «عدم تعامل لازم بین دانشگاه و مجریان طرح‌ها» به عنوان اولویت نخست عامل اقتصادی شناسایی شدند. آناستاسیادیس^۱ و اسپنس^۲ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر آسیب‌شناسی سازمانی در حفظ مشروعیت سازمان در سازمان‌های ورزشی»، به این نتیجه رسیدند که سازمان‌های خصوصی به طور فزاینده‌ای از قدرت‌های دولتی برخوردار هستند که تأثیر قابل توجهی در زندگی فردی افراد دارند. هدف از پژوهش کوروزیا و پوزتا^۳ (۲۰۱۹) ارائه مدل سلسله‌مراتبی عوامل مؤثر بر در توسعه ورزش و زیرساخت‌های تفریحی و تأثیر آن بر فعالیت‌های اوقات فراغت و سلامت ساکنان یک شهر (مطالعه موردی: شهر پوزنان) می‌باشد. مصاحبه‌های ساختاریافته با ۳۹ ارائه‌دهنده خدمات و ۱۱۵۹ دریافت‌کننده خدمات، در مورد سرعت و جهت تغییرات در ورزش و امکانات تفریحی شهر با توجه ویژه به شناسایی و اولویت‌بندی عوامل

1. Anastasiadis
2. Spence
3. KruszyÅ and Poczta

● آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خبرگان

ورزش

تعیین‌کننده این پیشرفت انجام گردید. ارزیابی انجام شده توسط دریافت‌کنندگان خدمات نشان می‌دهد عاملی که دارای بیشترین تأثیر محدودکننده در استفاده از خدمات ورزشی و تفریحی دارد، عامل اقتصادی است. همچنین در اولویت‌بندی عوامل، تلاش مقامات شهری برای فعالیت حرفه‌ای باشگاه‌های ورزشی پوزنان کمترین امتیاز و فاکتور اجتماعی آماده‌سازی زیرساخت‌ها برای ساکنان شهر بیشترین امتیاز را به خود اختصاص می‌دهد.

با توجه به مبانی نظری و نتایج پژوهش‌ها می‌توان بیان نمود که تحلیل نارسایی‌ها و مشکلات تأسیس فضاهای ورزشی موجود و اصلاح آن‌ها با بهره‌گیری از یک مدل آسیب‌شناسی مفید می‌باشد و الگویی پیشنهادی در این راستا می‌تواند مشکلات و کاستی‌های کنونی تأسیس فضاهای ورزشی را تا حدودی برطرف کند. از این رو، در این پژوهش سعی بر آن است که با طراحی مدل آسیب‌شناسی تأسیس فضاهای ورزشی براساس مطالعه منابع گوناگون، گامی در جهت تبیین تشکیلاتی منسجم، یکپارچه و فراگیر برداشته شود تا بتواند مجموعه‌هایی را که در سطوح چهارگانه مشارکت ورزشی فعالیت دارند، سامان دهد و آن‌ها را از ساختاری به هم پیوسته و هدفمند در سطح کلان بر ورزش غالب است، برخوردار سازد. باشگاه‌های ورزشی عصر حاضر نیز همانند دیگر سازمان‌ها در معرض تغییرات مداوم قرار دارند. ارتباط و تعامل این سازمان‌ها با عوامل مختلفی چون دولت، بخش خصوصی، حامیان مالی و دیگر سازمان‌های ورزشی ملی و بین‌المللی و مهم‌تر از همه عوامل اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی موجب می‌شود که این سازمان‌ها در معرض خواسته‌های متفاوت و گوناگونی قرار گیرند. از این رو، ضروری است تا این سازمان‌ها برای حفظ ایجاد جایگاه و موفق بودن در رسالت سازمانی خود از طریق فنون مطالعه سازمان و سایر روش‌های علمی عملکرد خود را بهبود بخشند (ملک اخلاق و همکاران، ۱۳۹۶). به همین دلیل این مسئله ایجاب می‌نماید که مدیران و معاونین ادارات کل ورزش و جوانان با به کارگیری فنون مطالعه سازمان و آسیب‌شناسی به موقع، بیش از پیش در صدد افزایش ایجاد و عملکرد باشگاه‌ها برآیند و در نتیجه عملکرد کلی باشگاه‌ها تحت هدایت خود را در چارچوب شاخص‌های وزارت ورزش و جوانان ارتقا بخشند؛ به طوری که جزئیات تأسیس باشگاه‌های ورزشی با جزئیات بیشتر و دقیق‌تر صورت پذیرد. لذا این سؤال برای محققان پیش آمد که آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی از دیدگاه خبرگان ورزش چگونه می‌باشد؟

روش‌شناسی پژوهش

با توجه به اینکه در پژوهش حاضر از روش تحقیق کیفی^۱ استفاده شده است؛ به منظور بررسی و تدوین مدل آسیب‌شناسی تأسیس فضاهای ورزشی از روش نظریه^۲ برخاسته از داده‌ها^۳ به شیوه سیستماتیک که به استراوس و کوربین^۳ (۱۹۹۰) نسبت داده شده، استفاده گردید. جامعه آماری این پژوهش شامل مدیران و مسئولان ادارات ورزش و جوانان، باشگاه‌ها و اساتید دانشگاه‌ها بودند. نمونه‌گیری این پژوهش به صورت انتخاب هدفمند تا رسیدن به حد اشباع اطلاعات (۱۵ نفر) ادامه یافت. نحوه گردآوری داده‌ها در این پژوهش را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد: در بخش اول که مربوط به

1. Research Qualitative
2. Grounded Theory
3. Strauss And Corbin

ادبیات تحقیق می باشد، فرآیند جمع آوری داده ها با استفاده از روش های کتابخانه ای شامل بررسی کتب و پایان نامه های مربوطه، مقالات علمی معتبر و شبکه جهانی اینترنت انجام می گردد. در بخش دوم از فرآیند جمع آوری داده ها با استفاده از مصاحبه های کیفی (مصاحبه عمیق و نیمه ساختارمند) با جامعه آماری، که در این زمینه از اطلاعات کافی برخوردار بودند، به جمع آوری اطلاعات مورد نیاز پرداخته می شود. همانند همه انواع پژوهش های علمی، تحقیق کیفی نیز، باید از برخی ویژگی هایی برخوردار بوده و اعتبار^۱ و پایایی^۲ یافته ها آن قابل دفاع باشد. جهت تأیید روایی و اطمینان پذیری داده ها، یافته ها به تعدادی از مصاحبه شوندگان ارائه گردید و نظراتشان دریافت و دوباره پرسیده شد. گویا و لینکلن^۳ (۱۹۹۴) معتقدند برای تأیید روایی و دقت علمی در پژوهش های کیفی با استفاده از مفهوم قابلیت اعتماد و عناصر چندگانه آن، استراتژی های متعددی نظیر بازبینی در زمینه کدگذاری، تأیید نتایج با مراجعه به آزمودنی ها، تأیید همکاران پژوهشی و ... وجود دارد. در پژوهش حاضر نیز به کسب نظر اساتید و متخصصان امر در خصوص روند پژوهش، به منظور افزایش اعتبار پژوهش اقدام گردید. در این پژوهش نیز برای تأیید دقت علمی، از بازبینی کدگذاری ها (پایایی باز آزمون) و تأیید همکاران پژوهشی بهره گرفته شد.

پایایی باز آزمون را می توان زمانی محاسبه کرد که یک کدگذار یک متن را در دو زمان متفاوت کدگذاری کرده باشد. برای محاسبه پایایی بازآزمون از میان مصاحبه های انجام گرفته، چند مصاحبه به عنوان نمونه انتخاب شد و هرکدام از آن ها در یک فاصله زمانی کوتاه و مشخص دوباره کدگذاری شدند؛ سپس کدهای مشخص شده در دو فاصله زمانی برای هرکدام از مصاحبه ها با هم مقایسه و از طریق میزان توافقات و عدم توافقات موجود در دو مرحله کدگذاری، شاخص ثبات برای آن پژوهش محاسبه گردید. در هرکدام از مصاحبه ها، کدهایی که در دو فاصله زمانی با هم مشابه هستند با عنوان توافق و کدهای غیرمشابه با عنوان عدم توافق مشخص می شوند. هولستی^۴ (۱۹۶۹) شاخص پیشنهادی زیر را برای محاسبه پایایی بازآزمون بین کدگذاری های پژوهشگر در دو فاصله زمانی پیشنهاد داده است:

$$\text{درصد توافق} = \frac{\text{تعداد توافقات} * 2}{\text{تعداد کل کدها}} * 100\%$$

درون موضوعی

پژوهشگر در حین انجام این پژوهش و در جریان کدگذاری مصاحبه ها چند مصاحبه را به عنوان نمونه در یک فاصله ۲۰ روزه، مورد کدگذاری مجدد قرار داد. با مراجعه به کدهای اولیه استخراج شده از آن مصاحبه ها و کدهای مجدد آن ها جدول ۱، به دست آمده است.

-
1. Validity
 2. Reliability
 3. Guba & Lincoln
 4. Holsti

جدول ۱. میزان درصد پایایی بازآزمون

ردیف	عنوان مصاحبه	تعداد کل کدها	تعداد توافقات	تعداد عدم توافقات	پایایی باز آزمون (درصد)
۱	P _A	۲۵	۱۰	۸	٪۸۰
۲	P _B	۲۲	۸	۶	٪۷۲
۳	P _C	۲۰	۹	۴	٪۹۰
	کل	۶۷	۲۷	۱۸	٪۸۰

همان‌گونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کدها در دو فاصله زمانی ۲۰ روزه برابر ۶۷، تعداد کل توافقات بین کدها در این دو زمان برابر ۲۷ و تعداد کل عدم توفقات در این دو زمان برابر ۱۸ است. پایایی بازآزمون مصاحبه‌های این پژوهش برابر ۰/۸ است. با توجه به اینکه میزان پایایی بیشتر از ۰/۶۴ است. بنابراین، قابلیت اعتماد کدگذاری‌ها مورد تأیید قرار گرفت. براساس طرح نظام مند نظریه داده بنیاد، برای تحلیل داده‌های کیفی گردآوری شده باید سه مرحله کدگذاری باز، محوری و انتخابی سپری شود تا در نهایت، پارادایمی منطقی یا تصویری عینی از نظریه خلق شده ارائه گردد. برای این منظور، از نرم افزار مکس کیودا استفاده گردید.

۲۴۰

یافته‌های پژوهش

در این قسمت به بررسی ویژگی‌های گروه نمونه براساس اطلاعات جمعیت شناختی و سؤالات توصیفی پژوهش پرداخته می‌شود.

بنا بر اطلاعات جدول ۱، جنسیت ۷۳ درصد از پاسخ‌دهندگان مرد و ۲۷ درصد از پاسخ‌دهندگان زن؛ تحصیلات ۱۳ درصد کارشناسی، ۴۷ درصد کارشناسی ارشد و ۴۰ درصد دکتری؛ سن ۱۳ درصد ۲۰-۲۶ سال، ۲۱ درصد ۲۷-۳۵ سال، ۳۳ درصد ۳۶-۴۴ سال و ۳۳ درصد ۴۵ سال به بالا؛ سابقه فعالیت ورزشی ۷ درصد کمتر از ۵ سال، ۲۷ درصد ۵-۱۰ سال، ۳۳ درصد ۱۱-۱۵ سال و ۳۳ درصد بیشتر از ۱۵ سال؛ نوع سازمان ۲۷ درصد ادارات کل ورزش و جوانان، ۳۳ درصد باشگاه و ۴۰ درصد دانشگاه بودند.

جدول ۲. توزیع فراوانی گروه نمونه بر اساس ویژگی‌های جمعیت شناختی

درصد	فراوانی	شاخص‌های آماری
۷۳	۱۱	جنسیت مرد
۲۷	۴	زن
۱۳	۲	کارشناسی
۴۷	۷	تحصیلات کارشناسی ارشد
۴۰	۶	دکتری
۱۳	۲	سن ۲۰-۲۶ سال
۲۱	۳	۲۷-۳۵ سال
۳۳	۵	۳۶-۴۴ سال
۳۳	۵	۴۵ سال به بالا

۷	۱	کمتر از ۵ سال	سابقه فعالیت ورزشی
۲۷	۴	۵-۱۰ سال	
۳۳	۵	۱۱-۱۵ سال	
۳۳	۵	بیشتر از ۱۵ سال	نوع سازمان
۲۷	۴	ادارات کل ورزش و جوانان	
۳۳	۵	باشگاه	
۴۰	۶	دانشگاه	

مؤلفه‌های پارادایم کدگذاری محوری

در این فرایند مقوله‌ها به زیر مقوله‌ها و پیوند دادن مقوله‌ها در سطح ویژگی‌ها و ابعاد در دستور کار قرار می‌گیرد. این کدگذاری، به این دلیل محوری نامیده شده است که کدگذاری حول یک مقوله تحقیق می‌یابد. در این مرحله، محقق، یک مقوله مرحله کدگذاری باز را انتخاب و آن را در مرکز فرآیندی که در حال بررسی آن است، قرار می‌دهد و سپس دیگر مقوله‌ها را به آن ربط می‌دهد (استراوس و کوربین، ۱۹۹۸).

شرایط علی: از نظر استراس و کوربین (۱۹۹۸) شرایط علی به حوادث، رویدادها و اتفاقاتی اشاره دارد که منجر به وقوع یا توسعه یک پدیده می‌شود (در این پژوهش منظور از پدیده، آسیب‌شناسی سازمانی آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی می‌باشد) و یا در تعریفی دیگر شرایط علی شامل مفاهیمی است در مورد نیاز و ضرورتی که برای آسیب‌شناسی سازمانی آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی وجود دارد. براساس دیدگاه مشارکت‌کنندگان پژوهش، سه مقوله «عوامل اقتصادی، عوامل اجتماعی - فرهنگی و عوامل سیاسی - قانونی»، در مجموعه عوامل برون‌سازمانی و پنج مقوله «عوامل انسانی، عوامل بازاریابی، عوامل راهبردی، عوامل فناوریک و عوامل اداری - مالی»، در مجموعه عوامل درون سازمانی؛ به عنوان شرایط علی فرآیند آسیب‌شناسی سازمانی ورزشی شناسایی گردید (جدول ۲).

جدول ۳. نتایج حاصل از کدگذاری شرایط علی حاکم بر آسیب‌شناسی سازمانی آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی

کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
عوامل برون‌سازمانی	عوامل اقتصادی	گران بودن زمین، ساخت و اجاره بها، وام‌های با بهره بالا، وجود تحریم‌های اقتصادی، کمبود ورزش در سبد خانوار، عدم ثبات اقتصادی در بازار، میزان قدرت خرید مشتری، فعالیت سایر باشگاه‌ها، کاهش اندازه باشگاه‌ها
	عوامل اجتماعی - فرهنگی	آمایش سرزمینی، افزایش بی تحرکی، افزایش استفاده از فضای مجازی بعنوان اوقات فراغت، تغییر علایق و سلیقه‌های مشتریان، افزایش توقعات روزافزون مشتریان

عوامل سیاسی - قانونی	عدم نظارت دولت، عدم رتبه بندی باشگاه‌ها، قوانین و مقررات فدراسیون‌های جهانی و المپیک، دلالان و واسطه‌های غیر قانونی، تحریم‌های سیاسی، فعالیت نامشروع برخی باشگاه‌ها
عوامل انسانی	تأکید بر تخصص و شایستگی کارکنان ورزشی، تأکید بر تخصص و شایستگی کارکنان غیرورزشی
عوامل بازاریابی	روابط عمومی، وب سایت‌های رسمی، فعالیت‌های بازاریابی از جمله تبلیغات، ترویج برند باشگاه‌ها
عوامل راهبردی	راهبرد بلندمدت، تسهیلات بلندمدت برای باشگاه‌ها
عوامل فناوری	بهره‌گیری از فناوری پیشرفته، به کارگیری فناوری اطلاعات
عوامل اداری - مالی	سرمایه کافی، در اختیار داشتن واحدی مستقل، وجود امور مالی قوی، ساختار غیر رسمی و منعطف

شرایط زمینه‌ای

شرایط زمینه‌ای مجموعه خاص ویژگی‌های مربوط به پدیده است. یعنی مکان حوادث یا وقایع مربوط به یک پدیده در طول یک دوره محدود. زمینه بیانگر مجموعه خاص شرایطی است که درون آن راهبردهای کنش/واکنش صورت می‌پذیرد (استراس و کوربین، ۱۹۹۸). با توجه به اینکه مقوله محوری در این پژوهش، آسیب‌شناسی سازمانی بود، بنابراین، شناسایی ابعاد آسیب‌شناسی سازمانی در وزارت ورزش و جوانان جهت حرکت بسوی کاهش آسیب‌شناسی سازمانی حائز اهمیت است. در این پژوهش، براساس نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه‌ها، تعداد هفت بعد اصلی از شرایط زمینه‌ای (درک اهداف سازمانی، ساختار سازمانی، ارتباطات سازمانی، رهبری سازمانی، سیستم پاداش دهی، سازوکارهای مفید و نگرش به تغییر) برای آسیب‌شناسی سازمانی شناسایی شد که در جدول زیر، نشان داده شده است.

جدول ۴. نتایج حاصل از کدگذاری شرایط زمینه‌ای حاکم بر آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی

کدگذاری	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
گزینه‌ی		
شرایط زمینه‌ای	درک اهداف سازمانی	درک اهداف سازمان توسط کارکنان و ذی‌نفعان، درک تعاملات سازمانی در سازمان، تناسب اهداف سازمانی و فردی با یکدیگر، درک یکسان کارکنان و مدیران سازمان با ذی‌نفعان و ارباب رجوع، درک اینکه هر یک از افراد چگونه در رسیدن به اهداف سازمان نقش دارند، سازمان‌های مبتنی بر هدف و نقش و تاثیر مدیریت مبتنی بر هدف و درک این نوع مدیریت توسط تمامی ذی‌نفعان، تاثیر اهداف سازمانی

در رشد و موفقیت سازمان و درک آن، درک اهداف سازمان به عنوان

روشی اثرگذار بر افزایش بهره وری سازمان

ساختار سازمانی مناسب جهت رسیدن به اهداف، نظم دادن اهداف جهت انجام وظایف به بهترین شکل ممکن، ساختار سازمانی خاص مدیریت امور باشگاه ها، ضعف در ساختار و چارت سازمانی در این بخش که بیانگر دیدگاه دولتی می باشد، نیاز به اصلاح و بازنگری در ساختارها، نوع نگرش های مدیریتی موجود در این ساختار

ساختار سازمانی

برقراری هماهنگی مناسب و صحیح بین منابع مختلف سازمانی و همچنین ارتباطات درون سازمانی و برون سازمانی، تقویت و توسعه دانش این حوزه در بین کارکنان سازمان و ذی نفعان، تشریح نقش و وظایف بخش امور باشگاه ها، اهمیت و جایگاه ارتباطات در حوزه باشگاه ها، توجه به ارتباطات سازمانی در راستای تحول سازمانی

ارتباطات سازمانی

نقش و تاثیر رهبری در اثربخشی سازمانی و دستیابی به اهداف سازمان، تمرکز بر روی اهداف و منافع سازمان و همچنین اهداف و منافع باشگاه داران، ایجاد اشتیاق و تمایل در جهت رسیدن به اهداف سازمان، تأکید بر توسعه مهارت ها و توانایی های مرتبط با وظایف سازمانی.

رهبری سازمانی

ایجاد سیستم و چهارچوبی کارا و اثربخش برای پاداش دهی، پاداش دهی براساس خلاقیت کارکنان، تدوین ملاک ها و معیارهای سیستم پاداش دهی، ایجاد چهارچوب پاداش دهی در راستای افزایش انگیزه های کارکنان در راستای رسیدن به اهداف سازمان

سیستم پاداش دهی

ساز و کارهای اجرایی و عملیاتی و قوانین و مقررات مرتبط با این موضوع، ساز و کارهای صحیح و اصولی در بازار ورزش (باشگاه داری)، شناخت کافی از ساز و کارهای این بخش از ورزش و عوامل و مؤلفه های اثر گذار، سازوکارهای پاسخ گویی و پشتیبانی، ساز و کارهای مختلف در تأسیس، تمدید، انصراف، انتقال و ... در این بخش

ساز و کارهای

مفید

رهبری سازمانی و نگرش های موجود کارکنان و ذی نفعان نسبت به تغییر، نگرش نسبت به تغییر در بین تمامی کارکنان، عامل های نگرش به تغییر در طیف های تحول گرا و تحول گریز، مهارت های لازم جهت مدیریت تغییر، نگرش به تغییر در سازمان و برخورد و مواجه کارکنان و عملکرد شغلی آن ها، نگرش به تغییر در سه بعد عاطفی، شناختی و رفتاری در افراد

نگرش به تغییر

عوامل مداخله گر

شرایط واسطه ای یا مداخله گر به شرایط ساختاری مربوط به راهبردهای کنش/کنش متقابل که مربوط به یک پدیده است، اشاره دارد. آن ها تسهیل گر یا محدود کننده

● آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خبرگان

ورزش

راهبردهایی هستند که درون یک زمینه خاص قرار دارند. این شرایط شامل فضا، زمان، فرهنگ، وضعیت اقتصادی، وضعیت فن شناختی، حرفه، تاریخ و بیوگرافی فردی هستند. محدوده آن‌ها از دورترین شرایط به وضعیت تا نزدیک‌ترین به آن هاست (استراس و کوربین، ۱۹۹۸). براساس نتایج حاصل از مصاحبه در این پژوهش سه دسته از عوامل مداخله‌گر بر آسیب‌شناسی سازمانی تأثیر می‌گذارند که عبارت‌اند از: عوامل مداخله‌گر محیطی، سازمانی و مدیریتی که در جدول ۴، نشان داده شده است.

جدول ۵. نتایج حاصل از کدگذاری عوامل مداخله‌گر مربوط به آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی

کدگذاری	کدگذاری	کدگذاری باز
گزینه‌ی	محوری	
عوامل مداخله‌گر	عوامل محیطی	قوانین و مقررات وزارت ورزش و جوانان، گرانی‌های زمین، ساخت و اجاره‌بها، عدم ثبات اقتصادی در بازار ارز داخلی، عدم علاقه و رخوت نیروی کار، عدم توجه دولت به باشگاه‌داران به صورت واقعی، عدم شناخت و تشخیص مناسب مشتریان در زمینه باشگاه‌های ورزشی، کمبود باشگاه‌های پیشرفته در داخل کشور، گرانی و تورم بالا، دلالتان و واسطه‌های غیرحرفه‌ای، کاهش فعالیت‌های بدنی، افزایش استفاده از فضاهای مجازی
عوامل سازمانی	عوامل سازمانی	عدم وجود خدمات مشاوره‌ای و تخصصی از سوی وزارت ورزش و جوانان، عدم واحد تخصصی در خصوص باشگاه‌داران، عدم وجود نیروهای متخصص در خصوص باشگاه‌داری، عدم به‌کارگیری نیروی‌های تخصصی رشته‌های ورزشی و غیرورزشی، عدم تسهیلات بلندمدت برای باشگاه‌ها
عوامل مدیریتی	عوامل مدیریتی	عدم انعطاف‌پذیری در رویه‌ها و روش‌ها، واکنش نسبت به تغییرات محیطی، رابطه‌گرایی در میان برخی از کارمندان، نادیده‌انگاشتن تخصص و شایستگی در انتخاب کارمندان و به‌طور کلی، در ورزش

اقدامات و راهبردها

راهبردهای کنش / کنش متقابل از جمله مدیریت، اداره کردن، انتقال دادن یا پاسخ دادن به پدیده تحت مجموعه خاصی از شرایط مشاهده شده که از سوی کنش‌گران تدبیر می‌شود (استراس و کوربین، ۱۹۹۸). مدیران در پاسخ به اینکه چه اقدامات و راهبردهایی برای حرکت به سمت آسیب‌شناسی سازمانی مورد نیاز است، طی مصاحبه هر کدام به مواردی اشاره کردند که این اقدامات و راهبردهای آسیب‌شناسی سازمانی در پنج سطح تقسیم‌بندی شد که عبارت‌اند از: اقدامات در حوزه‌های خدمات، بازاریابی، اقتصاد، سیاست، قانون و دانش و موارد آن در جدول ۵، نشان داده شده است.

جدول ۶. نتایج حاصل از کدگذاری اقدامات و راهبردهای جهت آسیب شناسی سازمانی آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی

کدگذاری گزینشی	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
اقدامات و راهبردها	اقدامات در حوزه باشگاه ها	رتبه بندی باشگاه ها، حمایت مسئولین از باشگاه ها، کاهش بوروکراسی در فرآیند اداری مرتبط با باشگاه داری
	اقدامات در حوزه بازاریابی	ترویج فرهنگ باشگاه داری، عقد قرارداد هیئت ها و سازمان ها جهت استفاده از فضاهای ورزشی، توسعه فناوری اطلاعات و روابط عمومی در ادارات کل ورزش و جوانان، افزایش نوآوری در خدمات جهت پاسخ گویی به نیازهای باشگاه داران، افزایش کیفیت خدمات به باشگاه داران
	اقدامات در حوزه اقتصادی	حمایت دولت به صورت یارانه ای یا تسهیلاتی، حمایت دولت به صورت تعرفه ای یا گمرکی، تخفیف مالیاتی و کاهش هزینه های اجرایی، نظارت بر عملکرد باشگاه های ورزشی، ایجاد ثبات اقتصادی در بازار داخلی و ارز، سرمایه گذاری در سطوح دولتی و خصوصی در باشگاه های ورزشی، جلوگیری از نقدینگی و تورم و افزایش توان باشگاه داران، ایجاد سبد یارانه برای باشگاه داران
	اقدامات در حوزه سیاسی	حذف تحریم های سیاسی و اقتصادی، حمایت دولت از باشگاه ها بصورت واقعی
	اقدامات در حوزه قانون	حمایت مجلس شورای اسلامی از باشگاه های ورزشی از طریق مصوبه های لازم، برخورد قانونی با متخلفین، جلوگیری از فعالیت باشگاه متخلف، تنظیم قوانین لازم جهت اخذ تسهیلات بلند مدت، نظارت بر فعالیت باشگاه ها و تأکید بر گسترش باشگاه ها
	اقدامات در حوزه دانش	برگزاری دوره های علمی جهت اخذ گواهینامه تخصصی به مدیران مرتبط، برگزاری دوره های زبان انگلیسی برای تقویت زبان مدیران برای الگو برداری از کشورهای پیشرفته، شرکت در همایش ها و بازدید از باشگاه های خارجی، برگزاری دوره های آموزشی تخصصی برای کارکنان و حرفه ای شدن آنها

پیامدها

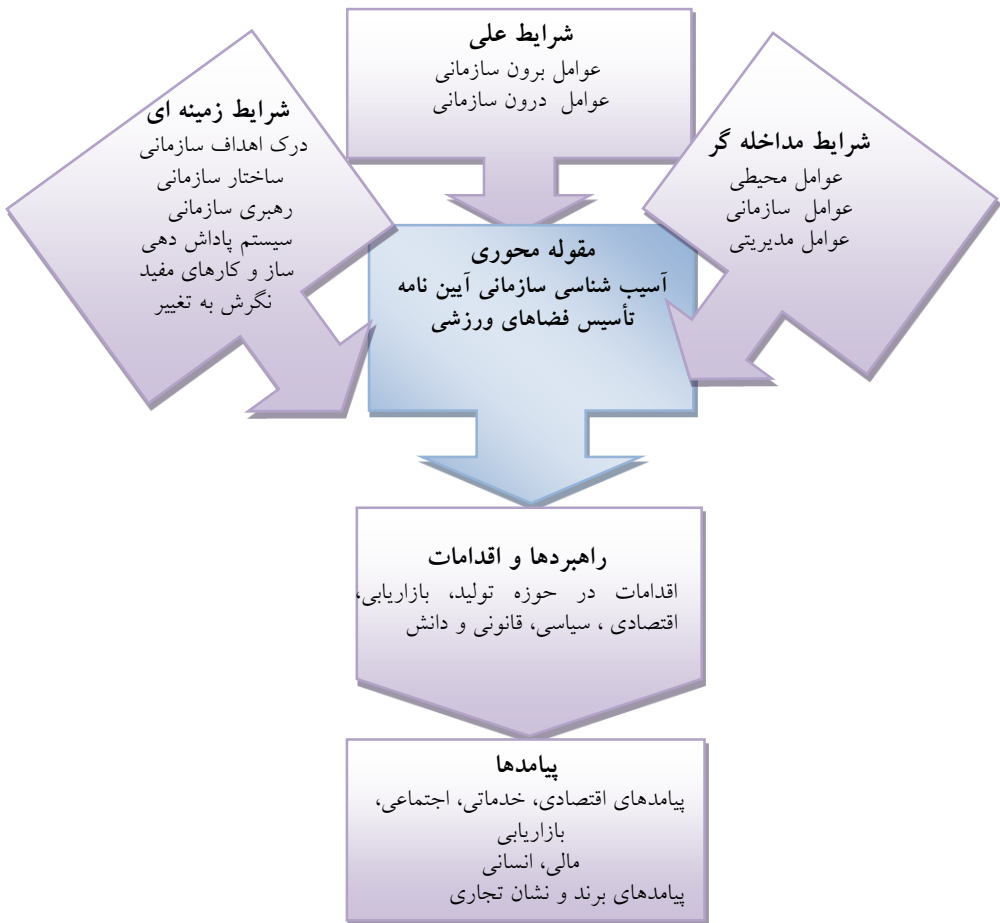
پیامدها نتایجی است که در اثر راهبردها پدیدار می شود (استراس و کوربین، ۱۹۹۸). براساس نتایج حاصل از تحلیل مصاحبه با مدیران مشارکت کنندگان در پژوهش، آن ها به پیامدهای متعددی در صورت آسیب شناسی سازمانی آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی اشاره داشتند و در هفت دسته طبقه بندی گردید که عبارت اند از: پیامدهای اقتصادی، تولیدی، اجتماعی، بازاریابی، مالی، انسانی، و پیامدهای حوزه برند که در جدول ۶، به این پیامدها اشاره شده است.

جدول ۷. نتایج حاصل از کدگذاری پیامدهای مربوط به آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی

کدگذاری	کدگذاری محوری	کدگذاری باز
پیامدها	پیامدهای حوزه اقتصادی	افزایش تسهیلات بلند مدت برای باشگاه‌ها، افزایش احداث باشگاه‌ها، افزایش میزان ورزش‌شکاران، کسب مزیت رقابتی برای باشگاه‌ها، افزایش میزان بهره‌وری و سودآوری
	پیامدهای حوزه خدمات	افزایش میزان خدمات، افزایش تنوع خدمات، خدمات روزآمد، افزایش کیفیت خدمات، بهره‌گیری از فرآیندهای پیشرفته خدمات، افزایش سرعت خدمات
	پیامدهای حوزه اجتماعی	کسب وجه اجتماعی-فرهنگی — سیاسی؛ افزایش میزان پاسخ‌گویی به مشتریان
	پیامدهای حوزه بازاریابی	افزایش تعداد باشگاه‌ها، حمایت از باشگاه‌ها، استانداردهای لازم از سوی ادارات کل ورزش و جوانان، افزایش میزان رضایت مشتریان، افزایش میزان اطلاع‌رسانی به مشتریان
	پیامدهای حوزه مالی	افزایش میزان سرمایه، بازگشت میزان سرمایه، افزایش تعداد شعبات باشگاه‌های ورزشی، افزایش پیچیدگی به علت تعداد زیاد رشته‌های ورزشی
	پیامدهای حوزه نیروی انسانی	پرورش نیروهای تخصصی، به کارگیری از نیروهای رشته‌های ورزشی، به کارگیری از نیروهای رشته‌های غیر ورزشی مرتبط با فعالیت‌های باشگاه‌داران
	پیامدهای حوزه برند و نشان تجاری	افزایش کیفیت و شهرت برند باشگاه‌ها نزد مشتری، ایجاد انحصار برند باشگاه در بازار هدف، رتبه بندی برندها

الگوی پیشنهادی آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان)

در این مدل، راهبردها به‌گونه‌ای تنظیم شده‌اند که در اجرای الگوی آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) واکنش درستی نسبت به شرایط علی، مداخله‌ای و زمینه‌ای داده شود. در این صورت، پیامدها که پس از اعمال راهبردها به دست می‌آیند، برونداد راهبردها محسوب می‌شوند.

شکل ۱. پارادایم کدگذاری محوری آسیب شناسی سازمانی آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی

بحث و نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر، آسیب شناسی سازمانی آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده پنج وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خبرگان ورزش می باشد. در این پژوهش شرایط علی حاکم بر فرآیند آسیب شناسی سازمانی ورزشی را به دو دسته اصلی عوامل برون سازمانی و عوامل درون سازمانی تقسیم گردید. در بخش عوامل برون سازمانی همان طور که اشاره شد، سه مقوله اصلی براساس دیدگاه مشارکت کنندگان در مصاحبه ها و تحلیل حاصل از نتایج آن ها، شناسایی گردید که شرح این سه مقوله در ادامه توضیح داده خواهد شد.

اولین مقوله از شرایط علی به نام عوامل اقتصادی انتخاب گردید. صاحب نظران امنیت اقتصادی را عبارت از میزان حفظ و ارتقای شیوه زندگی مردم یک جامعه از طریق تأمین کالاها و خدمات،

● آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خیرگان

ورزش

هم از مجرای عملکرد داخلی و هم حضور در بازارهای بین‌المللی تعریف کرده‌اند. در نگاهی دیگر، امنیت اقتصادی یعنی وضعیتی که در آن واحدهای تولیدی بتوانند بدون نگرانی از خطرهای محیطی، دست به برنامه‌ریزی درازمدت بزنند (رشیدی و همکاران، ۱۳۹۴). اولین موردی که عامل بی‌ثباتی اقتصادی در ایران شناخته شد موضوع تحریم‌های اقتصادی است. از طرف دیگر بی‌ثباتی در بازار داخلی باعث شده تا قدرت خرید مشتریان کاهش یابد. همچنین با توجه به اینکه برای ایجاد باشگاه‌های ورزشی با گرانی‌های زیاد در زمین، ساخت، اجاره بها همراه است و تسهیلات و وام‌های بدون بهره یا با بهره پایین بسیار کم شده است، احداث باشگاه‌های ورزشی از لحاظ کمی و کیفی تحت تأثیر قرار گیرد؛ به طوری که از لحاظ کمی هم برای ایجاد باشگاه‌های ورزشی رغبت کمتری پیدا شده و هم از لحاظ کیفی همانند مربیان، اندازه باشگاه‌ها، امکانات و تجهیزات و غیره باشگاه تحت تأثیر قرار گرفته است. در این زمینه کوروزیا و پوزتا (۲۰۱۹) نشان دادند عاملی که دارای بیشترین تأثیر محدود کننده در استفاده از خدمات ورزشی و تفریحی دارد، عامل اقتصادی است.

مقوله بعدی تحت عنوان عوامل اجتماعی - فرهنگی بود. براساس نظرات مشارکت‌کنندگان فرهنگ استفاده از فضای مجازی به فرهنگ کم تحرکی افراد جامعه اضافه شده است، به طوری که، با استفاده زیاد از فضاهای مجازی به عنوان اوقات فراغت، اوقات فراغت ورزشی افراد جامعه تحت تأثیر قرار گرفته است. همچنین مسائلی از جمله برند باشگاه‌ها، کیفیت، قیمت و غیره کمتر توجه می‌شود. از دیگر مواردی که در طی پژوهش به آن‌ها اشاره گردید، مربوط به بحث روان‌شناسی مشتریان باشگاه‌های ورزشی می‌باشد و با تغییر علایق و سلیقه‌ها همراه شده است که این تغییرات باید در فعالیت‌های باشگاه‌ها در نظر گرفته شود که متأسفانه در باشگاه‌ها این مسئله تحت تأثیر قرار نگرفته است. در این زمینه ناصح (۲۰۱۳) نیز به ارزیابی نقاط قوت و ضعف خصوصی سازی در ورزش ایران پرداخته است که نتایج حاکی از آن است که با وجود اینکه همکاری بخش خصوصی در بخش ورزش موجب بهبود بهره‌وری و کاهش هزینه‌های دولت می‌شود، بهبود در فرایند خصوصی سازی بستگی به روش اجرای آن و مدیریت حرفه‌ای و عملی آن دارد و مشکلاتی همچون مشکلات مالی، ساختاری، مدیریتی و نقض حقوق مشتریان تحت تأثیر اجرای ناکارآمد خصوصی سازی بوجود می‌آید. گودرزی و رضانی (۱۳۸۹) نیز نشان دادند که بین توجه به خواسته‌های مشتری و استفاده از وسایل مدرن و میزان رضایت مندی رابطه معنی داری وجود دارد.

یکی دیگر از مقوله‌های عوامل برون سازمانی تأثیرگذار بر آسیب‌شناسی سازمانی، عوامل سیاسی - قانونی است که شرکت‌کنندگان در این پژوهش به کرات به آن اشاره داشتند. از جمله مهم‌ترین این عوامل می‌توان به تحریم‌های سیاسی اشاره کرد. تحریم یکی از ابزارهای فشار در پیشبرد اهداف سیاست خارجی کشورها در سطح بین‌المللی است. تحریم‌های اقتصادی ابزاری مناسب، کم هزینه‌تر و مشهودتر از اقدام نظامی برای اعمال سیاست و اهداف مورد نظر می‌باشد (ولیزاده، ۱۳۹۰). از جمله پژوهش‌های همسو با این بخش از نتایج پژوهش می‌توان به یافته‌های پژوهش شریعتی فیض‌آبادی (۱۳۹۹) با عنوان «آثار تحریم‌های اقتصاد سیاسی ایالات متحده بر ورزش جمهوری اسلامی ایران»، اشاره کرد که نشان می‌دهد کاهش واردات محصولات خارجی مهم‌ترین تأثیر مثبت، پرداخت حقوق مربیان و بازیکنان خارجی؛ مهم‌ترین تأثیر منفی مستقیم، تصمیمات شتابزده دولت؛ مهم‌ترین تأثیر منفی غیرمستقیم تحریم‌های اقتصاد سیاسی ایالات متحده بر ورزش ایران بودند. از دیگر عوامل سیاسی - قانونی می‌توان به قوانین و مقررات تعیین‌کننده فدراسیون‌های جهانی و المپیک اشاره کرد که تعیین‌کننده نوع، جنس، کیفیت، اندازه باشگاه‌ها و محصولات ورزشی هستند و اگر باشگاه‌ها

در این حیطه فعالیت می نمایند، باید فضاهای خود را مطابق با این قوانین و معیارها قرار دهند. همچنین کانال‌های توزیعی و واسطه‌ها بر آسیب شناسی سازمانی نقش مؤثری دارند که اغلب به صورت غیرقانونی فعالیت می‌کنند. کانال توزیع مجموعه‌ای از سازمان‌ها و افراد وابسته است که خدمات مورد نظر را در دسترس مشتریان نهایی قرار می‌دهد (کاتلر و آرمسترانگ^۱، ۱۳۸۵). عدم ارزیابی صحیح از باشگاه‌ها و رتبه بندی آن‌ها برای درجه بندی کیفیت باشگاه‌ها از موارد دیگری بود که مشارکت کنندگان عنوان می‌کردند. برخی فعالیت‌های باشگاه‌ها در زمینه افزایش شهریه‌ها، فروش مکمل‌های غیرمجاز و غیره را از فعالیت‌های نامشروع باشگاه‌ها عنوان نمودند. هم راستا با نتایج این بخش از پژوهش می‌توان به پژوهش علی دوست قهفرخی (۱۳۹۸) اشاره کرد که نشان می‌دهد، مهم‌ترین موانع حقوقی و قانونی مؤثر در اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی عبارت‌اند از: جامع نبودن قوانین مصوب مربوط به خصوصی سازی؛ تغییرات مکرر در قوانین تصویب شده؛ وجود مشکلات قانونی در خصوص قوانینی چون حق پخش تلویزیونی و حقوق مالکیت معنوی (کپی رایت)؛ وجود برخی اشکالات و نواقص در قوانین و مقررات مربوط مانند قانون کار، قانون مالیات و قانون مدیریت خدمات کشوری و غیره.

در بخش عوامل درونی سازمانی پنج مقوله اصلی براساس دیدگاه مشارکت‌کنندگان در مصاحبه‌ها و تحلیل حاصل از نتایج آن‌ها، شناسایی شد که شرح این پنج مقوله در ادامه به تفصیل آمده است. یکی از عوامل درونی که مشارکت‌کنندگان در پژوهش به آن اشاره داشتند، منابع انسانی غنی مورد نیاز بود. تعهد و پایداری بالای افراد و دارای چند مهارت همراه با افزایش مهارت‌ها و توانمندی‌هایشان، یک کاشف قوی مسأله و موتور قدرتمند حل برای مقابله با چالش‌های موجود در حیطه عدم اطمینان ارائه می‌کند (ناظمی و همکاران، ۱۳۹۲؛ براتی و همکاران، ۱۳۹۸). توسعه نیروی کار منعطف و دارای چند مهارت و ایجاد فرهنگی که اجازه ابتکار و خلاقیت را داده و در سراسر سازمان از پیشرفت و بقا حمایت کند بیانگر یک تواناسازی است (ارهان^۲، ۲۰۱۶). یافته‌ها با نتایج حسینی و همکاران (۱۳۹۵)، جلالی و علیدوست (۱۳۹۲) و باروس (۲۰۰۶) همسو می‌باشد. همچنین نتایج معادلات ساختاری فتاحی و کاشف (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر سرمایه فکری بر کیفیت خدمات اماکن ورزشی براساس مدل سروکوال با نقش واسطه‌ای عملکرد سازمانی (مطالعه موردی کارکنان ورزش و جوانان استان آذربایجان غربی)»، نشان می‌دهد که اثر مستقیم مؤلفه‌های سرمایه انسانی بر عملکرد سازمانی (۰/۱۸) و کیفیت خدمات (۰/۲۸) در سطح ۰/۰۵ مثبت و معنادار است. اثر سرمایه مشتری بر کیفیت خدمات (۰/۵۷) در سطح ۰/۰۵ مثبت و معنادار است. اثر مستقیم عملکرد سازمانی بر کیفیت خدمات (۰/۱۷) در سطح ۰/۰۵ مثبت و معنادار است. اثر غیرمستقیم مؤلفه‌های سرمایه فکری با نقش واسطه‌ای عملکرد سازمانی بر کیفیت خدمات معنادار نبود. با توجه به اینکه رشته تربیت بدنی دارای رشته‌های زیاد با زیرشاخه‌های متنوع و گسترده است، نیازمند فعالیت تخصصی در غالب یک تیم می‌باشند که بتوانند عوامل هر رشته را با جزئیات کامل رصد نمایند و همچنین باید در این زمینه از رشته‌های غیر تربیت بدنی مرتبط با تأسیس فضاهای ورزشی کمک گرفت. به درستی می‌توان ادعا کرد که هنوز جایگاه کلیدی و نقش مدیریت منابع انسانی در افزایش بهره‌وری و کارایی سازمانی، ایجاد تعهد و دلبستگی شغلی و تعالی عملکرد کارکنان برای بسیاری از دست‌اندرکاران اجرایی مشخص نشده و نیاز به داشتن چنین واحدی در سازمان به باور

1. Kotlrel& Armstrong
2. Erhan

● آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خیرگان

ورزش

تبدیل نشده است. گواه این ادعا میزان کم سرمایه‌گذاری و تلاشی است که از سوی سازمان‌ها برای طراحی، تدوین و به‌کارگیری نظام‌های توسعه منابع انسانی و اجرایی کردن توسعه قابلیت‌های کارکنان، انجام گیرد.

براساس نظرات مشارکت‌کنندگان، یکی از عوامل درونی که میزان آسیب‌شناسی را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد، مسائل مرتبط با فرآیند بازاریابی است. مسائلی از قبیل آمیخته بازاریابی، پژوهش‌های بازاریابی، استفاده از فناوری اطلاعات در جهت بازاریابی باشگاه‌های ورزشی از جمله مواردی هستند که در مصاحبه‌ها به آن‌ها اشاره گردید. بدون شک، وب گسترده جهانی، یا اینترنت، مهم‌ترین شبکه در جهان کنونی است. این وب گسترده از شبکه‌های کامپیوتری، موجب تغییر و تحول ماهیت کسب و کارها، سرگرمی‌ها و روابط بشری شده است (گلدمن و همکاران، ۱۹۹۵؛ محمدی و مظفری، ۱۳۹۲). همچنین دوهرتی و مورای (۲۰۰۷) نیز به پژوهش در مورد فرآیند حمایت‌های مالی استراتژیک در سازمان غیرانتفاعی ورزش پرداختند. نتایج حاکی از این بود که عامل مدیریت نامؤثر بازاریابی در عدم جذب حامیان مالی نقش بسزایی داشته است و برآوردن اهداف حامیان مالی برای توسعه جذب حامیان، بسیار مهم قلمداد شده است. ادارات کل ورزش و جوانان می‌تواند با شبکه‌سازی در خصوص باشگاه‌های ورزشی و رشته‌های ورزشی این امکان را برای باشگاه‌ها فراهم نمایند که بتوانند باشگاه‌های خود را بهتر در دید مخاطبین قرار دهند و آن‌ها را از لحاظ کیفیت رتبه‌بندی نمایند. راهبرد یکی دیگر از عوامل درونی شناسایی شده و مؤثر بر آسیب‌شناسی سازمانی از سوی مشارکت‌کنندگان بود. مدیران وزارت ورزش و جوانان می‌توانند راهبردهای مختلفی را در سیستم باشگاه‌ها مدنظر قرار دهند از جمله این راهبردها می‌توان به برنامه‌های بهبود اهداف سازمانی، ساختار سازمانی، ارتباطات سازمانی، سیستم پاداش دهی و غیره اشاره کرد تا بدین ترتیب بر سطح باشگاه‌ها بیافزایند. مواردی که در بالا ذکر شد اغلب با عنوان عوامل آسیب‌شناسی سازمانی از آن‌ها یاد می‌شود. از راهبردهای مهم در این خصوص می‌توان به تسهیلات و وام‌های بلندمدت با توجه به شرایط فعلی برای باشگاه‌داران مدنظر قرار دهند که عامل انگیزشی برای احداث باشگاه‌های ورزشی شود و درنهایت سرانه ورزشی به ازای هر نفر افزایش یابد. مشارکت‌کنندگان در پژوهش به نقش مؤثر فناوری بر میزان آسیب‌شناسی سازمانی اذعان داشتند و قریب به اتفاق معتقد بودند که وجود فناوری مدرن خیلی در آسیب‌شناسی سازمانی تأثیر دارند. آگاهی از فناوری، رهبری در استفاده از فناوری جاری، مهارت و دانش برای استفاده و ارتقای فناوری به عنوان یکی از حوزه‌های مؤثر و درگیر در سازمان محسوب می‌شوند (جعفرزاده و همکاران، ۱۳۹۷؛ یوسف و همکاران، ۲۰۰۳؛ هکلر و پوال، ۲۰۱۶).

به زعم شعب‌زاده (۱۳۸۶)، وزارت ورزش و جوانان توانایی مقابله با تغییرات پیش‌بینی نشده را دارد. این تغییرات می‌تواند در مدل باشگاه‌ها باشند. از این رو سیستم جدید باید قابلیت واکنش‌های سریع نسبت به تغییرات محیطی را داشته باشد. همچنین ارباب رجوعان ادارات کل ورزش و جوانان در ضمن بتوانند همیشه به‌طور دقیق فرآیندهای سازمانی خود رصد نمایند و با توجه به تغییرات و فناوری‌های جدید در خصوص باشگاه‌ها (به عنوان مثال ایمنی در اماکن ورزشی) از آن‌ها بهره‌لزم را ببرند. یکی دیگر از مقوله‌های عوامل درون سازمانی تأثیرگذار بر آسیب‌شناسی سازمانی،

1. World Wide Web (www)
2. Youssuf et al.
3. Heckler & Powell

عوامل اداری - مالی است. مشارکت‌کنندگان قویاً اعتقاد به داشتن سرمایه کافی برای تداوم رقابت در عرصه باشگاه داری داشتند. همان‌طور که می‌دانیم، منابع مالی یک از منابع اصلی مورد نیاز سازمان‌ها است که نقش سوخت را برای سازمان ایفا می‌کند (سجادی، ۱۳۸۷). همچنین مشارکت‌کنندگان معتقد بودند که وزارت ورزش و جوانان از ساختار سازمانی مناسب در این خصوص برخوردار نیست و ساختار سازمانی را یکی از متغیرهای لازم برای دستیابی به آسیب‌شناسی سازمانی تلقی می‌کردند. پژوهش‌های انجام گرفته در این زمینه حاکی از آن است که ساختار سازمانی نقش مهمی در آسیب‌شناسی سازمانی دارد؛ به طوری که با واحدهای تخصصی در این زمینه می‌تواند در کاهش آسیب‌های سازمانی نقش بسزایی داشته باشد. یافته‌های پژوهش جلالی فراهانی و علیدوست قهفرخی (۱۳۹۲)، ۲۱ مانع مهم را در راستای اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی نشان دادند که می‌توان این موانع را در دو دسته کلی با عنوان «موانع اقتصادی و مالی و موانع سرمایه‌گذاری و حمایت مالی»، طبقه‌بندی کرد که با نتایج این بخش از تحقیق همخوان می‌باشد.

شرایط مداخله‌گر، اثر شرایط علی بر پدیده مورد مطالعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و اجرای راهبردها را یا تسهیل و تسریع می‌کند و یا به‌عنوان یک مانع دچار تأخیر می‌کند. همان‌طور که در نتایج مشاهده گردید، کدهای نهایی تحت شرایط مداخله‌گر در ۲ مقوله عوامل محیطی، سازمانی و مدیریتی طبقه‌بندی شدند. در حیطه محیطی عواملی همچون قوانین و مقررات وزارت ورزش و جوانان، گرانی‌های زمین، ساخت و اجاره بها، عدم ثبات اقتصادی در بازار ارز داخلی، عدم علاقه و رخوت نیروی کار، عدم توجه دولت به باشگاه‌داران به صورت واقعی، عدم شناخت و تشخیص مناسب مشتریان در زمینه باشگاه‌های ورزشی، کمبود باشگاه‌های پیشرفته در داخل کشور، گرانی و تورم بالا، دلالان و واسطه‌های غیر حرفه‌ای، کاهش فعالیت‌های بدنی و افزایش استفاده از فضاهای مجازی در آسیب‌شناسی سازمانی آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی دخیل هستند که با یافته‌های علی‌دوست قهفرخی (۱۳۹۸)، فتاحی و کاشف (۱۳۹۵)، جوادی پور و سهرابی (۱۳۹۲) همسو بود. نتایج این پژوهش تا حدودی با نتایج پژوهش طیبی و فلاح (۱۳۹۶) همخوانی دارد. یافته‌های پژوهش آن‌ها نشان می‌دهد که آسیب‌های آموزشی هر سه حوزه ساختاری، رفتاری، محیطی در ادارات ورزش و جوانان استان گلستان بیش از حد متوسط است. آسیب‌های حوزه محیطی نیز نسبت به دو حوزه رفتاری و ساختاری شرایط بحرانی‌تر را از خود نشان می‌دهد. در این پژوهش هم از لحاظ تعداد کدهای اختصاص یافته به عوامل محیطی بیشتر از سایر عوامل می‌باشد که این گویای این مطلب که وزارت ورزش و جوانان بهتر است که نسبت به تغییرات محیطی حساس‌تر باشد و نسبت به آن واکنش‌های مناسب و سریعی اتخاذ نماید. به عنوان مثال گرانی‌های حاضر در بعد مسکن را با تدابیری مانند تسهیلات بلندمدت، وام‌های با بهره پایین و غیره انجام دهد و در حوزه قانون‌گذاری شرایط را برای ایجاد و توسعه فضاهای ورزشی بهتر نماید. یافته‌های پژوهش حسینی و همکاران (۱۳۹۵) نیز نشان می‌دهد که اولویت موانع سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در توسعه فضاهای و اماکن ورزشی شهر تهران به ترتیب اولویت عبارت‌اند از: قانونی و حقوقی، مالی، مدیریتی، نیروی انسانی، اجتماعی و شناختی، اطلاعاتی و رسانه‌ای و انگیزشی که با تحقیق حاضر همخوان بودند.

همچنین یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در حیطه سازمانی عواملی همچون عدم وجود خدمات مشاوره‌ای و تخصصی از سوی وزارت ورزش و جوانان، عدم واحد تخصصی در خصوص باشگاه‌داران، عدم وجود نیروهای متخصص در خصوص باشگاه‌داری، عدم بکارگیری نیروی‌های

● آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خیرگان

ورزش

تخصصی رشته های ورزشی و غیرورزشی و عدم تسهیلات بلند مدت برای باشگاه ها در آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی دخیل هستند. نتایج این پژوهش تا حدودی با نتایج پژوهش سجادی و همکاران (۱۳۹۷) با عنوان «تدوین مدل آسیب‌شناسی ساختار ورزش ایران»، نشان داند عواملی که موجب پیدایش پدیده نبود انسجام و یکپارچگی در ساختار ورزش ایران می‌شوند، ساختار بوروکراتیک، ابهام در وظایف، تداخل وظایف و پراکندگی وظایف هستند. در این راستا، مجریان با توجه به محیط خرد، شامل ضعف تشکیلات دولت، ضعف منابع سازمانی و ضعف فرایندها و با توجه به محیط کلان شامل محیط اقتصادی، سیاسی، اجتماعی، حقوقی و بین‌المللی، راهبردهای تدوین قوانین، تعامل نهادی و تغییرات ساختاری را با هدف مقابله با نبود انسجام و یکپارچگی در ساختار ورزش کشور تشخیص می‌دهند. پیامد توسل به این راهبردها، مغایرت در اجرا، اتلاف منابع، تشدید بوروکراسی و تعارض ساختاری است که با عنوان فرایند آسیب‌شناسی ساختار ورزش ایران تبیین می‌شود. بنابراین، پرهیز از بوروکراسی، حذف وظایف موازی، توزیع متوازن قدرت، تقویت بخش خصوصی، تبیین شرح وظایف و ارتباطات روشن برای تمام نهادها و برقراری هماهنگی بین آن‌ها از مهم‌ترین اصولی هستند که برای انسجام و یکپارچگی ساختار تشکیلات ورزش ایران باید رعایت شوند. همچنین نتایج پژوهش کشاورز و همکاران (۱۳۹۳) با عنوان «مقایسه مؤلفه های آسیب شناسی سازمانی در فدراسیون های ورزشی موفق و ناموفق»، نشان می‌دهد که مؤلفه ساختار سازمانی در فدراسیون های موفق میانگین بالاتری نسبت به فدراسیون‌های ناموفق داشت. از طرف دیگر در فدراسیون‌های ناموفق وضعیت ارتباطات سازمانی و سیستم پاداش دهی نسبت به فدراسیون‌های موفق، مطلوب‌تر بود. با وجود شرایط بهتر فدراسیون‌های موفق در سایر مؤلفه های مورد بررسی، تفاوت معناداری بین فدراسیون ها مشاهده نشد. در این پژوهش هم از لحاظ ساختاری، عوامل زیادی برای آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی بهتر است مد نظر قرار گیرد؛ به طوری که با ایجاد واحدهای تخصصی و استفاده از متخصصین رشته تربیت بدنی (مربیان، قهرمانان، داوران و ورزشکاران) و غیر تربیت بدنی (عمران، برق و تأسیسات، بهداشت، شیمی، بیمه، حقوق و غیره) جزئیات هر کدام از فضاهای ورزشی به صورت تخصصی بررسی گردند. البته قابل ذکر است که باید در عین این آسیب‌شناسی، مشروعیت وزارت ورزش و جوانان حفظ شود. نتایج پژوهش آناستاسیادیس و اسپنس (۲۰۱۹) که به بررسی تاثیر آسیب‌شناسی سازمانی در حفظ مشروعیت سازمان در سازمانهای ورزشی پرداختند، به این نتیجه رسیدند که سازمان‌های خصوصی به طور فزاینده ای از قدرت‌های دولتی برخوردار هستند که تأثیر قابل توجهی در زندگی فردی افراد دارند. این اقتدار اغلب با مرور دقیق‌تر مردم و کاهش اعتماد به سازمان مربوطه همراه است، و منجر به از دست رفتن مشروعیت می‌شود.

دیگر یافته های پژوهش نشان داد که در حیطه مدیریتی عواملی همچون: عدم انعطاف پذیری در رویه ها و روش ها، عدم واکنش نسبت به تغییرات محیطی، رابطه‌گرایی در میان برخی از کارمندان، نادیده انگاشتن تخصص و شایستگی در انتخاب کارمندان و به طور کلی، در ورزش در آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی دخیل هستند. نتایج این پژوهش تا حدودی با نتایج پژوهش نوری و همکاران (۱۳۹۷) با عنوان «ساخت مقیاس آسیب‌شناسی سازمانی بر اساس مدل سه شاخگی و بررسی آسیب‌های سازمانی در شرکت های صنایع غذایی»، همخوان دارد. آن‌ها به این نتیجه رسیدند که مؤلفه های مربوط به عامل رفتاری بیشترین درصد فراوانی آسیب و مربوط به مؤلفه انگیزش و هدفمندی بود. در همین راستا قابل ذکر است که شایسته است مدیران مربوطه، مدیریت رفتار سازمانی خود را در قبال تأسیس فضاهای ورزشی تغییر دهند و با ایجاد شایسته

سالاری، زمینه ای برای توسعه فضاهای ورزشی فراهم نمایند. در همین زمینه کین (۲۰۰۹) نیز، ضمن اشاره به مشکلات عدیده مالی باشگاه ها و افزایش روزافزون بدهی ها در لیگ فوتبال انگلستان، برای رفع این مشکلات پیشنهادهایی را ارائه می کند که مهم ترین آن ها انتخاب فرد یا افراد مناسب و شایسته به عنوان مالک باشگاه است. وی حتی دقت در انتخاب مدیر باشگاه را به عنوان راه حلی برای رفع این مشکلات پیشنهاد می کند. همچنین ارزیابی انجام شده توسط کوروزیا و پوزتا (۲۰۱۹) نیز نشان داد تلاش مقامات شهری برای فعالیت حرفه ای باشگاه های ورزشی پوزنان کم ترین امتیاز و فاکتور اجتماعی آماده سازی زیرساخت ها برای ساکنان شهر بیشترین امتیاز را در میان عوامل مؤثر برای توسعه زیرساخت های مربوط به اماکن ورزشی از نظر دریافت کنندگان خدمات ورزشی و تفریحی به خود اختصاص داد که این پژوهش نیز با نتایج این بخش از پژوهش حاضر همراستا بود. از جمله محدودیت های پژوهش حاضر این بود که این پژوهش در سطح آئین نامه تأسیس فضاهای ورزشی انجام گردید و در تعمیم نتایج به سایر آئین نامه ها باید احتیاط لازم صورت گیرد. همچنین با توجه به نتایج تحقیق پیشنهادهایی در دو بخش کاربردی و پژوهشی ارائه می گردد:

• **حوزه باشگاه ها:** رتبه بندی باشگاه ها، حمایت مسئولین از باشگاه ها، کاهش بوروکراسی در فرآیند اداری مرتبط با باشگاه داری.

• **حوزه بازاریابی:** ترویج فرهنگ باشگاه داری، عقد قرارداد هیئت ها و سازمان ها جهت استفاده از فضاهای ورزشی، توسعه فناوری اطلاعات و روابط عمومی در ادارات ورزش و جوانان، افزایش نوآوری در خدمات جهت پاسخ گویی به نیازهای باشگاه داران، افزایش کیفیت خدمات به باشگاه داران.

• **حوزه اقتصادی:** حمایت دولت به صورت یارانه ای یا تسهیلاتی، حمایت دولت به صورت تعرفه ای یا گمرکی، تخفیف مالیاتی و کاهش هزینه های اجرایی، نظارت بر عملکرد باشگاه های ورزشی، ایجاد ثبات اقتصادی در بازار، سرمایه گذاری در سطوح دولتی و خصوصی در باشگاه های ورزشی، جلوگیری از نقدینگی و تورم و افزایش توان باشگاه داران، ایجاد سبد یارانه برای باشگاه داران.

• **حوزه سیاسی:** حمایت مالی و معنوی مسئولین دولت از باشگاه ها به صورت واقعی.

• **حوزه قانون:** حمایت مجلس شورای اسلامی از باشگاه های ورزشی از طریق مصوبه های لازم، برخورد قانونی با متخلفین، جلوگیری از فعالیت باشگاه های متخلف، تنظیم قوانین لازم جهت اخذ تسهیلات بلند مدت، نظارت بر فعالیت باشگاه ها و تأکید بر گسترش باشگاه ها

• **حوزه دانش:** برگزاری دوره های علمی جهت اخذ گواهینامه تخصصی به مدیران مرتبط، برگزاری دوره های زبان انگلیسی برای تقویت زبان مدیران برای الگو برداری از کشورهای پیشرفته، شرکت در همایش ها و بازدید از باشگاه های خارجی، برگزاری دوره های آموزشی تخصصی برای کارکنان و حرفه ای شدن آن ها.

در پایان پیشنهاد می شود حمایت جدی تر در قالب ارائه تسهیلات بانکی به باشگاه های خصوصی به ویژه ساخت باشگاه ورزشی ارائه شود. همچنین از فعالیت باشگاه های زیرزمینی و بدون مجوز جلوگیری شده و در جهت ارتقای کیفی و استاندارد سازی باشگاه ها اهتمام لازم صورت گیرد.

در زمینه پیشنهادات پژوهشی نیز هنوز موضوعات مختلفی در این زمینه وجود دارد که برای انجام پژوهش های آینده می تواند حائز اهمیت باشد. پیشنهاد می شود موضوع این پژوهش در سایر آئین نامه ها به صورت تخصصی انجام گیرد. همچنین پیشنهاد می شود طی پژوهشی به بررسی نقش مجلس شورای اسلامی در حیطه توسعه فضاهای ورزشی و یا به بررسی طرح توجیهی در سرمایه گذاری فضاهای ورزشی پرداخته شود.

- اشرف، ناصر؛ غفوری، فرزاد و هنری، حبیب. (۱۳۹۸). «مقایسه ویژگی های اماکن ورزشی بانوان و آقایان از دیدگاه کاربران، کشور پایان نامه کارشناسی ارشد». دانشگاه علامه طباطبایی. دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- اصل ۴۴ قانون اساسی. (۱۳۸۸). انتشارات موسسه علوم اقتصادی. صص ۱-۲.
- باروتیان، مرضیه؛ اتقیا، ناهید؛ کاشف، میرمحمد و حافظی، محمد رضا. (۱۳۹۸). «تأثیر معماری فضاهای ورزشی تحت پوشش شهرداری تهران بر میزان گرایش شهروندان به فعالیت‌های ورزشی». نشریه مدیریت ورزشی. doi: 10.22059/jsm.2019.232545.1834.
- براتی، مه‌ری؛ مستحفظیان، مینا؛ جعفری، سعید و رهبری، سمیه. (۱۳۹۸). «طراحی مدل رابطه بین فراموشی سازمانی هدفمند و چابکی سازمانی با اثربخشی سازمانی کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان اصفهان». مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۱(۵۷)، صص ۱۷-۳۴.
- ترک زاده، جعفر؛ صباغیان، زهرا؛ یمنی دوزی، محمد و دلاور علی. (۱۳۸۷). «ارزیابی توسعه سازمانی در دانشگاه‌های وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در تهران». فصلنامه آموزش عالی ایران. ۱(۲)، صص ۳۱-۵۰.
- جعفرزاده زرندی، محبوبه؛ شریفیان، اسماعیل و قهرمان تبریزی، کوروش. (۱۳۹۷). «ارائه مدل چابکی سازمانی بر مبنای فناوری اطلاعات در سازمان‌های ورزشی ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۰(۵۲)، صص ۱۳۷-۱۶۰.
- جعفری، سعید؛ جلالی فراهانی، مجید و خبیری، محمد. (۱۳۹۹). «بررسی موانع طراحی و ساخت اماکن ورزشی سبز از دیدگاه کارشناسان». نشریه مدیریت ورزشی. ۱۲(۱)، صص ۳۵-۵۶.
- جلالی فراهانی، مجید و علیدوست قهفرخی، ابراهیم. (۱۳۹۲). «تحلیل موانع اقتصادی مؤثر بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در ورزش حرفه ای ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۹، صص ۱۰۸-۱۳۹.
- جنتی، رامین (۱۳۹۱). باشگاه های خصوصی - فرصت ها و تهدیدها. قابل دسترس در <http://raminjanati.blogfa.com/post/4>
- حسینی، اکرم و علی دوست قهفرخی، ابراهیم. (۱۳۹۸). «تأثیر مهارت‌های کارآفرینی مدیران بر جذب مشتریان باشگاه‌های ورزشی خصوصی شهر تهران». پژوهش های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش. ۱۱(۳)، صص ۱۵۷-۱۶۸.
- حسینی، زینب‌سادات؛ فراهانی، ابوالفضل و کشاورز، لقمان. (۱۳۹۵). «تحلیل موانع جذب سرمایه گذاری در توسعه فضاها و اماکن ورزشی شهر تهران». پایان نامه کارشناسی ارشد. رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی. دانشگاه پیام نور استان تهران.
- رشیدی، مصطفی؛ ردادی، علی و مقدم فر، سعیدرضا. (۱۳۹۴). «طراحی الگوی سنجش امنیت اقتصادی کشور». فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج. ۱۸(۶۸)، صص ۶۵-۸۹.
- رهبری، سمیه؛ مستحفظیان، مینا و نادریان جهرمی، مسعود. (۱۳۹۴). «مقایسه کیفیت زندگی شهروندان فعال و غیرفعال حرکتی (مطالعه موردی: اماکن ورزشی شهرداری اصفهان)». پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۱۲(۲۴)، صص ۲۱۵-۲۲۸.

- زهره، وندیان کریم و ابراهیمی، فرشته. (۱۳۹۲). «ارائه مدل پیشنهادی برای مکان‌گزینی اماکن ورزشی با استفاده از تلفیق سیستم اطلاعات جغرافیایی و روش‌های تصمیم‌گیری چندمعیاره». مطالعات مدیریت ورزشی. ۵(۲۱)، صص ۱۱۱-۱۲۶.
- دستورالعمل شرایط عمومی متقاضیان تأسیس باشگاه ورزشی. (۱۳۹۴). «کمیسیون اصلی ماده پنج امور باشگاه‌های وزارت ورزش و جوانان». جلسه شماره ۵/۱۷۶۷۰ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۳.
- سالاری، محمد و مازیاری، محمد. (۱۳۹۳). «تعیین و اولویت‌بندی عوامل مرتبط با سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در احداث اماکن ورزشی». هشتمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی.
- سجادی احمد، رضوی و محمدحسین، دوستی مرتضی. (۱۳۹۷). «تدوین مدل آسیب‌شناسی ساختار ورزش ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. ۴۷، صص ۸۵-۱۰۸.
- سجادی، سید نصراله. (۱۳۸۷). مدیریت سازمان‌های ورزشی. تهران: انتشارات سمت
- شریفی کلویی منصور. (۱۳۷۹). «مدلی بر شناخت و آسیب‌شناسی سازمان‌ها». نشریه مدیریت و توسعه. ۵(۸)، صص ۱-۱۱.
- شریعتی فیض آبادی، مهدی. (۱۳۹۹). «آثار تحریم‌های اقتصادسیاسی ایالات متحده بر ورزش جمهوری اسلامی ایران». نشریه علمی دانش سیاسی. ۱۶(۱)، صص ۲۱۹-۲۴۶.
- علی دوست قهفرخی، ابراهیم. (۱۳۹۸). «تحلیل موانع حقوقی و قانونی اثرگذار بر اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی در فوتبال حرفه‌ای جمهوری اسلامی ایران». نشریه مدیریت ورزشی. ۱۱(۳)، صص ۴۱۱-۴۲۸.
- فتاحی، هوشیار و کاشف، میر محمد. (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر سرمایه‌فکری بر کیفیت خدمات اماکن ورزشی براساس مدل سروکوال با نقش واسطه‌ای عملکرد سازمانی (مطالعه موردی کارکنان ورزش و جوانان استان آذربایجان غربی)». نشریه مدیریت ورزشی. ۸(۳)، صص ۴۲۱-۴۳۷.
- فراهانی، ابوالفضل؛ علی دوست قهفرخی، ابراهیم و درخشنده قهفرخی، سیده طاهره. (۱۳۹۴). «بررسی مشکلات و موانع باشگاه‌های ورزشی خصوصی شهرستان شهرکرد». نشریه مدیریت ورزشی. ۷(۱)، صص ۵۳-۶۷.
- طیبی، بهمن و فلاح زین‌العابدین. (۱۳۹۶). «آسیب‌شناسی آموزش‌های سازمانی در ادارات ورزش و جوانان استان گلستان با استفاده از مدل سه شاخکی». پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش. ۹(۲)، صص ۷۵-۸۳.
- کاتلر، فیلیپ و گری آرمسترانگ. (۱۳۸۵). اصول بازاریابی. بهمن فروزنده پور. تهران: نشرآموخته
- کشاورز، محمدحسن؛ حمیدی، مهرزاد؛ گودرزی، محمود و دوست ابراهیم، علی. (۱۳۹۳). «مقایسه مؤلفه‌های آسیب‌شناسی سازمانی در فدراسیون‌های ورزشی موفق و ناموفق». نشریه مدیریت ورزشی. ۶(۳)، صص ۳۸۱-۳۹۸.
- ولیزاده، اکبر. (۱۳۹۰). «رهیافت‌ها و نظریه‌های کارایی تحریم در اقتصاد سیاسی بین‌المللی». فصلنامه سیاست. ۴۱(۱)، صص ۳۴۹-۳۶۵.

● آسیب‌شناسی سازمانی آیین‌نامه تأسیس فضاهای ورزشی (کمیسیون ماده ۵ وزارت ورزش و جوانان) از دیدگاه خبرگان

ورزش

- محمدی، سردار سید و مظفری، امیراحمد. (۱۳۹۲). «مقایسه مولفه های نگرش، ساختار سازمانی و جو سازمانی با انتشار فن آوری اطلاعات در سازمان های ورزشی ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۸، صص ۱۳-۳۲.
- ملک اخلاق، اسماعیل؛ تسلیمی، زهرا؛ ریحانی، محمد و سلیمی، نسترن. (۱۳۹۶). «شناسایی و اولویت‌بندی عوامل مؤثر بر اجرای استراتژی‌های سازمانی در سازمان‌های ورزشی دولتی ایران». مدیریت و توسعه ورزش. ۶(۱)، صص ۱-۱۸.
- ناظمی، مهدی؛ علیزاده گلریزی، ابوالفضل و کوزه چیان، هاشم. (۱۳۹۲). «تعیین ارتباط بین عدالت سازمانی و ابعاد آن با توانمندسازی کارکنان در اداره کل تربیت بدنی استان خراسان رضوی». مطالعات مدیریت ورزشی. ۵(۱۸)، صص ۱۷۵-۱۸۸.
- نصیرزاده، عبدالمهدی و رضایی، شمس‌الدین. (۱۳۹۷). «ضرورت تجزیه و تحلیل محیطی (SWOT) واگذاری باشگاه‌های فوتبال ایران (مطالعه موردی: باشگاه‌های استقلال و پرسپولیس)». فصلنامه پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۱۷(۱)، صص ۱۰۵-۱۱۵.
- نوری، علی؛ شفیع آبادی، عبدالله؛ دلاور، علی و فرح بخش، کیومرث. (۱۳۹۷). «ساخت مقیاس آسیب‌شناسی سازمانی بر اساس مدل سه شاخگی و بررسی آسیب‌های سازمانی در شرکت‌های صنایع غذایی». پژوهش‌های مشاوره. ۱۷، صص ۶۵-۷۶.

- Anastasiadis, S; Spence, LJ (2019). “An Olympic-sized Challenge: Effect of Organizational Pathology on Maintaining and Repairing Organizational Legitimacy in Sports Governing Bodies”. British Journal of Management, <https://doi.org/10.1111/1467-8551.12345>
- Barros, C. P., & Leach, S. (2006). “Analyzing the performance of the English FA Premier League with an econometric frontier model”. Journal of Sports Economics, 7(4), 391-407.
- Erhan, A. (2016). “Performance: The role of organizational agility”. Journal of Business Research, 69(5), 1544-9.
- Goldman, S; Nagel, R; Preiss, K. (1995). “Agile competitors and Virtual organization”. Kenneth: Van no Strand Reinhold.
- Guba, E. G. & Lincoln, Y. S. (1994). “Competing Paradigms in Qualitative Rresearch”. Handbook of Qualitative Research. London: Sage.
- Heckler, J., & Powell, A. (2016). “IT and organizational agility: A review of major findings IT and organizational agility: A review of major findings”. Proceedings of the Eleventh Midwest Association for Information Systems Conference (19-20). Milwaukee, Wisconsin.
- Keen, MP. A. (2009), “English Football and its Governance”. All Party Parliamentary Football Group. In: www.allpartyfootball.com.
- Kruszyńska, Ewa and Poczta, Joanna (2019). “Hierarchy of Factors Affecting the Condition and Development of Sports and Recreation Infrastructure-Impact on the Recreational Activity and Health of the Residents of a City (Poznan Case Study)”, International Journal of Environmental Research and Public Health , 2(16): 2-14. doi : 10.339016040556.

- Nasseh, M., (2013). **“Evaluation of privatization in sports with the approach of assessing the strengths and weaknesses”**. European Journal of Experimental Biology, 3(1):631-636.
- **Strauss, Anselm L., & Corbin, Juliet (1990). “Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques”, Sage publication.**
- **Id. (1998), “Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory”, 2nd Ed., Sage publication.**
- **Youssuf, Y; Gunasekaran, A; Adeleye, E; Sivayoganathan, K. (2003). “Agile supply chain capabilities: Determinants of competitive objectives”, European Journal of operational Research, 159, 379-92.**

طراحی مدل ارتباطی سبک های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران تیم های ملی ناشنوایان ایران

سعید سلگی^۱

فریده اشرف گنجویی^۲

علی زارعی^۳

جاسم منوچهری^۴

 10.22034/SSYS.2022.1621.2131

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۸/۰۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۱۱

هدف کلی پژوهش حاضر، بررسی طراحی مدل ارتباطی سبک های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران تیم های ملی فدراسیون ناشنوایان ایران بود. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه ورزشکاران تیم های ملی ناشنوایان ایران (۲۲۰ ورزشکار) و نمونه آماری تحقیق را ورزشکاران اعزامی به مسابقات برون مرزی به تعداد ۱۵۰ نفر تشکیل می دادند. در این تحقیق از «پرسشنامه مدیریت تعارض» رابینز (۱۹۹۸) و «پرسشنامه موفقیت ورزشکاران» (اس اس اس) موسوی و واعظ موسوی (۱۳۹۴) استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده ها و اولویت بندی و تعیین سبک غالب مدیریت تعارض از آزمون فریدمن و برای تعیین ارتباط بین متغیرها و میزان تاثیر هر شاخص و

۱- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران،

ایران

۲- دانشیار، مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده

مسئول)

E-mail: Ganjoufaridehashraf@gmail.com

۳- دانشیار، مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۴- استادیار، مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

● طراحی مدل ارتباطی سبک های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران تیم های ملی ناشنوایان ایران

متغیر بر سایر متغیرها ضمن استفاده از نرم افزار اس پی اس اس از ضریب معناداری و تاثیر نرم افزار اسمارت پی ال اس نیز استفاده گردید. همچنین جهت طراحی و برازش مدل ارتباطی از نرم افزار اسمارت پی ال اس بهره گیری شد.

نتایج نشان داد که مربیان تیم های ملی ناشنوایان جهت مدیریت تعارضات بیشتر از «سبک عدم مقابله» استفاده می کنند و «سبک کنترل» کم ترین استفاده را دارد. از میان ابعاد موفقیت ورزشکاران، به ترتیب ابعاد تعهد (۵/۱۰) و تکنیک (۵/۰۰) دارای بالاترین میانگین و بعد پیشرفت (۴/۲۹) دارای کم ترین میانگین بوده است. همچنین از میان راهبرد های مدیریت تعارض مربیان، بین راهبرد راه حل گرایی ($f=۰/۳۲$ ، $t=۳/۴۴$) با موفقیت ورزشکاران ارتباط مثبت و معنادار وجود داشت، ولی بین راهبرد های عدم مقابله ($t=۰/۰۲$) و کنترل ($t=۰/۳۵$) با موفقیت ورزشکاران ارتباط مثبت و معناداری مشاهده نشد.

واژگان کلیدی: سبک های مدیریت تعارض، ورزشکاران ناشنوا و موفقیت.

مقدمه

یکی از چالش‌های درک رفتار ماهرانه در ورزشکاران، تشخیص مؤلفه‌ها و ابعادی است که در اکتساب و حفظ موفقیت ورزشی مؤثرند (سرابندی و رضایی، ۱۳۹۶). کسب موفقیت و عملکرد مطلوب ورزشکاران در مسابقات ورزشی از موضوعاتی است که بیشترین توجه سازمان‌های متولی ورزش در کشورهای مختلف را به خود معطوف نموده است (صابونچی و همکاران، ۱۳۹۲). با توجه به اینکه تشریح موفقیت ورزشی و یافتن دلایل موفقیت خود پیش نیاز و زمینه ساز موفقیت‌های آتی است، اهمیت نگاه به این مسأله کاملاً ملموس است (شعبانی بهار و همکاران، ۱۳۹۴). موفقیت ورزشی فرایند یادگیری فعالی است که در اثر تمرین هدفمند و بهبود مهارت‌های ضروری برای رسیدن به سطح بالای عملکرد ورزشی به دست می‌آید (سرابندی و رضایی، ۱۳۹۶). در این راستا مربیان ورزشی و ورزشکاران در تلاش اند تا با استفاده از دستاوردهای علمی و بهره‌مندی از تکنیک‌های روان‌شناسی عملکرد خود را بهبود بخشند و به موفقیت‌های بیشتری دست یابند (غفران عیار و همکاران، ۱۳۹۸). مربیان^۱ می‌توانند با استفاده از سبک‌های رهبری مناسب در جهت نیل به اهداف تیم، ورزشکاران خود را هدایت نمایند و آن‌ها هستند که کار رهبری بازی‌کنان را بر عهده دارد و رهبری کارآمد آن‌ها نقش مهمی بر عملکرد تیم خواهد داشت (اسمعیلی و همکاران، ۱۳۹۴). از طرفی امروزه در دنیای ورزش، تمرین و ممارست جسمانی مکرر به عنوان تنها عامل کلیدی اصلی موفقیت و رسیدن به اوج اجرا محسوب نمی‌شود (زردشتیان و همکاران، ۱۳۹۴). بررسی مطالعات مربوط به موفقیت ورزشی نشان می‌دهد عوامل زیادی در پیشرفت ورزشی ورزشکاران نقش دارند. این عوامل شامل تمرین، آموزش، توانایی درونی، سن، مهارت‌های روان‌شناختی، تعهد و لذت بردن از ورزش می‌باشد. موفقیت ورزشی فرایند یادگیری فعالی است که در اثر تمرین هدفمند و بهبود مهارت‌های ضروری برای رسیدن به سطح بالای عملکرد ورزشی به دست می‌آید (موسوی و واعظ موسوی، ۱۳۹۴). در واقع، عملکرد مطلوب در ورزش حاصل ترکیبی از توانایی‌های فنی (تکنیکی و تاکتیکی)، جسمانی (قدرت، سرعت و غیره) و روانی (تمرکز، اعتماد به نفس، مهار اضطراب و غیره) می‌باشد (واعظ موسوی و همکاران، ۱۳۹۳). از طرفی موفقیت هر سازمان مستلزم حرکت هماهنگ اعضای سازمان در جهت اهداف آن است. یکی از پدیده‌هایی که می‌تواند حرکت هماهنگ اعضای سازمان را تحت تأثیر قرار دهد، تعارض^۲ بین افراد است. وجود تعارض در سازمان‌های امروزی امری شایع است که نیازمند برخورداری از مهارت انسانی بهینه جهت مدیریت کارای تعارض می‌باشد (ممشلی و همکاران، ۱۳۹۸). تعارض به طور طبیعی بین افراد رخ می‌دهد و مدیریت آن در سازمان‌ها می‌تواند منجر به پیامدهای منفی و مثبت شود. توانمندسازی کارکنان بر رضایت و تعهد شغلی بیشتر در سازمان‌ها تأثیر می‌گذارد (میشل فرناندز، ۲۰۱۷). ساده‌ترین راه مشاهده تعارض اختلاف نظر طرفین است که اغلب با تفاوت در رفتار، علائق، خواسته‌ها یا ارزش‌ها آغاز می‌شود (بوهنسن، ۲۰۱۹). مدیریت تعارض دارای سبک‌های مختلفی است در همین زمینه سلیمانی (۱۳۹۳) دریافت که بین سبک‌های مدیریت تعارض رقابت و همکاری با اثربخشی کارکنان رابطه معناداری وجود دارد. در سبک همکاری یا تشریک مساعی فرد هم به منافع خود و هم به منافع دیگران توجه می‌کند. در سبک گذشت، افراد تمایل دارند منافع خود را نادیده بگیرند و به منافع دیگران توجه کنند. در سبک رقابت، افراد برای رسیدن به منافع خود علاقه زیادی نشان می‌دهند و به منافع طرف مقابل بی‌توجه هستند. این سبک به صورت راهبرد برنده - بازنده

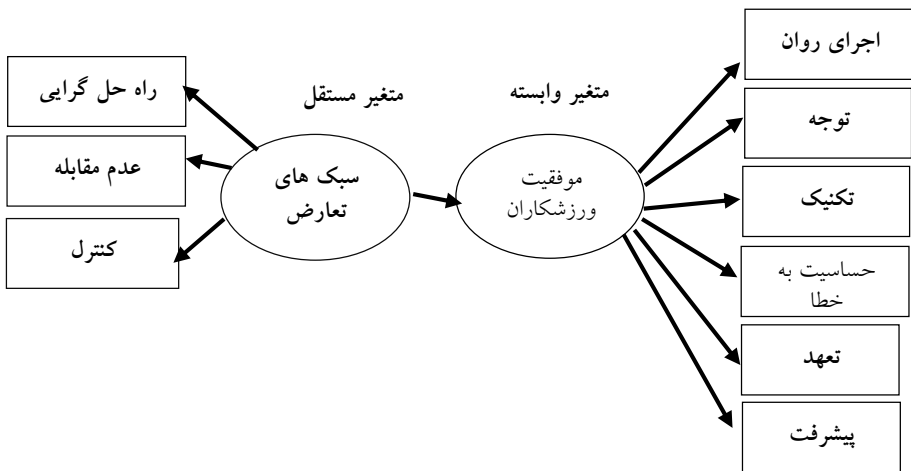
ظهور پیدا می کند که در آن افراد بسیار تلاش می کنند تا موقعیت برنده را داشته باشند (سمالو و دویکولو، ۲۰۱۹). در سبک اجتناب، افراد هم به منافع خود و هم به منافع دیگران توجهی نشان نمی دهند. مدیری که این سبک را به کار می برد، وجود تعارض را نادیده می گیرد. او تصمیم گیری در مورد تعارض را به تعویق می اندازد، به امید اینکه گذشت زمان مسئله را حل کند (سوزورن وین و همکاران، ۲۰۱۵). در سبک مصالحه، افراد تا حدی منافع خود را در نظر می گیرند و تا حدی به منافع دیگران توجه می کنند (کانتک و کارتال، ۲۰۱۵). این سبک های مدیریت تعارض برای تأثیرگذاری بر نتایج، از جمله عملکرد شغلی، اثربخشی رهبر، موفقیت سازمانی و شبکه های نوآوری شناسایی شده اند (سمالو و دویکولو، ۲۰۱۹). از آنجا که در همه موقعیت های ورزشی رقابت وجود دارد، طبیعتاً کشمکش درون فردی^۱، بین فردی^۲، درون گروهی^۳ و بین گروهی^۴ نیز افزایش می یابد. از این رو، رقابت های ورزشی به طور بالقوه، توانایی به وجود آوردن تعارضات را دارند (مارتنز، ترجمه خبیری، ۱۳۸۵). تعارض زمانی که کیفیت تصمیم گیری را بهبود می بخشد، خلاقیت و نوآوری، را برمی انگیزاند و شرایطی را فراهم می کند که مشکلات و تنش هایی که در آن مطرح می شوند، سازنده باشد (قاسمیانی و همکاران، ۱۳۹۶). مدیریت تعارض از مهارت های بین فردی رهبری است و استفاده از سبک های مناسب رهبری می تواند منجر به مدیریت اثربخش تعارضات شود (جنانی و همکاران، ۱۳۹۲). نیاز به مدیریت آگاهانه و اصولی به مربی کمک می کند تا بتواند با بهره گیری از حداکثر توان جسمانی، روانی و فکری، اختلافات، کشمکش ها و تعارضات را به گونه ای مؤثر و سودمند مدیریت کند. به این منظور، مربیان ورزشی باید بتوانند بین سازمان ورزشی خود و اعضای آن و همچنین بین خود و اعضا، رابطه صحیح برقرار کنند (مظفری و همکاران، ۱۳۹۱).

نتایج پژوهشی که در آمریکا بر روی گروهی از مدیران انجام شده است حاکی از آن است که به صورت کلی، مدیران آمریکایی در تعارض ها بیشتر از روش همکاری و پس از آن به ترتیب از روش های مصالحه ای و تطبیقی استفاده می کنند، همچنین در تعارض با بالا دست خود از روش تطبیقی و در تعارض با زیر دست خود از روش همکاری استفاده می کنند. همچنین نتایج پژوهش های در ترکیه نشان داده شد که مدیران در تعارض ها، بیشتر از روش همکاری و پس از آن به ترتیب از روش اجباری و مصالحه ای استفاده می کنند (قهرمانی و همکاران، ۱۳۹۵). از طرفی جامعه ناشنوایان به دلیل معلولیت و عدم توجه کافی به آن ها در جامعه دارای خصوصیات فرهنگی متفاوتی به نسبت سایر افراد هستند (اسمعیلی و همکاران، ۱۳۹۴) که برخورد متفاوت با آن ها سبب بروز تعارض می شود. ضمن اینکه نتایج تحقیق دیویز و همکاران (۲۰۱۹) تأثیرات غیرمستقیم قابل توجهی در درک ورزشکاران از کیفیت رابطه مربی - ورزشکار را نشان داد. از این رو، مربیان این ورزشکاران باید در انتخاب سبک رهبریشان در مواجهه با تعارضات احتمالی به وجود آمده توجه ویژه داشته باشند. اسمعیلی و دیگران (۱۳۹۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مربیانی که از سبک های رهبری حمایتی بیشتر استفاده کرده اند، شاهد نتایج و عملکرد بهتر ورزشکارانشان در مسابقات المپیک ۲۰۱۳ ناشنوایان بوده اند. با توجه به اینکه رضایت از تعامل شخصی شامل بازخورد مثبت و حمایت اجتماعی نیز می شود،

-
1. Interpersonal
 2. Intrapersonal
 3. Intragroup
 4. Intergroup

ورزشکاران با داشتن تعامل مناسب در رفتار و برقراری ارتباط با مربیان‌شان توانسته‌اند رضایت خوبی از عملکردشان در مسابقات المپیک ۲۰۱۳ ناشنوایان برسند. همچنین، سید عامری و همکاران (۱۳۸۸) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که مربیانی که از سبک مدیریت تعارض عدم مقابله استفاده‌اند، رضایت کمتری از عملکرد خود داشته‌اند. همچنین پژوهشگران عوامل متعددی از جمله مهارت‌های ارتباطی، جو سازمانی (آپیپالاکول و کامون، ۲۰۱۷)، همدلی (هاستینگز و همکاران، ۲۰۱۹) و سرمایه روان‌شناختی را در انتخاب سبک مدیریت تعارض مؤثر دانسته‌اند (علائی راد و همکاران، ۱۳۹۹).

این پژوهش به دنبال آن است که مربیان تیم‌های ملی ناشنوایان ایران از چه سبک‌هایی از مدیریت تعارض بیشتر استفاده می‌کنند و اولویت ابعاد موفقیت ورزشکاران چیست و در نهایت ضمن ارائه مدل ارتباطی سبک‌های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران تیم‌های ملی ناشنوایان ایران، مشخص نماید که کدام یک از سبک‌های مدیریت تعارض مربیان موجب موفقیت بیشتر ورزشکاران می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر توصیفی همبستگی از نوع تحقیقات پیمایشی و به لحاظ هدف کاربردی است. در این پژوهش جمع‌آوری داده‌ها از طریق پرسش‌نامه و به صورت میدانی می‌باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه ورزشکاران تیم‌های ملی فدراسیون ورزش‌های ناشنوایان ایران به تعداد ۲۲۰ ورزشکار تشکیل دادند که نمونه آماری پژوهش به صورت هدفمند، کلیه ورزشکاران تیم‌های ملی ناشنوایان ایران اعزامی به مسابقات برون مرزی به تعداد ۱۵۰ ورزشکار می‌باشد. در این پژوهش از ۲ پرسشنامه برای جمع‌آوری داده‌های مربوط به سبک‌های مدیریت تعارض مربیان و موفقیت ورزشکاران استفاده شد:

۱- پرسش‌نامه مدیریت تعارض که توسط رایبیز (۱۹۹۸) ساخته شده است و شامل ۳۰ سؤال است. این ابزار سه بعد راهبردی عدم مقابله (اجتناب و سازش) ۱۲ سؤال، راهبردی راه‌حل‌گرایی (همکاران و مصالحه) ۷ سؤال و راهبردی کنترل ۱۱ سؤال را مورد سنجش قرار داده است. این پرسش‌نامه براساس

مقیاس ۷ ارزشی لیکرت طراحی شده است. گزینه ها به ترتیب امتیازات (هرگز (۷)، خیلی به ندرت (۶)، به ندرت (۵)، بعضی اوقات (۴)، غالباً (۳)، به طور مکرر (۲) و همیشه (۱)) را به خود اختصاص می دهد. برای تبیین روایی پرسشنامه مدیریت تعارض، میرزایی در سال (۱۳۸۱) از روش همسانی درونی استفاده کرد. همچنین در پژوهش حیدری نژاد (۱۳۸۹) روایی پرسشنامه سبک های مدیریت تعارض را نیز مورد تأیید چند تن از اساتید قرار گرفت. ترابی و همکاران (۱۳۸۲) در پژوهش خود پایایی این پرسشنامه را با استفاده از آزمون کرونباخ 0.86 تعیین کرده اند.

۲- پرسشنامه موفقیت ورزشی (اس اس اس) که موسوی و واعظ موسوی در سال ۱۳۹۴ طراحی و هنجاریابی کردند. این پرسشنامه مشتمل بر ۲۹ سؤال است که مؤلفه های اجرای روان، توجه، تکنیک، حساسیت به خطا، تعهد و پیشرفت را می سنجد. همچنین سؤال های این پرسشنامه، بر روی یک مقیاس پنج درجه ای لیکرت نمره گذاری می شوند. در این پرسشنامه بالاترین نمره های که فرد می تواند اخذ نماید، برابر ۱۷۴ و پایین ترین نمره ۲۹ می باشد. اخذ نمره نزدیک به ۱۷۴ نشان دهنده موفقیت ورزشی بالا و اخذ نمره نزدیک به ۲۹ نشان دهنده موفقیت ورزشی پایین می باشد. نمره هر یک از خرده مقیاس ها نیز با جمع امتیاز سؤال های هر یک از خرده مقیاس ها صورت می گیرد. موسوی و همکاران (۱۳۹۳) ویژگی های روان سنجی آن را بررسی نمودند. آن ها برای بررسی پایایی این پرسشنامه از روش آلفای کرونباخ استفاده کردند و ضریب آلفای کرونباخ را برای مؤلفه اجرای روان 0.89 ، توجه 0.88 ، تکنیک 0.89 ، حساسیت به خطا 0.88 ، تعهد 0.89 ، پیشرفت 0.89 و ضریب آلفای کل پرسشنامه را 0.89 برآورد نمودند. همچنین روایی محتوایی این پرسشنامه توسط صاحب نظران رشته تربیت بدنی تأیید شد و روایی سازه ای نیز شش عامل مذکور را تأیید کردند. در این پژوهش پس از مشخص شدن نمونه پژوهش، محقق برای جمع آوری اطلاعات و داده های مورد نیاز، ابتدا پس از کسب مجوزهای لازم به سرپرستان تیم های ناشنویان مراجعه و سپس هدف پژوهش را برای آن ها توضیح و با کسب اجازه از آن ها، از ورزشکاران تیم ها خواسته شد که پرسشنامه های مربوطه را با دقت تکمیل نمایند و تا حد امکان پرسشی را بی جواب نگذارند. هر یک از شرکت کنندگان حدود ۴۵ دقیقه به صورت انفرادی پرسش نامه های تحقیق را تکمیل نمودند. برای تجزیه و تحلیل داده ها در بخش توصیفی از روش های آماری مانند میانگین، فراوانی، درصد فراوانی، انحراف استاندارد، استفاده گردید. همچنین در بخش آمار استنباطی برای اولویت بندی و تعیین سبک غالب از آزمون فریدمن و برای تعیین ارتباط بین متغیرها و میزان تأثیر هر شاخص و متغیر بر سایر متغیرها ضمن استفاده از نرم افزار اس پی اس اس^۱، از تکنیک مدل سازی معادلات ساختاری و نرم افزار اسمارت پی.ال.اس^۲ استفاده گردید. این تکنیک امکان بررسی روابط متغیرهای پنهان و سنجه ها (متغیرهای قابل مشاهده) را به صورت همزمان فراهم می کند. همچنین این تکنیک دارای قدرت پیش بینی مناسب است و زمانی که تعداد زیادی سازه یا شاخص در مدل وجود داشته باشد، می تواند به خوبی مدل را برازش کند (داوری و رضازاده، ۲۰۱۳).

یافته های پژوهش

توصیف آزمودنی ها

ابتدا در سطح توصیفی و در جدول ۱، با استفاده از شاخص های آماری به توصیف و تلخیص ویژگی های جمعیت شناختی افراد نمونه در پژوهش شامل سن، جنسیت، سطح تحصیلات و رشته ورزشی ورزشکاران پرداخته شده است.

1. Statistical Package for Social Sciences (SPSS)

2. Smart PLS

جدول ۱. درصد و توزیع فراوانی (رده سنی، میزان تحصیلات و وضعیت تأهل) آزمودنی ها

ویژگی های فردی	گروه ها	تعداد	درصد فراوانی
سن	۲۰ و پایین تر	۲۹	۱۹/۴
	۲۱-۲۵	۳۰	۲۰
	۲۶-۳۰	۶۹	۴۶
میزان تحصیلات	۳۱ به بالا	۲۲	۱۴/۶
	دیپلم و پایین تر	۵۸	۳۸/۶۶
	فوق دیپلم	۴۱	۲۷/۳۳
	لیسانس	۴۳	۲۸/۶۶
	فوق لیسانس و بالا	۸	۵/۳۳
جنسیت	مجرد	۹۷	۶۴/۶۶
	متأهل	۵۳	۳۵/۳۳

با توجه به جدول ۱، ضمن مشاهده تعداد افراد مجرد و متأهل از بین افراد نمونه، مشاهده می شود که بیشتر افراد دارای مدرک دیپلم و پایین تر هستند و اکثریت آن ها در رده سنی ۲۶-۳۰ سال قرار دارند.

متغیرهای اصلی تحقیق

در این قسمت وضعیت سبک های مدیریت تعارض مربیان و شاخص های موفقیت ورزشکاران تیم های ملی ناشنویان ایران توصیف شده است.

سبک های مدیریت تعارض

سبک های مدیریت تعارض مربیان شامل سبک های عدم مقابله، راه حل گرایی و کنترل در جدول ۲، توصیف و مقایسه شده است:

جدول ۲. بررسی وضعیت مؤلفه های مدیریت تعارض

متغیرهای تحقیق	میانگین	انحراف معیار	کم ترین	بیش ترین
راهبرد عدم مقابله	۴۸/۸۵	۹/۷۷	۱۱/۰۰	۹۹/۰۰
راهبرد راه حل گرایی	۳۶/۴۶	۷/۷۸	۱۱/۰۰	۵۷/۰۰
راهبرد کنترل	۲۷/۱۲	۶/۴۹	۷/۰۰	۴۵/۰۰
مدیریت تعارض کلی	۱۱۲/۴۳	۱۸/۵۴	۲۹/۰۰	۱۷۴/۰۰

اطلاعات حاصل از جدول ۲، نشان می دهد که از نظر ورزشکاران، مربیان تیم های ملی ناشنوایان جهت مدیریت تعارضات بیشتر از سبک عدم مقابله استفاده می کنند و سبک کنترل از نظر استفاده توسط مربیان در رده آخر قرار دارد.

موفقیت ورزشکاران

در جدول ۳، موفقیت ورزشکاران تیم های ملی ناشنوایان ایران در شش بعد اجرای روان، توجه، تکنیک، حساسیت به خطا، تعهد و پیشرفت توصیف و مقایسه شده است:

جدول ۳. توصیف ابعاد موفقیت ورزشکاران

انحراف استاندارد	میانگین	حداکثر	حداقل	ابعاد موفقیت
۰/۴۸	۴/۷۰	۶	۳/۹۱	اجرای روان
۰/۷۱	۴/۷۷	۶	۴/۲۵	توجه
۰/۸۱	۵/۰۰	۶	۴/۳۰	تکنیک
۰/۴۸	۴/۵۱	۶	۳/۵۰	حساسیت به خطا
۰/۶۴	۵/۱۰	۶	۴/۹۰	تعهد
۰/۴۱	۴/۲۹	۶	۳/۶۰	پیشرفت
۰/۶۵۸	۴/۷۲	۶	۴/۰۷	موفقیت کلی

با توجه به اطلاعات جدول ۳، می توان گفت که از میان ابعاد موفقیت ورزشکاران تیم های ملی ناشنوایان ایران، به ترتیب ابعاد تعهد (۵/۱۰) و تکنیک (۵/۰۰) دارای بالاترین میانگین و بعد پیشرفت (۴/۲۹) دارای کم ترین میانگین است. به بیان دیگر، از دیدگاه ورزشکاران، مربیان جهت رسیدن به موفقیت بیشتر به ابعاد تعهد و تکنیک ورزشکاران اهمیت می دهند، در حالی که بعد پیشرفت در اولویت آخر قرار گرفته است.

بررسی برازش مدل مفهومی

در این قسمت برازش مدل مفهومی با بررسی برازش مدل اندازه گیری، برازش مدل ساختاری و برازش مدل کلی بررسی می گردد.

بررسی برازش مدل های اندازه گیری

در این قسمت با بررسی پایایی شاخص (ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی^۱)، روایی همگرا^۲ (ضرایب AVE^۳) و روایی واگرا^۴ (به روش فورنل ولارکر^۵) برازش مدل اندازه گیری بررسی می گردد.

الف) بررسی پایایی شاخص و روایی همگرا

1. Composite Reliability
2. Convergent Validity
3. Average Variance Extracted (AVE)
4. Discriminant Validity
5. Fornell & Larcker

جدول ۴. بررسی پایایی شاخص روایی همگرا

متغیرهای تحقیق	میانگین واریانس استخراجی (AVE>0/5)	ضریب آلفای کرونباخ (Alpha>0/7)	ضریب پایایی ترکیبی (Alpha>0/7)
سبک های مدیریت تعارض	۰/۸۰	۰/۷۴	۰/۹۲
موفقیت ورزشکاران	۰/۷۶	۰/۹۴	۹/۰۶
سبک عدم مقابله	۰/۵۴	۰/۷۶	۰/۷۴
سبک راه حل گرای	۰/۵۳	۰/۷۳	۰/۷۴
سبک کنترل	۵/۹۰	۰/۸۸	۰/۹۰
توجه	۰/۵۳	۰/۷۸	۰/۸۵
تعهد	۰/۵۳	۰/۷۰	۰/۸۱
پیشرفت	۰/۵۴	۰/۷۲	۰/۸۲
اجرای روان	۰/۵۲	۰/۷۷	۰/۸۴
تکنیک	۰/۵۹	۰/۷۷	۰/۸۵
حساسیت به خطا	۰/۵۴	۰/۷۸	۰/۸۵

با توجه به مقدار مناسب برای آلفای کرونباخ (۰/۷) و پایایی ترکیبی (۰/۷) و برای AVE (۰/۵) و با مشاهده نتایج جدول ۴، این معیارها در مورد متغیرهای پژوهش مقدار مناسبی است. بنابراین، می توان مناسب بودن وضعیت پایایی و روایی همگرای پژوهش را تأیید نمود.

ب) بررسی روایی واگرا

جدول ۵. بررسی روایی واگرا

سازه ها	توجه	عدم مقابله	کنترل	تعهد	پیشرفت	اجرای روان	تکنیک	حساسیت به خطا	راه حل گرای
توجه	۰/۸۸۹								
عدم مقابله	۰/۷۰۱	۰/۷۵۵							
کنترل	۰/۵۰۰	۰/۴۷۴	۰/۸۵۰						

طراحی مدل ارتباطی سبک های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران تیم های ملی ناشنوایان ایران

تعهد	۰/۷۹۹	۰/۱۱۱	۰/۰۴۸	۰/۸۰۱				
پیشرفت	۰/۶۰۵	۰/۰۸۹	۰/۰۸۰	۰/۵۸۷	۰/۷۳۵			
اجرای روان	۰/۷۹۶	۰/۰۵۲	۰/۱۲۰	۰/۷۸۶	۰/۶۵۴	۰/۷۹۸		
تکنیک	۰/۸۳۰	۰/۰۶۴	۰/۰۳۱	۰/۷۶۷	۰/۵۵۳	۰/۷۵۶	۰/۸۸۶	
حساسیت به خطا	۰/۱۸۶	۰/۰۱۷	۰/۰۴۰	۰/۰۷۸۰	۰/۴۸۵	۰/۷۶۴	۰/۷۴۱	۰/۸۷۸
راه حل گرایی	۰/۰۳۱	۰/۰۶۲	۰/۰۸۱	۰/۰۲۰	۰/۰۱۹	۰/۰۰۹	۰/۱۵۰	۰/۰۳۲

با توجه به نتایج جدول ۵، برگرفته از روش فورنل ولارکر (۱۹۸۱) مقدار جذر AVE متغیرهای مرتبه اول پژوهش حاضر از مقدار همبستگی میان آن ها بیشتر است که این امر روایی و اگرایی مناسب و برازش خوب مدل اندازه گیری را نشان می دهد.

بررسی برازش مدل های ساختاری

در این قسمت با بررسی مقدار ضرایب معناداری Z، معیار R²، معیار اندازه گیری تأثیر (f²) و معیار Q² برازش مدل ساختاری بررسی می گردد.

جدول ۶. بررسی برازش مدل ساختاری

روابط متغیرها و شاخص ها	ضرایب معناداری Z (t > 1/96)	متغیرهای تحقیق	مقدار R ² (۰,۱۹,۰,۳۳,۰,۶۷)	f ² اندازه تأثیر (۰,۰۲,۰,۱۵,۰,۳۵)
سبک های مدیریت تعارض با موفقیت	۲/۰۰۳	موفقیت ورزشکاران	۰/۴۴	۰/۱۷
موفقیت با توجه	۵۹/۹۲۵	توجه	۰/۸۸	۰/۴۸
موفقیت با تعهد	۲۳/۲۹۲	تعهد	۰/۸۰	۰/۴۰
موفقیت با پیشرفت	۱۰/۹۰۸	پیشرفت	۰/۵۰	۰/۲۵
موفقیت با اجرای روان	۳۴/۱۴۴	اجرای روان	۰/۸۲	۰/۴۲
موفقیت با تکنیک	۲۳/۶۶۵	تکنیک	۰/۷۸	۰/۴۵
موفقیت با حساسیت به خطا	۴۵/۰۹۳	حساسیت به خطا	۰/۸۰	۰/۴۴

1. T-values
2. R-squares
3. Ston-Geisser criterion

مشاهده نتایج جدول ۶، نشان می‌دهد در بخش معناداری Z ، ارتباط و معنادار بودن تمامی سؤال‌ها و روابط بین متغیرها را نشان می‌دهد. همچنین مقدار R^2 متغیرهای رضایت‌مندی ورزشکاران، رضایت از عملکرد فردی، رضایت از عملکرد تیمی بالاتر از ۰/۳۳ بوده و سایر متغیرها نیز بالاتر از ۰/۶۷ است که برازش قوی مدل ساختاری را نشان می‌دهد. همچنین بررسی مقدار Q^2 مربوط به اکثر سازه‌ها نیز از ۰/۳۵ بیشتر می‌باشد که برازش قوی مدل ساختاری را نشان می‌دهد.

بررسی برازش مدل کلی

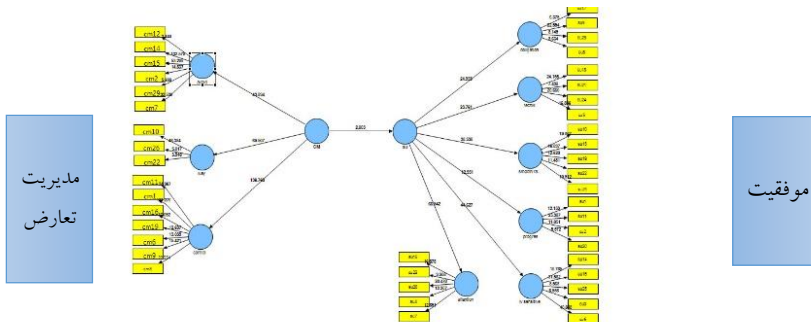
این قسمت شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری می‌باشد که با تأیید برازش آن، بررسی برازش مدل کامل می‌شود. برای بررسی برازش مدل کلی از شاخص نیکویی برازش^۱ استفاده می‌شود که این معیار از طریق فرمول زیر محاسبه می‌گردد:

$$GOF = \sqrt{\text{communaliteie} \times R^2} = \sqrt{0.596 \times 0.667} = 0.38$$

با توجه به سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵، ۰/۳۶ که توسط وتزلس^۲ (۲۰۰۹) به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است و حصول مقدار ۰/۳۹ در پژوهش حاضر، برازش کلی مدل قوی می‌باشد.

آزمون فرضیه‌های تحقیق

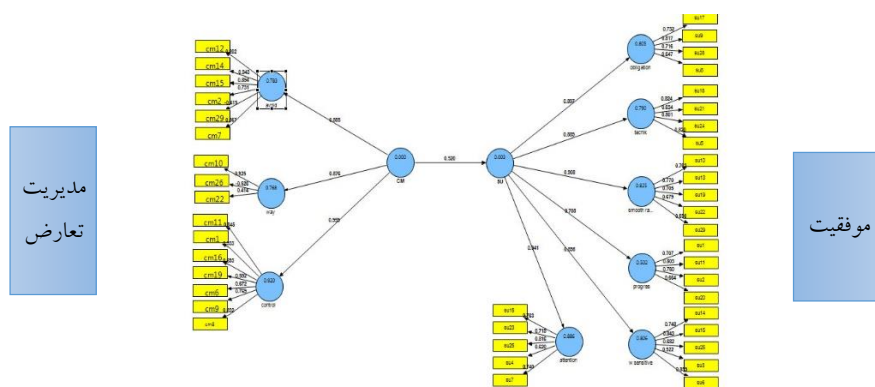
با مشاهده شکل ۲ ضرایب معناداری ارتباط بین سبک‌های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران تیم‌های ملی ناسنوایان ایران استخراج گردیده و در جدول ۷، مورد بررسی قرار گرفته است:

شکل ۲. ضرایب (Z) معناداری ارتباط مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران

1. Goodness of Fit (GOF)
2. Wetzels

طراحی مدل ارتباطی سبک های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران تیم های ملی ناشوایان ایران

شکل ۳. ضرایب (t) تاثیر مدیریت تعارض بر موفقیت ورزشکاران

با مشاهده شکل ۳، میزان ضریب تأثیر متغیرها استخراج شده و در جدول ۷، مورد بررسی قرار گرفته است.

جدول ۷. ارتباط بین راهبرد های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران

فرضیه	ضریب مسیر	آماره t	نتیجه آزمون
عدم ارتباط بین راهبرد راه حل گرایي و موفقیت ورزشکاران	۰/۳۲	۳/۴۴	رد فرضیه
عدم ارتباط بین راهبرد عدم مقابله و موفقیت ورزشکاران	---	۰/۲۵	رد فرضیه
عدم ارتباط بین راهبرد کنترل و موفقیت ورزشکاران	---	۰/۳۵۲	پذیرش فرضیه
عدم ارتباط بین سبک های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران	۰/۶۸	۲/۰۰۳	پذیرش فرضیه

* در سطح اطمینان ۹۵٪ معنی دار است.

با توجه به نتایج جدول ۷ و شکل ۳، از آنجا که فقط سطح معناداری به دست آمده بین سبک مدیریت تعارض راه حل گرایي با موفقیت ورزشکاران بزرگتر از ۱/۹۶ است، بین این سبک با موفقیت ورزشکاران رابطه معنی دار و مثبتی وجود دارد، اما از آنجا که سطح معناداری به دست آمده بین سبک های مدیریت تعارض عدم مقابله و کنترل با موفقیت ورزشکاران کوچکتر از ۱/۹۶ است، بین این سبک ها با موفقیت ورزشکاران رابطه معنی دار و مثبتی وجود ندارد. ضمن اینکه با توجه به سطح معناداری بالاتر از ۱/۹۶ بین سبک های مدیریت تعارض با موفقیت ورزشکاران، مشاهده می شود که بین سبک های مدیریت تعارض مریبان با موفقیت ورزشکاران رابطه معنی دار و مثبتی وجود دارد. همچنین ضریب استاندارد مسیر نشان می دهد که سبک های مدیریت تعارض به میزان ۵۲ درصد بر موفقیت ورزشکاران تأثیر گذار است. با مشاهده ضرایب استاندارد مسیرها مشاهده می شود که راهبردهای راه حل گرایي نیز به میزان ۳۲ درصد بر موفقیت ورزشکاران تأثیر گذار است.

بحث و نتیجه گیری

تعارض در سازمان ها با چهار عامل شکل می گیرد: عوامل فردی، عوامل سازمانی، عوامل مرتبط با کار و مشکلات ارتباطی (کوپر، ۲۰۱۹). تعارض در یک گروه مانند تیم ورزشی می تواند به اعضای تیم کمک کند تا مشکلات اساسی را حل و فصل کنند تا تیم بتواند به سطح اثربخش تری برسد (لایوس^۱ و همکاران، ۲۰۱۴). تعامل مربیان و ورزشکاران همیشه به عنوان عاملی تعیین کننده در عملکرد ورزشی مورد توجه بوده است، ضمن اینکه توجه به اهمیت سبک های مربیگری که بر عملکرد و جنبه های روانی ورزشکاران تأثیر دارد، اهمیت زیادی داشته است. به طور مؤثر، عواملی مانند هنجارهای فرهنگی و اجتماعی به ایجاد اختلالاتی در تعامل مربی و ورزشکار کمک می کند (هاروود و همکاران، ۲۰۱۸). وجود روابط مناسب بین مربی و ورزشکار باعث بالا رفتن انگیزش موفقیت ورزشکاران می شود و زمینه را برای بهبود عملکرد و موفقیت ورزشکاران فراهم می کند (منصوری و همکاران، ۱۳۹۵). یافته های این پژوهش نشان می دهد که از نظر ورزشکاران، مربیان تیم های ملی ناشنویان ایران جهت مدیریت تعارضات بیشتر از سبک عدم مقابله استفاده می کنند و سبک کنترل از نظر استفاده توسط مربیان در رده آخر قرار دارد که می توان این گونه استنباط کرد که مربیان تیم های ملی ناشنویان ایران هنگام مواجهه با تعارض با ورزشکاران، بیشتر سعی بر اجتناب از تعارض ها دارند و یا به ایجاد جوی صمیمی و دوستانه همراه با راستی و صداقت که لازمه آن مشارکت، همفکری و همکاری است، در تیم خود تمایل دارند و برای این منظور سعی می کنند با مشارکت، همفکری، همکاری و در نظر گرفتن منافع طرفین تعارض موجود را به بهترین نحو ممکن حل کنند و آن را از میان بردارند و شرایط برد-برد را ایجاد نمایند. این یافته های پژوهش با نتایج پژوهش های داوودی و همکاران (۱۳۹۵) که در آن سبک های غالب مورد استفاده مربیان در جهت مدیریت تعارض از دیدگاه خود مربیان سبک عدم مقابله بوده است، کاملاً همخوانی دارد. همچنین این یافته های پژوهش با نتایج پژوهش حدادی و همکاران (۱۳۹۰) که سبک غالب مورد استفاده را سبک های مصالحه و تشریح مساعی دانسته اند و پژوهش های بوردن^۲ و همکاران (۲۰۲۰) قهرمانی و همکاران (۱۳۹۵) واستانلی و الگرت^۳ (۲۰۰۷) همخوان بوده و با نتایج پژوهش های ممشلی و همکاران (۱۳۹۹) که ویژگی های شخصیتی دبیران تربیت بدنی را با سبک های مدیریت تعارض مورد پژوهش قرار داده بود و سبک کنترل بیشترین میانگین را دارا بود و همچنین نتایج پژوهش های عسگری و افشار (۱۳۹۳) و اکبری (۱۳۸۴) ناهمخوان می باشد. دلیل این ناهمخوانی را می توان تفاوت های فرهنگی جامعه هدف این پژوهش ها دانست. در ادامه نتایج از میان ابعاد موفقیت ورزشکاران تیم های ملی ناشنویان ایران، به ترتیب ابعاد تعهد (۵/۱۰) و تکنیک (۵/۰۰) دارای بالاترین میانگین و بعد پیشرفت (۴/۲۹) دارای کم ترین میانگین است. دلیل این نتیجه را می توان این گونه استنباط کرد که از دیدگاه ورزشکاران، مربیان جهت رسیدن به موفقیت بیشتر ورزشکاران در وهله اول به دنبال ایجاد تعهد بالا در ورزشکاران و در اولویت های بعدی نسبت به عملکرد خود و آموزش و بهبود سطح کیفی و تکنیکی ورزشکاران اهمیت می دهند. ضمن اینکه مربیان اعتقاد بیشتری به این موضوع داشته اند که با ایجاد تعهد بالا در ورزشکاران و ارتقای سطح فنی آن ها می توان به پیشرفت و موفقیت های بیشتری دست یافت. نتایج این پژوهش تا حدود زیادی با نتایج پژوهش زردشتیان و همکاران (۱۳۹۴) و غفران عیار و همکاران (۱۳۹۸) که به

1. Laios
2. borden et al.
3. Stanly and Algret

بررسی ارتباط بین ویژگی های شخصیتی با موفقیت ورزشکاران شهرستان بابل پرداخته بود، همخوان بوده است و در این پژوهش نیز تعهد از میانگین بالاتری نسبت به سایر شاخص های موفقیت، برخوردار بوده است. همچنین نتایج پژوهش با پژوهش بهمدی و همکاران (۱۳۹۸) که به بررسی ارتباط سرسختی با موفقیت ورزشکاران خراسان رضوی پرداخته بود، ناهمخوان می باشد. از دلایل این ناهمخوانی می توان به تفاوت های فرهنگی و ادراکی ورزشکاران هدف اشاره کرد. نتایج دیگر این پژوهش نشان می دهد که بین راهبرد راه حل گرای (f=0/32, z=۴۴/۳) با موفقیت ورزشکاران ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد، ولی بین راهبرد های عدم مقابله (z=0/25) و کنترل (z=0/21) با موفقیت ورزشکاران ارتباط معناداری مشاهده نشده است. در تفسیر نتایج این بخش می توان این گونه اذعان داشت که مربیان تیم های ملی ناشنوایان ایران برای هدایت ورزشکاران به سوی کسب موفقیت در شرایط مواجهه با تعارضات، با استفاده از راهبرد راه حل گرای که در آن شرایط رسیدن به اهداف مشترک و دوطرفه وجود دارد، بهتر می توانند ورزشکاران را به سمت موفقیت سوق دهند. و در شرایط بروز تعارض با ورزشکاران باید بیشتر به دنبال دستیابی به یک راه حل مناسب به منظور حل و فصل تعارضات باشند. نتایج این بخش از پژوهش با نتایج پژوهش سید عامری و همکاران (۱۳۸۸) که در پژوهش خود با عنوان «ارتباط بین سبک های مدیریت تعارض با رضایت شغلی مربیان ورزشی ادارات تربیت بدنی ارومیه»، به این نتیجه رسیدند که مربیانی که از سبک های عدم مقابله استفاده کرده اند رضایت کمتری از عملکرد خود داشته اند، همخوان است و با نتایج پژوهش گومز و همکاران (۲۰۱۶) که در پژوهش خود رابطه بین سبک های مدیریت تعارض و توسعه عملکرد منابع انسانی در سازمان های آموزشی را بررسی کردند، به این نتیجه رسیدند که در فرایند مدیریت تعارض در سازمان، استفاده از سبک های همکاری، سازش و آشتی (عدم مقابله) موجب بهبود عملکرد و رقابت منابع انسانی بود و اجتناب از سبک عدم مقابله در مدیریت تعارض، عملکرد منابع انسانی را در سازمان کاهش می دهد، ناهمخوان است که از دلایل تناقض با نتایج پژوهش حاضر می توان به محیط غیر ورزشی و جامعه آماری متفاوت اشاره کرد. سلیمانی (۱۳۹۴) نیز در پژوهش خود با عنوان «بررسی رابطه سبک های مدیریت تعارض با اثربخشی کارکنان ادارات ورزش و جوانان استان همدان»، به این نتیجه رسید که بین سبک های مدیریت تعارض رقابت و همکاری با اثربخشی کارکنان رابطه معنادار وجود دارد، ولی بین راهبرد مدیریت تعارض اجتناب با اثربخشی کارکنان ارتباط معناداری وجود نداشت. در ادامه یافته های پژوهش ارتباط مثبت و معنادار بین سبک های مدیریت تعارض (2/003) در اردوهای آماده سازی تیم های ملی ناشنوایان ایران می باشد با توجه به اینکه به دلایل مختلف فرهنگی، رفتاری و همچنین معلولیت یا محدودیت جامعه ورزش ناشنوایان در برقراری ارتباط با سایر افراد، مربیان این ورزشکاران در برقراری ارتباط موثر در انتقال مفاهیم آموزشی بیشتر از افراد سالم دچار تعارضات مختلف خواهند شد، پیشنهاد می شود مربیان تیم های ملی ناشنوایان ایران از نتایج این پژوهش استفاده نمایند و در انتخاب سبک رهبری و راهبردهای مدیریت تعارض در تمرینات خود کمک بگیرند و با توجه به ارتباط مثبت و معنادار راهبرد راه حل گرای با موفقیت ورزشکاران، پیشنهاد می شود مربیان تیم های ملی ناشنوایان ایران استفاده از این راهبرد راجحت حل و مدیریت بهتر تعارضات بیشتر بکار گیرند و از راهبرد های عدم مقابله و کنترل کمتر استفاده نمایند.

با توجه به شرایط خاص برقراری ارتباط بین مربیان با ورزشکاران ناشنوا به دلیل محدودیت های شنیداری، عمدتاً مربیان در برقراری ارتباط با این ورزشکاران جهت انتقال آموزش های لازم دچار

معضلاتی می شوند که در بسیاری از موارد این عدم برقراری ارتباط مناسب منجر به بروز تعارضات زیادی خواهد شد که عدم مدیریت صحیح تعارضات می تواند با ایجاد مشکلات عمده در درون تیم های ورزشی ضمن بروز نارضایتی در ورزشکاران، منجر به عدم عملکرد مناسب ورزشکار و عدم دستیابی تیم به اهداف مورد نظر خواهد شد که نتایج این پژوهش می تواند به مربیان تیم های ملی ناشنویان ایران کمک کند تا در مواجهه با تعارضات احتمالی با انتخاب سبک مدیریت تعارض مناسب و با مدیریت بهتر تعارضات به بهبود جو تیم و ایجاد شرایط مناسب تر جهت دسترسی به اهداف مورد نظر و کسب موفقیت تلاش کنند.

منابع

- اسماعیلی، محمدرضا؛ سلگی، سعید و امیرتاش، عبدالرضا. (۱۳۹۴). «بررسی رابطه بین سبک رهبری مربیان با رضایتمندی و عملکرد ورزشکاران ناشنوای تیم های ملی در مسابقات المپیک ۲۰۱۳ ناشنوایان». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی. واحد تهران مرکز.
- اکبری آلاشتی، مرتضی. (۱۳۹۷). «بررسی تأثیر تعارض درون سازمانی بر عملکرد کارکنان پایور (مطالعه موردی: ستاد قرارگاه پدافند هوایی خاتم الانبیاء (ص) آجا)». علوم و فنون نظامی. ۱۴(۴۵). صص ۱۱۹-۱۴۳.
- بهمدی، حسن؛ عباسی کلاته، فهیمه و چراغ بیرجندی، کاظم. (۱۳۹۸). «بررسی رابطه بین سرسختی با موفقیت ورزشی ورزشکاران خراسان جنوبی». سومین کنفرانس بین المللی پژوهش در روان شناسی، مشاوره و علوم تربیتی. <https://civilica.com/doc/914848>
- جنانی، حمید؛ تندنویس، فریدون و مظفری، امیراحمد. (۱۳۹۲). «رابطه بین سبک های رهبری تحول گرا و معاملات با راهبرد های مدیریت تعارض در بین مربیان لیگ های طرفدار فوتسال ایران». تحقیق در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۳(۵)، صص ۴۷-۵۷.
- داوودی، زهرا و زارعی، علی. (۱۳۹۵). «رابطه بین سبک های مدیریت تعارض با خلاقیت و رضایت شغلی کادر فنی تیم های ملی فدراسیون ورزش ناشنوایان». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران جنوب.
- زردشتیان، شیرین؛ فرزی، حامد و غلامی ترگسلویه، سجاد. (۱۳۹۷). «رابطه هوش اخلاقی و مولفه های آن با موفقیت ورزشی کشتی گیران در مسابقات بین المللی جام تختی». تحقیقات فیزیولوژی و مدیریت ورزشی. ۱۰(۲)، صص ۱۳۹-۱۴۸.
- سوابندی، ملیحه و رضایی، زهره. (۱۳۹۶). «ارتباط کمال گرایی ورزشی و انگیزه پیشرفت با موفقیت ورزشی: مطالعه موردی ورزشکاران رشته کبدم». مطالعات روان شناسی ورزشی. ۶(۱۹)، صص ۵۷-۶۸. doi: 10.22089/spsyj.2017.3415.1353
- سیدعامری، میرحسن. (۲۰۰۹). «تبیین رابطه سبک های مدیریت تعارض (بین فردی) با روحیه و رضایت شغلی مربیان ورزشی اداره تربیت بدنی شهر ارومیه». فصلنامه پژوهش در علوم ورزشی. ۶(۱)، صص ۶۷.
- شعبانی، بهار؛ غلامرضا، عرفانی؛ نصرالله، گودرزی؛ محمود، منصف و علی. (۱۳۹۵) «کاربرد مدل تحلیل مسیر در تبیین شاخص های مؤثر بر موفقیت ورزشی تیم های ایران در رویدادهای بین المللی». مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۵(۳).
- صابونچی، رضا؛ کیا، فرخ؛ کوثری فرد، سینا و کوثری فرد، فرید. (۱۳۹۲). «مقایسه راهبرد های مقابله با اضطراب رقابتی در ورزشکاران رزمی با توجه به سطوح مختلف موفقیت آنان در

مسابقات». فصلنامه علمی - پژوهشی پژوهش های کاربردی در مدیریت ورزشی. ۱(۴)، صص ۸۷-۹۲.

● عسگری ماسوله، س و & افشار، م. (۱۳۹۴). «شناخت چگونگی رابطه بین ادراک تعارض و سبک های مدیریت تعارض در دانشگاه شاهد». کنفرانس جهانی افق های نوین در علوم انسانی. آینده پژوهی و توانمند سازی. <https://civilica.com/doc/485887>.

● علائی راد، محسن؛ اشرف گنجوئی، فریده و سجادی هزاوه، حمید. (۱۳۹۹). «ارتباط استقرار سیستم اطلاعات مدیریت (MIS) با سبک های مدیریت تعارض مدیران آموزشی و اجرایی ورزش (مطالعه موردی: شهرداری تهران)». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. ۸ (۲۸)، صص ۱۱۹-۱۳۰.

● غفران عیار، غلامرضا؛ شهریار پور، غلامعلی؛ چراغ بیرجندی، کاظم و عباسی کلاته، فهیمه. (۱۳۹۸). «بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیت با موفقیت ورزشی ورزشکاران شهرستان زابل». سومین کنفرانس بین المللی پژوهش در روان شناسی. مشاوره و علوم تربیتی. <https://civilica.com/doc/914849>

● قاسمیانی، شبنم؛ پوررضا، ابوالقاسم و محمودی، محمود. (۱۳۹۶). «بررسی سطح تعارضات و راهبردهای مدیریت تعارض در بین پرستاران بیمارستان های عمومی دانشگاه علوم پزشکی تهران». مجله سلامت. ۱۱(۱)، صص ۲۰-۳۰.

● قهرمانی، امید؛ فلاحی، احمد و علی دوست، ابراهیم. (۱۳۹۶). «مهارت های ارتباطی اساسی و سبک های مدیریت تعارض». پژوهش های معاصر در مدیریت ورزشی. دوره ۶، ش ۱۲، صص ۳۳-۴۱.

● مجید، سلیمانی. (۱۳۹۴). «رابطه بین سبک های مدیریت تعارض و تأثیر کارکنان در دفاتر ورزش و جوانان استان همدان». گرایش های جدید در مدیریت ورزشی. ۳(۹)، صص ۸۳-۹۰.

● ممشلی، جواد؛ جدیدی، سمیه؛ قزلسفلو، حمید رضا؛ علی دوست قهفرخی، ابراهیم و مهکویی، فرزاد. (۱۳۹۸). «ارتباط بین ویژگی های شخصیتی با سبک های مدیریت حل تعارض دبیران تربیت بدنی». پژوهشنامه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. ۱۵(۲۹)، صص ۹۷-۱۱۲. doi: 10.22080/jsmb.2020.8872.2210

● منصور، سعید و زردشتیان، شیرین. (۱۳۹۵). «ارتباط رابطه مربی - ورزشکار با انگیزش موفقیت ورزشکاران نخبه استان کرمانشاه». فصلنامه مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. ۳(۱)، صص ۶۹-۷۶.

● موسوی، سیده افروز و واعظ موسوی، سیدمحمدکاظم. (۱۳۹۴). «معرفی مقیاس موفقیت ورزشی». رفتار حرکتی. ۷(۱۹)، صص ۱۲۳-۱۴۲.

- رمضاتی نژاد، رحیم؛ همتی نژاد، مهرعلی؛ جرعه نوش، رضا و محدث، فاطمه. (۱۳۹۰). «مقایسه جنبه های اولویت رضایت ورزشکاران». (Olympic, 19(3 (55 in a row)),
- واعظ موسوی، سیدمحمدکاظم و موسوی، سیده افروز. (۱۳۹۴). «عوامل مؤثر در موفقیت ورزشی مبتنی بر نظریه ها و مدل های مرتبط». مطالعات روان شناسی ورزشی. ۳(۱۰)، صص ۲۵-۵۰.

- Apipalakup, C., & Kummoon, D. (2017). "The Effects of Organizational Climate to Conflict Management amongst Organizational Health Personnel". Procedia-Social and Behavioral Sciences, 237, pp: 1216-1222.
- Bordean, Ovidiu N.; Rácz, Dalma S.; Ceptureanu, Sebastian I.; Ceptureanu, Eduard G.; Pop, Zenovia C. (2020). "Gender Diversity and the Choice of Conflict Management Styles in Small and Medium-Sized Enterprises" Sustainability 12, no. 17: 7136. <https://doi.org/10.3390/su12177136>
- Cemaloğlu, N., & Duykuluoğlu, A. (2019). "Relationship Between Teachers' Workplace Friendship Perceptions and Conflict Management Styles." International Education Studies, 12, 42.
- Cooper Mary, L. (2019). "Conflict management style and exhaustion in public accounting." Managerial Auditing Journal, 34(2), 118-141. doi:10.1108/MAJ-09-2017-1643
- Davis, L., Jowett, S., & Tafvelin, S. (2019). "Communication Strategies: The Fuel for Quality Coach-Athlete Relationships and Athlete Satisfaction." Frontiers in Psychology, 10(2156). doi:10.3389/fpsyg.2019.02156
- Sounthornwiboon P, Srichaisawat P, Sriprasertpap K ,(2015). "The Development of a MIS Model for Elite Sports Development Department of SAT Thailand." Procedia- Social and Behavioral Sciences, 2015, 197 ,pp1926- 1930
- Hanson, B. (2019). "Coaching Consultant & Director of Athlete Assessments 4x Olympian." doi:, <https://www.athleteassessments.com/managing-conflict-in-sport-using-disc>
- Hastings, T. J., Kavookjian, J., & Ekong, G. (2019). "Associations among student conflict management style and attitudes toward empathy". Currents in Pharmacy Teaching and Learning, 11(1), 25-32.
- Kantek F, Kartal H ,(2015). "Conflict Management In Student Nurses: Systematic Review." Journal of Educational and Instructional Studies In the World, , pp.21-36.
- Laios, A., & Tzetzis, G. (2011). "Styles of Managing Team Conflict in Professional Sports: The Case of Greece." Management Research News, 28, 36-54. doi:10.1108/01409170510784832
- Martens, R. (2006). Coaches guide to sport psychology, (M. Khabiri, Trans.): Bamdad Kitab.

- Maura Fernandez, M. (2017). **What Is the Relationship Between Conflict Management and Employee Empowerment?** A Message Design Logic Perspective and its Importance for Managers and Supervisors. (Masters).
- mozafari, a., rohi, h., saatchiyan, v., & kalani, a. (2012). **“Relationship between Conflict Management Strategies and Emotional Intelligence of Sport Coaches in East Azerbaijan Province.”** Journal of Sport Management, 4(13), 99-113. doi:10.22059/jsm.2012.28715
- Pereira, C., & Gomes, J. (2012). **“The strength of human resource practices and transformational leadership: Impact on organisational performance.”** International Journal of Human Resource Management - INT J HUM RESOUR MANAG, 23, 1-18. doi:10.1080/09585192.2012.667434
- Wachsmuth, S., Jowett, S., & Harwood, C. (2018). **“On understanding the nature of interpersonal conflict between coaches and athletes.”** Journal of Sports Sciences, 36, 1-8. doi:10.1080/02640414.2018.1428882

آثار ماده‌های قانونی ۸۸ و ۲۷ بر عملکرد اجرایی هیئت‌های ورزشی استان اصفهان^۱

مهدی سلیمی^۲
محسن طیبی^۳

 10.22034/SSYS.2022.777

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۲/۱۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۳/۲۶

هدف از انجام پژوهش حاضر، تحلیلی بر آثار ماده‌های قانونی (ماده ۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌های ورزشی استان اصفهان بوده است. روش پژوهش، توصیفی - تحلیلی و از لحاظ هدف کاربردی بوده است که به روش میدانی اجرا گردید. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و کارشناسان ادارات ورزش و جوانان استان اصفهان است که با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعداد ۲۶۵ نفر به عنوان نمونه آماری به صورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری پژوهش، پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که روایی محتوایی آن ضمن بررسی دقیق متون و ادبیات پژوهش، پس از نظرخواهی از اساتید و متخصصان (۱۰ نفر) تأیید گردید. همچنین پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ (۰/۹۴) محاسبه گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و روش‌های آمار استنباطی (تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تاییدی مرتبه دوم) مورد استفاده قرار گرفت. تجزیه و تحلیل‌ها نیز توسط نرم‌افزار Spss نسخه ۲۲ و نرم‌افزار Lisrel انجام گرفت. یافته‌ها نشان می‌دهد که خصوصی‌سازی در ورزش در ابعاد گوناگون، اثرات مثبت مختلفی بر جامعه می‌گذارد که از مهم‌ترین آثار آن می‌توان به ترتیب به اثرات اقتصادی - اجتماعی (۰/۹۰)، کارایی پویا و چابکی سازمانی (۰/۸۹)، تمرکززدایی (۰/۸۶)، رضایت مشتریان (۰/۸۲)، اشتغال‌زایی (۰/۷۸) و افزایش رقابت (۰/۶۷) اشاره نمود.

در پایان برای بهبودی هر چه بیشتر آثار خصوصی‌سازی، همکاری همه جانبه بخش دولتی به حذف هر گونه بازدارنده اداری و مالی از سر راه توسعه بخش خصوصی و فرهنگ‌سازی در این زمینه پیشنهاد می‌شود.

واژگان کلیدی: ماده‌های قانونی ۸۸ و ۲۷، خصوصی‌سازی، ورزش استان اصفهان.

۱-مقاله حاضر برگرفته از یک طرح پژوهشی است که زیر نظر وزارت ورزش و جوانان و اداره کل ورزش و جوانان استان اصفهان به انجام رسیده است.

۲- دانشیار، مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول)
E-mail: M.salimi@spr.ui.ac.ir

۳- دانشجوی دکتری، مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران

مقدمه

امروزه تأسیسات دولتی ورزشی از لحاظ کارایی عملیاتی و عملکرد مالی در حد کمتر از مطلوب هستند و چندان دلخواه عموم جامعه نمی‌باشند. از طرفی بسیاری از تأسیسات ورزشی که کاملاً در مالکیت دولت هستند و به شکل دولتی اداره می‌شوند با کمبود بودجه مواجه می‌گردند. این وضعیت سبب حذف یا کاهش خدمات و رویدادهای ترتیب داده شده به وسیله این مؤسسات شده است (محرم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۴). خصوصی سازی یک ضرورت در بخش ورزشی است که موضوعی جدید و مهم در این حیطه به شمار می‌رود. روند فزاینده رقابت‌های ورزشی، استقبال تمامی اقشار جامعه به شرکت در برنامه‌های ورزشی و امور مربوط به آن و نیز گوناگونی و تعدد مشاغل در این زمینه نیاز به فعالیت بخش خصوصی و استفاده از مدیران تعلیم دیده را بیش از پیش بوجود آورده است (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۴). خصوصی سازی، واگذاری عمده و سنجیده دارایی‌ها و یا بخشی از بدنه دولت توسط شرکت‌های دولتی به عامل‌های اقتصادی خصوصی است (بویاکری و همکاران^۱، ۲۰۱۹: ۱۳۲) که پس از بحران‌های مالی و عدم کارایی دولت در سال‌های ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ اهمیت یافت و موجب واگذاری گسترده دولت در بخش‌های بحران‌زده و نیازمند به کمک شد (مگینسون^۲، ۲۰۱۷: ۱۴۳). در واقع، خصوصی سازی یک سیاست اقتصادی جهت تعادل بخشیدن میان دولت و دیگر بخش‌های اقتصادی با هدف ایجاد رقابت کامل و حصول بیشتر کارایی اقتصادی - اجتماعی است (نیومن^۳، ۲۰۰۱: ۷۰). البته گورتو و همکاران^۴ (۲۰۱۶) معتقدند که خصوصی سازی به ندرت در بخش‌های خیلی بزرگ و خطوط بالای تولید به کار می‌رود و بیشتر در بخش‌های کوچک و خطوط پایین تولید مؤثر است. بحث خصوصی سازی در ورزش را می‌توان به شکل ویژه با اجرای ماده ۸۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت پیاده کرد. اهداف و سیاست‌های اصلی این ماده در ۴ محور ایجاد عدالت اجتماعی، منطقی نمودن اندازه دولت، کاهش اعتبارات جاری و ایجاد اشتغال پایدار می‌باشد (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۴). در ماده‌های قانونی ۸۸ و ۲۷ به خرید خدمات از بخش غیردولتی، مشارکت با بخش غیردولتی، واگذاری مدیریت به بخش غیردولتی و چگونگی واگذاری پروژه‌ها تأکید شده است که این موضوع اهمیت خصوصی سازی و برون‌سپاری را برای سازمان‌های دولتی بیش از پیش معین می‌نماید.

با یک بررسی ساده متوجه خواهیم شد که بیشتر سازمان‌ها بخشی یا تمام فعالیت‌های سازمان را خصوصی‌سازی یا برون‌سپاری می‌کنند، یا این که این فرآیند را مورد بررسی قرار می‌دهند (گل و بوداک^۵، ۲۰۰۶: ۱۰۰). نگاهی به تجربه جهانی خصوصی‌سازی گویای آن است که در بسیاری از کشورهای پیشرفته، دستاوردهای مثبت و موفقیت‌آمیزی داشته، اما در اکثر کشورهای درحال توسعه به دلیل عدم وجود بسترهای نهادی لازم، نتایج اجرای این سیاست با اهدافی که برای آن برشمرده شد، فاصله زیادی داشته است (مومنی و حاجی‌نوروزی، ۱۳۹۶: ۲۲۲). مطالعات گذشته در این باره شواهدی را در مورد عوامل تعیین کننده خصوصی‌سازی و عملکرد شرکت‌ها قبل و بعد از

1. Boubakri et al.
2. Megginson
3. Newman
4. Gurtu et al.
5. Goel & Budak

خصوصی سازی نشان می‌دهد (فرل و همکاران^۱، ۲۰۱۶: ۵۸۷). با این وجود مطالعات بر روی آثار خصوصی سازی به جای نگاه گستره بر رفاه اجتماعی، عموماً بر برخی آثار در مورد ذی‌نفعان خاص، سهامداران خارجی و داخلی، سرمایه‌گذاران و دولت تمرکز دارند (ال‌قول و همکاران^۲، ۲۰۱۷: ۳۶۳). نتایج پژوهش کایرک^۳ در سال ۲۰۰۴ نشان می‌دهد که برای موفقیت یک امر در ورزش، وجود سازمان‌ها و واحدهای مربوطه نقش و اهمیت بسزایی دارد و تشکیلات هر کشور در آن بخش باید منسجم و مشخص باشد و فعالیت‌ها و اهدافی را که در حال انجام و پیگیری هستند باید از استحکام و دلیل منطقی برخوردار باشند. نتایج پژوهش خلیلی و همکاران (۱۳۹۱) حاکی از این بود که عوامل مؤثر بر اجرای ماده ۸۸ در ورزش به ترتیب شامل نهادی و سازمانی، کارایی خدمات اجتماعی، اقتصادی، بخش غیر دولتی و فرهنگی می‌باشند.

ورزش به طور فزاینده‌ای در بسیاری از زمینه‌ها، بخش پیوسته‌ای از طرح‌های بازرگانی از جمله در رسانه‌های چند ملیتی و سرگرمی‌های متفاوت است (رضوی، ۱۳۸۵: ۶۶). این امر موجب شده است ورزش در خرید خدمات اقداماتی قرار گیرد که تأکید یا هدف آن‌ها آگاهی دادن به شهروندان یک ملت و آموزش بازرگانی دولت به آنان است (میرشا و چانگ^۴، ۲۰۱۲: ۹۵). بررسی پیشینه خصوصی سازی در ورزش نشان می‌دهد تقریباً تمام کشورهای دنیا برای نقش و جایگاه خصوصی سازی و برون‌سپاری در ورزش، اهمیت ویژه‌ای قائل‌اند و دولت‌ها اقدام‌هایی نیز در این راستا انجام داده‌اند که نتایج آن مثبت بوده است (شاهرخ‌شاهی، ۱۳۸۸: ۷۱)، اما شرایط حاکم بر ورزش کشور ما، حکایت از آن دارد که در دهه‌های گذشته، بخش‌های مختلف ورزش همگانی، قهرمانی، آموزش و پرورش و جز آن در سیطره مستقیم دولت یا مؤسسات وابسته به آن بوده، به طوری که، امکان زمینه‌سازی فعالیت‌های سرمایه‌گذاری بخش‌های خصوصی به نحو مطلوب و مناسب فراهم نشده است (شمسانی و همکاران، ۱۳۸۸: ۶۴). نتایج پژوهش تلا و همکاران^۵ (۲۰۱۲) حاکی از این است که تاخیر در شکل‌گیری سیاست‌های خصوصی سازی ورزش ناشی از عواملی پیش رو می‌باشد: عامل اول مشروعیت مداخله دولت در اجرای برنامه‌های ورزشی را زیر سؤال می‌برد؛ عامل دوم فقدان تشکیل اتحادیه‌ها و انجمن‌های حرفه‌ای برای ثبات نسبی خدمات ورزشی به صورت تجاری و حرفه‌ای و عامل سوم کنترل انحصاری بر خدمات در برابر مشارکت‌کنندگان ورزشی است. همچنین به نظر می‌رسد که باید تمایزهای اساسی بین خدمات عمومی ورزشی و ورزش‌های قهرمانی و حرفه‌ای در عمل ایجاد شود. البته با وجود موانع اقتصادی، حقوقی، قانونی و ساختاری جهت خصوصی سازی در ورزش (قره‌خانی و همکاران، ۱۳۹۴، ۵۵)؛ پژوهش‌های اخیر بیانگر آن است که بخش خصوصی می‌تواند نقش مؤثری در توسعه ورزش همگانی، قهرمانی و همچنین اهدافی از قبیل اشتغال‌زایی و افزایش بهره‌وری از اماکن و تجهیزات ورزشی داشته باشد (محرم‌زاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۷۴). از این‌رو سازمان‌هایی از جمله وزارت ورزش و جوانان که متولی امر ورزش در کشور می‌باشد، برای پیشبرد اهداف ورزشی به سازمان‌های خصوصی روی

1. Ferrell et al.
2. El Ghoul et al.
3. Kirke
4. Mishra & Chang
5. Tellaa et al.

آورده است که دارای سرمایه‌گذاری بهتر و بیشتر نسبت به سازمان‌های دولتی می‌باشند (ژانت‌بی و همکاران^۱، ۱۳۸۲: ۹۴-۹۷).

طبق نتایج پژوهش دلینور^۲ (۲۰۱۲) برای خصوصی‌سازی نه مسیر واحدی وجود دارد و نه بهترین ساختار مالکیت. این امر با تنوعی از مالکیت‌ها و ترتیبات مدیریتی، نه تنها در تمامی اقتصادهای بازار، بلکه در درون هر یک از آن‌ها مشخص می‌شود. همچنین نتایج و آثار آن در سازمان‌های مختلف، متفاوت خواهد بود، برای نمونه نتایج پژوهش میچی و آگتون^۳ (۲۰۰۵) بیانگر آن است که اداره خصوصی باشگاه‌های ورزشی نه تنها باعث بهبود در معیارهای اداره باشگاه‌ها شده است، بلکه باشگاه‌ها نیز توانسته‌اند با شفاف‌سازی اطلاعات مدیریتی و مالی خود، سود بیشتری کسب نمایند. نتایج دیگر پژوهش‌ها حاکی از آن است که اجرای سیاست‌های خصوصی‌سازی موجب بهره‌وری شاخص‌های عملکرد (فیورنتینو و همکاران^۴، ۲۰۰۹: ۵۶۲؛ براون و همکاران^۵، ۲۰۰۸: ۹۳)، کارایی و سودآوری (ارل^۶، ۲۰۰۲: ۲۶۸)، بهبود عملکرد (گاپتا^۷، ۲۰۰۱: ۱۹۸) شده است. در بسیاری از کشورهای جهان ساختار سنتی باشگاه‌ها تغییر کرده و به کمک تجاری شدن باشگاه‌ها صنعت ورزش رونق قابل توجهی گرفته است؛ به طوری که ارزش افزوده صنعت ورزش بخش قابل توجهی از محصول ناخالص داخلی را تشکیل می‌دهد و نقش مهمی در ایجاد درآمد، اشتغال و نیز تفریح و سرگرمی ایفا می‌کند (نادریان جهرمی و مصلحی، ۱۳۹۴: ۲۵). امروزه هیئت‌های ورزشی علاوه بر تمرکز در رشته‌های خاص ورزشی و پرورش قهرمانان، نقش مهمی در شادابی و پویایی جامعه، سوق دادن جوانان به سمت ورزش و پیشبرد اهداف سازمان‌های ورزشی دارند، ولی صنعت ورزش در ایران هزینه‌بر بوده و هیئت‌ها و باشگاه‌های ایرانی از دولت بودجه می‌گیرند و توان درآمدزایی زیادی ندارند (پاداش و همکاران، ۱۳۹۱: ۴۹). نتایج مطالعات گذشته نیز حاکی از آن است که در کشورهای کم درآمد و یا با درآمد متوسط، با وجود توانایی‌های بسیار، در بیشتر موارد، دولت‌ها همواره برای ارائه خدمات به مردم با کمبود بودجه و تجهیزات کافی مواجه هستند (میترویچ و همکاران^۸، ۲۰۱۷: ۱۲۵). مسلم است تعادل و پاسخ‌گویی به نیازمندی‌های ورزشی جامعه، فقط با تکیه بر سرمایه‌گذاری دولتی در بودجه‌های سالانه میسر نبوده و راه حل منطقی و مفیدی که در بسیاری از کشورها تجربه شده است، اجرای مکانیزم سرمایه‌گذاری بخش غیردولتی و ترغیب و تشویق آنان در این زمینه بوده است (رضوی، ۱۳۸۶: ۸). به طور کلی، عملکرد بخش‌های دولتی در حوزه ورزش مطلوب نبوده و ارائه خدمات آن‌ها پرهزینه و بی‌کیفیت می‌باشد که نتیجه آن انصراف بخش عظیمی از جامعه برای مشارکت در ورزش شده است (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۵). از طرفی بخش‌های خصوصی اغلب خدمات مناسب‌تری را فراهم نموده و دسترسی به این خدمات را برای مشتریان بهبود بخشیده و موجب رضایت آنان می‌گردند. با این حال تنظیم و نظارت دولتی بر خدمات بخش خصوصی توسط دولت‌های مختلف، متفاوت است (لویین و همکاران^۹، ۲۰۱۹: ۳۵۶۹). البته اتخاذ روش‌های مفید و مناسب برای اجرای خصوصی‌سازی به طوری که در

1. Janet Bi et al.
2. Delianur
3. Michie & Oughton
4. Fiorentino et al.
5. Brown et al.
6. Earle
7. Gupta
8. Mitrovich et al.
9. Levin et al.

آن دو اصل مهم (افزایش سودآوری) و (تقویت مالکیت) خصوصی توجه گردد، از اولویت‌های این فرایند می‌باشد که در آئین‌نامه اجرایی ماده ۸۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت به آن اشاره شده است (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۴). در ماده‌های قانونی (۸۸ و ۲۷) به استفاده از ظرفیت‌های بخش غیر دولتی با پرداخت هزینه سرانه و در اختیار قرار دادن مراکز و واحدهای خدماتی، فرهنگی، رفاهی متعلق به بخش غیر دولتی که توسط دستگاه دولتی در حال بهره‌برداری یا آماده بهره‌برداری و یا نیمه تمام است، تأکید شده است. این روش که به صورت اجاره به اشخاص حقیقی و حقوقی غیردولتی داده شده است، فرصت مناسبی برای ادارات ورزش و جوانان مهیا نموده تا بتوانند بر فعالیت‌ها و اهداف اصلی سازمان تمرکز نموده و از ظرفیت‌های بخش‌های غیر دولتی برای بهبود خدمات استفاده نمایند (سایت سازمان خصوصی‌سازی). پژوهش‌های گذشته نیز حاکی از توافق ۵۸/۶ درصدی مدیران اجرایی و ۸۰ درصدی مدیران باشگاهی با امر خصوصی‌سازی در ورزش می‌باشد (مصطفی‌نژاد و همکاران، ۱۳۹۳: ۹۰)، ولی تاکنون به بررسی آثار خصوصی‌سازی در ساختار ورزشی کشور پرداخته نشده است، لذا در این پژوهش سعی بر آن است که تحلیلی بر آثار ماده‌های مختلف قانونی (ماده ۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان پرداخته شود.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی - تحلیلی می‌باشد که به روش میدانی اجرا و از لحاظ هدف جز پژوهش‌های کاربردی است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه مدیران و کارشناسان اداره‌های ورزش و جوانان استان اصفهان، شامل ۵۵ اداره و ۸۲۹ نفر بود که این افراد با موضوع پژوهش (خصوصی‌سازی و برون‌سپاری) آشنا بودند. همچنین برای تعیین نمونه آماری با استفاده از جدول کرجسی و مورگان تعداد ۲۶۵ نفر به صورت تصادفی طبقه‌ای انتخاب شدند. از طرفی بیشتر منابع در مدل‌یابی معادلات ساختاری حداقل حجم نمونه پژوهش را ۲۰۰ مورد بیان می‌کنند و یا برای تعیین حداقل حجم نمونه از فرمول زیر استفاده می‌شود.

$$15Q \leq n \leq 5Q$$

که در آن Q تعداد متغیرهای مشاهده شده (گویه‌های پرسشنامه) و n حجم نمونه آماری می‌باشد (رامین‌مهر و چارستاد، ۱۳۹۴: ۷۸). پس از توزیع پرسشنامه‌ها تعداد ۲۱۷ پرسشنامه بدون نقص جمع‌آوری شد که با توجه به اینکه تعداد گویه‌های پرسشنامه ۳۱ عدد بودند، شرط حداقل حجم نمونه و فرمول فوق نیز رعایت گردید، و همین تعداد به عنوان نمونه آماری تعیین شدند. علاوه بر این کفایت نمونه با استفاده از آزمون کایسر-مایر-اولکین^۱ (KMO) تأیید گردید. ابزار اندازه‌گیری پژوهش شامل پرسشنامه محقق ساخته آثار خصوصی‌سازی بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی می‌باشد. جمع‌آوری داده‌های پژوهش در دو بخش صورت گرفته است. در بخش کتابخانه‌ای داده‌های مربوط به ادبیات و پیشینه پژوهش با مرور مقالات، کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها و جستجوی اینترنتی بررسی گردید و در بخش میدانی به پخش و جمع‌آوری پرسشنامه‌های تحقیق پرداخته شد. پرسشنامه تحقیق محقق ساخته بوده و دارای ۳۸ سؤال تخصصی و ۴ سؤال برای مشخصات جمعیت‌شناختی بود که براساس طیف پنج درجه‌ای لیکرت نمره‌گذاری شده بود. در بررسی روایی محتوی ضمن بررسی دقیق متون و ادبیات تحقیق در مورد خصوصی‌سازی، تعداد ۳۸ سؤال مطرح گردید. بعد از طرح سؤالات، پیش‌نویس اولیه پرسشنامه تهیه و در اختیار اساتید و

1. Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)

متخصصان علوم ورزشی و علوم اقتصادی (۱۰ نفر) قرار گرفت تا مربوط بودن، وضوح و سادگی هر سؤال مورد بررسی قرار گیرد. بعد از بررسی نظرات اساتید و متخصصان و براساس شاخص والتس و باسل سؤالاتی که ضریب بالای ۰/۷۹ را کسب کردن در پرسشنامه باقی ماندند (۳۱ سؤال). بعد از این مرحله، پرسشنامه در اختیار ۳۰ نفر از پاسخگویان قرار گرفت و پایایی سؤالات و کل پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت که در این مرحله پرسشنامه از پایایی بالایی (۰/۹۴) برخوردار بودند. برای تجزیه و تحلیل داده‌های پژوهش از روش‌های آمار توصیفی (مانند جداول، درصد، میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی (مانند تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی مرتبه دوم) استفاده گردید. همچنین تجزیه و تحلیل داده‌ها در این پژوهش توسط نرم‌افزارهای اسپاس نسخه ۲۲ و نرم افزار لیزرل^۱ انجام گرفت.

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر، برای تجزیه و تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده، ابتدا از آمار توصیفی برای بررسی متغیرهای جمعیت شناختی تحقیق شامل سن، جنسیت، سابقه کار، مدرک تحصیلی و جنسیت استفاده گردید که نتایج آن در جدول ۱، بیان شده است.

جدول ۱. متغیرهای جمعیت شناختی نمونه آماری

متغیرهای جمعیت شناختی	سطوح متغیرها	فراوانی درصدی
سن	۳۰-۲۵	۲۰/۵
	۳۵-۳۱	۳۱/۴
	۴۰-۳۶	۲۲/۵
	۴۵-۴۱	۱۶/۴
	۴۶ به بالا	۹/۲
وضعیت تأهل	مجرد	۲۰/۳
	متاهل	۷۹/۷
	۱-۵	۱۷/۷
سابقه کار	۶-۱۰	۲۹/۷
	۱۱-۱۵	۲۴/۲
	۱۶-۲۰	۱۷/۸
مدرک تحصیلی	بالاتر از ۲۰	۱۰/۶
	لیسانس	۶۷/۶
	فوق لیسانس و دکتری	۳۲/۴
جنسیت	مرد	۷۱/۷
	زن	۲۸/۳

سپس جهت تعیین میزان همبستگی شاخص‌های مورد مطالعه در پرسشنامه، از آزمون کرویت بارتلت^۲ استفاده گردید. جدول ۲، بیانگر خروجی آزمون کرویت بارتلت و شاخص کایسر-مایر-اولکین می‌باشد.

1. SPSS & Lisrel
2. Bartlett's Test of Sphericity

جدول ۲. نتایج آزمون KMO و بارتلت

شاخص کفایت نمونه گیری (KMO)	آزمون بارتلت	
۰/۸۹۲	۳۶۶۶/۰۰۰	خی دو
	۴۶۵	درجه آزادی
	۰/۰۰۰	سطح معنی داری

مطابق با جدول ۲، معنی داری آزمون کرویت بارتلت نشان دهنده این مطلب است که در ماتریس داده‌ها به اندازه کافی همبستگی وجود دارد. بنابراین، می‌توان تحلیل عوامل را ادامه داد. همچنین نتایج آزمون کایسر-مایر-اولکین بیانگر کفایت حجم نمونه برای اجرای تحلیل عاملی مناسب می‌باشند. علاوه بر این در اولین مرحله از تحلیل عاملی اکتشافی، ضرایب تعیین سؤالات بزرگ‌تر از ۰/۵ بوده و در وضعیت مناسبی قرار گرفتند. خروجی جدول ۳، تبیین واریانس است که در آن تعداد عوامل شناسایی شده و میزان تبیین واریانس برای هر کدام از آن‌ها مشخص می‌شود.

۲۸۵

جدول ۳. درصد واریانس و مقادیر ویژه عامل‌های مختلف

مجموع مقادیر عامل‌ها بعد از چرخش			واریانس تبیین شده			مقادیر ویژه اولیه			
درصد	درصد	کل	درصد	درصد	کل	درصد	درصد	کل	
تجمعی	واریانس		تجمعی	واریانس		تجمعی	واریانس		
۱۱/۵۹۹	۱۱/۵۹۹	۳/۵۹۶	۳۷/۰۰۵	۳۷/۰۰۵	۱۱/۴۷۲	۳۷/۰۰۵	۳۷/۰۰۵	۱۱/۷۴۲	۱
۲۲/۸۵۷	۱۱/۲۵۸	۳/۴۹	۴۳/۳۰۳	۶/۲۹۸	۱/۹۵۳	۴۳/۳۰۳	۶/۲۹۸	۱/۹۵۳	۲
۳۳/۱۰۱	۱۰/۲۴۴	۳/۱۷۶	۴۸/۵۶۸	۵/۲۶۵	۱/۶۳۲	۴۸/۵۶۸	۵/۲۶۵	۱/۶۳۲	۳
۴۲/۸۶۵	۹/۷۶۴	۳/۰۲۷	۵۳/۲۶۳	۴/۶۹۵	۱/۴۵۵	۵۳/۲۶۳	۴/۶۹۵	۱/۴۵۵	۴
۵۲/۴۶۸	۹/۶۰۳	۲/۹۷۷	۵۷/۶۶۴	۴/۴	۱/۳۶۴	۵۷/۶۶۴	۴/۴	۱/۳۶۴	۵
۶۰/۴۷	۸/۰۰۲	۲/۴۸۱	۶۱/۶۵۷	۳/۹۹۴	۱/۲۳۸	۶۱/۶۵۷	۳/۹۹۴	۱/۲۳۸	۶
۶۵/۰۱۲	۴/۵۴۲	۱/۴۰۸	۶۵/۰۱۲	۳/۳۵۵	۱/۰۴	۶۵/۰۱۲	۳/۳۵۵	۱/۰۴	۷
						۶۸/۰۶۶	۳/۰۵۴	۰/۹۴۷	۸
						۷۰/۷۸۷	۲/۷۲۱	۰/۸۴۳	۹
						۷۳/۳۸۵	۲/۵۹۸	۰/۸۰۵	۱۰
						۷۵/۶۸۹	۲/۳۰۴	۰/۷۱۴	۱۱
						۷۷/۹۸۷	۲/۲۹۷	۰/۷۱۲	۱۲
						۸۰/۰۶۵	۲/۰۷۸	۰/۶۴۴	۱۳
						۸۲/۰۵۱	۱/۹۸۶	۰/۶۱۶	۱۴
						۸۲/۹۱۳	۱/۸۶۳	۰/۵۷۷	۱۵
						۸۵/۶۱۱	۱/۶۹۸	۰/۵۲۶	۱۶
						۸۷/۲۲۲	۱/۶۱۱	۰/۴۹۹	۱۷
						۸۸/۸۰۸	۱/۵۸۵	۰/۴۹۱	۱۸
						۹۰/۲۵۴	۱/۴۴۶	۰/۴۴۸	۱۹
						۹۱/۶۲۷	۱/۳۷۳	۰/۴۲۶	۲۰

۲۱	۰/۳۳۶	۱/۰۸۴	۹۲/۷۱۱
۲۲	۰/۳۱۳	۱/۰۰۸	۹۳/۷۲
۲۳	۰/۲۸۶	۰/۹۲۴	۹۴/۶۴۳
۲۴	۰/۲۷۶	۰/۸۸۹	۹۵/۵۳۲
۲۵	۰/۲۴۵	۰/۷۹	۹۶/۳۲۳
۲۶	۰/۲۳۲	۰/۷۴۷	۹۷/۰۷
۲۷	۰/۲۰۷	۰/۶۶۷	۹۷/۷۳۷
۲۸	۰/۱۹۵	۰/۶۲۸	۹۸/۳۶۵
۲۹	۰/۱۹۱	۰/۶۱۷	۹۸/۹۸۲
۳۰	۰/۱۷	۰/۵۴۹	۹۹/۵۳۲
۳۱	۰/۱۴۵	۰/۴۶۸	۱۰۰

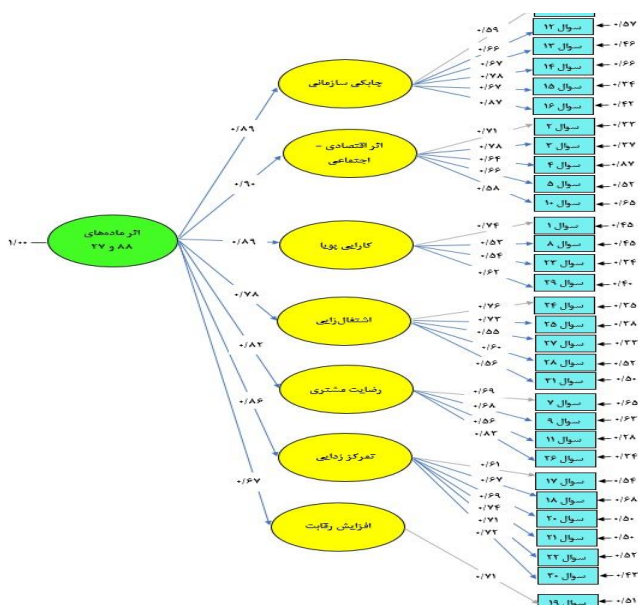
مطابق با نتایج جدول ۳، در کل ارزش ویژه هفت عامل بیشتر از یک (۱۱/۷۴۲)، ۱/۹۵۳، ۱/۶۳۲، ۱/۴۵۵، ۱/۳۶۴، ۱/۲۳۸، ۱/۰۴) بوده و قابلیت تبیین واریانس متغیرها را دارند. این هفت عامل ۶۵/۰۱۲ درصد از واریانس کل مهم‌ترین اثرات ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان را تبیین می‌کردند که بیش‌ترین سهم را عامل اول با (۳۷/۰۰۵ درصد) و کم‌ترین سهم مربوط به عامل هفتم با (۳/۳۵۵ درصد) می‌باشد. در جدول ۴، نیز مهم‌ترین خروجی تحلیل عاملی اکتشافی محسوب می‌شود و ماتریس چرخش یافته عاملی نام دارد. در این ماتریس مشخص می‌شود که کدام متغیر (گویه) به کدام عامل مربوط است.

جدول ۴. نتایج تحلیل عاملی اکتشافی و بارهای عاملی گویه‌های پرسشنامه

سؤالات	چابکی سازمانی	اقتصادی- اجتماعی	کارایی پویا	اشتغال‌زایی	رضایت مشتریان	تمرکززدایی	افزایش رقابت
سؤال ۱	۰/۱۵	۰/۴	۰/۵۴۳	۰/۲۵	۰/۱۹۴	۰/۱۳۶	۰/۰۳۶
سؤال ۲	۰/۰۶۳	۰/۵۷۹	۰/۴۰۶	۰/۳۲	۰/۱۵۱	۰/۲۲۵	-۰/۰۱۲
سؤال ۳	۰/۱۷۷	۰/۵۱۷	۰/۴۴۶	۰/۳	۰/۱۱	۰/۱۷۹	۰/۰۱۵
سؤال ۴	۰/۱۲۹	۰/۷۹	۰/۰۶۴	۰/۰۵۳	-۰/۰۰۵	۰/۱۱۹	۰/۱۴۷
سؤال ۵	۰/۱۹۴	۰/۴۶۱	۰/۲۱۸	۰/۱۶	۰/۳۴۲	۰/۲۶۴	۰/۰۶۹
سؤال ۶	۰/۴۰۲۱	۰/۴۰۱۷	۰/۰۹	۰/۲۰۹	۰/۳۱۷	-۰/۲۰۶	۰/۲۱۶
سؤال	۰/۱۸۵	۰/۲۵۶	۰/۰۹۳	۰/۰۸۶	۰/۶۴۸	۰/۱۰۸	۰/۰۳۸
سؤال ۸	۰/۲۰۶	۰/۳۷۳	۰/۵۱۸	-۰/۱۸	۰/۳۷۹	-۰/۰۳۸	۰/۲۸۸
سؤال ۹	۰/۱۳۸	۰/۱۶۹	۰/۰۷۲	۰/۱۰۹	۰/۶۹۹	۰/۲۶۹	-۰/۰۲۶
سؤال ۱۰	۰/۳۷۶	۰/۵۹۵	۰/۰۲۸	۰/۰۵۳	۰/۲۸۶	۰/۰۷۴	-۰/۱۰۳
سؤال ۱۱	۰/۲۷۵	۰/۲۰۳	۰/۲۷۲	۰/۰۷۵	۰/۵۷	۰/۱۱۳	۰/۲۹۹
سؤال ۱۲	۰/۵۷۱	۰/۰۰۴	۰/۴۰۴	۰/۲۷۳	۰/۰۵۳	۰/۱۴	۰/۲۶۹
سؤال ۱۳	۰/۵۹۲	۰/۳۶	۰/۰۴۲	۰/۲۷۷	۰/۰۵۲	۰/۱۳۷	۰/۲۷۷

سؤال ۱۴	۰/۷۴۷	۰/۰۹۶	۰/۱۱۷	۰/۱۴۷	۰/۲	۰/۱۱۹	۰/۰۸۳
سؤال ۱۵	۰/۵۵۳	۰/۴	۰/۲۴۹	۰/۰۵۲	۰/۲۸۶	۰/۰۲	۰/۰۷۹
سؤال ۱۶	۰/۶۴۵	۰/۳۷۲	۰/۳۲۳	۰/۱۵۵	۰/۱۷۳	۰/۱۱۶	-۰/۰۵
سؤال ۱۷	۰/۴	۰/۳۷۳	۰/۱۳۵	۰/۱۱۷	۰/۲۴۹	۰/۴۰۱	-۰/۲۴۳
سؤال ۱۸	-۰/۰۱۴	۰/۲۶۴	۰/۳۴۶	۰/۱۵۸	۰/۰۸	۰/۵۳۳	۰/۴۶۴
سؤال ۱۹	۰/۱۸۳	۰/۰۴۲	-۰/۰۸۴	۰/۰۷۹	۰/۰۵۲	۰/۲۲۶	۰/۷۷۲
سؤال ۲۰	۰/۱۷۹	۰/۳۸۷	۰/۱۰۵	۰/۲	۰/۱۶۹	۰/۵۶۴	۰/۱۵۱
سؤال ۲۱	۰/۴۹۹	۰/۱۲۱	۰/۲۱۳	-۰/۱۱۵	۰/۱۵۷	۰/۶۰۳	۰/۰۹۱
سؤال ۲۲	۰/۴۰۸	۰/۰۷	۰/۳۸۸	۰/۲۵۲	۰/۰۱۷	۰/۴۹۷	-۰/۰۶۱
سؤال ۲۳	۰/۱۱۲	۰/۰۷۸	۰/۸۱	۰/۰۹۷	۰/۱۶۳	۰/۱۱۹	-۰/۰۱
سؤال ۲۴	۰/۳۰۲	۰/۱۵۸	۰/۱۰۶	۰/۶۳۶	۰/۳۷۵	۰/۰۴۹	۰/۰۶۱
سؤال ۲۵	۰/۱۴۳	۰/۱۰۹	۰/۱۴۶	۰/۶۴۱	۰/۵۳۱	۰/۰۷۷	-۰/۱
سؤال ۲۶	-۰/۰۰۸	-۰/۲۷۶	۰/۲۴۹	۰/۳۷۲	۰/۶۳۹	۰/۲۰۱	-۰/۰۰۵
سؤال ۲۷	۰/۰۴۷	۰/۱۲۳	۰/۱۱۱	۰/۸۷۹	۰/۰۳۳	-۰/۰۳۵	۰/۱۲۷
سؤال ۲۸	۰/۳۱۳	۰/۱۳۵	۰/۳۹۱	۰/۵۴۲	۰/۰۶	۰/۰۶۹	۰/۰۶۱
سؤال ۲۹	۰/۳۱۲	۰/۰۷۵	۰/۶۸۴	۰/۲۳۱	۰/۱۲۲	۰/۱۷۶	-۰/۱۱
سؤال ۳۰	-۰/۰۲۴	۰/۰۳۱	۰/۰۴۹	-۰/۰۴۶	۰/۲۴۵	۰/۶۶۹	۰/۱۸۱
سؤال ۳۱	۰/۳۰۴	۰/۳۵۵	۰/۱۳۱	۰/۴۴	۰/۱۰۲	۰/۳۳۲	-۰/۰۱

مطابق با جدول ۴، مشخص شد که گویه‌های ۶، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶ مربوط به اثر چابکی سازمانی، گویه‌های ۲، ۳، ۴، ۵، ۱۰ مربوط به اثر اقتصادی - اجتماعی، گویه‌های ۱، ۸، ۲۳، ۲۹ مربوط به کارایی پویا، گویه‌های ۲۴، ۲۵، ۲۷، ۲۸، ۳۱ مربوط به اثر اشتغال‌زایی، گویه‌های ۷، ۹، ۱۱ و ۲۶ مربوط به رضایت مشتریان، گویه‌های ۱۷، ۱۸، ۲۰، ۲۱، ۲۲ و ۳۰ مربوط به تمرکززدایی و گویه ۱۹ مربوط به اثر افزایش رقابت می‌باشد. پس از مشخص شدن گویه‌های هریک از اثرات ماده‌های مختلف (۲۷ و ۸۸) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان، از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم برای مشخص کردن این اثرات استفاده گردید که در شکل ۱، نشان داده شده است:

شکل ۱. مدل ضرایب استاندارد شده مقیاس اثرات ماده‌های مختلف (۲۷ و ۸۸) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان

شکل ۱، نشان می‌دهد که ماده‌های مختلف (۲۷ و ۸۸) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان شامل هفت اثر می‌باشد. در ضمن مدل‌های زیر تأییدی بر روایی سازه ابزار تحقیق نیز می‌باشند. سپس برای سنجش برازش مدل از شاخص‌های برازش مطلق، تطبیقی و مقتصد استفاده شد که نتایج آن در جدول ۵، بیان شده است:

جدول ۵. شاخص‌های برازش مدل ابزار تحقیق

وضعیت	مقدار مطلوب	مقدار	شاخص	
			معادل انگلیسی	معادل فارسی
-	-	۱۱۳۸/۲۴	χ^2	خی دو
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۳	GFI	شاخص نیکویی برازش
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۱	AGFI	شاخص نیکویی برازش تعدیل شده
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۱	NNFI	شاخص برازش هنجار نشده
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۰	NFI	شاخص برازش هنجار شده
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۲	CFI	شاخص برازش تطبیقی
مطلوب	مساوی یا بیشتر از ۰/۹۰	۰/۹۲	IFI	شاخص برازش افزایشی
مطلوب	کمتر از ۰/۰۵	۰/۰۰۱۶	RMR	ریشه میانگین مربعات باقیمانده
مطلوب	بزرگتر از ۰/۵۰	۰/۷۹	PNFI	شاخص برازش مقتصد هنجار شده
مطلوب	کمتر از ۰/۱	۰/۰۹۴	RMSEA	ریشه میانگین مربعات خطای برآورد
مطلوب	بین ۱ تا ۳	۱/۸۹	CMIN/DF	خی دو بهنجار شده

نتایج جدول ۵، گویای این مطلب است که شاخص‌های نسبت خنی دو به درجه آزادی CMIN/DF برابر با ۱/۹۸، شاخص برازش مطلق RMR کمتر از ۰/۰۵، شاخص‌های برازش تطبیقی CFI و IFI بیشتر از ۰/۹۰، شاخص نیکویی برازش مقتصد هنجار شده PNFI برابر با ۰/۷۹ و شاخص RMSEA برابر با ۰/۰۹۴ در سطح قابل قبولی قرار دارند، بدین معنی که مدل تحقیق دارای برازش مطلوبی است و ساختار عاملی در نظر گرفته شده برای آن قابل قبول است. در جدول ۶، نیز بارهای عاملی استاندارد شده و سطح معناداری متغیرهای مدل نشان داده شده است:

جدول ۶. بارهای عاملی استاندارد شده و سطح معناداری متغیرهای مدل

متغیر پنهان	گویه‌ها	عوامل کلیدی	بار عاملی استاندارد شده	انحراف استاندارد	t	معناداری آماری
چابکی سازمانی	S۶	یادگیری سریع و یافتن نیازهای مشتریان و ذینفعان ورزشی	۱	-	-	-
	S۱۲	پاسخ‌گویی سریع به تغییرات محیطی و تقاضای بازار	۰/۶۶	۱/۱۶	۷/۶۶	۰/۰۰۱→
	S۱۳	افزایش نوآوری و خلاقیت در تولید کالا با ارائه خدمات ورزشی	۰/۶۷	۱/۴۹	۸/۰۳	۰/۰۰۱→
	S۱۴	کاهش زمان تأخیر در ارائه خدمات مبتنی بر نیاز مشتریان	۰/۷۸	۱/۹۱	۷/۹۶	۰/۰۰۱→
	S۱۵	تخصیص منابع و امکانات ورزشی به صورت بسیار منعطف در حوزه‌های مورد نیاز	۰/۶۷	۱/۵۴	۸/۳۸	۰/۰۰۱→
	S۱۶	ارزش قائل شدن برای مهارت‌ها و دانش انسانی	۰/۸۷	۱/۶۱	۸/۷۱	۰/۰۰۱→
اقتصادی- اجتماعی	S۲	جذب سرمایه‌گذاران و حامیان ورزشی	۱	-	-	-
	S۳	مدیریت پولی و مالی	۰/۷۸	۱/۳۸	۱۱/۷۶	۰/۰۰۱→
	S۴	افزایش اثرات و فعالیت در زمینه تولید کالا و خدمات ورزشی	۰/۶۴	۱/۴۷	۸/۱۵	۰/۰۰۱→
	S۵	کاهش هزینه‌های مدیریتی و نظارتی	۰/۶۶	۱/۳۳	۹/۹۴	۰/۰۰۱→
	S۱۰	منافع بودجه‌ای و افزایش درآمدزایی	۰/۵۸	۱/۱۲	۸/۳۸	۰/۰۰۱→
کارایی پویا	S۱	بهبود کارایی در تولید کالا و ارائه خدمات	۱	-	-	-

۰/۰۰۱→۱	۸/۵۳	۱/۴۲	۰/۵۳	ارائه خدمات ورزشی با کیفیت بهتر و با منابع موجود و مشخص	S۸	
۰/۰۰۱→۱	۹/۳۳	۱/۲۳	۰/۵۴	کاهش هزینه تولید کالا یا خدمات ورزشی به علت رقابت پیمانکاران	S۲۳	
۰/۰۰۱→۱	۹/۵۹	۱/۰۱	۰/۶۲	بکارگیری منابع کمتر و دستیابی به نتایج بیشتر	S۲۹	
-	-	-	۱	ایجاد اشتغال و کارآفرینی در جامعه به طور مستقیم	S۲۴	
۰/۰۰۱→۱	۱۱/۲۷	۱/۱۸	۰/۷۳	ایجاد اشتغال و کارآفرینی در جامعه به طور غیرمستقیم	S۲۵	
۰/۰۰۱→۱	۱۰/۱۳	۲/۵۴	۰/۵۵	افزایش تقاضا جهت افتتاح اماکن و باشگاه‌های ورزشی	S۲۷	اشتغال‌زایی
۰/۰۰۱→۱	۹/۳۱	۱/۴۳	۰/۶۰	افزایش مشارکت مردمی در عرصه‌های مختلف ورزشی	S۲۸	
۰/۰۰۱→۱	۸/۹۹	۱/۲۳	۰/۵۶	افزایش تولید و فروش کالا و خدمات ورزشی	S۳۱	
-	-	-	۱	بهبود رضایت مشتریان	S۷	
۰/۰۰۱→۱	۷/۷۶	۱/۷۳	۰/۶۸	افزایش استفاده کنندگان از اماکن و تجهیزات ورزشی	S۹	رضایت مشتریان
۰/۰۰۱→۱	۸/۳۹	۱/۸۲	۰/۵۶	بهبود کیفیت کالا و خدمات ورزشی ارائه شده به مشتریان	S۱۱	
۰/۰۰۱→۱	۶/۴۲	۱/۶۵	۰/۸۳	افزایش خدمات منظم مشتریان و ذینفعان ورزشی	S۲۶	
-	-	-	۱	کاهش بار نظارتی	S۱۷	
۰/۰۰۱→۱	۷/۸۰	۱/۲۶	۰/۶۷	انتقال فعالیت‌های روتین و تمرکز بر اهداف اصلی سازمان	S۱۸	
۰/۰۰۱→۱	۸/۴۷	۱/۸۹	۰/۶۹	کاهش تصدی‌گری دولت	S۲۰	
۰/۰۰۱→۱	۸/۷۱	۱/۷۶	۰/۷۴	کاهش اندازه سازمان به نسبت حجم فعالیت‌ها	S۲۱	تمرکززدایی
۰/۰۰۱→۱	۸/۵۲	۱/۵۴	۰/۷۱	واگذاری اماکن ورزشی و خدمات ورزشی به پیمانکاران	S۲۲	
۰/۰۰۱→۱	۵/۶۶	۱/۶۹	۰/۷۲	ایجاد باور و واگذاری کارها به افراد با تخصص و با تجربه	S۳۰	
-	-	-	۱	افزایش رقابت پیمانکاران از نظر کیفیت، هزینه و زمان	S۱۹	افزایش رقابت

پارامترهای گاما و لامدا، ارتباط بین سازه‌ها را نشان می‌دهند. پارامتر گاما (→)، ارتباط بین متغیر پنهان بیرونی و درونی و پارامتر لامدا (←)، ارتباط بین متغیر پنهان درونی و متغیر مشاهده شده درونی را نشان می‌دهد. براساس این ضرایب و مقدار معناداری آن‌ها که با استفاده از مقدار t انجام می‌گیرد، می‌توان به رتبه‌بندی هر یک از اثرات ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی

هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان پرداخت که در جدول ۷، این موضوع نشان داده شده است:

جدول ۷. رتبه بندی اثرات ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان

ردیف	عامل	بار عاملی استاندارد شده	t	P-value	رتبه
۱	چابکی سازمانی	۰/۸۹	۸/۴۵	۰/۰۰۱→	۲
۲	اقتصادی - اجتماعی	۰/۹۰	۱۱/۵۶	۰/۰۰۱→	۱
۳	کارایی پویا	۰/۸۹	۱۰/۶۸	۰/۰۰۱→	۲
۴	اشتغال‌زایی	۰/۷۸	۱۰/۱۹	۰/۰۰۱→	۶
۵	رضایت مشتریان	۰/۸۲	۸/۵۸	۰/۰۰۱→	۵
۶	تمرکززدایی	۰/۸۶	۸/۹۴	۰/۰۰۱→	۴
۷	افزایش رقابت	۰/۶۷	۳/۹۳	۰/۰۰۱→	۷

نتایج جدول ۷، نشان می‌دهد مهم‌ترین آثار ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌های ورزشی و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان به ترتیب شامل اثرات اقتصادی - اجتماعی (۰/۹۰)، کارایی پویا و چابکی سازمانی (۰/۸۹)، تمرکززدایی (۰/۸۶)، رضایت مشتریان (۰/۸۲)، اشتغال‌زایی (۰/۷۸) و افزایش رقابت (۰/۶۷) می‌باشند.

بحث و نتیجه‌گیری

در ماده‌های قانونی ۸۸ و ۲۷ به خرید خدمات از بخش غیردولتی، مشارکت با بخش غیردولتی، واگذاری مدیریت به بخش غیردولتی و چگونگی واگذاری پروژه‌ها تأکید شده است که این موضوع اهمیت خصوصی‌سازی و برون‌سپاری را برای سازمان‌های دولتی بیش از پیش معین می‌نماید. با توجه به اهمیت خصوصی‌سازی در ورزش و توافق اکثریت مدیران ورزشی در این امر، تاکنون آثار خصوصی‌سازی در ساختار ورزشی کشور پرداخته نشده بود و پژوهش‌های خارجی و داخلی بیشتر بر آثار در مورد ذی‌نفعان خاص، سهام‌داران خارجی و داخلی و سرمایه‌گذاران تمرکز داشت. لذا هدف از انجام این پژوهش تحلیلی بر آثار خصوصی‌سازی بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان می‌باشد.

مطابق با نتایج حاصل از پژوهش مهم‌ترین اثر ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان اثر اقتصادی و اجتماعی با بار عاملی (۰/۹۰) بود. نتایج این تحقیق حاکی از این بود که خصوصی‌سازی در ورزش در ابعاد گوناگون اثرات مثبت مختلفی بر جامعه می‌گذارد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به اثرات اقتصادی اشاره نمود. این اثرات شامل سرمایه‌گذاران سازمانی، مدیریت پولی، کاهش بار نظارتی و کنترلی، افزایش اثرات و فعالیت در زمینه‌هایی چون تولید کالاها و خدمات ورزشی با هزینه کمتر، صادرات و واردات، ایجاد اماکن و تسهیلات متناسب با نیاز مشتریان، تبلیغات، مشارکت در بازار بورس، پوشش رسانه‌ای، اشتغال، جذب حامیان مالی می‌شوند. نتایج پژوهش نادریان‌جهرمی و مصلحی (۱۳۹۲) نشان می‌دهد که خصوصی‌سازی موجب بهبود ابعاد اقتصادی و اجتماعی شده، ولی این تأثیر در حوزه‌های مختلف متفاوت می‌باشد. نتایج پژوهش گورتو و همکاران (۲۰۱۶) نیز بیانگر آن بود که برون‌سپاری و

خصوصی‌سازی موجب رشد اقتصادی و کاهش هزینه‌های دولت می‌شود. بوباکری و همکاران (۲۰۱۹) نیز در پژوهش خود بیان کردند که به جای تمرکز بر ذی‌نفعان خاصی و سرمایه‌گذاران، مهم‌ترین اثر خصوصی‌سازی عوامل اجتماعی بوده که باید در ارزیابی آثار آن سنجیده شود. همچنین پژوهش بی‌جورواتن و تیم (۲۰۰۵) و مک‌لین و گوستافسون (۲۰۰۲) بیانگر این بود که خصوصی‌سازی شرکت‌های دولتی نه تنها وسیله‌ای برای تغییر ساختار اقتصاد و افزایش رقابت است، بلکه زیربنای ضروری برای توسعه اقتصادی به شمار می‌رود. علاوه بر این میسرا و چانگ (۲۰۱۱)، مهم‌ترین اصل برای خصوصی‌سازی و حرفه‌ای‌گری یک باشگاه را مباحث اقتصادی و درآمدزایی می‌داند، اما نتایج این پژوهش در زمینه رشد اقتصادی با نتایج مومنی و حاجی‌نوروزی (۱۳۹۶)، پژوهش‌های مشیری (۱۳۸۹) و محرم‌زاده و همکاران (۱۳۹۴) همخوانی ندارد. یافته‌های پژوهش مومنی و حاجی‌نوروزی (۱۳۹۶) حاکی از این است که خصوصی‌سازی موجب فساد نقش بخش خصوصی مولد در اقتصاد و سلامت مالی دولت می‌شود. همچنین بهبود سلامت مالی در شرایطی که ساختار نهادی بر رانت و فساد استوار است، امکان‌پذیر نیست. در پژوهش مشیری (۱۳۸۹) اثر خصوصی‌سازی بر رشد اقتصادی خنثی است. همچنین نتایج نشان می‌دهد که سازگاری و تداوم اجرای سیاست خصوصی‌سازی، وجود محیط رقابتی و شفافیت در سیاست‌گذاری‌ها، تأثیری مهم‌تر از خصوصی‌سازی بر رشد اقتصادی دارند. به طور کلی، همان‌گونه که مسائل اقتصادی می‌تواند از آثار خصوصی‌سازی باشد، عدم برخورداری از وضعیت خوب اقتصادی نیز یکی از موانع اجرای خصوصی‌سازی نیز می‌باشد. نتایج پژوهش محرم‌زاده و همکاران (۱۳۹۴) نشان داد که چالش‌های اجرایی ماده ۸۸ (خصوصی‌سازی اماکن ورزشی) در ورزش شهرستان‌ها به ترتیب عبارتند از: موانع مدیریتی، فرهنگی اجتماعی، اقتصادی و قانونی حقوقی. در نتایج پژوهش‌های قره‌خانی و همکاران (۱۳۹۴) و مصلی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۳) نیز عوامل اقتصادی جز موانع خصوصی‌سازی در ورزش ایران می‌باشد.

از دیگر اثرات ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان پس از اثر اقتصادی و اجتماعی، کارایی پویا و چابکی سازمانی با بارهای عاملی (۰/۸۹) بودند. امروزه سازمان‌های ورزشی دولتی از لحاظ کارایی عملیاتی و عملکرد مالی پایین‌تر از سطح مطلوب قرار دارند و چندان دلخواه عموم جامعه نیستند. این وضعیت سبب حذف یا کاهش خدمات و رویدادهای ترتیب داده شده به وسیله این سازمان‌ها شده است. مطابق با نتایج این پژوهش، شاید بتوان علت اصلی مشکلات ورزش ایران را در این نکته دانست که اقتصاد ایران دولتی است و به صورت درون‌گرا و انحصارگرا عمل می‌کند که همین امر صنعت ورزش ایران را با مشکل مواجه کرده است. با این وجود نتایج پژوهش رضوی (۱۳۸۳) حاکی از آن بود که اجرای خصوصی‌سازی در ورزش با توسعه و تحول در ورزش و ارتقای کارایی همراه است و موجب اصلاح ساختار ورزش کشور می‌شود. کارایی پویا عبارت است از به کارگیری داده کمتر و دستیابی به میزانی معین از ستاده ناشی از همان مقدار داده و این کارایی پویا نیازمند سرمایه‌گذاری و کار می‌باشد. نتایج پژوهش گودرزوند چگینی و میرزاد زارع (۱۳۸۹) نشان می‌دهد که خصوصی‌سازی بر کارایی تأثیر مستقیم دارد. سجادی و همکاران (۱۳۹۲) نیز در پژوهش خود بیان کردند که کارایی و بهره‌وری سرمایه و نیروی کار در شرکت‌های مورد مطالعه پس از واگذاری سهام آن‌ها به بخش خصوصی ارتقا یافته است. همچنین درصد سهام شرکت‌های واگذار شده به بخش خصوصی با کارایی و بهره‌وری سرمایه و بهره‌وری نیروی کار رابطه مثبت معناداری داشته است. گیون (۲۰۰۱) در پژوهش خود یکی از اهداف خصوصی‌سازی را افزایش کارایی از طریق رقابتی کردن هر چه بیشتر کالا و خدمات به نفع

مصرف کنندگان می‌داند. یافته‌های پژوهش مرادی (۱۳۸۴) بیانگر این بود که خصوصی‌سازی و چرخش به سوی بازار با افزایش کارایی همراه است، اما نتایج پژوهش مومنی و حاجی‌نوروزی (۱۳۹۶) حاکی از این بود که خصوصی‌سازی از طریق تحریف انگیزه‌های سرمایه‌گذاری مولد و کاهش منابع مالی در دسترس بخش خصوصی مولد برای بهبود کارایی و بهره‌وری، دستیابی به هدف ارتقای بهره‌وری را مشکل می‌سازد. همچنین نصیری‌زاده اقدام و آقاجانی‌معمار (۱۳۹۶) در پژوهش خود نشان دادند که در خصوصی‌سازی کسب درآمد به یک هدف مهم تبدیل می‌شود و این امر موجب تعارض بین کارایی با هدف تعقیب کسب درآمد می‌شود.

از طرفی چابکی سازمانی مربوط به توانایی سازمان‌ها برای پاسخ سریع و به‌طور مؤثر به تغییرات در تقاضای بازار، با هدف یافتن نیازمندی‌های مشتری، برحسب قیمت، خصوصیات، کیفیت، کمیت، و تحویل، می‌باشد. سازمان‌های چابک به بازارهای متغیر با سرعت و به‌طور مؤثر واکنش نشان می‌دهند. یافته‌های پژوهش اعوانی و همکاران (۱۳۹۶) و لائو و وونگ (۲۰۰۱) بیانگر آن بود که برون‌سپاری با چابکی سازمانی رابطه مستقیم دارد؛ به گونه‌ای که سازمان با یک دامنه گسترده‌ای از محصولات با هزینه پایین، کیفیت بالا، زمان‌های تاخیر کوتاه و تنوع اندازه دسته‌ها برای مشتریان متعدد و مشخصی از طریق تولید مبتنی بر خواسته انبوه مشتری ایجاد ارزش می‌کند. سوپا و نوهم (۲۰۰۱) نیز نشان داد که چابکی سازمانی پاسخ مؤثر به حوادثی است که به سرعت در حال تغییر و غیرمنتظره هستند. نتایج پژوهش لیو و همکاران (۲۰۱۸) حاکی از این بود که سازمان‌های چابک فراتر از انطباق با تغییرات می‌اندیشند و متمایل به استفاده از فرصت‌های بالقوه در یک محیط متلاطم و کسب یک موقعیت ثابت به خاطر نوآوری‌ها و شایستگی‌های خود می‌باشند. همچنین خصوصی‌سازی یکی از راهبردهای چابکی سازمان بوده، چرا که سازمان کارهای متفرقه و فرعی را به بیرون از سازمان سپرده و خود بر مأموریت و اهداف اصلی سازمان تمرکز می‌نماید. حقیقی و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهش خود به این نتایج رسیدند که برون‌سپاری فعالیت‌ها و مواردی دیگر از جمله عوامل مؤثر بر چابکی سازمانی در ادارات ورزش و جوانان بودند. نتایج پژوهش استار (۲۰۱۰) نیز نشان داد که خصوصی‌سازی موجب چابکی سازمانی شده و بار نظارتی و کنترلی و همچنین بار مالی وارد بر دولت را می‌کاهد.

یکی دیگر از اثرات ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان تمرکززدایی با بار عاملی (۰/۸۶) بود. خصوصی‌سازی در شکل ظاهری فرآیندی است که در آن وظایف و تاسیسات بخش دولتی در هر سطحی به بخش خصوصی انتقال داده می‌شود، اما در مفهوم حقیقی به اشاعه فرهنگی در تمام سطوح جامعه اطلاق می‌شود که دستگاه قانون‌گذاری، قضائیه، مجریه و تمام احاد یک کشور «باور» کنند که «کار مردم» را باید به «مردم» سپرد (رضوی، ۱۳۸۵: ۶۶) و این امر موجب تمرکززدایی فعالیت‌ها می‌شود. استار (۲۰۱۰) در پژوهش خود به این نتیجه رسیده است که تمرکززدایی و کاهش اندازه دولت یکی از مهم‌ترین هدف‌های خصوصی‌سازی به شمار می‌رود. نتایج پژوهش موزانگازا و همکاران (۲۰۰۱) نیز نشان داد که با اینکه ورزش و حرکت‌های ورزشی در ایتالیا ریشه در باشگاه‌ها دارد و سازماندهی باشگاه‌ها نیز بر عهده کمیته ملی المپیک است، ولی دولت نقش تکمیلی داشته و کمیته ملی المپیک با واگذاری به بخش خصوصی و مردمی موجب تمرکززدایی شده است. نتایج پژوهش رضوی (۱۳۸۵) بیانگر آن است که خصوصی‌سازی موجب تمرکززدایی در ساختار ورزش شده و یکی از هدف‌های نهایی خصوصی‌سازی در بلند مدت این است که دولت باید فقط به یک سلسله

فعالیت‌های ضروری که انجام آن‌ها جز با کمک دولت امکان‌پذیر نیست، بپردازد و سایر فعالیت‌ها را به بخش خصوصی و غیردولتی واگذار نماید.

رضایت مشتریان، یکی دیگر از اثرات ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان با بار عاملی (۰/۸۲) بود. با خصوصی‌سازی، نظم بازار، جایگزین تصمیم‌گیری‌های سیاسی می‌شود و در پی آن تخصیص و بهره‌وری منابع بر پایه انتخاب مصرف‌کنندگان قرار می‌گیرد. نتایج پژوهش کامران و حسینی (۱۳۸۷) نشان داد که میزان رضایت‌مندی از خدمات ارائه شده در بخش خصوصی بیشتر از بخش دولتی بوده است. باید اذعان نمود که شرکت‌های خصوصی همواره انگیزه بیشتری برای تأمین کالا و خدمات مورد نیاز مصرف‌کنندگان از لحاظ کمی و کیفی دارند. یافته‌های پژوهش لوین و همکاران (۲۰۱۹) نیز حاکی از این بود که بخش‌های خصوصی اغلب خدمات مناسب‌تری را فراهم نموده و دسترسی به این خدمات را برای مشتریان بهبود بخشیده و موجب رضایت آنان می‌گردند. مرادی (۱۳۸۴) در پژوهش خود به این نتیجه رسیده است که خصوصی‌سازی موجب افزایش رضایت مشتریان می‌شود. البته خصوصی‌سازی می‌تواند زیان‌هایی هم برای مصرف‌کنندگان داشته باشد. شرکت‌های خصوصی در پی حداکثر سود هستند و به‌ویژه می‌کوشند توان انحصاری خود را هر چه بیشتر افزایش دهند و در واقع اگر دولت قادر به اعمال کنترل و محدودیت‌های لازم برای جلوگیری از انحصار نباشد، مصرف‌کنندگان زیان می‌بینند. نتایج این پژوهش در زمینه رضایت مشتریان با نتایج پژوهش‌های سروانتس (۲۰۰۹) و کاهرامان و همکاران (۲۰۰۸) همخوانی ندارد. نتایج پژوهش سروانتس (۲۰۰۹) حاکی از این بود که بخش غیرخصوصی کمتر حاضر است خدمات غیراقتصادی عرضه کند و منابع را برای کارهای مولد (سودآور) به کار می‌گیرد. بنابراین، با خصوصی‌سازی، برخی کالا و خدمات ممکن است تولید نشود و گروهی زیان ببینند. همچنین نتایج پژوهش کاهرامان و همکاران (۲۰۰۸) نشان داد که با خصوصی‌سازی، بخشی از عوامل تولید ناکارا، مانند نیروی کار کنار گذاشته می‌شوند. هر چند کنار گذاشتن منابع ناکارآ، به طور کلی موجب سود مصرف‌کنندگان و پرداخت کنندگان مالیات می‌گردد، اما زیانی هم برای نیروهای کنار گذاشته خواهد داشت.

یافته‌های این پژوهش حاکی از این بود که از دیگر اثرات ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان اشتغال‌زایی با بار عاملی (۰/۷۸) می‌باشد. بحران بیکاری و وضعیت بازار کار از یکسو و برنامه‌های توسعه اقتصادی کشور از سوی دیگر، که مبتنی بر خصوصی‌سازی و کاهش تصدی دولت است، می‌تواند موجب این شود که برنامه‌ریزان به بررسی وضعیت اشتغال را در سرلوحه برنامه‌های خصوصی‌سازی قرار دهند. مطابق با نتایج بدست آمده از دیدگاه نمونه آماری بخش خصوصی ورزش یکی از حیطه‌های پررونق اقتصادی برای ایجاد اشتغال است، اما متأسفانه در داخل کشور بر اثر عدم تمایل گسترده بخش خصوصی به سرمایه‌گذاری در ورزش و ناکافی بودن منابع مالی به‌ویژه تسهیلات بانکی، همچنین قوانین و مقررات دست و پا گیر اعطای تسهیلات به متقاضیان تأسیس باشگاه‌های ورزشی عملاً نقش این حیطه از ورزش، برای ایجاد اشتغال و کارآفرینی تضعیف شده است. عطارزاده حسینی و سهرابی (۱۳۸۶) در پژوهش خود نشان دادند که ورزش به دو صورت مستقیم و غیرمستقیم بر اقتصاد و بازار کار اثرگذار است. یافته‌های پژوهش شمسایی و همکاران (۱۳۸۸) حاکی از این بود که خصوصی‌سازی در ورزش موجب اشتغال‌زایی خواهد شد. به طوری که در مجموع ۸۳ شغل در ورزش‌های مختلف و با عناوین مختلف ایجاد شده است. نتایج پژوهش روگه (۲۰۰۱) نیز حاکی از این بود که خصوصی‌سازی بر اشتغال‌زایی اثر مسقیم داشته و تعداد افراد استخدام شده در بخش ورزش در کشورهای کانادا،

انگلستان، اسکاتلند، و استرالیا حدود ۲ درصد کل شاغلان است. این تعداد در نیوزیلند ۱/۳ درصد است.

نتایج این پژوهش بیانگر این بود که کم‌ترین اثر ماده‌های مختلف (۸۸ و ۲۷) بر عملکرد اجرایی هیئت‌ها و زیرساخت‌های ورزشی استان اصفهان افزایش رقابت با بار عاملی (۰/۶۷) بود. رقابت مهم‌ترین امتیاز، شاخص برتر و مایه حیات نظام سرمایه‌داری است که موجب ارائه خدمات ورزشی بهتر به ذینفعان خواهد شد و هر عاملی که مانع رقابت بازار شود رفته رفته به ناکارایی نظام حاکم خواهد انجامید. از طرفی مالکیت دولتی بیشتر شرکت‌های تجاری سبب می‌شود رقابتی بین آن‌ها وجود نداشته باشد. مطابق تحقیقات گذشته مفهومی که در همه کشورها به عنوان یکی از هدف‌های خصوصی‌سازی پذیرفته شده، «افزایش رقابت» در فعالیتهای اقتصادی است (مرادی، ۱۳۸۴: ۱۸۳).

مطابق با دیدگاه نمونه آماری در زمینه خصوصی‌سازی امور در اداره ورزش و جوانان، تأثیر رقابت در یک بازه زمانی کوتاه آشکار نمی‌شود، بلکه شرایط رقابت در یک چرخه به آرامی شکل می‌گیرد تا پس از یک دوره مشخص، موجب مکانیسم رقابت، تخصیص بهینه عوامل و سرمایه‌گذاری‌ها شده و کارایی اقتصادی را افزایش دهد. نتایج پژوهش میرشا و چانگ (۲۰۱۲) نشان می‌دهد که در کشورهایی که دولت بخش گسترده‌ای از فعالیتهای اقتصادی را در دست دارد، باید اصل رقابت را در عمل بپذیرد. بنابراین، کنترل انحصار دولتی بر منافع و حقوق ویژه، باید رفته رفته از میان برداشته شود و امکانات و شرایط برابر برای رقیبان بالقوه واحدهای خصوصی فراهم آید. ناکوتسو و لاکوو (۲۰۰۹) نیز در پژوهش به این نتیجه رسیدند که رقابت در ارائه خدمات و تولید کالا هنگامی پدید می‌آید که ورود به آن رشته به سادگی امکان‌پذیر باشد. در صورت پذیرش واگذاری انحصارهای دولتی به بخش خصوصی، همه مجوزهای انحصارهای، امتیازها و محدودیت‌های گذشته باید به آرامی حذف شود و همه منابع با شرایط یکسان در اختیار شرکت‌ها قرار گیرد.

در پایان باید اذعان نمود با وجود آثار مثبت خصوصی‌سازی و برون‌سپاری در سازمان‌ها، مدیران باید از محدودیت و تهدیدات آن نیز به خوبی آگاهی داشته باشند. مواردی همچون فسادهای مالی، عدم کارایی و کاهش کیفیت خدمات ارائه شده توسط بخش‌های خصوصی برای کسب سودآوری بیشتر در قراردادهای، اغراق در قرارداد و صورت وضعیت‌های انجام کارها، سندسازی همواره از محدودیت‌ها و تهدیدات بالقوه در امر خصوصی‌سازی محسوب می‌شوند. این موارد نیازمند نظارت و کنترل بسیار دقیق توسط تیم‌های متخصص و آشنا با حوزه فعالیت، مبارزه جدی با فساد سیستمی در کشور از طریق شفاف‌سازی و برنامه‌ریزی در راستای توانمندسازی دولت و بخش خصوصی، می‌باشد. همچنین برای بهبودی هر چه بیشتر آثار خصوصی‌سازی، همکاری همه جانبه بخش دولتی به حذف هر گونه بازدارنده اداری و مالی از سر راه توسعه بخش خصوصی و فرهنگ‌سازی در بخش دولتی برای بهبود دیدگاه این بخش به فعالیتهای بخش خصوصی با هدف پشتیبانی روزافزون بخش دولتی از بخش خصوصی پیشنهاد می‌شود. همان‌گونه که نتایج پژوهش فهرنباچر و وینر (۲۰۱۹) نیز نشان داد که حمایت و تشویق قراردادهای برون‌سپاری در موفقیت آن‌ها بسیار مؤثرتر از تنبیه و مجازات در عدم دستیابی به اهداف کوتاه مدت است. با این وجود اخذ هرگونه تصمیم در این باره ملزم به بررسی اهداف نهایی برون‌سپاری می‌باشد.

علاوه بر این در زمینه خصوصی‌سازی در ورزش نیاز به پژوهش‌هایی در زمینه‌های راه‌کارهایی برای واگذاری موفق باشگاه‌های ورزشی در رشته‌های پر طرفدار همچون فوتبال به بخش خصوصی، راه‌کارهایی برای برطرف نمودن تعارض بین کسب سود و کارایی در خصوصی‌سازی در ورزش و نقش خصوصی‌سازی بر کیفیت ورزش و خدمات ورزشی دیده می‌شود.

منابع

- اعوانی، علیرضا؛ شهاب، محمدرضا و دانایی، ابوالفضل. (۱۳۹۶). «شناسایی و رتبه‌بندی عوامل تأثیرگذار بر چابکی سازمان بر پایه برون‌سپاری (مورد مطالعه: شرکت گاز استان سمنان)». فصلنامه علمی- پژوهشی مدیریت منابع انسانی در صنعت نفت. ۹(۳۴)، صص ۱۱۵-۱۴۴.
- پاداش، دنیا؛ سلطان‌حسینی، محمد؛ خبیری، محمد و فتحی، سعید. (۱۳۹۱). «تعیین و اولویت‌بندی عوامل مدیریتی و اجرایی موثر بر خصوصی‌سازی باشگاه‌های ورزشی با روش **AHP**». مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۵، صص ۴۷-۶۲.
- حقیقی، مهدی؛ حامی، محمد و شجاعی، وحید. (۱۳۹۷). «بررسی عوامل مؤثر بر چابکی سازمانی در ادارات ورزش و جوانان استان مازندران». نشریه مدیریت منابع انسانی در ورزش. ۵(۲)، صص ۲۴۹-۲۶۲.
- خلیلی، هادی؛ محمدزاده، یونس؛ ماشاللهی، اکرم و نیکخو، بهمن. (۱۳۹۱). «بررسی عوامل مؤثر بر اجرای ماده ۸۸ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت در اداره کل ورزش و جوانان استان البرز». پژوهش‌های کاربردی مدیریت و علوم زیستی در ورزش. ۳، صص ۳۳-۴۲.
- رامین مهر، حمید و چارستاد، پروانه. (۱۳۹۴). روش تحقیق کمی با کاربرد مدل‌سازی معادلات ساختاری (نرم افزار لیزرل). چاپ ۲، تهران: انتشارات ترمه
- رضوی، سید محمدحسین. (۱۳۸۳). «افزایش کارایی با سیاست خصوصی‌سازی در ورزش». نشریه حرکت. شماره ۲۳، صص ۵-۲۲.
- رضوی، سید محمدحسین. (۱۳۸۵). «خصوصی‌سازی، تمرکززدایی و انتقال وظایف ورزش قهرمانی به کمیته ملی المپیک». نشریه المپیک. ۱۴(۱) (پیاپی ۳۳)، صص ۶۵-۷۵.
- رضوی، محمدحسین. (۱۳۸۶). «خصوصی‌سازی و اصلاح ساختار ورزش قهرمانی در کشور». نشریه حرکت دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی دانشگاه تهران، (۲۷)، صص ۵-۱۸.
- ژانت‌بی، پارکز؛ بیورلی‌آر، کی و زنگر، ژروم کورآترمن. (۱۳۸۲). مدیریت معاصر ورزشی. محمد احسانی. چاپ اول، تهران: انتشارات دانشگاه تربیت مدرس
- سجادی، سیدحسین؛ عربی، مهدی و فلاحی، مریم. (۱۳۹۲). «تأثیر فرآیند خصوصی‌سازی بر شاخص‌های بهره‌وری شرکت‌های واگذار شده». فصلنامه پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی. ۲۱(۶۸)، صص ۴۹-۶۴.
- شاهرخشاهی، محمد باقر. (۱۳۸۸). «خصوصی‌سازی در ورزش کاهش هزینه‌های دولت». هفته‌نامه برنامه. ۷(۳۱۰)، صص ۶۷-۸۱.
- شمسانی، نبی؛ عبدی، هادی و بلوچی، رامین. (۱۳۸۸). «بررسی وضعیت باشگاه‌های ورزشی خصوصی شهر ایلام با تأکید بر اشتغال‌زایی». فصلنامه المپیک. سال ۱۷. ۴(۴۸)، صص ۶۳-۷۲.
- عطار زاده حسینی، سیدرضا و سهرابی، مهدی. (۱۳۸۶). «توصیف نگرش و گرایش مردم شهر مشهد به فعالیت‌های حرکتی و ورزشی». المپیک. ۱۵(۱) (پیاپی ۳۷)، صص ۳۷-۴۷.
- قره‌خانی، حسن؛ سیف پناهی، جبار و فولادی حیدرلو، شهرام. (۱۳۹۴). «طراحی مدل موانع

- خصوصی سازی باشگاه‌های فوتبال ایران». فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۴(۲۸)، صص ۵۵-۶۶.
- کامران، فریدون و حسینی، سیدمصطفی. (۱۳۸۷). «بررسی تأثیر فرآیند خصوصی سازی شده خدمات پستی بر عملکرد مالی و رضایت مشتریان (مطالعه موردی اداره پست شهرستان بابل)». فصلنامه پژوهش اجتماعی. ۱(۱)، صص ۱۷۳-۱۹۵.
- گودرزوند چگینی، مهرداد و میرزاد زارع، مهدی. (۱۳۸۹). «اثرات واگذاری (خصوصی سازی) بر کارایی (شرکت سهامی مخابرات استان گیلان)». مجله بررسی‌های بازرگانی. شماره ۴۰، صص ۸۶-۹۸.
- محرم‌زاده، مهرداد؛ غایب‌زاده، شهروز و توکلی انگوت، سخاوت. (۱۳۹۴). «بررسی چالش‌های اجرایی خصوصی سازی اماکن ورزشی در ورزش شهرستان‌ها». پژوهش‌های معاصر در مدیریت ورزشی. ۵(۱۰)، صص ۷۳-۸۴.
- مرادی، بهنام. (۱۳۸۴). «ابعاد خصوصی سازی و آثار آن بر سرمایه‌گذاری خصوصی (مطالعه موردی: ایران)». اطلاعات سیاسی اقتصادی. ۲۱۳ و ۲۱۴، صص ۱۸۰-۱۹۹.
- مشیری، سعید. (۱۳۸۹). «خصوصی سازی و رشد اقتصادی یک مطالعه بین کشوری». مجله تحقیقات اقتصادی. شماره ۹۰، صص ۱۴۱-۱۵۸.
- مصلی‌نژاد، محمد؛ قهرمان تبریزی، کوروش و شریفیان، اسماعیل. (۱۳۹۳). «موانع خصوصی سازی امکانات ورزشی دانشگاه‌های دولتی ایران». پژوهش در ورزش دانشگاهی. ۶، صص ۸۷-۱۱۲.
- مومنی، فرشاد و حاجی‌نوروزی، شیما. (۱۳۹۶). «اقتصاد سیاسی خصوصی سازی همراه با فساد». فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی. ۱۷(۶۷)، صص ۲۲۱-۲۵۲.
- نادریان جهرمی، مسعود؛ مصلحی، لیلا. (۱۳۹۲). «بررسی ابعاد اجتماعی خصوصی سازی نهاد ورزش (مورد مطالعه: اماکن ورزشی خصوصی شده شهر اصفهان)». پژوهش‌های فیزیولوژی و مدیریت در ورزش. ۷(۴)، صص ۲۳-۳۲.
- نصیری‌اقدام، علی؛ آقاجانی معمار، احسان. (۱۳۹۶). «تعارض بین کارایی در خصوصی سازی با هدف تعقیب کسب درآمد». فصلنامه مجلس و راهبرد، ۲۴(۹۲)، صص ۱۳۷-۱۷۳.
- Bjorvatn, K. & Tim, S. (2005). "Corruption & Privatization". *European Journal of Political Economy*, 21: p.908.
- Boubakri, N., Guedhami, O., Kwok, Ch. C.Y., Wang, H. (2019). "Is privatization a socially responsible reform?" *Journal of Corporate Finance*, 56: 129-151.
- Brown, S., Tonny, I. & Suda, L. (2008). "Privatization and Productivity". Available Online at: www.ssrn.com.
- Cervantes, P. (2009). "Sarbanes-Oxley and the Outsourcing of Accounting". *THE MICHIGAN JOURNAL OF BUSINESS*. 99-139.
- Delianur, A. (2012). "Open space privatization and quality of life, case study merdeka square medan". ASEAN Conference on environment-behavior studies. 36: 466-475.

- Earle, S. (2002). **“The Development of Privatization Process Research”**. International Review of Business Research Papers, 2(2): 265-277.
- El Ghouli, S., Guedhami, O., Kim, Y. (2017). **“Country-level institutions, firm value, and the role of corporate social responsibility initiatives”**. J. Int. Bus. Stud. 48, 360–385.
- Fehrenbacher, D. D., Wiener, M. (2019). **“The dual role of penalty: The effects of IT outsourcing contract framing on knowledge-sharing willingness and commitment”**. Decision Support Systems, 121: 62-71. <https://doi.org/10.1016/j.dss.2019.04.005>.
- Ferrell, A., Liang, H., Renneboog, L. (2016). **“Socially responsible firms”**. J. Financ. Econ. 122 (3), 585–606.
- Fiorentino, L., Jole, S. & Kimer, E. (2009). **“Disclosure Frequency and Privatization Process”**. Journal of Financial Economics, 87: 561-590.
- Gupta, R. (2001). **“Effect of Privatization on Performance”**. Journal of Accounting Research, 33: 193-228.
- Gibbon, H. (2001). **“Guide for Directing Government Owned Enterprises”**. Available at: <http://www.privatization.Org/collection/publication/htg>.
- Goel, R.K. & Budak, J. (2006) **“Privatization in transition economies: privatization scale and country size”**. Economics Systems, 30, p.100.
- Gurtu, A., Searcy, C., Jaber, M. Y. (2016). **“Effects of offshore outsourcing on a nation”**. Sustainable Production and Consumption, 7: 94-105. <https://doi.org/10.1016/j.spc.2016.06.001>.
- Kahraman, C., Engin, O., Kabak, O., Kaya, I. (2008). **“Information systems outsourcing decisions using a group decision-making approach”**. Engineering Application of Artificial Intelligence. Pp: 215-227.
- Kirke, D. (2004). **“Framing quality physical education: The elite sport model or sport education”**. Physical Education and Sport Pedagogy, 9(2): 185-195.
- Lau, H.C.W. & Wong, E.T.T (2001). **“Application of information technology in agile manufacturing”**. The 21st Century Competitive Strategy, Elsevier Science, pp: 205- 222.
- Levin, A., Munthali, S., Vodungbo, V., Rukhadze, N., Maitra, K., Ashagari, T., Brenzel, L. (2019). **“Scope and magnitude of private sector financing and provision of immunization in Benin, Malawi and Georgia”**. Vaccine, 37: 3568–3575. <https://doi.org/10.1016/j.vaccine.2019.05.023>.
- Liu, S., Chan, F. T. S., Yang, J., Niu, B. (2018). **“Understanding the effect of cloud computing on organizational agility: An empirical examination”**. International Journal of Information Management, Volume 43: 98-111, <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2018.07.010>.
- Mclean, D.D., Gustafson, T.F. (2002). **Privatization and its effect on public golf employees**. Indiana University.

- Megginson, W. L. (2017). **“Privatization, state capitalism, and state ownership of business in the 21st century”**. *Found. Trends Finance*. 11 (1–2), 141–153
- Michie, J. & Oughton, C. (2005). **“The corporate governance of professional football clubs in England, corporate Governance: An International Review”**. 13(4): 517-531.
- Mishra, K. & Chang, H. (2012). **“Can off farm employment affect the privatization of social safety net? The case of self-employed farm households Original Research”**. *Article food policy*, 37(1): 94-101.
- Mitrovich, R., Marti, M., Watkins, M., Duclos, P. (2017). **A Review of the Private Sector’s Contribution to Immunization Service Delivery in Low, Middle, and High- Income Countries**. For WHO SAGE.
- Muzangaza, L., Caxton, M., Gabriel, F., Chaitwa. R. (2001). **“The role of ideological and behavioral differences in privatization problems in transition economies (the context of Zimbabwe)”**. Walden University.
- Nakatsu, R, Iacovou, C. (2009). **“A comparative Study of important risk factors involved in offshore and domestic outsourcing of software development projects: A two-panel Delphi study”**. *Information and Management*, 46: 57–68.
- Newman, K. (2001). **“Interrogating SERVQUAL: a critical assessment of service quality measurement in a high street retail bank”**. *International Journal of Bank Marketing*, 19(3): 126-139, <https://doi.org/10.1108/02652320110388559>.
- Rogge, J. (2001). **“Governance in Sports: A Challenge for Future”**. The European Olympic Committee. GIS, Conference.
- Star, P. (1989). **The Meaning of Privatization. In Privatization and Welfare Star**. Sheila B. Kamerman and Alfred J. Kahn (eds). 15 - 49.
- Subba Rao, S. Nohm, A. (2001). **“Information system for agile manufacturing environment in 38 – the post-industrial stage”**. *Agile manufacturing: the 21st century competitive strategy*. Elsevier science, pp: 226-246.
- Tellaa, R. Galianid, S. Schargrodsy, E. (2012). **“Reality versus propaganda in the formation of beliefs about privatization”**. *Journal of Public Economics*, 96(5–6): 553–567.

نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

احمد محمودی^۱

برانوش نیک بین^۲

علیرضا خانجانی^۳

محمدحسین قربانی^۴

 10.22034/SSYS.2022.778

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۹/۰۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۹/۲۴

هدف پژوهش حاضر، بررسی نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز است. روش پژوهش، توصیفی و از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز (۱۶۰ نفر) و براساس روش نمونه گیری کل شمار، تمامی افراد جامعه به عنوان نمونه انتخاب شدند که تعداد ۱۳۳ پرسشنامه جمع آوری گردید. به منظور جمع آوری داده ها از پرسشنامه های بالندگی سازمانی جمشیدی (۱۳۸۶)، شفافیت سازمانی راولینز (۲۰۰۸) و نظام پیشنهادات سهرابی (۱۳۹۲) استفاده گردید. در تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی برای طبقه بندی داده ها و در آمار استنباطی از آزمون های همبستگی پیرسون در نرم افزار SPSS و مدل سازی معادلات ساختاری در نرم افزار AMOS استفاده شد. نتایج نشان می دهد که بین نظام پیشنهادات و شفافیت سازمانی با بالندگی سازمانی و بین نظام

۱- استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Ah.Mahmoudi@ut.ac.ir

۲- دکترای مدیریت رفتاری، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

۳- کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، دانشگاه غیردولتی-غیرانتفاعی ایوان کی، سمنان، ایران

۴- دکترای مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

پیشنهادات با شفافیت سازمانی رابطه مثبت معناداری وجود دارد. براساس نتایج مدل تحقیق مشخص گردید که نظام پیشنهادات بر شفافیت سازمانی و شفافیت سازمانی بر بالندگی سازمانی اثر مثبت معناداری داشتند. همچنین مشاهده شد که شفافیت سازمانی در ارتباط بین نظام پیشنهادات و بالندگی سازمانی نقش میانجی دارد.

بنابراین، با توجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت که پیاده‌سازی و استقرار یک نظام پیشنهادی اثربخش و کارآمد و قرارگیری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز کارکنان در راستای شکل دادن به نظرات و پیشنهادهای مفید سازمانی می‌تواند منجر به رشد مستمر و دستیابی به بالندگی سازمانی گردد.

واژگان کلیدی: بالندگی سازمانی، شفافیت سازمانی، نظام پیشنهادات، اداره ورزش و جوانان.

مقدمه

عصر امروز، عصر تغییرات شتاب‌زا و عدم اطمینان نسبت به آینده و نبود داده‌های در دسترس و کافی جهت تصمیم‌گیری برای مدیران است. تغییراتی که اگر سازمان، خود را با آن موافق و همراه نسازد، چه بسا سازمان را به ورطه نابودی بکشاند. از این رو، سازمان باید یک ویژگی مهم داشته باشد که آن عبارت از توانایی تغییر و تطبیق مداوم است (ابراهیم‌زاده، ۲۰۰۵). سازمان‌ها برای همسو شدن با تغییرات محیطی نیازمند بهبود و توسعه و گسترش عملیات اجرایی هستند تا عملکرد سازمانی بهبود یابد و اصول سازمان بر پایه فرایند آموزش و تغییر دادن ارزش‌ها و نگرش‌های کارکنان و اعضای سازمان باشد. بالندگی فرایندی است که یک سازمان از راه آن ظرفیت داخلی خود را توسعه می‌دهد تا به حداکثر اثربخشی خود در مأموریت سازمان مشخص شده، دست یافته و حفظ کند (فیلپاین و میکاش، ۱۹۹۹). جنبش بالندگی سازمانی^۲ در نیمه دوم سده بیستم پایه‌ریزی گردید و در دهه کنونی به رشد و رسایی درخور توجهی رسیده است. این جنبش بر پایه مفروضاتی استوار است که با ارزش‌های والای انسانی سازگاری کامل دارد. بالندگی سازمانی ریشه هرگونه توانمندی و شکوفایی در قلمرو تلاش‌های انسانی را در «بالندگی انسان»^۳ جستجو می‌کند و انسان را مایه اصلی و عامل بنیادی هرگونه دگرگونی به شمار می‌آورد (رضایی، ۱۳۸۰). با عنایت به تغییر سریع و رقابت گسترده، سازمان‌ها باید برای حصول اطمینان فعالیت‌های بالندگی سازمانی خود را تداوم بخشند. بالندگی سازمانی، شامل فعالیت‌های توسعه و تغییر سنجیده است و از این واقعیت پدید آمده که «تغییر اجتناب‌ناپذیر است»^۴ (کاراکایا و ایلماز، ۲۰۱۳). رحیمی، ساداتی و احدزاده (۱۳۹۷) در پژوهشی دریافتند که بین اخلاق حرفه‌ای و فراموشی سازمانی هدفمند با بالندگی سازمانی ادارات ورزش و جوانان استان آذربایجان غربی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین متغیرهای اخلاق حرفه‌ای و فراموشی سازمانی هدفمند تأثیر بسزایی بر بالندگی سازمانی ادارات ورزش و جوانان استان آذربایجان غربی دارد. به طور کلی، بالندگی سازمانی یک نظریه رفتاری بسیار پیچیده است که به تغییر رفتار در سطح سازمان اشاره دارد. بنابراین، شاید بتوان گفت که شفافیت در سازمان‌ها در بخش‌های مختلف سازمانی می‌تواند بر رشد و بالنده شدن نیروهای انسانی آن سازمان مؤثر باشد. از طرفی مشارکت دادن کارکنان در تصمیم‌گیری به عنوان یکی از عوامل اساسی بالندگی سازمانی معرفی شده و یادآور این نکته است که به استناد آرای روان‌شناسان انسان‌گرا، کارکنان باید در تصمیم‌گیری‌های مربوط به کار و شغل خود در سازمان مشارکت داشته باشند، هرچند این مشارکت از لحاظ درجه، محتوا و میدان یا وسعت در تغییر است (ساعتچی، ۱۳۹۷). نتایج پژوهش اناری نوه و رباطی (۱۳۹۷) با عنوان «بررسی رابطه بین شفافیت سازمانی و مدیریت مشارکتی با عملکرد شغلی» نشان می‌دهد که بین شفافیت سازمانی و مؤلفه‌های آن با عملکرد شغلی رابطه مثبت معناداری وجود دارد و نتایج تحلیل رگرسیون نشان داد که مؤلفه‌های شفافیت سازمانی (مشارکت کارکنان، شفافیت اطلاعاتی، پنهان کاری، پاسخگویی سازمانی) می‌تواند ۳۷/۶ درصد از واریانس عملکرد شغلی مدیران را پیش‌بینی کنند. همچنین مؤلفه‌های مدیریت مشارکتی (مشارکت در

1. Philbin & Mikush
2. Organizational Development (OD)
3. Human Development
4. Change is inevitable
5. Karakaya, Abdullah & Yilmaz, Kasim

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

برنامه‌ریزی‌های سازمان، ارتباطات سازمانی ایجاد شده برای مشارکت، مشارکت در تصمیم‌گیری‌های سازمان) می‌توانند ۴۹/۲ درصد از واریانس عملکرد شغلی مدیران را پیش‌بینی کنند. دنیای متغیر امروز ایجاب می‌کند سازمان‌ها برای بقا به دنبال ابزاری نوین باشند. یکی از ابزارهایی که سازمان‌ها را در تأمین اهداف یاری می‌کند، شفافیت سازمانی است. با وجود اینکه شفافیت سازمانی موضوع تازه‌ای نیست، به مفهوم آن توجه زیادی نشده است و اکثر پژوهش‌ها در این زمینه، شفافیت سازمانی را در مفهوم افشای اطلاعات بررسی کرده‌اند (درویش و عظیمی، ۱۳۹۰). از نظر بسیاری از اندیشمندان شفافیت در سازمانی پیش‌نیاز عملکرد مؤثر سازمانی است و بیشتر اوقات سبب ایجاد سازمان‌هایی با اثربخشی بالاتر می‌شود (برگر و اونز، ۲۰۱۰). یک سازمان شفاف، سازمانی است که افراد درون و بیرون آن بتوانند به منظور شکل دادن به نظراتشان درباره اقدامات و فرایندهای آن سازمان، اطلاعات مورد نیازشان را به دست آورند (لینستد و نارین، ۲۰۰۶). شفافیت سازمانی نتایج مثبتی همچون مشارکت بیشتر کارمندان، ایجاد اعتماد نسبت به مدیریت سازمان، یادگیری از خطاها و اشتباهات، افزایش رضایت شغلی کارکنان، افزایش خلاقیت، بهبود عملکرد، کاهش رفتارهای مخرب کارکنان و افزایش شفافیت و وضوح نقش به بار آورد (واگلگنسگ و لستر، ۲۰۰۹).

شفافیت در ساده‌ترین تعریف، هم معنی با گشودگی در نظر گرفته می‌شود (ویلیامز، ۲۰۰۵). این مفهوم بیانگر اطمینان از باز بودن درون سازمان است به گونه‌ای که کارکنان بتوانند رفتارها را به درستی تغییر دهند یا اصلاح کنند (اسچناکینبرگ و تاملینسون، ۲۰۱۶). نتایج هیشام و همکاران^۶ (۲۰۱۷) در زمینه شفافیت نشان می‌دهد که سبک رهبری کارزماتیک و سبک رهبری دموکراتیک اثر مثبت معناداری بر روی شفافیت سازمانی دارند و براساس نتایج رهبری دموکراتیک اثر قوی‌تری بر روی شفافیت سازمانی داشته است.

مدیریت مشارکتی یکی از رویکردهای مدیریت است که با به رسمیت شناختن اهمیت نیروی انسانی، تلاش می‌کند راه‌کارهایی برای حضور فعالانه کلیه افراد در سازمان‌ها بیابد. این رویکرد که هم مبتنی بر مبنای نظری محکمی است و هم از روش‌های اجرایی قابل استفاده بهره می‌برد، در بسیاری از سازمان‌ها به کار گرفته شده و با پیامدهای مطلوبی مادی و معنوی همراه بوده است (طوسی، ۱۳۹۰). از جمله ابزارهای مدیریت مشارکتی در سازمان‌ها می‌توان نظام پیشنهادی، تصمیم‌گیری مشورتی، تصمیم‌گیری دوجانبه و تیم‌های کاری دانست. نظام پیشنهادها، یکی از ابزارهای دستیابی به بهبود مستمر در سازمان بوده و در عین حال یکی از ساده‌ترین شیوه‌های پیاده‌سازی رویکرد مدیریت مشارکتی در سازمان می‌باشد. بنابراین، این نظام از یک‌سو از طریق پیوند با کایزن به بهبود خدمات و محصولات می‌پردازد و از سوی دیگر به عنوان یکی از ابزارهای دستیابی به مدیریت مشارکتی، به بهبود روحیه و رضایت ذینفعان سازمان منجر می‌شود (عبداللهی، ۱۳۹۲).

-
1. Burger & Owens
 2. Lindstedt & Naurin
 3. Voglgesng & Lester
 4. Williams
 5. Schnackenberg & Tomlinson
 6. Hisham & Palil & Wan & Nowalid

نظام پیشنهادات کارآمد موجب انگیزش کارکنان و ترسیم راهبردهای توانمندسازی برای ایجاد نوآوری و بهبود مستمر در سازمان می‌شود (احمد و جابین، ۲۰۱۹).

در نظام پیشنهادات همه اعضای سازمانی در مورد روش‌ها، حل مسائل و توسعه بهره‌وری به طور فعال فکر می‌کنند و نتیجه آن را در قالب طرح‌ها و پیشنهادات به سازمان ارائه می‌کنند (کدرستمی و نعمتی، ۱۳۹۰). نظام پیشنهاد سازوکار رسمی برای ترغیب کارکنان به ارائه اندیشه‌های سازنده جهت بالندگی سازمانی است (بوچ^۲ و همکاران، ۲۰۱۰). نظام پذیرش و بررسی پیشنهادات یکی از سازوکارهای قدرتمند و اساسی است که در بسیاری از سازمان‌های صنعتی، بازرگانی، مالی و خدماتی بخش‌های خصوصی و عمومی جهان به صورت گسترده و همگانی کاربرد پیدا کرده است (ریاحی، ۱۳۹۶). نظام پیشنهادات باید به خواسته‌های کارکنان توجه کند و باید توجه داشت لحظه‌ای که کارمندان ایده‌هایی را وارد سیستم مدیریت ایده می‌کنند، نسبت به موانع و بازخوردها به آن هم بسیار حساس هستند (گنریچ^۳، ۲۰۱۸).

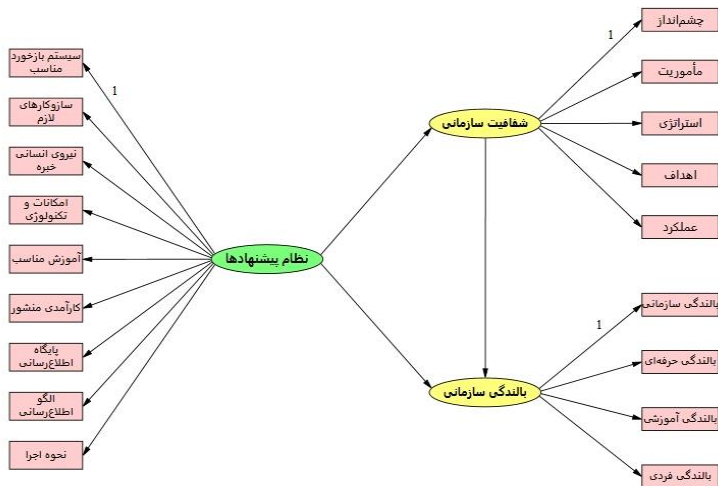
غلامرضایی، کرم زاده و کیایی (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان «بررسی تأثیر استقرار نظام پیشنهادات بر فرهنگ خلاقیت در سازمان های خدماتی»، دریافتند که استقرار نظام پیشنهادات باعث ترویج سبک‌های فکری مناسب برای بروز خلاقیت می‌شود. همچنین نتایج نشان داد که استقرار نظام پیشنهادات باعث کاهش موانع سازمانی و موانع فرهنگی در بروز خلاقیت می‌شود. رحمانی و اخباری (۲۰۱۷) در پژوهش خود اثر نظام پیشنهادات بر روی عملکرد مالی و رضایت شغلی کارکنان را بررسی کردند. نتایج نشان داد که بین نظام پیشنهاد با عملکرد مالی و رضایت شغلی کارکنان رابطه مثبت معناداری وجود دارد، اما بین عملکرد مالی و رضایت شغلی رابطه معناداری وجود نداشت. اشلاقی و همکاران (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «اثر نظام پیشنهادات را بر روی عملکرد کارکنان دانشگاه علوم پزشکی مازندران»، به این نتیجه رسیدند که کاربرد نظام پیشنهادات در میان کارکنان بر جنبه‌های عملکرد مالی، رشد مراقبت از مشتری، رشد و نوآوری و فرایندهای داخلی عملکرد سازمان تأثیر می‌گذارد.

نظام پیشنهادات به ایجاد برنامه‌های مناسب برای سازمان می‌پردازد. هدف از این تغییر می‌تواند افزایش فعالیت پیشنهادی در و تغییر توزیع مسئولیت‌ها به صورت کارآمدتر باشد. همچنین این نظام چشم انداز جدیدی برای درک چرایی مشارکت افراد در چنین فعالیتی را ارائه می‌دهد (وانهارانتا^۴، ۲۰۱۸). با توجه به مزیت‌هایی که شفافیت و سیستم مدیریت مشارکتی در سازمان می‌تواند به وجود آورد، ضرورت پژوهش و مطالعه این متغیرها در سازمان‌ها لازم و ضروری به نظر می‌رسد. همچنین لزوم توجه به بالندگی سازمانی در سازمان‌های ورزشی از جمله اداره ورزش و جوانان در سطح استان و شهرستان‌ها در راستای دستیابی به اهداف سازمانی حائز اهمیت بوده و باید مورد توجه قرار گیرد. ساختار سازمان‌های ورزشی نیز همانند دیگر سازمان‌های خدماتی بوده و تمام امور براساس افراد و ارتباطات بین آن‌ها بنا نهاده شده است. از طرفی وزارت ورزش و جوانان به عنوان متولی ورزش در کشور بوده که برای اثربخشی و کارایی مناسب‌تر، نمایندگی‌هایی در سطح استان‌ها به عنوان اداره کل ورزش و جوانان استان‌ها را دارا می‌باشد. بنابراین، روشن است بهبود عملکرد هر یک از این ادارات ورزش و جوانان استانی منجر به رشد و بهبود عملکرد وزارت ورزش و جوانان

1. Ahmad, S. Z., & Jabeen
2. Buech
3. Gernreich
4. Vanharanta

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

و در نهایت رشد کیفی و کمی ورزش در سطح کشور خواهد شد، لذا ضرورت ایجاد می‌کند که مدیران و مسئولین اداره کل ورزش و جوانان و همچنین در سطح شهرستان‌ها از روش‌های جدید مدیریتی به منظور رشد و بالندگی خود استفاده کنند. با توجه به کمبود یا نبود شواهد تجربی و به منظور اطمینان از رابطه بین متغیرهای نظام پیشنهادها، شفافیت سازمانی و بالندگی سازمانی، به‌ویژه در سازمان‌های ورزشی ایران، پژوهش حاضر به بررسی نقش نظام پیشنهادها بر شفافیت سازمانی و بالندگی سازمانی پرداخته است. با توجه به مطالب گفته شده و نقش مهم اداره ورزش و جوانان، چارچوب نظری پژوهش حاضر در شکل ۱، ارائه شده است و در آن نظام پیشنهادها و شفافیت سازمانی به عنوان متغیرهای مستقل و بالندگی سازمانی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده‌اند. لذا هدف از این پژوهش بررسی رابطه بین نظام پیشنهادات، شفافیت سازمانی و بالندگی سازمانی در اداره کل ورزش و جوانان استان البرز می‌باشد. در واقع، محقق در این پژوهش به دنبال پاسخ دادن به این سؤال است: آیا نظام پیشنهادات بر میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز تأثیر دارد؟

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق (منبع: نگارنده)

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با توجه به نوع مطالعه و روابط بین متغیرها از دسته تحقیقات کاربردی^۱ و از نظر شیوه گردآوری داده‌ها در زمره پژوهش‌های همبستگی مبتنی بر مدل معادلات ساختاری^۲ بوده که به صورت میدانی اجرا شده است. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه کارکنان اداره کل ورزش و جوانان استان البرز است. براساس آمار و اطلاعات گرفته شده تعداد کارکنان ۱۶۰ نفر می‌باشد. با توجه به روش پژوهش و به منظور قابلیت تعمیم پذیری نتایج روش نمونه‌گیری به صورت تمام شمار بوده، بدین صورت که تمامی افراد جامعه به عنوان نمونه انتخاب شدند. در نهایت پس از توزیع و

1. Applied research
2. Structural Equation Modeling (SEM)

جمع‌آوری پرسشنامه‌های پژوهش و حذف موارد ناقص و غیرقابل تجزیه و تحلیل، تعداد ۱۳۳ پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفته است.

در این پژوهش از پرسشنامه ارزیابی نظام پیشنهادات سهرابی (۱۳۹۲) شامل ۴۸ گویه و نه بُعد (سیستم بازخورد مناسب، سازوکارهای لازم، نیروی انسانی خبره، امکانات و فناوری، آموزش مناسب، کارآمدی منشور، پایگاه اطلاع‌رسانی، الگوی اطلاع‌رسانی، نحوه اجرا) با مقیاس پنج ارزش لیکرت (خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵) استفاده گردید. روایی محتوایی^۱ این پرسشنامه در پژوهش معین جهرمی (۱۳۹۵) تأیید شده است. همچنین پایایی^۲ پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ^۳ ۰/۸۷ به دست آمده که نشان از پایایی قابل قبول این پرسشنامه دارد. همچنین از پرسشنامه استاندارد شفافیت سازمانی راولینز (۲۰۰۸) شامل ۱۷ گویه و پنج بُعد (چشم‌انداز، مأموریت، راهبردی، اهداف، عملکرد) با مقیاس پنج ارزشی لیکرت (خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵) استفاده گردید. پایایی این پرسشنامه در پژوهش کردنائیچ و همکاران (۱۳۹۳) به روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹ به دست آمده و روایی آن نیز به صورت محتوایی و سازه مورد تأیید قرار گرفته است. در این پژوهش از پرسشنامه استاندارد بالندگی سازمانی جمشیدی (۱۳۸۶) شامل ۳۹ گویه و چهار بُعد (بالندگی سازمانی، بالندگی حرفه‌ای، بالندگی آموزشی، بالندگی فردی) با مقیاس پنج ارزشی لیکرت (خیلی کم=۱ تا خیلی زیاد=۵) استفاده شد. پایایی و روایی این پرسشنامه توسط جمشیدی (۱۳۸۶) تأیید شده است. همچنین شعبانی بهار و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان «نقش مدیریت تنوع در بالندگی سازمانی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های سراسر کشور»، از این پرسشنامه استفاده کرده است. در پژوهش شعبانی بهار (۱۳۹۳) روایی محتوایی تأیید شده و همچنین پایایی این پرسشنامه به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۵ به دست آمده است که نشان از قابل قبول بودن میزان همسانی درونی سؤالات و پایایی ابزار تحقیق دارد.

جدول ۱. ضرایب پایایی درونی پرسشنامه‌های تحقیق

پرسشنامه	ابعاد پرسشنامه	تعداد سؤالات	آلفای کرونباخ
	سیستم بازخورد مناسب	۹	۰/۸۲۱
	سازوکارهای لازم	۵	۰/۷۸۴
	نیروی انسانی خبره	۴	۰/۷۶۶
	امکانات و فناوری	۴	۰/۷۲۳
نظام پیش‌نهادات ($\alpha=0/871$)	آموزش مناسب	۳	۰/۸۱۶
	کارآمدی منشور	۷	۰/۸۷۶
	پایگاه اطلاع‌رسانی	۴	۰/۷۵۶
	الگوی اطلاع‌رسانی	۶	۰/۸۲۹
	نحوه اجرا	۶	۰/۸۰۰
	چشم‌انداز	۴	۰/۸۴۸
شفافیت سازمان ($\alpha=0/851$)	مأموریت	۲	۰/۸۳۰

1. Content validity
2. Reliability
3. Cronbach's alpha coefficients

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

۰/۷۶۳	۲	راهبردی	بالندگی سازمانی ($\alpha=0/874$)
۰/۸۳۲	۴	اهداف	
۰/۸۱۹	۴	عملکرد	
۰/۸۱۱	۱۳	بالندگی سازمانی	
۰/۸۳۸	۱۰	بالندگی حرفه‌ای	
۰/۷۴۶	۵	بالندگی آموزشی	
۰/۸۵۲	۱۱	بالندگی فردی	

در این پژوهش همان طور که، در جدول ۱ مشاهده می‌شود به منظور محاسبه پایایی^۱ سؤالات پرسشنامه‌ها از روش آلفای کرونباخ^۲ استفاده و ضریب پایایی درونی برای هر سه پرسشنامه نظام پیشنهادات، شفافیت سازمانی و بالندگی سازمانی بالای ۰/۷ بود که نشان از قابل قبول بودن پرسشنامه‌های پژوهش دارد. برای سازمان دادن، خلاصه کردن طبقه‌بندی نمرات خام و توصیف اندازه‌های نمونه از آمار توصیفی^۳ همانند تنظیم جدول توزیع فراوانی، درصدها استفاده شده است. به منظور برآورد پارامترها و پیش‌بینی آن از آمار استنباطی^۴ استفاده گردید. از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف^۵ برای بررسی طبیعی بودن توزیع داده‌ها بهره گرفته شد. به منظور بررسی ارتباط بین متغیرهای تحقیق از آزمون همبستگی پیرسون^۶ استفاده و برای طراحی مدل ارتباطی بین متغیرهای پژوهش نرم‌افزار AMOS^۷ نسخه ۲۳ به کار گرفته شد.

یافته‌های پژوهش

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	مرد	۹۱
	زن	۳۲
سن	۲۰ تا ۳۰ سال	۳۶/۱
	۳۱ تا ۴۰ سال	۳۸/۳
	۴۱ تا ۵۰ سال	۱۵/۸
	بیشتر از ۵۰ سال	۹/۸
سابقه کاری	۱ تا ۱۰ سال	۵۰/۴
	۱۱ تا ۲۰ سال	۳۳/۱
	بیشتر از ۲۰ سال	۱۶/۶

1. Stability
2. Cronbach's alpha coefficients
3. Descriptive Statistics
4. Inferential Statistics
5. Kolmogorov-Smirnov Test
6. Pearson Test
7. Analysis of moment structures

براساس یافته‌های جدول ۲، مشخص گردید که ۹۱ نفر مرد و ۴۲ نفر زن بودند. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد بیشترین تعداد نمونه با ۵۱ نفر در گروه ۳۱ تا ۴۰ سال قرار داشت و بیشترین میزان سابقه کاری ۱ تا ۱۰ سال بود.

جدول ۳. نتایج آزمون کولموگروف-اسمیرنف

آماره‌ها		متغیرهای پژوهش	
نوع توزیع	سطح معنی داری	آزمون آماری	
نرمال	۰/۲۰۰	۰/۰۹۸	بالندگی سازمانی
نرمال	۰/۲۰۰	۰/۰۸۵	بالندگی حرفه‌ای
نرمال	۰/۱۹۲	۰/۱۰۹	بالندگی آموزشی
		۰/۱۰۴	بالندگی فردی
نرمال	۰/۲۰۰	۰/۰۷۰	بالندگی سازمانی کل
نرمال	۰/۰۶۶	۰/۱۶۶	چشم‌انداز
نرمال	۰/۰۹۴	۰/۱۲۸	مأموریت
نرمال	۰/۰۸۱	۰/۱۴۴	استراتژی
نرمال	۰/۲۰۰	۰/۰۹۸	اهداف
نرمال	۰/۱۰۱	۰/۱۱۴	عملکرد
نرمال	۰/۲۰۰	۰/۰۸۴	شفافیت سازمانی
نرمال	۰/۱۹۱	۰/۱۱۶	سیستم بازخورد مناسب
نرمال	۰/۰۸۱	۰/۱۲۴	سازوکارهای لازم
نرمال	۰/۰۸۳	۰/۱۲۷	نیروی انسانی خبره
نرمال	۰/۲۰۰	۰/۱۰۷	امکانات و فناوری
نرمال	۰/۰۸۴	۰/۱۲۷	آموزش مناسب
نرمال	۰/۲۰۰	۰/۰۷۹	کارآمدی منشور
نرمال	۰/۰۶۱	۰/۱۳۷	پایگاه اطلاع‌رسانی
نرمال	۰/۰۸۷	۰/۱۱۶	الگوی اطلاع‌رسانی
نرمال	۰/۱۸۵	۰/۱۱۰	نحوه اجرا
نرمال	۰/۲۰۰	۰/۱۰۸	نظام پیشنهادها

ابعاد بالندگی
سازمانیابعاد شفافیت
سازمانیابعاد نظام
پیشنهادها

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

با توجه به مقادیر سطح معناداری در مورد بالندگی سازمانی، شفافیت سازمانی، نظام پیشنهادات و مؤلفه‌های آن در جدول ۳، مشاهده می‌شود که در این متغیرها مقادیر سطح معناداری بیشتر از ۰/۰۵ می‌باشد؛ این بدان معناست که توزیع مشاهده شده این متغیرها با توزیع مورد انتظار محقق یکسان است - توزیع متغیرهای فوق یک توزیع - نرمال می‌باشد. با توجه به نرمال بودن توزیع متغیرهای نظام پیشنهادات، شفافیت سازمانی و بالندگی سازمانی به منظور بررسی ارتباط بین این متغیرها از آزمون همبستگی پیرسون استفاده گردید.

جدول ۴. ماتریس همبستگی پیرسون بین متغیرهای تحقیق

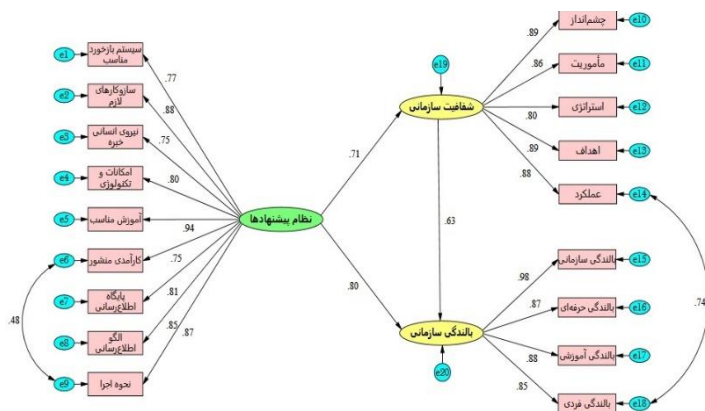
متغیرها	سطح معناداری	نظام پیشنهادات	شفافیت سازمانی	بالندگی سازمانی
نظام پیشنهادات	ضریب همبستگی	۱	-	-
شفافیت سازمانی	ضریب همبستگی	۰/۷۷۹**	۱	-
بالندگی سازمانی	ضریب همبستگی	۰/۸۹۴**	۰/۶۸۲**	۱
			۰/۰۰۳	۰/۰۰۱

* = معناداری در سطح $P \leq 0/05$ ؛

نتایج آزمون همبستگی پیرسون در

جدول ۴، نشان می‌دهد که بین نظام پیشنهادات و شفافیت سازمانی ($Sig=0/001$)، بین نظام پیشنهادات و بالندگی سازمانی ($r=0/779, Sig=0/001$) و بین شفافیت سازمانی و بالندگی سازمانی ($r=0/682, Sig=0/001$) رابطه مثبت معناداری وجود دارد.

پس از بررسی ارتباط بین متغیرهای تحقیق، طراحی مدل تحقیق در نرم‌افزار Amos نسخه ۲۳ انجام گردید.

شکل ۲. مدل تحقیق (در حالت ضرایب رگرسیونی استاندارد شده)

جدول ۵. ضرایب رگرسیونی استاندارد شده و مقادیر t مدل ارتباطی تحقیق

مسیر	بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
<---	سیستم بازخورد مناسب	۰/۷۶۸	-
<---	ساز و کارهای لازم	۰/۸۷۷	۰/۰۰۱
<---	نیروی انسانی خبره	۰/۷۵۲	۰/۰۰۱
<---	امکانات و فناوری	۰/۸۰۳	۰/۰۰۱
<---	آموزش مناسب	۰/۹۳۷	۰/۰۰۱
<---	کارآمدی منشور	۰/۷۵۱	۰/۰۰۱
<---	پایگاه اطلاع‌رسانی	۰/۸۱۳	۰/۰۰۱
<---	الگوی اطلاع‌رسانی	۰/۸۵۳	۰/۰۰۱
<---	نحوه اجرا	۰/۸۶۵	۰/۰۰۱
<---	چشم‌انداز	۰/۸۸۸	-
<---	مأموریت	۰/۸۶۲	۰/۰۰۸
<---	استراتژی	۰/۸۰۴	۰/۰۰۵
<---	اهداف	۰/۸۸۹	۰/۰۰۱
<---	عملکرد	۰/۸۸۰	۰/۰۰۱
<---	بالندگی سازمانی	۰/۹۷۶	-
<---	بالندگی حرفه‌ای	۰/۸۶۸	۰/۰۰۱
<---	بالندگی آموزشی	۰/۸۸۳	۰/۰۰۱
<---	بالندگی فردی	۰/۸۵۲	۰/۰۰۱

نظام پیشنهادها

شفافیت سازمانی

بالندگی سازمانی

بر مبنای یافته‌های حاصل از مدل معادلات ساختاری و نتایج گزارش شده در **Error! Reference source not found.** مشاهده می‌شود کلیه بارهای عاملی (ضرایب رگرسیونی استاندارد شده) از مقادیر تی (t) قابل قبولی در سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ برخوردار بوده و این شاخص‌ها نشان می‌دهند که متغیرهای مشاهده‌ای اندازه‌گیری شده به خوبی انعکاسی از متغیرهای پنهان نظام پیشنهادها، شفافیت سازمانی و بالندگی سازمانی می‌باشند. در **Error! Reference source not found.** مدل ارتباطی تحقیق در حالت ضرایب رگرسیونی استاندارد شده (بار عاملی) ارائه شده است. در ادامه شاخص‌های برازش مدل تحقیق به منظور بررسی تأیید یا عدم تأیید مدل ارتباطی بررسی می‌شود.

جدول ۶. شاخص‌های برآزش مدل ارتباطی تحقیق

تفسیر	مقادیر شاخص‌ها	مقدار مطلوب	شاخص‌های برآزش
-	۵۲۰/۶۵	-	کای اسکوار (کای دو) ^۱
-	۱۳۰	-	درجه آزادی ^۲
مطلوب	۴/۰۰۵	کمتر از ۵	نسبت کای اسکوار به درجه آزادی (χ^2/df)
مطلوب	۰/۹۰۲	بیشتر از ۰/۹	شاخص نیکویی برآزش ^۳ (GFI)
مطلوب	۰/۸۴۴	بیشتر از ۰/۸	شاخص نیکویی برآزش تعدیل شده ^۴ (AGFI)
مطلوب	۰/۰۹۵	کمتر از ۰/۱	ریشه دوم میانگین خطای برآورد ^۵ (RMSEA)
مطلوب	۰/۰۴۶	کمتر از ۰/۰۵	ریشه دوم میانگین مجذورات باقیمانده ^۶ (RMR)
مطلوب	۰/۹۲۳	بیشتر از ۰/۹	شاخص برآزش تطبیقی ^۷ (CFI)
مطلوب	۰/۹۱۱	بیشتر از ۰/۹	شاخص برآزش هنجار شده ^۸ (NFI)
مطلوب	۰/۹۲۵	بیشتر از ۰/۹	شاخص برآزش افزایشی ^۹ (IFI)

با توجه به جدول ۶، مشاهده می‌شود شاخص برآزش تطبیقی (CFI) و شاخص نیکویی برآزش (GFI) به عنوان شاخص‌های اصلی برآزش مدل بیشتر از ۰/۹ بوده که نشان از تأیید مدل دارد. نسبت کای اسکوار به درجه آزادی (۴/۰۰۵) کمتر از ۵ بوده که به منظور تأیید مدل تحقیق از مقدار قابل قبولی برخوردار است. همچنین با توجه به اینکه ریشه دوم میانگین خطای برآورد (RMSEA) که در این شاخص مقادیر کمتر یک از قابل قبول به عنوان شاخص مطلوب بودن مدل به شمار می‌رود، مقدار شاخص RMSEA برابر با ۰/۰۹۵ به دست آمده که نشان از برآزش قابل قبول مدل دارد. بنابراین، با توجه به مقادیر به دست آمده مدل ارتباطی تحقیق از برآزش کافی برخوردار است. در ادامه براساس نتایج به دست آمده، ارتباط بین متغیرهای تحقیق براساس نتایج حاصل از مدل تحقیق مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

جدول ۷. تأثیر متغیرهای تحقیق بر یکدیگر

ارتباط بین متغیرها	بار عاملی	مقدار t	سطح معناداری
نظام پیشنهادها --- بالندگی سازمانی	۰/۸۰۳	۹/۰۷۸	۰/۰۰۱
شفافیت سازمانی --- بالندگی سازمانی	۰/۷۱۲	۹/۱۷۱	۰/۰۰۱
نظام پیشنهادها --- شفافیت سازمانی	۰/۶۲۹	۸/۳۸۵	۰/۰۰۱

1. Chi-Square
2. Degrees of Freedom (df)
3. Goodness of Fit (GFI)
4. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)
5. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)
6. Root Mean Squared Residuals (RMR)
7. Comparative Fit Index (CFI)
8. Normed of Fit Index (NFI)
9. Incremental of Fit Index (IFI)

بر اساس یافته‌های تحقیق (**Error! Reference source not found.**)، مشاهده می‌شود که نظام پیشنهادها اثر مثبت معناداری بر بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز دارد ($t=9/078$, $Sig=0/001$) و مقدار ضریب مسیر ($\beta=0/803$) به دست آمده است. شفافیت سازمانی بر بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز اثر مثبت معناداری داشته است ($t=9/171$, $Sig=0/001$) و مقدار بار عاملی (ضریب مسیر) برابر با $0/712$ است. نظام پیشنهادها بر شفافیت سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز اثر مثبت معناداری ($t=385/8$, $Sig=0/001$) با ضریب تأثیر ($\beta=0/629$) دارد.

جدول ۸. اثر میانجی شفافیت سازمانی در ارتباط بین نظام پیشنهادها و بالندگی سازمانی

متغیر مستقل	متغیر میانجی	متغیر وابسته	اثر مستقیم	اثر غیرمستقیم
نظام پیشنهادها	شفافیت سازمانی	-	۰/۷۱	-
-	شفافیت سازمانی	بالندگی سازمانی	۰/۶۳	-
نظام پیشنهادها	شفافیت سازمانی	بالندگی سازمانی	۰/۸۰	$0/71 * 0/63 = 0/45$

بر اساس نتایج (**Error! Reference source not found.**)، مشاهده می‌شود که «نظام پیشنهادها» بر «شفافیت سازمانی» با ضریب مسیر ($\beta=0/71$) و «شفافیت سازمانی» بر «بالندگی سازمانی» با ضریب مسیر ($\beta=0/63$)، تأثیر مثبت و معناداری دارند. بنابراین، شرط اول و دوم برقرار است و با توجه به حاصل ضرب ($0/71 * 0/63$) ضریب مسیر اثر غیرمستقیم نظام پیشنهادها از طریق شفافیت سازمانی بر بالندگی سازمانی بر اساس نتایج **Error! Reference source not found.** برابر با ($\beta=0/45$) بود. بنابراین، می‌توان گفت که نظام پیشنهادها از طریق متغیر میانجی شفافیت سازمانی بر بالندگی سازمانی اداره کل ورزش جوانان استان البرز اثر مثبت معناداری دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

شناسایی عوامل مؤثر بالندگی سازمانی در مورد اهمیت بالندگی سازمانی با توجه به تغییرات محیطی در دنیای امروز، می‌تواند در بهبود عملکرد سازمان و همچنین ایجاد یک سازمان بالنده برای مدیران و مسئولان سازمان‌ها مفید خواهد بود. در این زمینه شفافیت در سازمان‌ها در بخش‌های مختلف سازمانی می‌تواند بر رشد و بالنده شدن نیروهای انسانی آن سازمان مؤثر باشد. از طرفی صاحب‌نظران مدیریت معتقدند که نظام پیشنهادها یکی از مؤثرترین روش‌های مدیریت مشارکتی بوده که در آن تمامی کارکنان این امکان را پیدا می‌کنند تا با ارائه نظرات و پیشنهادها خود گامی در جهت ارتقای عملکرد سازمان بردارند (فتحعلی زاده، ۱۳۸۹).

نتایج آزمون همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری نشان داد که نظام پیشنهادها اثر مثبت معناداری بر بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز دارد. نتیجه به دست آمده با نتایج پژوهش‌های احمد و جابین (۲۰۱۹)، وانهاراتا (۲۰۱۸) و بابایی نژاد و معینی (۱۳۹۵)، زین‌الدینی و تابلی (۱۳۹۳) و ترنا (۲۰۱۴) همسو بوده است. بابایی نژاد و معینی (۱۳۹۵) دریافتند که بین تصمیم‌گیری مشارکتی با بالندگی سازمانی در کارکنان دانشگاه علوم پزشکی شهر کرمان رابطه مثبت معناداری وجود دارد. غلامرضایی، کرم زاده و کیایی (۱۳۹۶) در پژوهش خود دریافتند که استقرار

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

نظام پیشنهادات در دستگاه‌های اجرایی استان تهران باعث بروز خلاقیت در کارکنان می‌شود. در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان چنین بیان داشت که بالندگی و پرورش نیروهای انسانی در هر سازمانی بیش از هر چیز درگرو باز کردن راه مشارکت کارکنان در تصمیم‌گیری و کارها و مشارکت کارکنان در امور یکی از ویژگی‌های سازمان‌های بالنده است (زین‌الدینی و تابلی، ۱۳۹۳). برای اینکه یک سازمان را به عنوان یک سازمان بالنده معرفی کرد نیاز است ویژگی‌هایی داشته باشد. در این زمینه طوسی (۱۳۸۲) بیان داشته است که مشارکت با دیگران یکی از اصول و ویژگی‌های سازمان‌های بالنده است. این ویژگی بدان معناست که از طریق مشارکت راه برای دادوستد اندیشه‌ها باز می‌شود. سازمان بالنده راه مشارکت، دادوستد اطلاعات و اندیشه را به روی همه اعضای خود می‌گشاید و آنان را در رویارویی با موضوعات و برنامه‌ها و دشواری‌های موجود به تعاون و مشارکت با یکدیگر برمی‌انگیزد (طوسی، ۱۳۸۲). با توجه به آنچه گفته شد به منظور دستیابی به این ویژگی نیاز است که مدیران سازمان از رویکرد مدیریت مشارکتی استفاده کنند. از جمله ابزارهای مدیریت مشارکتی در سازمان‌ها می‌توان نظام پیشنهادی، تصمیم‌گیری مشورتی، تصمیم‌گیری دوجانبه و تیم‌های کاری دانست (معین جهرمی، ۱۳۹۰)؛ رواج نظام پیشنهادها از بهترین روش‌های بهره‌گیری از توانمندی‌های فکری، خلاقیت و ایده‌های نو در نیروی انسانی است که موجب بهبود و بهره‌وری و افزایش کارایی و اثربخشی سازمان خواهد شد. کارکنان به دلیل زندگی در محیط واقعی کار، ارتباط با بازار کار و جامعه و تماس مستقیم با مسائل و مشکلات سازمان‌ها، منابع ارزشمندی برای بهبود فعالیت‌ها و تولیدات سازمان به شمار می‌آیند (بخشایی، ۱۳۹۵). نکته مهم این است فقط بحث استقرار نظام پیشنهادات در سازمان نیست بلکه اهمیت موضوع در استقرار نظام کارآمد در سازمان است. نظامی که بتواند موجب رشد سازمان شود (احمد و جابین، ۲۰۱۹). بنابراین، می‌توان گفت که استفاده از پیشنهادها مفید و نظرات سودمند کارکنان در سازمان می‌تواند موجب رشد سازمان شده و آن را به یک سازمان بالنده تبدیل کند. ارائه بازخوردهای مناسب و به موقع به کارکنان به صورت خصوصی و یا عمومی و استفاده از سیستم پاداش مادی و معنوی برای کارکنان با پیشنهادها سازنده می‌تواند در استقرار نظام پیشنهادها به منظور داشتن یک سازمان بالنده و همچنین ایجاد انگیزه در کارکنان برای مشارکت بیشتر و ارائه پیشنهادات مؤثرتر مفید باشد.

یافته دیگر پژوهش، براساس نتایج حاصل از همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری حاکی از این بود که شفافیت سازمانی بر بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز اثر مثبت معناداری دارد که این یافته پژوهش با نتایج تحقیقات گنزیچ (۲۰۱۸)، کاشف، تقوایی و نیازآذری (۱۳۹۷) و فراهانی و یاراحمدی (۲۰۱۵) همسو بود. همچنین در پژوهشی نجفی (۱۳۹۷) دریافت که شفافیت سازمانی و مؤلفه‌های آن بر فرسودگی شغلی کارکنان شهرداری منطقه ۹ تهران اثرگذار هستند. نتایج پژوهش کاشف، تقوایی و نیازآذری (۱۳۹۷) نیز نشان داد که شفافیت سازمانی بر توانمندسازی کارکنان دانشگاه‌های آزاد اسلامی استان مازندران اثر مثبت معناداری دارد. در تبیین یافته‌های پژوهش و دلایل همسو نتایج می‌توان چنین بیان داشت امروزه شرایط محیطی نسبت به گذشته پیچیده‌تر شده است. مدیران در چنین شرایطی باید فضایی ایجاد کنند تا استعداد و خلاقیت کارکنان بالفعل شود و کارکنان بتوانند به شکل فردی و گروهی به صورت مستمر فعالیت‌های خود را پیاده‌سازی کنند. سازمان‌ها برای همسو شدن با تغییرات محیطی نیازمند بهبود و توسعه هستند تا عملکرد سازمانی بهبود یابد، از این‌رو، بالندگی فرایندی است که یک سازمان از راه آن ظرفیت داخلی خود را توسعه می‌دهد تا به حداکثر اثربخشی خود در مأموریت سازمان مشخص شده، دست یافته و حفظ کند (فیلپاین و میکاش، ۱۹۹۹). بالندگی سازمانی با ارزش‌هایی از قبیل توانایی در

روابط بین فردی، شفافیت در محیط کار، تناسب مسئولیت با اختیار رابطه دارد (وو و چو، ۲۰۱۵). برای شفافیت سازمانی از نظر محققین و صاحب‌نظران مزایایی عنوان شده است، یکی از این مزایا، بهبود عملکرد سازمانی است. شفافیت سازمان سبب افزایش اعتماد کارمندان به مدیریت سازمان گردیده و نیز زیربنای مشارکت هر چه بیشتر کارمندان را فراهم ساخته و ایده‌های خلاقانه را مورد تشویق قرار می‌دهد، تأثیرات مثبتی نیز بر عملکرد افراد خواهد داشت (وجلجسانگ و لستر، ۲۰۰۹). در نهایت براساس تعاریف شفافیت سازمانی می‌توان گفت در سازمانی که کارکنان می‌دانند در چه سازمانی و با چه اهداف کار می‌کنند، چشم‌انداز سازمانی و مأموریت‌ها به وضوح مشخص شده است و راهبردهای سازمانی در راستای اهداف کوتاه‌مدت و بلندمدت سازمانی تنظیم شده‌اند، کارکنان می‌توانند اهداف خود را با این اهداف هماهنگ کرده و خواهند دانست که کار آن‌ها چگونه به روند کار در سازمان کمک خواهد کرد. به طور کلی، زمانی که تمامی مسائل شفاف و بدون هیچ ابهامی به کارکنان ارائه شود، باعث ایجاد اعتماد شده که در نهایت منجر به دستیابی به عملکرد با اثربخشی بالا می‌شود و سازمان به بالندگی دست خواهد یافت. برای اینکه شفافیت موجب بالندگی اداره کل ورزش و جوانان البرز شود باید به مواردی توجه داشت. همان طور که فقدان شفافیت، تأثیرات منفی بر روحیه کارکنان و عملکرد سازمان می‌گذارد؛ ایجاد شفافیت ناکارآمد هم منجر به تأثیرات منفی در سازمان می‌شود. برخی سازمان‌ها به اسم شفافیت تعداد جلسات سازمان را افزایش می‌دهند تا در ظاهر عنوان کنند سازمان ما دارای شفافیت است. بهترین راه برای ایجاد شفافیت در سازمان سیاست ایجاد ارتباطات باز و برداشتن دیوارها و موانع ارتباطی بین کارمندان و مدیران است تا به راحتی کارکنان مشکلات، راه‌حل‌ها و ایده‌های خود را برای بالندگی سازمان ارائه دهند. البته باید توجه داشت مدیریت شفافیت بسیار مهم است و باید توجه داشت مدیر نقش کلیدی در ایفای سیستم شفافیت کارآمد در سازمان دارد. سیستم ارتباطات باز می‌تواند در صورت عدم مدیریت منجر به ایجاد سیستم چاپلوسی و تعارض و اختلاف در سازمان شود. مورد بعدی در تأثیر سیستم شفافیت این است که ساز و کار مشخص و واضحی برای پاسخ به سؤالات، ایده‌ها و مسائل مطرح شده وجود داشته باشد تا کارمند دلیل رد شدن پیشنهادات یا انتقادهایش را بداند و پس از مدتی دلسرد نشود.

در بررسی ارتباط بین نظام پیشنهادها و شفافیت سازمانی، نتایج همبستگی پیرسون و مدل معادلات ساختاری نشان می‌دهد که نظام پیشنهادها بر شفافیت سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز اثر مثبت معناداری دارد. این یافته پژوهش با نتایج پژوهش‌های اناری نوه و رباطی (۱۳۹۷) همسو می‌باشد. در تبیین یافته‌های پژوهش می‌توان از تعاریف و مبانی مرتبط با نظام پیشنهادها و شفافیت و همچنین گزاره‌های مختلف شفافیت سازمانی استفاده کرد. از نظر لینستد و نورین (۲۰۰۶) یک سازمان شفاف، سازمانی است که افراد درون و بیرون آن بتوانند به‌منظور شکل دادن به نظراتشان، در مورد اقدامات و فرایندهای درون آن، اطلاعات مورد نیازشان را به دست آورند. براساس این تعریف شاید بتوان برداشت کرد اگر سازمانی شفاف باشد و اطلاعات بدون ابهام و مستقیم در اختیار کارکنان و دیگر ذینفعان قرار گیرد، اما در سازمان سازوکاری برای ارائه پیشنهادات و نظرات اصلاحی وجود نداشته باشد، فواید ناشی از شفافیت در سازمان به نتایج مطلوب سازمانی نخواهد رسید. راولینز (۲۰۰۶) در این راستا چهار عامل را به عنوان گزاره‌های اصلی شفافیت در سازمان شناسایی کرده است. «مشارکت» به عنوان یکی از این عوامل می‌باشد. مشارکت در واقع، به این معنی است که سازمان در تصمیم‌گیری‌های خود، به ویژگی‌ها و نیازهای ذی‌نفعان مختلف توجه و نظرهای آن‌ها را در تصمیم‌گیری‌ها لحاظ می‌کند (راولینز، ۲۰۰۶). همان‌طور که، بیان شد مشارکت

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

به نوعی پیش نیاز شفافیت محسوب می‌شود و اگر در سازمانی مشارکت کارکنان وجود نداشته باشد، ایجاد سیستم شفافیت هم کاربردی نخواهد داشت و طبق مصوبه طرح استقرار نظام پذیرش و بررسی پیشنهادات در دستگاه‌های دولتی سال ۹۳ سازمان‌های دولتی سازوکارهای مناسب را برای نهادینه کردن مدیریت مشارکتی در دستگاه‌های اجرایی باید پیش بینی کنند. بنابراین، با توجه به مطالب بیان شده، برای اینکه یک سازمان به تمامی مزایای یک سازمانی شفاف دست پیدا کند، نیاز است که در وهله اول مشارکت کارکنان در تصمیم‌گیری‌های سازمانی، تعیین اهداف، روندهای کاری و ... را ایجاد کند، زیرا هر قدر که سازمان اطلاعات مورد نیاز را در اختیار افراد قرار دهد، اما زمینه‌های استفاده از این اطلاعات را فراهم نکرده باشد، در واقع هیچ کاری نکرده است.

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد نظام پیشنهادات از طریق متغیر میانجی شفافیت سازمانی بر بالندگی سازمانی اداره کل ورزش جوانان استان البرز اثر مثبت معناداری دارد که با نتایج پژوهش‌های محمدی و همکاران (۱۳۹۶) و مهدی‌پور و همکاران (۱۳۸۹) همسو می‌باشد. از مهم‌ترین مزیت‌های نظام پیشنهادات به وجود آمدن اعتماد در بین کارکنان و ارتقای شفافیت در جواب‌گویی و گرفتن تصمیمات می‌باشد (نادیم و فیسچر، ۲۰۱۱) که این موضوع از مزیت‌های نظام پیشنهادات می‌باشد و موجب نگرش‌های مثبت در کارمندان می‌شود (بویچ و همکاران، ۲۰۱۰). یک نظام مدون برای فعال کردن ذهن افراد و به کارگیری ایده‌ها و نظرات آن‌ها برای بالندگی سازمان و بهبود فعالیت‌های سازمان نیازمند مشارکت افراد در تصمیم‌گیری‌های سازمان است و یکی از شرایط ایجاد کننده این فضا وجود شفافیت در سازمان است (حشمتی و همکاران، ۱۳۹۳). محمدی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود بیان می‌کنند که اگر نظام پیشنهادات با یک رویکرد علمی و نظام‌مند تبیین شده و شکل گیرد، می‌تواند موجب بهبود سطح مشارکت کارکنان و بهبود عملکرد نظام پیشنهادات گردد. با اجرای مناسب نظام پیشنهادات و توجه به عوامل تأثیرگذار بر آن است که بهبود مستمر در سازمان به وجود می‌آید. مدیران سازمان می‌توانند انتخاب کنند که تا چه اندازه با کارمندان‌شان ارتباط باز داشته باشند و چه میزان ارتباط شفاف در سازمان آن‌ها وجود داشته باشد. این موضوع از این جهت مهم است که در محیط شفاف انتظارات واضح و روشنی برقرار است و بازخورد سازنده در این محیط ارائه می‌شود. مدیران در این فضا بهتر می‌توانند نقاط ضعف سازمان خود را ببینند و در جهت بهبود عملکرد و بالندگی سازمان خود تلاش کنند.

به هر حال نظام پیشنهادات یکی از ساز و کارهای قدرتمند و اساسی در بهبود شرایط سازمان است و اگر به درستی در سازمان اجرا شود مزایایی را برای کارکنان و مدیریت و حتی مخاطبان سازمان به همراه خواهد داشت. باید توجه داشت که نظام پیشنهادات بدون بسترسازی مورد نیاز و مدیریت مناسب آن منجر به ایجاد هرج و مرج در سازمان خواهد شد (کارگر شورلی، ۱۳۸۷). یکی از این موارد تدوین آئین نامه مناسب برای اجرای نظام پیشنهادات و سیستم‌های دریافت، بررسی و انتخاب پیشنهادات است. اگر در سازمان رد پیشنهادات با عدم توجه کافی همراه باشد، این سیستم اعتبار خود را از دست خواهد داد. بدین منظور باید به چالش‌های فرهنگی، محیطی و فرایندی نظام پیشنهادات توجه لازم مبذول داشت. البته باید توجه داشت که به دلیل همین چالش‌های ساختاری و فرهنگی، اجرای مناسب نظام پیشنهادات نیازمند راه‌کارهای کوتاه مدت، میان مدت و بلندمدتی است که رفته رفته نظام پیشنهادات را به سمت بهبود هدایت کند. به عنوان مثال راه کار مدت می‌تواند تقدیر از پیشنهادات برتر یا تشویق مدیران و کارکنان مشارکت‌جو در سیستم باشد. در میان مدت می‌توان موانع شناسایی شده در اجرای نظام پیشنهادات را حذف کرد. مدیری که فردمحور است و در این سیستم اختلال ایجاد می‌کند، به مرور زمان باید شرایط انتقال یا حذف او از سازمان مهیا شود. همچنین به مرور زمان باید کیفیت و سرعت نظام پیشنهادات بهبود پیدا کند؛ همان‌طور که وانهارتا (۲۰۱۸) بیان می‌کند که با معرفی یک بستر جدید فناوری اطلاعات و تغییر توزیع مسئولیت می‌توان شرایط بهتری برای اجرای نظام پیشنهادات فراهم کرد.

منابع

- اناری نوه، الهام و رباطی، فاطمه السادات. (۱۳۹۷). «بررسی رابطه بین شفافیت سازمانی و مدیریت مشارکتی با عملکرد شغلی در بین مدیران مدارس مقطع ابتدایی شهرستان رفسنجان». ششمین همایش علمی پژوهشی علوم تربیتی و روان‌شناسی، آسیب‌های اجتماعی و فرهنگی ایران. تهران، انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین.
- بابایی نژاد، عباس و معینی، بتول. (۱۳۹۵). «بررسی رابطه بین توانمندسازی نیروی انسانی و تصمیم‌گیری مشارکتی با بالندگی سازمانی در کارکنان دانشگاه علوم پزشکی کرمان». چهارمین همایش علمی پژوهشی یافته‌های نوین علوم مدیریت، کارآفرینی و آموزش ایران. تهران. انجمن توسعه و ترویج علوم و فنون بنیادین- انجمن علمی تخصص عمران و معماری.
- بخشایی، بهمن. (۱۳۹۵). «رابطه سبک‌های تفکر و رهبری تحول‌آفرین با بالندگی سازمانی مدیران آموزش و پرورش ناحیه یک شهرستان شیراز». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی. واحد مرودشت.
- حشمتی، محمد رسول؛ خوراکیان، علیرضا و مهارتی، یعقوب. (۱۳۹۳). «بهبود مدیریت مشارکتی در دانشگاه از طریق نظام پیشنهادها و عدالت‌محوری با در نظر گرفتن جایگاه مدیریت مشارکتی و عدالت در آموزه‌های اسلامی». مدیریت در دانشگاه اسلامی. ۳(۷)، صص ۷۱-۹۴.
- درویش، حسن و عظیمی زاجکانی، فاطمه. (۱۳۹۵). «بررسی تأثیر شفافیت سازمانی بر کاهش فساد اداری با میانجیگری اعتماد سازمانی (مطالعه موردی: کارکنان بیمارستان پانزده خرداد)». نشریه مدیریت دولتی. ۸(۱)، صص ۱۵۳-۱۶۶.
- رحیمی، غلامرضا؛ ساداتی، میرحمید و احدزاده فرهود بناب، جعفر. (۱۳۹۷). «رابطه اخلاق حرفه‌ای و فراموشی هدفمند با بالندگی سازمانی مطالعه موردی ادارات ورزش و جوانان استان آذربایجان غربی». اولین همایش ملی مدیریت، اقتصاد و اقتصاد مقاومتی. مشهد، سالن همایش برج سپهر بانک صادرات مشهد.
- رضایی، علی محمد. (۱۳۸۵). «بالندگی سازمانی و شاخص‌های آن». دوماهنامه توسعه انسانی پلیس. ۳(۷): صص ۶۳-۸۸.
- ریاحی، غلامرضا. (۱۳۹۶). «بررسی رابطه نظام پیشنهادها بر ارتقا کارآمدی و بهبود عملکرد شرکت آب و فاضلاب شهری استان مازندران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی. واحد بهشهر.
- زین‌الدینی، محمدرضا و تابلی، حمید (۱۳۹۳). «بررسی تأثیر مدیریت مشارکتی و بالندگی انسان در سازمان‌ها». نخستین کنفرانس ملی آینده پژوهی، مدیریت و توسعه. تهران، مرکز توسعه آموزش‌های نوین ایران (متانا).
- ساعتچی، محمود. (۱۳۹۷). روان‌شناسی کار (کاربرد روانشناسی در کار، سازمان و مدیریت). چاپ ۳۱، تهران: نشر ویرایش
- طوسی، محمد علی. (۱۳۸۲). بالندگی سازمانی. تهران: انتشارات مؤسسه عالی آموزش و پژوهش در مدیریت و برنامه‌ریزی
- طوسی، محمدعلی. (۱۳۹۰). مشارکت و مدیریت مشارکت‌جو (نظام پذیرش و بررسی

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

- **پیشنهادها).** چاپ ۴، تهران: نشر سازمان مدیریت صنعتی
- عبداللهی، بیان. (۱۳۹۲). «رابطه کیفیت نظام پیشنهادها، جو سازمانی، سطوح بلوغ منابع انسانی با مدیریت دانش (مورد مطالعه: بانک توسعه صادرات ایران)». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی. تهران.
- غلامرضایی، داود؛ کرم زاده، نگار و کیایی، بتول. (۱۳۹۶). «بررسی تأثیر استقرار نظام پیشنهادها بر فرهنگ خلاقیت در سازمان های خدماتی». فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی. ۸ (۳)، صص ۸۳-۹۷.
- فتحعلی زاده کاوران، طیبه. (۱۳۸۹). «اثر مدیریت مشارکتی از طریق اجرای نظام پیشنهادها بر عملکرد کارکنان شرکت سهامی بیمه ایران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه پیام نور. مرکز تهران.
- کارگر شورکی، هدایت. (۱۳۸۷). «نگاهی آسیب شناسانه به مدیریت مشارکتی و نظام پیشنهادها در بخش دولتی ایران». دومین همایش ملی نظام پیشنهادها در سازمان های دولتی و مؤسسات خدماتی. تهران: سیمیاگران
- کاشف، حسنا؛ تقوایی یزدی، مریم و نیازآذری، کیومرث. (۱۳۹۷). «ارائه مدل شفافیت سازمانی در ارتباط با توانمندسازی جهت استقرار اعتماد سازمانی مدیران». پژوهش در نظام آموزشی. دوره ۱۲، صص ۱۱۱-۱۳۰.
- کرد رستمی، محمد و نعمتی، علی. (۱۳۹۰). «عوامل پیش برنده استقرار نظام مدیریت مشارکتی». نشریه بازار بین‌الملل. ۳ (۱۲)، صص ۱-۱۰.
- معین جهرمی، هادی. (۱۳۹۵). «بررسی چگونگی استقرار و اجرای نظام پیشنهادها در دانشکده‌های علوم ورزشی دانشگاه‌های شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی. تهران.
- محمدی، حامد؛ رنجبر، محمودرضا و محمدی، نوید. (۱۳۹۶). «ارائه الگوی مفهومی ساماندهی بذر پیشنهاد با هدف بهبود عملکرد نظام پیشنهادها». مدیریت استاندارد و کیفیت. ۷، صص ۱۶-۲۴.
- مهدی پور، مسعود؛ عبدی زهره و کاظم زاده، سیدحسین. (۱۳۸۹). «نقش نظام پیشنهادات در بهبود وضعیت سازمان». دهمین کنفرانس ملی نظام پیشنهادها. تهران: جهاد دانشگاهی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران
- نجفی تیرتاشی، علیرضا. (۱۳۹۷). «بررسی تأثیر شفافیت سازمانی و اخلاق حرفه‌ای بر فرسودگی شغلی (مطالعه موردی: کارکنان شهرداری منطقه ۹ تهران)». رویکردهای پژوهشی نو در علوم مدیریت. ۲ (۷)، صص ۱۵-۲۸.
- Ahmad, S. Z., & Jabeen, F. (2019). **“Implementation of employee suggestion programme: a case study of the Middle East health-care service company”**. Emerald Emerging Markets Case Studies, 9(1), 1-22.
- Ashlaghi, H., Mahmud, S., Gorji, H., Morad, A., Morteza, D., & Mansour, R. (2016). **“Impact of suggestions system on the employee performance in Mazandaran University of Medical Sciences”**. International Journal of Humanities and Cultural Studies (IJHCS), ISSN 2356-5926, 1(1), 1370-1383.
- Buech, V. I., Michel, A., & Sonntag, K. (2010). **“Suggestion systems**

in organizations: what motivates employees to submit suggestions?" European Journal of Innovation Management, 13(4), 507-525.

- Burger, R., & Owens, T. (2010). **"Promoting transparency in the NGO sector: Examining the availability and reliability of self-reported data"**. World development, 38(9), 1263-1277.
- Ebrahimzadeh, R. (2005). **"Investigating the effect of knowledge management on learning organization"**. Third international conference of management. Tehran, 47- 61.
- Farahani, S., & Yarahmadi, F. (2015). **"Investigating the Relationship between Organizational Objectives' Transparency and Employees' Performance"**. European Online Journal of Natural and Social Sciences: Proceedings, 4(1 (s)), pp-853.
- Gernreich, C. C. (2018). **"What Employees Really Want: Demands for Individual Idea Development"**. International Journal of Innovation Management, 22(08), 1840010.
- Hisham, R. R. I. R., Palil, M. R., Wan, W. A., & Nowalid, M. (2017). **"The Relationship between Charismatic and Democratic Approach on Organizational Transparency of Islamic Insurance Institutions"**. Global Review of Accounting and Finance, 8(1), 72-83.
- Karakaya, A., & Yilmaz, K. (2013). **"Problem solving approach at organizational development activities: A Research at Karabuk University"**. Procedia-Social and Behavioral Sciences, 99, 322-331.
- Lindstedt, C., & Naurin, D. (2005, September). **"Transparency and Corruption. A Cross-Country Study of the Significance of a Free Press"**. In 3rd ECPR Conference, The Quality of Democracy, Budapest, September, 5.
- Nadeem, O., & Fischer, T.B. (2011). **"An evaluation framework for effective public participation in EIA in pakistan"**. Environmental impact assesment, (3) 1, P.36.
- Philbin, A. & Mikush, S. (1999). **A Framework for Organizational Development: The Why, What and How of OD Work**. Mary Reynolds Babcock Foundation.
- Rahmani, K., & Akhbari, H. R. (2017). **"Identifying the Impact of Suggestions System on Financial Performance and Work Satisfaction in Employees"**. International Journal of Economic Perspectives, 11(1), 971-978.
- Rawlins, B. (2008). **"Give the emperor a mirror: Toward developing a stakeholder measurement of organizational transparency"**. Journal of Public Relations Research, 10;21(1):71-99.
- Schnackenberg, A. K., & Tomlinson, E. C. (2016). **"Organizational transparency: A new perspective on managing trust in organization-stakeholder relationships"**. Journal of Management, 42(7), 1784-1810.
- Terna I. P. (2014). **"The Role of Employee Suggestion Systems (ESSs) On Organizational Development in the 21 st Century"**. International Journal of Management Sciences, 2014;4(11):514-30.
- Vanharanta, O. (2018). **"Whose responsibility is it anyway? Competing narratives of suggestion system change"**. Creativity and Innovation Management, 27(3), 244-254.
- Vogelgesang, G. R., & Lester, P. B. (2009). **"How leaders can get results by laying it on the line"**. Organizational Dynamics, 38(4), 252-260.
- Williams, C. C. (2005). **"Trust diffusion: The effect of interpersonal**

● نقش نظام پیشنهادات در میزان شفافیت و بالندگی سازمانی اداره کل ورزش و جوانان استان البرز

- **trust on structure, function, and organizational transparency**". Business & Society, 44(3), 357-368.
- Wu YK, Chu NF. (2015). **"Introduction of the transtheoretical model and organisational development theory in weight management: A narrative review"**. Obesity research & clinical practice, 2015 May 1;9(3):203-13.

نقش سرمایه اجتماعی در تأثیر پیوندکاری بر توانمندسازی روان‌شناختی وزارت ورزش و جوانان

سجاد بیرامی^۱

علی محمد صفانیا^۲

اکبر آفرینش خاکی^۳

 10.22034/SSYS.2022.834.1571

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۳/۲۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۴/۰۵

پژوهش حاضر با هدف تعیین نقش میانجی سرمایه اجتماعی در تأثیر پیوندکاری بر توانمندسازی روان‌شناختی وزارت ورزش و جوانان کشور انجام گرفته است. جامعه آماری این پژوهش را تمامی کارکنان وزارت ورزش و جوانان کشور تشکیل می‌دادند که تعداد آن‌ها ۸۳۱ نفر بود. حجم نمونه با توجه به حداقل نمونه، برای مدل معادلات ساختاری، ۲۵۰ نفر بود که به صورت در دسترس انتخاب گردید. ابزار اندازه‌گیری، پرسشنامه استاندارد برای متغیرهای پژوهش بود که روایی آن به تأیید ۸ نفر از متخصصان تربیت بدنی در حوزه مدیریت ورزشی رسید و پایایی آن نیز در یک مطالعه مقدماتی با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ بیشتر از ۰/۷ به دست آمد. مطالعه حاضر در زمره مطالعات توصیفی همبستگی بود که در بررسی روابط بین متغیرها نیز از مدل معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی با استفاده از نرم‌افزارهای spss و PLS Smart استفاده گردید.

یافته‌ها نشان می‌دهد که پیوندکاری و سرمایه اجتماعی بر توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان

۱- دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- استاد، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: A.m.safania@gmail.com

۳- استادیار، گروه مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

● نقش سرمایه اجتماعی در تأثیر پیوندکاری بر توانمندسازی روان‌شناختی وزارت ورزش و جوانان

وزارت ورزش و جوانان کشور تأثیر مثبت و مستقیمی دارد. همچنین، سرمایه‌های اجتماعی می‌تواند به صورت غیر مستقیم بر شدت اثر بین پیوندکاری و توانمندسازی روان‌شناختی تأثیر گذار باشد. به طور کلی، براساس یافته‌های پژوهش به مدیریت وزارت ورزش و جوانان پیشنهاد می‌شود که از طریق مشارکت کارکنان در تصمیمات سازمانی و افزایش پیوندکاری و سرمایه اجتماعی در سازمان، بر هر یک از ابعاد مربوط به سرمایه روان‌شناختی تمرکز کنند و میزان سرمایه روان‌شناختی سازمان را بالا ببرند و از این طریق موجب بهبود عملکرد در سازمان شوند.

واژگان کلیدی: سرمایه اجتماعی، پیوندکاری، توانمندسازی روان‌شناختی و وزارت ورزش و جوانان.

مقدمه

ورزش به عنوان یکی از پدیده‌های جامعه مدرن، همواره مورد تقاضای شهروندان بوده و دولت‌ها و مؤسسات عمومی نیز برای برآورده کردن این‌گونه تقاضاها به عنوان حقوق شهروندی امکانات مناسبی را عرضه می‌کنند (سیدی، ۱۳۹۰). در هزاره سوم، سازمان‌های ورزشی مانند بیشتر سازمان‌ها و نهادهای دیگر حوزه‌ها برای بقا و دوام در عرصه رقابت جهانی به سازمانی راهبرد محور تبدیل شدند، چرا که تفکر راهبردی، در جستجوی چرخه‌های زاینده و پاینده برای سازمان است (نظری ۱۳۹۵). امروزه نگرش به نیروی کار در سازمان‌های ورزشی تغییر کرده، به سرمایه انسانی به مانند مسئله مهم مدیریتی می‌نگرند، این سازمان‌ها به ایجاد شرایطی اقدام می‌نمایند که کارکنان با کار خود عجین شده، برای انجام آن انگیزش و اشتیاق داشته باشند (کندی و دیم، ۲۰۱۰). در این میان در سال‌های گذشته توجه و علاقه زیادی به موضوع پیوندکاری نشان داده شده است. بسیاری بر این عقیده هستند که پیوندکاری پیش‌بینی کننده نتایج کار کارکنان، موفقیت سازمانی و عملکرد سازمانی است (هارتر و همکاران، ۲۰۰۲؛ میسیو همکاران، ۲۰۰۹). با این حال نظرسنجی‌های انجام شده به وسیله شرکت‌های نظرسنجی و مشاوران نشان می‌دهد که میزان پیوندکاری در سازمان‌ها بسیار پایین‌تر و حتی رو به کاهش است (فیدرمن، ۲۰۰۹). عمده سازمان‌ها از وجود نداشتن پیوندکاری کارکنان خود رنج می‌برند که این موضوع منجر به تحمیل هزینه‌های گزافی به سازمان‌ها شده است (برانهام، ۲۰۱۲). در تبیین وضع اسفناک سازمان‌ها از نظر پیوند داشتن با شغل خود صاحب نظران از عبارتهایی مانند شکاف پیوندکاری، حضور فیزیکی در محل کار، درگیر شدن در امور شخصی و کارکنان نامرئی استفاده کرده‌اند (یوسف و لاتنز، ۲۰۰۷). از سوی دیگر در سازمان‌های امروزی که تغییر و تأثیر دائمی از محیط، به عنوان ضرورتی اجتناب ناپذیر پذیرفته شده است، داشتن سرمایه انسانی توانمند، یک مزیت اساسی به شمار می‌رود (ناستی‌زایی، ۱۳۸۹). بنابراین، در سال‌های اخیر، توانمندسازی کارکنان به عنوان یک راهبرد اثرگذار بر عملکرد نیروی انسانی و در نتیجه بر عملکرد سازمان شناخته می‌شود (فراهانی و همکاران، ۱۳۹۰). و به عنوان یک راهکار برای خلق کارآمدی، بهره‌وری و خشنودی بیشتر کارکنان در محیط کار مورد استفاده قرار می‌گیرد (بودلای و همکاران، ۲۰۱۲). از این رو، بدیهی است که تجهیز و آماده‌سازی این منابع برای رویارویی با تغییرات از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است (ایران زاده و بابایی هروی، ۱۳۹۰). از نظر بسیاری از اندیشمندان راه‌حل این مسأله (آماده‌سازی نیروی انسانی برای رویارویی با تغییرات) را توانمندسازی نیروی انسانی تشخیص داده‌اند و تلاش کرده‌اند، زمینه لازم برای پرورش کارکنان توانمند را فراهم کنند (حسینی و همکاران، ۱۳۹۴). توانمندسازی مفهومی است که از دیدگاه‌های مختلف مورد توجه قرار گرفته است. یکی از مهم‌ترین این دیدگاه‌ها، توانمندسازی روان‌شناختی است که بیانگر فرایند افزایش

-
1. Kennedy, E. & Daim
 2. Harter et al.
 3. Macey
 4. Federman
 5. Branham
 6. Youssef, C. M. & Luthans
 7. Boudlaie et al.

انگیزش درونی شغلی است (اسپریتزر^۱، ۲۰۰۸). توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان به معنی آزاد کردن نیروها و قدرت درونی افراد و همچنین فراهم کردن بسترها و به وجود آوردن فرصت‌ها برای شکوفایی استعدادها، توانایی‌ها و شایستگی‌های کارکنان است (عبداللهی و نوب‌ابراهیم، ۱۳۹۵). این مفهوم به احساسات و حالات افراد نسبت به شغل و سازمان مربوط می‌شود و منعکس‌کننده نقش فعال کارکنان در سازمان است (اسپریتزر، ۱۹۹۵). از سوی دیگر یکی از دلایل گسترش کم‌کاری‌ها در سازمان بی‌توجهی به سرمایه اجتماعی می‌باشد (مرلو^۲، ۲۰۰۶). سرمایه اجتماعی به عنوان پدیده مدیریتی دارای ویژگی‌های مختلفی می‌باشد و از دو کلمه سرمایه و جامعه تشکیل شده یعنی این نوع سرمایه شخصی نیست و در اجتماع شکل می‌گیرد (برانهام^۳، ۲۰۱۲). با استفاده از سرمایه اجتماعی می‌توان دریافت که چرا سازمان و یا یک مجموعه در مسیر پیشرفت قرار می‌گیرد (سیگلر^۴، ۲۰۱۴). در این راستا با توجه به رسالتی که سازمان‌های ورزشی در ارائه خدمات بر عهده دارند، شناخت ویژگی‌ها و نیازهای کارکنان این بخش خدماتی، پاسخ‌گویی مناسب و به موقع به این نیازها توسط مسئولان، سبب افزایش عملکرد در آنان می‌شود. مباحث منابع سرمایه اجتماعی، و توانمندسازی روان‌شناختی هرکدام از مهم‌ترین موضوعاتی هستند که در این سازمان‌ها باید مد نظر قرار گیرد. بنابراین، با توجه به اهمیت پیوندکاری این پژوهش با ارائه مدل معادلات ساختاری به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال است:

توانمندسازی روان‌شناختی و سرمایه اجتماعی به عنوان نقش واسطه‌ای در ارتباط بین بازخورد عملکرد بر پیوند کاری سازمانی وزارت ورزش و جوانان کشور چه نقشی دارد؟

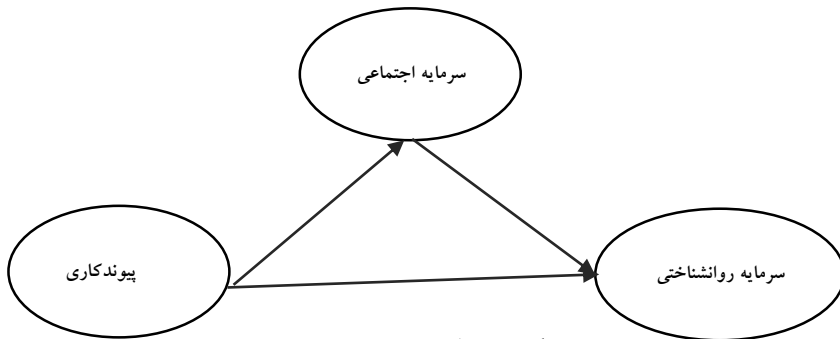
نتایج مطالعات انجام شده در زمینه سرمایه اجتماعی^۵ در سازمان حاکی از آن است که وجود سرمایه اجتماعی در سازمان باعث می‌شود که کار گروهی در میان اعضای سازمان رواج پیدا کند و کارکنان به سمت عملکرد بهتر سوق پیدا کنند (رجایی‌پور و همکاران، ۱۳۹۲). سرمایه اجتماعی انسان‌ها که ریشه در روابط آن‌ها دارد (امیررانی و همکاران، ۱۳۹۰). و مجموعه‌ای از منابع واقعی یا بالقوه‌ای است که در ارتباط با شبکه‌ای منسجم از روابط بیشتر یا کمتر نهادینه شده از آشنایی و شناخت متقابل کارکنان است (بورديو، ۱۹۹۸). که همیاری و هماهنگی افراد را برای دستیابی به منافع مشترک تسهیل می‌کند (پاتنام، ۱۳۸۰). و زمینه سرمایه فیزیکی و سرمایه انسانی را افزایش می‌دهد (پاتنام، ۱۳۸۴). علاوه بر این سرمایه اجتماعی پدیده‌ای است که حاصل تأثیر نهادهای اجتماعی، روابط انسانی و هنجاره بر روی کیفیت تعاملات اجتماعی است و تجارب بانک جهانی نشان می‌دهد که این پدیده تأثیر قابل توجهی بر اقتصاد و توسعه کشورهای مختلف دارد (بانک جهانی^۶، ۱۹۹۸). و در چند دهه اخیر در تمام مسائل و پدیده‌های اجتماعی، فرهنگی و سازمانی ریشه دوانیده است و این مفهوم با هر موضوع اجتماعی می‌تواند پیوندی معنادار داشته باشد (تاجبخش، ۱۳۸۴). در این میان باورصاد و همکاران (۱۳۹۶) به این نتیجه رسیدند که سرمایه اجتماعی بر تعهد به کیفیت خدمات و گرایش به نوآوری تأثیر مثبت و معناداری دارد، اما بر عملکرد مالی تأثیر معناداری ندارد؛ همچنین تعهد به کیفیت خدمات و گرایش به نوآوری بر عملکرد مالی

1. Spreitzer
2. Merlo
3. Branham
4. Siegler
5. Social capital
6. World Bank

تأثیر مثبت و معناداری دارد. کاسا^۱ (۲۰۱۴) نشان داد که سرمایه اجتماعی بر فعالیت نوآورانه و عملکرد تأثیر گذاشته و ابعاد سرمایه اجتماعی هر کدام تأثیرات مختلف و ناهمسانی بر فعالیت نوآورانه می گذارند. حسنی و همکاران (۱۳۹۴) در مطالعه خود به این نتیجه رسید که از بین مؤلفه های سرمایه روان شناختی؛ امیدواری، انعطاف پذیری و خوش بینی به صورت معناداری قادر به پیش بینی بعد شایستگی معلمان است. کوینس و همکاران^۲ (۲۰۱۳) نقش واسطه ای توانمندسازی روان شناختی را در ارتباط بین منابع شغلی و پیوندکاری بررسی کردند. این پژوهش بخشی از یک پروژه تحقیقاتی بلند مدت در بخش خدمات عمومی کشور شیلی بود. بنابراین، کارکنان یکی از بیمارستان های عمومی شیلی در این تحقیق شرکت کردند. نتیجه ای که به دست آمد نشان داد توانمندسازی نقش واسطه ای مؤثری در بین منبع شغلی و حمایت اجتماعی ایفا می کند. قربانی زاده و آقوردی (۱۳۹۲) در مطالعه خود به بررسی نقش توانمندسازی روان شناختی کارکنان در تعالی سازمانی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که توانمندسازی روان شناختی بر تعالی سازمانی تأثیر معناداری دارد. عیسی خانی (۱۳۹۰) در پژوهش خود منابع شغلی (استقلال و آزادی عمل، حمایت اجتماعی، بازخورد، مربیگری سرپرستی، فرصت های رشد و یادگیری) و منابع شخصی (خودبستگی، شخصیت پیش قدم، وظیفه شناسی) به عنوان پیش آینده های پیوندکاری مطرح هستند و این دو پیش آیند بخش زیادی از تغییرات پیوندکاری را تبیین می کنند.

مدل مفهومی پژوهش

مدل مفهومی در پژوهش با توجه به مبانی نظری و تجربی (خیو و همکاران، ۲۰۱۷) در زمینه متغیرهای پژوهش طراحی شده و محقق مدل مفهومی حاضر را با استفاده از روش حداقل مربعات جزئی مورد بررسی و ارزیابی قرار خواهد داد. این مدل در قالب کل زیر ارائه شده است:

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

فرضیه های پژوهش

فرضیه اصلی

پیوندکاری بر توانمندسازی روان شناختی با نقش میانجی سرمایه اجتماعی در کارکنان وزارت ورزش و جوانان کشور تأثیر دارد.

1. Kaasa
2. Quiñones et al.

فرضیات فرعی

- پیوندکاری بر سرمایه اجتماعی کارکنان وزارت ورزش و جوانان تأثیر دارد.
- پیوندکاری بر سرمایه روان‌شناختی کارکنان وزارت ورزش و جوانان تأثیر دارد.
- سرمایه اجتماعی بر سرمایه روان‌شناختی کارکنان وزارت ورزش و جوانان تأثیر دارد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از سری مطالعات توصیفی همبستگی بوده که به لحاظ هدف از تحقیقات کاربردی در حوزه مدیریت ورزشی می باشد. جامعه آماری پژوهش حاضر را تمامی کارکنان وزارت ورزش و جوانان تشکیل می دهند که تعداد ۸۳۱ نفر می باشند. با توجه به مبانی نظری پژوهش‌های مدل معادلات ساختاری که با استفاده از روش حداقل مربع جزئی که حدود ۲۰۰ نفر نمونه را برای انجام تجزیه و تحلیل داده مناسب دانسته‌اند. از این رو، محقق نیز تعداد ۳۰۰ پرسشنامه به صورت در دسترس در بین جامعه مورد نظر توزیع نموده که از بین آن‌ها تعداد ۲۵۰ پرسشنامه سالم جهت تجزیه و تحلیل آماری انتخاب شد. لازم به ذکر است که در جدول تعیین حجم نمونه مورگان تعداد نمونه مورد نیاز برای جامعه مذکور نیز، ۲۶۹ نفر اعلام شده است. ابزار اندازه‌گیری پژوهش، پرسشنامه استاندارد برای متغیرهای پژوهش می باشد. بر همین اساس از پرسشنامه‌های پیوندکاری شاولی و باکر (۲۰۰۳)؛ پرسشنامه توانمندسازی روان‌شناختی اسپریتزر (۱۹۹۵) و پرسشنامه سرمایه اجتماعی ناهاپیت و گوشال (۱۹۹۸) استفاده گردید. که پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۷۸؛ ۰/۸۲ و ۰/۸۶ به دست آمد و مورد تایید قرار گرفت. در این پژوهش از روش حداقل مربعات جزئی (pls^۱) برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. چراکه این روش به پیش‌فرض‌هایی مانند نرمال بودن توزیع داده‌ها و حجم بالای نمونه آماری متکی نیست. و همچنین از این روش برای مقاصد پیش‌بینی و اکتشاف روابط محتمل استفاده می‌گردد (هوشنگی و همکاران، ۲۰۱۶). منظور اجرای مدل‌سازی معادله ساختاری توجه به تعدادی پیش‌فرض اساسی حائز اهمیت است که در پژوهش حاضر پیش‌فرض‌های حجم بهینه نمونه (در پژوهش حاضر با مدنظر قراردادن حد بالای نسبت حجم نمونه به تعداد متغیرهای مشاهده شده و پارامترهای آزاد، پیچیدگی مدل، روش برآوردهای پارامترهای آزاد (برآورد حداکثر درست‌نمایی (نیاز داشتن به حجم نمونه بالا)، حجم داده‌های مفقود (کمتر از ۵ درصد) و رابطه نرمالیتی چندمتغیره با حجم نمونه اصل بر این گذاشته شد که حجم نمونه ۲۵۰ نفر به منظور اجرای مدل‌سازی معادله ساختاری کفایت لازم را دارد)، داده‌های پرت چندمتغیره (بیانگر این است که در یک فضای چندمتغیره چه تعدادی از موردها می‌تواند پرت یا دورافتاده محسوب شوند. شاخصی که اغلب در خصوص تشخیص داده‌های پرت چندمتغیره در مدل‌سازی معادله ساختاری مورد استفاده می‌گیرد و در این پژوهش نیز به منظور تشخیص داده‌های پرت چندمتغیره مورد استناد قرار گرفته است شاخص فاصله ماهالونویس^۲ است)، نرمال بودن چندمتغیره (برقراری شرط نرمال بودن چندمتغیره از پیش‌فرض‌های اصلی در استفاده از روش برآورد حداکثر درست‌نمایی (ML^۳) در مدل‌سازی معادله ساختاری است. این شرط به‌ویژه در پژوهش اجتماعی به احتمال زیاد می‌تواند نقض شود)، همخطی چندگانه (در پژوهش حاضر به منظور بررسی همخطی بین متغیرهای مستقل در مدل‌ها معادله ساختاری از مقادیر مربوط به دو

1. Partial least square
2. Mahalanobis Distance
3. Maximum Likelihood

شاخص (VIF) و (سویل) که نشان دهنده میزان همخطی بین متغیرهای مستقل می‌باشند استفاده گردیده است)، زیر مدنظر قرار گرفته شد. از سوی دیگر نظر به اینکه روش‌های آماری همبستگی و تحلیل رگرسیون در تعیین روابط علی بین متغیرها دارای محدودیت می‌باشند (پاردون و همکاران^۲، ۲۰۰۹) بنابراین، پژوهشگران بر استفاده از روش‌های علی مانند تحلیل مسیر و تحلیل مدل معادلات ساختاری تأکید نموده‌اند (هومن، ۱۳۸۷). انواع گوناگونی از الگوها با هدف‌های مشابه برای صورت‌بندی روابط میان متغیرهای مشاهده شده در مدل‌یابی معادلات ساختاری به کار می‌روند. بدین صورت، آزمونی کمی را برای یک مدل نظری مفروض شده فراهم می‌آورد (شوماخر^۳، ۲۰۰۴). مدل معادلات ساختاری، یک ساختار علی مشخص شده بین مجموعه‌ای از سازه‌های مشاهده ناپذی (مکنون) است که هر یک توسط مجموعه‌ای از نشانگرها یا همان متغیرهای شاخص، اندازه‌گیری می‌شود و می‌توان آن را از لحاظ برازش در یک جامعه مشخص نمود. بدین منظور تحلیل داده‌ها با نرم‌افزارهای spss و smart PLS انجام شده است.

یافته‌های پژوهش

نتایج به دست آمده از آمار توصیفی نشان می‌دهد که ۶۳ نفر از نمونه پژوهش زن و ۱۸۷ نفر مرد بودند. همچنین به لحاظ مدرک تحصیلی ۱۴/۲ درصد لیسانس به پایین؛ ۵۸/۵ درصد لیسانس؛ ۱۹/۴ درصد فوق لیسانس و ۷/۹ درصد نیز دارای مدرک دکتری بودند. ۸۵ نفر از نمونه‌های پژوهش مجرد و ۱۶۵ نفر متأهل بود. ۶/۲ درصد از نمونه‌ها کمتر از ۱۰ سال؛ ۳۳/۱ درصد ۱۰-۱۵ سال؛ ۴۱/۷ درصد ۱۶-۲۰ سال؛ ۱۶/۲ درصد نیز بیشتر از ۲۰ سال سابقه کاری داشتند. ۳۲ نفر از نمونه‌ها به صورت قراردادی؛ ۶۹ نفر به صورت پیمانی، ۱۲۸ نفر رسمی و ۲۱ نفر نیز به صورت کار معین در وزارت ورزش و جوانان مشغول به کار بودند.

جدول ۱. ویژگی‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

سطح تحصیلات			سن		
متغیر	فراوانی	درصد	متغیر	فراوانی	درصد
زن	۶۳	۲۵/۲	لیسانس به پایین	۳۶	۱۴/۴
مرد	۱۸۷	۷۴/۸	لیسانس	۱۴۶	۵۸/۵
	وضعیت تأهل		فوق لیسانس	۴۸	۱۹/۴
مجرد	۸۵	۳۴	دکتری	۲۰	۷/۹
متأهل	۱۶۵	۶۶	سابقه کاری		
	وضعیت استخدام		کمتر از ۱۰ سال	۱۶	۶/۲
قراردادی	۳۲	۱۲/۸	۱۰-۱۵ سال	۱۰۴	۴۱/۷
پیمانی	۶۹	۲۷/۶	۱۶-۲۰ سال	۴۱	۱۶/۲
رسمی	۱۲۸	۵۱/۲	بیشتر از ۲۰ سال	۸۹	۳۵/۹
کار معین	۲۱	۸/۴			

مدل معادلات ساختاری پژوهش

جهت اطمینان از برازش مدل معادلات ساختاری باید از وضعیت سازگاری درونی متغیرها را مورد بررسی قرار داد. برای این منظور، جهت بررسی سازگاری درونی ابزار گردآوری داده‌ها، از

1. Variance Inflation Factor
2. Pardon et al.
3. Schumacker

● نقش سرمایه اجتماعی در تأثیر پیوندکاری بر توانمند سازی روان‌شناختی وزارت ورزش و جوانان

ضریب آلفای کرونباخ و پایایی مرکب استفاده شده است. سازگاری درونی زمانی مورد قبول است که ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی مرکب، به ترتیب بیشتر از ۰/۷ و ۰/۸ به دست آیند (کامرون^۱، ۲۰۰۵) افزون بر این جهت بررسی روایی نیز از روایی همگرا استفاده شده است. که مهم‌ترین شاخص آن میانگین واریانس استخراج شده می‌باشد. براساس نظر هیر و همکاران (سارستد^۲، ۲۰۱۱) حد مطلوب برای اطمینان از وجود روایی همگرا، حداقل میزان ۰/۵ است. به منظور بررسی برازش مدل معادلات ساختاری نیز شاخص واریانس تبیین شده استفاده گردید. براساس نظر هیر و همکارانش (کامرون، ۲۰۰۵). میزان شاخص‌های برازش در جدول ۲، بیان شده است:

جدول ۲. شاخص‌های برازش مدل اندازه‌گیری و ساختاری

متغیرها	آلفای کرونباخ	پایایی مرکب	میانگین واریانس مستخرج
سرمایه اجتماعی	۰/۹۳۸	۰/۹۶۰	۰/۸۹۰
سرمایه روان‌شناختی	۰/۸۸۳	۰/۸۵۹	۰/۶۰۶
پیوندکاری	۰/۸۶۹	۰/۹۲۰	۰/۷۹۳

همچنین روایی واگرا (روش فورنل و لارکر) میزان رابطه یک سازه با شاخص‌هایش در مقایسه با رابطه آن سازه با سایر سازه‌ها است؛ به طوری که روایی واگرایی قابل قبول یک مدل حاکی از آن است که یک سازه در مدل تعامل بیشتری با شاخص‌های خود دارد تا با سازه‌های دیگر که نتایج آن در جدول ۲، ارائه شده است.

جدول ۳. نتایج روایی واگرا

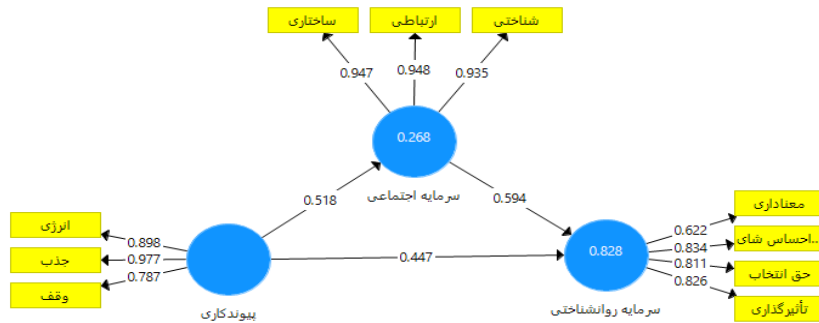
سازه	خلاصیت	سرمایه اجتماعی	سرمایه روان‌شناختی	پیوندکاری
سرمایه اجتماعی	۰/۹۴۳			
سرمایه روان‌شناختی	۰/۸۲۶	۰/۷۷۹		
پیوندکاری	۰/۵۱۸	۰/۷۵۵	۰/۸۹۱	

نتایج به دست آمده از جدول ۳، حاکی از آن است که اثر متغیرهای پیش بین بر متغیرهای وابسته به لحاظ آماری معنادار است ($P \leq 0/05$). بنابراین، فرضیه‌های پژوهش تأیید می‌شود. به عبارت دیگر، با مدنظر قرار دادن ضرایب تأثیر مربوط به پیوند کاری و سرمایه اجتماعی می‌توان گفت اثر این دو متغیر بر متغیر سرمایه روان‌شناختی مستقیم و برآورد می‌شود؛ به این معنا که افزایش مشخصه سرمایه اجتماعی و پیوندکاری در وزارت ورزش و جوانان می‌تواند منجر به افزایش مؤلفه‌های سرمایه روان‌شناختی در کارکنان گردد.

1. Cameron
2. Sarstedt

جدول ۴. نتایج معنی داری مدل معادلات ساختاری

P. Value	برآورد		ضریب تعیین	متغیر وابسته	مسیر	متغیر مستقل
	معناداری	استاندارد				
۰/۰۰۱	۱۷/۸۷۳	۰/۵۹۴	۰/۵۹۴	سرمایه روانشناختی	<---	سرمایه اجتماعی
۰/۰۰۱	۱۰/۷۳۸	۰/۵۱۸	۰/۵۱۸	سرمایه اجتماعی	<---	پیوندکاری
۰/۰۰۱	۲۲/۶۷۰	۰/۴۴۷	۰/۷۵۵	سرمایه روانشناختی	<---	پیوندکاری

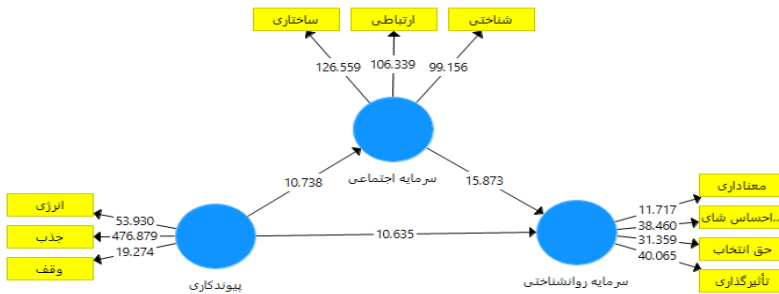

نمودار ۱.

برازش کلی مدل شامل دو بخش مدل اندازه‌گیری و ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. برای برازش مدل کلی تنها از یک معیار GOF استفاده می‌شود که این متغیر از طریق فرمول $GOF = \sqrt{\text{communalities} \times R^2}$ به دست می‌آید؛ به طوری که communalities نشانه میانگین اشتراکی هر سازه می‌باشد و R^2 نیز مقادیر میانگین R Squares سازه‌های درون مدل است. وتزلس و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۲۵، ۰/۰۱ و ۰/۳۶ را به نوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی نموده‌اند. بنابراین، حاصل شدن ۰/۴۲ برای GOF نشان از برازش کلی قوی مدل دارد.

جدول ۵. مفروضات برازش کلی مدل

GOF	R Squares	Communalities	سازه
۰/۴۲۸	۰/۲۶۸	۰/۲۲۵	سرمایه اجتماعی
	۰/۸۲۸	۰/۴۶۰	سرمایه روان‌شناختی
	-	-	پیوندکاری
	۰/۵۴۸	۰/۳۴۲	میانگین

نمودار ۲.

در نهایت یکی از آزمون‌های مهم برای سنجش معنی‌داری تأثیر میانجی‌گری یک متغیر در ارتباط میان دو متغیر دیگر، آزمون سوبل $Z - value = \frac{a \times b}{\sqrt{(b^2 \times sa^2) + (a^2 \times sb^2) + (sa^2 \times sb^2)}}$ است. تعیین شدت اثر غیر مستقیم متغیر میانجی از آماره‌ای به نام VAF استفاده شده است. نتیجه به دست آمده از آزمون سوبل ۲۱/۴۶ برای تأثیر پیوندکاری بر سرمایه روان‌شناختی و ۱۹/۶۸ برای تأثیر پیوندکاری بر سرمایه روان‌شناختی با نقش میانجی پیوندکاری به دست آمده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود مقدار Z-Value حاصل از آزمون سوبل به دلیل بیشتر بودن از ۱/۹۶ در سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد؛ تأثیر متغیر میانجی پیوندکاری معنی‌دار می‌باشد. همچنین مقدار VAF نیز از فرمول $VAF = \frac{a \times b}{(a \times b) + c}$ به دست می‌آید. نتیجه به دست آمده از این فرمول حاکی از آن است که تقریباً ۰/۲۰۹ درصد اثر کل پیوندکاری بر سرمایه روان‌شناختی از طریق اثر غیر مستقیم میانجی پیوندکاری کارکنان وزارت ورزش و جوانان تبیین می‌شود.

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌های علمی حاکی از تأثیرگذاری چشمگیر سرمایه روان‌شناختی بر نتایج کسب و کار و در عین حال پایین بودن پیوندکاری در سازمان‌های بوده است که این امر خود هزینه‌های گزافی را در قالب بهره‌وری از دست رفته برای سازمان‌ها برداشته است. آنچه مسلم است وزارت ورزش و جوانان به عنوان مهم‌ترین متولی ارائه دهنده خدمات ورزشی در سطح جامعه نیازمند کارکنانی است که بیش از پیش با کار خود پیوند یافته باشند تا از این طریق، بلکه شاید تأثیرگذاری خود را بهبود بخشند، اما در پی دست یافتن به سرمایه روان‌شناختی عوامل بسیاری می‌توانند دخالت داشته باشند که انتظار می‌رود پیوندکاری و سرمایه اجتماعی از جمله این عوامل باشند که در بررسی‌های انجام شده داخلی و بعضاً پژوهش‌های خارجی کمتر بدان توجه شده است و لازم است در مورد این فرض پژوهش‌های بیشتری صورت گیرد. از این‌رو، در این پژوهش نقش میانجی سرمایه اجتماعی در ارتباط بین پیوندکاری و سرمایه روان‌شناختی وزارت ورزش و جوانان بررسی گردید. نتایج به دست آمده از اطلاعات گردآوری شده در این زمینه نشان داد که پیوندکاری هم به صورت مستقیم و هم به صورت غیر مستقیم بر توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان وزارت ورزش و جوانان تأثیر است. به عبارت دیگر با افزایش میزان پیوندکاری میزان سرمایه اجتماعی و توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان افزایش می‌یابد. این نتیجه با نتایج مطالعه باورصاد و همکاران (۱۳۹۶)، کوینس و همکاران

(۲۰۱۳) همسو می‌باشد. مفهوم پیوندکاری اخیراً معرفی شده است تا اثرات مثبت کار را بر کیفیت زندگی همراه با مفاهیم منفی فشار و خستگی کاری نشان دهد. این متغیر طی ده سال اخیر توجه پژوهش‌های زیادی را به خود جلب کرده است (برک و همکاران^۱، ۲۰۰۹). پیوندکاری را استفاده از تمام وجود خویش در ایفای نقش‌های کاری تعریف می‌کند. در پیوند کاری، افراد در ایفای نقش، تمام ابعاد فیزیکی، شناختی و عاطفی خویش را به کار گرفته یا ابراز می‌کنند. فقدان پیوند کاری منفک کردن خویش از نقش‌های کاری است. در فقدان پیوند کاری، افراد به طور فیزیکی، شناختی و عاطفی از نقش‌های کاری خویش جدا شده‌اند. نتایج مطالعه بدرکار و پندیتا (۲۰۱۴) حاکی از این بود در یک سازمان زمانی پیوندکاری به وجود می‌آید؛ که تعادل در زندگی کار هدایت و ارتباط وجود داشته باشد. و دوم پیوندکاری با اثرات مثبتی که از عوامل مذکور دریافت می‌کند نه تنها باعث می‌شود عملکرد کارکنان افزایش یابد، بلکه از این طریق عملکرد سازمانی هم افزایش می‌یابد. نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر با نتایج مطالعه‌های کاسا (۲۰۱۴)، حسنی و همکاران (۱۳۹۴)، کوینس و همکاران (۲۰۱۳)، قربانی‌زاده و آقوردی (۱۳۹۲)، عیسی‌خانی (۱۳۹۰) همسو و همخوان است. نتایج پژوهش نشان داد که درصدی از اثرکل پیوند کاری بر توانمندسازی روان‌شناختی از طریق نقش میانجی سرمایه اجتماعی به دست می‌آید. این به این معنی است که ابعاد پیوندکاری علاوه بر اینکه از طریق سرمایه اجتماعی بر سرمایه روان‌شناختی تأثیر گذار هستند؛ خود نیز با اثر مثبت به صورت مستقیم بر توانمندسازی روان‌شناختی تأثیر می‌گذارند. که این نتیجه در راستای مطالعات تاجبخش (۱۳۸۴) و عیسی‌خانی (۱۳۹۰) است. سرمایه اجتماعی بستر مناسبی برای بهره‌وری سرمایه‌های انسانی و فیزیکی، و راهی برای نیل به موفقیت قلمداد شده است، که آن به زندگی افراد، معنا و مفهومی می‌بخشد و زندگی سازمانی را ساده‌تر و لذت‌بخش‌تر می‌کند (الوانی و شیروانی، ۱۳۸۳). در واقع، سرمایه اجتماعی با ایجاد کنش‌های اجتماعی، سیستم‌های معانی مشترک میان گروه‌ها، مشارکت‌ها و روابط اجتماعی زمینه‌توان افزایش کارکنان را فراهم می‌کند که این مورد می‌تواند بر توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان تأثیر گذار باشد. از سوی دیگر، با پیوند دادن افراد با یکدیگر، نوعی احساس جمعی برای فهم جنبه‌های مختلف زندگی به وجود می‌آید و درک فهم دو جانبه افراد که توسط یک زبان مشترک حاصل می‌شود، باعث تسهیل در بحث مسائل، انتقال ایده‌ها و دانش و ارتقای احساس شادکامی و سلامتی شود که این امر خود در ارتقای توانمندسازی روان‌شناختی افراد نقش ایفا می‌کند (وانگر^۲، ۲۰۱۱).

به طور کلی، شاید به جرأت بتوان گفت نقطه شروع هر سیاستی در سازمان پس از تدوین و ابلاغ همان کارکنان آن سازمان هستند که به آن جامعه عمل می‌پوشانند و قطع به یقین اگر این افراد با کار خود پیوند نداشته باشند سازمان‌ها نمی‌تواند به حیات خود ادامه دهند - کما این که امروزه شاهد افزایش نرخ ترک کار کارکنان متخصص، افزایش تعارض‌های درون سازمانی و نارضایتی مشتریان و ... هستیم. عمده سازمان‌ها از وجود نداشتن پیوندکاری کارکنان خود رنج می‌برند که این موضوع منجر به تحمیل هزینه‌های گزافی به سازمان‌ها شده است (برانهام، ۲۰۱۲). در تبیین وضع اسفناک سازمان‌ها از نظر پیوند داشتن با شغل خود صاحب‌نظران از عبارتهایی مانند شکاف پیوندکاری، حضور فیزیکی در محل کار، درگیر شدن در امور شخصی و کارکنان نامرئی استفاده کرده‌اند (یوسف و لاتنز، ۲۰۰۷). در این راستا با توجه به رسالت وزارت ورزش و جوانان در ارائه

1. Burke et al.
2. Wagner

● نقش سرمایه اجتماعی در تأثیر پیوندکاری بر توانمند سازی روان‌شناختی وزارت ورزش و جوانان

خدمات برای قشر جوان کشور بر عهده دارند، شناخت ویژگی‌ها و نیازهای کارکنان این بخش خدماتی، پاسخ‌گویی مناسب و به موقع به این نیازها توسط مسئولان، سبب افزایش سرمایه اجتماعی و توانمندسازی روان‌شناختی در آنان می‌شود. سرمایه اجتماعی از مفاهیم نوینی است که در غیاب آن، سایر سرمایه‌ها و توانمندی‌ها اثربخشی خود را از دست می‌دهند و پیمودن راه‌های توسعه سازمانی بسی ناهموار و دشوار می‌گردد. بنابراین، توجه به آن و پیامدهای حاصل از آن در سطوح کلان سازمانی می‌تواند شناخت جدیدی را از سیستم‌های مدیریت منابع انسانی ایجاد و مدیران را در هدایت بهتر و توانمند ساختن سیستم یاری کند.

منابع

- امیرراران، مصطفی؛ موسوی، میرطاهر و رفیعی، حسن. (۱۳۹۰). «رابطه سرمایه اجتماعی با سلامت اجتماعی در ایران». فصلنامه رفاه اجتماعی. (۱۱)، ص ۴.
- ایرانزاده، سلیمان و بابایی هروی، صادق. (۱۳۹۰). توانمندسازی کارکنان در سازمان‌های نوین. تبریز: انتشارات فروزش
- باورصاد، بلقیس؛ رحیمی، فرج اله؛ سلیمی فرد، عادل و قلمبر، محمدحسین. (۱۳۹۶). «بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد بانک‌های مهر اقتصاد استان خوزستان از دیدگاه کارکنان». توسعه اجتماعی. ۱۱(۳)، صص ۲۱۱-۲۴۲.
- پاتنام، رابرت. (۱۳۸۰). دموکراسی و سنت‌های مدنی؛ تجربه ایتالیا و درس‌هایی برای کشورهای در حال گذار. محمدتقی دلفروز. تهران: دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور
- تاجبخش، کیان. (۱۳۸۴). سرمایه اجتماعی، اعتماد و دموکراسی. تهران: نشر شیرازه
- حسینی، محمد؛ فتحی، صابر؛ حسین‌پور، علیرضا و قاسم‌زاده، ابوالفضل. (۱۳۹۴). «نقش توانمندسازی روان‌شناختی بر بهبود عملکرد شغلی و احساس پاسخ‌گویی در بین کارکنان دانشگاه ارومیه». فصلنامه علمی پژوهشی مدیریت بر آموزش سازمان‌ها. ۳(۲)، صص ۶۵-۸۲.
- رجایی پور، سعید؛ چوپانی، حیدر؛ زارع خلیلی، مجتبی؛ غلام زاده، حجت و کاظم پور، مریم. (۱۳۹۲). «نقش سرمایه اجتماعی در گرایش به نوآوری کارکنان در شرکت سهامی بیمه معلم». فصلنامه علمی - پژوهشی فرایند مدیریت و توسعه. ۲۶(۱)، صص ۱۶۱-۱۸۹.
- سیدی، علی‌اصغر. (۱۳۹۰). «بررسی عوامل تأثیرگذار بر میزان گرایش شهروندان بر مشارکت در ورزش همگانی». طرح پژوهشی، اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران. ص ۵۷.
- عبدالهی، بیژن. (۱۳۸۴). «توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان: ابعاد و اعتبارسنجی براساس مدل معادلات ساختاری». فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی در آموزش عالی، ۱۱(۱)، صص ۳۷-۶۳.
- عیسی‌خانی، احمد. (۱۳۹۲). «تبیین نقش منابع شغلی و منابع شخصی در تعلق خاطر کاری کارکنان». مدیریت دولتی. ۵(۲)، صص ۷۳-۹۶.
- فراهانی، ابوالفضل؛ عجم، قاسم؛ عزیزیان کهن، نسرین و سراج، سارا. (۱۳۹۰). «رابطه بین عوامل روان‌شناختی توانمندسازی و کارآفرینی سازمانی کارکنان اداره کل تربیت بدنی استان خراسان رضوی». نشریه مدیریت ورزشی. ۳(۸)، صص ۴۳-۸۷.
- قریانی‌زاده، وجه‌اله و آقاوردی، بابک. (۱۳۹۲). «نقش توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان در تعالی سازمانی». پژوهش‌های مدیریت منابع انسانی. ۵(۱)، صص ۸۷-۱۰۶.
- ناستی‌زایی، ناصر و هزاره مقدم، مهدیه. (۱۳۸۹). «بررسی مقایسه‌ای تأثیر دوره‌های آموزشی کوتاه‌مدت حضوری و غیرحضوری بر توانمندسازی روان‌شناختی کارکنان». مجله پرستاری و مامایی ارومیه. ۸(۴).

● نقش سرمایه اجتماعی در تأثیر پیوندکاری بر توانمند سازی روان‌شناختی وزارت ورزش و جوانان

- نظری، رسول؛ یغمایی، لایلا و سهرابی، زهرا. (۱۳۹۵). «سند راهبردی آمایش سرزمینی بخش ورزش استان اصفهان». نشریه مدیریت ورزشی. ۸، (۵)، صص ۶۶۵-۶۸۰.
- هومن، حیدرعلی. (۱۳۸۷). مدل سازی معادلات ساختاری. تهران: انتشارات سمت
- Bedarkar, M., & Pandita, D. (2014). **“A study on the drivers of employee engagement impacting employee performance”**. Procedia- Social and Behavioral Sciences, 133, 106-115.
- Boudlaie H, KushkiJahromi AR, SattariNasab R. (2011). **“Organizational learning and trust, moderating rings between psychological empowerment and organizational commitment”**. JOURNAL OF MANAGEMENT AND DEVELOPMENT PROCESS, 24(75), 67-93
- Branham, L. (2012). **“The 7 hidden reasons employees leave: How to recognize the subtle signs and act before it's too late: AMACOM Div American Mgmt Assn”**. Personnel Psychology, 59(1), 246.
- Burke, R. J., Koyuncu, M., Jing, W., & Fiksenbaum, L. (2009). **“Work engagement among hotel managers in Beijing, China: potential antecedents and consequences”**. Tourism Review, 64(3), 4-18.
- Cameron, k. (2005). **Organizational effectiveness: The process of theory development**. New York: oxford university press
- Federman, B. (2009). **Employee engagement: A roadmap for creating profits, optimizing performance, and increasing loyalty**. John Wiley & Sons.
- Harter, J. K., Schmidt, F. L., & Hayes, T. L. (2002). **“Business-unit-level relationship between employee satisfaction, employee engagement, and business outcomes: A meta-analysis.”** Journal of applied psychology, 87(2), 268.
- Hooshangi, M., Fazli, S., & Mirhosseini, S. S. (2016). **“The mediation role of buyer's satisfaction in relationship between structural capital with performance.”** International Journal of Logistics Systems and Management, 23(3), 329-342.
- Kaasa, A. (2014). **“Effects of different dimensions of social capital on innovative activity: Evidence from Europe at the regional level.”** Technovation, 29(3), 218-233.
- Kennedy, E., & Daim, T. U. (2010). **“A strategy to assist management in workforce engagement and employee retention in the high tech engineering environment.”** Evaluation and program planning, 33(4), 468-476.
- Macey, W. H., Schneider, B., Barbera, K. M., & Young, S. A. (2009). **Employee engagement: Tools for analysis, practice, and competitive advantage**. John Wiley & Son.
- Merlo, O., Bell, S. J., Mengüç, B., & Whitwell, G. J. (2006). **“Social capital, customer service orientation and creativity in retail stores.”** Journal of Business Research, 59(12), 1214-1221.
- Pardon, M. C., Sarmad, S., Rattray, I., Bates, T. E., Scullion, G. A., Marsden, C. A. ... & Kendall, D. A. (2009). **“Repeated novel cage exposure-induced improvement of early Alzheimer's-like**

cognitive and amyloid changes in TASTPM mice is unrelated to changes in brain endocannabinoids levels.” *Neurobiology of aging*, 30(7), 1099-1113.

- Quíñones, M., Van den Broeck, A., & De Witte, H. (2013). **“Do job resources affect work engagement via psychological empowerment? A mediation analysis.”** *Revista de Psicología del Trabajo y de las Organizaciones*, 29(3), 127-134.
- Siegler, V. (2014). **Measuring social capital**, London, England, Office for National Statistics.
- Spreitzer, G. M. (1995). **“Psychological empowerment in the workplace: Dimensions, measurement, and validation.”** *Academy of management Journal*, 38(5), 1442-1465.
- Spreitzer, G. M., & Mishra, A. (2002). **“Survivor responses to downsizing: the mitigating effects of trust and empowerment.”** Southern California Studies Center, University of Southern California.
- Spreitzer, G. M., & Mishra, A. K. (1995). **“Giving up control without losing control: Trust and its substitutes’ effects on managers’ involving employees in decision making”.** *Group & Organization Management*, 24(2), 155-187.
- Wagner, J. (2010). **“Exploring the relationships among spirit at work, structural and psychological empowerment, resonant leadership, job satisfaction and organizational commitment in the health care workplace”.** <https://doi.org/10.7939/R3735Z>
- World Bank. (1998). **Social Capital for Development: What is Social.** New York: Oxford University Press
- Youssef, C. M., & Luthans, F. (2007). **“Positive organizational behavior in the workplace: The impact of hope, optimism, and resilience”.** *Journal of management*, 33(5), 774-800.

تدوین مدل ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران با رویکرد مدل سازی ساختاری تفسیری

محمد همایون پور^۱

ولی نوذری^۲

سید احسان امیرحسینی^۳

 10.22034/SSYS.2022.1387.1962

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۳/۱۷

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۶/۲۴

هدف این پژوهش، طراحی مدل ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران با رویکرد مدل سازی ساختاری تفسیری (ISM) می باشد. پژوهش به روش آمیخته کمی و کیفی انجام گردید. جامعه آماری پژوهش در بخش کمی را کلیه ورزشکاران و مربیان شاغل در لیگ های حرفه ای ایران تشکیل می دادند که با روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی براساس فرمول کوکران، تعداد ۴۵ مربی و ۳۲۳ ورزشکار (در مجموع ۳۶۸ نفر) انتخاب و در بخش کیفی، تعداد ۱۲ نفر از خبرگان ورزشی و مالیاتی به عنوان نمونه آماری برگزیده شدند. ابزار گردآوری داده ها، پرسشنامه محقق ساخته بود که با روش تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، روایی و پایایی آن مورد تأیید قرار گرفت و جهت طراحی مدل از روش ISM استفاده گردید. نتایج پژوهش مبین شناسایی ۱۹ عامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی مربیان و ورزشکاران حرفه ای ایران بود که در شش سطح قرار گرفتند. عوامل شفافیت در قوانین مالیاتی و انجام مکانیزه امور مالیاتی در سطح زیربنایی و عوامل تسلیم اظهارنامه مالیاتی و اعلام شروع فعالیت اقتصادی توسط مؤدیان در سطح اول مدل قرار گرفتند. می توان گفت که تمرکز بر شفاف سازی قوانین مالیاتی و مدرنیزه کردن سیستم اخذ مالیات، ضمن تأثیر بر ایجاد عوامل سطوح بالاتر مدل و مؤثر در اخذ مالیات موجب توسعه فرهنگ مالیاتی و اعلام به موقع شروع فعالیت و تسلیم اظهار نامه مالیاتی خواهد شد و پنهان سازی و فرار مالیاتی را کاهش خواهد داد.

واژگان کلیدی: فرهنگ مالیاتی، قوانین مالیاتی، مربیان و ورزشکاران حرفه ای.

۱- دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، گروه علوم ورزشی، دانشگاه یاسوج، یاسوج، ایران

۲- استادیار، گروه علوم ورزشی، واحد ارسنجان، دانشگاه آزاد اسلامی، ارسنجان، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: V_nowzari@yahoo.com

۳- دانشیار، گروه علوم ورزشی، واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران

پرداخت مالیات^۱ یکی از عوامل رشد و توسعه جامعه است و موجب رونق اقتصادی و ارتقای شاخص های آن، تحقق عدالت اجتماعی، افزایش خدمات و عمران و آبادانی کشور می شود. با وصول مالیات عادلانه از مؤدیان، می توان بسیاری از مشکلات اجتماعی و اقتصادی کشور از جمله کسری بودجه سالانه، تورم و بی کاری را رفع و زمینه ایجاد عدالت اجتماعی از طریق توزیع دوباره درآمدها را فراهم کرد. مناسب ترین وسایل برای تأمین موفقیت سازمان مالیاتی کشورها، علاوه بر انسجام دستگاه مالیاتی به مفهوم اجرای درست قانون و ضوابط، افزایش انگیزه های درونی و جلب همکاری و هم فکری مؤدیان است (صامتی و همکاران، ۱۳۹۴: ۲۶۲-۲۳۱). برای مقابله با این مشکل، دولت با وضع قوانین، مالیات مستقیم و غیر مستقیم را برای بهبود درآمد عمومی به وجود آورد، هرچند شواهد آماری گذشته ثابت می کند که سهم مالیات بر درآمد، در کل درآمد دولت، کم است. ادبیات پژوهشی هم شواهدی را ارائه می دهد که مشخص می کند، تمکین و پرداخت مالیات متأثر از عوامل متعددی است، از جمله عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، روان شناختی، فردی (هو، هو و یونگ^۲، ۲۰۱۳: ۳۳-۴۴، دامایانتی و همکاران^۳، ۲۰۱۵: ۱۸۰-۱۸۸). در این میان می توان گفت که فرهنگ حاکم بر جامعه که متأثر از باورها و نگرش های مردم می باشد بر میزان تمکین مؤدیان مالیاتی اثر دارد.

در عصر حاضر فرهنگ مالیاتی به عنوان یکی از مؤلفه های اصلی پدیده مالیات و مالیات ستانی در دنیای مدرن به شمار می آید. سیاست گذاران اقتصادی و سیستم مالیاتی را چاره ای جز مد نظر قرار دادن و توجه و تمرکز کردن بر ارتقای فرهنگ مالیاتی و تقویت آن در جهت کار آمدی مالیات نیست (حیدری و همکاران، ۱۳۹۶: ۸۵-۱۱۶). وجود یک فرهنگ مالیاتی پیشرو، کمک قابل توجهی به توسعه اقتصادی کشور می نماید و از سوی دیگر مدیران با آگاهی و مطالعه عوامل در برگیرنده ارتقای فرهنگ مالیاتی حاکم بر جامعه، بهتر می توانند فرهنگ مالیاتی را مدیریت و توسعه دهند. به گونه ای که بهبود فرهنگ مالیاتی می تواند تأثیر مهمی در کاهش هزینه ها، افزایش درآمدهای دولت، ایجاد کنترل های موثر داشته که نتیجه آن افزایش عدالت اجتماعی، رفاه عمومی و تمکین مالیاتی است (صالحی و همکاران، ۱۳۹۳). فرهنگ همچنین به عنوان یک عامل محرک محیطی محسوب می شود که می تواند فرار مالیات را کاهش دهد. ارزش های اخلاقی تحت تأثیر هنجارهای اجتماعی ممکن است بر فرار مالیات تأثیر بگذارد. بدین ترتیب ثابت شده است که ارتقای سطح فرهنگ مالیاتی، نیازمند درک بهتر روابط متقابل این عوامل است. هر چند باید متذکر شد که یافته های متناقضی هم مشاهده شده است، که برای شناخت بهتر روابط این عوامل و ارائه مدل کلی از تأثیر این عوامل نیاز به شواهد جدید و قابل ملاحظه ای است (آگبی تانده، آدیدوکن و فادیپه^۴، ۲۰۱۵: ۹-۱۶). فرهنگ مالیاتی هنگامی کاراست که افراد جامعه را به رعایت موارد ذیل ملزم کند: مالیات کل درآمد و دارایی مشمول مالیات را بپردازند، شروع فعالیت اقتصادی خود را به اداره مالیات گزارش دهند، درآمد خود را کتمان نکنند، در موعد مقرر اظهارنامه مالیاتی خود را براساس درآمدها

1. Taxation
2. Ho, Ho & Young
3. Damayanti et al.
4. Agebetunde, Adedokun & Fadipe

و هزینه های واقعی تنظیم کنند و به حوزه مالیاتی تحویل دهند، مالیات خود را در موعد مقرر قانونی بپردازند، با ادارات امور مالیاتی در تشخیص مالیات همکاری کنند، در مقابل دولت نیز باید به وظایف خود در قبال مؤدیان پایبند باشد (لشکری زاده و عزیزی، ۱۳۹۰: ۸۲-۹۲). یکی از منابع درآمد دولت‌ها، مالیات بر درآمد افراد است که این مهم در بین ورزشکاران و مربیان حرفه ای چالش هایی را به وجود آورده است (ویلیامسون، ۲۰۱۷).

بدون شک امروزه، ورزش حرفه ای و صنعت ورزش تجارت بسیار بزرگی را در برمی گیرد. ورزش حرفه ای شامل همکاری حامیان مالی، رسانه ها، ورزشکاران و تماشاچیان است. همچنین، بازار جهانی ورزش حرفه ای از این جهت که چندین مهارت و کسب و کار با هم ادغام شده و کسب و کارهای جدیدی را شکل داده اند، ساختار متفاوتی دارد و همچنان این ساختار، روز به روز در حال گسترش است. از آنجا که ورزشکاران و مربیان حرفه ای یکی از عناصر اصلی کسب و کارها در حوزه ورزش حرفه ای هستند، لذا توجه به فرهنگ و توسعه فرهنگی در این بخش ضرورتی برای توسعه در هر یک از ابعاد اجتماعی، اقتصادی و حتی ورزشی محسوب می گردد (نقوی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۱-۳۰)، اما از نظر ساختاری تاکنون مطالعه ای همه جانبه برای رسیدن به یک رفتار مالیاتی ساختار یافته به خصوص در بین ورزشکاران و مربیان حرفه ای، انجام نشده است. این مهم زمانی نمایان تر است که مشاهده شود شرایطی که ارتباط بین بازیکن و باشگاه را برقرار می کند، مد نظر قرار نمی گیرد. شفافیت در مالیات بر درآمد ورزشکاران تیمی هم مشکل دیگری است که هنوز به روشنی مشخص نگریده که مالیات بر درآمد ورزشکاران بخاطر عضویت در تیم است یا مالیات بخاطر خود اشتغالی بازیکنان است، زیرا دو نوع اساسی از درآمد به ذهن می آید، یکی درآمدی است که ورزشکاران و مربیان از باشگاه دریافت می کنند و دیگری درآمدی است که آنان از خود اشتغالی نظیر تبلیغات و شغل های جانبی به دست می آورند که مشخص نیست جزیی از درآمد باشگاه محسوب می گردد و یا محلی برای درآمد شخصی آنان است. این مهم از فعالیت ورزشکاران و مربیان به شفافیت و مقررات خاصی از قانون مالیات بر درآمد وابسته است (رادوان و نک کر، ۲۰۱۶: ۴۰-۴۶). امروزه افزایش سطح فرهنگ مالیاتی، ایجاد فرهنگ خود اظهاری و به تبع آن، افزایش سطح تمکین مالیاتی به ویژه در قشر ورزشکاران که مشکلات مالیاتی عدیده ای دارند، از دغدغه های اصلی مدیران سازمان امور مالیاتی محسوب می شود. فرهنگ مالیاتی را می توان مجموعه ای از طرز تلقی، بینش و عکس العمل اشخاص در قبال سیستم مالیاتی دانست. این طرز تلقی به طور قطع با یک قانون مناسب و نیز عملکرد مأموران مالیاتی در به کارگیری قانون در مراجعه به مؤدیان، نقش اساسی دارد. مسلم است فرهنگ مالیاتی متأثر از فرهنگ عمومی جامعه و چگونگی روابط مردم یک جامعه متأثر از عوامل ایدئولوژیکی، سیاسی و اقتصادی آن جامعه خواهد بود (عسکری و همکاران، ۱۳۹۰: ۵۱-۷۵). عوامل بی شماری بر ارتقای فرهنگ مالیاتی اثر گذار است، به طوری که، می توان به عوامل دانش و آگاهی مالیاتی، هنجارهای شخصی و اجتماعی که مبتنی بر رویکرد خود دسته بندی، می باشد؛ انصاف و عدالت، شفافیت سازمانی که بر اساس رویکرد انصاف و رویکردهای مالی رفتاری قابل تبیین است. رویکرد مالی رفتاری توضیح می دهد که ادراک مالیات دهندگان از سیاست گذاران عامل مهمی در ارتقای فرهنگ مالیاتی است. این رویکرد تأکید بر از دست دادن انگیزه مالیات دهندگان برای پرداخت مالیات دارد، زیرا برای مالیات دهندگان هیچ

مزیت واقعی از مزایای پرداخت مالیات، درک نمی شود. این رویکرد بر اهمیت سیاست های مثبت توسعه یافته توسط دولت (منابع تشویقی و انگیزشی) برای بهبود همکاری بین مالیات دهندگان و سیاست گذاران تأکید دارد (کوگلر و همکاران^۱، ۲۰۱۳: ۱۶۹-۱۸۰).

در این میان با توجه به عوامل متعدد در توسعه فرهنگ مالیاتی تکنیک مدل سازی ساختاری تفسیری سیستم های پیچیده سازمان و عوامل متعدد را به چند زیر سیستم تبدیل می کند و با تعیین میزان هدایت گری و هدایت پذیری هر یک از متغیرها، اولویت های اقدام را برای مسئولان مشخص می نماید، در همین رابطه آذری و تیزرو (۱۳۸۷) بیان کرده اند که الگوی ساختاری تفسیری، یک تکنیک مناسب برای تجزیه و تحلیل یک متغیر بر متغیرهای دیگر و اولویت بندی و تعیین سطح عناصر یک سیستم است، زیرا اولویت های اقدام را در تصمیم گیری ها مشخص می کند (آذر و همکاران، ۱۳۸۷). در واقع، یکی از اصلی ترین منطوق های مدل ساختاری تفسیری آن است که همواره عناصری که در یک سیستم اثرگذاری بیشتری بر سایر عناصر دارد از اهمیت بالاتری برخوردارند. مدلی که با استفاده از این روش شناسی به دست می آید ساختاری از یک مساله یا موضوع پیچیده یک سیستم یا حوزه مطالعاتی را نشان می دهد که الگویی به دقت طراحی شده باشد (فایسال و همکاران^۲، ۲۰۰۶: ۵۳۵-۵۵۲). در این زمینه در ارتباط با ساختاردهی عوامل ارتقای فرهنگ مالیاتی پژوهشی صورت نگرفته است، اما پژوهش های اندکی در سازمان های ورزشی انجام شده است که می توان به گوهری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش با عنوان «ساختار دهی راهبردهای فدراسیون فوتبال با تکنیک ISM»، عمادی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «سطح بندی موانع پیاده سازی راهبرد های منابع انسانی وزارت ورزش و جوانان با روش مدل سازی ساختاری تفسیری»، سپهوند و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «طراحی مدل مدیریت منابع انسانی در سازمان های ورزشی»، انصاری و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «سطح بندی عوامل ایجاد فساد مالی و اداری در ادارات کل ورزش و جوانان» و حمیدی و همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان «سطح بندی راهبرد های آکادمی ملی فوتبال ایران» اشاره کرد.

در زمینه عوامل مؤثر بر پرداخت مالیات و همچنین فرهنگ مالیاتی، مطالعات اندکی در داخل و خارج از کشور انجام شده است. مرور آن ها بیانگر این است که به نتایج مشابه دست یافته اند. در همین رابطه کولیش و همکاران^۳ (۲۰۱۳) در پژوهش خود دریافتند که متغیرهای کنترل نگرشی، هنجاری و ذهنی بر پیش بینی های مطلوب پرداخت کنندگان مالیات تأثیر دارد. بامی-آلدرد^۴ و همکاران (۲۰۱۳) در مطالعه ای دریافتند که عوامل نهادی به همراه عوامل جمعیت شناختی، عوامل سازمانی و عوامل نگرشی، به عنوان یک زیر مجموعه ارزش های فرهنگی مؤثر بر فرار مالیاتی می باشند. احمد و همکاران (۲۰۱۴) نشان دادند که نرخ مالیات بالا و سیستم مالیاتی ناعادلانه، دو عامل بسیار مهم مرتبط با عدم رعایت پذیرش مالیات است. علاوه بر این، حسابرسی ناکافی اثرات بازدارنده کمی دارد. عواملی مانند کافی نبودن تعداد کارکنان اداره مالیات، تغییرات مکرر قانون مالیات، رعایت پذیرش مالیاتی را تا حد زیادی تحت تأثیر قرار می دهد. محسنی تبریزی و همکاران (۱۳۸۹) در پژوهشی مشخص نمودند که عوامل اجتماعی شدن همچون همکاران صنفی، التزام به

1. Kogler et al.
2. Faisal et al.
3. Kulis et al.
4. Bame-Aldred et al.

دین، رسانه ها، وجود سنت مالیات دهی در خانواده، روحیه قانون گرایی در خانواده، در افزایش فرهنگ مالیاتی تأثیر گذار می باشد. تأثیر عوامل برون سازمانی همچون اتحادیه های صنفی، داشتن وکیل حقوقی، تشویق و تقدیر از مؤدیان خوش حساب در افزایش فرهنگ مالیاتی نیز مورد تأیید قرار گرفته است. همچنین تأثیر عوامل برون سازمانی همچون انجام مکانیزه امور مالیاتی، وجود نظام جامع اطلاعات مالیاتی، اطلاع رسانی مالیاتی شفاف بودن قوانین مالیاتی در افزایش فرهنگ مالیاتی مورد تأیید قرار گرفته است. عوامل درون سازمانی همچون سطح تحصیلات مؤدیان، داشتن انگیزه برای مشارکت اجتماعی، آشنائی مؤدیان با قوانین مالیاتی، نگرش مثبت مؤدیان نسبت به کارکرد مالیات اعتماد سیاسی نسبت به دولت، در افزایش فرهنگ مالیاتی مؤثر بوده است. حیدری و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی دریافته اند که در الگوی تجربی تحقیق متغیرهای نظام‌مندی مالیات، اعتماد متقابل کنشگران، عدالت مالیاتی و کارآمدی مصارف مالیاتی به طور مستقیم، متغیرهای شفاف بودن قوانین مالیاتی و اقتدارگرایی مالیاتی به طور غیر مستقیم و متغیرهای انصاف مالیاتی و سلامت اقتصادی مسئولان به طور مستقیم و غیرمستقیم بر فرهنگ مالیاتی مؤدیان اثر می‌گذارند. خداپرست و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «بررسی فرار مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای با تأکید بر عوامل فرهنگی، فناوری، و دولتی و قانونی»، در عدم گسترش فرهنگ مالیاتی، در میان عوامل فرهنگی، ناتوانی فناوریانه ای در شناسایی و ثبت صحیح مؤدیان مالیاتی، در میان عوامل فناوری و نرخ های بالای مالیاتی برای ورزشکاران و مربیان، در میان عوامل دولتی و قانونی مهم ترین عوامل از نظر پاسخ دهندگان بوده است. سلطان حسینی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «بررسی عوامل بروز پدیده فرار مالیاتی در بین ورزشکاران و مربیان حرفه‌ای»، نشان دادند که در میان عوامل قانونی، شفاف نبودن اطلاعات مالی باشگاه‌ها؛ در میان عوامل فرهنگی، طرز تلقی اشتباه ورزشکاران نسبت به پرداخت‌های مالیاتی؛ در میان عوامل حقوقی، عدم ضمانت اجرایی توسط نهادهای ذی‌ربط بر باشگاه‌ها؛ در میان عوامل مدیریتی، دولتی بودن بیشتر باشگاه‌های ورزشی فعال در کشور و در میان عوامل اقتصادی، عامل عدم پرداخت به‌موقع مبلغ قرارداد ورزشکاران در اولویت قرار گرفتند. اعتمادی (۱۳۹۲) در پژوهش خود نشان دادند که نبود برنامه های تبلیغی برای افزایش فرهنگ مالیاتی و همچنین پیچیدگی و غامض بودن قوانین و مقررات مالیاتی، و مکانیزه نبودن سیستم مالیاتی از عوامل مهم در فرار مالیاتی ورزشکاران حرفه ای بوده است. لشکری زاده و عزیز (۱۳۹۰) در مطالعه ای با هدف شناسایی عوامل موثر بر فرهنگ مالیاتی دریافته اند که سطح فرهنگ مالیاتی در میان مردم پایین‌تر از حد متوسط است، بی‌اطلاعی مردم از اهمیت پرداخت مالیات یکی از عوامل بازدارنده فرهنگ مالیاتی است، ساده سازی متون قوانین مالیاتی و منطقی کردن مراحل اخذ مالیات در ارتقا فرهنگ مالیاتی تأثیر دارد، آموزش مردم با قوانین و مقررات مالیاتی، مشکلات مأمور تشخیص را کم می‌کند و در ارتقای فرهنگ مالیاتی مؤثر است، افزایش عدالت و کارکرد سازمان مالیاتی در ارتقا فرهنگ مالیاتی تأثیر دارد و صداقت و احساس مسئولیت مؤدیان یکی از عوامل ارتقای فرهنگ مالیاتی بوده است.

اگر فرهنگ پرداخت مالیات در جامعه نهادینه شود بسیاری از مشکلات برطرف خواهد شد. لذا ارتقای فرهنگ مالیاتی همواره مورد توجه دولت ها و مدیران اجرایی بوده است. در این میان یکی از منابع عمده درآمدی، مالیات بر درآمد ورزشکاران و مربیان حرفه ای است که چالش‌هایی را در دولت‌ها به وجود آورده است، این چالش‌ها بیشتر مبتنی بر فرهنگ مالیاتی در این گروه از افراد است. از طرفی مطالعات اندکی در رابطه با ارتقای فرهنگ مالیاتی صورت گرفته و در زمینه ارتقای

فرهنگ مالیاتی قشر ورزشکار، پژوهشی انجام نشده است و در مطالعات کمتر مورد توجه قرار گرفته است. شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی دارای اهمیت می باشد، لیکن تعیین عواملی که تأثیرگذار بر دیگر عوامل و ارتقای فرهنگ مالیاتی هستند، به مسئولان در اولویت های تصمیم و اقدام کمک خواهد کرد. از این رو، پژوهش حاضر با توجه به رویکردهای موجود و پیشینه پژوهشی سعی در شناسایی و تبیین عوامل اثرگذار بر ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران و سپس سطح بندی عوامل با استفاده از تکنیک مدل سازی ساختاری تفسیری عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی دارد تا مدیران را در زمینه ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای کشور یاری داده و منجر به تمکین هرچه بیشتر مؤدیان این قشر از جامعه در پرداخت مالیات گردد.

روش شناسی پژوهش

روش پژوهش، توصیفی-پیمایشی و به لحاظ هدف، کاربردی می باشد که به شیوه آمیخته (کمی و کیفی) انجام شده است. داده های پژوهش به صورت مطالعه اسنادی، اینترنتی، روش پرسشنامه و همچنین مصاحبه نیمه ساختارمند کیفی از نمونه پژوهش تا حد اشباع نظری در مورد شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران انجام گردید. در این پژوهش روش پژوهش ترکیبی از نوع اکتشافی متوالی می باشد که ابتدا روش کیفی و سپس روش کمی به کار گرفته شد. جامعه آماری در بخش کمی کلیه ورزشکاران حرفه ای و مربیان شاغل در لیگ های حرفه ای ایران بود و افراد نمونه با روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی براساس فرمول کوکران برای جامعه نامعلوم از بین کلیه ورزشکاران و مربیان حرفه ای داخل کشور که در تیم ها و لیگ های حرفه ای مورد شناسایی قرار گرفتند و تعداد ۴۵ مربی حرفه ای و ۳۲۳ نفر، در مجموع برابر با ۳۶۸ نفر از رشته های ورزشی فوتبال و فوتسال، والیبال، کشتی، ووشو، بسکتبال، هندبال و کاراته انتخاب شدند. در بخش کیفی تعداد ۱۲ نفر از خبرگان براساس تخصص و تجربه، دسترسی و تمایل به همکاری به صورت هدفمند انتخاب گردید. (۶ نفر از خبرگان سازمان امور مالیاتی و ۶ نفر از خبرگان رشته های ورزشی فوتبال، والیبال، هندبال و بسکتبال).

ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته بود که براساس متون، مدل های فرهنگ مالیاتی، پیشینه پژوهش و نظر خبرگان با روش دلفی تدوین گردید. به این صورت که ابتدا موضوع پژوهش، با اعضای پنل دلفی (خبرگان) مطرح شد، سپس داده های حاصل از ادبیات پیشینه و تعداد دوازده مصاحبه با نمونه کیفی پژوهش در مورد شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران، پرسشنامه اولیه تهیه گردید و در اختیار اعضای پنل دلفی قرار گرفته شد. پس از تجزیه و تحلیل و ارائه نظرات اصلاحی توسط اعضای خبرگان، پرسشنامه، بازنگری و پالایش شد و به منظور اعلام نظر مجدد و تعیین میزان اهمیت هر کدام از گویه ها، مجدداً برای خبرگان ارسال گردید. در پایان به منظور تجدید نظر در مورد عوامل و ترتیب اهمیت آن ها، پرسشنامه برای خبرگان ارسال گردید و توافق کلی اعضا، حاصل شد. سپس با استفاده از روش کمی براساس تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی، روایی و پایایی آن مورد تأیید قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار spss-19 انجام شد. برای توصیف متغیرهای پژوهش مانند توزیع فراوانی، میانگین و انحراف استاندارد از آمار توصیفی و از آمار استنباطی آزمون کولموگروف- اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن داده ها، آزمون t تک متغیره برای بررسی مؤثر بودن عوامل ارتقای فرهنگ مالیاتی در بین ورزشکاران و مربیان حرفه ای و از تکنیک مدل سازی ساختاری

تفسیری برای ساختاردهی و سطح بندی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران استفاده گردید. به منظور کاربرد روش مدل سازی ساختاری-تفسیری، عوامل ارتقای فرهنگ مالیاتی در جدول ماتریس خودتعاملی ساختاری درج گردید و به صورت پرسشنامه در اختیار نمونه کیفی پژوهش قرار گرفت و از آنان درخواست شد که عوامل را دو به دو به صورت زوجی مقایسه کنند به این صورت که چنانچه عامل i بر عامل j تأثیر می گذارد حرف V ، در صورتی که عامل j بر هدف i تأثیر می گذارد حرف A ، اگر تأثیر دو طرفه هست حرف X و در صورتی که مقایسه ارتباط دو عامل، هیچکدام بر دیگری تأثیر نمی گذارد حرف O بنویسند. در ادامه برای تعیین روابط علی-معلولی عوامل، از روش مدل سازی ساختاری-تفسیری استفاده گردید. این روش دارای چهار گام به شرح زیر می باشد:

گام اول) ایجاد ماتریس خود تعاملی ساختاری

بر اساس نظر اکثریت نمونه کمی پژوهش، جمع بندی نتایج داده های پرسشنامه ماتریس خود تعاملی به عنوان نظر نهایی در جدول مربوطه درج گردید.

گام دوم) به دست آوردن ماتریس دست یابی

در این گام نمادهای تعاملی ساختاری به شرح زیر به صفر و یک تبدیل شدند. در ردیف های افقی و عمودی نماد حرف X به ۱ ، حرف O به صفر، حرف V در، در ورودی j ، i (ردیف افقی) در ماتریس دسترس پذیری به یک و در ورودی i ، j (ردیف عمودی) به صفر و حرف A در ورودی i ، j (ردیف افقی) به صفر و در ورودی j ، i (ردیف عمودی) به ۱ تبدیل شد.

گام سوم) تعیین سطح اهداف و ماتریس استاندارد

به منظور تعیین سطح هر یک از عوامل، برای هر یک از آن ها مجموعه خروجی (دسترسی)، ورودی (پیش نیاز) و اشتراک ها تعیین می شود. متغیری در سطح اول قرار می گیرد که مجموعه خروجی و عناصر مشترک آن کاملاً یکسان باشند. پس از تعیین متغیرهای سطح اول، به منظور تعیین سطح دوم، متغیرهای سطح اول را از جدول حذف کرده، سپس با بقیه متغیرها جدول بعدی را تشکیل می شود. در جدول دوم نیز همانند جدول اول متغیر سطح دوم را مشخص می شود و این کار تا تعیین سطح همه متغیرها ادامه می یابد. در نهایت ماتریس استاندارد را تشکیل می شود.

گام چهارم) تشکیل مدل ساختاری تفسیری استاندارد

در این گام با توجه به سطوح تعیین شده، الگوی ساختاری تفسیری، ترسیم مدل انجام می گردد.

یافته های پژوهش

نمونه آماری پژوهش از رشته های ورزشی که مربیان و ورزشکاران سطح اول آن در لیگ های کشوری به صورت حرفه ای به فعالیت ورزشی مشغولند، انتخاب شده است. در بخش کمی پژوهش، ورزشکاران و مربیان از رشته های ورزشی فوتبال و فوتسال، والیبال، کشتی، ووشو، بسکتبال، هندبال و کاراته بودند که ۶۷/۹۴ درصد از نمونه آماری، مرد و ۳۲/۰۶ زن بودند. ۴/۰۸ درصد نمونه، دارای مدرک دکتری و یا دانشجوی دکتری، ۴۴/۰۲ درصد، دارای مدرک فوق لیسانس و ۵۱/۹ درصد، دارای مدرک لیسانس بودند. ۶۷/۱۲ درصد از نمونه آماری پژوهش، دارای سابقه ورزش یا مربیگری بالاتر از ده سال و ۳۲/۸۸ درصد، دارای سابقه کمتر از ده سال سابقه ورزش یا مربیگری بودند.

در بخش کیفی پژوهش تعداد ۶ نفر از خبرگان سازمان امور مالیاتی و ۶ نفر از خبرگان رشته های ورزشی فوتبال، والیبال، هندبال و بسکتبال بودند که ۸۸ درصد مرد و ۱۲ درصد زن بودند. ۴۴ درصد دارای مدرک دکتری، ۴۲ دارای مدرک فوق لیسانس و ۱۴ درصد دارای مدرک لیسانس

● تدوین مدل ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران با رویکرد مدل سازی ساختاری

تفسیری

بودند. ۹۲ درصد دارای سابقه بیش از ده سال مدیریت در سازمان امور مالیاتی و ۸ درصد از خبرنگاران، کمتر از ده سال، سابقه مدیریت در سازمان امور مالیاتی داشت.

با بهره گیری از روش دلفی و نظرات خبرنگاران تعداد ۱۹ عامل اثرگذار بر ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران شناسایی گردید. عوامل در جدول خود تعاملی ساختاری درج گردید و به صورت پرسشنامه در اختیار نمونه کیفی تحقیق قرار گرفت. از اعضای نمونه پژوهش خواسته شد که عوامل را طبق قواعد یاد شده دو به دو به صورت زوجی مقایسه کنند و اثر گذاری و یا اثر پذیری هر عامل را نسبت به دیگر عوامل تعیین کنند. در نهایت میزان اثر گذاری یا اثر پذیری هر عامل با نظر اکثریت نمونه تعیین گردید. بررسی عوامل براساس قواعد مدل سازی ساختاری تفسیری طی چهار گام به شرح زیر انجام گردید.

گام اول: ماتریس خود تعاملی

نتایج کلی اثر گذاری یا اثر پذیری عوامل در جدول خود تعاملی ساختاری آمده است:

جدول ۱. ماتریس خود تعاملی ساختاری عوامل اثرگذار بر ارتقای فرهنگ مالیاتی مربیان و ورزشکاران حرفه ای ایران

	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲							
۱	A	A	A	A	A	A	X	X	A	O	X	O	O	V	V	V	V	X	X
۲	O	O	A	A	A	A	X	X	X	X	X	O	O	V	O	V	A	A	
۳	X	A	A	A	A	A	V	X	A	X	A	V	A	V	O	O	V		
۴	X	A	A	X	X	X	V	A	A	A	X	V	V	V	V	V			
۵	A	O	A	O	O	O	O	X	A	A	A	A	A	X	X				
۶	X	X	X	X	X	X	A	X	O	O	O	O	O	X					
۷	A	A	A	A	A	A	O	V	X	X	A	A	A						
۸	A	A	A	A	A	A	O	O	V	O	X	X							
۹	O	O	O	O	O	O	O	O	A	X	X								
۱۰	A	A	A	X	V	A	V	V	V	X									
۱۱	A	A	A	A	A	A	V	O	V										
۱۲	O	V	O	X	X	V	V	V											
۱۳	O	V	O	V	A	O	V												

۱۱.۱۰.۹.۷.۵.۲	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۱.۱۰.۹.۸.۷.۲	۱۴.۱۲.۱۱.۱۰.۹.۷.۵.۴.۳.۲	۱۱
۱۹.۱۷.۱۶.۱۲.۷.۲	۱۹.۱۷.۱۶.۱۲.۱۱.۱۰.۸.۷.۲	۱۹.۱۷.۱۶.۱۵.۱۴.۱۳.۱۲.۹.۷. ۵.۴.۳.۲.۱	۱۲
۱۳.۶.۵.۳.۲.۱	۱۶.۱۳.۱۲.۱۰.۶.۵.۴.۳.۲.۱	۱۹.۱۷.۱۴.۱۳.۶.۵.۳.۲.۱	۱۳
۱۴.۴.۲.۱	۱۷.۱۶.۱۵.۱۴.۱۳.۱۲.۱۱.۱۰.۴.۳.۲.۱	۱۴.۷.۶.۴.۲.۱	۱۴
۱۶.۱۵.۶.۴	۱۹.۱۸.۱۶.۱۵.۱۲.۱۰.۶.۴	۱۶.۱۵.۱۴.۱۱.۸.۷.۶.۴.۳.۲.۱	۱۵
۱۶.۱۲.۶.۴	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۲.۶.۴	۱۶.۱۴.۱۳.۱۲.۱۱.۱۰.۸.۷.۶.۴. ۳.۲.۱	۱۶
۱۹.۱۷.۱۲.۶	۱۹.۱۸.۱۷.۱۳.۱۲.۶.۴	۱۹.۱۷.۱۴.۱۲.۱۱.۱۰.۸.۷.۶.۴. ۳.۲.۱	۱۷
۱۹.۱۸.۶	۱۹.۱۸.۶	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۱.۱۰.۸.۷. ۶.۵.۴.۳.۲.۱	۱۸
۱۹.۱۷.۶	۱۹.۱۸.۱۷.۱۳.۱۲.۶	۱۹.۱۷.۱۶.۱۵.۱۱.۱۰.۸.۷.۶.۴. ۳.۱	۱۹

۳۴۷

برای تعیین سطح عوامل، در اولین جدول تکرار، آن متغیر در سطح اول قرار می‌گیرد که مجموعه خروجی و عناصر مشترک آن کاملاً یکسان باشند. پس از تعیین متغیر سطح اول، آن را از جدول حذف کرده، با بقیه متغیرها جدول بعدی را تشکیل می‌دهیم. در جدول دوم نیز همانند جدول اول متغیر سطح دوم را مشخص می‌کنیم و این کار را تا تعیین سطح همه متغیرها ادامه می‌دهیم. سپس ماتریس استاندارد را تشکیل می‌دهیم.

نتایج کلی سطح بندی عوامل اثرگذار بر ارتقای فرهنگ مالیاتی مربیان و ورزشکاران حرفه ای ایران در جدول ۴، آمده است:

جدول ۴. نتایج سطح بندی عوامل اثرگذار بر ارتقای فرهنگ مالیاتی مربیان و ورزشکاران حرفه ای ایران

تکرار	ردیف	خروجی	ورودی	اشتراک ها	سطح
۱	۵	۱۳.۷.۶.۵	۱۸.۱۳.۱۲.۱۱.۱۰.۹.۸.۷.۶.۵.۴.۳.۲.۱	۱۳.۷.۶.۵	اول
۱	۷	۱۲.۱۱.۷.۶.۵	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۴.۱۲.۱۱.۱۰.۹.۷. ۶.۵.۴.۳.۲.۱	۱۲.۱۱.۷.۶.۵	اول
۲	۲	۱۴.۱۳.۱۲.۱۱.۱۰	۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۴.۱۳.۱۲.۱۱.۱۰.۹.۴. ۳.۲.۱	۱۴.۱۳.۱۲.۱۱.۱۰ ۹.۲.۱	دوم
۲	۶	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۴.۱۳.۶.۴.۱	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶. ۱۵.۱۳.۶	دوم
۲	۸	۱۲.۱۱.۱۰.۸	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۲.۱۱.۱۰.۹.۸.۴.۳	۱۲.۱۱.۱۰.۸	دوم
۲	۹	۱۱.۱۰.۹.۸	۱۲.۱۱.۱۰.۹.۸.۴.۳.۲	۱۱.۱۰.۹.۸	دوم
۳	۱	۱۴.۱۳.۱۰.۴.۳.۱	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۴.۱۳.۱۲.۱۰.۴.۳. ۳.۱	۱۴.۱۳.۱۰.۴. ۳.۱	سوم
۳	۴	۱۷.۱۶.۱۵.۱۰.۴	۱۹.۱۸.۱۷.۱۶.۱۵.۱۴.۱۲.۱۱.۱۰.۴.۳. ۱	۱۷.۱۶.۱۵.۱۰. ۴	سوم
۳	۱۴	۱۴.۴.۱	۱۷.۱۶.۱۵.۱۴.۱۳.۱۲.۱۱.۱۰.۱۴.۳.۱	۱۴.۴.۱	سوم

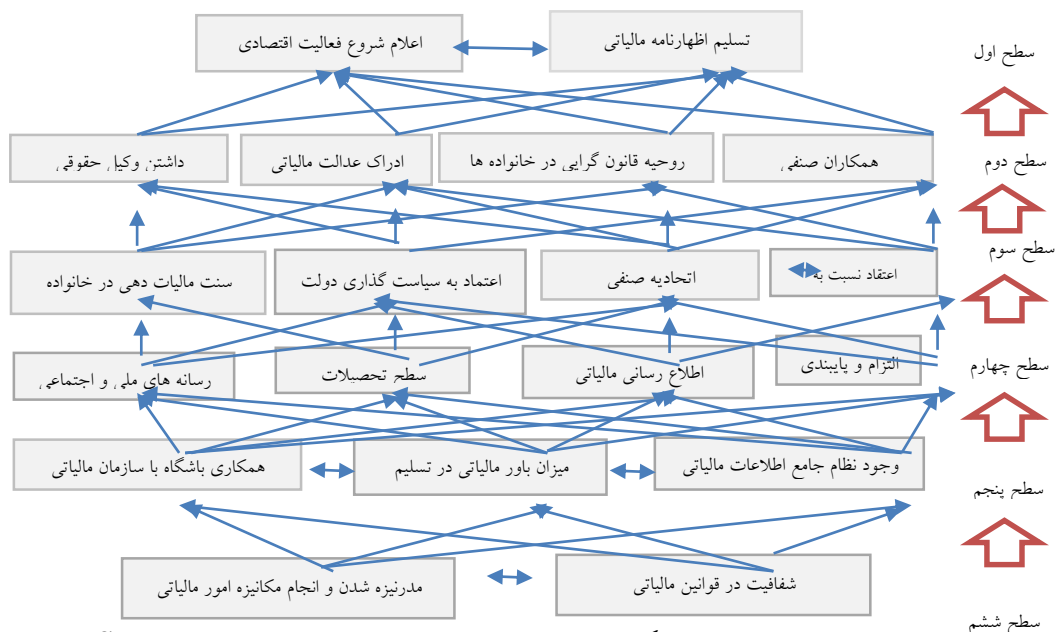
● تدوین مدل ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران با رویکرد مدل ساختاری

تفسیری

سوم	۱۲،۱۱،۱۰،۴،	۱۹،۱۸،۱۷،۱۶،۱۲،۱۱،۱۰،۴،۱	۱۲،۱۱،۱۰،۴،۱	۱۰	۳
چهارم	۱۳،۹،۳	۱۹،۱۸،۱۷،۱۶،۱۵،۱۳،۱۲،۱۱،۹،۳	۱۳،۹،۳	۳	۴
چهارم	۱۲،۱۱،۳	۱۹،۱۸،۱۷،۱۶،۱۵،۱۲،۱۱،۳	۱۲،۱۱،۳	۱۱	۴
چهارم	۱۹،۱۷،۱۶،۱۳	۱۹،۱۷،۱۶،۱۲،۱۳،۱۱	۱۹،۱۷،۱۶،۱۳،۱۲	۱۲	۴
چهارم	۱۹،۱۷،۱۳،۳	۱۹،۱۷،۱۶،۱۳،۱۲،۳	۱۹،۱۷،۱۳،۳	۱۳	۵
پنجم	۱۶،۱۵	۱۹،۱۸،۱۶،۱۵	۱۶،۱۵	۱۵	۵
پنجم	۱۹،۱۶	۱۹،۱۸،۱۷،۱۶،۱۵	۱۹،۱۶	۱۶	۵
پنجم	۱۹،۱۷	۱۹،۱۸،۱۷	۱۹،۱۷	۱۷	۵
ششم	۱۹،۱۸	۱۹،۱۸	۱۹،۱۸	۱۸	۶
ششم	۱۹	۱۹،۱۸	۱۹	۱۹	۶

۳۴۸

پس از مشخص شدن سطوح عوامل اثرگذار بر ارتقای فرهنگ مالیاتی مربیان و ورزشکاران حرفه‌ای ایران، مدل ساختاری - تفسیری عوامل ارتقای فرهنگ مالیاتی ترسیم گردید که در شکل ۱، نمایش داده شده است:

شکل ۱. مدل ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران با روش ISM

نتایج نشان داد که عوامل اثرگذار بر ارتقای فرهنگ مالیاتی مربیان و ورزشکاران حرفه ای ایران در شش سطح قرار گرفته اند. عوامل شفافیت در قوانین مالیاتی و مدرنیزه شدن و انجام مکانیزه امور مالیاتی در سطح ششم مدل به عنوان سطح زیربنایی قرار گرفته اند. همچنین نتایج نشان می دهد که تسلیم اظهارنامه مالیاتی و اعلام شروع فعالیت اقتصادی در سطح اول الگوی طراحی شده قرار گرفته اند.

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام این پژوهش، طراحی مدل ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران با رویکرد ISM بود. ارتقای فرهنگ پرداخت واقعی مالیات در بین ورزشکاران و مربیان حرفه ای کشور به مسئولین سازمان امور مالیاتی و همچنین توسعه ورزش کمک فراوانی خواهد کرد. شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی، بسیار ضروری است. از طرفی طراحی مدل ساختاری تفسیری عوامل شناسایی شده، بینش جدیدی را به مدیران می دهد و اولویت های تصمیم و اقدام را مشخص می نماید. نتایج نشان می دهد که ۱۹ عامل بر ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای کشور مؤثر می باشد. در صورتی که برنامه ریزی مناسب صورت گیرد و اولویت های تصمیمات و اقدامات لازم در راستای هدایت این عوامل اتخاذ شود، توسعه و ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان را به دنبال خواهد داشت. مشخص و آشکار نمودن عوامل مؤثر بر توسعه فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای ضرورت دارد، اما نکته حائز اهمیت، تعیین اولویت اقدام و تصمیم است، زیرا اهمیت و تأثیر همه عوامل، یکسان نیست و همچنین تمرکز بر همه عوامل به صورت هم زمان به آسانی امکان پذیر نیست. سطح بندی عوامل با استفاده از روش مدل سازی ساختاری تفسیری، این امکان را به مدیران می دهد که در وهله اول، بر عواملی متمرکز شوند که هدایت گری و اثرگذاری بیشتری دارند و بر ایجاد دیگر عوامل توسعه فرهنگ مالیاتی اثرگذار هستند یا نقش تسهیل گری ایفا می کنند. بنابراین، سطح بندی و تعیین اولویت در تصمیم گیری و اقدام باعث می شود که تلاش ها جهت ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای کشور با سرعت بیشتری به نتیجه برسد.

براساس یافته های پژوهش، عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای کشور در شش سطح قرار گرفتند. یافته ها مشخص نمود که عوامل تسلیم اظهارنامه مالیاتی و اعلام شروع فعالیت اقتصادی در رأس مدل ساختاری تفسیری قرار گرفته اند. عوامل سطح اول به عنوان هدف نهایی به حساب می آیند. در صورتی که عوامل سطوح پایین تر مدل ایجاد شود و از اثرگذاری و هدایت گری مطلوبی برخوردار باشند، دستیابی به عوامل بالای مدل، تسهیل خواهد شد. چنانچه مربیان و ورزشکاران حرفه ای کشور به موقع اظهارنامه مالیاتی خود را به طور واقعی ارائه نمایند و تاریخ واقعی شروع فعالیت اقتصادی خود را اعلام نمایند به معنی این است که به لحاظ فرهنگ مالیاتی ارتقای یافته اند و دغدغه مسئولان سازمان امور مالیاتی و دولت کاهش خواهد یافت. علاوه بر تأثیر دو عامل سطح ششم مدل بر ایجاد دو عامل اولین سطح، عوامل میانی که نیز ضمن تأثیر پذیری از یکدیگر بر ایجاد و یا تقویت عوامل رأس مدل و ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای کشور مؤثرند. در سطح دوم الگوی پژوهش، عوامل همکاران صنفی، روحیه قانون گرایی در خانواده، ادراک عدالت مالیاتی و داشتن وکیل حقوقی بر ارتقای فرهنگ مالیاتی مؤثر می باشند. محسنی تبریزی و همکاران (۱۳۸۹) بیان کردند که تأثیر عوامل همچون اتحادیه های

صنفي و داشتن وکيل حقوقی در افزايش فرهنگ مالیاتی نیز مورد تأیید قرار گرفت. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که عوامل اعتقاد نسبت به کارکرد مالیات، اتحادیه صنفی، اعتماد به سیاست‌گذاری دولت و سنت مالیات دهی در خانواده در سطح سوم، عوامل التزام و پایبندی به دین، اطلاع‌رسانی مالیاتی، سطح تحصیلات و رسانه‌های ملی و اجتماعی در سطح چهارم و عوامل وجود نظام جامع اطلاعات مالیاتی، همکاری باشگاه‌ها با سازمان امور مالیاتی و میزان باور مالیاتی در تسلیم اظهارنامه در سطح پنجم مدل قرار گرفتند. این عوامل با یکدیگر در کنش و واکنش هستند و تأثیرگذاری سطوح پایین‌تر، بیشتر از سطوح بالاتر می‌باشند. در پژوهش‌های محسنی تبریزی و همکاران (۱۳۸۹) به تأثیر نگرش مثبت مؤدیان نسبت به کارکرد مالیات اشاره شده است. کولیش و فرانچ^۱ (۲۰۱۳) دریافتند که متغیرهای کنترل نگرشی، هنجاری و ذهنی بر پیش‌بینی‌های مطلوب پرداخت‌کنندگان مالیات تأثیر دارد. بامی-آلدرد و همکاران (۲۰۱۳) دریافتند که عوامل نگرشی، به عنوان یک زیرمجموعه ارزش‌های فرهنگی مؤثر بر فرار مالیاتی می‌باشند. حیدری و همکاران (۱۳۹۸) که در الگوی تجربی تحقیق متغیرهای نظام مندی مالیات، اعتماد متقابل کنشگران، عدالت مالیاتی و کارآمدی مصارف مالیاتی به طور مستقیم، بر فرهنگ مالیاتی مؤدیان اثر می‌گذارند. سلطان حسینی و همکاران (۱۳۹۴) نشان دادند که شفاف نبودن اطلاعات مالی باشگاه‌ها و عوامل مدیریتی، دولتی بودن بیشتر باشگاه‌های ورزشی فعال در کشور در عدم پرداخت به موقع مبلغ قرارداد ورزشکاران در اولویت قرار گرفتند. یافته‌های پژوهش‌های منتخب مرور شده با یافته‌های پژوهش حاضر همخوانی دارد. عوامل سطوح میانی از اثرگذاری و اثرپذیری بالایی برخوردارند. غفلت از این عوامل ارتقای فرهنگ مالیاتی را با چالش رو به رو خواهد کرد.

آخرین یافته‌های پژوهش مشخص نمود که عوامل شفافیت در قوانین مالیاتی و مدرنیزه شدن و انجام مکانیزه امور مالیاتی در سطح زیربنایی (پایین‌ترین سطح) قرار گرفته‌اند. این یافته با نتایج سایر مطالعات مورد بررسی همخوانی دارد. به عنوان مثال، حیدری و همکاران (۱۳۹۸) متغیرهای شفاف بودن قوانین مالیاتی بر فرهنگ مالیاتی اثر مستقیم دارد. خداپرست و همکاران (۱۳۹۷) به ناتوانی فناورانه در شناسایی و ثبت صحیح مؤدیان مالیاتی که بر فرار مالیاتی مؤثر بوده‌اند، اشاره کردند. اعتمادی (۱۳۹۲) بیان داشت که مکانیزه نبودن سیستم مالیاتی از عوامل مهم در فرار مالیاتی ورزشکاران حرفه‌ای بوده است. محسنی تبریزی و همکاران (۱۳۸۹) دریافتند که عامل آشنائی مؤدیان با قوانین مالیاتی در افزایش فرهنگ مالیاتی مؤثر بوده است که این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. این دو عامل بر تقویت یا ایجاد اغلب عوامل، نقش هدایت‌گری را ایفا می‌کند. ضمن این که کم‌ترین میزان اثرپذیری و وابستگی را دارند. در واقع، به وجود آمدن و تقویت دیگر عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی را تسهیل می‌کند. بنابراین، باید مسئولین امور مالیاتی با تعامل با وزارت ورزش نسبت به احصا راهکارهای شفافیت در قوانین به طوری که، برای همه قابل درک باشد اقدام لازم را انجام داده و سپس نسبت به جمع‌آوری جامع اطلاعات مورد نیاز و مدرنیزه کردن سیستم اخذ مالیات، اقدامات لازم انجام دهد. بدیهی است شفافیت و قابل درک بودن قوانین مالیاتی و سیستمی بودن تعیین میزان مالیات، موجب بهبود نگرش و باور مؤدیان مالیاتی نسبت به پرداخت مالیات خواهد شد.

آشنا سازی جامعه با قوانین مالیات و کارکرد های مالیات از طریق رسانه های گروهی و آموزش های مجازی متعدد و هدفمند جهت صنوف مختلف از جمله مربیان و ورزشکاران حرفه ای می تواند سطح آگاهی مؤدیان را ارتقا داده و در نتیجه به ارتقای فرهنگ مالیاتی کمک نماید. در بین ورزشکاران نیز با همکاری وزارت ورزش و جوانان می تواند این مهم با سهولت بیشتری انجام شود. بدیهی است که افزایش سطح اطلاعات مربیان و ورزشکاران حرفه ای کشور، باعث افزایش اعتماد آن ها به دولت و سازمان امور مالیاتی، در نهایت منجر به تمکین آن ها در پرداخت مالیات خواهد شد.

فدراسیون های ورزشی با تدوین مقررات و اساس نامه هایی به منظور کنترل بیشتر و دقیق تر باشگاه ها در راستای کاهش یا جلوگیری از فرار مالیاتی می تواند نقش پررنگی بر رفتار مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایفا نماید. این مهم سبب می شود که ورزشکاران و مربیان حرفه ای علاوه بر قوانین و مقررات باشگاه ها که با آنان قرارداد امضا می کنند و ملاک پرداخت مالیات در سازمان امور مالیاتی ایران محسوب می شود، نقش پر رنگ تری در گزارش ورزشکاران و مربیان حرفه ای از شروع فعالیت اقتصادی خود به اداره مالیات داشته باشند و وظایف خود را با توجه به رویکرد هنجارهای گروهی به نحو احسن انجام دهند و نتوانند درآمد خود را کتمان کنند. بنابراین، توسعه تعاملات و مراودات با فدراسیون های ورزشی می تواند سازمان امور مالیاتی را در ارتقای فرهنگ مالیاتی کمک نماید.

ادراک عدالت مالیاتی از دیگر عواملی است که بر ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای اثرگذار بوده است. به عبارت دیگر، اینکه نظام مالیاتی تا چه حد در جهت وصول مالیات از فعالان اقتصادی عادلانه عمل می کند برای آنان مهم بوده است.

با توجه به پیشینه پژوهش و یافته ها، وجود نظام جامع اطلاعات مالیاتی که باستناد اسناد و مدارک موجود دارای سه هدف اصلی افزایش درآمدهای پایدار مالیاتی، کاهش هزینه های عملیاتی مالیات ستانی و افزایش رضایت صاحبان کسب و کار (مؤدیان مالیاتی) بوده است، هنوز به طور کامل به مرحله اجرا در نیامده و بعضاً با کاستی هایی رو به رو است، لذا لازم است نسبت به عملیاتی کردن کامل آن و رفع کاستی ها اقدام گردد تا بتوان گامی مهم در ارتقای فرهنگ مالیاتی و ایجاد عدالت مالیاتی برداشت.

در پایان با توجه به یافته ها می توان گفت که یکی از معضلات قانون مالیات ها در ایران غیر شفاف بودن، ثقیل بودن و دیر هضم بودن قانون مالیاتی است. سبک نگارش قانون در ایران که زبان خاص خود و اصطلاحات حقوقی خاص خود را دارد باعث شده است که مؤدیان مالیاتی به راحتی متن قانون مالیات ها را متوجه نشوند و لذا شفاف سازی و ساده نویسی قانون مالیات ها، ارتقای فرهنگ مالیاتی را تسهیل خواهد کرد.

با توجه به این که در سازمان های ورزشی کشور از جمله در ورزشکاران و مربیان حرفه ای به ندرت پژوهشی در زمینه ارتقای فرهنگ مالیاتی صورت گرفته است و منابع اطلاعاتی در این زمینه محدود است، ممکن است برخی عوامل و شاخص ها مورد غفلت واقع شده باشد. از طرفی با مدنظر قرار دادن این محدودیت، پیشنهاد می شود تا در آینده، ضمن انجام پژوهش هایی در زمینه ارتقای فرهنگ مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای به طور مجزا در رشته های ورزشی همچون فوتبال، والیبال، کشتی و غیره، پژوهش های در ارتباط با موانع ارتقای فرهنگ مالیاتی، توانمندسازی منابع انسانی سازمان امور مالیاتی در زمینه ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان و طراحی الگوی مدیریت عملکرد سازمان های ورزشی در ارتباط با ارتقای فرهنگ مالیاتی صورت پذیرد.

● تدوین مدل ارتقای فرهنگ مالیاتی در ورزشکاران و مربیان حرفه ای ایران با رویکرد مدل سازی ساختاری

تفسیری

منابع

- آذر، عادل؛ تیزرو، علی؛ مقبل با عرض، عباس و انواری رستمی، علی اصغر. (۱۳۸۷). «مدل چابکی زنجیره تامی با رویکرد مدل ساختاری تفسیری». پایگاه اطلاعات علمی.
- اعتمادی، مریم؛ سلطان حسینی، محمد و سلیمی، مهدی. (۱۳۹۲). «بررسی عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی ورزشکاران حرفه ای لیگ برتر استان اصفهان». پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد مبارکه.
- انصاری، علی نقی؛ امیر حسینی، سید احسان و حمیدی، مهرداد. (۱۳۹۸). «طراحی الگوی عوامل مؤثر بر فساد اداری مالی در ادارات کل ورزش و جوانان». رساله دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یاسوج.
- حمیدی، محسن؛ حمیدی، مهرداد و خبیری، محمد. (۱۳۹۵). «تدوین برنامه استراتژیک آکادمی ملی فوتبال ایران و طراحی نقشه استراتژیک آن با روش های BSC و ISM». پایان نامه دکتری مدیریت ورزشی. دانشگاه تهران.
- حیدری، محمد؛ قاسمی، وحید؛ رنانی، محسن و ایمان، محمد تقی. (۱۳۹۶). «مروری نظام مند بر مطالعات فرهنگی و عوامل مؤثر بر آن، جامعه شناسی اقتصادی و توسعه». سال ۶، شماره ۲، صص ۸۵-۱۱۶.
- حیدری، محمد؛ قاسمی، وحید؛ رنانی، محسن و ایمان، محمد تقی. (۱۳۹۸). «تبیین جامعه‌شناختی فرهنگ مالیاتی بر مبنای واکاوی نظام معنایی مؤدیان مالیاتی در اصفهان: رویکردی ترکیبی». جامعه شناسی کاربردی. دوره ۳۰، شماره ۲، صص ۱-۲۸.
- خداپرست، محبوبه؛ سلطان حسینی، محمد و سلیمی، مهدی. (۱۳۹۷). «بررسی فرار مالیاتی ورزشکاران و مربیان حرفه ای با تاکید بر عوامل فرهنگی، فناوری، و دولتی و قانونی». فصلنامه مدیریت و توسعه ورزش. دوره ۷، شماره ۱، صص ۱-۱۴.
- سپهوند، رضا؛ ساعدی، عبدالله و مومنی فرد، معصومه. (۱۳۹۷). «طراحی مدل مدیریت منابع انسانی در سازمان های ورزشی با استفاده از مدل سازی ساختاری تفسیری». مدیریت منابع انسانی در ورزش، سال ۵، شماره ۴.
- سلطان حسینی، محمد؛ سلیمی، مهدی و اعتمادی، مریم. (۱۳۹۴). «بررسی عوامل مؤثر بر فرار مالیاتی در بین ورزشکاران و مربیان حرفه‌ای». فصلنامه مدیریت ورزشی. دوره ۷، شماره ۳، صص ۴۳۷-۴۵۶.
- صالحی، مهدی؛ پرویزی فرد، سعید و استوار، مستوره. (۱۳۹۳). «تأثیر عوامل فرهنگ مالیاتی بر تمکین مالیاتی در بین مودیان امور مالیاتی». پژوهشنامه مالیات. شماره ۲۳، پیاپی ۷۱.
- صامتی، مجید؛ امیری، هادی و حیدری، زهرا. (۱۳۹۴). «تأثیر اخلاق مالیاتی بر تمکین مالیاتی، مطالعه موردی شهر اصفهان». پژوهش ها و سیاست های اقتصادی، شماره ۷۵، ۲۳۱-۲۶۲.
- عسکری، علی؛ توتونچی، امین و مطلبی، داوود. (۱۳۹۰). «بررسی تأثیر عوامل فرهنگی بر اجرای کارآمد مالیات بر ارزش افزوده در اداره کل امور مالیاتی مؤدیان بزرگ». پژوهشنامه مالیات. شماره ۱۰، صص ۵۱-۷۵.
- عمادی، سمیه؛ امیر حسینی، سید احسان و حمیدی، مهرداد. (۱۳۹۸). «طراحی و تدوین

راهبردی مدیریت منابع انسانی در وزارت ورزش و جوانان». رساله دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یاسوج.

● گوهری، ظهرا؛ حمیدی، مهرزاد و امیر حسینی، سید احسان. (۱۳۹۹). «طراحی نقشه استراتژیک و جاری سازی سند راهبردی فدراسیون فوتبال جمهوری اسلامی ایران با رویکردهای BSC و ISM». رساله دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد یاسوج.

● لشکری زاده، مریم و عزیزی، سعید. (۱۳۹۰). «شناسایی برخی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ مالیاتی در ایران». فصلنامه مدیریت. سال ۸، شماره ۲۲، صص ۸۲-۹۲.

● محسنی تبریزی، علیرضا؛ کیمیجانی، اکبر و عباس زاده، مرتضی. (۱۳۸۹). «بررسی عوامل مؤثر بر افزایش فرهنگ مالیاتی در میان مؤدیان بخش مشاغل (صنف لوازم التحریر) استان البرز». پژوهشنامه مالیات. دوره ۱۸، صص ۱۹۹-۲۲۸.

● نقوی، محبوبه؛ حسینی، سیدعماد؛ رضائی نژاد، رحیم و کشگر، سارا. (۱۳۹۶). «شناسایی حوزه‌ها و عوامل مؤثر بر شکل دهی رفتارهای اجتماعی ورزشکاران حرفه ای ایران». مطالعات مدیریت رفتار سازمانی در ورزش. دوره ۴، شماره ۱۶، صص ۳۰-۲۱.

- Ahmed, Y. and Helhel, Y. (2014). "Factors affecting tax attitudes and tax compliance: A survey study in yemen". European Journal of Business and Management, ISSN 2222-2839 (Online), 6(22).
- Agebetunde, L. A., Adedokun, L. B., Fadipe, A.O. (2015). "A cross-cultural survey of ethical reasons for tax evasion among nigerian taxpayers". Research Journal of Finance and Accounting, 6(23), 9-16.
- Bame-Aldred, Charles W. Cullenb, John B. Martinc, Kelly D. Parboteeah, K. Praveen. (2013). "National culture and firm-level tax evasion". Journal of Business Research, 66(3), 390-396.
- Damayanti, TW., Sutrisno, T., Subekti. I. & Baridwan, Z.(2015). "The role of taxpayer's perception of the government and society to improve tax compliance". Accounting and Finance Research, 4(1), 180-188.
- Ho, D., Ho, D. C., & Young, A. (2013). "A study of the impact of culture on tax compliance in China". International Tax Journal, 33-44.
- Faisal, M., Banwet, D.K. and Shankar, R. (2006). "Supply chain risk mitigation: modelling the enablers". Business Process Management, 12(4): 535-552
- Kulis, D., Franic, Josip A. (2013). "Financial and tax effects of professional athlete transfer". Institute of Public Finance, 74, 1-10.
- Williamson, C. (2017). "Taxation of income on professional team athletes". Senior Thesis, Liberty University.
- Radvan, M., Neckar, J. (2016). "Taxation of professional team sport athletes in the czech republic". Public Governance, Administration and Finances Law Review, 1(1), 40-46.
- Kogler, C., Batrancea, L., Nichita, A., Pantya, J., Belianin, A., dan Kirchler, E. (2013). "Trust and power as determinants of tax compliance: Testing the assumptions of the slippery slope framework in austria, hungary, romania and Russia". Journal of Economic Psychology, 34, 169-180.

شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران

طهماسب شیروانی^۱
محسن اسمعیلی^۲
محمد احسانی^۳

 10.22034/SSYS.2022.858.1587

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۴/۱۱

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۶/۰۴

امروزه بازاریابی یکی از پیچیده‌ترین وظایف سازمان‌های ورزشی است که در صورت اجرای درست می‌توان شاهد شکوفایی ورزش کشور در سطح ملی و بین‌المللی، افزایش تعداد افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی و کاهش وابستگی مالی ورزش کشور به اعتبارهای مالی متمرکز از سوی دولت بود. هدف از انجام پژوهش حاضر، شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران می‌باشد. روش پژوهش از نوع آمیخته اکتشافی است. در مرحله اول به صورت کیفی و با استفاده از نظریه داده بنیاد و در مرحله دوم به صورت کمی انجام گردید. مدل تدوین شده به روش میدانی جهت برازش بررسی گردید. جامعه آماری شامل اساتید مدیریت ورزشی، مدیران عامل و بازاریابان باشگاه‌های فوتبال، اعضای کمیته بازاریابی فدراسیون فوتبال و دانشجویان دکتری مدیریت ورزشی بودند. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها در بخش کمی از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده گردید. در بخش کیفی برای جمع‌آوری داده‌ها از نمونه‌گیری نظری و مصاحبه عمیق با نخبگان امر به تعداد ۱۷ نفر و برای تحلیل داده‌ها از نظریه داده بنیاد استفاده شد. در بخش کمی بعد از تدوین پرسشنامه تحقیق - برگرفته از بخش کیفی - و توزیع آن بین نمونه‌های تحقیق، ۲۴۴ پرسشنامه جمع‌آوری و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. روایی صوری و محتوایی

۱- دکترای مدیریت ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

E-mail: Tsh7tsh@yahoo.com

۲- استادیار، مدیریت ورزشی، پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران، ایران

۳- استاد، مدیریت ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

● شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران

پرسشنامه ۴۹ گویه‌ای با استفاده از نظرات اساتید و نیز روایی همگرا و واگرا و پایایی پرسشنامه با استفاده از آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی مورد تأیید قرار گرفته است. در مجموع ۳۸۱ کد اولیه به دست آمد که بعد از استخراج کدهای مشابه، ۶۶ کد باز متمایز مشخص گردید. این کدها در ۱۴ گروه کد محوری و ۳ گروه کد انتخابی شامل عوامل فردی، عوامل سازمانی و عوامل برون سازمانی دسته‌بندی شده‌اند. با توجه به مقدار شاخص $(GOF = 0/282)$ در بررسی برازش کلی، مدل اندازه‌گیری از کیفیت مناسبی برخوردار است.

نتایج حاصل از پژوهش حاضر می‌تواند باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران را در برنامه‌ریزی در راستای اجرای مطلوب بازاریابی هدایت کند.

واژگان کلیدی: بازاریابی ورزشی، عوامل سازمانی، عوامل برون سازمانی، عوامل فردی و آمیخته اکتشافی.

مقدمه

امروزه صنعت ورزش به سرعت جهانی گشته، قلمرو آن همه جا را تسخیر کرده و در سراسر دنیا ریشه دوانیده است تا میلیاردها انسان از آن بهره مند شوند. این رشد و توسعه تمام ابعاد ورزش مشتمل بر حوزه‌های تربیتی، همگانی، رقابتی یا قهرمانی و حرفه‌ای را در بر می‌گیرد (سیف‌پناهی، ۱۳۹۲). در عصر حاضر ورزش به صنعتی بین‌المللی و درآمدزا تبدیل شده است. ترکیب تأثیر اقتصادی ورزش با اهمیت اجتماعی و فرهنگی آن باعث شده که جایگاه ویژه‌ای را در بین صنعت‌های مختلف پیدا کند و در سال ۲۰۱۵ میلادی صنعت ورزش با ارزش ۱۴۵ میلیارد دلار ۳ درصد از فعالیت اقتصادی جهان را به خود اختصاص داده است (مانولی، ۲۰۱۸). در عرصه تجارت جهانی، ورزش استثناست، زیرا مشتریانی دارد که در ازای تماشای ورزش و نه خرید یا مصرف، آن را پول پرداخت می‌کنند. باشگاه‌های حرفه‌ای در سراسر جهان برای تأمین منابع و هزینه‌های خود از روش‌های مختلفی همچون جذب حامیان جهت تبلیغ کالاها، تجاری، فروش بازیکن، فروش بلیت و محصولات ورزشی و ارائه خدمات جانبی استفاده می‌کنند (رجبی و همکاران، ۱۳۹۱). یکی از حوزه‌های عملکردی که در سال‌های اخیر نقش پر رنگی در مدیریت سازمان‌های ورزشی به خود گرفته است حوزه مدیریت بازاریابی ورزشی است. حرکت رو به رشد بازاریابی ورزشی، اثرات ویژه‌ای در توسعه ورزش جهان داشته و توانسته گردش پولی عظیم، پتانسیل فوق‌العاده برای جذب شاغلین متعدد، جذب منابع مالی خارجی، جنبه‌های تبلیغاتی بسیار و فواید سیاسی، فرهنگی و اجتماعی گسترده‌ای را برای افراد ذینفع این صنعت فراهم آورد (شانک، ۲۰۱۴). بی شک در فضای رقابتی امروز می‌توان گفت ارائه بهترین عملکرد در زمینه بازاریابی، به اساسی‌ترین دغدغه مدیران مبدل شده است و مدیران می‌کوشند تا با بهره‌گیری از تکنیک‌های مختلف، به عملکرد برتر دست یابند (فیض و زنگیان، ۱۳۹۲). بازاریابی یکی از پیچیده‌ترین وظایف سازمان‌های ورزشی است که در صورت اجرای درست این وظیفه، می‌توان شاهد شکوفایی ورزش کشور در سطح ملی و بین‌المللی، افزایش تعداد افراد شرکت‌کننده در فعالیت‌های ورزشی در زمینه ورزش قهرمانی و حرفه‌ای، کاهش وابستگی مالی ورزش کشور به اعتبارهای مالی متمرکز از سوی دولت و غیره بود (قیامی‌راد و محرم‌زاده، ۱۳۸۷).

از طرفی دیگر امروزه باشگاه‌های ورزشی در جهان واحدهایی هستند که برای اهداف اقتصادی تشکیل و اداره می‌شوند و دستیابی به اهداف اقتصادی و کسب منابع مالی هرچه بیشتر جزو اهداف اساسی هر باشگاهی از جمله شناخته می‌شود. از این رو، این شاخص از دیرباز مورد توجه برنامه‌ریزان باشگاه‌ها بوده است (جیسنبرگ، ۲۰۱۴). باشگاه‌ها برای کسب منافع اقتصادی، ورزش یا ورزش‌های خاصی را انتخاب می‌کنند و در آن‌ها فعال می‌شوند؛ در تأسیس ورزشگاه‌ها سرمایه‌گذاری کرده و سعی می‌کنند در حوزه‌های ورزشی انتخابی خود به رده‌های بالا برسند تا بتوانند بر آن اساس درآمد بیشتری کسب کنند (زارع و همکاران، ۲۰۱۵). در همین زمینه صنعت فوتبال با بیشتر از ۲۴۰ میلیون بازیکن، یک میلیون و ۴۰۰ هزار تیم و ۳۰۰ هزار باشگاه در سراسر جهان محبوب‌ترین ورزش دنیاست تا جایی که بسیاری از کشورهای پنج قاره آن را در ردیف ورزش ملی خود محسوب می‌دارند. فوتبال بخش گسترده‌ای از صنعت ورزش را به خود اختصاص داده است. باشگاه‌های مطرح فوتبال دنیا به خوبی از این ورزش استفاده کرده‌اند و درآمدهای بسیار زیادی را با فعالیت‌های بازاریابی به دست آورده‌اند (سیف‌پناهی، ۱۳۹۲). لبریز بودن ورزشگاه‌ها و برخورداری رقابت‌ها

● شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران

از بینندگان چند صد میلیونی، فوتبال را به عنوان مردمی‌ترین ورزش جهان معرفی کرده است. گرایش نسبت به این ورزش روز به روز و با گذشت زمان بیشتر می‌شود (الهی و همکاران، ۱۳۸۸). در ایران نیز فوتبال به گواه شاهد پرطرفدارترین ورزش است؛ به طوری که طبق آمارهای غیر رسمی تعداد هواداران تیم‌های پرسپولیس، استقلال و تراکتورسازی به بیش از ۳۰ میلیون نفر می‌رسد (زهره‌وندیان، ۱۳۹۶). این آمارها نشان از وجود یک بازار بالقوه در فوتبال دنیا و به طور خاص در ایران دارد. امروزه فوتبال به یک بازار تبدیل شده است و میلیاردها دلار سرمایه‌گذاری بر روی آن انجام شده است. هزینه‌های افراطی نقل و انتقالات، امضای قراردادهای بازیکنان، رقابت بین حامی مالی برای جذب ستاره‌ها جهت ترویج محصولات خود، مذاکرات حق پخش رسانه‌ای و تلاش مدیران برای جذب سرمایه‌گذاران تنها جزئی از دنیای فوتبال است (دیمیتروپولوس، ۲۰۱۰). باشگاه‌های فوتبال دنیا علاوه بر جذب اسپانسر و حق پخش رسانه‌ای از طریق فعالیت‌های تجاری نظیر فروش البسه، بازدیدها از موزه باشگاه، صدور مجوزها، استفاده از نشان، تورهای تفریحی و کسب درآمد می‌کنند، در حالی که میزان و تنوع درآمدی باشگاه‌های فوتبال ایران بسیار محدود است (سیف‌پناهی، ۱۳۹۲). چگونه است که فوتبال حرفه‌ای دنیا در کشورهای اروپایی و حتی آسیایی سالانه مبالغ کلانی را از محل حق پخش تلویزیونی، تبلیغات، حامیان مالی، بلیط فروشی و سایر منابع نصیب خود می‌سازند ولی فوتبال حرفه‌ای ایران نه تنها از کسب درآمد حق پخش تلویزیونی مسابقات محروم است، بلکه از سایر منابع درآمدی نیز بهره کافی را نبرده است؟ همان‌طور که بیان شد درآمد باشگاه‌های فوتبال ایران در مقایسه با باشگاه‌های فوتبال مطرح دنیا بسیار کمتر است. چرا باشگاه‌های فوتبال ایران در کسب درآمد ضعیف هستند؟ از آنجا که فعالیت‌های سازمان‌ها و شرکت‌ها جهت افزایش درآمد در حیطه فعالیت‌ها و برنامه‌های بازاریابی قرار دارند و شیوه درآمدزایی باشگاه‌های فوتبال در واقع فعالیت‌های بازاریابی هستند که این باشگاه‌ها جهت کسب درآمدشان انجام می‌دهند. لذا شناخت عوامل تأثیرگذار بر اجرای مدیریت بازاریابی ورزشی باشگاه‌ها جهت توسعه قابلیت‌های بازاریابی و تدوین برنامه‌های بازاریابی مدون برای جذب منابع مالی بیشتر و عملکرد تجاری بهتر می‌تواند راهگشا باشد. پیتز و استاتلر (۲۰۱۳) در پژوهشی عامل مدیریت را به عنوان یکی از عوامل با اهمیت در رشد بازاریابی در سازمان‌های ورزشی مطرح کرده‌اند. آن‌ها در خصوص مدیریت بازاریابی ورزشی، اذعان می‌کنند که تجارت ورزشی باید یک سیستم برای مدیریت فرایند بازاریابی ورزشی داشته باشد که این سیستم شامل پیاده‌سازی، مدیریت و ارزیابی همه اجزا بازاریابی ورزشی است (پیتز و استاتلر، ۲۰۱۳). کشاورز (۱۳۹۶) در پژوهش خود عوامل توانمندی، حامیان، مشتریان، فرایند، مالی، خلاقیت، برنامه‌ریزی، دارایی‌های نامحسوس، اثربخشی و پیشبرد را در اجرا و ارزیابی مدیریت بازاریابی فدراسیون‌های ورزشی کشور مؤثر دانسته است. الهی (۱۳۸۸) در پژوهش خود نشان داد که عوامل مؤثر بر توسعه اقتصادی صنعت فوتبال ایران شامل سرمایه‌گذاری و حمایت مالی، نهادهای مربوطه، حمایت‌های دولتی، هواداران، پخش رسانه‌ای، نیروی انسانی، امکانات و فضاهای ورزشی، حقوقی - قانون و علمی - پژوهشی است. طریقی و حمیدی (۲۰۱۷) در پژوهشی عوامل مؤثر بر بازاریابی ورزش‌های دانشگاهی را مورد بررسی قرار دادند که نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که عوامل سازمان بازاریابی، سیستم اطلاعات بازاریابی، راهبردهای بازاریابی، کارکنان بازاریابی، نشان‌سازی و عوامل مدیریتی ارتباط معناداری با بازاریابی ورزشی فدراسیون ملی ورزش‌های دانشگاهی داشتند و

در نهایت مدلی برای بازاریابی این فدراسیون ارائه دادند. قاسمی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود موانع حقوقی، ساختاری، مدیریتی، محیطی و اقتصادی را به عنوان مهم‌ترین موانع بازاریابی در ورزش کشور بیان کردند. همچنین سلیمی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی، عدم وجود اعتقاد به بازاریابی ورزشی در بین مدیران عالی‌رتبه بخش صنعت به عنوان یک منبع درآمد، عدم توجه ویژه به ورزش در کنار سایر بخش‌های صنعتی، عدم هم‌سویی سرمایه‌گذاری در ورزش با سیاست‌های توسعه‌ای کشور، عدم وجود قوانین اقتصادی مناسب جهت تشویق سرمایه‌گذاران بخش صنعتی در سرمایه‌گذاری در ورزش و عدم امکان تشخیص دقیق میزان سود بازاریابی ورزشی برای سرمایه‌گذاران از مهم‌ترین موانعی بازاریابی هستند که باید مورد توجه مسئولان و مدیران ورزشی کشور قرار گیرند. بهبودی و همکاران (۱۳۹۷) عوامل سازمانی و فرایندی، رشد و یادگیری، کارکنان، زیرساخت‌های مرتبط با گردشگری و در نهایت فناوری را در عملکرد مدیرهای بازاریابی در صنعت گردشگری ورزشی تأثیرگذار دانسته‌اند. زهره‌وندیان (۱۳۹۶) در پژوهشی عوامل زمینه‌ای شامل مؤلفه‌های محیطی خرد و کلان، عوامل ساختاری شامل مؤلفه‌های سازمانی و زیرساختی و عوامل رفتاری شامل مؤلفه‌های فردی و مدیریتی را از جمله موانع و محدودیت‌های قابلیت‌های بازاریابی در باشگاه‌ها بیان کرده است. دس سانتوس و مورنو (۲۰۲۰) در پژوهش خود با عنوان «مدیریت، بازاریابی و اقتصاد در سازمان‌های ورزشی»، بیان داشتند که سازمان‌های ورزشی برای اجرای مطلوب بازاریابی ورزشی باید نیروی انسانی و ساختار مناسب، تجهیزات مورد نیاز، روابط سازنده با خارج از سازمان و آموزش مداوم نیروی انسانی را مد نظر قرار دهند (دس سانتوس و مورنو، ۲۰۲۰). ژانگ و همکاران (۲۰۱۸)، اجرای فرآیند مستمر بازاریابی ورزشی را در توسعه اقتصادی ورزش تأثیرگذار دانسته‌اند و بیان کردند که برای طرح‌ریزی بازاریابی ورزشی در سازمان‌های ورزشی نیاز به تعریف مناسبی از آمیخته بازاریابی است (ژانگ و همکاران، ۲۰۱۸).

رویکرد صنعتی ورزش در برخی رشته‌های ورزشی در سطح دنیا، زمینه را برای اولویت قرارگرفتن بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های ورزشی و بسیاری از نهادهای ورزشی را فراهم نموده است. از این رو، بازاریابی در باشگاه‌های ورزشی روز به روز اهمیت بیشتری می‌یابد. در واقع، باشگاه‌های ورزشی باید مانند شرکت‌های تجاری عمل کنند و اگر درآمدزایی نداشته باشند، ادامه کار برایشان مشکل خواهد بود. حال با توجه به اهمیت منابع مالی برای باشگاه‌های فوتبال جهت حضور در فضای رقابتی می‌توان بیان کرد که با شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای مدیریت بازاریابی باشگاه‌های فوتبال می‌توان روی این عوامل برنامه‌ریزی نمود و بازاریابی در این باشگاه‌ها را به صورت علمی به اجرا درآورد و به مزیت رقابتی خوبی در فضای بازار دست پیدا کرد. در این بین پیگیری برنامه‌ها در زمانی که به مرحله اجرایی آن می‌رسد، شاید ساده به نظر برسد، اما تعداد زیادی از سازمان‌ها و باشگاه‌های ورزشی آن را بسیار دشوار می‌دانند. ممکن است یک برنامه بازاریابی نوآور باشد، اما چنانچه به درستی اجرا نشود، با شکست روبه‌رو خواهد شد، چرا که اجرای یک برنامه بازاریابی ورزشی دشوارتر از آن چیزی است که انتظارش را دارند (شانک، ۲۰۱۴). به عبارت دیگر، باشگاه‌های فوتبال برای بقا در شرایط اقتصادی امروز و فضای رقابتی باید بتوانند بخش‌های بازاریابی خود را با به کارگیری مدیریت صحیح بر جنبه‌های مختلف راهبردهای کسب درآمد فعال‌تر کنند تا با تمرکز روی مشتری، بازار هدف و قابلیت‌های بازاریابی خود بتوانند منابع مالی خود را در این شرایط اقتصادی افزایش دهند و عملکرد تجاری بهتری داشته باشند که برای این امر ابتدا نیازمند

شناخت عوامل تأثیرگذار بر فعالیت‌های بازاریابی خود هستند. لذا این پژوهش به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال است:

عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران کدام‌اند؟

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر با رویکرد طرح اکتشافی توسعه ابزار انجام شده است که براساس این طرح ابتدا جنبه کیفی پژوهش انجام و سپس تحقیق بصورت کمی انجام شده است. در مرحله کیفی از مصاحبه عمیق با خبرگان به عنوان ابزار تحقیق استفاده شده است و در مرحله کمی نیز از پرسشنامه برخاسته از مرحله اول به عنوان ابزار تحقیق استفاده گردید. در بخش اول پژوهش از روش گرند تئوری (داده بنیاد) استفاده گردید. با استفاده از این روش پژوهشگر می‌تواند از میان حجم انبوهی از داده‌ها، به شکلی سیستماتیک وجوه اشتراک را استخراج کند و براساس آن به تئوری پردازی در حوزه پژوهشی خود بپردازد. هدف عمده این روش تبیین یک پدیده از طریق مشخص کردن عناصر کلیدی (مفاهیم، مقوله‌ها و قضیه‌ها) آن پدیده و سپس طبقه‌بندی روابط این عناصر درون بستر و فرایند آن پدیده است. سه فرایند هم‌پوش در فرایند تحلیل تئوری مفهوم‌سازی بنیادی وجود دارد: کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی. جامعه آماری در بخش کیفی پژوهش، خبرگان آگاه به مفهوم بازاریابی ورزشی در فوتبال ایران بودند. برای نمونه‌گیری از روش هدفمند و تکنیک گلوله برفی استفاده گردید. در این تکنیک نمونه‌گیری تا زمانی تداوم می‌یابد که پژوهش به اشباع نظری و کفایت برسد. در انتخاب نمونه آماری جهت مصاحبه‌های عمیق سعی شد هم از افراد دارای تحصیلات آکادمیک (اعضای هیئت علمی) و هم از افراد دارای تجربیات مدیریتی و بازاریابی در باشگاه‌های فوتبال استفاده گردد. بر این اساس از ۱۷ نفر مصاحبه گرفته شد که از فرد ۱۵ به بعد به اشباع نظری رسیدند. تمامی مصاحبه‌ها ضبط شد و پس از انجام هر مصاحبه، تجزیه و تحلیل داده‌های آن به منظور تعیین شاخصه‌های اصلی صورت گرفت.

جامعه آماری پژوهش در بخش کمی، همان جامعه آماری در بخش کیفی به علاوه دانشجویان دکتری مدیریت ورزشی در سطح استان تهران بوده است. تعیین حداقل حجم نمونه لازم برای گردآوری داده‌های مربوط به مدل‌یابی معادلات ساختاری بسیار با اهمیت است. با وجود آنکه در مورد حجم نمونه لازم برای مدل‌های ساختاری توافق کلی وجود ندارد (شریبر، ۲۰۰۶)، اما به زعم بسیاری از پژوهشگران نظیر سیوو و همکاران (۲۰۰۶)، هو (۲۰۰۸) مبنی بر اینکه حجم نمونه ۲۰۰ و بالاتر به عنوان یک قاعده سرانگشتی خوب می‌تواند قدرت آماری کافی را برای تجزیه و تحلیل داده‌ها فراهم آورد (سهرابی و همکاران، ۱۳۹۳)، در این پژوهش نیز به علت عدم همکاری تعدادی از نمونه‌های تحقیق، پرسشنامه در بین کل نمونه‌های در دسترس به تعداد ۳۱۴ توزیع شد و با نمونه‌ها هم به صورت حضوری و هم به صورت تلفنی و ایمیلی جهت اطمینان از دریافت پرسشنامه تماس برقرار گردید. در نهایت جهت انجام بخش کمی تحقیق ۲۴۴ مورد پرسشنامه استفاده شد. در مرحله دوم تحقیق، بر اساس مدل برخاسته از داده‌های کیفی، پرسشنامه‌ای ۴۹ گویه‌ای با مقیاس ۵ ارزشی لیکرت تهیه و تدوین گردید و براساس آن داده‌های کمی مورد نیاز جمع‌آوری شد. در ادامه برای تعیین روایی محتوایی، پرسشنامه‌های تحقیق بین ۱۵ نفر از اساتید مدیریت ورزشی قرار گرفت و بعد از اعمال نظر ایشان، جزو پرسشنامه نهایی قرار گرفت. در بخش کمی از طریق

مدل‌های اندازه‌گیری و مدل‌یابی معادلات ساختاری (SEM) داده‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. برای انجام تحلیل‌های آماری در بخش کمی از نرم‌افزارهای Smart PLS2 و SPSS19 استفاده گردید.

یافته‌های پژوهش

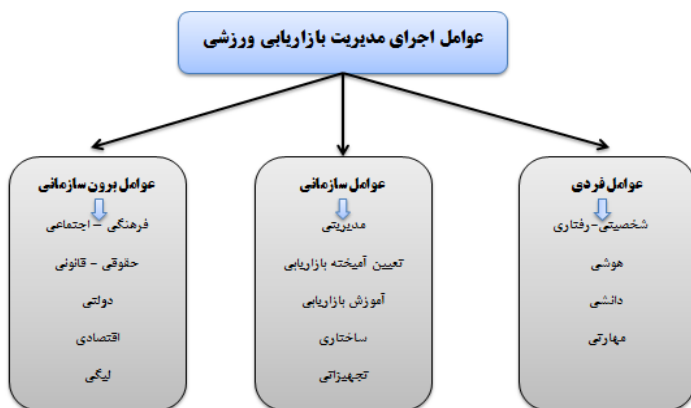
در بخش اول پژوهش در مجموع با ۱۷ نفر از خبرگان در زمینه بازاریابی ورزشی با تخصص و تجربه کار در بازاریابی فوتبال مصاحبه شد که مشخصات آن‌ها به شرح جدول ۱، آمده است.

جدول ۱. مشخصات نمونه تحقیق

ردیف	مسئولیت	مدرک
۱	عضو هیئت علمی دانشگاه	دکتری
۲	عضو هیئت علمی دانشگاه	دکتری
۳	عضو هیئت علمی دانشگاه	دکتری
۴	مسئول صدور مجوز حرفه‌ای باشگاه‌های فوتبال و عضو کمیته بازاریابی	کارشناس ارشد
۵	عضو هیئت علمی دانشگاه	دکتری
۶	رئیس کمیته بازاریابی فدراسیون فوتبال	کارشناس ارشد
۷	عضو هیئت علمی پژوهشگاه تربیت بدنی	دکتری
۸	رئیس اتحادیه فوتبال	دکتری
۹	عضو هیئت علمی پژوهشگاه تربیت بدنی	دکتری
۱۰	عضو هیئت علمی دانشگاه	دکتری
۱۱	مدیر عامل باشگاه ذوب آهن اصفهان	کارشناسی ارشد
۱۲	مدیر عامل باشگاه نفت تهران	کارشناسی ارشد
۱۳	عضو هیئت علمی دانشگاه	دکتری
۱۴	رئیس کمیته بازاریابی سازمان لیگ و عضو سابق هیئت مدیره باشگاه	کارشناسی ارشد
۱۵	مدیر بازاریاب باشگاه	کارشناس ارشد
۱۶	عضو هیئت علمی دانشگاه	دکتری
۱۷	مدیرعامل سابق باشگاه فوتبال	کارشناسی ارشد

بعد از کدگذاری مرحله به مرحله مفاهیم به دست آمده، تعداد ۶۶ کد اولیه به دست آمد که در ۱۴ گروه کد محوری شامل مدیریتی، تعیین آمیخته بازاریابی، آموزش بازاریابی، ساختاری، تجهیزاتی، شخصیتی - رفتاری، هوشی، دانشی، مهارتی، فرهنگی - اجتماعی، اقتصادی، دولتی، حقوقی - قانونی، و لیگی قرار گرفتند. گروه‌بندی کدهای محوری در هر مورد و مقایسه آن‌ها نشان داد که می‌توان کدهای محوری به دست آمده را در سه گروه اصلی تقسیم‌بندی کرد: (۱) عوامل فردی: کدهایی که مربوط به این عوامل بودند، در ۴ گروه شخصیتی - رفتاری، هوشی، دانشی و مهارتی دسته‌بندی شدند؛ (۲) عوامل سازمانی: کدهایی که به تشریح عوامل سازمانی اجرای مدیریت بازاریابی می‌پردازد در ۵ گروه مدیریتی، تعیین آمیخته بازاریابی، آموزش بازاریابی و ساختاری، تجهیزاتی دسته‌بندی شده‌اند و (۳) عوامل برون سازمانی: کدهایی که مربوط به عوامل برون سازمانی مؤثر در اجرای مدیریت بازاریابی هستند، در ۵ گروه فرهنگی - اجتماعی، حقوقی - قانونی، اقتصادی، دولتی و لیگی

تقسیم‌بندی شده‌اند. نتایج کدگذاری شایستگی‌های مدیران بازاریاب ورزشی در شکل ۱، قابل مشاهده است.

شکل ۱. عوامل اجرای بازاریابی ورزشی برگرفته از بخش کیفی تحقیق

در بخش دوم پژوهش تجزیه و تحلیل داده‌های خام و استخراج نتایج مربوط به مرحله کمی پرداخته شد. ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه تحقیق در بخش کمی نشان داد که از کل نمونه‌های تحقیق تعداد ۱۸۸ نفر مرد (۷۷ درصد) و ۵۶ نفر زن (۲۳ درصد) بودند. ۴۶/۳ درصد از نمونه‌های تحقیق (تعداد ۱۱۳ نفر) دارای مدرک تحصیلی دکتری بودند. در این بین تنها ۴ نفر از نمونه‌ها دارای مدرک تحصیلی لیسانس و بقیه یعنی ۱۲۷ نفر مدرک تحصیلی فوق لیسانس و دانشجوی دکتری بودند. بیش‌ترین سابقه فعالیت بازاریابی ورزشی در ردیف کمتر از ۵ سال (۴۵/۱ درصد) و کم‌ترین سابقه فعالیت بازاریابی ورزشی در ردیف بیشتر از ۲۰ سال (۳/۳ درصد) بودند. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه تحقیق در بخش کمی در جدول ۲، قابل مشاهده است.

جدول ۲. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی نمونه تحقیق در بخش کمی

متغیر	تعداد	درصد
مرد	۱۸۸	۷۷
زن	۵۶	۲۳
جنسیت		
کارشناسی	۴	۱/۷
کارشناسی ارشد	۶۵	۲۶/۶
تحصیلات		
دانشجوی دکتری	۶۲	۲۵/۴
دکتری	۱۱۳	۴۶/۳
کمتر از ۵ سال	۱۱۰	۴۵/۱
۵ تا ۱۰ سال	۹۴	۳۸/۵
۱۰ تا ۲۰ سال	۳۲	۱۳/۱
سابقه بازاریابی		
بیشتر از ۲۰ سال	۸	۳/۳

برازش مدل تحقیق در سه بخش انجام شده است: (۱) برازش مدل‌های اندازه‌گیری؛ (۲) برازش مدل‌های ساختاری و (۳) برازش مدل کلی. به این ترتیب که ابتدا، از صحت روابط موجود در

مدل‌های اندازه‌گیری با استفاده از معیارهای پایایی و روایی اطمینان حاصل کرده و سپس به بررسی و تفسیر روابط موجود در بخش ساختاری پرداخته و در مرحله پایانی نیز برازش کلی مدل پژوهش بررسی شده است. مدل اندازه‌گیری، مربوط به بخشی از مدل کلی می‌شود که در برگرفته یک متغیر به همراه گویه‌ها مربوط به آن است. برای بررسی برازش مدل‌های اندازه‌گیری از سه معیار پایایی، روایی همگرا و روایی واگرا استفاده شده است.

بارهای عاملی از طریق محاسبه مقدار همبستگی گویه‌های یک متغیر با آن متغیر محاسبه می‌شوند که اگر این مقدار برابر و یا بیشتر از مقدار ۰/۴ شود، مؤید این مطلب است که واریانس بین متغیر و گویه‌های آن از واریانس خطای اندازه‌گیری آن متغیر بیشتر بوده و پایایی در مورد آن مدل اندازه‌گیری قابل قبول است. نتایج مربوط به بارهای عاملی گویه‌ها مدل‌های اندازه‌گیری و ضرایب معناداری (t-values) مربوط به آن‌ها، در جدول ۳، قابل مشاهده است.

جدول ۳. بارهای عاملی و ضرایب t-values گویه‌های پرسشنامه

سؤال	بار عاملی	t-values	سؤال	بار عاملی	t-values	سؤال	بار عاملی	t-values
q1	۰/۷۶۴	۱۸/۹۴	q17	۰/۷۶۵	۱۷/۸۹	q33	۰/۷۶۴	۱۷/۷۲
q2	۰/۷۷۵	۲۱/۴۳	q18	۰/۷۹۵	۲۵/۳۲	q34	۰/۷۵۰	۱۵/۷۷
q3	۰/۷۷۷	۱۷/۹۱	q19	۰/۷۵۷	۱۷/۱۸	q35	۰/۷۷۳	۱۳/۹۲
q4	۰/۷۸۹	۱۹/۱۴	q20	۰/۷۶۴	۱۶/۸۵	q36	۰/۸۲۱	۲۵/۱۱
q5	۰/۷۶۴	۱۷/۷۷	q21	۰/۷۶۵	۱۹/۱۴	q37	۰/۷۷۹	۲۱/۸۳
q6	۰/۷۶۴	۱۷/۹۴	q22	۰/۸۰۲	۲۵/۰۱	q38	۰/۷۸۶	۲۱/۹۳
q7	۰/۸۳۸	۱۵/۴۸	q23	۰/۷۴۵	۱۶/۹۵	q39	۰/۷۸۲	۲۲/۰۵
q8	۰/۸۰۴	۲۵/۵۷	q24	۰/۷۵۰	۱۸/۰۵	q40	۰/۶۷۷	۱۰/۸۳
q9	۰/۸۰۱	۲۴/۸۸	q25	۰/۷۸۷	۱۹/۲۶	q41	۰/۷۵۴	۱۵/۸۲
q10	۰/۷۷۷	۱۸/۹۸	q26	۰/۷۳۳	۱۵/۸۹	q42	۰/۷۴۹	۱۸/۱۲
q11	۰/۸۳۹	۲۵/۵۵	q27	۰/۷۳۱	۱۷/۷۰	q43	۰/۷۵۳	۱۷/۵۴
q12	۰/۷۴۵	۱۶/۹۱	q28	۰/۷۸۸	۲۱/۴۹	q44	۰/۷۷۷	۱۸/۱۷
q13	۰/۷۹۹	۲۱/۲۳	q29	۰/۷۴۳	۱۷/۹۸	q45	۰/۷۷۳	۱۸/۹۲
q14	۰/۷۳۲	۱۴/۵۰	q30	۰/۶۹۹	۱۸/۱۷	q46	۰/۸۲۱	۲۵/۱۱
q15	۰/۷۵۷	۱۶/۴۸	q31	۰/۷۵۹	۱۹/۰۹	q47	۰/۷۷۹	۲۱/۸۳
q16	۰/۷۸۵	۲۲/۰۵	q32	۰/۷۰۵	۱۳/۰۴	q48	۰/۷۸۵	۲۱/۹۸
						q49	۰/۷۸۲	۲۰/۰۶

** $P < 0.05$, $n = 244$

همان‌طور که در جدول ۳، مشخص است، تمامی ۴۹ ضرایب بارهای عاملی گویه‌ها از ۰/۴ بیشتر است، که نشان از مناسب بودن این معیار دارد. با توجه به ضرایب معناداری t گویه‌ها که همه بالاتر از ۱/۹۶ می‌باشد، پس می‌توان بیان کرد که بارهای عاملی همه گویه‌ها در سطح ۹۵ درصد معنادار هستند و نیازی به حذف هیچ‌کدام از گویه‌ها نیست.

● شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران

دومین معیار برای برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش PLS، محاسبه و گزارش ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرهاست. مقادیر مربوط به آلفای کرونباخ و پایایی مرکب در جدول ۴، قابل شده است.

جدول ۴. ضرایب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی متغیرهای تحقیق

متغیر	ضریب آلفای کرونباخ	متغیر	پایایی ترکیبی (CR)
عوامل فردی	۰/۸۹	عوامل فردی	۰/۹۰
عوامل سازمانی	۰/۹۰	عوامل سازمانی	۰/۹۱
عوامل برون سازمانی	۰/۹۱	عوامل برون سازمانی	۰/۹۲
اجرای مدیریت بازاریابی ورزشی	۰/۸۹	اجرای مدیریت بازاریابی ورزشی	۰/۹۱

همان‌طور که در جدول ۴، مشخص شده است، مقادیر مربوط به پایایی متغیرهای مدل تحقیق بیشتر از ۰/۷ می‌باشد، که نشان از پایایی مناسب پژوهش حاضر دارد. روایی همگرا بعد از پایایی دومین معیاری است که برای برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش PLS بکار برده می‌شود. معیار AVE (میانگین واریانس استخراج شده) نشان دهنده میانگین واریانس به اشتراک گذاشته شده بین هر متغیر با گویه‌های خود است. به بیان ساده‌تر، AVE میزان همبستگی یک متغیر با گویه‌های خود را نشان می‌دهد که هرچه همبستگی بیشتر باشد، برازش نیز بیشتر است. مقدار بحرانی برای معیار AVE که برای سنجش روایی همگرا معرفی شده است، ۰/۵ می‌باشد؛ بدین معنی که مقدار AVE بالای ۰/۵ روایی همگرای قابل قبول را نشان می‌دهد. ضرایب مربوط به AVE متغیرهای تحقیق در جدول ۵، مشخص شده است.

جدول ۵. ضرایب AVE متغیرهای تحقیق

متغیر	AVE (میانگین واریانس استخراج شده)
عوامل فردی	۰/۶۱۲
عوامل سازمانی	۰/۵۷۵
عوامل برون سازمانی	۰/۵۹۶
اجرای مدیریت بازاریابی ورزشی	۰/۵۵۴

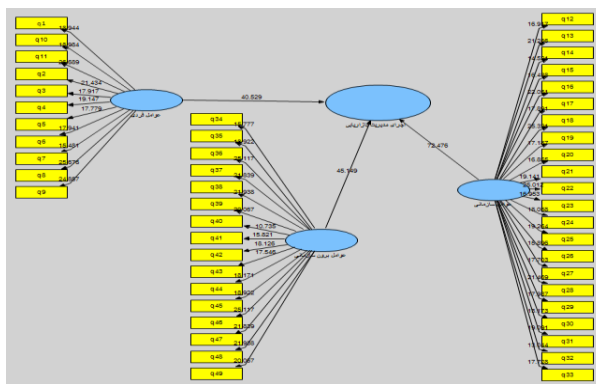
با توجه به بالا بودن ضرایب AVE نشان داده شده در جدول ۵ که بالای ۰/۵ هستند. لذا می‌توان بیان کرد که مدل تحقیق از روایی همگرای مناسب برخوردار است. در نهایت روایی و اگر سومین شاخص سنجش برازش مدل‌های اندازه‌گیری در روش PLS است. روایی و اگر وقتی در سطح قابل قبول است که میزان AVE برای هر متغیر بیشتر از واریانس اشتراکی بین آن متغیر و متغیرهای دیگر (یعنی مربع مقدار ضرایب همبستگی بین متغیرها) در مدل باشد. جدول ۶، ماتریس مربوط به روایی و اگر ای مدل‌های اندازه‌گیری تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۶. ماتریس روایی و اگر مدل اندازه‌گیری

متغیر	عوامل فردی	عوامل سازمانی	عوامل برون سازمانی	اجرای مدیریت بازاریابی ورزشی
عوامل فردی	۰/۷۸۲			
عوامل سازمانی	۰/۷۰۱	۰/۷۵۸		
عوامل برون سازمانی	۰/۶۱۸	۰/۷۱۹	۰/۷۷۲	
عوامل اجرای مدیریت بازاریابی	۰/۶۰۲	۰/۶۳۲	۰/۶۸۸	۰/۷۴۴

همان‌گونه که از جدول ۶ مشخص می‌باشد، مقدار جذر AVE متغیرها در پژوهش حاضر که در خانه‌های موجود در قطر اصلی ماتریس قرار گرفته‌اند، از مقدار همبستگی میان آن‌ها در خانه‌های زیرین و چپ قطر اصلی ترتیب داده شده‌اند بیشتر است. از این رو، می‌توان اظهار داشت که در پژوهش حاضر، متغیرها در مدل تحقیق حاضر تعامل بیشتری با گویه‌های خود دارند تا با متغیرهای دیگر. به بیان دیگر، روایی و اگرای مدل در حد مناسب است.

به منظور برازش مدل ساختاری، به ترتیب شاخص‌های ارزیابی زیر صورت گرفت: ۱. اعداد معناداری t (t -values)، ۲. شاخص R^2 ، ۳. شاخص Q^2 : ابتدایی‌ترین شاخص برای سنجش رابطه بین متغیرها در مدل (بخش ساختاری)، اعداد معناداری t است. در صورتی که مقدار این اعداد در سطح ۹۵ درصد از ۱/۹۶ بیشتر شود، نشان از صحت رابطه بین متغیرهاست. شکل دو مقادیر t -values را برای ارزیابی بخش ساختاری مدل تحقیق را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در شکل ۳ قابل مشاهده است، تمامی ضرایب معناداری t از ۱/۹۶ بیشتر بوده و این حاکی از معنادار بودن تمامی مسیرهای مشخص شده در سطح اطمینان ۹۵ درصد و مناسب بودن مدل ساختاری دارد. برازش بخش ساختاری مدل به وسیله شاخص R^2 تعیین می‌شود. هنسler و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ را به‌عنوان مقدار ملاک برای مقادیر ضعیف، متوسط و قوی R^2 معرفی نموده‌اند. ضرایب مربوط به R^2 متغیرهای درون‌زای مدل ساختاری در جدول ۷ قابل مشاهده است. با توجه به مقادیر R^2 ، می‌توان بیان کرد که مدل ساختاری پژوهش از برازش قوی برخوردار است.

شکل ۲. مقادیر t -values برای ارزیابی بخش ساختاری مدل

شاخص Q^2 قدرت پیش‌بینی مدل را مشخص می‌سازد. هنسler و همکاران (۲۰۰۹) در مورد شدت قدرت پیش‌بینی مدل در مورد متغیرهای درون‌زا سه مقدار ۰/۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را تعیین نمودند که به ترتیب نشان از قدرت پیش‌بینی ضعیف، متوسط و قوی متغیر و یا متغیرهای برون‌زای مربوط به آن‌ها دارد. در جدول ۷، مقادیر مربوط به Q^2 متغیرهای مدل تحقیق حاضر مشخص شده است. با توجه به اینکه مقدار Q^2 برای تمامی متغیرهای درون‌زای مدل تحقیق حاضر بیشتر از ۰/۳۵ می‌باشد، نشان از قدرت پیش‌بینی قوی متغیرهای برون‌زای مربوط به آن‌ها را دارد و در نتیجه می‌توان بیان کرد که قدرت پیش‌بینی مدل ساختاری تحقیق مناسب و قوی می‌باشد.

جدول ۷. مقادیر مربوط به شاخص‌های ارزیابی برازش مدل ساختاری

متغیر	R Squares	Q^2
عوامل اجرای مدیریت بازاریابی	۰/۵۴۵	۰/۶۰۳

مدل کلی شامل هر دو بخش مدل‌های اندازه‌گیری و معادلات ساختاری می‌باشد و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. برای بررسی برازش مدل کلی تنها از یک شاخص به نام شاخص نیکویی برازش GOF استفاده می‌شود و از آن می‌توان برای بررسی اعتبار یا کیفیت مدل تحقیق بصورت کلی استفاده کرد. ولتز و همکاران (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی کرده‌اند (ولتز و همکاران، ۲۰۰۹). مقدار GOF برای مدل تحقیق به‌صورت زیر محاسبه می‌گردد:

$$GOF = \sqrt{(communality) \times (R\ square)}$$

$$\sqrt{0.584 \times 0.136} = 0.282$$

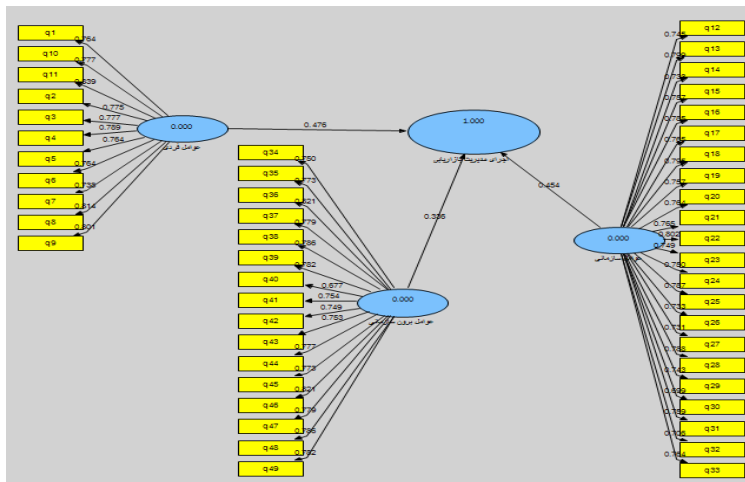
با توجه به سه مقدار ۰/۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ که به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی شده است (ولتز و همکاران، ۲۰۰۹)، و حصول مقدار ۰/۲۸۲ برای GOF در مورد مدل عوامل اجرای مدیریت بازاریابی ورزشی، برازش مناسب مدل کلی آن تأیید می‌گردد.

پس از برازش مدل‌های اندازه‌گیری، مدل ساختاری و مدل کلی، اجازه بررسی و آزمودن فرضیه‌های تحقیق خود به وجود آمده است. با توجه به مقادیر t روابط بین متغیرهای مدل و ضرایب استاندارد شده مدل پژوهش در شکل ۲ و ۳، نتایج معناداری فرضیه‌های تحقیق و همچنین ضرایب استاندارد مربوط به هر کدام در جدول ۸، مشخص شده است.

جدول ۸. اثر عوامل بر اجرای بازاریابی ورزشی

ردیف	مسیر (فرضیه)	ضریب مسیر	آماره t	نتیجه آزمون فرضیه
۱	عوامل فردی ← اجرای مدیریت بازاریابی	۰/۴۷۶	۴۰/۵۲۹	پذیرش فرضیه
۲	عوامل سازمانی ← اجرای مدیریت بازاریابی	۰/۴۵۴	۷۲/۴۷۶	پذیرش فرضیه
۳	عوامل برون سازمانی ← اجرای مدیریت بازاریابی	۰/۳۳۶	۴۵/۱۴۹	پذیرش فرضیه

همان‌طور که در جدول ۸ قابل مشاهده است، مقادیر آماری تی (ضریب معناداری) این ۳ عامل بیشتر از $1/96 \pm$ است. بنابراین، با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان بیان کرد که عوامل سه گانه فوق توان پیش‌بینی متغیر اجرای مدیریت بازاریابی ورزشی را دارند.

شکل ۳. ضرایب استاندارد شده مدل پژوهش

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران می‌باشد. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که می‌توان عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی را در سه گروه اصلی تقسیم‌بندی کرد: (۱) عوامل فردی: کدهایی که مربوط به این عوامل بودند، در ۴ گروه شخصیتی- رفتاری، هوشی، دانشی و مهارتی دسته‌بندی شدند؛ (۲) عوامل سازمانی: کدهایی که به تشریح عوامل سازمانی اجرای مدیریت بازاریابی می‌پردازد در ۵ گروه مدیریتی، تعیین آمیخته بازاریابی، آموزش بازاریابی و ساختاری، تجهیزاتی دسته‌بندی شده‌اند و (۳) عوامل برون سازمانی: کدهایی که مربوط به عوامل برون سازمانی مؤثر در اجرای مدیریت بازاریابی هستند، در ۵ گروه فرهنگی-اجتماعی، حقوقی- قانونی، اقتصادی، دولتی و لیگی. با توجه به اهمیت منابع مالی برای باشگاه‌های فوتبال جهت حضور در فضای رقابتی می‌توان بیان کرد که با شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای مدیریت بازاریابی باشگاه‌های فوتبال می‌توان روی این عوامل برنامه‌ریزی نمود و بازاریابی در این باشگاه‌ها را به صورت علمی به اجرا درآورد و به مزیت رقابتی خوبی در فضای بازار دست پیدا کرد.

اولین گروه از عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران، عوامل فردی است که این عوامل مربوط به مدیران و کارکنان باشگاه و به‌ویژه بخش بازاریابی باشگاه بوده است و شامل ابعاد شخصیتی- رفتاری، هوشی، دانشی و مهارتی می‌باشد. نتایج حاصل از تحلیل مدل پژوهش نشان داد که بین عوامل فردی و اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران اثر مستقیم و معنادار وجود دارد. شیروانی و همکاران (۱۳۹۶)، ناصحی‌فر و همکاران (۱۳۸۹)، نینگ‌لیو و همکاران (۲۰۱۱)، بریر و همکاران (۲۰۱۵) و دس‌سانتوس و مورنو

● شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران

(۲۰۲۰) در پژوهش‌های خود به ویژگی‌های شخصیتی، رفتاری مدیران مانند خلاقیت، برونگرایی، انعطاف‌پذیری، اعتماد به نفس، آراستگی، داشتن انگیزه، توجه به ارزش‌های جامعه به‌عنوان اولین ضرورت‌ها برای موفقیت مدیران بازاریاب و اجرای بازاریابی مطلوب در سازمان اشاره کردند. به نظر می‌رسد که مدیران و کارکنان بازاریاب ورزشی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران برای اجرای موفق بازاریابی باشگاه به انگیزه‌های قوی نیاز دارند. انگیزه داشتن قدرت و پیشرفت در کار مدیران را توانمند کرده و به آنان اشتیاق کار کردن را می‌دهد. مدیر با انگیزه، مدیری است که از انجام کارآمد کارها و تحقق اهدافشان خوشحال می‌شود. مدیرانی که دارای انگیزه هستند، این انگیزه را به زیر دستانشان نیز منتقل کرده و انرژی حرکت در آن‌ها ایجاد می‌کنند. مدیران بازاریاب ورزشی با داشتن اعتماد به نفس بالا، نیاز به تأیید دیگران ندارند و اقدامشان برای کسب قابل تأیید نیست، براساس آنچه درست و قانونی است اقدام می‌نمایند و اگر راه‌حل‌هایشان موفقیت‌آمیز نباشد، انعطاف لازم برای تغییر دادن آن را دارند. به منظور اجرای بهتر بازاریابی ورزشی، باشگاه‌ها باید مدیران بازاریابی را به استخدام در بیاورند که میزان هوش هیجانی بالایی داشته باشند، چرا که مدیران و تجاری که هوش هیجانی بالایی دارند، یعنی کسانی که احساسات خود را به خوبی می‌شناسند و هدایت می‌کنند و احساسات دیگران را نیز درک می‌کنند و هدفمند با آن برخورد می‌کنند، در اداره بازار ممتازند. موفقیت فردا در عرصه کسب و کار از آن سازمان‌هایی است که مدیران آن‌ها بصیرت و اطلاعات بیشتری نسبت به خود و محیط رقابت داشته باشند. اطلاعات به‌عنوان یکی از اقلام مهم دارایی‌های راهبردی و ابزارهای بازاریابی به‌شمار می‌آید. گردآوری و ارزیابی اطلاعات مربوط به شرکت‌های رقیب در امر تدوین راهبردها، نقشی حیاتی دارد. به نظر می‌رسد که هر قدر مدیران بازاریاب ورزشی بتوانند از رقبا اطلاعات بیشتری به‌دست آورند و فرصت‌های موجود در محیط بازار را بهتر بشناسند؛ احتمال آنکه استراتژی‌های اثربخش و موفقیت‌آمیز تدوین و اجرا کنند، بیشتر است و این تدوین و اجرای استراتژی‌های اثربخش و موفق می‌تواند در شایستگی این مدیران تأثیر مثبتی داشته باشد.

دومین گروه از عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران، عوامل سازمانی بود که شامل ابعاد مدیریتی، تعیین آمیخته بازاریابی، آموزش بازاریابی، ساختاری و تجهیزاتی بود. نتایج حاصل از تحلیل مدل پژوهش نشان می‌دهد که بین عوامل سازمانی و اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران اثر مستقیم و معنادار وجود دارد. نگرش مناسب به بازاریابی، رهبری، تصمیم‌گیری، سازماندهی، ارزیابی و کنترل، برنامه‌ریزی، ثبات مدیریتی از جمله عوامل مدیریتی بودند که مصاحبه‌شوندگان در این پژوهش برای اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌ها به آن‌ها اشاره داشتند. والکر و وبستر (۲۰۰۶)، نینگلیو و همکاران (۲۰۱۱) و دس-سانتوس و مورنو (۲۰۲۰) در پژوهش‌های خود برنامه‌ریزی، کنترل، بودجه‌بندی و سازماندهی را از جمله وظایف مدیریتی دانستند که برای اجرای بهتر مدیریت بازاریابی مؤثر دانسته‌اند. به نظر می‌رسد مدیران و کارکنان بازاریاب ورزشی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران همانند سایر حوزه‌های مدیریتی باشگاه، لازم است که با استفاده از امکانات و استعدادهای موجود و متناسب با شرایط، بهترین و مناسب‌ترین تصمیمات را گرفته و بدان عمل نمایند. برنامه‌ریزی و سازماندهی متناسب و واقع‌گرایانه، هدایت و رهبری و گسترش روابط صحیح و متناسب با شرایط، بودجه‌بندی مناسب برای فعالیت‌های بازاریابی باشگاه و همچنین نظارت و کنترل بر اجرای فعالیت‌های بازاریابی باشگاه از جمله رمز و رازهای موفقیت آن‌ها در عرصه اجرای مطلوب بازاریابی ورزشی باشگاه‌های خود

می‌باشند. از دیگر عوامل سازمانی مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌ها، عوامل تجهیزاتی شامل ایجاد وب سایت، بهره‌گیری از فناوری روز دنیا، ایجاد سیستم اطلاعاتی بازاریابی در باشگاه، ایجاد اماکن فروشگاهی و رفاهی باشگاه، ارائه خدمات متنوع به هواداران، تالار افتخارات و موزه باشگاه و استادیوم اختصاصی است. همچنین عوامل ساختاری مؤثر بر بازاریابی ورزشی باشگاه شامل ایجاد بخش بازاریابی، هوشمندسازی خدمات بازاریابی، ساختار سازمانی باشگاه، ایجاد واحد روابط عمومی، ایجاد بخش رسانه‌ای، ایجاد واحد روابط بین‌المللی است. الهی (۲۰۰۹) زیرساخت‌ها و امکانات فیزیکی را یک عامل مهم در توسعه اقتصادی فوتبال معرفی می‌کند. بهبودی و همکاران (۱۳۹۷) و سلیمی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش‌های خود عوامل ساختاری و تجهیزاتی را در بازاریابی ورزشی در ایران مؤثر دانسته‌اند. می‌توان گفت که وجود امکانات زیرساختی موجب ایجاد تصویر بهتر از باشگاه می‌شود و افراد بیشتری را به سمت باشگاه می‌کشاند. هواداران برای حضور در استادیوم هزینه صرف می‌کنند و انتظار دارند که ارزش‌هایی را دریافت کنند. ایجاد امکانات رفاهی و تفریحی در استادیوم‌ها می‌تواند این ارزش را به آن‌ها ارائه دهد. از طرف دیگر، وجود آکادمی‌های آموزشی و بازیکن ساز باعث کاهش هزینه‌های باشگاه در خرید بازیکنان می‌شود و بازیکنان با وفاداری بیشتری برای باشگاه بازی خواهند کرد و نیز یک پایگاه بازاریابی برای باشگاه بحساب می‌آید (زهره‌وندیان، ۱۳۹۶). ایجاد امکانات تسهیلاتی برای بازیکنان و مربیان باعث می‌شود که بازیکنان و مربیان با کیفیت در لیگ باقی بمانند و وجود بازیکنان و مربیان حرفه‌ای در تیم‌ها باعث می‌شود توجه رسانه‌ها و طرفداران به سوی تیم‌ها کشانده شود که این موضوع می‌تواند عامل محرک و انگیزاننده برای شرکت‌ها و صنایع مختلف جهت ورود به عرصه حمایت مالی و فعال شدن حوزه بازاریابی در باشگاه‌ها شود.

آخرین گروه از عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران، عوامل برون سازمانی بود که شامل ابعاد فرهنگی-اجتماعی، حقوقی-قانونی، اقتصادی، دولتی و لیگی بود. نتایج حاصل از تحلیل مدل پژوهش نشان می‌دهد که بین عوامل برون سازمانی و اجرای مدیریت ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران اثر مستقیم و معنادار وجود دارد. وجود جایگاه اجتماعی مناسب برای ورزش کشور، فرهنگ مشارکت اجتماعی مناسب در جامعه، قوانین حمایتی، قوانین حق پخش، قوانین کپی‌رایت، قوانین شفاف در زمینه بازاریابی ورزشی، خصوصی‌سازی باشگاه‌ها، وجود نگرش مثبت در بین دولت‌مردان به ورزش حرفه‌ای، حمایت از بخش خصوصی در ورزش، شفافیت در امر تصمیم‌گیری برای ورزش، بودجه مناسب ورزش کشور، تحریم‌های اقتصادی، وضعیت اقتصادی خانواده‌ها، ایجاد کمیته بازاریابی با ساختار مناسب در فدراسیون فوتبال، بهره‌گیری از نیروی متخصص بازاریابی ورزشی، دستورالعمل شفاف در راستای بازاریابی ورزشی، ایجاد واحد هماهنگی بین بخش‌های بازاریابی از جمله عوامل برون سازمانی تأثیرگذار بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران است. الهی و همکاران (۱۳۸۸) یکی از موانع جذب اسپانسرها در فوتبال را، نبود قوانین مشخص حمایتی حق پخش و مالکیت معنوی معرفی کردند. نبود قوانین حق پخش و حق مالکیت معنوی باعث می‌شود که شرکت‌های تجاری و کسب و کارها انگیزه‌ای برای ورود به فوتبال نداشته باشند. احسانی و همکاران (۱۳۹۳) مشکلات حقوقی و رسانه‌ای را مانع جذب اسپانسرها معرفی کردند. بنابراین، در این زمینه باید قوانینی برای حمایت از خصوصی‌سازی، قوانینی برای استفاده از مالکیت معنوی باشگاه‌ها، قوانین مربوط به حضور بانوان

و خانواده‌ها در ورزشگاه‌ها و قوانین مشخصی برای ورود رسانه‌ها به فوتبال تدوین شود. عوامل اقتصادی جامعه عامل دیگر است که بازاریابی را تحت تأثیر قرار داده است. درآمد کم افراد جامعه، وضعیت اقتصادی خانواده‌ها و بی‌کاری جوانان باعث می‌شود که قدرت خرید مشتریان و هواداران کم شود که باشگاه‌ها باید این عوامل را بررسی کنند. مردادی چالش‌تری و همکاران (۲۰۱۴) ساختار اقتصادی را مانعی برای ورود سرمایه‌گذاران به فوتبال معرفی کردند. البته باشگاه‌ها نمی‌توانند خیلی این شرایط را تغییر دهند، اما می‌توانند با توجه به شرایط اقتصادی جامعه برنامه‌ریزی برای ارائه محصولات مناسب برای گروه‌های مختلف هواداران باشند. برای مثال ارائه بلیط با قیمت‌های متفاوت یا ایجاد سیستم حمل و نقل ارزان برای هواداران و یا موارد دیگر در این زمینه می‌تواند راهگشا باشد. همچنین دولتی بودن باشگاه‌ها، فقدان اراده برای واگذاری باشگاه‌ها به بخش خصوصی در دولت، دخالت‌های مستقیم دولت در فوتبال، بودجه دولتی باشگاه‌ها، دولتی بودن حامیان مالی، ساختار دولتی اکثر تجارت‌ها، قوانین دست و پا گیر دولت برای باشگاه‌ها تنها برخی از عوامل تأثیرگذار بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌ها است.

در پایان، از آنجایی که این مدل می‌تواند مبنای عقلانی برای اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران قرار گیرد؛ پیشنهاد می‌شود مدیران تصمیم‌گیرنده و خط‌مشی‌گذار در باشگاه‌های کشور از مؤلفه‌های سه‌گانه مدل حاضر (و زیر بخش‌های آن‌ها) در اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های کشور استفاده کنند. همچنین با توجه به اینکه در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران در حال حاضر کمتر از مدیران بازاریاب ورزشی تخصصی استفاده می‌شود و یا حتی چنین پستی در باشگاه‌ها به صورت رسمی وجود ندارد، لذا پیشنهاد می‌گردد که فدراسیون فوتبال و سازمان لیگ، باشگاه‌ها را ملزم به تعریف پست کمیته بازاریابی و در رأس آن مدیر بازاریاب ورزشی تخصصی نمایند و کنترل و نظارت مناسب بر کمیته بازاریابی باشگاه‌ها را داشته باشند.

منابع

- احسانی، محمد؛ صفاری، مرجان؛ امیری، مجتبی و کوزه‌چیان، هاشم. (۱۳۹۳). «طراحی مدل ورزش همگانی ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. سال ۶، شماره ۲۷، صص ۸۷-۱۰۸.
- الهی، علیرضا؛ سجادی، نصرالله؛ خبیری، محمد و ابریشمی، حمید. (۱۳۸۸). «موانع موجود در توسعه جذب درآمد حاصل از حمایت مالی در صنعت فوتبال جمهوری اسلامی ایران». مدیریت ورزشی. دوره ۱، شماره ۱، صص ۱۹۸-۲۰۲.
- بهبودی، امید؛ رجوعی، مرتضی؛ زارعی، عظیم و شجاعی، گلنار. (۱۳۹۷). «طراحی الگوی معیارهای ارزیابی عملکرد بازاریابی در صنعت گردشگری ایران». فصلنامه علمی پژوهشی گردشگری و توسعه. سال ۷، شماره ۴، صص ۶۱-۸۲.
- داوری، علی و رضازاده، آرش. (۱۳۹۵). مدل‌سازی معادلات ساختاری با نرم‌افزار PLS. چاپ سوم، تهران: انتشارات جهاد دانشگاهی
- رجبی، مالک؛ سلطان حسینی، محمد؛ رضوی، محمد حسین و حسینی، سید عماد. (۱۳۹۱). «نقش رسانه‌ها و تماشاگران ورزشی در جذب سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در ورزش قهرمانی». مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۱۳، صص ۹۳-۱۰۶.
- زارع، امین؛ احمدی، علی؛ مرادی، غلامرضا و حسینی، سید عبدالرسول. (۱۳۹۳). «شناسایی و رتبه‌بندی چالش‌های موجود در روند خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال کشور براساس مدل PEST». مدیریت ورزشی. سال ۶، شماره ۴، صص ۵۷۵-۵۹۳.
- زهره‌وندیان، کریم. (۱۳۹۶). «طراحی و تدوین مدل شناسایی قابلیت‌های بازاریابی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال». رساله دکتری مدیریت ورزشی. دانشگاه تربیت مدرس تهران.
- سلیمی، مهدی؛ سلطان حسینی، محمد و نادریان جهرمی، محمد. (۱۳۹۴). «ارزیابی موانع توسعه بازاریابی ورزشی در ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. دوره ۷، شماره ۲۹، صص ۳۶-۱۳.
- سیف‌پناهی شعبانی، جبار. (۱۳۹۲). «طراحی مدل توسعه بازاریابی باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران». رساله دکتری. دانشکده تربیت‌بدنی. دانشگاه تهران.
- شانک، ماتئودی. (۱۳۹۴). بازاریابی ورزشی: دیدگاهی استراتژیک. کامبیز حیدرزاده و امین اسداللهی. تهران: انتشارات ایده خلاقیت
- شیروانی، طهماسب؛ اسمعیلی، محسن؛ احسانی، محمد و کوزه‌چیان، محمد. (۱۳۹۶). «طراحی و تدوین مدل شایستگی‌های هوشی مدیران بازاریاب ورزشی لیگ برتر فوتبال ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. دوره ۹، شماره ۵، صص ۱۳۳-۱۵۴.
- فیض، داود و زنگیان، سمیه. (۱۳۹۲). «طراحی و ارائه مدل تأثیر قابلیت‌های بازاریابی بر کارآفرینی شرکت‌های کوچک و متوسط». مجموعه مقالات همایش ملی دانشگاه کارآفرین (صنعت دانش‌محور). بابل‌سر. دانشگاه مازندران.
- قاسمی، رضا؛ جوادی، پورمحمد و ترکفر، احمد. (۱۳۹۴). «شناسایی موانع بازاریابی ورزشی ایران از دیدگاه مدیران ورزشی کشور». مدیریت ورزشی. دوره ۷، شماره ۶، صص ۸۲۹-۸۴۶

● شناسایی عوامل مؤثر بر اجرای بازاریابی ورزشی در باشگاه‌های لیگ برتر فوتبال ایران

- قیامی‌راد، امیر و محرم‌زاده، مهرداد. (۱۳۸۷). «بررسی رابطه دیدگاه مدیران و دست‌اندرکاران ورزش در زمینه گردشگری ورزشی در ایران». نشریه المپیک. دوره ۱۶، شماره ۲، صص ۵۱-۶۱.
- کشاورز، لقمان. (۱۳۹۶). «طراحی مدل ارزیابی مدیریت بازاریابی در فدراسیون‌های ورزشی ایران». رویکردهای نوین در مدیریت ورزشی. دوره ۵، شماره ۱۷، صص ۵۷-۷۱.
- محمدکاظمی، رضا؛ تندنویس، فریدون و خبیری، محمد. (۱۳۸۷). «بررسی عنصر قیمت از عناصر آمیخته بازاریابی ورزشی در لیگ حرفه‌ای فوتبال ایران و مقایسه وضعیت موجود با لیگ‌های کره جنوبی و ژاپن». نشریه علوم حرکتی و ورزش، دانشکده تربیت‌بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تربیت معلم. سال ۶، ۲ (۱۲)، صص ۱۲۱-۱۳۲.
- مرادی چالشری، جوادی؛ مرادی، محمدرضا مرادی؛ نوروزیان قهفرخی؛ سهیلا و جمالی گله، محمود. (۱۳۹۵). «بررسی موانع ساختاری اثرگذار بر جذب سرمایه‌گذاری‌های خارجی در صنعت فوتبال جمهوری اسلامی ایران». پژوهش در مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی. شماره ۲۳، صص ۱۹۱-۲۰۴.
- ناصحی‌فر، وحید؛ سعادت، محمدرضا و معصوم‌زاده زواره، ابوالفضل. (۱۳۸۹). «الگوی ارزیابی قابلیت‌ها و شایستگی‌های مدیران وزارت بازرگانی». بررسی‌های بازرگانی. ۸، شماره ۴۱، صص ۳-۱۸.
- Brière, S.; Proulx, D.; Navaro F.; Mélissa L. (2015). “Competencies of project managers in international NGOs”. International Journal of Project Management 33, pp116 – 125.
- Dimitropoulos, P. (2010). “The financial performance of the Greek football clubs.” Choregia, Vol 6, No.1, pp. 5-28.
- Fornell, C., Larcker, D.F. (1981). “Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error”. Journal of Marketing Research, 18 (1), Pp: 39-50.
- Gijnsberg, M.J. (2014). “Going for gold: Investigating the (none) sense of increased advertising around major sports events”. Intern. J. of Research in Marketing. 31: Pp: 2-15
- Henseler, J., Ringle, C. M., Sinkovics, R. R. (2009). “The use of partial least squares path modeling in international marketing”. Advances in International Marketing, 20, Pp: 277-320.
- Hulland, J. (1999). “Use of partial least squares (PLS) in strategic management research: A review of four recent studies”. Strategic Management Journal, 20, Pp: 195-204.
- Manoli, A. E. (2018). “Sport marketing’s past, present and future; an introduction to the special issue on contemporary issues in sports marketing”. Journal strategic Marketing, Vol. 26, NO 1, P: 1-5.
- Manuel Alonso Dos Santos, M. A. & Moreno, F. C. (2020). “Management, marketing and economy in sports organizations”. Sport in Society, VOL. 23, NO. 2, 175-179.
- Muller, R; Turner, R. (2010). “Leadership competency profiles of successful project managers”. International journal of project management, vol (28), pp.437-448.
- Ning Liu, S. Ting Lin, Y. Chun C. (2011). “Professional competencies for marketing managers in Taiwan: an application

- of the Analytic Hierarchy Process (AHP)”. World Transactions on Engineering and Technology Education, Vol.9, No.4, pp 104-121.
- Pits, B. G., & Stotlar, D. K. (2013). **Fundamentals of sport marketing**. (4th Ed.) Morgantown: Fitness Information Technology.
 - Shank, M. D.; Lyberger, M. R. (2014). **“Sports Marketing: A Strategic Perspective, 5th edition”**. Publisher: Routledge, ISBN-10: 1138015962, Pp: 498-500.
 - Tarighi, R.; Hamidi, M. (2017). **“The Factors Affecting Development of Marketing Capability of Collegiate Sport”**. Annals of Applied Sport Science, vol. 5, no. 4, Pp: 67-75.
 - Walker, E., Webster, B. (2006). **“Management competencies of women business owners”**. Entrepreneurships Mgt 2. Pp 495- 508.
 - Wetzels, M., Odekerken, S. G., Vanoppen, C. (2009). **“Using PLS Path Modeling for Assessing Hierarchical Construct Models: Guidelines and Empirical Illustration”**. MIS Quarterly, (33: 1), Pp: 177-195.
 - Zhang, J.J., Kim, E., Mastromartino, B., Qian, T.Y. and Nauright, J. (2018). **“The sport industry in growing economies: critical issues and challenges”**. International Journal of Sports Marketing and Sponsorship, Vol. 19 No. 2, pp. 110-126.

شناسایی موانع بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان در ایران

شهره صادقی^۱

سید نصرالله سجادی^۲

حسین رجیبی نوش آبادی^۳

مجید جلالی فراهانی^۴

 10.22034/SSYS.2022.649

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۴/۱۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۸/۰۶/۰۴

اهمیت و ضرورت ورزش بانوان و گسترش حضور آنان در رویدادهای ملی و بین‌المللی، توجه به بازاریابی ورزشی به عنوان مهم‌ترین اصل در جذب حامیان مالی را ناگزیر می‌سازد. هدف از این پژوهش، شناسایی موانع بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان ایران می‌باشد. پژوهش حاضر از نوع کاربردی، با روش کیفی و بر مبنای نظریه زمینه‌ای انجام گرفته است. برای جمع‌آوری داده‌ها، از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد. جامعه آماری پژوهش را مدیران و صاحب‌نظران ورزش کشور تشکیل می‌دادند. حجم نمونه در این رویکرد در حین کار مشخص می‌شود که در این پژوهش تعداد ۱۴ مصاحبه انجام گرفت. برای انجام سه مرحله کدگذاری و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار مکس کیو دا پرو نسخه ۱۲/۳ استفاده شد. تعداد ۱۰۰ کد باز و ۱۱ مفهوم اصلی شناسایی گردید که در نهایت در ۶ مقوله کلی طبقه‌بندی شدند. این مقولات شامل موانع فرهنگی-اجتماعی، اندیشه‌های حکومتی، موانع حقوقی-قانونی و عرفی، موانع مدیریتی و سازمانی، پوشش رسانه‌ای و ضعف در سیستم بازاریابی ورزش می‌باشد. راه‌کارهای ارائه شده نشان می‌دهد که استفاده از الگوی بازاریابی علمی و تخصصی بومی شده و متناسب با محیط ورزش حرفه‌ای زنان کشور لازم به نظر می‌رسد.

واژگان کلیدی: بازاریابی ورزشی، بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان، شناسایی موانع و ورزش زنان مسلمان.

۱- دانشجوی دکترای مدیریت ورزشی، پردیس بین‌المللی کیش، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۲- استاد، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

۳- استادیار، مدیریت ورزشی، پردیس بین‌المللی کیش، دانشگاه تهران، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Horajabi@ut.ac.ir

۴- دانشیار، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

امروزه فعالیت های ورزشی را عاملی برای پیشرفت و توسعه جوامع و شرکت کنندگان می دانند، پس بدون هیچ گونه بی عدالتی زنان حق و حقوق یکسانی با مردان برای شرکت در فعالیت های ورزشی دارند، اما زنان ورزشکار در سراسر جهان با مشکلات متعددی از نابرابری های جنسیتی مواجه هستند که این نابرابری ها و تبعیض برای شرکت کنندگان ورزشکار زن در کشورهای مسلمان بیشتر است (بی بی، خان و خان، ۲۰۱۶). بدون شک ورزش و فعالیت های بدنی نقش بسیار مهمی در زندگی زنان و دختران در کشورهای مسلمان بازی می کند. از محبوبیت قایقرانی و فوتیال در ایران گرفته تا دو و میدانی در کویت، بحرین و مراکش و بسکتبال در عربستان سعودی. به علت ممنوعیت های قانونی- شرعی، محدودیت در فرصت های قابل دسترس برای شرکت زنان در رقابت های ورزشی، تفاوت های جنسیتی، نابرابری های متفاوت در ادیان مختلف، موانع اقتصادی و اجتماعی، کمبود زیربنای مناسب و اجرا و انجام نامناسب سیاست ها و برنامه های حکومت ها تعداد کمی از زنان قادر به شرکت پرشور و نشاط در سطوح بالای ورزش هستند. این ممنوعیت ها بیشتر ریشه در باورهای مذهبی دارند و عدم رعایت آن را بی احترامی به آموزه های اسلامی می دانند (قریشی و قوری، ۲۰۱۱). اگر چه ترویج کیفیت سلامتی و زندگی سالم برای هر دو جنس زن و مرد در جوامع اسلامی مورد تأکید است، اما رهبران دینی شرط حضور را رعایت موازین تعیین شده از طرف آنان می دانند. حتی در بعضی از کشورها تماشای رقابت های ورزشی برای زنان ممنوع و آنان را از شرکت در رقابت های بین المللی منع می کنند (قریشی و قوری، ۲۰۱۱). در کشوری مثل عربستان سعودی عواملی مثل منع اجرای درس تربیت در اکثر مدارس دخترانه، تعداد محدود مراکز تندرستی و باشگاه های سلامتی و تناسب اندام، رواج تفکر ماندن زنان در منزل و داشتن زندگی منفعل باعث ایجاد سبک زندگی ناسالم در بین زنان شده است. عربستان سعودی سخت گیرترین قوانین را در دنیا نسبت به ورزش زنان داراست. زنان اجازه ورزش در مکان های عمومی را ندارند و سیاست های دینی و مذهبی سخت گیری هایی را برای پوشش آنان مشخص کرده است. برای مثال تعداد معدودی از زنان به باشگاه های بدنسازی رفته و فعالیت های بدنی را انجام می دهند. این حضور باید بر مبنای رعایت فاکتورهای اجتماعی و فرهنگی پذیرفته شده در جامعه باشد. مثلاً در جایی که کلیه کارکنان این باشگاه ها زن بوده و مربی آنان نیز زن باشد. همچنین آنان موظف هستند برای حضور در این باشگاه ها و انجام فعالیت های بدنی از همسر خود اجازه داشته باشند، حضور یافتن آنان در این مکان های بسته ورزشی بایستی این اطمینان را به وجود بیاورد که هیچکدام از وظایف همسر داری آنان قربانی فعالیت های بدنی آنان نشود (فلاته، سئوک، الصالح، ۲۰۱۹). البته قوانینی برای تغییر این شرایط از سال ۲۰۱۸ و پس از حضور محمد بن سلمان ولیعهد این کشور در حال بررسی و رو به سوی بهبودی است، اما به طور کامل به مرحله اجرا در نیامده است. در بازی های المپیک ۱۹۹۶ اتلانتا ۲۶ کشور مسلمان حاضر نشدن حتی یک زن به این رویدادها بفرستند، اما پس از گذشت ۱۲ سال موقعیت فرق کرد و تعداد این ۲۶ کشور به ۳ کشور تقلیل پیدا کرد (عربستان سعودی، قطر و برونی کشوری بود که زنان ورزشکار خود را به بازی های پکن ۲۰۰۸ نفرستادند. چشم انداز مهم بعدی تاریخ ورزش زنان در المپیک ۲۰۱۲ لندن رکورد خورد، وقتی که همه کشورهای مسلمان

1. Bibi, Khan, Khan
2. Qureshi & Ghouri
3. Fallatah, Seok, Alsaleh

حداقل یک زن را به رقابت‌ها اعزام کردند. (مروات و همکاران^۱، ۲۰۱۴). داستان حضور زنان ورزشکار مسلمان در رویدادهای بین‌المللی خیلی قدیمی نیست و با وجود کمبودها و موانع، زنان مسلمان رکوردهای باشکوهی را با عملکرد خود در مسابقات بین‌المللی به ثبت رسانده و موفق به کسب مدال‌های طلا، نقره و برنز در رویدادهای ورزشی بین‌المللی مثل المپیک، لیگ‌های جهانی، بازی‌های آسیایی و غیره شده‌اند. حضور موفقیت‌آمیز زنان مسلمان در بیشتر رشته‌های ورزشی مثل فوتبال، فوتسال، بسکتبال، والیبال، کریکت، کبدم، ورزش‌های رزمی، شنا و قایقرانی گواه این ادعا است (مروات و همکاران، ۲۰۱۴). در طول دهه‌های اخیر، ورزش زنان به طور فزاینده‌ای محبوبیت یافته و تعداد زنان ورزشکار شرکت‌کننده در رویدادهای ورزشی همواره در حال رشد است (امکا^۲ و همکاران، ۲۰۰۹). در جوامع چند قومیتی مانند انگلستان و استرالیا اکثر سازمان‌های ورزشی مثل AFL^۳ انجمن بین‌المللی کریکت و بازی‌های المپیک ۲۰۱۲ لندن به دنبال این بودند که زنان مسلمان بیشتری را در این امر دخالت دهند تا از این طریق، طیفی از همگنی‌های چند ملیتی را در برگیرند. آنان از ورزش زنان مسلمان به عنوان وسیله‌ای برای «فرار از» محدودیت‌های تحمیل شده بر زنان و «پیروزی بر» این محدودیت در جوامع اسلامی یاد می‌کنند (شرگلد^۴، ۲۰۱۲). پرونده المپیک ۲۰۱۶ ریو در حالی بسته شد که افزایش حضور زنان محجبه ورزشکار در این مسابقات نسبت به ادوار گذشته محسوس بود؛ به طوری که بسیاری از رسانه‌ها مانند «واشنگتن پست» و «الجزیره» به این موضوع پرداختند و حتی «الجزیره» آن را «المپیک حجاب» نامید (رسانه ورزش زنان ایران، ۱۳۹۶)، این موضوع بیانگر سرمایه‌گذاری و توجه ویژه کشورهای مختلف به ورزش زنان نسبت به گذشته می‌باشد.

امروزه پیشرفت در ورزش حرفه‌ای به عنوان نمادی از قدرت یک کشور محسوب می‌گردد و بدون شک بازاریابی ورزشی، ضامن بقا و رشد ورزش حرفه‌ای می‌باشد. ورزش حرفه‌ای زنان در ایران و بسیاری از کشورهای اسلامی، به دلیل محرومیت از تبلیغات به عنوان عامل مهم در جذب حامی، بسیار بیشتر از سایر بخش‌های ورزش به بودجه‌های کمی به‌ویژه از جانب دولت نیازمند است (احسانی و همکاران، ۱۳۸۷). در بحث ورزش بانوان و شرایط حقوقی حاکم بر آن، شفاف نبودن وظایف و مشخص نبودن جایگاه ورزش بانوان در میان ادارات ورزش و جوانان و نیز بها ندادن به مکان‌های ورزشی ویژه بانوان و حمایت نکردن حامیان مالی باعث کندی جریان پیشرفت در ورزش بانوان شده است، همچنین علمای تعلیم و تربیت هنوز به ورزش همچون منبعی برای ایفای نقش‌های مردانه می‌نگرند. بنابراین، تصویر ذهنی فرساینده‌ای که از ورزش رقابتی موجود است، به هیچ‌وجه با الگوی اجتماعی ترسیم شده برای زنان سازش و هماهنگی ندارد (پورگچی، حیدری‌نژاد و شتاب بوشهری، ۱۳۹۶). علیرغم پای گذاشتن ورزش کشور به عرصه حرفه‌ای و وجود شرکت‌های بزرگی که بودجه زیادی را صرف تبلیغات و بازاریابی می‌کنند، نتایج پژوهش‌های داخلی بیانگر این واقعیت است که شرکت‌های محدودی حاضر به سرمایه‌گذاری در ورزش و به خصوص ورزش بانوان هستند (الهی، ۲۰۰۷). وابستگی شدید ورزش بانوان به دولت شرایطی را فراهم ساخته که نیازمند همکاری محققان، متخصصان و مدیران با تجربه حرفه‌ای در این زمینه است تا با مطالعه

1. Marwat et al.
2. Emka
3. Australian Football League
4. Shergold

و تحلیل پیچیدگی حاکم بر بازار ورزش زنان کشور، این بخش با مدیریتی علمی و صحیح اداره شود (نجف زاده و همکاران، ۱۳۹۱). یکی از مشکلاتی که ورزش حرفه‌ای در ایران با آن دست به گریبان است مشکلات مرتبط با بازاریابی ورزش است و مدیران و مسئولان ورزش کشور باید پیرامون آن راه‌حل‌های علمی و کاربردی ارائه دهند، چرا که در صورت بی‌توجهی به آن، ورزش حرفه‌ای در ایران به دلیل عدم توان رقابت روند نزولی خواهد یافت (سلیمی، حسینی و نادریان، ۱۳۹۴). معمولاً سرمایه‌گذاران وقتی متقاعد به سرمایه‌گذاری در یک صنعت می‌شوند که تا حدی اطمینان یابند در صورت قرار دادن سرمایه خود در آن بخش خاص بیش از سایر گزینه‌های قابل انتخاب سود خواهند برد و این وظیفه صاحبان صنعت ورزش است که شرایط و فضای مطمئن اقتصادی را فراهم کنند تا جذب سرمایه‌گذاری در ورزش به خوبی صورت پذیرد (قاسمی، جوادی‌پور و ترکفر، ۱۳۹۴). هر سازمان ورزشی برای پیشبرد برنامه‌ها و پروژه‌های خود به حمایت‌های مالی نیاز دارد. حامیان مالی و اسپانسرشیپ را یک سرمایه‌گذاری در جهت به حداکثر رساندن توانایی بازاریابی شرکت‌ها می‌دانند. در وضعیت کنونی برای توسعه ورزش بانوان عامل حامیان مالی و حامی مالی به عنوان مهم‌ترین عامل شناخته شده است، اما در ایران به دلیل نبود پوشش تلویزیونی مسابقات زنان حامی مالی از ورزش این بخش حمایت نمی‌کنند. به نظر می‌رسد دلیل عدم حمایت حامی مالی از ورزش بانوان و تیم‌های حاضر در لیگ ایران به این دلیل باشد که شرکت‌های حامی مالی به اهداف خود یعنی افزایش فروش کالا و خدمات، ایجاد تصویر مناسب از شرکت در اذهان عمومی، رقابت با سایر شرکت‌ها و گسترش میزان فروش نائل نمی‌شوند. با توجه به اهمیت و نقش حمایت حامیان مالی سازمان‌های ورزشی باید به فکر ایجاد و توسعه راه‌کارهایی برای جلب حمایت حامیان مالی برای تیم‌های ورزشی بانوان باشند (نجف‌زاده و همکاران، ۱۳۹۱). اعتقاد نداشتن به بازاریابی ورزشی در بین مدیران عالی رتبه بخش صنعت به عنوان یک منبع درآمد، بی‌توجهی یا کم‌توجهی ویژه به ورزش در کنار سایر بخش‌های صنعتی، عدم همسویی سرمایه‌گذاری در ورزش با سیاست‌های توسعه‌ای کشور، عدم وجود قوانین اقتصادی مناسب جهت تشویق سرمایه‌گذاران بخش صنعتی در سرمایه‌گذاری در ورزش و عدم امکان تشخیص دقیق میزان سود بازاریابی ورزشی برای سرمایه‌گذاران و عملکرد رسانه‌ها از دیگر موانع موجود در ورزش ایران می‌باشد (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۴).

لی، نصیبت، برادرز و فولر^۱ (۲۰۱۷)، نیز در پژوهش خود با عنوان «نگاهی به رویکرد بازاریابی ورزشکاران زن در هنرهای رزمی»، به این نتیجه رسیدند که همچنان تبعیض‌های جنسیتی در ورزش زنان وجود دارد و بخشی مهمی از آن به پوشش رسانه‌ای کمتر و تبلیغات ناچیز به عنوان دو عامل مهم در ترویج ورزش زنان برمی‌گردد. در دیگر پژوهش‌ها خارجی انجام شده مرتبط با موضوع ورزش زنان به موانعی مانند موانع رهبری در ورزش زنان (بوزووویس،^۲ ۲۰۱۵)، موقعیت زنان در صنعت ورزش (والن^۳، ۲۰۱۷)، موانعی مانند پوشش کم رسانه‌ای، فقر دانشی جامعه مسلمان نسبت به ورزش زنان، مردانه خواندن ماهیت ورزش و عدم آگاهی از فواید اقتصادی - اجتماعی که در نتیجه حضور کمتر زنان در فعالیت‌های ورزشی را به دنبال دارد اشاره شد (آبیشا و وینست،^۴ ۲۰۱۵). و

1. Lee, Nesbitt, Brothers, Fuller
2. Buzuvis,
3. Whalen
4. Abisha & Vincent

یا به محدودیت‌های شغلی که زنان برای پیشرفت به سطوح بالای مدیریتی در سازمان‌های ورزشی با آن روبه‌رو هستند پرداخته شد (والدو و روحلی، ۲۰۱۷). بیشتر این پژوهش‌ها به موانع مدیریتی، رهبری، موانع فرهنگی اجتماعی، تبعیض در پخش تلویزیونی و پوشش رسانه‌ای و تبعیض‌هایی که ورزشکاران زن برای شرکت در فعالیت‌های ورزشی با آن روبه‌رو هستند، اشاره دارد. در زمینه بازاریابی ورزش زنان به خصوص بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان مسلمان با توجه به شرایط منحصر به فرد این گروه پژوهش‌های اندکی صورت گرفته است، لذا با توجه به پیشرفت چشم‌گیری که زنان ورزشکار کشورهای مختلف داشته‌اند و با توجه به ارزش و احترامی که در پرتو فرهنگ و باورهای مذهبی ایرانیان نسبت به اهمیت زنان و برابری حقوق آنان با مردان توصیه شده است، برای شرکت هر چه بیشتر این گروه از جامعه بایستی راهکارهای کسب درآمدهای مالی و تامین مایحتاج ورزشی و حمایت از ورزش حرفه‌ای و در نتیجه حضور بیشتر در رویدادهای ملی و بین‌المللی را فراهم نمود. با شرح این اوصاف و نگاهی به وضعیت ورزش حرفه‌ای زنان کشور مشخص گردید، در چند سال اخیر هر وقت اندک شرکت‌های حامی ورزش‌های زنان با مشکلات مالی مواجه می‌شوند اولین راهبرد آنان حذف حمایت مالی تیم‌های ورزشی بانوان بوده است. برای مثال تیم‌هایی مثل ذوب آهن اصفهان، سپاهان اصفهان، شهرداری بندرعباس، تجارتخانه جنوب، شهرداری گرگان و غیره. این باشگاه‌ها، اگرچه که تیم‌های مدال‌آور و رده بالای لیگ برتر بانوان را تحت پوشش داشتند و عملکرد آنان نیز قابل قبول بود، اما در زمان مواجه با مشکلات مالی، مدیران برای حفظ جایگاه خود تصمیم به حذف تیم‌های ورزشی زنان کرده، اگر چه همچنان به حمایت از ورزش حرفه‌ای آقایان ادامه می‌دهند.

مطالعات محدود انجام شده در زمینه بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان در داخل کشور و فقدان الگو یا مدلی جامع که فرایند توسعه و ترویج بازاریابی را برای باشگاه‌های لیگ برتر بانوان را نشان دهد، اهمیت این موضوع را به عنوان خلا پژوهشی شناسایی کرد، لذا شناسایی موانع بازاریابی در ورزش حرفه‌ای زنان کشور و ارائه راهکارهای مناسب، عملی و منطبق با فرهنگ و شرایط موجود، برای حذف یا کم رنگ کردن این موانع از ورزش حرفه‌ای زنان ایران هدف اصلی این پژوهش قرار گرفت.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع کاربردی با روش کیفی و بر مبنای نظریه زمینه‌ای انجام گرفته است. برای جمع‌آوری داده‌ها از مصاحبه نیمه ساختار یافته استفاده شد. جامعه آماری پژوهش را مدیران و صاحب‌نظران ورزش کشور تشکیل دادند. نمونه‌گیری نیز تابع قواعد روش نظریه داده بنیاد بوده و به شیوه هدفمند و نظری انجام گردید. حجم نمونه در این رویکرد، در حین کار مشخص می‌شود و نمونه‌گیری آتقدر ادامه یافت تا اشباع داده‌ها حاصل شد، یعنی پژوهشگران به این نتیجه رسیدند که داده‌های جدید تکرار داده‌های قبلی است و دیگر اطلاعات مفهومی جدیدی که نیاز به کد جدید یا گسترش کدها و طبقات موجود داشته باشد، حاصل نمی‌شود. در این پژوهش از مصاحبه ۹ داده‌ها به مرحله اشباع رسیدند، اما برای حصول اطمینان از جمع‌آوری داده‌های کافی، مصاحبه تا ۱۴ نفر ادامه پیدا کرد.

نظریه‌پردازی داده‌بنیاد، زمینه‌ای یا گراند تئوری نوعی روش کیفی است که هدف آن شناخت و درک تجارب افراد از رویدادها و وقایع در بستری خاص است (اشتراوس و کوربین،^۱ ۱۹۹۸). این روش معمولاً در زمینه‌هایی بکار می‌رود که قبلاً تحقیق زیادی در مورد آن صورت نگرفته است. در این مورد یا الگویی وجود ندارد یا وجود الگوها کمکی به حل مشکل نمی‌کند (صلصالی، پرویزی و ادیب ۱۳۸۲). با توجه به اینکه محققان در بررسی پیشینه تحقیق به الگو یا مدل مفهومی جامعی متناسب با بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان ایران برخورد نکردند، تصمیم گرفتند با انجام مصاحبه‌های هدفمند به شناسایی موانع بازاریابی ورزش زنان و راه‌کارها رفع این موانع دست پیدا کنند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش، مصاحبه نیمه ساختار یافته بود. محقق برنامه، مصاحبه را آماده کرده و پرسش‌های مشابهی در هر مصاحبه از مصاحبه شونده‌گان می‌پرسید. ساختار کلی مصاحبه برای همه شرکت‌کنندگان یکسان بود، اما مصاحبه‌کننده در مواقع لزوم سؤال‌های دیگری که برای تحلیل داده‌ها ضروری به نظر می‌رسد را می‌پرسید. در هر مصاحبه محقق به دنبال اطلاعات خاصی بود تا بتواند آن‌ها را با اطلاعاتی که از دیگر مصاحبه‌ها به دست می‌آید مقایسه و مقابله کند.

بعد از انجام مصاحبه‌ها طی سه مرحله مطابق نظریه داده بنیاد به شکل: الف) کدگذاری باز؛ ب) کدگذاری محوری؛ پ) کدگذاری گزینشی تجزیه و تحلیل انجام گرفت. در ابتدا برای کدگذاری باز، اولین مصاحبه‌ای که ضبط شده بود را به صورت متن پیاده نموده و کدگذاری به طور کامل انجام شد. در حین اجرای کدگذاری یادداشت‌های تحریری یا مموی^۲ در مورد کلمات کلیدی که دغدغه پژوهشگران بود درج می‌شد تا در جلسات بعدی مصاحبه و یا در صورت نیاز با مراجعه به مصاحبه شونده قبلی در مورد آن بحث صورت گرفته و جواب مناسبی به دست آید. برای انجام هر سه نوع کدگذاری و تحلیل دقیق داده‌های آماری از نرم افزار مکس کیو دا پرو ۱۲،۳۳ استفاده گردید. نحوه تحلیل داده‌ها به این صورت بود که؛ متن مصاحبه‌ها، به صورت جمله به جمله، به دقت بررسی و پیام اصلی یا مفهوم کلیدی مستتر در هریک از عبارات استخراج می‌شد. در واقع، در کدگذاری باز هدف پرده‌برداری از مفاهیم است. در گام بعدی کدگذاری باز، با توجه به ماهیت مشترک گزاره‌های مفهومی آن‌ها ذیل یک مفهوم انتزاعی تر گنجانده شدند. در واقع، گزاره‌های مفهومی مشابه تحت عنوان مفاهیم اصلی طبقه‌بندی شدند. مرحله بعد کدگذاری محوری است که مفاهیم به دست آمده از مرحله اول به مقولات تبدیل شد. مرحله سوم کدگذاری گزینشی بود که پژوهشگر به تکوین مفاهیم درباره رابطه میان مقوله‌های به دست آمده در الگوی کدگذاری محوری پرداخت. پس از تحلیل مجدد و دسته بندی کدهای به دست آمده از هر مصاحبه، مقوله‌های کلی در ذهن پژوهشگر شکل می‌گرفت و در ادامه مصاحبه‌ها، هدف پژوهشگر کامل کردن و اشباع آن مقوله‌ها بود. در واقع، با تحلیل مصاحبه اول، پژوهشگر با سؤال‌های تازه‌ای که در ذهن داشت به سراغ مصاحبه شونده بعدی می‌رفت و مصاحبه را با آن سوالات شروع می‌کرد. در این شیوه پژوهش برای تعیین اعتبار، روایی و پایایی از دستورالعمل گوبا و لینکلن^۴، ۱۹۸۹ استفاده گردید. که شامل ۵ مرحله عنوان شده است: ۱- به هنگام کدگذاری بازبینی مستمر از طریق مقایسه داده‌های جدید با داده‌های پیشین یا همان مقایسه مداوم انجام می‌گرفت؛ ۲- طبقه‌بندی یا تأیید نتایج با مراجعه به آزمودنی‌ها انجام می‌شد؛ ۳- در جهت مناسب بودن کدهای انتخابی تأیید ۳ همکار دیگر در این پژوهش گرفته شد؛

1. Strauss & Corbin
2. Memo
3. MAXQDApro12.3
4. Guba & Lincoln

۴- تحلیل موارد کیفی انجام گرفت؛ ۵- درنهایت مشخص گردید منابع مورد ارجاع کفایت لازم را داشتند.

یافته‌های پژوهش

جدول ۱. نتایج کدگذاری باز، محوری و مقوله‌های فرعی برخواسته از مصاحبه‌ها

منابع اصلی	مقوله‌ها	مفاهیم	راهکارهای پیشنهادی
	موانع اجتماعی	مانع ۱- نگرش و باورهای غلط نهادینه شده در بطن اجتماع نسبت به ورزش زنان	راهکار مانع ۱- مدیریت فرهنگی و تغییر فرهنگی در جهت رفع موانع اجتماعی ورزش حرفه‌ای زنان
		مانع ۲- بی‌توجهی به ورزش همگانی به عنوان رکن اساسی ورزش زنان در جامعه	راهکار مانع ۲- گسترش ایستگاه‌های ورزش صبحگاهی مشترک در محلات و مجتمع‌های مسکونی
		مانع ۳- نداشتن برنامه‌ریزی برای ورزش خانواده‌ها در سازمان‌ها و نهادهای دولتی و خصوصی	راهکار مانع ۳- نهادینه کردن ورزش در خانواده‌ها - گسترش ورزش همگانی مشترک بین کارمندان زن و مرد
		مانع ۴- وجود محدودیت‌های اجتماعی و فرهنگی در ورزش زنان	راهکار مانع ۴- افزایش بهره‌وری جامعه از طریق توسعه ورزش زنان- از میان برداشتن و یکی کردن پارک‌های بانوان و مکان‌های عمومی برای ورزش همگانی بدون حساسیت به جنسیت
موانع فرهنگی		مانع ۱- کم‌کاری آموزش و پرورش در ترویج اهمیت ورزش زنان به دانش‌آموزان و خانواده‌ها	راهکار مانع ۱- آموزش فرهنگ مراجعه به باشگاه‌ها از کودکی با استفاده از پتانسیل مدارس
		مانع ۲- عدم توجه به موفقیت ورزشکاران در کتب درسی مدارس و دانشگاه‌ها	راهکار مانع ۲- استفاده از تصاویر زنان نخبه ورزشی در کتب درسی به عنوان الگویی نمونه
		مانع ۳- کم‌توجهی به ترویج و تبلیغ ورزش زنان	راهکار مانع ۳- ترویج فرهنگ ورزش به‌خصوص ورزش حرفه‌ای زنان در فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی
		مانع ۴- ترویج نخبه‌کشی در ورزش به عنوان معطلی فرهنگی	راهکار مانع ۴- آموزش صحیح الگو بودن به ورزشکاران

راهکار مانع ۱- احترام به قانون منشور المپیک مبنی بر برابری جنسیتی و عدم تبعیض - از میان برداشتن پاکس چارت سازمانی و انتخاب براساس شایسته‌سالاری بدون توجه به جنسیت	موانع مدیریتی	مانع ۱- ضعف شایسته‌سالاری در فدراسیون‌ها مانع ۲- بی توجهی و عدم نظارت فدراسیون‌ها بر درآمدهای هیئت‌ها و باشگاه‌ها مانع ۳- ضعف یا نبود برنامه راهبرد بازاریابی در فدراسیون‌های ورزشی مانع ۴- سیاست‌زدگی ورزش بانوان
راهکار مانع ۲- مشخص نمودن دقیق حق عضویت‌ها و ورودی‌های - نظامند کردن حق عضویت‌ها راهکار مانع ۳- تنظیم برنامه استراتژی بازاریابی توسط فدراسیون‌ها با توجه به شرایط خاص هر رشته ۵- جلوگیری از ورود سیاسیون و افراد غیر ورزشی به بدنه تصمیم‌گیری فدراسیون‌ها و سازمان‌های ورزشی		
راهکار مانع ۱- حمایت سازمان‌ها از ورزش کارکنان زن- تعیین بازخورد از ورزش دانش‌آموزی راهکار مانع ۲- شناسایی نقاط قوت ورزش حرفه‌ای زنان و بهره‌مندی از آن‌ها- شناسایی فرصت‌های ملی و بین‌المللی پیش‌روی ورزش زنان	موانع سازمانی	مانع ۱- عدم همبستگی و هماهنگی بین فدراسیون‌های ورزشی و سایر سازمان‌ها - وجود خلا بین آموزش و پرورش و وزارت ورزش مانع ۲- عدم استفاده صحیح از پتانسیل‌های موجود در بدنه ورزش زنان و فدراسیون‌های مربوطه
راهکار مانع ۱- پوشش رویدادها و اخبار ورزش زنان در ساعات پر بیننده و همچنین برنامه‌ای مثل نود و ورزش شبکه سه راهکار مانع ۲- جا دادن ورزش زنان در محتوای سرگرمی رسانه‌ها- تعامل با رسانه‌ها برای توسعه و ترویج ورزش زنان از طریق تبلیغات تلویزیونی راهکار مانع ۳- پیش قدم شدن در پخش تلویزیونی فدراسیون‌هایی که مساله پوشش و حجاب در آنها حل شده است، نظیر فدراسیون تکواندو، کاراته و تنیس روی میز	انحصاری بودن سازمان صدا و سیما ایران	مانع ۱- تبعیض در پخش تلویزیونی ورزش زنان مانع ۲- منحصر به فرد بودن ساختار صدا و سیما کشور مانع ۳- عدم پخش تلویزیونی مسابقات زنان علی‌رغم رفع محدودیت حجاب ورزشکاران مانع ۴- موانع حقوقی و قانونی حاکم بر صدا و سیما نسبت به ورزش زنان
راهکار مانع ۴- تعامل با صدا و سیما برای پخش زنده رویدادهای بین‌المللی زنان با اذعان به اینکه این رویداد از رسانه‌های بیگانه پخش می‌شوند		

راهکار مانع ۱- تشویق بخش خصوصی به حمایت از ورزش زنان با راه‌کارهای خلاق از جمله ارائه بسته‌های تشویقی به آنان- ایجاد انگیزه در جذب حامیان
راهکار مانع ۲- معافیت مالیاتی و دادن تسهیلات به حامیان
راهکار مانع ۳- حمایت از خصوصی‌سازی در ورزش- واگذاری باشگاه‌های ورزشی به بخش خصوصی
راهکار مانع ۴- بازاریابی از طریق فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی- استفاده از نخبگان ورزش زنان در تبلیغات و بیلبوردها در سطح شهر و مراکز عمومی
راهکار مانع ۵- شناسایی رفتار مصرف‌کننده- بازاریابی ویژه محصولات و خدمات ورزش زنان با تبلیغات از طریق کالاهایی مثل لوازم آشپزخانه، لوازم آرایشی و طلا جواهرات

مانع ۱- عدم تمایل حامیان به حمایت از ورزش زنان
مانع ۲- عدم وفاداری حامیان موردی
مانع ۳- وابستگی زیاد ورزش به دولت
مانع ۴- نداشتن تبلیغات محیطی و پوشش تلویزیونی
مانع ۵- وجود چالش و عدم شناخت کافی از محصولات ورزش زنان

عوامل برون سازمانی

راهکار مانع ۱- به کارگیری روش‌های نوین بازاریابی ورزش زنان به جای روش سنتی- استفاده از رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی برای ترویج ورزش زنان
راهکار مانع ۲- استفاده از مشاورین متخصص و توانمند بازاریابی
راهکار مانع ۳- الگو برداری از سایر کشورها و استفاده از آن با توجه به شرایط حاکم بر محیط ورزش زنان ایران
راهکار مانع ۳- شناساندن ورزش زنان به بازار هدف- ترویج آگاهی از برند و برندسازی ورزش زنان
راهکار مانع ۴- تعامل فدراسیون‌ها و وزارت ورزش با رسانه‌ها برای پخش تلویزیونی به عنوان مهم‌ترین ابزار تبلیغاتی
راهکار مانع ۱- استفاده از فرصت حل مسأله حجاب جهت حضور بانوان در میداين بین‌المللی
راهکار مانع ۲- حل مسأله ورود بانوان به ورزشگاه‌ها
راهکار مانع ۳- متقاعدسازی مراجع تقلید و دعوت از آنان در تلاش برای ترویج ورزش زنان در جهت بهبود شرایط اجتماع

مانع ۱- ناکارآمدی، ضعف و یا حتی عدم وجود سیستم بازاریابی ورزشی در فدراسیون‌ها
مانع ۲- بی‌کفایتی مدیران در بازاریابی در سازمان‌های ورزشی
مانع ۳- عدم اجرای صحیح مارکتینگ ورزشی
مانع ۴- محدود بودن دامنه فعالیت بازاریابی در بخش زنان
مانع ۵- تعامل کم و یا عدم تعامل فدراسیون‌ها با رسانه ملی

عوامل درون سازمانی

مانع ۱- حرام دانستن حضور زنان در میداين ورزشی به‌ویژه رویدادهای خارج از کشور توسط برخی روحانیون
مانع ۲- عدم حمایت از ورزش حرفه‌ای زنان توسط برخی از روحانیون
مانع ۳- حرام دانستن تماشای رویدادهای ورزشی حتی از طریق تلویزیون توسط برخی روحانیون

تفکرات مذهبیون

<p>راهکار مانع ۱- توجه به توافق جمیع محققان مسلمان مبنی بر مخالفت نداشتن اسلام با نفس ورزش برای زنان مسلمان</p> <p>راهکار مانع ۲- توجه به آیه شریفه ۸۷ سوره مائده درباره رهنمودها و توصیه‌های خداوند و تفسیر آن مبنی بر اهمیت حفظ سلامتی و شیوه زندگی سالم در اسلام برای هر دو جنس</p> <p>راهکار مانع ۳- تشویق هر دو جنس زن و مرد به شرکت در فعالیت های جسمانی و مهیا نمودن شرایط مورد نیاز</p>	<p>مانع ۱- سازگار ندانستن ورزش حرفه‌ای زنان با ارزش‌های اسلامی</p> <p>مانع ۲- نگاه ابزاری به جنس زن</p> <p>مانع ۳- محدودیت‌های حاکم بر تفریحات، سرگرمی و فعالیت های اجتماعی زنان</p>	<p>موانع مذهبی - شرعی</p>
<p>راهکار مانع ۱- اعزام به رویدادهای بین‌المللی بدون توجه به جنسیت و با توجه به شایسته سالاری</p> <p>راهکار مانع ۲- اختصاص بودجه ویژه به ورزش بانوان در نظام بودجه کل ورزش کشور</p> <p>راهکار مانع ۳- متعادل‌سازی حق الزحمه مربیان، ورزشکاران و داوران به نسبت هم‌تایان مرد</p> <p>راهکار مانع ۴- اجرای قانون پایبندی و احترام به منشور المپیک در کلیه فدراسیون‌های ورزشی</p>	<p>مانع ۱- محدودیت‌های موجود در اعزام‌های برون مرزی</p> <p>مانع ۲- تبعیض در اختصاص بودجه به ورزش بانوان</p> <p>مانع ۳- نابرابری حق‌الزحمه مربیان و داوران</p> <p>مانع ۴- متفاوت بودن توجه به ورزش زنان در فدراسیون‌های مختلف</p>	<p>محدودیت‌ها و تبعیض‌ها</p>
<p>راهکار مانع ۱- از میان برداشتن ساختار معاونت ورزش بانوان و ادغام آن با ورزش مردان</p> <p>راهکار مانع ۲- متعادل‌سازی در تخصیص امکانات و ساعات مفید باشگاه ها به ورزشکاران زن و هم‌تراز شدن ورزشکاران مردان</p> <p>راهکار مانع ۳- حمایت از لژیونرشدن ورزشکاران زن- به کارگیری مربیان خارجی توانمند و با تجربه در ورزش زنان در سطح حرفه‌ای و ملی- طراحی لباس محجبه و متناسب با ارزش‌های فرهنگی</p> <p>راهکار ۴- ایجاد کمپین هواداران ورزش زنان مانند کمپین خیرین حامی ورزش زنان</p>	<p>مانع ۱- مانعی به نام معاونت ورزش بانوان در بدنه ورزش کشور</p> <p>مانع ۲- تبعیض در ارائه تسهیلات و امکانات</p> <p>مانع ۳- نبود قوانین کارآمد و به روز در حمایت از ورزش زنان</p> <p>مانع ۴- فعالیت مستمر ورزش حرفه‌ای زنان در کشور بدون احراز شرایط و وجود تسهیلات حرفه‌ای</p>	<p>موانع امکاناتی- تسهیلاتی</p>

بحث و نتیجه گیری

در این پژوهش سعی شده است با استفاده از نظر متخصصان و خبرگان ورزشی، موانع بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان ایران شناسایی و راه‌کارهایی که آنان برای رفع این عوامل مدنظر دارند، بررسی

شود. پس از انجام تعداد ۱۴ مصاحبه کیفی و طی سه مرحله کدگذاری باز، محوری و گزینشی در نهایت تعداد ۱۰۰ کد یا نشان به دست آمد که در ۶ مقوله اصلی که شامل ۱۱ زیر مقوله یا مفهوم بود طبقه‌بندی شدند، ۴۳ کد به عنوان موانع بازاریابی ورزش زنان و ۵۷ کد در بحث پیشنهادات کاربردی ارائه شد.

موانع فرهنگی و اجتماعی: باورها و نگرش‌های ناعادلانه‌ای که در فرهنگ و جامعه وجود دارد و همچنین نگاه ابزاری به جنسیت زن در بین بسیاری از مردان، یک واقعیت غیرقابل انکار است که همچنان سایه بر زندگی بسیاری از زنان و دختران ایرانی افکنده است. نگاه ابزاری به زن در واقع، دیدگاهی است که وظیفه اصلی زن را مادر بودن، خانه‌داری و همسرداری می‌داند. به این بهانه بسیاری از زنان کشورمان از بقیه فعالیت‌های اجتماعی و حرفه‌ای مانند ورزش به دور مانده‌اند (صادقی، سجادی، رجبی و جلالی فراهانی، ۲۰۱۸). هرچند امروزه زنان مورد توجه مسئولان اجتماعی و فرهنگی کشورها قرار گرفته‌اند و در سه دهه اخیر فرصت‌های فراوانی برای پرداختن به ورزش و پیشرفت آنان فراهم شده است، اما فاصله بین ورزش زنان و مردان زیاد است و ورزش حرفه‌ای زنان با مشکلات و محدودیت‌های متعددی مواجه است که در این ارتباط می‌توان باورهای نادرست فرهنگی و اجتماعی در خصوص ورزش حرفه‌ای زنان در جامعه و محدودیت‌های ناشی از وظایف خانوادگی را نام برد (احسانی و همکاران، ۲۰۰۸). یافته‌های این پژوهش با تحقیقات صادقی و همکاران (۲۰۱۸)، مظفری (۱۳۸۸)، پی فیستر (۲۰۱۰)، آبیشا و ونسنت (۲۰۱۵)، فلاته و همکاران (۲۰۱۹)، سوپا (۲۰۱۸)، مروات و همکاران (۲۰۱۴) و قریشی و قوری (۲۰۱۱)، مطابقت داشت. آبیشا و ونسنت (۲۰۱۵)، از سلامتی به عنوان بزرگ‌ترین عامل فواید اجتماعی که ورزش برای زنان به همراه دارد نام بردند، در آفریقا بین شرکت زنان در فعالیت‌های ورزشی و نائل شدن به درجات عالی تحصیلات رابطه معناداری وجود دارد. این موفقیت شاید به این دلیل باشد که تمرینات مناسب و کافی بدنی بهره‌دهی را بهبود می‌بخشد و در نتیجه این موفقیت، می‌توان از حضور زنان در جایگاه‌های علمی، دانشگاهی و تعلیم و تربیت به عنوان عاملی برای توانمندسازی اجتماع در چرخه کامل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع بهره‌مفید برد. در کشور چند ملیتی مانند هندوستان نیز مشکلات فرهنگی - اجتماعی حاکم بر ورزش زنان به گونه دیگر خود را هویدا می‌کند. در این کشور در بعضی مناطق زنان به صورت سنتی و عرفی به ورزش تشویق نمی‌شوند، زیرا آن را فعالیتی مردانه می‌پندارند. در این‌گونه کشورها ورزش به عنوان آیین‌های تمام‌نما برای هویدا کردن این ستم و تعدی و نابرابری‌هاست که در بافت و بطن اجتماع ریشه کرده است. هنوز فاکتورهای اجتماعی مثل، دستمزد کمتر و فرصت‌های کمتری برای زنان ورزشکار در این جوامع وجود دارد تا این فاکتورها خلق‌کننده یک ساختار اجتماعی از موقعیت نابرابر و بی‌عدالتی برای زنان در ورزش باشد (سوپا، ۲۰۱۸). از نظر اجتماعی در بسیاری از کشورهای اسلامی حضور مردان ورزشکاران پذیرفته شده است، اما زنان شرکت‌کننده در رقابت‌های ورزشی به عنوان قشر بزرگی از جامعه از سوی حاکمان و رهبران مذهبی با تناقض‌هایی مواجه هستند و تعداد زنان مسلمان که در المپیک حضور پیدا می‌کنند، به تعداد کمی بوده‌اند و شانس زنان برای شرکت در رقابت ورزش‌های برتر تا حد زیادی به پایه‌های فرهنگی و مذهبی بستگی دارد (پی فیستر، ۲۰۱۰). راه‌کارهایی نظیر مدیریت فرهنگی و تغییر فرهنگی در جهت رفع موانع فرهنگی - اجتماعی ورزش حرفه‌ای زنان، گسترش ورزش همگانی مشترک بین زنان و مردان در مکان‌های عمومی مثل ایستگاه‌های ورزش صبحگاهی، آموزش فرهنگ مراجعه به باشگاه‌ها از دوران کودکی به عنوان

محلی برای گذراندن اوقات فراغت سالم، استفاده از تصاویر زنان نخبه ورزشی در کتب درسی مدارس و دانشگاه‌ها و همچنین آموزش صحیح الگو بودن به ورزشکاران نخبه، نهادینه کردن ورزش در خانواده‌ها، افزایش بهره‌وری جامعه از طریق توسعه ورزش زنان، ترویج فرهنگ ورزش به خصوص ورزش زنان در فیلم‌های سینمایی و تلویزیونی از جمله عواملی هستند که کمک شایانی در رفع این نگاه بسته فرهنگی - اجتماعی به ورزش زنان خواهد کرد. برای اجرایی کردن این امر مهم و فائق آمدن بر موانع موجود، استفاده از مراکز آموزشی و تربیتی در جهت اطلاع‌رسانی و نهادینه‌سازی ورزش زنان در جامعه و همچنین استفاده از شبکه‌های اجتماعی به عنوان محلی مناسب برای تبلیغ و ترویج ورزش زنان پیشنهاد می‌شود.

موانع مدیریتی و سازمانی: آنچه در این پژوهش تازگی دارد نظر کاملاً متفاوت بین شرکت‌کنندگان زن و مرد نسبت به وجود چارت سازمانی در ورزش کشور بود. در بررسی موانع مدیریتی هر شش مصاحبه شونده زن با وجود چارت سازمانی در بدنه ورزش مخالف بودند و آن را جز بهره‌کشی و ضایع کردن حق زنان نمی‌دانستند، جداسازی هم در بعد ملی و هم بین المللی باعث محدود کردن ورزش زنان شده و باعث آسیب زدن به این بخش می‌شود و این خود خلاف منشور المپیک است. یافته‌های این بخش با پژوهش‌های رضائی نژاد و همکاران (۱۳۹۵)، کارا و همکاران (۲۰۱۶)، قاسمی و همکاران (۱۳۹۴)، معماری (۱۳۸۶)، همخوانی داشت. یافته‌های (کارا و همکاران، ۲۰۱۶) نشان می‌دهد با وجود افزایش تعداد زنان در محیط‌های کاری، اما در پست‌های مدیریتی افزایش چشمگیری دیده نمی‌شود. سازمان‌های ورزشی همانند سایر ارگان‌ها تحت تعصبات و تبعیضات جنسیتی قرار دارند و این تبعیض و نابرابری‌ها در سازمان‌های ورزشی به خصوص در پست‌های مدیریتی بسیار بیشتر از دیگر ارگان‌ها می‌باشد و زنان برای احراز پست‌های مدیریتی با موانع شخصی، سازمان و اجتماعی مواجه هستند. استفاده اندک از مدیران خلاق و با تفکرات و تخصص‌های تجاری و درآمدزایی، کمبود دانش و مهارت کارکنان سازمان‌های ورزشی برای اجرای فعالیت‌های بازاریابی، فقدان حمایت مدیریت عالی ورزش از بازاریابی و نبود برنامه‌ریزی جامع و راهبردی از سوی مدیران ورزشی برای بازاریابی از مهم‌ترین موانع مدیریتی بازاریابی ورزشی کشور است (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۴). معماری (۱۳۸۶)، نیز در پژوهش خود نحوه مدیریت بازاریابی در ایران را مورد نقد قرار داده و لزوم به‌کارگیری متخصصان بازاریابی را در صحنه ورزش ایران مورد تأکید قرار داده است. از جمله راه‌کارهای ارائه شده توسط خبرگان و صاحب‌نظران در این پژوهش این بود که با توجه به برداشته شدن مانع رفع حجاب و اجازه حضور زنان در میادین بین‌المللی، فدراسیون‌های ورزشی، نقاط قوت و فرصت‌های پیش روی سازمان خود را درک کرده و با نظارت دقیق بر حق عضویت‌ها و ورودی‌ها، بهره‌مندی لازم را از این عوامل مهم داشته باشند. حمایت ویژه سازمان‌ها از ورزش کارکنان زن در راستای احترام به قانون منشور المپیک صورت گیرد. از میان برداشتن چارت سازمانی، انتخاب مدیران براساس شایسته سالاری و جلوگیری از تبعیض‌های جنسیتی از جمله پیشنهادها ارائه شده توسط شرکت‌کنندگان بود.

ضعف در سیستم بازاریابی فدراسیون‌های ورزشی: بی‌توجهی به بازاریابی ورزشی از جمله مشکلاتی است که ورزش حرفه‌ای کشور با آن دست به گریبان است. این مساله در بخش بانوان به علت شرایط خاص حاکم بر آن بیشتر خود را هویدا کرده است و با حضور بیشتر زنان در ورزش و رقابت‌های ملی و بین‌المللی این مشکل روز به روز بیشتر دیده می‌شود. عدم تمایل حامیان به حمایت از ورزش زنان، وابستگی شدید ورزش کشور به دولت، ناکارآمدی، ضعف و یا حتی نبود سیستم بازاریابی ورزشی در فدراسیون‌ها، عدم شناخت کافی از محصول ورزش زنان، بی‌کفایتی

مسئولان و مدیران ورزشی در امر بازاریابی و عدم اجرای صحیح بازاریابی، محدود بودن مفهوم بازاریابی ورزشی در بخش زنان، عدم وفاداری حامیان و نداشتن تبلیغات محیطی و تلویزیونی از جمله موانعی بودند که مصاحبه‌شوندگان در این پژوهش به آن اشاره کردند. یافته‌های این پژوهش بود با یافته‌های تان و هولی هان (۲۰۱۲)، لی و همکاران (۲۰۱۷)، پورگچی و همکاران (۱۳۹۶)، قاسمی و همکاران (۱۳۹۴)، سلیمی و همکاران (۱۳۹۲) و جماعت (۱۳۹۵)، مطابقت داشت. هر تیمی برای انجام فعالیت های ورزشی به اسپانسر مالی نیاز دارد، اما از آنجایی که مسابقات ورزشی بانوان در هیچ رسانه‌ای منعکس نمی‌شود و به دلیل محدودیت‌های فرهنگی، تماشاچی چندانی ندارد، هیچ حامل مالی حاضر به حمایت مالی از تیم‌های ورزشی بانوان نمی‌باشد؛ در نتیجه، ما در بسیاری از رشته‌های ورزشی نمی‌توانیم تیم‌های منسجمی داشته باشیم (پورگچی و همکاران، ۱۳۹۶). وقتی حامیان ورزشی از هیچ گونه معافیت مالیاتی و تسهیلات دولتی بهره نمی‌برند، تصویب و اجرای قوانین حمایتی از سرمایه‌گذاران صنعتی در ورزش و تشویق و ترغیب آن‌ها به ورود به این بخش، امری اجتناب‌ناپذیر است (جماعت، ۱۳۸۶). فراهم ساختن اطمینان کافی برای شرکت‌ها در ارتباط با تحقق اهداف آن‌ها و بازگشت سرمایه‌شان از مهم‌ترین وظایف مدیران ورزشی برای جذب حامیان مالی است (سلیمی و همکاران، ۲۰۱۵). بخش اعظم مشکلاتی که هم اکنون در ورزش کشور مشاهده می‌شود، از عدم باور به اثربخشی بازاریابی در راستای توسعه این مؤسسات و عدم شناسایی درست و رفع به موقع موانع پیش روی توسعه بازاریابی در این مؤسسات نشأت می‌گیرد (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۴). پیشنهاد شرکت‌کنندگان این بود که دولت با تشویق بخش خصوصی به حمایت از ورزش زنان با راه‌کارهایی از جمله ارائه بسته‌های تشویقی و معافیت مالیاتی به آنان، جذب حامی در صنایع سبک و زنانه مثل طلا و جواهرات، لوازم آرایشی و یا لوازم آشپزخانه و به کارگیری روش‌های نوین بازاریابی مانند بازاریابی از طریق سینما و تلویزیون به آگاه‌سازی و ترویج برند ورزش زنان به جامعه هدف خود بپردازد.

اندیشه‌های حکومتی: موضوع زنان و عدالت جنسیتی نیازمند آن است که با نقد فلسفه‌هایی که زن را فرودست مرد می‌دانند، خردمندانه برخورد گردد، به جهان با دید تازه‌ای نگریسته شود و درباره نقش سازنده زنان در بازسازی اجتماع و توسعه بر طبق الزامات جامعه نوین و شرایط امروزین جهان بازانديشي شود (علی پور، زاهدی، ملکی و یگانه، ۱۳۹۶). هدف از انتخاب زنان برای پرچمداری در مسابقات المپیک این بود که به دنیا نشان داده شود در کشور اسلامی ایران زن با حجاب ولی با قدرت و فعال است. حضور زنان در رقابت های ورزشی بین‌المللی برای نمایش اقتدار ملی و همچنین ارائه الگوی زن مسلمان مدرن، قوی و موفق به جهان مفید به حساب می‌آید (رسانه ورزش زنان ایران). یافته‌های این پژوهش با نتایج تحقیقات، موتمنی و همکاران (۱۳۹۳)، قریشی و قوری (۲۰۱۱)، بی بی و همکاران (۲۰۱۶) و فلاته و همکاران (۲۰۱۹)، همخوانی دارد. دین اسلام پیروان خود را، زن و مرد مسلمان، به حفظ سبک زندگی سالم با شرکت در برنامه‌های ورزشی و فعالیت های بدنی که دستیابی به تناسب اندام و کیفیت سلامت خوب در پی دارد دعوت کرده است. با این حال دیدگاه‌های مذهبی هم وجود دارند که زنان را از شرکت در رقابت های ورزشی در ملع عام منع کرده که این ممنوعیت بر مبنای تفسیر اشتباه از دین و همچنین کمبود آگاهی در امور دینی صورت می‌گیرد. یکی از بیم و هراس‌هایی که زنان را برای شرکت در رقابت های ورزشی بی‌میل می‌کند تبعیض‌ها و نگرش‌های منفی از طرف جامعه و برگرفته از تفکرات و اندیشه‌های رهبران مذهبی است. بیشتر محققان اسلامی دین و مذهب را با توجه به جزئیات و پیچیدگی‌های آن مانعی

برای شرکت زنان در رقابت‌های ورزشی می‌دانند. کشورهای مسلمان اجازه حضور زنانشان را در رقابت‌های ورزشی منوط به شرایط ویژه پوششی و همچنین نوع رویداد می‌دانند (قربشی و قوری، ۲۰۱۱). موانعی مانند عدم حمایت از ورزش حرفه‌ای زنان توسط برخی از روحانیون، حرام دانستن حضور زنان در میادین ورزشی به‌ویژه رویدادهای خارج از کشور، حرام دانستن تماشای برخی رویدادهای ورزشی مانند فوتبال، کشتی و وزنه‌برداری به علت نوع پوشش حتی از طریق تلویزیون و همچنین سازگار ندانستن ورزش حرفه‌ای زنان با ارزش‌های اسلامی و در نهایت نگاه ایزاری به جنس زن در جامعه از جمله موانعی است که از دید صاحب‌نظران عنوان شد و برای حل این مشکلات، پیشنهادهایی از جمله استفاده از ظرفیت رهبران دینی و مذهبی برای تبلیغ و ترویج اهمیت ورزش زنان در راستای ارتقای بهره‌وری اجتماع از طریق حضور بیشتر زنان در فعالیت‌های بدنی گروهی و همچنین حضور خانواده‌ها به ورزشگاه‌ها برای تماشای رویدادهای ورزشی نیز توسط شرکت‌کنندگان عنوان شد. قرآن مجید در آیه ۸۷ سوره مائده فرمودند؛ خوبی‌ها و اعمال خوب را، چیزی که خداوند آن را مشروع و حلال دانسته، منع نکنید و تخلف و سرپیچی نکنید از چیزی که خداوند از آن تجاوز و سرپیچی کرده است (سوره مائده، آیه ۸۷). پس با توجه به آیه شریفه ذکر شده و توافق جمیع محققان مسلمان بر دعوت دین مبین اسلام برای حفظ سلامتی و شیوه زندگی سالم با انجام ورزش و فعالیت‌های بدنی اسلام با نفس ورزش برای زنان مسلمان مخالفتی ندارد و آن را واجب دانسته است.

پوشش رسانه‌ای: تعامل کم ساختار ورزش با رسانه‌ها، تبعیض در پخش تلویزیونی، منحصر به فرد بودن ساختار صدا و سیما کشور، عدم تاثیر در پخش تلویزیونی مسابقات زنان علیرغم رفع محدودیت حجاب ورزشکاران زن، موانع حقوقی و قانونی حاکم بر صدا و سیما نسبت به ورزش زنان از جمله موانع بازاریابی ورزش حرفه‌ای زنان عنوان شد. استفاده از رسانه، یک روش مهم در جهت توسعه و رشد بازاریابی ورزشی می‌باشد، پخش مسابقات، به‌ویژه از طریق تلویزیون می‌تواند تأثیر مطلوبی بر ایجاد نگرش مثبت در بیننده به جهت مصرف کالاهای تبلیغ شده در اطراف زمین ورزشی داشته باشد (مارتین و همکاران، ۲۰۱۱). یافته‌های این پژوهش با یافته‌های احسانی، ابودردا و اقبالی (۱۳۸۷)، لی و همکاران (۲۰۱۷)، رضایی، امیری و کوزه‌چیان (۱۳۹۵)، آبیشا و وینسنت (۲۰۱۵) همخوانی دارد. در ایران پوشش رسانه‌ای رشته‌های ورزشی به غیر از فوتبال، بسیار محدود است که این موضوع موجب بی‌رغبتی شدید شرکت‌های تجاری در ورود به ورزش شده است. پوشش رسانه‌ای ناچیز یکی از مهم‌ترین دلایل عدم حمایت شرکت‌های حامی از ورزش قهرمانی زنان می‌باشد (احسانی و همکاران، ۱۳۸۷). لی و همکاران (۲۰۱۷)، نیز علت بی‌توجهی بازاریابان و حامیان مالی به حمایت از ورزشکاران زن ورزش‌های رزمی را به عدم توجه رسانه‌ها به این بخش می‌دانند، در جایی که ۹۶٪ از اخبار ورزشی به مردان اختصاص داده شده است و کمتر از ۲٪ اخبار شبکه‌ها به خبر ورزش زنان می‌پردازد، این عدم تجانس در محبوبیت، و توجه به مردان، به علت توجه بیشتر رسانه‌ها به آنان است. این تبعیض در پخش تلویزیونی و بی‌تفاوتی محسوس و نامشخص به فعالیت‌ها و مسابقات ورزشکاران زن از طرف رسانه‌ها، به‌طور محسوس و نامشخصی با کنار گذاشتن و یا کم بها جلوه دادن پخش رویدادهای زنان قابل تشخیص است، رسانه‌ها برای جبران کاستی و نقصان عملکرد خود سعی می‌کنند با پوشش اندک خبرهای ورزش زنان به صورت نمادین بینندگان ورزشی خود را تحت تاثیر فعالیت یا موجودیت خود در این بخش قرار دهند. در ایران

سازمان صداوسیما به باشگاه‌ها به عنوان یک بخش دولتی که همانند خود از بودجه سالیانه دولتی بهره می‌برند، می‌نگرد و هر گونه داد و ستد و پرداخت‌های مالی به صنعت فوتبال و ورزش را به اصطلاح از این جیب به آن جیب دولت تلقی می‌کند (رضایی و همکاران، ۱۳۹۵). تعامل فدراسیون‌ها و وزارت ورزش با رسانه‌ها برای پخش تلویزیونی و پوشش اخبار ویژه زنان در ساعات پربیننده، تعامل با صدا و سیما برای پخش زنده رویدادها بین‌المللی زنان با اذعان به اینکه این رویدادها از رسانه‌های بیگانه پخش می‌شوند، جادادن ورزش زنان در محتوای سرگرمی رسانه‌ها و استفاده از رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی برای ترویج ورزش زنان راه‌کارهایی بود که پیشنهاد گردید.

موانع حقوقی و قانونی و عرفی: با وجود اینکه اصول ۱۹، ۲۰ و ۲۱ قانون اساسی ایران تمام آحاد، اعم از زن و مرد را یکسان در نظر گرفته و در حمایت قانون قرار داده، «دولت را موظف به رعایت حقوق زن در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی» می‌گرداند (منصور، ۱۳۹۵)، اما در ایران محدودیت‌ها برای زنان اشکال متفاوتی دارد. محدودیت‌های قانونی شامل قوانین حق ارث، ممنوعیت سفر، تحصیل و کار در صورت نارضایتی همسر، گرفتن پاسپورت با اجازه همسر و موارد بسیار دیگر و همچنین محدودیت‌ها و ممنوعیت‌هایی که به نظر ریشه در عرف، مذهب و یا سنت دارند (رسانه ورزش زنان ایران)، اما در زمینه ورزش و حضور زنان در ورزشگاه‌ها نبود زیرساخت‌های مناسب و ایمن برای زنان در ورزشگاه‌ها یکی از دلایل ممنوعیت حضور زنان در ورزشگاه‌هاست که مسئولان ورزش ایران سال‌هاست در توجیه این تبعیض جنسیتی به آن استناد می‌کنند. این در حالی است که از زمان اعلام رفع ممنوعیت حضور زنان در ورزشگاه‌ها در عربستان تا ورود رسمی آنان به ورزشگاه‌ها حدود ۳ ماه طول کشید. مانعی به نام معاونت ورزش بانوان در بدنه ورزش کشور، محدودیت در اعزام‌های برون مرزی، تبعیض در اختصاص بودجه، سیاست‌زدگی ورزش زنان، تبعیض در ارائه تسهیلات و امکانات، نبود چیزی به معنای واقعی ورزش حرفه‌ای زنان، نابرابری حق الزحمه مربیان، داوران و بازیکنان از جمله موانع اظهار شده توسط صاحب‌نظران بود. یافته‌های این بخش از پژوهش با پژوهش‌های مظفری و همکاران (۱۳۹۱)، رضایی‌نژاد، ملایی و خلیلی (۱۳۹۵)، و پورگچی و همکاران (۱۳۹۶)، مطابقت دارد. از دیگر مشکلاتی که ورزش زنان ایران با آن مواجه است تخصیص بودجه به این بخش می‌باشد، در جایی که تنها ۳۰ درصد از رقم بودجه ورزشی وزارتخانه به ورزش بانوان اختصاص پیدا می‌کند که البته، این رقم بسیاری از مواقع تنها بر روی کاغذ باقی می‌ماند؛ این موضوع را می‌توان از توزیع نابرابر امکانات ورزشی برای تیم‌های مختلف ورزش بانوان فهمید. متأسفانه، باید گفت متولیان ورزشی ما سعی می‌کنند بر تیم‌های ورزشی مدال‌آور مردان سرمایه‌گذاری نمایند و بی‌توجهی به ورزش حرفه‌ای و قهرمانی زنان در کشور همچنان هویداست. بنابراین، توجه بیشتر به ورزش بانوان در بخش تأمین بودجه و برنامه‌ریزی اختصاصی برای کلیه رشته‌های ورزشی فعال در استان‌ها می‌تواند در بهتر شدن عملکرد ورزشی بانوان تأثیرگذار باشد (پورگچی و همکاران، ۱۳۹۶). همچنین ارائه راه‌کارهایی از جمله، طراحی لباس محجبه و متناسب با ارزش‌های فرهنگی، از میان برداشتن ساختار معاونت ورزش بانوان و ادغام کردن آن با ورزش مردان، ایجاد کمپین حامیان و هواداران ورزش زنان مانند کمپین خیرین حامی ورزش زنان برای حمایت مادی و معنوی از ورزش این بخش و توسعه آن، به کارگیری مربیان خارجی توانمند و با تجربه در بدنه تیم‌های ملی، طراحی و اجرای برنامه استعدادیابی در ورزش زنان و در نهایت الگوبرداری از سایر کشورها و استفاده از آن با توجه به شرایط حاکم بر محیط ورزش ایران می‌تواند مثمر ثمر واقع شود.

ورزش حرفه‌ای زنان و بازاریابی منحصر به فرد آن به عنوان صنعتی نو در ورزش کشورها، موضوعاتی فرامرزی و در عین حال محلی هستند. بنابراین، توسعه آن‌ها موانع و چالش‌هایی را ایجاد می‌کند که ممکن است به لحاظ ماهیتی در دیگر کشورهای مسلمان دارای تشابهات یا اختلافات فرهنگی - اجتماعی باشد. یافته‌های این پژوهش توجه به شرایط منحصر به فرد جامعه ایران و تأثیرگذاری این نظام ویژه بر فعالیت‌های حوزه ورزش به خصوص شرایط خاص در ورزش حرفه‌ای زنان را ضروری می‌داند. افتخارآفرینی‌های بانوان ورزشکار ایرانی، روز به روز در حال افزایش است. با این حال وقت آن رسیده که به ورزش زنان نگاهی ویژه شود و انجام طرح‌های حمایتی سریعاً در دستور کار قرار گیرند، به خصوص اینکه همانند سایر نقاط جهان، جمعیت بانوان ورزشکار در کشور ما نیز به طرز قابل توجهی، در حال افزایش است و باید به خواسته‌های آن‌ها به صورت جدی توجه شود. رشد و توسعه ورزش حرفه‌ای زنان، به‌کارگیری شیوه‌های نوین بازاریابی متناسب با محیط ورزش زنان کشور را می‌طلبد. گمان می‌رود تغییرات قوی مدیریتی - سازمانی در رفع موانع فرهنگی - اجتماعی و همچنین کم رنگ کردن موانع حقوقی و عرفی حاکم بر ورزش زنان نیاز است که در این راه همکاری هر چه بیشتر رسانه ملی می‌تواند گره‌گشای مشکلات بازاریابی این بخش از ورزش کشور باشد. برای کم رنگ کردن و یا از بین بردن این وضعیت نامطلوبیت در بخش بازاریابی ورزش زنان به نظر می‌رسد الگوبرداری از کشورهای صاحب سبک و موفق در بخش بازاریابی ورزش زنان مشمر ثمر واقع شود، البته ذکر این نکته ضروری است که این الگو باید با توجه به شرایط حقوقی، قانونی و عرفی و مذهبی کشور مسلمان ایران بومی‌سازی شود. همچنین توجه به فرهنگ متفاوت قومیت‌های مختلف در سراسر کشور نیز بایستی مد نظر بازریابان ورزشی قرار گیرد. به‌کارگیری روش‌های نوین و علمی - تخصصی بازاریابی در این بخش مانند استفاده بیشتر از نخبگان ورزش زنان در تبلیغات محیطی و رسانه‌ای و صحنه‌گذاری‌های ورزشی در رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی پیشنهاد می‌شود. ایجاد انگیزه در بخش حامیان مالی با ارائه تسهیلات و بسته‌های حمایتی مانند معافیت‌های مالیاتی و مهیا کردن شرایط بهتر دیده شدن حامیان در محیط‌های ورزش زنان، تشویق حامیان ویژه و مرتب با ذائقه زنانه مانند صنایع فعال در بخش طلا و جواهرات لوازم آشپزخانه و لوازم آرایشی توصیه می‌شود.

منابع

- احسانی، محمد؛ هنرور، افشار؛ شریفیان، اسماعیل؛ کوزه چیان، هاشم و فرزانه، فرزانه. (۱۳۸۷). «نقش ورزش حرفه‌ای در رشد و گسترش ورزش زنان مسلمان». فصلنامه علمی- پژوهشی پژوهش در علوم ورزشی. شماره ۲۲، صص ۱۳۵-۱۷۱.
- احسانی محمد؛ ابودردا، زینب و اقبالی، مسعود. (۱۳۸۷). «بررسی علل عدم حمایت اسپانسرها از ورزش حرفه‌ای بانوان شهر اصفهان». نشریه علوم حرکتی و ورزش. (۱۲)، صص ۱۱۱-۱۲۰.
- پورگچی، سمیه؛ حیدری نژاد، صدیقه؛ شتاب بوشهری، سیده ناهید و خطیبی، امین. (۱۳۹۶). «شناسایی موانع ارتقای ورزشی زنان ورزشکار لیگ برتر استان خوزستان». نشریه علمی- پژوهشی مطالعات مدیریت ورزشی. شماره (۱۶)، صص ۱۳۷-۱۶۲.
- جماعت، خاطره. (۱۳۸۶). «مقایسه دیدگاه‌های رؤسای فدراسیون‌های ورزشی و رؤسای؟ شرکت‌های اسپانسر در مورد اهداف اسپانسرشیپ ورزشی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه غیرانتفاعی شمال.
- حمیدی زاده، محمد رضا و اروانه، معصومه. (۱۳۹۰) برنامه ریزی راهبردهای و بلند مدت (با تجدید نظر و اضافات). چاپ پنجم، تهران: انتشارات سمت
- رسانه ورزش زنان ایران (۱۳۹۶).
- <http://iwsports.ir/category/women-sports-government> (2017)
- رضایی، شمس‌الدین؛ امیری، مجتبی و کوزه چیان، هاشم. (۱۳۹۵). «بررسی موانع توسعه روابط متقابل باشگاه‌های فوتبال و سازمان صدا و سیما در ایران». فصلنامه مدیریت ورزشی. دوره ۸، شماره ۲، صص ۱-۲۶.
- رمضانی نژاد، رحیم؛ ملائی، مینا و خلیلی، سیده لیلا. (۱۳۹۵). «شناسایی و الویت بندی مشکلات زنان ورزشکار قهرمان قایقران ایران». نشریه مدیریت منابع انسانی در ورزش. سال ۳، شماره ۲، صص ۲۳۱-۲۴۴. شماره دیجیتال: 10.22044/shm.2016.839
- سلیمی، مهدی؛ سلطان حسینی، محمد و نادریان جهرمی، مسعود. (۱۳۹۴). «ارزیابی موانع توسعه بازاریابی ورزشی در ایران». مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۲۹، صص ۱۳-۳۶.
- صلصالی، مهوش؛ پرویزی، سرور و ادیب حاج باقری، محسن. (۱۳۸۲). روش‌های تحقیق کیفی. تهران: بشرا
- علی پور، پروین؛ زاهدی، محمدجواد؛ ملکی، امیر و جوادی یگانه، محمدرضا. (۱۳۹۶). «بازنمایی کشمکش‌های گفتمانی عدالت جنسیتی در برنامه‌های توسعه جمهوری اسلامی ایران». فصلنامه علمی- پژوهشی رفاه اجتماعی. سال ۱۷، شماره ۶۶، صص ۱۰۷-۱۴۸.
- قاسمی، رضا؛ جوادی پور، محمد و ترکفر احمد. (۱۳۹۴). «شناسایی موانع بازاریابی ورزشی ایران از دیدگاه مدیران ورزش کشور». فصلنامه مدیریت ورزشی. دوره ۷، شماره ۶، صص ۸۴۶-۸۲۹.
- مظفری، سید امیر احمد؛ الهی، علیرضا؛ عباسی، شهابت؛ احدپور، هنگامه و عابدین رضایی، زینال. (۱۳۹۱). «راهبردهای توسعه نظام ورزش قهرمانی ایران». نشریه مطالعات مدیریت ورزشی. ۱۳، صص ۳۳-۴۸.

- معماری، ژاله. (۱۳۸۶). «مدل‌سازی و تحلیل آمیخته بازاریابی صنعت ورزش کشور با رویکرد تصمیم‌محور». رساله دکتری دانشکده تربیت بدنی. دانشگاه تهران. ص ۲۳.
- منصور، جهانگیر. (۱۳۹۵). قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران. تهران: دوران
- موتمنی، علیرضا؛ همتی، امین و مرادی، هادی. (۱۳۹۳). «شناسایی و الویت‌بندی موانع پیش روی بانوان در انجام فعالیت های ورزشی». نشریه علمی- پژوهشی مطالعات مدیریت ورزشی. شماره ۲۴، صص ۱۱۱-۱۳۰.
- نجف زاده، محمد رحیم؛ نجف زاده، فرخ لقا؛ رستمی، مهدی و مرسلی، ژیلدا. (۱۳۹۱). «بررسی و شناسایی برخی عوامل مؤثر بر توسعه بازاریابی ورزش بانوان استان آذربایجان غربی». نشریه فراسوی مدیریت. سال ۵، شماره ۲۰، صص ۱۲۷-۱۴۴.
- Abisha, M., & Vincent, M. (2015). **“Sport, an Empowering Force for Women: Reflection of Barriers to Participation”**. International Journal of Research, 45.
- Bibi, I., Khan, S., & Khan, W. (2016). **“Influence of Sociocultural Problems on Sports Participation: A Case of female Elite athletes in Pakistan.”** International Journal of Science & Engineering Research, 7(6).
- Erin E. Buzuvis. (2015), **“Barriers to Leadership in Women’s College Athletics”**. Digital Commons @ Western 37 New England University School of Law. Pp. 272-284. <http://digitalcommons.law.wne.edu/facschol>.
- Elahi, A. (2007). **“The barriers for developing of fundraising from sport sponsorship in industry of Iran Football”**. Sixth International physical education congress, Iran.
- Emeka. A. Anaza., Meungguk, Park. Taeho, yoh. (2009). **“An Examination of Constraints Influence Spectators’ Attendance in Women’s Intercollegiate Sporting Events”**. North American Society for Sport Management Conferenc
- Guba, E.G., & Lincoln, Y.S. (1989). **Fourth generation evaluation**. Newbury Park, CA: sage
- Kara, F. M., Çolakoglu, T., & OGUT, E. E. E. (2016). **“Career barriers of women managers in sports organizations”**. Uluslararası Spor Egzersiz ve Antrenm an Bilimi Dergisi, 2(3), 82-92 .
- Qureshi, Iqbal. Y and Ghouri, Aslam. S. (2011). **“Muslim female athletes in sports and dress code: major obstacle in international competitions”**. Journal of Experimental Sciences, 2(11): 09-13 ISSN: 2218-1768 Available Online: <http://jexpsciences.com/>
- Fallatah, B.A., Seok-Pyo, H., & Alsaleh, B.N. (2019). **“Recreational physical activity participation among women in Saudi Arabia”**. Journal of Human Sport and Exercise, 14(1proc), S84-S91. doi:<https://doi.org/10.14198/jhse.2019.14.Proc1.10>
- Lee, M, Nesbitt, K, Brothers, A, Fuller, T. (2017). **“Female Fighters in MMA, Fight Like a Girl: A Look into Female Fighters from a Marketing Approach”**. International Journal of Business and Social Science, Vol 8, Number 6. PP 16-21

- Marwat, M. K., Syed, Z.-u.-I., Muhammad, W., Hazratullah, K., & Safeena, B. (2014). **“Sport performance of Muslim women and different constraints in their way to participation in sport”**. International Journal of Humanities and Social Science, 4(10 (1)), 208-214 .
- Martin, C. L. L., Miller, L. L., Elsisi, R., Bowers, A., Hall, S. (2011). **“An analysis of collegiate athletic marketing strategies and evaluation processes”**. Journal of Issues in Intercollegiate Athletics, 4, 42-54.
- Sadeghi, S., Sajjadi, S. N., Rajabi Noushabadi, H., & Jalali Farahani, M. (2018). **“Social-Cultural Barriers of Muslim Women Athletes: Case Study of Professional Female Athletes in Iran”**. Journal of Management Practices, Humanities and Social Sciences, 2(1), 6-10
- Salehi, J., & Rahmani, A. (2010). **The role of social physique anxiety in determining.**
- Shergold, A. (2012). **“The Muslim women who overcame the odds and the prejudice to make history today on the Olympic stage”**. Daily Mail, 4 August. Available at: www.dailymail.co.uk .
- Singh, S. N., Singh, V. (2010). **“Scene and support: Indian women sports”**. International Journal of Physical Education, Vol. 3 No. 1and2, 76-80.
- Strauss, A., & Corbin, J. (1998). **Basic of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory**. Thousand Oaks, CA: Sage
- Subba, A. (2018). **“Prevalence of Mainstream Gender-Related Issues in Sports: Female Student Athletes’ Perceptions”**. International Journal of Science Culture and Sport, 6(2), 203-209. ISSN: 2148-114, Doi: 10.14486/IntJSCS745.
- Veraldo, C. M., & Ruihley, B. J. (2017). **“Theory of planned behavior and women in senior-level athletic administration”**. Sport, Business and Management: An International Journal, 7(1), 21-37
- Whalen, K. (2017). **Discrimination against Women in the Sport Industry.**

فهم جامعه شناختی داغ ننگ در ورزش معلولان شهر تهران

ابوالفضل تجرد^۱

بهرام قدیمی^۲

زهرا علی پور درویشی^۳

شهلا حجت^۴

معصومه شجاعی^۵

 10.22034/SSYS.2022.1067.1729

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۸/۰۹/۰۹

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۶/۲۲

مطالعه حاضر با هدف شناسایی و فهم پدیده داغ ننگ در جامعه ورزش معلولان با رویکرد کیفی و مبتنی بر روش نظریه مبنایی انجام گردید و کوشید تا یک مدل پارادایمی از مفهوم داغ براساس برداشت های ذهنی و تفاسیر کنش‌گران از این مفهوم را در جامعه ورزشکاران معلول ایرانی ارائه دهد. مشارکت کنندگان در این پژوهش ۶۵ ورزشکار معلول از تیم های پارالمپیک بودند که با استفاده از شیوه نمونه گیری نظری و قضاوتی به صورت حضوری و داوطلبانه انتخاب شده اند. با استعانت از مصاحبه های باز و نیمه ساختاریافته داده های تحقیق براساس محورهای سه گانه پرسش (چیست و چرا و چگونه) گردآوری گردیده است. مجموعه ای از مضامین اولیه طی فرایند کدگذاری باز، گردآوری و از بطن آن‌ها مقوله هایی استخراج گردید. سپس در مرحله کدگذاری محوری، پیوند

۱- دانشجوی دکترای جامعه شناسی ورزش، گروه جامعه شناسی ورزش، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۲- دانشیار، گروه جامعه شناسی ورزش، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Dr.b.ghadimi@gmail.com

۳- دانشیار، گروه مدیریت بازرگانی، دانشکده مدیریت، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

۴- استادیار، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، واحد کرج، دانشگاه آزاد اسلامی، کرج، ایران

۵- دانشیار، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران

● فهم جامعه شناختی داغ ننگ در ورزش معلولان شهر تهران

میان مقوله ها ذیل عناوین شرایط علی، پدیده محوری، مقوله راهبردی، شرایط زمینه ای، مقوله میانجی و مقوله پیامدی در قالب مدل پارادایمی کوربین اشتراس تنظیم شد. نتایج پژوهش به ۶ مقوله اصلی و ۳۹ زیر مقوله و در مرحله کدگذاری گزینشی، اجزای پارادایم کدگذاری تشریح و نظریه خلق شد.

یافته ها نشان می دهد که داغ ننگ به عنوان یک برساخته اجتماعی بر هنجارهای جامعه ورزشی و طرد اجتماعی در این افراد و جلوگیری از شرکت فعالانه آنها در عرصه های اجتماعی - ورزشی نقش ایفا می کند.

واژگان کلیدی: داغ ننگ، فهم جامعه شناختی، ورزش و معلول ورزشکار.

مقدمه

مروری بر تاریخچه معلولیت نشان می‌دهد که در هر دوره‌ای از تاریخ، در هر فرهنگ و تمدنی و طبقات اجتماعی، افرادی وجود داشته‌اند که از نظر فعالیت‌های اجتماعی و جسمانی کنش‌های ذهنی پایین‌تر از حد طبیعی عمل نموده و هرچند نیازمند توجهات ویژه‌ای بوده‌اند (اسد، ۱۳۸۴: ۲). طبق آمارهای که به تازگی از طرف سازمان بهداشت جهانی وابسته به سازمان ملل متحد منتشر شده است، ده درصد از مردم جهان به نوعی معلول‌اند. امروزه سعی می‌شود هرچه بیشتر به این افراد کمک شود تا بتوانند به طور مستقل و بدون کمک دیگران، بدون آنکه خود را سربار جامعه احساس کنند و یا منزوی باشند، به زندگی عادی خود بپردازند. معلولان به دلیل محدودیت‌هایی که دارند (با توجه به نوع معلولیت) حتماً باید با ورزش کردن با هدف، نیازهای حرکتی خود را برطرف کنند. هدف از ورزش تنها اهداف فیزیولوژیکی نیست، بلکه ورزش یکی از بهترین و مهم‌ترین امکانات برای جلوگیری از منزوی شدن معلولان جامعه است (جلالی‌فراهانی، ۱۳۸۸: ۱۲). نیاز به ورزش و تأثیر سلامتی آن در افراد معلول، بسیار بیشتر از افراد سالم احساس می‌شود. بی‌تردید ورزش، عاملی است که معلولان را به سطح جامعه می‌کشاند و آنان را در انجام فعالیت‌ها، مستقل می‌سازد. امروزه افراد معلول در سطح وسیعی در فعالیت‌های اجتماعی و مسابقات شرکت دارند و هویت خود را به جامعه شناسانده‌اند. هم‌اکنون ۱۰۰ سال از ابداع ورزش‌های معلولان می‌گذرد. در تحقیقاتی که برای سلامتی این افراد انجام شد، مشخص گردید که ورزش یکی از بهترین درمان‌های معلولیت است. ورزش درمانی قدم اول برای ابداع ورزش‌های معلولان بود که سپس به مسابقات و رقابت‌های ورزشی ختم شد (اسد، ۱۳۸۴: ۲۰۴). اصطلاح معلولیت در ورزش، به این منظور به کار گرفته شده تا بر مسایل مربوط به برجسب زدن، داغ‌ننگ، هویت و سیستم‌های طبقه‌بندی چه با هدف مشارکت و چه عدم مشارکت، تأکید شود. معلولیت، پارادایمی است که ساختاری اجتماعی دارد و توسط نظام‌های طبقه‌بندی ورزشی و فرهنگی که خود می‌توانند نهادینه شوند و عمومیت یابند، توزیع می‌شوند (شینک، ۱۹۶۶: ۱۶۰). روند تکامل ورزش معلولان با بهره‌گیری از چنین نگرشی، پویایی را به عنوان یک انگیزه قوی در فعالیت‌های ورزشی به کار گرفت. رقابت در ورزش‌های معلولان بر مبنای دو اصل اساسی انجام می‌پذیرد: ۱- میزان توانمندی هر فرد از ورزشکاران حاضر در مسابقات؛ ۲- رقابت عادلانه بر مبنای برابر بودن فرصت‌ها برای ورزشکاران (اسد، ۱۳۸۴: ۱۷۶). در این نگرش داغ‌ننگ یک نیروی اجتماعی مؤذی است که هم در ورزش معلولان و معلولان ورزشکار وجود دارد ولی این وجود عینی تری در ورزش معلولان به خود می‌گیرد و برای احیا و توسعه ورزش معلولان، پدیده داغ‌ننگ یک آسیب و مانع بزرگی است و نمی‌گذارد پیشرفت اتفاق افتد و برابر سازی فرصت‌ها برای همه ورزشکاران در مسابقات ورزشی فراهم آورد. فرد معلولی که با معلولیت خود دست و پنجه نرم می‌کند، نه تنها باید تاوان محدودیت جسمانی‌اش را بدهد (مثل کوری، کری، فلج دو پا)، بلکه باید بر موانع اجتماعی ویژه نیز چیره شود، یکی از این موانع احساس داغ‌ننگ است که تنها می‌تواند در درون ساختار اجتماعی وجود داشته باشد و یک برساخته‌ای اجتماعی - فرهنگی سیال و زنده است (عباداللهی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۹۸). براساس تعریف گافمن، داغ‌ننگ ویژگی یا صفتی است به شدت بدنام‌کننده یا ننگ آور که قدرتش نه در ذات خویش بلکه در بطن روابط اجتماعی نهفته است، صفتی که می‌تواند فرد حامل آن را از شخص کامل و معمولی به شخص لکه دار شده و بی‌ارزش تبدیل کند. (لوئیس و مکاران، ۲۰۱۱: ۱۳۵۱). داغ‌ننگ یک برجسب اجتماعی است که راه نگرستن فرد به خود را تغییر می‌دهد و وی

را از پذیرش اجتماعی کامل توسط دیگران سلب صلاحیت می کند. (رایت و همکاران، ۲۰۰۷: ۹۳). این شرایط گاه چنان بر فرد چیره می شود که حتی خود فرد نیز بر خود انگ خوردگی می زند. از ویژگی های داغ ننگ، نسبی بودن آن است، یعنی صفتی که داغ ننگ بر پیشانی فردی می زند بسته به بستری است که فرد در آن زیست می کند و از جامعه ای به جامعه دیگر و از زمانی به زمانی دیگر بر مبنای هنجارها و انتظارات حاکم که از کانال های گوناگونی بر فرد اعمال می شوند، متفاوت است (قانع عزآبادی، ۱۳۹۳: ۳۰۶). در واقع، داغ ننگ یک فرایند بی اعتبارکننده است که پنج مؤلفه اصلی را در برمی گیرد: برچسب زدن، کلیشه شدن (رفتارهای قالبی)، جدایی (تفکیک، انفصال)، تنزل پایگاه و تبعیض است که می تواند زمینه های اجتماعی گسترده تری را در وقوع این فرایند در نظر گرفت (وانگ و همکاران، ۲۰۱۰: ۸۵).

در اینجا به برخی از پژوهش ها در این زمینه اشاره می شود.

در پژوهشی که جانسون و همکاران (۲۰۰۷) انجام داده اند، صرفاً به مشارکت ورزشی فرد معلول با دیگران پرداخته اند و به این نتیجه رسیده اند که شرکت در هر نوع فعالیت ورزشی توسط افراد معلول، بستگی به دوستی ها و روابط با دیگران دارد. حمایت قوی دوستان و خانواده ها می تواند سبب مشارکت آنان در فعالیت های ورزشی به طور منظم شود و این مطالعه نشان داده است که عواملی مانند تحصیلات، مذهب، جنسیت، زندگی در شهر یا روستا و سطح پیشرفت و توسعه کشور بر داغ ننگ مشارکت ورزشی فرد معلول تأثیر دارد.

ترجا و همکاران (۲۰۰۷) در پژوهشی به جنسیت و نقش آن در ورزش معلولان پرداخته اند. آن ها دریافتند که به زنان دارای معلولیت بیشتر از مردان دارای معلولیت، نادیده گرفته می شود و پیامدهای داغ ننگ از جمله عصبانیت، سرخوردگی و خجالت در آن ها بیشتر است.

سیحانی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی تنها به عوامل مؤثر و موانع مشارکت ورزشی معلولین شهر اهواز می پردازند که در بین موانع مشارکت ورزشی معلولان عوامل اقتصادی، محیطی (حمل و نقل)، امکانات و تجهیزات را مهم ترین موانع می دانند. پژوهشی که یاموسی و همکاران (۱۳۹۰) انجام داده اند، مهمترین موانع مشارکت ورزشی معلولین را عوامل مربوط به امکانات و تجهیزات، عوامل سیاسی و ... دانستند. نوش آبادی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی تنها به بررسی ارتباط بین اضطراب صفتی رقابتی با عملکرد ورزشکاران زن معلول در ورزش های انفرادی شهر تهران با بررسی جنبه های روان شناسی داغ ننگ در ورزش معلولان پرداخته اند. پژوهشی که نادری و همکاران (۱۳۹۵) انجام داده اند تنها به بررسی مقایسه کیفیت و رضایت از زندگی، عزت نفس و رشد اجتماعی معلولان ورزشکار و غیر ورزشکار است که به جنبه های روان شناسی داغ ننگ در ورزش معلولان اشاره کرده اند. آن ها بیان کرده اند که ورزش و فعالیت های بدنی می تواند موجب افزایش عزت نفس، رشد اجتماعی، کیفیت زندگی و رضایت از زندگی در معلولان ورزشکار شود. زرنندی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی که انجام داده اند به شناسایی موانع مشارکت جانبازان و معلولان استان البرز در ورزش پرداخته اند که موانع شهری (حمل و نقل) مهم ترین عامل بازدارنده مشارکت معلولان و جانبازان در ورزش می باشد. پژوهش حاضر را شاید بتوان گفت که از زاویه ای به طور نسبی جدیدتر با رویکرد کیفی به مقوله تبیین جامعه شناختی داغ ننگ در ورزش معلولان که همزمان به انواع تبعات داغ ننگ علل، بستر و شرایط دخیل و پیامدها و راهبرد ها و ارائه راه کارهایی در جهت کاهش این داغ ننگ که منجر به توسعه و اعتلای ورزش معلولان می شود، پرداخته است. در واقع، این پژوهش در نوع خود مطالعه جدیدی است که نسبت به پژوهش های پیشین فاقد بررسی این تنوع با هم بوده است و تنها از یک جنبه به تبعات قضیه مورد پژوهش مورد نظر ما

پرداخته اند، نوآوری کار تحقیق در این می باشد که در شرایط ساختاری و اجتماعی ایران با یک دید چند بعدی به این مسأله داغ ننگ و پیامدهای آن هم از نوع بهره کشی ابزاری که در جامعه ورزشی و تیم های ورزشی پارالمپیک اتفاق می افتد، پرداخته است و شرایط کنش فرد ورزشکار معلول را پیچیده و بحرانی می کند و بی توجهی به این پدیده آسیب های فراوانی برای جامعه ورزش معلولان رقم می می زند و نتایج حاصل از آن در شکل تحدید و تضعیف توانایی ها و استقلال ورزشکار معلول و پیامد طرد اجتماعی و از خودبیگانگی در ورزشکار معلول، سلب فرصت کم جهت شکوفا شدن استعدادهای نهفته ورزشکار معلول می باشد.

پرسش اصلی پژوهش

مدل پارادایمی سیستماتیک جامعه شناختی داغ ننگ در ورزش معلولان چگونه می باشد براساس تفاسیر و برداشت های ذهنی کنشگران اجتماعی (سوژه ها) از واقعیت موضوعی (داغ ننگ) چیست؟ (داغ ننگ براساس تعاریف، تفاسیر و درون فهمی سوژه های مورد مطالعه از مفهوم داغ ننگ به شیوه استفهامی چیست؟)

پرسش های فرعی پژوهش

- شرایط علی مؤثر بر داغ ننگ در ورزش معلولان از منظر کنشگران اجتماعی چگونه اند؟ (شرایط علی داغ ننگ)
- پدیده محوری یا عوامل مؤثر بر داغ ننگ در ورزش معلولان و عاملان استمرار و تداوم آن از منظر کنشگران اجتماعی چیست؟ (پدیده محوری)
- شرایط زمینه ای ایجاد عوامل مؤثر بر داغ ننگ در ورزش معلولان از منظر کنشگران کدامند؟
- شرایط میانجی و مداخله گر مؤثر بر پدیده (داغ ننگ) و اتخاذ راهبردها (کنش و تعامل) از منظر کنشگران کدام اند؟
- کنش و کنش متقابل (جامعه، ورزشکاران معلول) در قبال پدیده (داغ ننگ) از منظر کنشگران کدام اند؟
- پیامدهای حاصل از پدیده (داغ ننگ) از منظر کنشگران چیست؟

در نظریه کلان مدل اجتماعی با نگاه واقع گرایانه و بر ساخت گرایانه، معلولیت را در محیط اجتماعی خود فهم می کند. این مدل از دریچه فرهنگ و جامعه به مسئله معلولیت می نگرد و هم علل معلولیت، هم فرایند تعریف معلولیت و هم نتایج و پیامدهای معلولیت را تحلیل می کند. موضع واقع گرایانه مدل اجتماعی معلولیت را انکار نمی کند و شرایط وجودی و هستی شناختی آن را می پذیرد، اما معتقد است که فرایند تعریف معلولیت در تعاملات اجتماعی شکل می گیرد. در واقع، این رویکرد نظام اجتماعی را در مقابل فرد معلول مسئول می داند (ایتزن و همکاران، ۲۰۱۲). بر این اساس داغ ننگ که درون روابط رو در رو اتفاق می افتد، در حوزه ورزشی با توجه به زمینه های اجتماعی و هنجارهای فرهنگی جامعه، مصادیق متفاوت را در بر می گیرد که می توان در سه سطح ساختاری، اجتماعی و درونی شده طبقه بندی کرد (لیوینگستون و بوید، ۲۰۱۰: ۲۵۱). داغ ننگ ساختاری که داغ ننگ سازمانی نیز نامیده می شود در سطح کلان رخ می دهد و به قوانین، سیاستها و رویه هایی اشاره دارد. داغ ننگ اجتماعی به منزله یک داغ ننگ عمومی یا تصویب شده در سطح گروهی تعریف می شود. در این سطح (سطح میانی) ما شاهد باورها و عقاید کلیشه ای منفی و کنش هایی علیه گروه داغ خورده توسط گروه بزرگ تر هستیم. داغ ننگ درونی شده نیز به دو نوع

داغ ننگ معطوف به خود یا داغ ننگ ادراک شده اشاره دارد که در سطح فردی تعریف می شود (همان: ۲۵۲).

از نگاه نظریه تعریف اجتماعی، برچسب زدن شخص معلول ورزشکار منجر تغییراتی در هویت خویشتن آنان می شود و علاوه بر این مردم عادی جامعه با انگ زنی و سنج‌بندی معلولان باعث می‌شوند که رنج معلولیت آن‌ها چند برابر شود. یکی از تبعات داغ ننگ، برچسب‌ها، متلک‌ها و مسخره کردن‌های ترحم (حرف‌ها و نگاه‌های ترحم‌آمیز)، زل زدن‌ها، است، نگرش انگ زنی ریشه در کنش متقابل نمادین دارد (محسنی تبریزی، ۱۳۹۶: ۳۶۲). فرد ورزشکار معلول، کافی است که در فعالیت ورزشی خود بد بازی کند، فرایند داغ ننگ خوردن از طرف مربی و هم تیمی‌های ورزشی به طرفش سرازیر می‌شود. این داغ ننگ در فضا و میدان و جامعه ورزشی اتفاق می‌افتد. یکی از تبعات داغ ننگ، تبعیض است تبعیض از واژه لاتین *discriminatio* مشتق شده است که به معنای رفتار فردی که فرصت‌های یک گروه خاص را محدود می‌کند (پتیگرو و تایلر، ۲۰۰۰: ۸۷)، تبعیض با تعصب (نگرش‌ها و برچسب‌ها)، رفتارهای قالبی و داغ ننگ و ایدئولوژی‌هایی که ممکن است با زیان‌هایی علیه قربانیان همراه باشند، فرق دارد (پیچر و شفرد، ۲۰۰۸: ۹۳). داغ ننگ را می‌توان تأکید بر پیوندهای ذهنی و عینی کنشگران اجتماعی دانست ولی تبعیض، تمرکز آن بر رفتار است (لینک و فلان، ۲۰۰۶: ۲۹). تبعیض را باید مادر ناتوانی معرفی کنیم، باید به ماهیت این پدیده اجتماعی، توجهی جامعه‌شناختی داشته باشیم (پتیگرو و تایلر، ۲۰۰۰). اولین و مهم‌ترین پیامد تبعیض علیه معلولان ورزشی، ناتوان کردن یا به استضعاف کشیدن آن‌هاست. تحمیل برچسب ناتوانی به این افراد از سوی جامعه، صرف نظر از استثناها، عاملیت ایشان را تحت الشعاع قرار می‌دهد و موجب پذیرش این برچسب از سوی ایشان می‌شود. بدین سان تبعیض، ناتوان تولید می‌کند (پیچر و شفرد، ۲۰۰۸: ۱۳۳)، اما نظریه انتقادی در سطح بالاتر و عمیق‌تر، این رویه را فرایند پروبلماتیک شدن معلولیت توسط گفتمان نظام سرمایه داری می‌داند. بسیاری از فراساختارگرایان و فوکو اندیشان معتقدند که معلولیت یک موضوع گفتمانی است که در دوران حاکمیت نظام سرمایه داری شکل گرفته است. آن‌ها خطوط پیوند بین قدرت و دانش را در معلولیت ردیابی می‌کنند. اهمیت مدل اجتماعی معلولیت زمانی است که نشان دهد معلولیت به عنوان یک مسئله اجتماعی چگونه می‌تواند تلقی شود و پیامدهای خاصی برای فرد معلول ورزشکار، خانواده او و جامعه ورزشی داشته باشد (ترمان، ۲۰۰۵: ۱۶۸).

روش‌شناسی پژوهش

ماهیت تفهیمی داغ ننگ و نسبت محقق با وجوه ذهنی این واقعیت ایجاب کرده که از پارادایم برساخت‌گرایی تفسیری استفاده شود. پژوهش حاضر با رویکرد کیفی در مطالعه تعریف اجتماعی داغ ننگ در ورزش معلولان متضمن پیش فرض‌های خاص خود است. براساس دیدگاه برساخت‌گرایی تفسیری، از لحاظ هستی‌شناسی، داغ ننگ، یک پدیده که وابسته به تجربه انسان و تفسیر اوست و به طور اجتماعی ساخته می‌شود و می‌تواند معانی مختلفی داشته باشد. از لحاظ معرفت‌شناسی پژوهشگر از طریق تعامل با موضوع مورد پژوهش، به شناخت آن نایل می‌شود و لذا از لحاظ روش‌شناسی دارای ابعاد و تفسیرهای گوناگون می‌باشد (بازرگان هرندی، ۱۳۸۹: ۱۹). در این پژوهش از طریق نمونه‌گیری نظری و قضاوتی تعداد آن‌ها تعیین گردیده است. شاخص انتخاب نمونه به این صورت بود: ۱- ورزشکار معلول از تیم‌های پارا المپیک که یک سال فعالیت ورزشی در تیم داشته و در مسابقات مقدماتی قهرمانی نیز شرکت کرده باشد. ۲- ورزشکار معلول

مورد نظر رضایت برای حضور در مصاحبه را داشته باشد. اندازه نمونه در این پژوهش بر مبنای شاخص اشباع نظری برابر با ۶۵ نفر بود. هنگامی که اشباع نظری رخ می دهد محقق نمی تواند اطلاعات بیشتری را به موارد قبلی اضافه کند و محقق شاهد الگوهای تکراری داده ها خواهد بود در این وضعیت نمونه گیری خاتمه می یابد، چرا که نمونه های بیشتر به بسط تحقیق و تبیین بیشتر آن کمکی نمی کنند. در این روش محقق پس از استخراج ۶۵ تا مصاحبه های عمیق نیمه ساختار یافته و بدون ساختار از سوژه ها (جامعه مورد مطالعه) پرسش هایی در محورهای سه گانه «چيست»، «چرا» و «چگونه» با در نظر گرفتن الزامات مربوط به تنظیم مدل پارادایمی در باب پدیده مورد مطالعه (داغ ننگ) پرسیده شده است. شرکت کنندگان در حدود ۲۰ تا ۴۵ ساله بودند و در باشگاه ورزشی شیرودی تهران در رشته های پارالمپیک ورزشی بازی می کردند (جدول ۱). مدت مصاحبه با هر معلول ورزشکار ۳۰ دقیقه بوده است در این پژوهش، اهداف آن به مشارکت کنندگان تبیین و به آن ها در زمینه محرمانه بودن مصاحبه (ضبط صدای مصاحبه شوندگان) و حفظ رازداری، اطلاعات شخصی که هویت مصاحبه شوندگان را افشا نکند، اطمینان خاطر داده شد و به منظور ارتقای ضریب اطمینان حفظ اطلاعات شخصی افراد حتی محتوای مصاحبه ها توسط پژوهشگر تایپ و در فایل های مخصوص نگهداری شده است. پس از آن داده های گردآوری شده با توجه به شیوه کدگذاری که استراوس و کوربین توسعه داده اند (کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری گزینشی) کدگذاری گردیدند. طی این سه مرحله کدگذاری داده ها (جدول ۲، جدول ۳، جدول ۴)، به تدریج از دل کدها، مفاهیم، از دل مفاهیم، مقوله ها و از دل مقوله ها نظریه استخراج گردید. این پارادایم در برگیرنده ابعادی چون: عوامل علی، پدیده، شرایط زمینه ای، شرایط میانجی، کنش یا راهبردهای کنش و پیامدهاست.

جدول ۱. وضعیت مصاحبه شوندگان در رشته های پارالمپیک ورزشی

رشته های پارالمپیک ورزشی	بسکتبال با ویلچر	والیبال نشسته	روی میز تنیس با ویلچر	تنیس			جمع دو و میدانی کل
				تیراندازی	جودو	تیر و کمان	
مرد	۵	۱۰	۵	۵	۲	۵	۳۵
زن	۵	۱۰	۵	۵	۲	۵	۳۵

جدول ۲. کد گذاری باز

ردیف	گزاره	کد	مقوله (مقوله سازی سطح اول)
۱	گاهی وقت ها احساس طرد شدن از تیم و تنهایی به من دست می دهد که هیچکس به من توجه نمی کند و به من اهمیت نمی دهند و باعث می شود که دیوار اعتماد فرو ریزد و حس بی اعتمادی به من دست می دهد .	IN-EN-07-01	عدم اعتماد به نفس

۲	در محیط باشگاه معلولان ورزشی ام گاهی بین من و بچه ها اختلاف و کدورت پیش میاد و اگر درست بازی نکنیم و یا بازی را خراب بکنیم و بازنده شویم به همدیگر متلک می گویم و از کلمات (کودن، احمق، بی عرضه، عقب مانده ذهنی، چلاق، دست و پاچلفتی، بیمار بدبخت، احمق پیر، ناقص العضو و ...) استفاده می کنیم که خیلی ناراحت می شوم.	IN-EN-04-02	برچسب، متلک، مسخره
۳	گاهی وقتها مربی تبعیض قابل می شود بین من و بقیه بچه های ورزشکار و این حس بسیار بدی به من دست می دهد و فکر می کنم که مربی توانایی های مرا نادیده گرفته است.	IN-EN-03-03	تبعیض مربی
۴	گاهی وقتها بچه های ورزشکار علاوه بر متلک پرانی ها و فحش های که می دهیم، از عمل تنبیهی استفاده می کنند و در بازی مرا کمتر مشارکت می دهند و یا به من پاس نمی دهند.	IN-EN-07-04	طرد شدن
۵	و گاهی وقتها احساس طرد شدن از تیم و تنهایی به من دست می دهد که هیچکس به من توجه نمی کند و به من اهمیت نمی دهند و باعث می شود که دیوار اعتماد فرو ریزد و حس بی اعتمادی به من دست می دهد. حذف شدن از فعالیت های دوستانه بدون اطلاع دادن به من خیلی سنگین است و آدم را می شکند؛ بعضی وقت ها حس می کنم هر چه تلاش می کنم دیده نمی شوم.	IN-EN-09-05	عدم توجه و محبت کردن
۶	و گاهی وقتها در آن تایمی که مربی به من زمان بازی کمتری می دهد من سعی می کنم بهترین بازی را داشته باشم که مورد توجه همه قرار بگیرم و حس برتر بودن من در تیم ثابت شود و خودم را غالب بکنم بر مربی تا بیشتر به من توجه و اهمیت دهد.	IN-EN-01-06	تخفیف داغ ننگ
۷	وقتی یک بازی را خراب می کردم و ضعیف بازی می کردم خیلی ناراحت می شدم و می رفتم به گوشه ای می نشستم و تو خودم می ریختم.	IN-EN-06-07	خود خوری
۸	من برای پیشبرد رفتار و متمرکز کردن توجه ام به روی عناصر کلیدی اجرا، عمل، (تکنیک، تکتیک، احساسات و غیره) با خودم صحبت می کنم.	IN-EN-07-08	عملکرد ورزشی
۹			

جدول ۳. بسامد و تکرار مقولات

تکرار	مقولات
۱۵ و ۲۰ و ۲۲ و ۲۸ و ۳۰ و ۳۱ و ۳۵	عدم اعتماد به نفس
۹ و ۱۰ و ۱۱ و ۱۲ و ۲۷ و ۳۳ و ۳۹	برچسب، متلک، مسخره
۳ و ۶ و ۱۳ و ۱۶ و ۲۱ و ۲۴ و ۲۵ و ۳۴	تبعیض مربی
۴ و ۷ و ۱۴ و ۱۷ و ۲۳ و ۳۲ و ۳۶	طرد شدن
۵ و ۱۸ و ۲۶ و ۳۷	عدم توجه و محبت کردن
۸ و ۹ و ۲۹ و ۳۸ و ۴۰ و ۴۴	تخفیف داغ ننگ

خود خوری
عملکرد ورزشی

۴۱ و ۴۲ و ۶۳ و ۶۴
۴۳ و ۴۵ و ۴۷ و ۴۸ و ۴۹ و ۵۰ و ۵۵

جدول ۴. کدگذاری محوری

مضامین مشترک چندعبارت	مقوله ی سطح یکم	خوشه مقوله ای
از حالت ترحم و زل زدن دیگران در خصوص قیافه و اندام ناراحت می شوم. در تیم ورزشی ام اطرافیانم به من زل می زنند. اغلب افراد فقط به دلیل اینکه من معلولیت دارم با من همانند یک کودک رفتار و مراقبت می کنند.	ترحم، زل زدنیا، تصویر بدن	شرایط علی داغ نگ
انجام ورزش به من کمک می کند که ظاهر خوبی داشته باشم با انجام ورزش می توانم با خشونتگی که از اطرافیان و جامعه نسبت به من اعمال می شود از خود دفاع کنم. موفقیت در این رشته ورزشی برای من درآمد ایجاد می کند.	نگاه ایزاری به بدن	
در تیم ورزشی ام اطرافیانم به من متلک می پرانند. در تیم ورزشی ام اطرافیانم من را مسخره می کنند. در تیم ورزشی ام اطرافیانم به من حالت ترحم دارند	برچسب ها ، متلک ها و مسخره کردن ها	
در تیم ورزشی ام اطرافیانم به خاطر معلولیتیم با حرف ها و رفتارشان مرا تنبیه و آزارده خاطر می کنند	تنبیها و مجازات	
دیگران معلولیتیم را نتیجه گناه والدینم می دانند معلولیتیم را عذاب الهی و گناه نابخشودنی از طرف خداوند می دانم.	تقصیر والدین احساس گناه	

من که دچار عارضه معلولیت شدم احساس گناه

می‌کنم
معلولیت من تقصیر والدینم است

خانواده ام نسبت به من نگرش منفی دارد

من از شکل (تیپ) بدنی خویش ناراضی هستم فرایند درمانی و

توانبخشی و روانپزشکی معلولیت من ناقص اجرا شد

مردم به دلیل اینکه من معلولیت دارم علیه من تبعیض قائل می‌شوند به دلیل اینکه من

معلولیت دارم، افراد من را نادید می‌گیرند یا کمتر جدی می‌گیرند. به دلیل اینکه من معلولیت دارم، افراد علاقه به نزدیک شدن به من ندارند.

به دلیل اینکه من معلولیت دارم، دیگران فکر می‌کنند که من نمی‌توانم در زندگی به جایی برسم. من بخاطر عارضه

معلولیتم نسبت به افرادی که معلولیت ندارند حسادت می‌کنم

خانواده ام از معلولیتم برای جلب منافع قوانین حمایتی که شامل خانواده ما شود از من سوء استفاده می‌کنند

جامعه نسبت به فرد معلول نگرش منفی دارد اعتقادات و باورهای

منفی جامعه نسبت به فرد معلول آزاردهنده است اطرافیانم از مشکلات یک فرد معلول آگاهی ندارند

سازمان بهزیستی و فدراسیون ورزش معلولان از

تقصیر والدین

نگرش منفی خانواده نسبت به فرد معلول

ناراضی بودن از بدن خود

فرایند درمانی ناقص

تبعیض ساختاری

تنبیهاات

نگرش منفی نسبت به فرد معلول

حسادت

نگاه ابزاری به بدن

نگرش منفی حاکم برجامعه نسبت به فرد معلول

اعتقادات و باورهای سنتی و مذهبی

عدم آگاهی اطرافیان

عدم حمایت سازمان نهادی

شرایط زمینه‌ای
داغ ننگ

افراد معلول حمایت لازم را
انجام نمی دهند
فضای شهری برای
معلولان امکانات لازم را
فراهم نکرده است
امکانات حمل و نقل
مناسبی برای معلولان وجود
ندارد

عدم مناسب سازی فضای شهری

ضعف حمل و نقل

فضای جامعه برای فرد
معلول نا امن است
تجهیزات توانبخشی
بهزیستی برای معلولان کافی
نیست

ضعف امنیت

ضعف تجهیزات توانبخشی

وسایل ارتباط جمعی
ویژه معلولان وجود ندارد
مشاغل مناسب برای
معلولان فراهم نیست

وسایل ارتباط اجتماعی

وضعیت اقتصادی

مربی ام بر روی ضعف
جسمانی معلولیتیم را در
هنگام تمرین و بازی به رخ
می کشد. مربی ام در مقایسه با
سایر ورزشکاران زمان لازم
را به من برای انجام تمرین و
بازی اختصاص نمی دهد
مربی ام در مقایسه با سایر
ورزشکاران مرا تحقیر می
کند. مربی ام نسبت به سایر
ورزشکاران مرا کمتر تشویق
می کند

تبعیض مربی

پدیده داغ ننگ

مربی ام مبلغ قرارداد مالی
و پاداش کمتری نسبت به
سایر ورزشکاران به من می
دهد. مربی ام نسبت به سایر
ورزشکاران فعالیت های مرا
کمتر رسانه ای می کند
مربی ام مرا به اردوهای تیم
ملی و سایر اردوهای مهم
کمتر دعوت می کند
مربی ام وظایف و نقش های
کم اهمیتی را در تیم به من
واگذار می کند
خانواده ام پشتیبان من
در انجام ورزش هستند.

حمایت خانواده

شرایط مداخله گر داغ ننگ	حمایت تامین مالی خانواده	حمایت مالی خانواده در حسن انجام تمرینات ورزشی مهم است
	حمایت مربی	مربی ام من را در انجام تمرینات ورزشی حمایت می کند
	حمایت دوستان	دوستان و همکاران ام مرا در انجام تمرینات ورزشی حمایت می کنند
	نقش فدراسیون	فدراسیون معلولان من را در انجام تمرینات بدنسازي حمایت می کند
	جو باشگاه ورزشی	جو و محیط حاکم بر باشگاه ورزشی مشوق من در انجام تمرینات ورزش ام است
	نقش فناوری مدرن	فناوری ارتباطی نوین در اجرای تمرینات ورزش من اهمیت دارد
	تسهیل گری فناوری مدرن	فناوری ارتباطات و اطلاعات در دیدگاه جامعه نسبت به ورزش معلولان نقش مهمی دارد
راهبردها داغ ننگ	نمایش مناسب ظاهری	جهت نمایش مناسب ظاهری ام : استفاده از تنو مهم است . استفاده از پیرسینگ مهم است . آرایش های جدید موی سر مهم است. انتخاب لباس مهم است
	نقش فضای مجازی	برای من حضور فعال مانند اینستا در شبکه های اجتماعی مهم است
	توانایی خود را بالا کشیدن	ورزش نگرانی ناشی از ناتوانی و عدم کارایی را در من تسکین می دهد
	نقش فضای مجازی	ورزش معلولان عکس العمل جامعه نسبت به آنها را اصلاح می کندبرایم اهمیت دارد. دوست دارم توانایی خود را بالا بکشم و خودم را بر دیگران اثبات کنم استفاده از فناوری مدرن بر ای جبران ضعف های معلولان مناسب می باشد

اغلب اوقات من به خاطر معلولیتم خود خوری می کنم	خود خوری
اغلب اوقات در بین دوستان و ورزشکاران معلولم، در حین بازی ورزشی، مشاجره و دعوا پیش می آید	مشاجره دعوا
اغلب اوقات در بین دوستان و ورزشکاران معلولم، در حین بازی ورزشی، اختلاف و کدورت و قهر پیش آمده است	اختلاف و کدورت و قهر بین ورزشکاران معلول در بازی
اغلب اوقات من به خاطر معلولیتم عقده های درونی ام را سرکوب می کنم در فضای مجازی در معرفی خود دوست دارم معلولیت خود را پنهان کنم	سرکوب کردن عقده درونی معلولیت خود را پنهان کردن
اغلب اوقات من با معلولیتم و نقض عضو جسمی بدنم همذات پنداری می کنم من توانایی بالائی در برقراری ارتباط مثبت با دیگران را دارم	همذات پنداری با نقض عضو جسمی معلول توانایی اثبات خود بر دیگران
من انگیزه ای برای ادامه دادن زندگی ندارم. برای ادامه دادن تحصیل ندارم. من انگیزه ای برای ادامه دادن ورزش ندارم	اعتماد به نفس ناشی از تصویر معلولیت ناراضی بودن از بدن خود
من هنوز نتوانستم با معلولیت خود کنار بیایم من به خاطر معلولیتم می ترسم که دچار شکست عشقی شوم	ترس از شکست عشقی
من به خاطر معلولیتم از خودم متنفرم من همواره می ترسم که تنها بمانم	متنفر بودن از خود ترس از تنها بودن
من همواره احساس طرد شدن از تیم را دارم من همواره هراس از حذف شدگی از یک رابطه دوستانه را دارم	احساس طرد شدن از تیم هراس از حذف شدگی در رابطه دوستانه

پیامدها داغ ننگ

محتاط تر عمل کردن	من همواره در زندگی و کارهایم محتاط عمل می کنم
منزوی و گوشه گیر بودن	من همواره منزوی و گوشه گیر هستم
ترس از شکست عشقی	من از طریق ورزش توانسته ام شریک زندگی پیدا کنم

قابلیت اعتماد

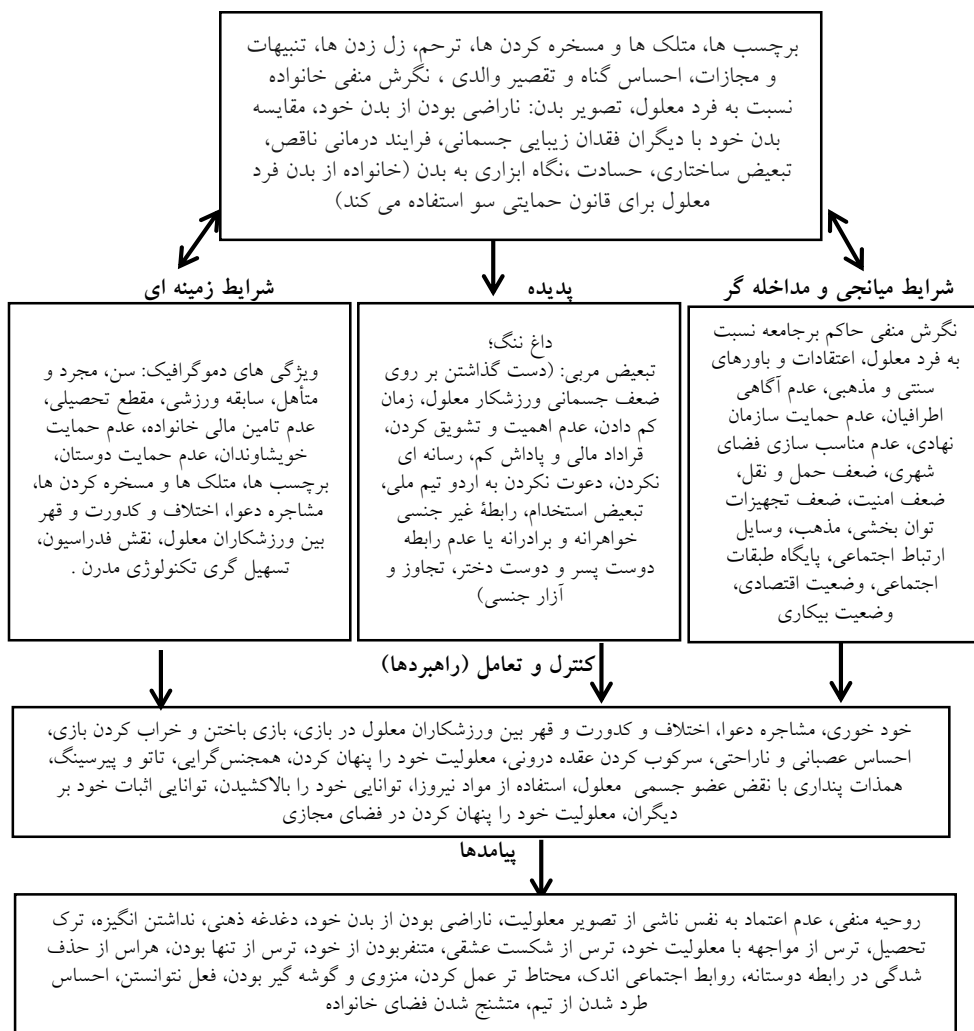
دستیابی به اعتماد (معادل اعتبار در تحقیقات کمی) در پژوهش حاضر به چند روش صورت گرفت: استفاده از تکنیک ممیزی: در این روش چند متخصص و صاحب نظر که در کار کیفی تجربه داشتند بر مراحل مختلف کدگذاری، مفهوم سازی، استخراج مقولات و برداشت‌های محقق نظارت کردند.

۲- زاویه بندی نظری: این شیوه توسط دنزین پیشنهاد شده است. در این شیوه از نظریات و رویکردهای نظری مرتبط با موضوع تحقیق در مرحله توسعه مفاهیم حساس و تنظیم نظام مقولات و نیز برای تحلیل و تفسیر نتایج استفاده می شود (محمدپور، ۱۳۸۸: ۸۵).

۳- ضریب توافقی کاپا: این ضریب ثبات و همبستگی نمرات بین داوران یا ارزیابان مختلف یک موضوع را می سنجد و ضریب توافق نامیده می شود که با ضریب کاپا نشان داده می شود. نتیجه تحلیل نشان می دهد که ۱۰۴ گویه مورد بررسی فرار گرفته است، اندازه توافق ضریب کاپا $0/788$ به دست آمده است. مقدار احتمال آزمون نیز به صورت $P\text{-value} < 0/001$ نشان داده می شود. بنابراین، به این نتیجه می رسیم که داوران در تشخیص گویه ها توافق و در سطح هم نظر بودن بالایی با همدیگر هستند. در سطح معنی داری $\alpha = 0/05$ فرض صفر رد می شود و فرض مقابل که هم نظر بودن داوران می باشد، تأیید می شود. آماره $\text{Asymptotic Standard Error}$ خطای استاندارد همبسته و Approximate T آماره تقریبی است که در محاسبه ضریب کاپا به کار می رود. علاوه بر این، در پژوهش حاضر جهت سنجش روایی از معیارهای اسکینر، ادواردز و کوربت (۲۰۱۴) که در جدول ۵، به آن اشاره و استفاده می شود.

جدول ۵. روش های اطمینان از روایی

روش های اطمینان از روایی	نحوه اجرا در این پژوهش
درگیری طولانی مدت	افزایش حساسیت نظری، مشارکت عملی و ارتباط با مشارکت کنندگان برای ارزیابی برداشت های محقق
مشاهده پایدار	مشارکت عملی محقق و حضور در محیط مشارکت و اکتشاف جزئیات تجارب مشارکت کنندگان
بازرسی مجدد مسیرکسب اطلاعات	انجام بازرسی ادواری اطلاعات و کدهای به دست آمده به جهت پیشگیری از سوگیری و اطمینان از صحت، توسط محقق و یک همکار (دانشجوی دکتری) آشنا به موضوع مورد پژوهش
چک کردن با مشارکت کنندگان	بررسی اطلاعات به دست آمده به کمک گروه تحقیق و نظرسنجی از مصاحبه شوندگان در خصوص نتایج
مثلت سازی	استفاده از منابع متعدد برای جمع آوری داده ها
مقایسه مستمر	مقایسه داده های به دست آمده از منابع مورد بررسی با سایر منابع به صورت مستمر در تمام طول تحقیق

شکل ۱. مدل پارادایمی داغ ننگ در ورزش معلولان شرایط علی

یافته های پژوهش

شرایط علی

شرایط علی در نظریه مبنایی به چرایی و چگونگی واکنش سوژه ها به یک پدیده خاص اشاره دارد. از جمله این عواملی که سبب می شوند معلول ورزشکار احساس تبعیض (داغ ننگ) کند، برچسب ها، متلک ها و مسخره کردن ها، ترحم، زل زدن ها، تنبیهات و مجازات، احساس گناه و تقصیر والدین، نگرش منفی خانواده نسبت به فرد معلول، تصویر بدن: ناراضی بودن از بدن خود، مقایسه بدن خود با دیگران فقدان زیبایی جسمانی، فرایند درمانی ناقص، تبعیض ساختاری، حسادت،

نگاه ابزاری به بدن (خانواده از بدن فرد معلول برای قانون حمایتی سواستفاده می کند). در ذیل یکی از روایت های موجود ذکر شده است: «خانم ک.ل. می گوید: در محیط باشگاه معلولان ورزشی ام گاهی بین من و بچه ها اختلاف و کدورت پیش میاد و اگر درست بازی نکنیم و یا بازی را خراب بکنیم و بازنده شویم به همدیگر متلک می گویم و از کلمات (کودن، احمق، بی عرضه، عقب مانده ذهنی، چلاق، دست و پاچلفتی، بیمار بدبخت، احمق پیر، منگل، ناقص العضو و ...) استفاده می کنیم که خیلی ناراحت می شوم».

این یافته ها با پارادایم تعریف اجتماعی و نتایج پژوهش های گافمن، بکر و لمرت و کینگ همسو است. بکر و لمرت مدعی است برچسب زدن اشخاص به عنوان دیوانه، کودن و منگل و امثالهم به تغییراتی در هویت و خود پنداره آنان منجر می گردد. تأثیر برچسب به چگونگی تفسیر عمل توسط دیگران بستگی خواهد داشت. این امر بنو به خود، به شخصی که مرتکب عمل می شود و به زمان و مکان ارتکاب عمل بستگی دارد (تامپسون به نقل از کینگ، ۲۰۰۴: ۸۸).

پدیده محوری

پدیده طرح تئوری است که ممکن است نام طرح یا چارچوب طرح را در بر داشته باشد. مفهومی است که متغیرها را دو به دو در کنار هم قرار می دهد. شرایط علی داغ ننگ براساس اظهارات مصاحبه شونده ها به دو مقوله عمده منجر شده اند: داغ ننگ؛ تبعیض مربی؛ (دست گذاشتن بر روی ضعف جسمانی ورزشکار معلول، زمان کم دادن، عدم اهمیت و تشویق کردن، قرارداد مالی و پاداش کم، رسانه ای نکردن، دعوت نکردن به اردو تیم ملی، تبعیض استخدام، رابطه غیر جنسی خواهرانه و برادرانه یا عدم رابطه دوست پسر و دوست دختر، تجاوز و آزار جنسی) در ذیل یکی از روایت های موجود ذکر شده است: «خانم خ.ض. می گوید: گاهی وقت ها مربی تبعیض قائل می شود بین من و بقیه بچه های ورزشکار، بنظرم مربی بخاطر نوع معلولیتم که می داند ضعف دارم، کمتر مرا بازی می دهد و فکر می کنم که من عملکرد تیم را تضعیف می کنم. گاهی وقت ها مربی زمان بازی بیشتری را به دیگران می دهد و به من زمان بازی کمتری می دهد و این حس بسیار بدی به من دست می دهد و فکر می کنم که مربی توانایی های مرا نادیده گرفته است».

وقتی که ساختارها و نهادها و کنشگران ورزشی (از مربی گرفته تا هم تیمی های ورزشی معلول ورزشکار) نسبت به فرد معلول ورزشکار (بر حسب نقش و جایگاه ورزشی ورزشکار معلول، نوع و شدت معلولیت، جنسیت، شخصیت فرد معلول ورزشکار و بازی خراب کردن ...) فرایند داغ ننگ (برچسب زدن، کلیشه شدن (رفتارها ی قالبی)، جدایی (تفکیک، انفصال)، تنزل پایگاه و تبعیض) می زنند. در واقع، فرد را تنبیه و محصور و تحقیر قرار می دهند و فرد معلول ورزشکار از فرصت ها بازداشته می شود و به نوعی از ورزشکار معلول بهره کشی ابزاری می کنند.

شرایط مداخله گر و میانجی

منظور از شرایط مداخله گر وضعیت هایی است که بر اتخاذ راهبردها و کنش و تعامل تأثیر گذار هستند. در این پژوهش شرایط مداخله گر نگرش منفی حاکم بر جامعه نسبت به فرد معلول، اعتقادات و باورهای سنتی و مذهبی، عدم آگاهی اطرافیان، عدم حمایت سازمان نهادی، عدم مناسب سازی فضای شهری، ضعف حمل و نقل، ضعف امنیت، ضعف تجهیزات توان بخشی، مذهب، وسایل ارتباط اجتماعی، پایگاه طبقات اجتماعی، وضعیت اقتصادی، وضعیت بی کاری است. در ذیل یکی از روایت های موجود ذکر شده است: «خانم م.ت. می گوید: یکی از کارمندان باشگاه ورزشی گفت:

فی الْمَرَضِ يُصِيبُ الصَّبِيَّ، كَفَّارَه لَوْلَا دِيَه: مریضی کودک، کفاره گناهان والدینش می باشد! این جمله تنها جمله ای بود که تو تمام زندگیم منو خیلی ناراحت کرد، خیلی عصبی شدم. هر وقت می بینمش هیچ وقت نزدیکش نمی شم. این به واقعیته یکی برگرده هی به آدم بگه تو کفاره گناه والدین هستی آدم از خودش هم زده می شه متنفرد می شه، خودشو به آدم بی ارزش میدونه».

این یافته ها با پارادایم فردگرایانه سلامتی و بیماری، مدل اخلاقی و نتایج پژوهش های برایان ترنر همسو است. برایان ترنر (۲۰۰۰) پایه های نظری مدل اخلاقی را در باورهای جوامع سنتی پیش مدرن جستجو می کند. به زعم او اعتقادات دینی مربوط به خیر و شر (Furtune/ Evil)، طهارت و ناپاکی (purity / Impurity) و مانند آن با سلامت و بیماری مرتبط اند. در این اجتماعات فردی که دچار بیماری یا اختلالی می شود فردی نبود که قواعد و اصول مربوط به بهداشت فردی و با جمعی را رعایت نکرده است، بلکه فردی به شمار می آید که قواعد اخلاقی جامعه را زیر پا گذاشته و از محرمات عدول کرده است. ترنر خاطر نشان می سازد تصورات حاکم بر پدیده بیماری و سلامتی بنا به پارادایم اخلاقی، ملهم از آن دسته تعالیم دینی است که در آن مشیت الهی، خواست خدایان، تقدیر و سرنوشت (فاتالیسم) است. بدین ترتیب مدل اخلاقی با اتخاذ رویکردی فردگرایانه ضمن تقلیل فرد معلول به تراژدی فردیت شخص، معلولیت را ناشی از یک معصیت و گناه می داند که برای آن مجازاتی از سوی عالم بالا و نیروهای فوق بشری در نظر گرفته شده است (زرین کشیان، ۱۳۹۵: ۱۷).

شرایط زمینه ای

شرایط زمینه ای مجموعه خاصی از شرایط اند که در یک زمان و مکان خاص پدید می آیند تا مجموعه اوضاع و احوال یا شرایطی را به وجود آورند که اشخاص یا افراد (گروه ها) با عمل و تعامل های خود به آن ها پاسخ می دهند. از زمینه هایی که در آن راهبردهای مربوط به پدیده داغ ننگ در ورزش معلولان بسط یافته اند، شامل ویژگی های دموگرافیک: سن، مجرد و متأهل، سابقه ورزشی، مقطع تحصیلی، عدم تأمین مالی خانواده، عدم حمایت خویشاوندان، عدم حمایت دوستان، برچسب ها، متلک ها و مسخره کردن ها، مشاجره و دعوا، اختلاف و کدورت و قهر بین ورزشکاران معلول، نقش فدراسیون، تسهیل گری فناوری مدرن. در ذیل یکی از روایت های موجود ذکر شده است: «خانم ن.ت. می گوید: وقتی که با دوستان ورزشی ام بد جور مشاجره و دعوا می کنم به من می گویند: تو الان روی دست خانواده ات تا آخر عمر مانده ای! به مامان جونت بگو که این دختر چلاقش را باید ترشیش بندازی! کی میا تو را بگیره، این جمله تنها جمله ای بود که تو تمام زندگیم منو خیلی ناراحت کرد، خیلی عصبی شدم. وقتی به خودمون می یایم اعصابم داغون می شه. این یه واقعیته یکی برگرده هی به آدم بگه نمی تونی نمی تونی آدم از خودش هم زده می شه متنفرد می شه، خودشو به آدم بی ارزش می دونه».

این یافته ها با نتایج پژوهش های جسر و جسر همسو است. به زعم جسر و جسر رفتار به اهداف آموخته شده اجتماعی و کارکردها دلالت دارد و وقوع آن نتیجه منطقی تعامل شخصیت و تأثیرات محیط است. جسر و جسر معتقدند رفتار محصول سه نظام شخصیتی، نظام محیط احساس شده و نظام کنشی سازمان یافته است. این سه نظام در رابطه متقابل با یکدیگر قرار داشته و منجر به نوع آمادگی برای رفتار مسئله دار می گردند که نشان دهنده احتمال بیشتر یا کم تر و نیز نوع رفتار مذکور است (محسنی تبریزی ۱۳۸۳: ۳۱).

کنش و تعامل (راهبردها)

مقصد، فعالیت های هدف گرا که کنشگر در پاسخ به پدیده و شرایط مداخله گر انجام می دهد. از جمله راهبردهای مورد نظر سوژه ها در تحقق پدیده داغ ننگ در ورزش معلولان اشاره شده است، می توان به خود خوری، مشاجره و دعوا، اختلاف و کدورت و قهر بین ورزشکاران معلول در بازی، بازی باختن و خراب کردن بازی، احساس عصبانی و ناراحتی، سرکوب کردن عقده درونی، معلولیت خود را پنهان کردن، همجنسگرایی، تاتو و پیرسینگ، همذات پنداری با نقض عضو جسمی معلول، استفاده از مواد نیروزا، توانایی خود را بالا کشیدن، توانایی اثبات خود بر دیگران، معلولیت خود را پنهان کردن در فضای مجازی. در ذیل یکی از روایت های موجود ذکر شده است: «به عنوان مثال خانم ث.ع. می گوید: همچنین ترس از دست دادن دوستان هم تیمی ورزشی ام برای من غیر قابل تحمل است، ترس از دست دادن رو ما خیلی پررنگ درک کردیم. چون سلامتی مون رو از دست دادیم. اگه بخواد از دست دادن دیگه ایی هم در کار باشه - ناراحت کننده می شه و از درون قلبم می شکند و برای همین ترجیح می دیم که اصلا همچنین اتفاقی نیفته و نظر بقیه دوستانم را به خودم جلب کنم که آن ها نسبت به من نگرش مثبتی داشته باشند».

این یافته ها با پارادایم تعریف اجتماعی و نتایج پژوهش های هوارد کاپلان همسو است. خودپنداره یعنی تصور فرد از خود را محصول داوری ها و ارزیابی های دیگران مهم پیرامون و دیگران تعمیم یافته می داند. به نظر کاپلان خود محصول داوری ها و تعاریف دیگران است. از این رو، فرد در آینه جامعه خود را می بیند و ارزیابی می کند. ارزیابی مثبت سبب عزت نفس بالا و ارزیابی منفی موجب کاهش آن و خودخوارانگاری است (محسنی تبریزی ۱۳۸۳: ۵۳).

پیامدها

پیامدها بکارگیری راهبردهاست که ممکن است خواسته یا ناخواسته باشد. موضوع های مورد مطالعه به پیامدهایی در این زمینه اشاره کرده اند: روحیه منفی، عدم اعتماد به نفس ناشی از تصویر معلولیت، ناراضی بودن از بدن خود، دغدغه ذهنی، نداشتن انگیزه، ترک تحصیل، ترس از مواجهه با معلولیت خود، ترس از شکست عشقی، متفر بودن از خود، ترس از تنها بودن، هراس از حذف شدگی در رابطه دوستانه، روابط اجتماعی اندک، محتاط تر عمل کردن، منزوی و گوشه گیر بودن، فعل نتوانستن، احساس طرد شدن از تیم، متشنج شدن فضای خانواده. در ذیل یکی از روایت های موجود ذکر شده است: «خانم م.ر. می گوید: گاهی وقت ها بچه های ورزشکار علاوه بر متلک پرانی ها و فحش های که می دهیم، از عمل تنبیهی استفاده می کنند و در بازی مرا کمتر مشارکت می دهند و یا به من پاس نمی دهند. اینگونه رفتار ها خیلی رفتار سنگینی است و گاهی وقت ها احساس طرد شدن از تیم و تنهایی به من دست می دهد که هیچکس به من توجه نمی کند و به من اهمیت نمی دهند و باعث می شود که دیوار اعتماد فرو ریزد و حس بی اعتمادی به من دست می دهد».

این یافته ها با پارادایم مدل اجتماعی و نتایج پژوهش های آلبرشت همسو است. مدل اجتماعی معلولیت مدعی است که آنچه عده ای را ناتوان (Disable) می سازد از تفاوت های فیزیکی و بدنی و یا معلولیت و نقص عضو آن ها ناشی نمی گردد، بلکه معلول و محصول تعریف و برساخت اجتماعی است. این برداشت از معلولیت در پارادایم اجتماعی، موضوع طرد (Exclusion) معلولان را مطرح می سازد که در آن معلولان، مطرودین و ناتوان شدگان اجتماعی به شمار می آیند و دو گروه متفاوت را در خود جای دادند: نخست، کسانی که طرد را برابر با فقدان ادغام در گروه های اجتماعی می دانند و بر کارکرد روابط و نهادهای اجتماعی در ادغام دوباره طرد شدگان تأکید

می‌ورزند. دسته دوم، کسانی هستند که بالعکس طرد را ناشی از ادغام فرد یا گروه در جامعه می‌دانند و با نگرش انتقادی به فرهنگ و روابط اجتماعی می‌کوشند پرده از نقش ساختارها و روابط نابرابر قدرت در حاشیه رانی طرد شدگان بردارند. بدین ترتیب، همان طور که آلبرشت (۲۰۰۰) متذکر می‌گردد «ناتوانی در افراد مستقر نیست بلکه در تبعیض تحمیل شده توسط جامعه و در محیط اجتماعی و فیزیکی است که توانایی افراد را برای مستقل بودن محدود می‌کند» (زرین کفشیان، ۱۳۹۵: ۱۹).

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر با اتخاذ رویکردی کیفی و با استعانت از روش نظریه مبنایی کوشید مدل پارادایمی از مفهوم داغ ننگ را براساس برداشت های ذهنی و تفاسیر و تعاریف کنش گران از این مفهوم ارائه دهد. براساس یافته های پژوهش حاضر، رویکرد ورزشکار معلول نسبت به داغ ننگ در قالب تعامل شش مؤلفه اصلی مشخص شده است: ۱- مقوله معنای داغ ننگ، دغدغه های ورزشکار معلول به چرایی و چگونگی فرایند داغ ننگ، ویژگی های شخصیتی مهم در برخورد با داغ ننگ از نگاه خود فرد و اطرافیان، علل و عوامل ایجابی و ایجادی پدیده داغ ننگ در ورزشکار معلول به عنوان شرایط علی؛ ۲- رویکرد مؤثر به داغ ننگ به عنوان پدیده محوری؛ ۳- مقوله راهبردهای مقابله ای و مکانیزم و تدبیری که شخص ورزشکار معلول در مواجهه با فرایند داغ ننگ با توجه به شرایط اجتماعی و امکانات موجود راهبردی را اخذ می‌کنند به عنوان مقوله های راهبردی؛ ۴- کسب آمادگی برای رویارویی با داغ ننگ که در یک زمان و مکان خاص پدید می‌آیند که ورزشکار معلول با عمل و تعامل های خود به آن‌ها پاسخ می‌دهند به عنوان مقوله زمینه‌ای؛ ۵- مقوله های مقابله با فرایند داغ ننگ و استفاده از نقاط قوت و مقابله با نقاط ضعف ورزشکار معلول در مواجهه با داغ ننگ که بستگی به شرایط عوامل و عناصری مناسب یا نامناسب به عنوان مقوله های میانجی و مداخله گر؛ ۶- داغ ننگ ورزشکار معلول که به عنوان مقوله پیامدی به همراه دارد.

۳۹ زیرمؤلفه برای داغ ننگ در ورزشکاران معلول استخراج و در قالب مدل نظری بر مبنای نظریه داده بنیاد ارائه شد. این مؤلفه ها به وسیله یک موضوع واحد با عنوان «رویکرد مؤثر به داغ ننگ در ورزشکار معلول» با یکدیگر ارتباط می‌یابند. می‌توان گفت که فرایند داغ ننگ در ورزش معلولان یک خصلت گفتمانی دارد. گفتمان محصول زبان است. اگر افکار زبان را فاسد می‌کند، زبان هم فکر را فاسد می‌کند. معلولیت براساس دیدگاه های جامعه شناختی در سطح اجتماع نگریده می‌شود و آنچه به این واژه معنا می‌بخشد، نوع نگاه و باوری است که افراد به فرد معلول خواهند داشت. به عبارتی دقیق تر، معلولیت نتیجه اجتماعی نقص یا ناتوانی در افراد است که در افراد مستقر نیست، بلکه در تبعیض تحمیل شده به وسیله جامعه در محیط اجتماعی و فیزیکی که توانایی افراد را برای مستقل بودن محدود می‌کند و در کنش متقابل بین آسیب های فردی و پاسخ های خانواده و جامعه به آن‌ها که در تقلیل انتظارات نقشی، تعصبات، قوانین غیردوستانه و سیاست های تبعیض آمیز و بهره کشی ابزاری از ورزشکار معلول تجلی می‌یابد، قرار دارد (جلیلی، ۱۳۹۱: ۲۴).

تحلیل یافته های این پژوهش با کارهای پیشین در بعد پارادایم تعریف اجتماعی همچون گافمن، بکر و لمبرت، کینگ (از لحاظ برجسب زنی در ورزش معلولان) و هوارد کاپلان (از لحاظ خودپندارانگاری و عزت نفس در ورزش معلولان) و جسر و جسر (از لحاظ رفتار مسئله دار در ورزش معلولان) همسو است و در بعد پارادایم فردگرایانه سلامتی و بیماری، همچون برایان ترنر (از لحاظ مدل اخلاقی در ورزش معلولان) همخوانی دارد و در بعد پارادایم اجتماعی، همچون آلبرشت (از لحاظ طرد اجتماعی در ورزش معلولان) همسو است، ولی آن چیزی که در این پژوهش

کار را با پژوهش های پیشین متمایز می کند و تحلیل جامعه شناختی داغ ننگ در ورزش معلولان در این پژوهش را برجسته می کند، پدیده بهره کشی ابزاری از فرد معلول ورزشکار است. پدیده بهره کشی ابزاری از فرد معلول ورزشکار را می توان به فرد، خانواده و اجتماع منتسب دانست. در وهله نخست مجموعه نگرش های بهره کشی اعضای خانواده (اعم از والدین، خواهر و برادر و دیگر اعضا) از نظر تعامل با فرد معلول ورزشکار گرفته تا سو استفاده ابزاری از بدن معلول ورزشکار برای جلب خدمات خیریه و قانون حمایتی به نفع خود بهره برداری می کنند و در مرحله بعدی سایر نهادها و کنش گران ورزشی، نسبت به فرد معلول ورزشکار، نوع و تعامل های حال و آینده او با خود و محیط زندگی اش را تعیین می کند. دامنه تأثیر این بهره کشی شامل هر نوع رفتار فیزیکی یا غیرفیزیکی است که هدف آن کنترل کردن، ترساندن، تحقیر و تنبیه کردن و به انزوا کشاندن و انقیاد شخص معلول ورزشکار است. در اینجا با دیدگاه مختلف می توان این پدیده را تبیین و بررسی کرد. این پدیده بهره کشی از معلولان ورزشکار همزمان می تواند جزو شرایط علی، شرایط پدیده، شرایط کنش و تعامل (راهبردها) محسوب شود. از یک دیدگاه این پدیده بهره کشی جزو شرایط علی است که بهره کشی از بدن معلول ورزشکار و سو استفاده ابزاری، فرد معلول ورزشکار را به سمت داغ ننگ می برد. از دیدگاه دیگر بهره کشی جزو شرایط پدیده است که نهادها و کنش گران ورزشی (از مربی گرفته تا هم تیمی های ورزشی معلول ورزشکار) نسبت به فرد معلول ورزشکار بر حسب نقش و جایگاه ورزشی ورزشکار معلول، نوع و شدت معلولیت، جنسیت، شخصیت فرد معلول ورزشکار و بازی خراب کردن ... فرایند داغ ننگ (بر چسب، تبعیض و طرد) می زند و از ورزشکار معلول بهره کشی ابزاری می کنند. از دیدگاه دیگر این پدیده جزو شرایط کنش و تعامل (راهبردها) محسوب می شود که فرد ورزشکار معلول، راهبردی پیش می گیرد که در برابر بهره کشی و داغ ننگ و برچسبی که می خورد، مقاومت کند و با تمرینات ورزشی سخت و فشرده ای که انجام می دهد توانایی خود را بر دیگران از جمله هم تیمی ها و مربی و خانواده و دوستان نشان دهد و اعتبار هویتی داغ خورده خود را بازیابی و نشان دهد که فرد توانایی است. در واقع، یافته نشان می دهد که داغ ننگ برساخته اجتماعی است و همچنین نتاج تأیید می کند که تا چه اندازه نگرش ها و هنجارهای جامعه ورزشی در تعریف داغ ننگ معلولیت ورزشکار نقش داشته است و همچنین در طرد این افراد و جلوگیری از شرکت فعالانه آن ها در عرصه های اجتماعی و ورزشی مؤثر واقع می شوند. فرایندهای داغ ننگ ظاهراً دارای کارکرد اجتماعی عمومی است که در جلب حمایت جامعه برای آن هایی که توسط جامعه حمایت نمی شوند و تا زمانی که به کارکرد خود می پردازند و در برابر تغییر مقاومت می کنند، به کار می رود. (گافمن، ۱۳۸۶: ۲۳۱)

منابع

- ابراهیمی، بهروز. (۱۳۸۷). ورزش معلولان. کرمانشاه: انتشارات دانشگاه رازی
- اخلاصی، ابراهیم. (۱۳۹۷). درآمدی بر جامعه شناسی بدن. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- ازکیا، مصطفی. (۱۳۹۰). روش های کاربردی تحقیق. تهران: انتشارات کیهان
- ازکیا، مصطفی. (۱۳۹۵). روش های تحقیق کیفی از نظریه تا عمل. تهران: انتشارات کیهان
- استفانی جی، هانراهان. (۱۳۸۷). روان شناسی ورزش معلولان. فتح لله مسیعی. تهران: انتشارات کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران
- اسد، محمدرضا. (۱۳۸۴). تربیت بدنی و ورزش معلولان. تهران: دانشگاه پیام نور
- اسدی، محمدرضا. (۱۳۹۵). توان بخشی مبتنی بر جامعه: اشتغال معلولان به شیوه استاد شاگردی. تهران: انتشارات رشد فرهنگ
- افتخار، پریسا. (۱۳۹۷). سیمای معلولیت در سینما. تهران: انتشارات سیمای شرق
- افتخار، پریسا. (۱۳۹۷). معلولیت، چالش ها و سیاست ها در ایران. تهران: نشر کتاب پارسه
- انگل، بورلی. (۱۳۹۶). سوء استفاده عاطفی. هانیه شهرابی فراهانی و امین رفیعی پور. تهران: انتشارات آکادمیک
- بودریار، ژان. (۱۳۸۹). جامعه مصرفی. پیروز ایزدی، تهران: نشر ثالث
- پور محمدی، نعیمه. (۱۳۹۸). جهان معلول ساز: درباره اخلاق معلولیت. قم: انتشارات توانمندان
- ثمینی، نغمه. (۱۳۹۸). جنگ ها و بدن ها نشانه تن در فرهنگ و سینمای پساجنگ ژاپن. تهران: نشر نی
- جبلی، خدیجه. (۱۳۹۱). جامعه شناسی معلولیت. تهران: نشر علمی
- جلالی فراهانی، مجید. (۱۳۸۸). اصول، مبانی و اهداف ورزش معلولان. تهران: شرکت تضامنی انتشاراتی حتمی و شرکا
- جیولیونوتی، ریچارد. (۱۳۹۱). نظریه های جامعه شناسی انتقادی در ورزش. افسانه توسلی. تهران: نشر علم
- حسینی، نگین. (۱۳۹۳). درآمدی بر مطالعات معلولیت با رویکرد جامعه شناسی. تهران: انتشارات سیمای شرق
- حمیدیان، اکرم. (۱۳۹۶). نابرابری، فقر، طرد اجتماعی. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- حیدری نیک، حسین. (۱۳۹۳). ورزش و معلولان. تهران: نشر ورزش
- خدابخشی کولایی، آناهیتا. (۱۳۸۹). کاربرد نظریه های مشاوره و روان درمانی در توانبخشی معلولان. تهران: انتشارات دائره
- دقیقه رضایی، سعید. (۱۳۹۵). تربیت بدنی و ورزش معلولان. مشهد: دانشگاه فردوسی مشهد
- ذکایی، محمدسعید. (صحیح). درآمدی بر تاریخ فرهنگی بدن در ایران. تهران: انتشارات تیسرا
- رهنما، فاطمه. (۱۳۹۷). طرد اجتماعی سالمندان. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- ریتزر، جورج. (۱۳۹۲). نظریه جامعه شناختی معاصر و ریشه های کلاسیک آن. خلیل میرزایی. علی بقایی سرابی. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- زرین کشیان، غلامرضا. (۱۳۹۵). ناتوان شدگان: رویکردی جامعه شناختی به طرد اجتماعی

- معلولان. قم: انتشارات سپهر اندیشه
- زیبرا، مارتین. (۱۳۸۵). نظریه های جامعه شناسی طرد شدگان اجتماعی. سید حسن حسینی. تهران: انتشارات آن
- ساعی شتربانی، روح الله. (۱۳۹۶). حقوق اجتماعی معلولان. تهران: انتشارات دانش
- ستوده، هدایت الله. (۱۳۸۳). آسیب شناسی اجتماعی. تهران: انتشارات آوای نور
- سفیری، خدیجه. (۱۳۹۲). جامعه شناسی جنسیت. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- شینک، رابرت. (۱۳۹۳). ورزش برای توسعه، صلح و عدالت اجتماعی. سید مهدی آقاپور. تهران: نشر علمی
- عبداللهی، حمید. (۱۳۹۰). «داغ ننگ و هویت اجتماعی: بررسی موردی عوامل اجتماعی داغ ننگ زنده بر افراد دارای معلولیت جسمانی آشکار در شهر رشت». مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران. سال ۲، شماره ۵ و ۶.
- عبداللهی، رضا. (۱۳۹۷). درآمدی بر جامعه شناسی قشربندی معلولیت در ایران. تهران: انتشارات دنیای اقتصاد
- عبداللهی کیوانی، سیده زهرا. (۱۳۹۲). معلولیت و زندگی روزمره در شهر تهران. تهران: انتشارات تپسا
- فراستخواه، مقصود. (۱۳۹۵). روش تحقیق کیفی در علوم اجتماعی با تاکید بر نظریه برپایه. تهران: انتشارات آگاه
- فیروزآبادی، سید احمد. (۱۳۹۲). طرد اجتماعی: رویکردی جامعه شناختی به محرومیت. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- قانع عزآبادی، فرزانه. (۱۳۹۳). «تجارب زیسته دختران ۳۰ سال به بالا در زمینه داغ ننگ ناشی از تجرد». مجله بررسی مسائل اجتماعی ایران. شماره ۲.
- کرگان، کیت. (۱۳۹۴). جامعه شناسی بدن: نظریه های مدرن، پست مدرن و پسا ساختارگرایانه. محسن ناصری راد. تهران: انتشارات نقش و نگار
- کلدی، علیرضا. (۱۳۹۳). «بررسی نگرش مردم نسبت به معلولان». فصلنامه علوم اجتماعی. شماره ۱۱ و ۱۲.
- کولی، جی. (۱۳۹۳). ورزش در جامعه ۱ و ۲. بهرام قدیمی. تهران: انتشارات بامداد کتاب
- گافمن، اروینک. (۱۳۸۶). داغ ننگ: چاره اندیشی برای هویت ضایع شده. مسعود کیانپور. تهران: نشر مرکز
- محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۹۶). جامعه شناسی بالینی. تهران: انتشارات دانشگاه تهران
- محسنی تبریزی، علیرضا. (۱۳۹۵). روش تحقیق کیفی در مکاتب تفسیری. تهران: انتشارات اطلاعات
- محمد پور، احمد. (۱۳۹۰). روش تحقیق کیفی ضد روش. تهران: انتشارات جامعه شناسان
- محمد پور، احمد. (۱۳۹۷). روش در روش: درباره ساخت معرفت در علوم انسانی. قم: انتشارات لوگوس
- محمدی اصل، عباس. (۱۳۹۶). بر ساخت اجتماعی جنسیت. تهران: نشر گل آذین
- موسوی، منصوره. (۱۳۹۵). زنانگی و بدن (نگاهی جامعه شناسانه به بلوغ). تهران: انتشارات

فیروزه

- موسوی، منصوره. (۱۳۹۷). **تابوی زنانگی**. تهران: انتشارات فیروزه
- ویس، اتمار. (۱۳۸۹). **مبانی جامعه‌شناسی ورزش**. کرامت‌الله راسخ. تهران: نشر نی
- هولمز، مری. (۱۳۸۷). **جنسیت و زندگی روزمره**. محمد مهدی لیبی. تهران: نشر افکار
- Ablon, Joan. (2002). **“The nature of stigma and medical condition”**. *Epilepsy & Behavior*, 3.S2-S9.
- Albrecht, G. L. and J.A. Levy. (1991). **“Chronic Illness and Disability as life Course Events”**. *Advances in medical sociology*, 2:3_13
- Bauman, J. F. (1995). **“The truly segregated Exploring the urban underclass”**. *Journal of Urban History*, 21(4), 536-548.
- Derrington, C., & Kendall, S. (2004). **Gypsy traveler students in secondary school: culture, identity and achievement**. Stoke on trent, UK:Trentham Books
- Donkor, S and Sandall, Jane. (2007). **“The impact of perceived stigma and mediating social factors on infertility-related stress among women seeking infertility treatment in southern Ghana”**. *Journal of Social Science & Medicine*, 65:1694-1683
- Goodley, D. (2000). **The Politics of Resilience: Self_advocacy in the lives of people with learning difficulties, for Disability, Human Rights and Social Series**. Buckingham, Open University press
- GuralnikJ. M., L.P. Fried, and Salive, M.E. (1996). **“Disability as a Public Health Outcome in the Aging Population”**. *Annual Review of Public Health*, 46.
- Hollo, Lenna. (2008). **Discrimination and conflict prevention**. Produce by Folk Bernadotte Academy, Printed by Edited Stockholm.
- Kessler RC, Mickelson KD, Williams DR. (1990). **“The prevalence, distribution, and mental health correlates of perceived discrimination in the United States”**. *J. Health Soc. Behav*, 40(3):208-30
- Lewis, S. et al. (2011). **“How do Obese Individuals Perceive and Respond to the Different Types of Obesity Stigma that They Encounter in Their Daily LivesAQualitative Study”**. *Journal of Social Science & Medicine*, 73:1349-1356.
- Livingston, D. and Boyd, E. (2010) **“Correlates and Consequences of Internalized Stigma for People Living with Mental Illness: A Systematic Review and Meta analysis”**. *Journal of Social Science & Medicine*, 71:2150-216.
- Ogbu J. (1991). **“Low school performance as an adaptation: the case of blacks in Stockton, California”**. In *Minority Status and Schooling*, ed. MA Gibson, JU Ogbu, pp. 249–85. New York: Garland
- Osler, A., & Morrison, M. (2000). **Inspecting schools for race equality: OFSTED's strengths and weaknesses: A report for the commision for Racial Equality**. Stock on trent, UK: Trentham Books
- Quillian L. (2006). **“New approaches to understanding racial prejudice and discrimination”**. *Annu. Rev. Sociol.* 32:299–328

- Steele, C. (1997). **“A threat in the air: how stereotypes shape intellectual identity and performance”**. Am. Psychol, 52(6):613-29
- Taleporos, George. McCabe, Martia P. (2002). **“Body image and physical disability-personal perspectives”**. Social Science & Medicine, 54, 971-980.
- Yang, Lawrence H., Kleinman, Arthur. & Linka, Bruce G. (2007). **“Culture and stigma: Adding moral experience to stigma theory”**. Social Science & Medicine, Volume 64, Issue 7, pages 1524-1535.

آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران استان گلستان

محمد علی نودهی^۱

مجتبی احمدی^۲

بهمن طیبی^۳

کیانوش دیلمی^۴

 10.22034/SSYS.2022.1271.1880

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۱/۰۶

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۰۴/۰۷

هدف پژوهش حاضر، آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزش و خیران استان گلستان می باشد. این پژوهش از نوع تحقیقات آمیخته (کیفی- کمی) و از نظر شیوه گردآوری داده ها میدانی است. جامعه آماری پژوهش در بخش کیفی شامل نفرات منتخب از بین روسای ادارات ورزش و جوانان، مدیران عامل باشگاه های ورزشی فعال و اعضای مجمع خیران استان می باشد که به صورت هدفمند (تعداد=۱۵ نفر) انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها در بخش کیفی مصاحبه بود. در بخش کمی، جامعه آماری شامل مدیران و کارشناسان ادارات ورزش و جوانان استان، مدیران هیئت های ورزشی، مدیران عامل باشگاه های ورزشی و اعضای مجمع خیران استان بودند که نمونه های تحقیق (تعداد=۲۷۴ نفر) به صورت تمام شمار انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه بود. برای تجزیه و تحلیل داده ها، از آمار توصیفی و استنباطی استفاده گردید. کلیه تجزیه و تحلیل های آماری با استفاده از نرم افزار Spss20

۱- استادیار، گروه تربیت بدنی، واحد گرگان، دانشگاه آزاد اسلامی، گرگان، ایران (نویسنده مسئول)

E-mail: Mnodehi2006@yahoo.com

۲- استادیار، گروه تربیت بدنی، واحد بندرگز، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرگز، ایران

۳- استادیار، گروه تربیت بدنی، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران

۴- دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

● آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران

استان گلستان

انجام شد.

با توجه به نتایج، هفت مانع مختلف شامل مشکلات اجتماعی، انگیزشی، اعتقادی، اقتصادی، ساختاری- مدیریتی، علمی- آموزشی و قانونی بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان تأثیرگذار بودند. با توجه به یافته های پژوهش، مسئولان مربوط می توانند ضمن ایجاد راه کارهای انگیزشی و برگزاری کلاس های آموزشی برای شناساندن اهمیت وقف در ورزش و نیز از میان برداشتن مشکلات ساختاری و مدیریتی زمینه افزایش میزان مشارکت خیران و واقفان استان برای کمک به ورزش را فراهم نمایند.

واژگان کلیدی: آسیب شناسی، موانع، فرهنگ وقف، امور خیریه و ورزش.

مقدمه

پرداختن به فعالیت های جسمانی و ورزشی می تواند اثرات مفیدی بر ابعاد مختلف زندگی افراد از جنبه های مختلف جسمی و روحی روانی داشته باشد (احمدی و همکاران، ۱۳۹۶) و گسترش ورزش و توسعه آن در ابعاد همگانی و قهرمانی نیازمند هزینه های هنگفتی است؛ به طوری که بدون شک تأمین منابع مالی و تجهیزاتی توسط مدیران سازمان های ورزشی را می توان از مهم ترین دغدغه های آن ها دانست (احسانی و همکاران، ۱۳۹۳). آنچه مسلم است، ورزش کشور با مشکلات مالی مواجه است و اعتبارات و بودجه های تخصیصی به فدراسیون ها، ادارات کل ورزش و جوانان و هیئت های ورزشی استان ها نیز با محدودیت های فراوانی روبه رو است (نودهی و همکاران، ۱۳۹۵)؛ علیرغم کمبود بودجه های تخصیصی، روند رو به رشد گرایش مردم به ورزش نشان می دهد که در این حوزه، به شدت نیازمند حمایت و کمک های مالی هستیم که علاوه بر حامیان مالی ورزشی (که همواره اهالی ورزش نسبت به جذب حمایت های آنان دغدغه دارند)، واقفان و خیران^۱ نیز می توانند از طریق کمک های مختلف به ورزش، موجبات توسعه آن را هم در بعد قهرمانی و هم همگانی فراهم نمایند (خادم، ۱۳۹۸). یکی از شیوه های با ارزش در تأمین مالی مراکز و خدمات عمومی استفاده از فرهنگ وقف و جذب خیرین است. به عقیده سارکر^۲ (۲۰۱۹)، توسعه موقوفات می تواند به توسعه اقتصادی اجتماعی یک جامعه منجر شود و اگر سیاست های مناسبی در این زمینه اتخاذ شود می تواند به رشد زیرساخت های کشور کمک کند. به گزارش گروه بانک جهانی^۳ (۲۰۱۹) وقف ابزاری قدرتمند برای بسیج منابع به منظور تأمین نیازهای اجتماعی است. بانک توسعه اسلامی (۲۰۱۹) نیز در گزارش خود اعلام کرد که توسعه اوقاف موجب بهبود رفاه اجتماعی و اقتصادی در جامعه می شود. ساخت مسجد، مدرسه، آب انبار و بیمارستان توسط خیران یکی از سنت های بسیار نیکو در کشور ما می باشد، اما بدیهی است که نیاز کشور ما به کارهای خیریه، بسیار بیشتر و متنوع تر از آن چیزی است که بتوان آن را در چهارچوب این گونه فعالیت های خیرخواهانه قرار داد (منصوری، ۱۳۹۰). برای نمونه حوزه ورزش و احداث فضاهای ورزشی نیازمند ورود خیران و کمک آن ها به دولت می باشد و هدایت جوانان به عرصه های ورزشی منجر به توسعه پایدار و تأمین سلامت و آرامش جامعه می شود (پازاج، ۱۳۹۲). بنابراین، گسترش کمی و کیفی فرهنگ خیریه ورزشی و فرهنگ سازی برای مشارکت گسترده مردم در تأمین نیازهای ورزشی در ابعاد مختلف اهمیت فوق العاده ای دارد که باید مورد توجه قرار گیرد (متین، ۱۳۸۹).

به عقیده تاکر^۴ (۲۰۱۸) به دلیل گران بودن وسایل و تجهیزات ورزشی، حمایت از افراد علاقمند به ورزش در قالب امور خیریه مقوله ارزشمندی است و فرصت پرداختن به فعالیت های ورزشی را برای افراد نیازمند فراهم می کند. ولورتون^۵ (۲۰۰۸) گزارش کرد که کمک های خیریه، تأمین کننده بخش قابل توجهی از بودجه آموزش عالی است و بخش ورزشی دانشکده ها تکیه و تأکید زیادی بر کمک های خیریه برای جبران رشد مداوم هزینه ها دارد.

1. Endowments & Donors
2. Sarker
3. World Bank Group
4. Tucker
5. Wolverton

● آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران استان گلستان

پژوهش های انجام شده پیشین در زمینه موضوع وقف و امور خیریه بر اهمیت استفاده از ظرفیت واقفان و خیران در جهت کاهش مشکلات و محدودیت های موجود در جامعه تأکید کرده‌اند. احمد^۱ (۲۰۱۹) در بررسی مشکلات و موانع توسعه وقف در کشور نیجریه نتیجه گرفت که علیرغم نیاز به جذب موقوفات و کمک های خیریه برای ورزش، لیکن مسئولان و مدیران نهادهای مرتبط با وقف فاقد دانش کافی مدیریتی و اداری هستند و نمی توانند برنامه ریزی های مناسبی را در این زمینه انجام دهند. شیخ^۲ و همکاران (۲۰۱۷) گزارش کردند نهاد وقف می تواند با بهره مندی دائمی از موقوفات به طور مؤثر در زمینه کاهش مشکلات جامعه وارد عمل شود. حسین^۳ و همکاران (۱۳۹۸) اذعان کردند که عوامل همچون نوع دوستی، رضایت درونی و شأن اجتماعی احتمال انجام فعالیت خیریه را افزایش می دهند. صالحی عمران و حسن زاده بارانی کرد (۱۳۹۴) نتیجه گرفتند که عوامل اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی بر مشارکت و همیاری مردم در جهت توسعه فضاهای آموزشی مؤثر است. علاوه بر پژوهش های فوق، پژوهش هایی نیز در رابطه با اهمیت موضوع وقف و امور خیریه در حوزه ورزش انجام شده است. تاکر^۴ (۲۰۱۸) تأکید کرد که حمایت های مالی خیران در کمک به مدارس ورزشی نقش مهمی در توسعه ورزش و فعالیت های بدنی در بین افراد دارد. خادم (۱۳۹۸) در پژوهش خود نتیجه گرفت که مؤلفه های ساختاری- سیاسی، حقوقی- نظارتی، مدیریتی- اجرایی و ارتباطی- فرهنگی از جمله عوامل مؤثر بر جذب منابع خیریه و وقف به ورزش زنان است. قاسمی روشناوند و همکاران (۱۳۹۸) موانعی از جمله ناآگاهی، نبود تفکر راهبردی، بی عدالتی، چندگانگی نهادهای تصمیم گیرنده، تعارض های اجرایی و جهت گیری رسانه را بر عدم مشارکت های فرابخشی در ورزش دانش آموزی مؤثر گزارش کردند. حیدری فرد و شریفیان (۱۳۹۶) موانع مشارکت خیران در توسعه فضاهای ورزشی را موانع قانونی، اجرایی، اعتقادی، فرهنگی، اجتماعی و موانع مربوط به خود ورزش گزارش کردند. فریرمات^۴ (۲۰۱۶) گزارش کرد که انجمن های خیریه با دغدغه مندی در خصوص توسعه فعالیت های ورزشی در بین اقشار کم درآمد جامعه، وسایل ورزشی مستهلک مازاد و بدون استفاده ای که در سازمان های دولتی وجود دارد را جمع آوری و تعمیر کرده و به سازمان های نیازمند اهدا می کنند. افروزه و همکاران (۱۳۹۶) گزارش کردند که مؤلفه های اخلاق گرایی، فرهنگی، حقوقی و آموزش می توانند بیشترین تأثیر را در جذب خیران و واقفان در ورزش داشته باشند.

امروزه با توجه به رشد جمعیت، کمیابی منابع و گسترش رقابت در تمامی عرصه های اجتماعی و بازارهای جهانی، استفاده بهینه و کارآمد از منابع موجود وقفی و ایجاد منابع تازه با ظهور موقوفات جدید از اهمیت به سزایی برخوردار است. با توجه به تنوع نژادی موجود در ساکنین استان گلستان که موجب شده است اقوام زیادی همچون فارس، ترکمن، کرد، بلوچ و ... در این استان ساکن باشند، بدون تردید استعدادهای زیادی در زمینه ورزش های قهرمانی و حرفه ای در این استان وجود دارند که در کنار لزوم توسعه ورزش همگانی، نیازمند حمایت و پشتیبانی از سوی مسئولان و دست‌اندرکاران ورزش استان هستند تا بتوانند با درخشش خود در رویدادهای ورزشی موجبات سربلندی استان و کشور را فراهم نمایند. از یک سو، بودجه ها و اعتبارات اختصاص یافته به ادارات

1. Ahmad
2. Shaikh
3. Tucker
4. Freiermuth

ورزش و جوانان و همچنین هیئت های ورزشی استان برای توسعه و گسترش ورزش های همگانی و قهرمانی کافی نمی باشد و از سوی دیگر، استان گلستان از جمله استان هایی است که عمده فعالیت های مردم استان کشاورزی و دامپروری است و صنایع و کارخانجات عظیم ملی (مانند فولاد، خودروسازی، ذوب آهن، مس، آلومینیوم و ...) که بتوانند همچون سایر استان ها برای ورزش سرمایه گذاری کنند، حضور ندارند. بنابراین، به دلیل نبود حامیان مالی برای کمک به ورزش استان، توجه به پتانسیل و ظرفیت واقفان و خیران ورزشی برای توسعه ورزش در این استان بسیار مهم است، اما هم میزان استقبال افراد برای انجام وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان چندان قابل توجه نیست و هم گاهی اوقات مشاهده می شود که برخی از افراد یا مؤسساتی که به صورت داوطلبانه و خیرخواهانه اقدام به حمایت از ورزش نموده اند، پس از گذشت مدتی از حمایت خود دست کشیده و انگیزه خود را برای ادامه فعالیت به عنوان خیر ورزشی از دست داده اند. علیرغم نیاز ضروری در این حوزه، میزان مشارکت افراد جامعه و نیز خیران بالفعل در سایر حوزه ها (مانند ساخت مدرسه، مسجد، بیمارستان و ...) در جهت انجام وقف و فعالیت های خیرخواهانه در راستای کمک به توسعه ورزش در سطح استان مطلوب نمی باشد. لذا باید در این زمینه آسیب شناسی علمی و دقیق انجام شود تا مشکلات و موانع شناسایی شوند. بررسی های صورت گرفته در پیشینه پژوهش های انجام شده نشان می دهد که پژوهش های مذکور کمتر به بحث موانع حضور واقفین و خیران در ورزش پرداخته اند؛ از طرفی، موضوع آسیب شناسی مشکلات و موانع موجود بر سر راه رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش در استان گلستان تا کنون مورد توجه پژوهشگران قرار نگرفته است و همچنین علیرغم وجود مشکلات جدی در این حوزه، راه کاری هم برای برطرف کردن این مشکلات و موانع ارائه نشده است. بنابراین، یافته های تحقیق حاضر که بر طبق ویژگی های خاص این استان از نظر وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مورد مطالعه قرار گرفته است، می تواند راه کارهای نوینی را به مدیران، مسئولان و دست اندرکاران ورزش استان در جهت رفع موانع و مشکلات موجود در مسیر رونق فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی استان و برنامه ریزی در جهت بهره گیری مناسب و مطلوب از ظرفیت واقفان و خیران ورزشی پیشنهاد داده و نهایتاً در جهت توسعه کمی و کیفی ورزش های همگانی و قهرمانی مثمر ثمر واقع گردد. بنابراین، سؤال اصلی پژوهش حاضر این است:

چه موانعی در مسیر رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از نظر مدیران ورزشی و خیران استان وجود دارد؟

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر روش انجام تحقیق از نوع تحقیقات آمیخته (کیفی و کمی) و از نظر هدف از جمله تحقیقات کاربردی و از نظر شیوه گردآوری داده ها پژوهشی میدانی می باشد. با توجه به اینکه روش تحقیق حاضر ترکیبی است، بنابراین، با دو نوع جامعه آماری روبرو هستیم. جامعه آماری در بخش کیفی پژوهش حاضر شامل نفقات منتخب از بین رؤسای ادارات ورزش و جوانان شهرستان های استان، مدیران عامل باشگاه های ورزشی فعال و اعضای مجمع خیران استان بودند. که تعداد ۶ نفر از بین مدیران ورزشی و تعداد ۹ نفر از بین خیران استان (در مجموع ۱۵ نفر) در بخش کیفی تحقیق مشارکت کردند. شیوه نمونه گیری در این بخش به صورت هدفمند بود و مصاحبه های عمیق و نیمه ساختار یافته با آنان انجام شد. با توجه به اینکه در این بخش جمع آوری داده ها تا رسیدن به اشباع نظری از طریق مصاحبه انجام شد، لذا تعداد ۱۵ نفر از افراد

صاحب نظر و متخصص در حوزه موضوع تحقیق به عنوان نمونه های تحقیق در بخش کیفی انتخاب شدند. علت انتخاب این تعداد نیز آن است که محقق پس از حدود ۱۲ مصاحبه به اشباع نظری مورد نظر رسید و تقریباً پاسخ های ارائه شده از طرف افراد تکراری شده بود، اما برای اطمینان بیشتر مصاحبه ها تا نفر پانزدهم ادامه پیدا کرد. در بخش کمی جامعه آماری پژوهش شامل مدیران و کارشناسان ادارات ورزش و جوانان استان، مدیران هیئت های ورزشی، اعضای مجمع خیران استان و مدیران عامل باشگاه های ورزشی استان بودند که تعداد آنان در مجموع حدود ۳۰۰ نفر می باشد. روش نمونه گیری در بخش کمی نیز به دو صورت مختلف بود؛ بدین نحو که در مورد بخشی از جامعه آماری (شامل رؤسا و کارشناسان ادارات ورزش و جوانان و مسئولان هیئت های ورزشی) نمونه گیری به صورت طبقه ای بود و در مورد بخش دیگر از جامعه آماری (مدیران عامل باشگاه های ورزشی و اعضای مجمع خیران استان) نمونه گیری به صورت تمام شمار انجام شد و پرسشنامه ها با هماهنگی قبلی و با مراجعه حضوری در اختیار افراد قرار گرفت و توضیحاتی در مورد هدف تحقیق و نیز بی نام بودن و محرمانه بودن اطلاعات پرسشنامه در اختیار آنان قرار داده شد. از بین پرسشنامه های توزیع شده تعداد ۲۷۴ پرسشنامه به صورت کامل تکمیل و به محقق عودت داده شد. بنابراین، تعداد نمونه های آماری تحقیق حاضر ۲۷۴ نفر در نظر گرفته شد. به منظور گردآوری داده های مورد نیاز از سه شیوه مختلف شامل الف- مطالعات اسنادی و اینترنتی؛ ب- مصاحبه اکتشافی نیمه ساختاریافته^۱ و ج- پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد. برای طراحی پرسشنامه متن مصاحبه های انجام شده با نمونه های بخش کیفی مورد بررسی و تحلیل قرار گرفت و نکات مورد نظر محقق که در راستای اهداف تحقیق بود استخراج گردید. با توجه به اینکه تحقیق حاضر یک مطالعه موردی و در قلمرو استان گلستان بود، لذا گویه های پرسشنامه باید با ویژگی های استان تناسب داشته باشد. بدین منظور پرسشنامه ها در اختیار ۱۰ نفر از اساتید و خبرگان آشنا به موضوع تحقیق (شامل شش نفر از اساتید مدیریت ورزشی و چهار نفر از خیران برای اظهار نظر درباره سؤال های پرسشنامه براساس اهداف پژوهش) قرار داده شد و از آنان خواسته شد تا در خصوص روایی پرسشنامه اظهار نظر نمایند. پس از دریافت نظرات و اعمال اصلاحات مورد نظر در نهایت پرسشنامه در هفت بعد مختلف شامل موانع و مشکلات اقتصادی، ساختاری- مدیریتی، علمی- آموزشی، اعتقادی، قانونی و اجتماعی در قالب سوالات پنج گزینه ای با مقیاس لیکرت طراحی شد. همچنین، به منظور بررسی پایایی پرسشنامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده گردید. بدین منظور، پرسشنامه مورد نظر محقق بین ۳۰ نفر از افراد مشابه با نمونه های تحقیق توزیع و پس از تکمیل و عودت آنها ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha = 0/86$) به دست آمد که نشان داد پرسشنامه از پایایی مناسب برای جمع آوری داده های مورد نظر تحقیق برخوردار است. همچنین، روایی سازه پرسشنامه با روش تحلیل عاملی بررسی و تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل داده های به دست آمده در بخش کمی تحقیق، از آمار استنباطی (آزمون تی تک نمونه ای، آزمون تی مستقل و آزمون ج رتبه بندی فریدمن) استفاده شد. همه تجزیه و تحلیل های آماری با استفاده از نرم افزار اس.پی.اس.اس. نسخه ۲۰ انجام شد.

یافته های پژوهش

با توجه به یافته های تحقیق در بخش توصیفی، از میان پاسخ دهندگان به پرسش نامه (۲۷۴ نفر)، از لحاظ جنسیت، ۶۹/۷۲ درصد (۱۹۱ نفر) مرد و ۳۰/۲۸ درصد (۸۳ نفر) زن بودند. از لحاظ سنی، ۴/۰۱ درصد (۱۱ نفر) بین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۵۰/۳۶ درصد (۱۳۸ نفر) بین ۳۱ تا ۴۰

1. Semi – structured depth interview
2. SPSS20

سال، ۳۴/۳۰ درصد (۹۴ نفر) بین ۴۱ تا ۵۰ سال و ۱۱/۳۳ درصد (۳۱ نفر) ۵۱ سال به بالا بودند. از لحاظ میزان تحصیلات، ۱۶/۴۲ درصد (۴۵ نفر) کاردانی یا پایین تر، ۵۰/۷۴ درصد (۱۳۹ نفر) کارشناسی، ۲۶/۲۷ درصد (۷۲ نفر) کارشناسی ارشد و ۶/۵۷ درصد (۱۸ نفر) تحصیلات دکتری داشتند. از لحاظ سمت افراد نمونه در گروه مدیران ورزشی، ۱۶/۴۲ درصد (۴۵ نفر) مدیران و کارشناسان ادارات ورزش و جوانان، ۳۰/۶۶ درصد (۸۴ نفر) مسئولان هیئت‌های ورزشی، ۱۰/۵۸ درصد (۲۹ نفر) مدیران عامل باشگاه‌های ورزشی و در گروه خیران شامل ۴۲/۳۴ درصد (۱۱۶ نفر) از اعضای مجمع خیران فعال در حوزه‌های مدرسه‌سازی، ساخت مسجد، مسکن، مراکز بهداشتی درمانی و ... در سطح استان بودند.

جدول ۱. ویژگی‌های فردی آزمودنی‌های تحقیق

متغیر	طبقه	تعداد	درصد
جنسیت	مرد	۱۹۱	۶۹/۷۲
	زن	۸۳	۳۰/۲۸
	مجموع	۲۷۴	۱۰۰
تحصیلات	کاردانی و کمتر	۴۵	۱۶/۴۲
	کارشناسی	۱۳۹	۵۰/۷۴
	کارشناسی ارشد	۷۲	۲۶/۲۷
سمت	دکتری	۱۸	۶/۵۷
	مدیران ورزشی	۱۵۸	۵۷/۶۶
	خیران	۱۱۶	۴۲/۳۴
سن	مجموع	۲۷۴	۱۰۰
	۲۰-۳۰	۱۱	۴/۰۱
	۳۱-۴۰	۱۳۸	۵۰/۳۶
سن	۴۱-۵۰	۹۴	۳۴/۳۰
	بالاتر از ۵۰	۳۱	۱۱/۳۳
	مجموع	۲۷۴	۱۰۰

در بخش کیفی پژوهش، ابتدا متن مصاحبه‌های انجام‌شده پیاده‌سازی شد و به دقت بررسی گردید و نیز به روش تحلیل محتوای کیفی، نکات کلیدی بیان‌شده توسط افراد نمونه پژوهش یادداشت‌برداری و تلخیص شدند. سپس، نکات به دست‌آمده از مصاحبه‌ها دسته‌بندی شدند و دوباره به افراد بازگردانده شدند و از آنان خواسته شد نظر خود را برای بار دوم اعلام کنند. درنهایت برای سومین مرتبه، مطالب استخراج‌شده از نقطه‌نظرهای افراد نمونه در قالب موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش استان گلستان به افراد نمونه بازگردانده شدند تا نظرهای نهایی خود را اعلام کنند. در پایان نیز با استفاده از نظرهای گروه خبرگان و موانع تعیین‌شده برای رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش استان، پرسشنامه پژوهشگرساخته طراحی شد و برای جمع‌آوری داده‌ها در بخش کمی پژوهش استفاده شد. نمونه‌ای از متن مصاحبه‌های انجام‌شده و کدهای استخراج‌شده از مصاحبه در جدول ۲، آورده شده است:

جدول ۲. نمونه‌ای از کدهای استخراج شده از مصاحبه با نمونه‌های پژوهش

کدهای استخراج شده	متن مصاحبه
نبود برنامه های آموزشی	متأسفانه هیچگونه برنامه آموزشی در رابطه با فرهنگ سازی امور خیریه ورزشی در رسانه ها دیده نمی شود. برگزاری کارگاه ها و کلاس های آموزشی برای آشنایی بیشتر با موقوفات و خیریه های ورزشی تأثیر زیادی در فرهنگ سازی آن خواهد داشت.
افزایش شدید قیمت ها	امروزه به دلیل افزایش شدید قیمت زمین و تجهیزات ورزشی و مشکلات اقتصادی شدید ناشی از رشد بی سابقه قیمت ارز، افراد کمتری می توانند به کارهای خیرخواهانه ای مانند وقف بپردازند.
ضعف در فراخوان و اطلاع رسانی	در سطح جامعه فراخوان های ادارات دولتی برای مشارکت افراد واقف و خیر در ورزش دیده نمی شود و اطلاع رسانی درباره امور خیریه ورزشی در استان خیلی ضعیف است.
کاهش انگیزه	اگر افراد واقف و خیر مورد توجه و احترام مسئولان ورزش قرار بگیرند با انگیزه بیشتر به فعالیت های خیرخواهانه خود ادامه می دهند و افراد دیگر هم تشویق به این کار می شوند، ولی این مسأله چندان توجه نمی شود.
ضعف در ساختار ادارات	یک مشکل اصلی به نظر می رسد نبود یک فرد مسئول در ساختار اداره کل ورزش و جوانان به عنوان مسئول پیگیری امور مربوط به توسعه مشارکت واقفان و خیران است و اگر پست سازمانی مربوط به وقف و امور خیریه ایجاد شود می تواند به رونق این حوزه کمک کند.
قوانین سخت گیرانه	مسأله مربوط به وجود قوانین دست و پاگیر و کاغذبازی های اداری برای صدور مجوزها در ادارات موجب دلسردی خیران از کمک به امر ورزش می شود.
اعتقاد نداشتن به انجام کار خیر در ورزش	برخی از واقفان و خیران به این موضوع که کمک های خیریه به امور ورزشی هم جزو کارهای خیریه ای محسوب می شود، چندان اعتقادی ندارند و بیشتر برای ساخت مسجد، مدرسه و بیمارستان کمک می کنند.

جدول ۳. آزمون کایزر- می-یر- الکین^۱ و بارتلت

آزمون کفایت نمونه گیری کایزر- می-یر- الکین	۰/۷۸۹
خی دو	۸۱۶۷/۱۷۳
درجه آزادی	۸۹۴
سطح معناداری	۰/۰۰۱

با توجه به جدول ۲، عدد کایزر- می-یر- الکین بزرگتر از ۰/۷ و عدد معناداری آزمون بارتلت $sig < ۰/۰۵$ است که می توان گفت داده ها برای اجرای تحلیل عاملی مناسب هستند و از شرایط مورد نیاز برخوردارند. همچنین، کل واریانس تبیین شده موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش استان از طریق تحلیل عامل اکتشافی، نشان می دهد که این سؤال ها ۷ عامل (شامل مشکلات علمی- آموزشی، مشکلات اجتماعی، موانع انگیزشی، محدودیت های قانونی، موانع ساختاری- مدیریتی، موانع اعتقادی و موانع اقتصادی) را تشکیل می دهند و این عامل ها در حدود ۶۸/۶۲۵ درصد واریانس را تبیین و پوشش می دهند که در واقع، نشان دهنده روایی مناسب سؤال ها می باشد.

یافته‌های پژوهش در خصوص بررسی روایی سازه و تأیید عامل‌های پرسش‌نامه در جدول ۴، نشان داده شده است:

جدول ۴. بررسی شاخص‌های نیکویی برازش

نسبت خبی دو به درجه آزادی	شاخص تعدیل‌شده نیکویی برازش	شاخص برازش تطبیقی ^۱	شاخص برازش هنجارشده ^۲	شاخص نیکویی برازش ^۳	مجدورات تقریب ^۴
۱/۸۸	۰/۹۱	۰/۹۵	۰/۹۴	۰/۹۱	۰/۰۸۶

شاخص‌های برازش نشان دادند که عامل‌های در نظر گرفته‌شده دارای اعتبار سازه بسیار مناسبی هستند.

بررسی وضعیت توزیع داده‌های تحقیق توسط آزمون کلموگروف اسمیرنوف انجام شد و یافته‌ها نشان می‌دهد که توزیع متغیرهای تحقیق در وضعیت طبیعی قرار دارد، لذا از آزمون‌های پارمتریک استفاده می‌شود.

به منظور بررسی تأثیر هر یک از موانع مورد بررسی در عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شد که نتایج در جدول ۵، آورده شده است:

جدول ۵. نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای در خصوص موانع عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی

متغیر	پاسخ دهندگان	تعداد	مقدار آزمون	میانگین	میانگین فرضی	سطح معنی داری
مشکلات علمی - آموزشی	مدیران ورزش	۱۵۸	۹/۷۱	۳/۴۷	۳	۰/۰۱
مشکلات اجتماعی	مدیران ورزش	۱۵۸	۱۳/۷۵	۳/۸۱	۳	۰/۰۱
موانع انگیزشی	مدیران ورزش	۱۵۸	۱۰/۲۶	۳/۵۸	۳	۰/۰۱
محدودیت‌های قانونی	مدیران ورزش	۱۵۸	۱۲/۲۳	۳/۷۵	۳	۰/۰۱
موانع ساختاری - مدیریتی	مدیران ورزش	۱۵۸	۱۱/۶۷	۳/۵۹	۳	۰/۰۱
موانع اعتقادی	مدیران ورزش	۱۵۸	۱۰/۶۴	۳/۵۵	۳	۰/۰۱
مشکلات اقتصادی	مدیران ورزش	۱۵۸	۱۴/۵۹	۳/۹۴	۳	۰/۰۱
	مدیران ورزش	۱۵۸	۱۲/۶۲	۳/۶۱	۳	۰/۰۱

1. Comparative Fit Index (CFI)
2. Normed Fit Index (NFI)
3. Goodness of Fit Index (GFI)
4. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

● آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران استان گلستان

همان گونه که در جدول ۵، مشاهده می شود هم از نظر مدیران ورزش و هم از نظر خیران، بین میانگین به دست آمده برای تمامی موانع مورد بررسی و میانگین فرضی آزمون تی تک نمونه‌ای (۳) تفاوت معناداری وجود دارد و از آنجایی که میانگین موانع شناسایی شده از میانگین نظری بیشتر است، می توان نتیجه گرفت موانع هفتگانه بررسی شده در عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان موثر هستند.

مقایسه دیدگاه مدیران ورزشی و خیران در مورد موانع شناسایی شده

جدول ۶. مقایسه دیدگاه مدیران ورزشی و خیرین در زمینه موانع توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش

متغیر	گروه	تعداد	آزمون لون		میانگین	عدد معناداری
			F	Sig		
مشکلات علمی-آموزشی	مدیران ورزش خیران	۱۵۸	۱/۳۱	۰/۴۷	۳/۵۸	۰/۵۱
	مدیران ورزش خیران	۱۱۶			۳/۶۲	۰/۷۶
مشکلات اجتماعی	مدیران ورزش خیران	۱۵۸	۰/۳۷	۰/۸۴	۳/۸۶	۰/۴۴
	مدیران ورزش خیران	۱۱۶			۳/۴۷	۰/۶۸
موانع انگیزشی	مدیران ورزش خیران	۱۵۸	۰/۲۸	۰/۶۷	۳/۸۴	۰/۲۶
	مدیران ورزش خیران	۱۱۶			۳/۷۶	۰/۳۹
محدودیت های قانونی	مدیران ورزش خیران	۱۵۸	۰/۱۸	۰/۷۱	۲/۷۵	۰/۰۰۱
	مدیران ورزش خیران	۱۱۶			۳/۸۷	-۳/۰۷
مشکلات ساختاری-مدیریتی	مدیران ورزش خیران	۱۵۸	۱/۲۴	۰/۷۷	۲/۳۱	۰/۰۰۱
	مدیران ورزش خیران	۱۱۶			۳/۸۵	-۲/۶۵
موانع اعتقادی	مدیران ورزش خیران	۱۵۸	۱/۰۹	۰/۳۱	۳/۷۲	۰/۴۳
	مدیران ورزش خیران	۱۱۶			۳/۴۸	۰/۸۱
مشکلات اقتصادی	مدیران ورزش خیران	۱۵۸	۱/۱۲	۰/۵۸	۳/۸۷	۰/۰۰۱
	مدیران ورزش خیران	۱۱۶			۳/۱۹	۱/۶۳

با توجه به نتایج جدول ۶، بین دیدگاه مدیران ورزشی و خیران استان گلستان در مورد تأثیر "مشکلات علمی-آموزشی"، "مشکلات اجتماعی"، "موانع انگیزشی" و "موانع اعتقادی" بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان اختلاف معنی داری مشاهده نشد، اما در مورد تأثیر "محدودیت های قانونی"، "مشکلات ساختاری-مدیریتی" و "مشکلات اقتصادی" بین دیدگاه دو گروه اختلاف معناداری وجود داشت؛ به نحوی که دو عامل "محدودیت های قانونی" ($t = -3/07, p = 0/001$) و "مشکلات ساختاری-مدیریتی" ($t = -2/65, p = 0/001$) از نظر خیران ورزشی تأثیر بیشتری بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان در مقایسه با نظر مدیران ورزشی داشته است. از طرفی، از دیدگاه مدیران ورزشی "مشکلات اقتصادی" تأثیر

بیشتری بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان در مقایسه با دیدگاه خیران داشته است ($p = 0/01$, $t = 1/63$).

رتبه بندی موانع توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان
رتبه بندی موانع توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان از دیدگاه مدیران ورزشی در جدول ۷، ارائه شده است:

جدول ۷. رتبه بندی دیدگاه مدیران ورزشی در مورد موانع توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش استان گلستان

رتبه	شاخص	میانگین رتبه	تعداد	خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
۱	مشکلات اقتصادی	۵/۱۱				
۲	مشکلات اجتماعی	۴/۶۹				
۳	موانع ساختاری- مدیریتی	۴/۲۵				
۴	محدودیت های قانونی	۳/۸۸	۱۵۸	۱۱۲/۷۴	۶	۰/۰۱
۵	موانع انگیزشی	۳/۴۶				
۶	مشکلات علمی- آموزشی	۲/۹۸				
۷	موانع اعتقادی	۲/۶۶				

با توجه به یافته های جدول ۷، از دیدگاه مدیران ورزشی استان، مهم ترین مانع برای توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان گلستان، مشکلات اقتصادی با میانگین رتبه (۵/۱۱) بوده است و پس از آن به ترتیب موانع ساختاری (۴/۶۹)، محدودیت های قانونی (۴/۲۵)، مشکلات اجتماعی (۳/۸۸)، موانع انگیزشی (۳/۴۶)، مشکلات علمی- آموزشی (۲/۹۸) و موانع اعتقادی (۲/۶۶) قرار دارند. همچنین، با توجه به نتایج آزمون خی- دو و سطح معنی داری به دست آمده (۰/۰۱)، می توان این گونه گفت که از نظر مدیران ورزشی استان گلستان، اختلاف بین رتبه های به دست آمده معنی دار است.

رتبه بندی موانع توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان از دیدگاه مدیران ورزشی در جدول ۸ ارائه شده است:

جدول ۸. رتبه بندی دیدگاه خیران در مورد موانع توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش استان گلستان

رتبه	شاخص	میانگین رتبه	تعداد	خی دو	درجه آزادی	سطح معناداری
۱	موانع ساختاری- مدیریتی	۵/۰۹				
۲	محدودیت های قانونی	۴/۸۵				
۳	مشکلات اجتماعی	۴/۳۸				
۴	مشکلات اقتصادی	۳/۹۱	۱۱۶	۸۶/۴۳	۶	۰/۰۱
۵	موانع انگیزشی	۳/۵۲				
۶	موانع اعتقادی	۲/۸۵				
۷	مشکلات علمی- آموزشی	۲/۷۱				

● آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران

استان گلستان

با توجه به یافته های جدول ۸، از دیدگاه خیران استان، مهم ترین مانع برای توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان گلستان، محدودیت های قانونی با میانگین رتبه (۵/۰۹) بوده است و پس از آن به ترتیب موانع ساختاری- مدیریتی (۴/۸۵)، مشکلات اجتماعی (۴/۳۸)، مشکلات اقتصادی (۳/۹۱)، موانع انگیزشی (۳/۵۲)، موانع اعتقادی (۲/۸۵) و مشکلات علمی- آموزشی (۲/۷۱) قرار دارند. همچنین، با توجه به نتایج آزمون خی دو و سطح معنی داری به دست آمده (۰/۰۱) می توان این گونه گفت که از نظر خیران استان گلستان، اختلاف بین رتبه های به دست آمده معنی دار است.

بحث و نتیجه گیری

هدف از انجام پژوهش حاضر، آسیب شناسی توسعه وقف و امور خیریه در ورزش استان گلستان از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران می باشد. هفت عامل مختلف به عنوان موانع حمایت خیران از ورزش استان مورد بررسی قرار گرفتند که براساس یافته های پژوهش، از دیدگاه مدیران ورزشی استان، مهم ترین مانع برای توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان گلستان، مشکلات و موانع اقتصادی با میانگین رتبه (۵/۱۱) بوده است و پس از آن به ترتیب موانع ساختاری- مدیریتی (۴/۶۹)، محدودیت های قانونی (۴/۲۵)، مشکلات اجتماعی (۳/۸۸)، موانع انگیزشی (۳/۴۶)، مشکلات علمی- آموزشی (۲/۹۸) و موانع اعتقادی (۲/۶۶) قرار دارند. همچنین، از دیدگاه خیران استان، مهم ترین مانع برای توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان گلستان، محدودیت های قانونی با میانگین رتبه (۵/۰۹) بوده است و پس از آن به ترتیب موانع ساختاری- مدیریتی (۴/۸۵)، مشکلات اجتماعی (۴/۳۸)، مشکلات اقتصادی (۳/۹۱)، موانع انگیزشی (۳/۵۲)، موانع اعتقادی (۲/۸۵) و مشکلات علمی- آموزشی (۲/۷۱) قرار دارند.

یافته های پژوهش حاضر نشان می دهد که "مشکلات اقتصادی" بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان موثر بوده است. از یک طرف، مشکلات فراوان مالی و اقتصادی در کشور که امروزه گریبان گیر افراد جامعه است، باعث می شود بسیاری از کسانی که هنوز هم تمایل دارند کارهای خیری به هر طریق انجام دهند توانایی آن را پیدا نکنند و یا ترس از کمبودها و نقصان هایی که در آینده احتمال دارد در زندگی شان به وجود آید آن ها را از این کار باز می دارد و دچار تردید و دلهره می کند. از طرف دیگر، مشکلات دیگری همچون قیمت بالای زمین ها برای خرید و ساخت اماکن ورزشی از طرف خیران، هزینه بر بودن توسعه فضاهای ورزشی، گران بودن وسایل و امکانات برای خرید و اهدای آن در قالب وقف و امور خیریه، تمایل و رغبت افراد را برای حمایت از ورزش کاهش می دهد. در این رابطه، کمک های دولت و سازمان های مسئول برای ارائه سوبسید جهت خرید زمین و تجهیزات ورزشی به خیران می تواند دغدغه های مالی و اقتصادی واقفان و خیران را کاهش دهد و تمایل آنان را برای حمایت از حوزه ورزش افزایش دهد. بنابراین، بهبود اوضاع اقتصادی در جامعه و کمک به وضعیت معیشتی مردم موجب می شود که علاوه بر واقفان و خیران بالفعل موجود که معمولاً از وضعیت اقتصادی و سطح تمکن مالی مطلوبی برخوردار هستند، سایر افراد جامعه نیز به سمت فعالیت های مرتبط با احسان و نیکوکاری نیز بیشتر ترغیب و تشویق شوند و بدین طریق، گام مهمی در جهت توسعه ورزش استان برداشته شود. یافته های تحقیق حاضر با نتایج تحقیق صالحی عمران و حسن زاده بارانی کرد (۱۳۹۴)، احسانی راد (۱۳۹۲)، علیزاده و همکاران (۱۳۸۷)، حیدری فرد و شریفیان (۱۳۹۶)، شیخ و همکاران (۲۰۱۷) و فریرمات (۲۰۱۶)

همسو است. نکته دیگر در این مبحث اینکه، همچنین، بر اساس یافته های تحقیق، از دیدگاه مدیران ورزشی، مشکلات اقتصادی در رتبه اول علل عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش استان گلستان بود؛ شاید بتوان دلیل این امر را این گونه ذکر کرد که در زمان انجام تحقیق حاضر رشد بی سابقه قیمت ارز و کالاهای مختلف خارجی و داخلی بر نتایج تحقیق در این بخش تاثیرگذار بوده است و هزینه های زیادی که ساخت و نگهداری اماکن و تاسیسات ورزشی و همچنین خرید وسایل و تجهیزات مربوطه دارد موجب شده است که مشکلات و موانع اقتصادی از دیدگاه مدیران ورزشی اولویت بالاتر را به خود اختصاص دهد و از نظر آنان مهم ترین علت عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان گلستان باشد؛ درحالی که از نظر خیران فعال استان که در زمینه های مختلف وقف و امور خیریه فعالیت دارند مشکلات اقتصادی اولویت اول برای عدم حمایت از امور خیرخواهانه در ورزش نمی باشد و این تفاوت از نظر خیران شاید به این دلیل باشد که خیران برای انجام عمل خیرخواهانه وضعیت اجتماعی و اقتصادی خود را در نظر نگرفته و به خاطر دغدغه ای که خود در ذهن دارند اظهار کرده اند که اگر در موقعیت قرار گیرد آن عمل خداپسندانه را انجام می دهد.

۴۳۱

یافته های تحقیق حاضر نشان داد که "موانع ساختاری- مدیریتی" بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان موثر بوده است. یکی از مشکلات موجود در این ارتباط که از آن می توان بعنوان عامل محدودیت و مانع ترویج فرهنگ نیکوکاری در جامعه یاد کرد برخورد مسئولان و سازمان ها و نهادهای ذیربط با موضوع وقف و نیکوکاری است. برخورد متناقض و دوگانه متولیان این نهادها با مردم موجب می شود که بسیاری افراد دلسرد شده وانگیزه خود را برای این گونه کارها از دست بدهند. عدم شفاف سازی و توجیه مردم و روشنگری در مسایل خیریه نیز از دیگر ایرادهایی است که می توان به مسئولان دستگاه های مربوطه گرفت. برای نمونه، بسیاری از افرادی که از ملک های وقفی استفاده می کنند نمی دانند اجاره یا هزینه ای که به اداره اوقاف می پردازند در کجا و چگونه و با چه نیتی خرج و هزینه می شود و همین عامل موجب می شود افراد جامعه نسبت به مدیریت موقوفات و درآمدهای آن دچار عدم اعتماد و اطمینان شوند و تمایل چندانی برای وقف کردن اموال خود و یا مشارکت در اکور خیریه نداشته باشند. یکی از موارد مهم برای جلب مشارکت افراد بمنظور مشارکت در فعالیت های خیرخواهانه در ورزش، برنامه ریزی منطقی و منسجم برای استفاده از ظرفیت افراد مختلف و به ویژه واقفان و خیران فعال در سایر حوزه ها از قبیل ساخت مدرسه، مسجد، بیمارستان و ... می باشد تا بتوان از حمایت های آنان در ورزش نیز برخوردار شد. در این رابطه عدم وجود یک فرد به عنوان مسئول پیگیری مربوط به توسعه مشارکت واقفان و خیران در امر ورزش استان از جمله مشکلات و موانعی است که وجود دارد؛ ولذا، ایجاد پست سازمانی مربوط به وقف و امور خیریه در اداره کل ورزش و جوانان استان و نیز ایجاد بخش مشاوره و راهنمایی برای جهت دهی به واقفان و خیران بمنظور فعالیت در زمینه وقف ورزشی می تواند مورد توجه مسئولان و دست اندرکاران ورزش استان قرار بگیرد. همچنین، تشکیل انجمنی با عنوان انجمن وقف ورزشی در سطح استان و فعالیت در جهت جلب مشارکت های مردمی برای فعالیت های خیریه در حوزه ورزش استان می تواند مورد توجه قرار بگیرد. همچنین، برنامه ریزی و همانگی مدیران و مسئولان ورزش استان با نهاد های دیگر از جمله شوراهای اسلامی شهر و روستا و نیز سازمان های مردم نهاد برای توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی می تواند در زمینه توسعه فرهنگ وقف در ورزش موثر واقع شود. یافته های تحقیق حاضر در زمینه موانع

● آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران استان گلستان

ساختاری- مدیریتی با نتایج تحقیقات خادم (۱۳۹۸)، قاسمی روشناوند و همکاران (۱۳۹۸)، حسن شاهی (۱۳۹۵)، علیزاده و همکاران (۱۳۸۷)، احمد (۲۰۱۹)، تاگر (۲۰۱۸) و شیخ و همکاران (۲۰۱۷) همسو می باشد که همگی بر عامل مدیریتی و ساختاری و برداشتن موانع و مشکلات موجود برای توسعه فرهنگ وقف و مشارکت افراد در امور خیریه تاکید کرده اند.

یافته های تحقیق حاضر نشان داد که "موانع انگیزشی" بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان موثر بوده است. بدون تردید، تشویق و ترغیب افرادی که در امور مربوط به وقف و خیریه فعالیت دارند سبب می شود که آنان رغبت بیشتری در امر مشارکت از خود نشان دهند. قدرشناسی از خیران و برانگیختن آنان با استفاده از روش های مناسب برای تقویت و استمرار مشارکت آنان در این مسیر امری ضروری است که باید مورد توجه مسئولان و دست اندرکاران ورزش استان قرار بگیرد؛ هرچند بسیاری از افراد خیر که در این راه قدم گذاشته اند، نیازی به معرفی و تشویق ندارند و عموماً کمترین تمایلی به طرح اقدامات مفید و ارزشمند خود نشان نمی دهند، اما این امر وظیفه ای را از دوش مسئولان و متولیان بر نمی دارد. معرفی افراد خیر و نیکوکار و انعکاس اقدامات ارزشی و ماندگار آنان می تواند به صورتی کارآمد بر انگیزه آنان جهت ادامه اقدامات خیرخواهانه در ورزش موثر باشد. یافته های تحقیق در رابطه با تاثیر موانع انگیزشی در عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی با نتایج پژوهش های علیزاده و همکاران (۱۳۸۷)، خادم (۱۳۹۸)، حسن شاهی (۱۳۹۵)، امبروس^۱ و همکاران (۲۰۱۵)، محمدسوهایمی^۲ و همکاران (۲۰۱۴)، گلادن و همکاران (۲۰۰۵) همسو می باشد.

یافته های تحقیق حاضر نشان داد که "مشکلات علمی- آموزشی" یکی از موانع موثر بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان بوده است. نودهی و همکاران (۲۰۱۷) بر نقش مهم آموزش کارکنان و تاثیر آن در توسعه منابع انسانی ورزش و بهبود عملکرد کارکنان سازمان های ورزشی تاکید کردند. به منظور فراهم کردن شرایط مناسب در زمینه توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی و آگاه سازی افراد در سطوح دولتی و غیردولتی، باید آموزش های لازم داده شود و برای توجیه کردن جامعه، به ویژه نهادهای موثر در مشارکت های خیریه و وقف که می توانند در توسعه فرهنگ وقف موثر واقع شوند، باید به آنها آگاهی و آموزش های لازم درباره وقف در ورزش داده شود. در این رابطه، برگزاری کارگاه ها و همایش های علمی به منظور شناخت وقف و امور خیریه در ورزش می تواند نقش مهمی در راستای آموزش افراد داشته باشد و آقار مثبت ورزش بر جامعه و نیز انواع راه های مشارکت های خیرخواهانه در ورزش برای خیران و سایر افراد ارائه و به آن ها آموزش داده شود. از طرفی، میزان آشنایی مدیران، کارکنان و کارشناسان در مورد شیوه های مناسب برای برقراری ارتباط با واقفان و خیران به منظور جلب نظر آنان برای حمایت از ورزش و روش های همکاری با خیران و واقفان ورزشی به کارشناسان و مدیران ادارات و سازمان های ورزشی آموزش داده شود. تهیه فیلم ها و برنامه های آموزشی و نمایش آن از تلویزیون نقش بسیار مهمی در افزایش میزان آگاهی افراد در زمینه اهمیت وقف در ورزش و انواع روش های انجام مشارکت در فعالیت های خیریه ورزشی دارد و مسئولان و مدیران ورزش استان می توانند ضمن هماهنگی با سایر نهادها از جمله اداره کل اوقاف و امور خیریه و صدا و سیما مرکز استان نسبت به ساخت فیلم ها و مستندهای علمی- آموزشی در این زمینه اقدامات مؤثر و مفیدی را انجام

1. Ambrose
2. Mohamad Suhaimi

دهند. همچنین، یکی از مشکلات و موانع توسعه فرهنگ وقف در ورزش، عدم آشنایی فرهنگیان و دانشگاهیان به عنوان بازوان علمی و پژوهشی جامعه با موضوع وقف در ورزش است. بر همین اساس، هماهنگی با مسئولان آموزش و پرورش و نیز دانشگاه های استان برای تشویق دانش آموزان، معلمان، دانشجویان و اساتید به انجام فعالیت های پژوهشی در زمینه وقف و امور خیریه ورزشی و نیز تولید محتوای آموزشی برا گنجاندن در کتب درسی می تواند در جهت کاهش موانع علمی-آموزشی و در نتیجه توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی موثر واقع گردد. یافته های پژوهش حاضر در مورد تأثیر آموزش و آگاه سازی افراد بر توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی با یافته های پژوهش های افروزه و همکاران (۱۳۹۶)، حسن شاهی (۱۳۹۵)، علیزاده و همکاران (۱۳۸۷) و عبدالله (۲۰۱۸) همسو می باشد که همگی راهکارهای آموزشی و افزایش سطح آگاهی افراد را بر توسعه فرهنگ وقف و مشارکت در امور خیریه مؤثر می دانند.

یافته های این پژوهش نشان می دهد که هم از دیدگاه مدیران و رزشی و هم خیران، موانع اعتقادی در عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان نقش داشت. در بخش عامل مربوط به موانع اعتقادی که موجب عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی شده است، می توان به "کار خیر محسوب نکردن ورزش از جانب واقفان و خیران" و نیز "در اولویت قرار نداشتن ورزش برای حمایت از سوی خیران" اشاره کرد، همچنین "کاهش روحیه تعاون و دیگرخواهی" از جمله موانعی عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان بود. با توجه به نتایج به دست آمده می توان این گونه اذعان کرد که برخی از واقفان و خیران ممکن است انجام امور خیریه را محدود به ساخت اماکن آموزشی، مذهبی و درمانی همچون مدرسه، مسجد، درمانگاه، بیمارستان و یا تجهیز این اماکن در نظر می گیرند و در این مورد که کمک های خیریه به امور ورزشی نیز می تواند در زمره امور وقفی و خیریه ای قرار بگیرد اعتقادی ندارند و یا آن را در اولویت های حمایت خود قرار نمی دهند. از این جهت نیاز است تا مسئولان و دست اندرکاران ورزش استان جلساتی را برای مذاکره با واقفان و خیران ورزشی به منظور بیان اهمیت ورزش و فعالیت های بدنی برای سلامت جسم و روان افراد در جامعه برگزار نمایند تا طرز تفکر خیران در مورد ورزش را تغییر داده و میزان مشارکت آنان را در جهت حمایت از ورزش افزایش دهند. همچنین می توان با فرهنگ سازی مناسب در جهت اهمیت ورزش و بیان اینکه ورزش می تواند مهم ترین نقش را در حل مشکلاتی در جامعه مانند انحراف جوانان، بیماری های مختلف که جامعه با آن دست و پنجه نرم می کند و غیره داشته باشد و نیز اینکه با توجه به شرایط کنونی، ورزش می تواند عامل مهمی برای کمک به مسئولان در جهت ارتقای سلامت روانی جامعه و تندرستی افراد باشد، این امر را برای خیران برجسته کرد و جایگاه واقعی ورزش را برای آنها بیان نمود تا با در اولویت قرارگرفتن ورزش برای واقفان و خیران و نیز ترغیب سایر افرادی که تاکنون در این زمینه فعالیت نداشته اند، گام مهمی در جهت توسعه ورزش برداشته شود. در این راستا، نتایج این پژوهش از نظر شناسایی عامل اعتقادی به عنوان یکی از موانع حمایت خیران از ورزش استان گلستان با یافته های تحقیقات حیدری فرد و شریفیان (۱۳۹۶)، علیزاده (۱۳۷۸)، شاپیرو^۱ (۲۰۰۹) و کرافورد و گادی^۲ (۱۹۸۷) همسو است، زیرا محققان ذکر شده نیز در نتیجه یافته های خود به این عامل اشاره کرده اند، اما افروزه و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی که بر روی عوامل مؤثر

1. Shapiro

2. Crawford & Godbey

● آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران استان گلستان

بر جذب واقفان و خیران در ورزش انجام دادند، هرچند به عامل اعتقادی اشاره ای نکرده اند، اما به مساله آشنا کردن خیران با تأثیرات مثبت ورزش بر جامعه در قالب مؤلفه آموزش تأکید داشته اند. یافته های پژوهش حاضر نشان می دهد که محدودیت های قانونی از جمله موانع مؤثر بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان بود. مشکلات و محدودیت های قانونی و قوانین سخت و دست و پا گیر در ادارات و سازمان های مختلفی که بر سر راه خیران وجود دارد، موجب می شود تا افراد علاقمند به امور خیریه ورزشی در پیچ و خم های اداری دچار سردرگمی و دلسردی شوند و به همین دلیل رغبت و تمایل افراد برای حمایت از ورزش کاهش پیدا کند. در این رابطه خیران معتقد بودند در برخی موارد، افراد باید خودشان به دنبال حل مشکلات و برطرف کردن موانع و محدودیت های قانونی باشند و مسئولان نیز از خیران و واقفان حمایت مناسبی را انجام نمی دهند. همچنین کاغذبازی های اداری فراوان که برای صدور مجوز ها در ادارات و نهادهای مختلف وجود دارد و بعضاً خیلی طولانی و خسته کننده هستند نیز در این مساله تأثیرگذار هستند، همچنین در مقایسه دیدگاه مدیران و خیران در مورد محدودیت های قانونی، هرچند که هر دو گروه به این عامل به عنوان یکی از موانع اشاره داشته اند، اما بین میانگین نظرات آنان تفاوت معنی داری وجود داشت و از نظر خیران این مانع تأثیر بیشتری بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان دارد و احتمالاً این امر از آنجا ناشی می شود که مدیران ورزشی خودشان در زمره مسئولان قرار دارند و به عملکرد ضعیف خود در این زمینه چندان معتقد نیستند. بنابراین، لازم است تا مسئولان و دست اندرکاران در اداره کل ورزش و جوانان و سایر نهادهایی با مساله وقف و امور خیریه مرتبط هستند در این زمینه پیش قدم شوند و برای حمایت از فعالیت های خیرخواهانه ای که از سوی واقفان و خیران انجام می شود وارد عمل شوند. همچنین، کاهش برخی از اقدامات موازی در بین ادارات مختلف و از بین بردن کاغذبازی های زیاد و خسته کننده ای که خیران را با مشکل مواجه می کند باید مورد توجه قرار بگیرد تا به این وسیله طی مسیرهای قانونی مانند گرفتن پروانه، امتیاز برق و غیره، آسان تر شود و با صرف وقت کمتری انجام گیرد تا خیران انگیزه بیشتری برای انجام کار پیدا کنند تا بتوان گام بزرگی را در جهت توسعه ورزش در استان برداشت. در این ارتباط، نتایج این پژوهش با یافته های تحقیقات قاسمی روشناوند (۱۳۹۸)، حیدری فرد و شریفیان (۱۳۹۶)، علیزاده (۱۳۷۸)، مادن^۱ (۲۰۰۶) و گرافورد و گادبی (۱۹۸۷) همخوانی دارد. یافته های تحقیق حاضر نشان می دهد که مشکلات اجتماعی از جمله موانع مؤثر بر عدم توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان بود. از جمله مشکلات و موانع اجتماعی که موجب گرایش پیدا نکردن واقفان و خیران به حمایت از ورزش می شود این است که این افراد به نحو شایسته و مطلوبی مورد احترام از طرف مسئولان قرار نمی گیرند و لازم است تا در این رابطه توجه بیشتری از طرف مدیران و دست اندرکاران صورت پذیرد. کسب احترام، عزت و منزلت اجتماعی از جمله عوامل ترغیب کننده خیران برای کمک های خیرخواهانه است. از آنجایی که افراد خیر و واقف با نیت های غیر مادی وارد کار خیر می شوند و بابت امور خیریه ای که انجام می دهند به دنبال اجر معنوی هستند و عزت و احترام قائل شدن می تواند این حس را در آنان ارضا نماید. بنابراین، مسئولان امر ورزش می توانند با استفاده از راهکارهایی مانند برگزاری همایش های تجلیل از خیران و حمایت از آنها و نیز معرفی آنها به جامعه، می تواند گام مهمی را در جهت حمایت بیشتر خیران از ورزش بردارند. یکی از مشکلاتی که در مورد کاهش رغبت افراد برای وقف اموال

وجود دارد تغییر اسامی، بعضی از موقوفات است که این عمل می‌تواند موجب بی‌احترامی به وقف و واقف در جامعه تلقی گردد و اثرات منفی بسیاری روی انگیزه واقفین داشته باشد و چه بسا که مورد اعتراض بستگان و یا بازماندگان واقف قرار بگیرد. بنابراین، تغییر نام اموال وقفی موجب می‌شود تا یک جو به اعتمادی و دیدگاه منفی در ذهن افرادی که قصد وقف اموالشان را دارند، ایجاد شود. برای ترویج و گسترش فرهنگ وقف باید تلاش شود تا نام اموال را که متعلق به فرد واقف است، تغییر داده نشود تا از این طریق اعتماد و علاقه میان افراد خیر و واقف برای وقف دارایی‌ها ایجاد شود. همچنین یافته‌های پژوهش در بخش مشکلات اجتماعی نشان می‌دهد که یکی از موانع مهم کمبود فراخوان‌های دولتی برای مشارکت افراد واقف و خیر در جهت حمایت از ورزش می‌باشد. بر این اساس، تبلیغات مناسب در این زمینه، مانند ایجاد فراخوان‌های منظم برای خیران جهت کمک به توسعه ورزش و استفاده از ظرفیت رسانه‌های جمعی می‌تواند در ترغیب آنان برای ورود به عرصه ورزش و انجام کار خیر در این زمینه مؤثر واقع شود. رسانه‌های جمعی نقش بسیار مهمی در تقویت، ترویج و نهایتاً انتقال فرهنگ وقف و امور خیریه و به طور کلی بسترسازی مناسب برای عملیاتی کردن آن در سطوح گوناگون جامعه به عهده دارند، به‌ویژه اینکه رسانه ملی به عنوان دانشگاه عمومی و بر اساس انتظارات جامعه و وظایف محوله به انجام دادن این مهم در بهترین سطح ممکن مأموریت یافته‌اند. ضعف در سیستم اطلاع‌رسانی، آثار و عواقب منفی زیادی در پی دارد که یکی از آن‌ها کاهش رغبت واقفان برای ایجاد موقوفات جدید است. اطلاع‌رسانی خوب، صحیح و به موقع می‌تواند در گسترش وقف و تشویق مردم به انجام این عمل صالح مؤثر باشد، چون وقتی که مردم از برکات دنیوی و اخروی وقف مطلع شوند و ببینند که چه افراد خیری اقدام به وقف مال و اموال خود کرده‌اند به طور یقین تشویق می‌شوند و به این امر خیر گرایش پیدا می‌کنند، این در حالی است که متأسفانه در رسانه‌های جمعی و گروهی، کشورمان از صدا و سیما به عنوان یک رسانه ملی گرفته تا نشریات و مطبوعات کثیرالانتشار هیچ‌کدام برنامه‌ها و مطالبی در این باره که درخور توجه باشد ندارند. این نتایج با یافته‌های پژوهش قاسمی روشنوند (۱۳۹۸)، حیدری فرد و شریفیان (۱۳۹۶)، اقتدارنژاد (۱۳۹۵)، علیزاده (۱۳۷۸)، آمبروس و همکاران (۲۰۱۵) و کرافورد و گادبی (۱۹۸۷) همسو است.

با توجه به یافته‌های پژوهش، موانعی در راه توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در سطح استان گلستان وجود دارد که مسئولان و دست‌اندرکاران ورزش استان می‌توانند با شناخت این موانع و برطرف ساختن آن‌ها، موجبات توسعه میزان مشارکت افراد جامعه برای انجام وقف و امور خیریه در ورزش را فراهم کنند تا این امر به بهبود و گسترش ورزش استان بیانجامد. یکی از پتانسیل‌های موجود برای توسعه ورزش استفاده از خیران و واقفین ورزشی است که در این پژوهش به این حوزه نیز پرداخته شده است. در این زمینه هر هفت عامل مورد بررسی به طور معناداری دارای اثر مانع شوندگی در توسعه فرهنگ وقف و امور خیریه ورزشی در استان گلستان بودند. همچنین اثر مانع شوندگی هرکدام از موانع، این ضرورت را مشخص می‌سازد که برای بهبود و توسعه استفاده از این سرمایه اجتماعی در راستای کمک به توسعه ورزش باید توجه به میزان اثر هرکدام از این موانع صورت پذیرد و برنامه‌ریزی و اقدامات عملی لازم توسط سازمان‌های ذی‌ربط برای توجه بیشتر به این حوزه ضروری به نظر می‌رسد. هرچند که در پژوهش حاضر به موانع و مشکلات موجود برای رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش استان پرداخته شد، اما سایر پژوهشگران نیز می‌توانند تحقیقی با هدف تدوین برنامه راهبردی (راهبردی) برای توسعه فرهنگ

● آسیب شناسی و مقایسه موانع رونق فرهنگ وقف و امور خیریه در ورزش از دیدگاه مدیران ورزشی و خیران

استان گلستان

وقف و امور خیریه در ورزش استان انجام دهند و با احصای نقاط قوت، ضعف، فرصت ها و تهدیدهای موجود در این زمینه برنامه های راهبردی و عملیاتی برای توسعه میزان موقوفات در ورزش استان را ارائه دهند.

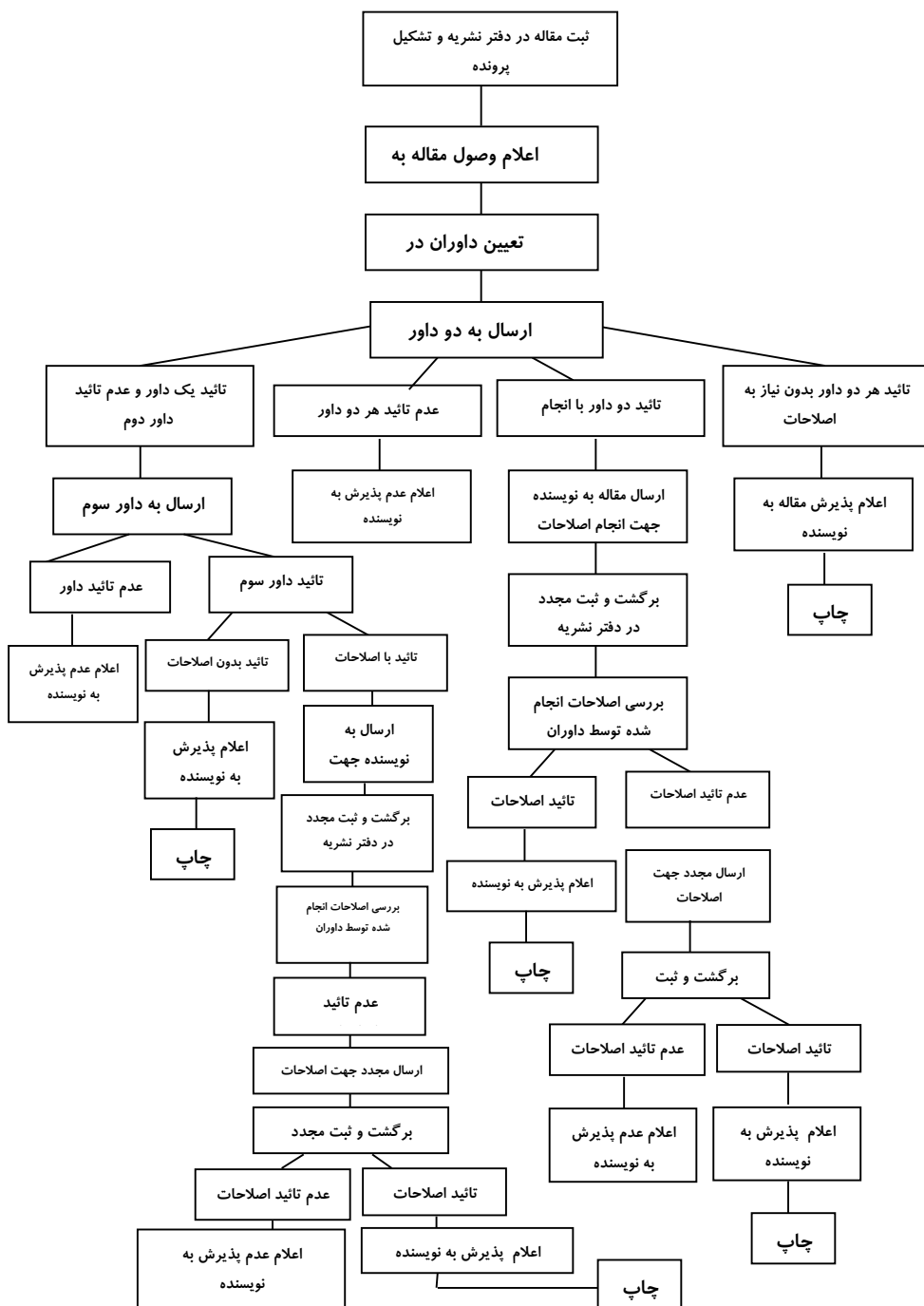
منابع

- احسانی راد، فاطمه. (۱۳۹۲). «بررسی علل و انگیزه های مردم از مشارکت در امور خیریه و وقف در شهر کاشان». پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم انسانی. دانشگاه کاشان.
- احسانی، محمد؛ رضوانی نژاد، رحیم؛ عسکریان، فریبا و آزادان، مهدی. (۱۳۹۳). «مقایسه دیدگاه خبرگان در خصوص موانع جذب حامیان مالی در فوتبال حرفه ای ایران». مجله مدیریت و توسعه ورزش. سال ۳، شماره ۲، صص ۱۹-۳۱.
- احمدی، مجتبی؛ نودهی، محمدعلی؛ اسمعیلی، محسن و صدرالهی، علی. (۱۳۹۶). «مقایسه کیفیت زندگی زنان سالمند فعال و غیرفعال با تأکید بر فعالیت های بدنی سالمند». مجله سالمندی ایران. ۱۲ (۳)، صص ۲۶۲-۲۷۵.
- افروزه، محمد صادق؛ افروزه، حکیمه و کاملی، فاطمه. (۱۳۹۶). «شناسایی عوامل موثر بر جذب خیران و واقفان در ورزش». مطالعات مدیریت ورزشی. ۹(۴۶)، صص ۱۵۷-۱۷۴.
- اقتدارنژاد، امین. (۱۳۹۵). «آسیب شناسی وقف در جامعه، اولین کنگره ملی علوم انسانی و وقف». اهواز، اداره کل اوقاف و امور خیریه استان خوزستان.
- https://www.civilica.com/Paper-NCHD01-NCHD01_002.html
- حسن شاهی، هانیه. (۱۳۹۵). «راهکارهای گسترش فرهنگ وقف در توسعه اماکن ورزشی استان کرمان». پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی. دانشگاه شهید باهنر کرمان.
- حسینی، سید حامد؛ سلیمی فر، مصطفی؛ ملک الساداتی، سید سعید (۱۳۹۸). «تحلیل ویژگی های فردی و انگیزه های رفتاری انجام فعالیت خیریه با رویکرد اقتصادی». فصلنامه علمی - پژوهشی مدل سازی اقتصادی. ۱۳ (۴۶)، ۱۵-۱۷۰.
- حیدری فرد، سمیه؛ شریفیان، اسماعیل. (۱۳۹۶). «شناسایی و مقایسه موانع مشارکت خیران در توسعه فضاهای ورزشی». مطالعات مدیریت ورزشی. ۹(۴۱)، ۸۱-۹۶.
- خادم، امیر رضا. (۱۳۹۸). «شناسایی و مدل سازی عوامل موثر بر جذب منابع خیریه و وقف به ورزش زنان». فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۸(۴۳)، صص ۳۰۳-۳۱۹.
- قاسمی روشناوند، جواد؛ بحر العلوم، حسن؛ اندام، رضا؛ باقری، هادی. (۱۳۹۸). «اولویت بندی موانع مشارکت فرابخشی در ورزش دانش آموزی با استفاده از مدل ساختاری تفسیری». فصلنامه نوآوری های آموزشی. ۱۸(۷۲)، صص ۷۳-۹۰.
- صالحی عمران، ابراهیم و حسن زاده بارانی کرد، سودابه. (۱۳۹۴). «تحلیل جامعه شناختی عوامل موثر در میزان مشارکت مردم در ساخت فضاهای آموزشی». مطالعات توسعه اجتماعی - فرهنگی. ۴(۳)، صص ۳۹-۵۸.
- صفایی پور، مسعود؛ سیاحی، زهرا؛ زرگر شوشتری، محمد امین و داری پور، نادیا. (۱۳۹۳). «بررسی تأثیر وقف بر توسعه اقتصادی شهر اهواز (مطالعه موردی: منطقه یک)». فصلنامه پژوهش و برنامه ریزی شهری. ۵(۱۶)، صص ۸۹-۱۰۴.
- نودهی، محمدعلی؛ احمدی، مجتبی؛ داداشی، محمدصادق و نودهی، غلامرضا. (۱۳۹۵). «تدوین راهبردی توسعه ورزش روستایی و بومی و محلی استان گلستان». فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان. ۱۵(۳۳)، صص ۱۶۳-۱۸۸.

- Abdullah, M. (2018). **“Waqf, Sustainable Development Goals (SDGs) and maqasid al-shariah”**. International Journal of Social Economics, Vol. 45 No. 1, pp. 158-172.
- Ahmad, M. (2019). **“An empirical study of the challenges facing zakat and waqf institutions in Northern Nigeria”**. ISRA International Journal of Islamic Finance, Vol. 11 No. 2, pp. 338-356.
- Alizadeh, M. (1999). **“Barriers, strategies to increase the number of donors in providing services to education Khorasan province”**. Master's thesis. Public Administration Training Center of Khorasan. (Persian).
- Ambrose, A; Aslam, M; Hanafi, H. (2015). **“The Possible Role of Waqf in Ensuring a Sustainable Malaysian Federal Government Debt”**. Procedia Economics and Finance, Vol. 31, pp: 333-345.
- Crawford, D. W., & Godbey, G. (1987). **“Deconceptualizing barriers to family”**. Leisure Sciences, 9(2), 119-27.
- Ekrami far, M. (2014). **“Participation of donors in providing services to education, obstacles and solutions.”** Journal of Social Science 2: 53. (Persian).
- Freiermuth, S. (2016). **“Organisations donating sports equipment.”** <https://www.sportanddev.org/en/article/news/organisations-donating-sports-equipment> Thursday, May 19, 2016.
- Gladden, J. M., Mahony, D. F., & Apostolopoulou, A. (2005). **“Toward a better understanding of college athletic donors: What are the primary motives? (Electronic version).”** Sport Marketing Quarterly, 14(1), 18-30.
- Islamic development bank (2019). **”The Development Impact of the Awqaf Properties Investment Fund; a Model for Sustainable Development.”** P: 24.
- Madden, K. (2006). **“Giving and identify: Why affluent give-or don't-to community causes.”** Australian Journal of Social Issues, 41(4), 453-76.
- Mansouri, R. (2011). **Public -spirited what to build? Donors School construction site.** <http://khayerinemadresesaz.ir/articles>.
- Matin, N. (2010). **The motivations of donors in providing services to education.** Renovation, expansion and equipping school's organization. (Persian).
- Mohamad Suhaimi, F., Ab Rahman, A. and Marican, S. (2014), **“The role of share waqf in the socio-economic development of the Muslim community: The Malaysian experience”**, Humanomics, Vol. 30 No. 3, pp. 227-254.
- Noudehi, M; Dousti, M; Razavi, S M H; Kalateh Seifari, M. (2017). **“Human Resource Development Indicators for the Iranian Judo Federation.”** Ann Appl Sport Sci. 5(3):95-102.
- Pazaj, A. (2013). **“Web informing the Directorate General of Youth and Sports Ardabil province.”** <http://www.ard-sport.ir/> 24 September 2013, 9: 15 am.
- Sarker, A. A. (2019). **“Role of Cash Waqf Deposit (CWD) as an Instrument for Socio-Economic Development: Bangladesh Perspective”**. Revitalization of Waqf for Socio-Economic Development, Volume I pp 15-30.
- Shaikh, S., Ismail, A. and Mohd Shafiai, M. (2017). **“Application of waqf for social and development finance”**. ISRA International Journal of Islamic Finance, Vol. 9 No. 1, pp. 5-14. <https://doi.org/10.1108/IJIF-07-2017-002>

- Shapiro, S. L., Gianoulakis, C., Drayer, J., & Wang, Ch. (2009). “**An examination of athletic alumni giving behavior: Development of the former Student-Athlete Donor Constraint Scale**”. Sport Management Review 13 (2010) 283–95.
- The World Bank Group. (2019). **Maximizing social impact through Waqf solutions**. Published in May 2019 by The World Bank Group & INCEIF & ISRA www.worldbank.org/en/country/malaysia | www.inceif.org | www.isra.my
- Tucker, J. (2018). “**A few Oakland school sports saved by donors; gender inequity blindsided district**”. [https://www.sfchronicle.com/education/article/Oakland-schools-
receive-anonymous-gifts-to-save](https://www.sfchronicle.com/education/article/Oakland-schools-receive-anonymous-gifts-to-save). Aug. 27, 2018.
- Wolverton, B. (2008). “**College giving rose 6/3% last year**”. Report finds (electronic version). Chronicle of Philanthropy, 20 (10), 26.

فرآیند چاپ مقاله در فصلنامه مطالعات راهبردی ورزش و جوانان

Pathology and Comparison of Waqf and Charity Culture Development in Sport from the Perspective of Sports Managers and Charities in Golestan Province

Mohammad Ali Nodehi

Ph.D., Assistant Professor, Department of Physical Education, Gorgan Branch, Islamic Azad University, Gorgan, Iran

Mojtaba Ahmadi

Ph.D., Assistant Professor, Department of Physical Education, Bandars Branch, Islamic Azad University, Bandars, Iran

Bahman Tayebi

Ph.D., Assistant Professor, Department of Physical Education, Golestan University, Gorgan, Iran

Kianoosh Deylami

Ph.D. Student in Sport Management, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Received: 25 Mar. 2020

Accepted: 27 Jun. 2020

The study is to investigate the pathology of waqf and charity culture development in sport from the perspective of sports managers and charities in Golestan province. This study was of mixed method. The population in the qualitative section was consisted of sport and youth departments heads, heads of active sports clubs and members of the Provincial Benevolent society that selected by targeted and snowball sampling (n=15). The data Collection tools was interview. The statistical population in the quantitative section includes the directors and experts of provincial sports and youth departments, directors of sport councils, heads of sport clubs and members of the benevolent council of the province (n=274). The data analysis was done through using descriptive statistics and inferential statistics with Spss20 software.

According to the results, seven effective obstlacts on lack of Waqf and Charity culture Development in sport were: social, motivational, religious, economic, structural-managerial, scientific-educational and legal.

The findings showed the relevant authorities can provide motivational solutions and didactic classes to recognize the importance of Waqf and charity development in sports, as well as eliminate structural and managerial problems to increase the participation of donors and endowments in the province to help sports.

Key Words: Pathology, Waqf Culture, Charity, Obstacles and Sport.

Understanding the Sociological Stigma in Disabled Sports in Tehran City

Abolfazl Tajarod

Ph.D. Student in Sport Sociology, Sport Sociology Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Bahram Ghadimi

Ph.D., Associate Professor, Sport Sociology Department, Faculty of Humanities and Social Sciences, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Zahra Alipour Darvishi

Ph.D., Associate Professor, Business Administration Department, Faculty of Management, North Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Shahla Hojjat

Ph.D., Assistant Professor, Faculty of Physical Education and Sport Management, Karaj Branch, Islamic Azad University, Karaj, Iran

Masumeh Shojaei

Ph.D., Associate Professor, Faculty of Physical Education and Sport Management, Alzahra University, Tehran, Iran

Received: 30 Nov. 2019

Accepted: 12 Sep. 2020

The study is to identify and understand the stigma phenomenon of disgrace in the sports community for the disabled with a qualitative approach based on the method of basic theory and tries to provide a paradigmatic model of the hot concept based on mental perceptions and interpretations of this concept in the athlete community Provide Iranian disability.

The participants are 65 disabled athletes from Paralympic teams who have been selected in person and voluntarily using theoretical and judgmental sampling methods. Using open and semi-structured interviews, the research data were collected based on the three axes of the question (what and why and how). A set of initial themes was retrieved during the coding process and categories were extracted from them. Then, in the central coding stage, the link between the categories under the headings of causal conditions, pivotal phenomenon, strategic category, contextual conditions, intermediate category and consequential category was adjusted in the form of Corbyn Stern's paradigm model. The results were 6 main categories and 39 sub-categories and in the selection coding stage, the components of the coding coding paradigm were described, and the theory was created.

The findings showed how stigma as a social construct played a role in the norms of the sports community and social exclusion in these people and preventing their active participation in social-sports arenas.

Key Words: Stigma, Sociological Understanding, Exercise and Athletic Disability.

Barriers to Iranian Women's Professional Sports Marketing

Shoreh Sadeghi

Ph.D. Student in Sport Management, Kish International Campus, University of Tehran, Tehran, Iran

Seyyed Nasrollah Sajadi

Ph.D., Professor in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

Hossein Rajabi Noush Abadi

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Kish International Campus, University of Tehran, Tehran, Iran

Majid Jalali Farahani

Ph.D., Associate Professor in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

24

Received: 5 Jul. 2019
Accepted: 26 Aug. 2019

Due to the importance of women's sports and the development of their participations in national and international events, attention to sports marketing as the most important tools in attracting sponsors seems necessary. The study is to identify the barriers to professional sport marketing in Iranian women athletes. The applied research was carried out using qualitative method based on Grounded theory. Semi-structured interview was used to collect the data. The statistical population was consisted of sport's managers and sport's experts in Iran. The sample size in this approach is determined during the research in which 14 interviews were conducted. For the three steps of encoding and analyzing the data, Max Q da Pro 12/3 software was used. 100 open cods and 11 axial codes were identified. At the end, 6 categories of barriers were obtained: Social-cultural barriers, Governmental thought, Legal-law and customary barriers, Administrative and organizational barriers, Media and the weakness in the marketing system leads to sport. The findings suggested that it is necessary to use modern marketing strategies in sport federations that are appropriate to Iranian women's professional sport environment.

Key Words: Sport Marketing, Women Professional Sport Marketing, Identify Barriers and Muslim Athletes Women.

Factors Affecting the Implementation of Sport Marketing in Iranian Football League Clubs

Tahmasb Shirvani

Ph.D. in Sport Management, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Mohsen Esmaeili

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Sport Science Research Institute of Iran, Tehran, Iran

Mohammad Ehsani

Ph.D., Professor in Sport Management, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Received: 2 Jul. 2019

Accepted: 26 Aug. 2019

23

Today, marketing is one of the most complex tasks of sports organizations. If this task is performed correctly, we can witness the flourishing of the country's sports at the national and international levels, increasing the number of participants in sports activities and reducing the financial dependence of sports to the government. The study is to identify the factors affecting the implementation of sports marketing in the clubs of the Iranian Football Premier League. The research method was of exploratory mixed type. The first stage was qualitatively and using the foundation data theory and in the second stage of the research, which was done quantitatively, the developed model was examined in a field to fit. The statistical population included sports management professors, CEOs and marketers of football clubs, members of the Football Federation's marketing committee and Ph.D. students in sports management. Structural equation modeling was used to analyze the data in small quantities. In the qualitative section, theoretical sampling and in-depth interviews with 17 elites were used to collect data and to analyze the data, the data theory of the foundation was used. In the quantitative section, after compiling the research questionnaire derived from the qualitative section and distributing it among the research samples, 244 questionnaires were collected and analyzed. The formal and content validity of the 49-item questionnaire was confirmed using the opinions of the professors, as well as the convergent and divergent validity and reliability of the questionnaire using Cronbach's alpha and combined reliability. A total of 381 initial codes were obtained and after extracting similar codes, 66 distinct open codes were identified. These codes are categorized into 14 core code groups and 3 selected code groups, including individual factors, organizational factors, and extra-organizational factors. According to the value of the index (GOF=0/282) in the general fitness assessment, the measurement model is of good quality. The results of the study can be used by the clubs of the Iranian Football Premier League to plan for implementation optimize marketing guidance.

Key Words: Sports Marketing, Organizational Factors, Extra-Organizational Factors, Individual Factors and Exploratory Mix.

A Model for Promoting Tax Culture among Iranian Athletes and Professional Coaches through an ISM Approach

Mohammad Homayounpour

Ph.D. Student in Sport Management, Department of Sport Sciences, Yasouj University, Yasouj, Iran

Vali Nozari

Ph.D., Assistant Professor, Department of Sport Sciences, Arsenjan Branch, Islamic Azad University, Arsenjan, Iran

Seyyed Ehsan Amir Hosseini

Ph.D., Associate Professor, Department of Sport Sciences, Yasouj Branch, Islamic Azad University, Yasouj, Iran

*Received: 6 Jun. 2020
Accepted: 14 Sep. 2020*

The study is to design a model for promoting tax culture among Iranian athletes and professional coaches through an ISM approach. The research was performed by quantitative and qualitative mixed methods and in the framework of descriptive-survey research. The statistical population in the quantitative section was all athletes and coaches working in Iran's professional leagues, and 368 people were selected by stratified random sampling method based on Cochran's formula and 12 experts were in the qualitative section. The data collection tool was a researcher-made questionnaire that was validated by exploratory factor validation and validation of its validity and reliability. The ISM method was used to design the model.

The results showed that 19 factors were effective in promoting the tax culture of Iranian coaches and professional athletes, and these factors were at six levels. The transparency factors in tax laws and the mechanized implementation of tax affairs at the infrastructural level and the factors for submitting tax returns and announcing the start of economic activity by taxpayers were at the first level of the model.

It can be said that focusing on clarifying tax laws and modernizing the tax collection system, while influencing the creation of higher model and effective factors in tax collection, will lead to the development of tax culture and timely announcement of the start of activity and submission of tax returns and hidden it will reduce tax evasion.

Key Words: Tax Culture, Coaches and Professional Athletes, Premier League, Business Canvas, Osterawlder and Ontology.

Mediator Role of Social Capital in the Effect of Work Engagement on the Psychological Empowerment in Ministry of Sports and Youth

Sajad Beirami

Ph.D. Student in Sport Management, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Ali Mohammad Safania

Ph.D., Professor, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Akbar Afarinesh Khaki

Ph.D., Assistant Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

21

Received: 14 Jun. 2019

Accepted: 26 Jun. 2019

The study is to determine the intermediary role of the social capital in the work engagement effect on the psychological empowerment in Iranian Ministry of Sports and Youth. The statistical society involved 831 people as the entire staff of Ministry of Sports and Youth. The sample group includes randomly selected 250 people using Morgan's table procedure. A standard questionnaire was used for measuring variables that its validity was confirmed by 8 physical education specialists in the field of sports management and its reliability was obtained in a preliminary study using Cronbach's alpha test more than 0/7. The partial least squares structural equation model (PLS-EM) is employed in order to analyze the variables. The relationship between the effective cooperation and the social capital seems to have a positive and direct impact on the psychological empowerment of the staff in Ministry of Sport and Youth. Also, the research results indicated that the social capital can affect the psychological empowerment indirectly. Based on the findings, Ministry of Sports and Youth management is recommended to focus on each aspect of the psychological capital through staff participation in organizational decisions, the increase of social cohesion and social capital in the organization and the amount of capital in order to enhance the organization's psychological well-being as well as performance in the organization.

Key Words: Social Capital, Work Engagement, Psychological Empowerment and Ministry of Sport and Youth.

Role of the Suggestion System in the Level of Transparency and Organizational Development of the Sports and Youth Department in Alborz Province

Ahmad Mahmoudi

Ph.D., Assistant Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

Beranoosh Nikbin

Ph.D. in Organizational Behavior Management, Kharazmi University, Tehran, Iran

Ali Reza Khanjani

Master Degree in Sports Management, University Of Eyvanakey, Semnan, Iran

Mohammad Hossein Ghorbani

Ph.D. in Sports Management, Faculty of Physical Education and Sports Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Received: 25 Nov. 2019

Accepted: 15 Dec. 2019

The study is to investigate the role of the suggestion system in the level of transparency and organizational development of the Sports and Youth Department in Alborz Province. The research method was descriptive and correlation type. The statistical population was consisted of all employees of the Department of Sports and Youth in Alborz Province (160 people). Based on the sampling method, all the population were selected as the sample. In order to collect the data, Jamshidi "organization development questionnaire" (2007), Roulen's "organizational transparency" (2008) and Sohrabi's proposal system (1392) were used. Descriptive statistics were used for data classification and statistical deduction. Pearson tests were used in SPSS software and modeling structures in AMOS software. The results showed that there is a significant positive relationship between the suggestion system with the organizational transparency and organizational development and between the organizational transparency with the organizational development. It was also observed that organizational transparency is of a mediator role in the relationship between the suggestion system and organizational development. According to the results, the implementation and deployment of an effective and efficient system and the location of the information and data are required by the employees in order to form useful organizational ideas and suggestions can lead to continuous growth and achievement of organizational development.

Key Words: Organizational Development, Transparency Organization, Suggestion System and Sports and Youth Department.

Effects of Statutory Clauses 27 and 88 on the Executive Performance of Sports Boards of Isfahan Province

Mehdi Salimi

Ph.D., Associate Professor in Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Mohsen Tayebi

Ph.D. Student in Sport Management, Faculty of Sport Sciences, University of Isfahan, Isfahan, Iran

Received: 6 May 2019
Accepted: 16 Jun. 2019

19

The research is to investigate the effects of statutory clauses (clauses 27 and 88) on the executive performance of sports boards of Isfahan province. The type of research method is descriptive analytical one and an application approach in terms of its purpose which is implemented in the field way. The statistical community was included all managers and experts of sport and youth offices of Isfahan province (55 offices and 829 employees). To determine the statistic sample, 267 employees are randomly chosen using the Krejcie and Morgan table through stratified. The research tool was a researcher-made questionnaire. The content validity of the research was confirmed by a survey of professors and experts (about 10 persons), while the research content and literature were carefully investigated. Moreover, its reliability is measured using Cronbach's alpha test (0/94). Descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics (exploratory factor analysis and the second order confirmation factor analysis) are utilized to analyze the data.

The analysis was also carried out by SPSS software, version 22, and Lisrel software. With regard to the importance of privatization and the emphasis statutory clauses (27 and 88) on this issue, the results of this study indicated that the privatization the sport in various dimensions is of a variety of positive effects on the society. It's most important effects on the executive performance of board and sports infrastructure of Isfahan province can be mentioned to socio-economic effects (0/9), dynamic performance and organizational agility (0/89), decentralization (0/86), customers' satisfaction (0/82), employment (0/78), and competition increasing (0/67). In order to further improvement on the privatization effects, a comprehensive cooperation of the public section is proposed, based on which any administrative and financial deterrents from the development of the private section and the promotion of culture are removed. Of course, managers should be aware of the limitations and threats, such as financial corruption, inefficiencies, etc., in the provision of services to the private section.

Key Words: Legal Clauses 88 and 27, Privatization; Isfahan Province's Sport.

A Communication Model for Conflict Management Styles with the Success of Athletes in Iranian National Teams of the Deaf

Saeid Solgi

Ph.D. Student in Sport Management, Central Tehran branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Farideh Ashraf Ganjooyi

Ph.D., Associate Professor in Sport Management, Central Tehran branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Ali Zarei

Ph.D., Associate Professor in Sport Management, Central Tehran branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Jasem Manouchehri

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Central Tehran branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: 28 Oct. 2020

Accepted: 30 Jan. 2021

The study is to design a communication model for conflict management styles with the success of athletes in national teams of the Deaf Federation of Iran. The statistical population was consisted of all athletes of the national teams of the Deaf Sports of Iran, whose number is 220 athletes and the statistical sample of the study consisted of 150 athletes sent to foreign competitions. The Robbins Conflict Management Questionnaire (1998) and the success of athletes Questionnaire (SSS) of Mousavi and Vaez mousavi (2015) were used in this study. To analyze the data and prioritize and determine the dominant style of conflict management, Friedman test and to determine the relationship between variables and the impact of each index and variable on other variables while using software (SPSS), the coefficient of significance and effectiveness of software (Smart PLS) was used. Also, software (Smart PLS) was used to design and fit the communication model.

The results showed that the coaches of the national teams for the deaf use the non-confrontational style more to manage conflicts and the control style is of the least use. Among the dimensions of athletes' success, the dimensions of commitment (5/10) and technique (5/00) were of the highest average and after progress (4/29) had the lowest average. There was a positive and significant relationship with the success of athletes ($t=3/44$, $f=0/32$) and no positive and significant relationship was observed between the strategies of non-confrontation ($t = 0/02$) and control ($t = 0/35$) with the success of athletes.

Key Words: Conflict Management Styles, Deaf Athletes and Success.

Organizational Pathology of the Rules of the Establishment of Sports Spaces (Article Five Commission in Ministry of Sports and Youth) from the Sports Experts Point of View

Davood Nasr Esfahani

Ph.D. in Sport Management, Lecturer of Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Isfahan(Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

Somayeh Rahbari

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Department of Humanities, Naqsh Jahan Institute of Higher Education, Baharestan, Isfahan, Iran

Ali Reza Khosravi

Master Degree in Sport Management, Department of Physical Education and Sport Sciences, Isfahan(Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

*Received: 9 Jan. 2020
Accepted: 13 May 2020*

The study is to conduct an organizational pathology about the rules of the establishment of sports spaces (Article Five Commission in Ministry of Sports and Youth). The method of the research was qualitative research with grounded theory approach. Theoretical saturation was achieved after 15 deep and semi-structured interviews managers of sport and youth departments and clubs and university professors. The categories were identified after completing the process of coding and data abstraction. Purposive and snowball sampling was done until theoretical saturation. To evaluate the face and content validity, findings were presented to interviewers and after studying the theory, their ideas were applied. The method used to evaluate the reliability was the retest reliability method. The average level of internal agreement was reported to be 0/80. The model was designed according to systematic model of Strauss and Corbin (1994). The data analysis was achieved in three steps: open, axial and selective coding by using MAXQDA software.

The results showed that the causal conditions: external factors (economic, socio-cultural and political), internal factors (human, marketing, strategic, technology, financial management), contextual condition (understanding organizational goals, organizational structure, communication organizational, organizational leadership, rewarding system, useful mechanisms and attitude towards change), intermediary factors (environmental, organizational and managerial), actions and strategies (production, marketing, economic, political, legal and knowledge), and outcomes (economic, service, social, marketing, financial, human, brand and brand).

As a result, managers can improve the process of establishing sports venues in the country, due to the refinement and improvement of some processes and conditions and it plays a significant role in the employment of sports applicants.

Key Words: Organizational Pathology, Regulations, Establishment of Sports Spaces and Grounded Theory.

Strategic Analysis of Sports Human Resources of Fars Province through Land-Use Planning Approach

Mohsen Salari

Ph.D Student of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Shahrood University of Technology, Shahrood, Iran

Hassan Bahrololoum

Ph.D., Associate Professor in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Shahrood University of Technology, Shahrood, Iran

Reza Andam

Ph.D., Associate Professor in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Shahrood University of Technology, Shahrood, Iran

Rasoul Nazari

Ph.D., Associate Professor, Sport Management Department, Faculty of Sport Sciences, Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

*Received: 6 May 2019
Accepted: 1 Jul. 2019*

Since the recognition of regional differences and the study of the structures and factors affecting sport in order to achieve sustainable development is inevitable, the study is to analysis the sports human resources of Fars province strategically through Land-Use Planning approach. The method of the research was from the perspective of the orientation of the development research component that was conducted in a survey. The statistical population was experts in sport in Fars province. The sampling was done using two theoretical sampling methods and snowball to reach the theoretical saturation (50 people). The research tool was a researcher checklist in which respondents were asked to list the current status of sports human resources, while using the GIS, a descriptive-analytical model was presented and part of the information the results obtained in the ArcGIS software environment were analyzed and evaluated.

The overall result showed that there is an uncompetitive distribution of sports human resources infrastructure in the sport area of Fars province. In general, it can be admitted that creating and deepening a survey approach to balancing the factors of the event, improving the coordination of the sports activities of the organizations can be considered as the most important strategies in the sport sector of the province.

Key Words: Land Planning, Schedule, Distribution, Sports and Human Resources.

Motivation of Voluntary Public Sports Services and Local Sports Events Using Causal Analysis Method

Mahdi Nikooye

Ph.D. in Future Studies, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

Ali Hemati Afif

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

Einollah Keshavarz Tork

Ph.D., Assistant Professor, Faculty of Social Sciences, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

Shahriyar Shiruye Pour

Master Degree Student in Business Management, Imam Khomeini International University, Qazvin, Iran

Received: 3 Nov. 2020

Accepted: 28 Oct. 2020

Given the importance of voluntary sports services and its declining trend, strengthening the motivation of volunteer manpower is one of the key trends in the development of this issue in society because volunteer sources are an important set of human resources in sports organizations. Therefore, the study is to identify the factors affecting the motivation of voluntary public sports services and local sports events using causal layer analysis. For this goal, after reviewing the research literature, in the first step, with the CLA method, these effective factors were examined at four levels and based on this, the questionnaire was prepared and distributed.

According to the research findings, the internal factors affecting the motivation of voluntary services are: creating inner peace, the need to gain friendship, religious beliefs, growth and meeting the need for success, and having a more favorable mental and physical condition. External factors were prioritized: organizational behavior, media and propaganda, incentives, participation and teamwork, and the role of government and parliament, respectively. Also, in general, the effect of external factors was more than internal factors.

According to the research findings, in order to better implement voluntary sports services in the future, organizations should pay special attention to external factors affecting the motivation of voluntary services such as incentives, organizational behavior, etc.

Key Words: Athletes' Voluntary Services, Motivation, Causal-Layer Analysis and Public Sports.

Providing a Theoretical Framework Based on the Analysis and Planning of the Development of the Participation of Sports People in Particular (Case Study: Veterans, Disabled, Deaf and Blind)

Seyyed Asgar Hosseinian Mohajer

Ph.D. Student in Sport Management, Department of Physical Education and Sport Sciences, Faculty of Humanities, Shahrood Branch, Islamic Azad University, Shahrood, Iran

Ali Fahimi Nejad

Ph.D., Assistant Professor, Department of Physical Education and Sport Sciences, Faculty of Humanities, Shahrood Branch, Islamic Azad University, Shahrood, Iran

Baqher Morsal

Ph.D., Assistant Professor, Department of Physical Education and Sport Sciences, Faculty of Humanities, Shahrood Branch, Islamic Azad University, Shahrood, Iran

Seyyed Mostafa Tayebi Sani

Ph.D., Assistant Professor, Department of Physical Education and Sport Sciences, Faculty of Humanities, Shahrood Branch, Islamic Azad University, Shahrood, Iran

Received: 9 Jun. 2019

Accepted: 7 Sep. 2019

The study is to provide a framework about analysis and planning on development of sport participation for veterans, disabilities, deaf and blind. The research method in terms of type was qualitative, in goal was applications, in strategy was process and it was a case study (for veterans and disability sports). The statistical society consists of two parts, expert human society (N=21) and community documents and information (41 documents). The research tools was included interview and a questionnaire that done in three methods: library study, interview and Delphi technique. The validity of the tools was evaluated on the basis of determining the validity of the resources and the respondents, the content and formalism of the narrative, the framework of the interview, and calculation of the coefficients of agreement between the criminals. The conceptual coding and the analysis of the conceptual- systemic methods were used to analysis the findings.

The findings showed that the veteran and disability sports development framework can be analyzed at three levels of roles, structure and performance. The main roles are personal, family, environment, sports and management. The strategic analysis was included analysis axes, challenges, approaches and division of labor between organizations. The challenges and solutions have been framed in four sections: Facilities and Services, Management and Executive, Communication and Information, Education and Culture Making.

Based on the findings, it can be said that the framework of veteran and disability sports development is of a complex structure and given the many challenges, multiple roles and different levels, it is necessary to adopt strategies intelligently and apply effective strategies based on an organizational division of labor.

Key Words: Strategic Analysis and Planning, Sports Development, Sports Participation, Veteran and Disability Sports.

A Model for International Relations Development through Sport

Fahimeh Mohammad Hassan

Ph. D. Student in Sport Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Habib Honari

Ph. D., Professor in Sport Management, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran

Abolfazl Farahani

Ph. D., Professor in Sport Management, Payame Noor University, Iran

Ali Mohammad Safania

Ph. D., Professor in Sport Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Mohsen Bagherian Farah Abadi

Ph. D., Assistant Professor in Sport Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: 25 Nov. 2020

Accepted: 26 Dec. 2020

The study is to present a model for international relations development through sport. The research method was qualitative and exploratory. The population was consisting of Olympic federations' presidents, policy makers, stakeholders and scientific elites who were well-experienced in international affairs. In order to conduct in-depth interviews, the Purposive sampling method was used and the sampling continued until the research reached theoretical saturation and sufficiency (19 people). The questions of the interview were open and general based on the research objectives. In this research, "Guba" and "Lincoln" criteria were used to measure the validity and reliability of the research tool. The measurement tool was open interview and the data was analyzed based on three stages of open, axial and selective coding.

The results showed that the number of extracted concepts was equal to 109 codes, which were placed in the subset of 18 components and finally formed the sub-branches of the grounded theory method through the Strauss and Corbin approach. It can be said that the factors identified in this research can be used as a road map to help the executive directors of the country to step on the path of globalization by using the capabilities of sports to help promotion of international relations.

Key Words: International Relations Development, Sports Diplomacy and Grounded Theory.

IRAN Championship Sport Strategic Plan for the 2024 Olympic

Reza Sharbatzadeh

Ph.D. Student in Sport Management, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

Mahdi Naderi Nasab

Ph.D., Assistant Professor in Sport Management, Qazvin Branch, Islamic Azad University, Qazvin, Iran

Ebrahim Alidoost Ghahfarokhi

Ph.D., Associate Professor in Sport Management, University of Tehran, Tehran, Iran

12

Received: 1 Jun. 2019
Accepted: 23 Jun. 2019

The study is to design the IRAN Ministry of Youth and Sports and National Olympic Committee Strategic Plan in Championship sport. In this article, Vision, key performance Areas, SWOT and strategic position in the IRAN Championship sport at the 2024 Olympic will be expressed. In this research, Russian, United Kingdom, USA, China and New Zealand sport strategic plan was analyzed to compare with IRAN sport strategic plan. Based on the data collected from documents and 174 samples, IRAN Championship sport strategic plan has 9 strengths, 16 weakness, 10 opportunities and 10 threats.

To collect the information, a questionnaire (after determining validation and reliability) and group discussion sessions were used.

The external factors matrix of IRAN Championship sport showed that total scores of matrix are 1/476 which indicates that the IRAN is of no good position in opportunities and the control of threats. The internal factors matrix of IRAN Championship sport showed that total scores of matrix are 1/723 which indicates that the IRAN Championship sport is of no good position to use strengths and the eliminate of weaknesses. Also, the results of internal and external matrix indicated the IRAN Championship sport strategic position is WT. In other words, weaknesses dominate strengths and IRAN Ministry of Youth and Sports and the National Olympic Committee are unable to use opportunities and eliminate threats.

The results suggest defensive strategy for the IRAN Championship sport to achieve goals. IRAN Ministry of Youth and Sports and National Olympic Committee should Use the opportunities and change WT strategic position to ST to achieve 8th rank in the 2024 Olympic.

Key Words: Strategic Plan, Championship Sport, Ministry of Youth and Sports, National Olympic Committee and IRAN.

Factors Affecting the Design of a Professional Football Model

Ebrahim Shakouri Shoredeh

Ph.D. Student in Sport Management, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Reza Nikbakhs

Ph.D., Associate Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Farideh Sharififar

Ph.D., Associate Professor, Department of Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Farshad Tojari

Ph.D., Professor, Sport Management Department, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Received: 20 May 2019

Accepted: 17 Jun. 2019

Evidence suggests that in recent years football has been recognized as a promising discipline. So, managers face challenges due to the lack of a comprehensive plan for professional football and human resource development in this area. The research is to identify the factors influencing the design of a comprehensive professional curriculum in Iran. This research is an applied research method and is based on qualitative method using grounded theory. In order to identify the main factors, first, using the library studies and studying related articles, the main points were clarified. Then, the main factors were identified using the interviews. The statistical population of the study consisted of 7 instructors, 7 referees and 16 players. The participants were selected to identify and extract a range of information about the professional experience in football. They were selected by non-randomized snowball method and interviewed individually at the workplace. The number of individuals selected was based on theoretical saturation, and the person 21 was treated with repetitive cases and interviews were conducted by 30 people in order to ensure that the interview findings were continued. The data was analyzed using open coding, axial coding and selective coding. Finally, there are 7 categories (organizational factors, government factors, individual factors, behavioral factors, motivational factors, relationships among human resources, outcomes), 12 concepts (facilities and facilities, human resources, financial structure, planning and management, the role of government Role of the family, individual role, personality attitudes, course acquisition, motivation during the course, interpersonal relationships, negative outcomes, positive outcomes) were found to be important factors in providing a comprehensive professional football model. It is suggested that the factors selected should be considered in order to design the professional model of football and the authorities should take steps to improve the status of human resources and career conditions.

Key Words: Career Transition, Sports Retirement, Professional Football and Development and Improvement of Human Resources.

Suicidal Ideation to Action (A phenomenological Study)

Malihe Abedi

Master Degree in Research in Social Sciences, Social Sciences Department, Faculty of Social and Economic Sciences, Al-Zahra University, Tehran, Iran

Mahsa Larijani

Ph.D., Assistant Professor, Social Sciences Department, Faculty of Social and Economic Sciences, Al-Zahra University, Tehran, Iran

Majid Abedi

Master Degree in Flight Surveillance, Flight Surveillance Department, Faculty of Civil Aviation Industry, Tehran, Iran

Received: 25 May 2021

Accepted: 18 Jul. 2021

10

The study is to describe the experience and understanding of suicidal ideation and the emerging world among soldiers. This research is a qualitative study with a phenomenological approach. The target population of soldiers was serving in 2020, which was done by targeted sampling and snowball sampling due to military sensitivity and the name of the special barracks was avoided. After interviewing 8 soldiers, the answers of the people were saturated. The data collection was performed using semi-structured interviews, which used continuous conflict, continuous observation, and progressive mentality in the interview to assess the validity and reliability of qualitative data. In the analysis stages, we reached 2 main categories and 7 sub-categories. The categories of purpose and motivation, fear, loneliness and separation from the family were subordinated to the main category of individual level. The categories of sense of compulsion, humiliation, and mismatch of status and the lack of financial and emotional support were included in the main categories of the level of action.

The results showed that there are conditions and issues in military service that initially give rise to suicidal ideation and the continuation of these issues leads to suicide attempts. The studies show that some things are unlikely to change, but things like problem-solving skills training, changing the way laws are enforced, localizing soldiers' admissions and finally changing attitudes toward soldiers can reduce the suicidal ideation that is a prerequisite for suicide.

Key Words: Soldier, Suicide, Action, Phenomenology and Youth.

Violent and Capital Social between Relationship Ilam in People Young of Behaviors

Ali Ayar

Ph.D., Visiting Assistant Professor, Faculty of Humanities, Ilam University, Ilam, Iran

Hadi Afra

Ph.D., Visiting Assistant Professor, Department of Counseling, Faculty of Humanities, Bojnourd University, Bojnourd, Iran

Received: 22 Jun. 2021

Accepted: 25 Sep. 2021

9

Although violence is a global phenomenon, its prevalence, quantity and quality vary from one society to another. Prevention, control and identification of factors affecting the commission of violent behavior is one of the most central concerns of monitoring and security agencies. Therefore, the study is to investigate the relationship between social capital and the commission of violent behaviors among young people. This research is applied in terms of purpose and quantitative in terms of the type of research that has been done in a survey. The statistical population is the youth of 18 to 30 years old in Ilam city. The sample size was determined to be 520 people using Sample Power software. The sampling method is multi-stage clustering. To determine the validity of questions related to variables, the opinions of experienced professors, experts and relevant experts (visual validation technique) were collected and Cronbach's alpha was used to assess the reliability. The data was analyzed by descriptive statistics and statistical tests using spss22 software.

The findings showed that there was a significant and inverse relationship between social capital and violent behaviors of young people (0/419). There was also a significant and inverse relationship between social control (0/453) and social support (0/198) with violent behaviors of young people. The path analysis model showed that social capital, in addition to having a direct effect on violence indirectly through the intermediate variables of social control and social support, also is of an inverse effect on the variable of violent behaviors.

The findings from multivariate regression analysis showed that independent variables explain 22% of the variance of violent youth behaviors. Therefore, the violent behaviors of young people can be considered as a result of reducing social capital in society. As much as there is a sense of social support and social control among individuals, social capital increases and will have a deterrent effect on the spread of violent behaviors in society.

Thus, social capital is a very important factor in combating violent behaviors among young people in contemporary societies.

Key Words: Social Capital, Delinquency, Social Control, Social Support and youth.

Effect of Some Social Variables on the Tendency of Young People to Consume Alcohol (Case study: Ahvaz city)

Karim Rezadoost

Ph.D., Associate Professor, Department of Social Sciences, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Ismaeil Hashemi

Ph.D., Associate Professor, Department of Psychology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

Ismaeil Zakavi

Master Degree in sociology, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran

*Received: 10 Jun. 2021
Accepted: 25 Sep. 2021*

8

The study is to investigate some social factors affecting the tendency of young people in Ahvaz to consume alcohol. The sample size was estimated based on Cochran's formula of 383 people and multi-stage cluster sampling method was used to select them. A questionnaire was used to collect the data. SPSS23 software was used for data analysis. Pearson correlation coefficient was used to investigate the relationship between independent variables and the tendency variable to consume alcohol and regression analysis was used to examine the effect of each variable on the variable of tendency to consume alcohol.

The results of Pearson correlation test showed that there was a direct and meaningful relationship between the variables of Western media use ($r=0/364$), companionship with friends and peers ($r=0/319$) and social isolation ($r=0/198$) with the variables of tendency to alcohol consumption. Also, the results of Pearson correlation coefficient showed that the variable of religiosity ($r=-0/409$) is of a significant inverse effect on the variable of tendency to alcohol consumption, but there is no significant relationship between age and tendency to alcohol consumption. The results of regression analysis showed that the variable of religiosity (Beta= $0/324$) is of the most effect on the variable of tendency to alcohol consumption and the variable of social isolation (Beta= $0/188$) has the least effect on the variable of tendency to consume alcohol.

Key Words: Tendency to Consume Alcohol, Religiosity, Social Isolation, Youth and Ahvaz.

A Study on Social Factors Related to the Priority of Youth Value Systems (Case Study: 15-29 Year old Youth in Ardabil)

Hassan Shir Alizadeh

Ph.D. Student, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran

Mansour Haghghatian

Ph.D., Associate Professor, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran

Asghar Mohammadi

Ph.D., Assistant Professor, Department of Sociology, Dehaghan Branch, Islamic Azad University, Dehaghan, Iran

Received: 25 May 2021

Accepted: 18 Jul. 2021

The study is to investigate the social factors related to the priority of youth value systems among 15-29 year old youth in Ardabil in 1399. In this study, what is considered is the need to give importance to the value priorities of young people. This research was conducted by survey method and in order to improve the validity of the questionnaire measures of face validity and reliability by using Cronbach's alpha coefficient which was higher than 0/70 for all variables. The statistical population included all young people aged 15-29 in Ardabil, the number of whom was 193826 (95822 boys and 98004 girls) according to the registration statistics of Ardabil, of which 598 people were selected by cluster sampling using Cochran's formula. Several stages were selected as the sample. To analyze the data using two methods of descriptive and inferential statistics and using SPSS software after preparing the matrix table, the information was organized in the form of one-dimensional and two-dimensional tables. The findings showed that there is a significant relationship between the independent variables of mass media use, religiosity, social networks, social capital, cultural capital, economic capital and relationship with reference groups with the dependent variable of value priorities. These results have implications for use in the choice of value systems by young people.

Key Words: Value Priorities, Social Networks and Cultural Capital.

Effects of Statutory Clauses 27 and 88 on the Executive Performance of Sports Boards of Isfahan Province

Mehdi Salimi/ Mohsen Tayebi 19

Role of the Suggestion System in the Level of Transparency and Organizational Development of the Sports and Youth Department in Alborz Province

Ahmad Mahmoudi/ Beranoosh Nikbin/ Ali Reza Khanjani/ Mohammad Hossein Ghorbani 20

Mediator Role of Social Capital in the Effect of Work Engagement on the Psychological Empowerment in Ministry of Sports and Youth

Sajad Beirami/ Ali Mohammad Safania / Akbar Afarinesh Khaki 21

A Model for Promoting Tax Culture among Iranian Athletes and Professional Coaches through an ISM Approach

Mohammad Homayounpour / Vali Nozari/ Seyyed Ehsan Amir Hosseini 22

Factors Affecting the Implementation of Sport Marketing in Iranian Football League Clubs

Tahmasb Shirvani/ Mohsen Esmaili/ Mohammad Ehsani 23

Barriers to Iranian Women's Professional Sports Marketing

Shoreh Sadeghi/ Seyyed Nasrollah Sajadi/ Hossein Rajabi Noush Abadi/ Majid Jalali Farahani 24

Understanding the Sociological Stigma in Disabled Sports in Tehran City

Abolfazl Tajarod/ Bahram Ghadimi/ Zahra Alipour Darvishi / Shahla Hojjat/ Masumeh Shojaei 25

Pathology and Comparison of Waqf and Charity Culture Development in Sport from the Perspective of Sports Managers and Charities in Golestan Province

Mohammad Ali Nodehi / Mojtaba Ahmadi/ Bahman Tayebi / Kianoosh Deylami 26

CONTENTS

A Study on Social Factors Related to the Priority of Youth Value Systems (Case Study: 15-29 Year old Youth in Ardabil)
Hassan Shir Alizadeh /Mansour Haghghatian /Asghar Mohammadi **7**

Effect of Some Social Variables on the Tendency of Young People to Consume Alcohol (Case study: Ahvaz city)
Karim Rezadoost / Ismaeil Hashemi /Ismaeil Zakavi **8**

Relationship between Social Capital and Violent Behaviors of Young People in Ilam
Ali Ayar / Hadi Afra **9**

Suicidal Ideation to Action (A phenomenological Study)
Malihe Abedi / Mahsa Larijani /Majid Abedi **10**

Factors Affecting the Design of a Professional Football Model
Ebrahim Shakouri Shoredeli /Reza Nikbakhsh /Farideh Sharififar /Farshad Tojari **11**

IRAN Championship Sport Strategic Plan for the 2024 Olympic
Reza Sharbatzadeh /Mahdi Naderi Nasab / Ebrahim Alidoost Ghahfarokhi **12**

A Model for International Relations Development through Sport
Fahimeh Mohammad Hassan /Habib Honari/ Abolfazl Farahani/ Ali Mohammad Safania/ Mohsen Bagherian Farah Abadi **13**

Providing a Theoretical Framework Based on the Analysis and Planning of the Development of the Participation of Sports People in Particular (Case Study: Veterans, Disabled, Deaf and Blind)
Seyyed Asgar Hosseinian Mohajer/ Ali Fahimi Nejad/ Baqher Morsal/ Seyyed Mostafa Tayebi Sani **14**

Prospective Study on the Motivation of Voluntary Public Sports Services and Local Sports Events Using Causal Analysis Method
Mahdi Nikooye / Ali Hemati Afif/ Einollah Keshavarz Tork/ Shahriyar Shiruye Pour **15**

Strategic Analysis of Sports Human Resources of Fars Province through Land-Use Planning Approach
Mohsen Salari / Hassan Bahrololoum/ Reza Andam/ Rasoul Nazari **16**

Organizational Pathology of the Rules of the Establishment of Sports Spaces (Article Five Commission in Ministry of Sports and Youth) from the Sports Experts Point of View
Davood Nasr Esfahani/ Somayeh Rahbari/ Ali Reza Khosravi **17**

A Communication Model for Conflict Management Styles with the Success of Athletes in Iranian National Teams of the Deaf
Saeid Solgi/ Farideh Ashraf Ganjooyi/ Ali Zarei/ Jasem Manouchehri **18**

Editorial Board

Seyyed Abdol Hamid Ahmadi

Associate Professor in Physical Education (Sport Physiology)
Academic Center for Education, Culture and
Research (ACECR)

Mohammad Javadipour

Associate Professor in Educational Planning Curriculum
Development & Instruction Methods Department Faculty of
Psychology and Educational Sciences University of Tehran

Seyyed Nasrollah Sajjadi

Full Professor in Physical Education (Management and
Planning) Sport Management Department Faculty of Physical
Education and Sport Sciences University of Tehran

Gholam Reza Shabani Bahar

Full Professor in Physical Education (Management and
Planning) Management and Planning in Physical Education
Department Physical Education and Sport Sciences Department
Allameh Tabatabai University

Rasoul Sadeghi

Associate Professor in Sociology Demography Department
Faculty of Social Sciences University of Tehran

Farzad Ghafouri

Associate Professor in Physical Education (Management and
Planning) Management and Planning in Physical Education
Department Faculty of Physical Education and Sport Sciences
Allameh Tabatabai University

Kourosh Fathi Vajargah

Full Professor in Educational Planning Higher Education
Department Faculty of Education and Psychology Shahid
Beheshti University

Reza Gharakhanlou

Full Professor in Physical Education (Sport Physiology)
Physical Education Department Faculty of Humanities Tarbiat
Modares University

Shahla Kazemipour

Associate Professor in Sociology Demography Department
Faculty of Social Sciences University of Tehran

Abbass Ali Gaeini

Full Professor in Physical Education (Sport Physiology) Sport
Physiology Department Faculty of Physical Education and
Sport Sciences University of Tehran

QUARTERLY OF STRATEGIC STUDIES ON YOUTH AND SPORTS

● **No.57.** ● **Autumn 2022** ●

● **E-ISSN: 2821-1286** ●

● **P-ISSN: 2821-1278** ●

● **Concessionaire:** Ministry Of Sports and Youth ●

● **Director:** Reza Nikbakhsh ●

● **Editor-in-Chief:** Seyyed Nasrollah Sadjadi ●

● **Office Manager:** Zahra Kamalian ●

● **Typist:** Mahdie Mansori ●

MINISTRY OF SPORTS AND YOUTH STRATEGIC STUDIES AND RESEARCHES CENTER

● **Add:** No.4. Sayeh St. Afriqa Blvd. Tehran, Iran ●

● **Tel:** +98(21)22662369 ●

● **Fax:** +98(21)22662260 ●

● <http://faslname.msy.gov.ir> ●

*In the name of
Allah, the
Beneficent, the
Merciful.,*